

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΙΝΑΣ

ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΠΕΡΙΣΤΑΣΕΣ.

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΔΟΥΚΑ.

ΕΙΣ ΤΟΜΟΥΣ ΔΥΟ.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.



ΕΝ ΑΙΓΙΝΗ.

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ ΚΟΡΟΜΗΛΑ.

1835.

ΜΑΝΟΣΗΛΩ ΣΕΡΓΙΑΔΗ

Νεόφυτος Δούκας εὖ πράττειν.

„ Πτερὸν πτερωτῷ χρήσιμον πτῆναι πάντη.
 „ Ἐπιστολὴ δὲ τῷ βίῳ δῶρον μέγα
 „ Βροτοῖς ἂν εἴη, γῆς ὄρους ἰκνουμένη.
 „ Πτῆνόν γὰρ ὥς, θέουσα, βουλὰς κρυπτάδας.
 „ Ἔνθεν τ' ἐκεῖ, καὶ κεῖθεν ὧδ' ἄγει πάλιν.
 „ Ἦ ὥς οὖν ἂν εἴποις μὴ Θεοῦ δῶρον, πέλειν ;

Ἄ μὲν οὖν μοι πεπόνηται, φίλτατε Σεργιάδη, τέλος, Θεοῦ συναντιλαβόντος, εἴληφεν ἤδη· Τούτων δ' οὖν ἄλλ' ἄλλοις ἀφοσιῶσαι, ὡς ἔθος, χρέος τι, ἢ ἐκάστοις προῦχώρει, ἐκίνησε τὴν προαίρεσιν. τὰς δ' Ἐπιστολάς ταύτας οὐ χρέος, ἀλλ' ἡ σὴ φιλία καὶ ἡ χάρις ἐν πᾶσιν ὑπηγόρευσέ με σοὶ ἀναθεῖναι· Φιλία μὲν, φημί, οὐχ οἷαν τυχόν συνίστησι κέρδος, καὶ πάλιν ἕτερον αὐθίς ποτε, ἑτεραλκὲς ἀναφυέν, εἶπῃ τύχοι, ὡς ἀπὸ λεπτοῦ μίτου ἐκσπᾶσαν, διέλυσε, καὶ ἠφάνισεν· ἀλλ' ἦν ἡ φύσις, ἐξ ἡρώτος τῶν καλῶν παιδικῶν συλλαμβάνουσα, καὶ ἐξ ὑμοίων παθῶν καὶ προαιρέσεων κυοφοροῦσα καὶ τρέφουσα, πέφυκε τίχτειν· ἦν οὐδ' ὁ Ἄδης δύναιτ' ἂν ποτε διασπᾶν· Χάρις δ' αὖ· σὺ γὰρ μόνος τῷ μετὰ χαρίτων σπουδάζειν, καὶ σὺν σπουδῇ ἐπιδαικνύειν τὰ χεῖριεν, εἰς ἐν ἐναρμόνιον μέλος ἀμφοτέρα εὐφυῶς σύγκεντρῶσαι δεδύνησαι, τῇ τ' ἐκ τοῦ λόγου κορυφώρητι τὰ ἀνὰ χεῖράς σοι σπουδαῖα, ἀνακούφίζων, καὶ ταύτην αὐθίς τῇ ἐκ τῶν πόνων φιλοκαλίᾳ ἐπινοσμῶν καὶ καλλύνων.

Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ τῇ ἀνὰ χεῖράς σοι εἰβλῶ τῇδε τῆς τ' ἐν ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους φιλίας οὐκ ἀμυδρὰ ἐνυπάρχει σημεῖα, ταῦτά σπουδαῖά τε καὶ ἡδέα ἡμῖν ἀμφοτέροις ἐμφαίνοντα, εἴ μοι ὁ καιρὸς ἐκάστατε, ὅτε μὲν πρὸς σπουδὴν, ὅτε δὲ καὶ

πρὸς παιδιὰν ἔστιν οὕτως ἀπονεύοντι, παρῆχον ἀνίσθαι, δέξαι
τὴν βίβλον ἐπεικῶς· καὶ διεξιὼν ἕκαστα, ἐνασμένιζα τὰ εἰ-
κότα· εὐρήσεις γὰρ διάτριβὴν ἐφ' ἑκάστη, ἐνίοτε μὲν γελαῖν,
πολλὰ δὲ καὶ τῆς ἑτέρας μερίδος τῆς σοφίας καὶ σπουδαίας·
καὶ μέμνησέ μου τῇ φαντασίᾳ διεξιὼν, μέχρις ἂν καὶ ἐξ
αὐτοψίας αὐθις γυμνοὶ σωμάτων ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ μετ' ἄλ-
λήλων γεγεννημένοι, τὴν ὑπερτάτην καὶ αἰδίων Κυθουρίαν κατὰ
τὴν θεῖαν ἐπαγγελίαν συνευθυμῶμεν. Ἐρρώσο.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΙΝΑΣ

ΕΝ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΠΕΡΙΕΤΑΣΕΣΙ

ὑπὸ

ΝΕΟΦΥΤΟΥ ΜΟΥΚΑ.

Ματαυήλω Σεργιάδῃ. (Ι.)

Τῆς μουσικῆς τὰ μὲν ἔστι σύντονον καὶ ἄρρενωπὸν· τὰ
δὲ, ἀνκεκλασμένον καὶ θήλυ· κρείνον μὲν, ἅτε δὴ πρὸς
ἀρχαῖα ἔργα, τὴν ψυχὴν παραθῆγον, ἔρθιον παρὰ τοῖς ἀρχαίοις
καὶ νόμος ἤκουσεν Ἀθηναῖς· τοῦτο δὲ, ὥς εἰς ἐπαφρόδιτον ἤ-
δον ἦν τὰ πολλὰ παραλόν, λυδίον καὶ ἀναβεβλημένον προ-
παγορεύεται. Ἐπειδὴ τοίνυν ἀκούω σὲ πολλὰ μὲν ἐπαινεῖν τὰ
ὑμέτερα, ὡς ἂν εἴποις αὐτὸς, πολιτικὰ τερατίσματα, ψάγειν
δὲ τὰ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκ πολλῶν αἰώνων περιαδόμενα ἔ-
σμιάτα, ὡς ἀγροῖκά τινα καὶ κακόςτροφα, δεῦρο σκεψώμεθα
περὶ τούτου, καὶ τέληθές, ἢν δυνώμεθα, ἀνακαλύψωμεν ὥς
ἔκ τοῦ βυθοῦ πῃς ἀγνοίας, εἴπον· ἄρα τοῖς μὲν (ὑμῖν δηλο-
νότι τοῖς ἀστειότεροις) ἀρέσκει τὰ κατ' ὑμᾶς, ὧν τὸ λίαν
κεκλασμένον καὶ κομψὸν παρὰ τῶν κρατούντων βαρβάρων
παραλαβάντες τυγχάνετε· ἡμεῖς δ' αὖ, ἃ παρὰ τῶν προγό-
νων δικδοχῇ μακρᾷ ὁμολογημένως παρεδεξάμεθα, τούτοις,
(ΤΟΜ. Α.)

ὅποι' ἄντ' ἂν ᾖ, ὅτι μάλιστα χαίρομεν ἀσμενίζοντες; Εἰ μὲν οὖν
τῇ ἀνατροπῇ τὸ αἶτιον ἀποδοῖμεν, τάχα μὲν ἂν εὖροιμεν τὴν
διαφορὰν, ἀλλ' οὐδὲν τοῦθ' ἡμῖν συμβαλεῖται πρὸς τὴν γνῶσιν
τοῦ πράγματος, ὥστε τὰ αὐτὰ καλὰ τε καὶ φαῦλα ἀμφοτέ-
ρους νομίζειν· δῆλον γάρ, ὅτι ὁ εἰς ἑκατέρων διάφορος ὢν,
ἄλλο ἄλλοις παρίστησι καλὸν καὶ αἰσχρὸν· εἰ δὲ καὶ λόγῳ,
καθάπερ λόγῳ, τὴν τοῦ πράγματος ἀνιχνεύσαιμεν φύσιν,
ῥᾶν ἂν ἴσως πεισθῆις τοῖς λεγομένοις. Τίς οὖν ἂν εἴη αἰ-
τία, ὅτι τὰ μὲν τῶν πραγμάτων ἅπαντες ὁμοίως νοοῦμεν,
περὶ δὲ τῶν, διαφόρως πρὸς ἀλλήλους φρονοῦμεν; οἶον, περὶ
τοῦ τριγώνου, φέρ' εἰπεῖν, καὶ τετραγώνου οὐδεὶς ἂν ἀρνήθῃ,
εἰ μὴ παντάπασιν ἀνόητος εἴη, ὅτι τὸ μὲν ἐκ τριῶν, τὸ δὲ
ἐκ τεσσάρων πλευρῶν ἐστὶ συνιστάμενον· χρωμάτων δὲ, καὶ
ᾠμάτων, καὶ βρωμάτων, καὶ παντοίων χυμῶν, εἴ ποτε λόγος
ἡμῖν προτιβῇ εἰς αἵρεσιν, ἄλλος ἄλλα αἰρεῖται· τί ἐστὶ τοῦ-
του αἷτιον; ἢ ὅτι ἐκεῖνα μὲν ὑπόκειται τῇ τοῦ νοῦς θεωρίᾳ,
ὥς ταῦτά αἰσθήματα ἔξωθεν προσβάλλουσι παρὰ πᾶσι διὰ
καὶ πάντες ὁμολογοῦσι τὴν ἀρετὴν καλὸν εἶναι, τὸ σῶμα
συνίσταται ἐκ μερῶν, ὑπὸ δουρὶν εὐθειῶν σχῆμα μὴ περατοῦ-
σθαι, καὶ τὰ τοιαῦτα· τὰυτὰ δὲ, ὡς τῇ φαντασίᾳ, ἢ μᾶλλον
εἰπεῖν, τῇ ὀρεκτικῇ αἰσθήσει ὑποκείμενα μάλιστα, διάφορα
καὶ παρελλαγμένα ἐμποιοῦσιν αἰσθήματα διὰ καὶ κατὰ ταῦ-
τα διάφορως, ἢ παθαίνεται ἡμῶν ἕκαστος, οὕτω περὶ τῶν
πραγμάτων τυγχάνομεν κρίνοντες· ὁ μὲν γὰρ ἀρέγεται τοῦ-
του τὸν δὲ ἀρέσκει ἐκεῖνο· οὗτος μὲν τοῦ πλακοῦντος, ἐκεῖνος
δὲ ἄλλοτι τυχὸν τῶν βρωμάτων.

δὲ ἄλλοτε τυχὸν τῶν θρωμάτων.
 Τούτων οὖν αὐτῶς ἐχόντων, εἰσάσαντες τὰς αἰσθησεις καὶ
 τὰς ὁρέξεις ὥς ἐξαπατώσαι, πολλάκις, αὐτῷ τῷ νῷ εἰς εὐρίσιν
 τῆς ἀληθείας χρησόμεθα· ἀπὸ μὲν γὰρ τοῦ ἡδύνοντος κρί-
 νοντες, ὅ βᾶσις πολλάκις τὸ ἔθος, οὐδὲν ἂν εὐροιμεν βέβαιον,

ἄλλων ἄλλως τῶν ἐκτὸς προσβαλλόντων καὶ ἀρεσκόντων ἐκάστῳ· εἰδὲ γὰρ ἀπὸ τοῦ τέλους ἐπιχειροῦμεν λογίζεσθαι, ῥᾶν ἂν εὐροιμεν τὰ λεγόμενα· καὶ τῶν ὑστέρων γὰρ ἐν πολλοῖς ἀναζητήσαντες οἱ φιλόσοφοι, οὐχ' ἥττον κατώρθωσαν ἐπιστήμην· Ἰδέως τοίνυν ἐκεῖνό σε πρῶτον ἐροίμην, τί ποτ' ἂν εἴη, καὶ ποῖον τὸ τέλος τῶν σῶν ἀσμάτων, τούτων δὲ τῶν πόλιτικῶν, ὥς φῆς, καὶ εὐστροφῶν; ἡδονὴ ἂν εἴποις πρῶτον· καὶ μὴν τοῦτό γε πρόσεστι καὶ τοῖς ἡμετέροις· τίς γὰρ ἂν, εἰ μὴ τις παντάπασιν μαίνοιτο, ἢ ἄδων οὕτω σύντόνῳ τῇ πνεύματι διατείνοιτο, εἰ μὴ εἴη τῷ μέλει ἡδόμενος· ἢ ἀκούσι παρὰ καθήμενος, μὴ σφόδρα κηλούμενος, ἢ μάλλον εἰπεῖν, τὴν ψυχὴν παύαινόμενος; Οὐκοῦν τοῦτο κοινὸν ὑμῖν ἀμφοτέροις. Νῦν δ' ἐρεῖς ἴσως δεύτερον τὸ τοῦ ἥθους ἐπιεικέστερόν τε καὶ ἱλαρώτερον· ἔπεται γὰρ τοῦτο τῶν μελῶν μάλιστα τῷ ἀναβῆθαι ἐλημένῳ καὶ χαίνῳ· καὶ τούτῳ μοι δοκεῖς ὑποβῆσαι τὴν θέσιν, ἐφ' ἧς ἐποικοδομήσεις ἐξῆς ἅπασαν τὴν τῶν καθ' ὑμᾶς λήριον ὑπεροχὴν· ἀλλ' ἄρα γ' ἐντεθύμωσαι πῶποτε εἰς οἴαν μὲν διαφθορὰν ἡθῶν συνεληλέκασιν, εἰς οἴα δὲ συνεξώκειλαν πάνθ' οἱ μάλιστα περὶ τὰ τοιαῦτα σπουδάζαντες,

- Εἴθε λῦρα καλὴ γενοίμαν ἑλεφαντία,
- Καί με καλοὶ παῖδες φορέειεν Διονύσιον ἐς χορόν.
- Εἴθε ἄπυρον καλὸν γενοίμαν μέγα χρυσίον,
- Καί με γυνὴ καλὴ φορέοι.

Οὐδὲν γὰρ ἄλλο μοι οἱ τοιοῦτοι δοκοῦσι γλίχασθαι πράττειν
παρ' ὅσα νομοθετοῦσιν· οἱ ἔρωτες· ἐξ ὧν νοσήματα τε καὶ ἀ-
τοπήματα ἄλλοι· ἄλλα τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνουσι, καὶ
τίλος ἦ καὶ τὸ γῆρας, εἴ τις τῶν τοιούτων κατὰ τοῦτο ἀφίκοι-
το· ἀβλαβερὸν καὶ ἐπιμολχθον, καὶ πολλάκις τάφος ἀντικρυς,
ἐπιβίω, ἔξιν αὐτοῖς ἀποδιδούς τῆς νεότητος, τὸν μισθόν·

4.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

καὶ ταῦτά σοι τῶν τοῖς ζῶσι τὰ μέλη μίξάντων ἀπείχου,
οὐς ἔδει μᾶλλον ἄδειν τὰ τῆς σώφρονος Πιούσης.

- Ἐρωτες ὑπὲρ μὲν ἄγαν
- ἔλθόντες, οὐκ εὐδεξίαν,
- οὐδ' ἀρετὴν παρέδωκαν
- ἄνδράσιν· εἰ δ' αἷς ἔλθοι
- Κόπρις, οὐκ ἄλλα ἕρος
- Εὐχαρις οὕτω.
- Μήποτ', ὃ δίσποιν', ἐπ' ἱμοί
- Χρυσίων τοξῶν ἐφίει.
- Ἰοίρη χρίσας, ἄφυκτον εἰσέν.
- Στέργει δέ με σωφροσύνα,
- Δώρημα κάλλιστον θεῶν.

Ταῦτα μὲν τὰ ὑμέτερά· ἡμῖν δ' οὐχ οὕτως ἔχει· ἀλλὰ
διττόν τι τέλος ἐμφαίνεται τῶν μελῶν, τῶν θ' Ἱερώων τὰ
κλέη ἐξυμνεῖν, ἐφ' ᾗ καὶ τοὺς νεωτέρους εἰς μίμησιν τῆς
ἐκείνων προτρέπομεν ἀρετῆς, Ἀχιλλεῖα αὐτὸν τὸν τῶν αἰώ-
νων Ἥρωα μιμουμένους· ὃν οὐκ ἐκλυτα ἴσμεν, οὐδ' ἐρωτικῶς
μέλη ἄδοντα· κιθάρα δὲ ἐκ λαφύρων χρησάμενον,

- Τῇ γὰρ θυμὸν ἐτιρπεν· αἰεὶ δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν.

οὕτω παρορμᾶν τὴν φύσιν εἰς τὰς μάχας πεπαισμεθα· καὶ
εἴποτ' αὖθις εὐξαίμεθα πη, οὐκ Ἀνακρέοντα μιμησόμεθα· ἀλλὰ
πρὸς τὸ κέρειωπὸν ἀφορῶντες, εἰς Ὀμηρον αὐτὸν αὖ· πάλιν
τὴν μίμησιν ἀναφέρομεν.

- Ζεῦ, κούδιστα, μέγιστα, κελαινεφέε, αὐθέρει ναίων,
- Μὴ πρὶν ἐπ' ἄελιον δύναι, καὶ ἐπὶ κνέφας ἐλθεῖν,
- Πρὶν μὲ καταπρηνὲς βαλεῖν Πριάμοιο μίλαθρον·
- Αἰθαιόεν, πρῆσαι δὲ πυρὸς θυλοῖο θυράτρα,
- Ἐκτόρεον δὲ χιτῶνα περὶ στήθεσσιν ἀείρει,
- Χαλκῶ βρογυλέον· πολέας δ' ἄμφ' αὐτὸν ἑταῖρον
- Πρηνέας, ὃν κόνις οἶον ἔδαξ' ἀλκίστατό γαῖαν!

Κοῦθ' ἡμῖν ἀπαντᾷ πρῶτον, ἐφ' ᾧ σχοπεύμεν ἤδη, πα-
ραπέμπουσι τὴν διάνοιαν· δεύτερον δὲ καὶ πρὸς τὴν τῶν προ-
γόνων ἡμῶν ἀρετὴν τούτοις τὴν ψυχὴν παραθήγομεν. Τού-
τοις καὶ ἡγεμόνι καὶ τούτῳ ἐπόμενοι·

- Ἀγετ', ὦ Σπάρτας εὐάνδρου,
- Κοῦραι πατέρων πολέηται,
- Ἀπὸ μὲν ἴτυν προβάλλασθε,
- Δόρυ εὐτάλμιος βάλλοντες,
- Ἡδ' ἰφιδόμενοι τῶς ζωῆς.
- Οὐ γὰρ πάτριον τῶς Σπάρτας.

Τούτοις γὰρ ὁμιᾶ καὶ τὰ νῦν ἐστὶν πρὸς τοῖς τὴν Ἑλλάδα
οἰκοῦσιν, ἃ σὺ μὲν καὶ οἱ κατὰ σὲ καταμέμφεσθαι· ὥς δὲ
ταῦτα τοῖς πράγμασιν ἐστὶ συντελῆ, μετ' οὐπολύ ὄψει· οὐ
γὰρ ἐστ' ὅ, τι μᾶλλον τοὺς τῆς ἀνδρείας καὶ μεγαλοφυΐας ἐξά-
πτει σπινθῆρας ἐπὶ τὴν ἑπτακέφαλον ὕδραν, ἢ ταῦτά· οὐ γὰρ
αἱ χρυσαῖ ψακάδες, ἐξ ὁρόρου τῇ λευκοστέρνῳ Δανάῃ ἐπιχευ-
μέναι, οὐδ' αἱ μηχανικαὶ περιπτύχαι τοῦ Ἱφραίστου περὶ
τὴν χρυσὴν Ἀφροδίτην καὶ τὸν θεὸν τοῦ πολέμου.

Ταῦτ' οὖν σοὶ ἐκ τῆς τοῦ πράγματος φύσεως· εἰδ' αὖ πάλιν
βούλει καὶ τοῖς ἐκ τῆς ποιητικῆς ἐμβάτευσαι μυστηρίοις,
καὶ τούτοις ἀρετῆς οὐκ ἀπολείπονται τὰ ἡμέτερα· ἐνεστὶ γὰρ
αὐτοῖς, ὅσα ἤτε φύσις ἐδίδασκε, καὶ ἡ τέχνη μιμησάμεν ἡ τὴν
φύσιν, τὸ τέλειον αὐτῇ περιποίησε πολλοχῶς· ἥτε γὰρ ἰδέε-
ται πλὴν τε καὶ φυσικῇ, καὶ οἷα ἐχρήσατο μέγιστα Ὀμηροῦ· καὶ ἡ
μετὰ τοῦ οἰκειοτάτη, καὶ ὁμοίωσις προσφυστάτη, ὑφ' ὅσων τε
ἐννοιῶν, καὶ πραγμάτων μέγεθος, καὶ χάρις τοῖς βουλομένοις
εἰδέναι μετὰ τοῦ καλοῦ ἐπιπρέπουσα· καὶ οὐδὲν τῶν τῆς
ἡρώσεως ταύτης καλῶν ἐν εἴῃ, ὃ μὴ πρόσεστι τούτοις. Ἀλλὰ
ταῦτα τῶν Ἱερώων ἀπογόνους, ὡς εἴκειν, εἰ μάρτυρι βέ-
βαιον· καί μιν κερήμενε, τὸν καιρὸν μικρὸν ὅσον οὐπω, τὸν αἰδῆς

τάποτολάσματα ἔργω· ὑμῖν δὲ τοῖς ἀδελφοῖς τὸν βίον, καὶ ἀνακεκλασμένη καὶ περιρρέουσα τῇ ἰσθμῇ σοδοῦσι, πρόσφυες ἂν γείηται τις τὸ ὑπὸ τοῦ Διὸς πρὸς τὴν ἀργυρόπεζον Ἀφροδίτην τετοξευμένον.

- Οὗτοι τέκνον ἱμῶν, δίδονται πολεμικά ἔργα.
- Ἀλλὰ σὺ γ' ἱμερόεντα μετέρχου ἔργα γάμοισιν.
- Ταῦτα δ' Ἄρκι θεῷ καὶ Ἀθηνῇ πάντα μαλίστα...

Τοῖς γὰρ Δαξί ἐλευθέρων ἡμῶν ἰδέσιν οὐπω θεός, ὥς εἰκιν, ἐπένειψας δοῦναι. Ἐρῶσα.

τῇ κ' Ἰουλίῳ αἰωθ'.

Θεοφώρῳ.

(2.)

Ἡ προαίρεσις, προσλαβοῦσα ἐξ ἀνατροφῆς μὲν παιδείαν, ἐξ ἔργων δὲ λαμπρῶν ἔπειτα καὶ εὐγένειαν, τέκνα σοι χαρίεντα ἔτεκε τὰς ἀρετὰς, εὐποιῶν, λόγον, καὶ φρόνησιν· τὸ δ' ἔντρονον τοῦτο σπαρτίον καὶ παλῦτιμον σύστημα, οὕτως ὅλως ἀκίβδηλον πολλοῖς μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς ἤδη συμβῆναι καὶ πάνυ ἀδύνατον· ἐν δὲ τοῖς ὀλίγοις τὰ πρῶτά σε σχεῖν, ὥς καρποὺς ἐκ καρπῶν ἀρετῆς, καὶ παῖδας ἐκ παίδων ζητούντα ἐπιγεννᾶν, οὐδεὶς ἀντερεῖ, τῶν πραγμάτων αὐτῶν μαρτυρούντων· τὸν γὰρ τῷ θεῷ τοῦ εὐσεβεστάτου τῶν ἱγεμονίων περαδρεύειν λαχόντα, ἐξ οὗ ὡς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὴν τῶν ἀρχομένων περιφέρειαν ἀμύθηται ὅσαι εὐποιῶς ἀκτῖνες ἐξάγασθαι λέγονται, τοῦτον καὶ ἔξωθεν ἔτι προσεπιζήτειν ὀφρμῶς εὖ ποιεῖν, καὶ πράγματα παρ' ἑμοῦ τοιαῦτας αἰτίας παρέχοντα, τοῦτο δὲ που ὀλίγων· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, οὐδ' ὀλίγων, ἀλλ' ἀρετῆς τελειότης. Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκλογιζόμενος καὶ αὐτὸς, συγχαίρω μὲν τοῖς ἑλλήσι, φροῶν αὐτοῖς πολλῶν τοιοῦτων εὐχόμενος συγχαίρω.

Δὲ καὶ ἑμαυτῷ, τοιοῦτον κεκτημένος ἐτάρων· καὶ δὴ σοβρώτερος ὅλως ἤδη γέγονα ἑμαυτοῦ, καὶ μύλις κατέρχομαι πρὸς τοὺς ἄλλους· ζήτω μοι τοίνυν ὁ Ἀριστείδης διὰ τὸ δίκαιον· ζήτω ὁ Νέστωρ διὰ τὸ τοῦ λόγου μελίρρυτον· ζήτω ὁ Σωκράτης διὰ τὸ φρόνιμον· ἐρῶσθω μοι ὁ ἀγαθὸς, ὁ σαφὴς, ὁ εὐγενὴς Θεόδωρος Νέγρης.

Τοῖς φίλοις.

(3.)

Νῦν δ' ὑμῖν ἄσπαρτα καὶ ἀνήρτα φέρεται πάντα, καὶ ὀρνίθων ἐσθίετε γάλα· ἐμοὶ γε δ' οὐν οὔτε γάλα ὀρνίθειον, καὶ νέκταρ ἤ, οὔθ' ἡ αὐτοφυῆς ἀρούρης, καὶ ἀμβροσίαν ἐνέγκη αὐτόχρημα, ἀξιοχρεῶ εἶη, οὐδ' οἷα τὰ συμβάντα ὑμῖν τῶν δεινῶν ἐπαλειψαί τῆς μνήμης· ἐν οἷς οὐκ οἶδα, εἰ ἀνεπνεῖτε μᾶλλον, ἢ Νεόφυτον ἐφ' ἡσυχίαν ἐμκαρίζετε, καὶ ἐφ' ἃ Νεόφυτος προῦλεγε, τὴν μνήμην ἀνεπέμπετε. Ἀλλ' εἶη γοῦν ὑμῖν τοῦ γελοιποῦ τὸ εὐδαιμον ἀκατον· δίδοιεν γὰρ μή τι ὑπὸ τοῦ πλήθους τῆς εὐτυχίας, πρὸς κόρον ἐμφορηθέντες, περιστῆτε αὐθις εἰς τινὰ καχεξίαν, τῇ εὐδαιμονίᾳ καταχρησάμενοι· εἰς ἣν οὐδ' ὁ Ἀσκληπιὸς αὐτὸς ὑμῖν, καὶ ἀφθόνως ἀποχρήσεται τῷ κλυστῇρι, ἐπαρκέσειεν ἂν· Ἐρῶσθε.

Δημητρίῳ.

(4.)

Κόσμος καὶ σύμπας μὲν οὐρανὸν ὁ δρώμενος σφρόν καὶ πάντα νοῦν ὑπερβᾶλλον σοφοῦ ἀρχιτέκτονος δημιουργήματα· τῶν δ' ἐν τῷ κόσμῳ πολλῶν τῷ λόγῳ ὑπερανστήκεναι ἀπάτων ὁ ἄνθρωπος παρὰ πᾶσιν ἀνώμαλός ται· σοῦτον γὰρ μόνον ὁ δημιουργὸς κοσμήσας τῷ λόγῳ, τῶν ἄλλων ζώων διέστησε, καὶ βασιλέα πάντων κατέστησεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀμάρτια παρεσθῆσα ποθεῖ εἰς τὴν βίον, ὅλον ἱπποκέφαλος.

ὕδρα ἐκ ποταβάσεως, παρέβλεψε τὸ ἀπλοῦν αὐτοῦ καὶ ἀθῶν, καὶ τὸ χεῖρον πολλαχῇ κατεξάνεσθαι τοῦ κρείττονος, οὐκ ἐθ' ὁ λόγος μόνος οἷός τε ἦν κατ' ἀξίαν ἀνέχειν πρὸς ταῦτα, οὐδὲ τομήν καθ' Ἡρακλέα ἐπιφέρειν ἡντινοῦν τῷ θηρίῳ· ἀλλ' ἅμ' ἐκστάς ἑαυτοῦ, ἀχρεῖος κατέστη, καὶ δοῦλος αὐτόχρημα τῶν παθῶν· τοῖς γὰρ τοῦ βίου ἀποπνιγεῖς πλημμελήμασιν, ὥσπερ σπέρμ' ἀγαθὸν καὶ σπουδαῖον ἐν μέσαις ἀκάνθαις, οὐχ ὅπως ἄγονος καὶ ἀξυντελῆς μεμένηκε καθ' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τῷ χείρονι ἅπαξ ἑαυτὸν παραδούς, εἰς ἐκείνα μετήμειψε μικροῦ δεῖν καὶ τὴν φύσιν· κἀντεῦθεν τὴν χρὴ καὶ λέγειν, ὅσα τε καὶ ὅπως πάθει πάθη ἀντικρουόμενά τε καὶ συντρεφόμενα, ἀνεφύεσαν εἰς τὸν βίον; ἐκ τούτου, γὰρ ἱερὸν καὶ ἀδελφὸν ἐπ' ἀδελφὸν βέλους ἐπαφέντα θανάσιμον, καὶ φίλον δόρυ ἀνταράμενον ἐπὶ φίλον· καὶ ὅλως ἐπανεστῶσαν τὴν φύσιν ἐφ' ἑαυτήν, καὶ τὸν βίον παντάπασιν ἄγριον, καὶ πάντων τῶν κακῶν γενόμενον Ἰλιάδα· ἔδει οὖν ἐπ' ἀμφοτέρω ταῦτα κατελθεῖν εὐρανόθεν ὀψέποτε τὴν παιδείαν, ὥς ἀμφοτέρω δυναμένην, τῷ τε λόγῳ ὥσπερ ἐκ συμμαχίας συναγωνίσασθαι, ῥαδίως αὐτῷ ἐπὶ τὴν κακίαν, τὸ πῦρ, ὥσπερ ὁ Ἰόλαος τῷ Ἀλκμήνης ἐπὶ τὰς τομὰς, ἐπιφέρειν, καὶ ὥς γεωργὸς ἀγαθός, τὰς συμπεφυκυίας τῶν ἀκανθῶν ἀνασπάσασθαι, τὴν ἐκ τῆς σκαπάνης ἐμμελεστέραν πρὸς φυτουργίαν τοῦ λόγῳ παρασχούσαν βοήθειαν· ἅμω γὰρ ταῦθ' ἡ μεγαλευρογὰ καὶ εὐεργέτης φιλοσοφία κατωρθωκέναι πεπίστευται, τέλος μὲν ἔχουσα ὥς ἐπίπαν τὴν γνῶσιν τοῦ ἀληθοῦς· γνώσεως δὲ, τὴν πρᾶξιν· πράξεως δὲ, τὴν τῆς ψυχῆς καθαρότητα· καὶ ταύτης αὖ, ἐν μὲν τῷ αὐτοῦ, βεβαίαν τὴν ἀμοιβήν· ἐπὶ δὲ τῆς γῆς, τὸν ἀδέκαστον ἔπαινον, δῶρον τοῦτο μόνον τοῖς ἀγαθοῖς τῶν ἀνδρῶν ὀφειλόμενον ἄξιον. Ὁρῶμεν γὰρ καὶ οἷς τῶν ἐθνῶν ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ

μελὲς ἐγένετο ταύτην εἰσαγαγέσθαι, ὅπως τάςτ' ἀρετὰς αὐτῶν καὶ κακίας κατὰ μικρὸν ἐξελέγξασα καὶ διδάξασα, τὰς μὲν ἀποσεΐσασθαι αὐτοὺς ἐκβαλόντας, τὰς δὲ περιποιεῖσθαι ἐσπουδακότας, εὐστόχως ἐστὶν ἐκπαιδεύσασα, καὶ τὴν εὐδαιμονίαν περιποιήσασα. Πρὸς τί οὖν μοι ταῦτα εἴρηται; οὐδέν σε χρὴ διδασχθῆναι εἰδῶς γὰρ ὅθην ποριστέα ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία καὶ ὅλη γένηται καὶ ἰδίᾳ ἐκάστῳ, ἐκείνο δῖωκε σθένει παντὶ, πᾶσαν ἀφείκει εἰρωνεΐαν, ἵνα μὴ ταῖς ἀκάνθαις τοῦ βίου ἀποπνιγεῖς, καὶ ὁ ἔγχεις, παραγοῇ ἀπολέσης, ἀντὶ τοῦ σώματος διώκων σκιάν. Ἐξήρωσο.

Νικολάῳ Λογάρῳ. (5.)

Ἰδέως καὶ λίαν περιχαρῶς ἐδεξάμην τὸν παρὰ σοῦ συστηθέντα μοι ἐλλόγιμον. Ἀνατάσιον οὐ μᾶλλον διὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ συστήσαντος, ἢ καὶ τὸ φιλομαθὲς αὐτοῦ καὶ τοῦ ἡθους τὸ κόσμιον, ὥς χρηστὰς ἐλπίδας παρέχοντος ἐν ὀλίγῳ τεύξεσθαι, οὐπερ καταστοχάζεται· ἀλλ' εἴη μοι αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἀκωλύτως γενέσθαι ὠφέλιμος· ἀπειρή δὲ φθόνος καὶ πάθη καὶ ἐρίδες τὰ ἐξ ἀρχῆς τὰ καλὰ καὶ τὰ χρήσιμα συνταράσσοντα· δοκῶ μοι γὰρ ἤδη πνεῦμα ὑποπτέειν κακοποιῶν ἡμῖν, μόνους ἡμῖν τοῖς Ἕλλησιν ἐπεμβαῖνον καὶ διαστῆναι, εἴτι πῃ φανείη πρὸς τὸ συμφέρον κοινῇ καθιστάμενον· τοιοῦτο γὰρ τι ἐπειράθη μὲν ἑναγχος καὶ τὰ ἡμέτερα διασεΐσαι, ἀλλὰ διεψεύσθη τῆς πείρας· καὶ νῦν ἐσμέν ἀπὸ τοῦ τούτου ἀπληλαγμένοι, ἐξωσθέντων τῶν ἐργολάβων, καὶ ἅμα διὰ τὸν νόμον ἀπὸ τῶν μαθημάτων διαίτρυμένοι ἐς μέσδυντα τὸν μετὰ τοῦτον· ἐπασχολούμενοι δὲ περὶ τὴν ἐπικοδομὴν καὶ τὴν ἑλλην τοῦ ἱερνασίου ἐς τοῦτον διακρήσμεσιν, ἅτι μάλιστα καὶ ἐτέρους αὐτῶν παρὰ τῶν φίλων συνίστα μέντοι ἡμῖν ἡδιστ' ὧν ἀποδεχοίμεθα. Ἐξήρωσο.

Σταύρου. (6.).

Δεκάτη μὲν ἦδε, ἐξ οὗ τὰ σὲ τυγχόντα κομιτάμενος γράμματα· πέμπτη δὲ καὶ εἰκοστή, ἐξ οὗ ταῦτα γέγραπται· ἀλλὰ καὶ οὕτω μὴ ἀμελεία ἀναβεβλήκεναι οὐθὲς τὴν ἀπάντησιν, μὴ τοῦτο πάθος· ἀλλ' ὅτι πρὸς τῷ περὶ πολλὰ ἐνασχολεῖσθαι, οἷα εἶδος τὸν τοιούτου σχολείου φροντίδα δεξιόμενον, περιέμενον ἰδεῖν καὶ ὃν μοι συνέστησας Πανταλέοντα· ὥς δὲ οὐκέτ' ἐκεῖνος ἐφαίνετο, ἠψάμην γραφίδος, κλέψας ἑμαυτὸν ἀπὸ τῶν φροντίδων, ὅσον ἦν πρὸς μέτρον ἐπιστολῆς, ἐφ' ὅτε τὴν ἐκ τῆς ἀναβολῆς ὑπόνοιαν ἀνελεῖν, καὶ τὸ καθῆκόν μοι ἀποδοῦναί σοι ὄφλημα· Τὸν μὲν οὖν Πανταλέοντα οὕτω εἶδρακα· σὲ δὲ οἶδά τε, καὶ ἤδειν φίλον ὄντα τε καὶ ἐσόμενον, καὶ μάλιστα ἐν καιρῷ πολλὰς μοι παρεχομένην αἰτίας τὴν τύχην μέμφασθαι, τῶν μὲν ἀθῶων (δὸς τοῦτ' εἰπεῖν) δεισιδαίμονα καὶ ὑποκριτὴν με καλούντων, τῶν δὲ δεισιδαιμονία κατεχομένων, ἀνάπαλιν, ἄθεον· τῶν δ' αὖ μέσων, εἴτινες εἶεν τοιούτοι τῆς ἀκριβοῦς φύλακες καὶ προστατάι, καὶ τούτων πρὸς ἐκαστέρους ἐπιρρεπόντων τῷ πάθει, ἀποτέροις ἂν ἕκαστος ἐγγύτερον ἔχη τῇ πρὸς ἑκάτερα ἐκεῖνα ῥοπῇ, ἐκείνοις αἰρουμένων συνέπεσθαι· ὥστε, εἴ τις μοι σπινθήρ ἐνῆν ἢ ἀρετῆς ἐκ μεσότητος, ἢ λόγων δυνάμειος, καὶ τοῦτον πολὺ ἐπηρείξαι καὶ πολλαχῶς πρὸς τὴν κακίαν παραμολλεύοντες παρ' ἑκάτερα, παντελῶς ἀποσθῆσαι πολλὴν σπουδὴν μετ' ἀλλήλων πεποιήνται· καὶ τοι κακὸν μὲν αὐτῶν μηδέν· πεποιηκότες μεμνήμεθα πρόπαι· ὅτι δὲ εὐσταχώτερον, ἢ αὐτοὶ προσεδόκων, δοκοῦμεν τῶν ἐν ἡμῖν ἐπιτετραμμένων πρᾶττασθαι, θεῶ καὶ ἀνθρώποις καὶ τῇ φιλοσόφῳ πατρίδι ἀπροφασίστως τε καὶ ἀνεπιλήπτως, ὥς ἐν ἑγῶ γε φαίην, τὰ ὀφειλόμενα ἀποτίοντες, ταῦτα πάσχει

μεν. Ταῦτ' οὖν σοι καινὰ παρὰ τῶν ἐν πόλει μεγάλη αἰκούντων· ὧν αὐτός, ἐν χωρίῳ σμικρῷ παροικῶν τῇ Σλατίνῃ, σταρούμενος, δοκεῖς προσανακλᾶσθαι πρὸς τὴν τύχην· ἀλλ' εἰ ταῦτά σοι δοκεῖ τραγικώτερα, ἢ προσῆκεν, ἔστι πάντως ἔμοιγε καὶ ἡδέα ἐν μέρει, ὅτι αὖ δοκεῖ παρὰ τοῖς πολλοῖς πάνμπαν τὰ ἡμέτερα ἀνεπίφθονα· φθόνος γὰρ κατὰ γε τὸν Σταγειρίτην ἀνταγωνιστὴς ἐστὶν εὐτυχούντων, εἰ μὴ εἰς ἀνήκεστόν τι τὸ συναστὺς τοῦτο νέφος ῥαγίζεται. Ἐβήωσο· καὶ τὴν χρυσὴν τοῦ αὐτοῦ μαθητῶν ξυγωρίδα κέλευε τραχὺν παρ' ἐμοῦ.

Πλάτωνα (7.).

Ἦψας τὸν βόλον, ἔχω τὴν ἄγραν, τοῦτ' ἄμα τὰ σὲ κομιτάμενος γράμματα, ἔφην κατ' ἑμαυτόν· ὃ δὲ παραδοξώτερον, ὅτι καὶ ἄγραν οὐχ οἷαν διαφεύγειν πειρᾶσθαι τὴν ταύτην ἀγρεύοντα, ἀλλ' οἷαν βούλεσθαι καὶ αὐτὴν θηρᾶσθαι ἐν μέρει τὸν μάλιστα ταύτης γλιχόμενον· ἐκ γὰρ ὧν ἀνέγνων, ἔγνων, ὅτι καὶ σε πάλαι ὁ αὐτός· ἔφην πόθος πρὸς με φιλίαν συνάψασθαι, καὶ νῦν δ' ἰδὼν αὐτὴν αὐθόρμητον ἤκουσαν, ἄσμενος κατεδέξω, καὶ εἰς τὰ οἰκία εἰσήγαγες· Ἰὲ οὖν ἦν εἴη τοῦθ', ὅπερ ἡμᾶς εἰς ἐν οὕτω παραδόξως συνήγαγεν; ὁ ἔρω, οἰμαί γε, τῶν καλῶν· εἰ δεῖ καὶ τοῦτων τι μετεῖναι καυχῆσθαι, καὶ τὸ ταῦτα φρονεῖν ἀμφοτέρους· γινώμαι γὰρ, ξυγιδὰ πυμαδιζουσαι, συνδεῖν τοὺς ἀνθρώπους πρὸς ἀλλήλους κεφύλασι, καθάπερ αὐτοὶς διίστασθαι ἀλλοτρίως. Ἀλλ' εἴη ἡμῖν τὸ πρῶτον ἐπὶ πλεον συμποῖον, καὶ τὸν πόθον αἰεὶ ἐπισυνάγον θερμότερον. Ἀλλ' ἵνα σοι καὶ σύμβολόν τι δούην τούτων, καὶ λάβοιμι ἕτερον, τὰν τε Ἰητόρων ἐν ἀντίτυπον ἔξεις, καὶ σύ γ' ἐν μέρει, προσθείς τῇ θανάμει τὴν βούλῃσιν, συνεπισπεύσεις τό γ' ἐπὶ σοι τῶν ἀλ-

λὼν τῇ πρᾶσιν· καὶ τοσούτῃ γὰρ μᾶλλον, ὅτῳ καὶ προκαταρ-
ατικὸν ἑτέρου γὰρ ἀγχοῦ ἐν φίλῃ πατρίδι γὰρ μᾶλλον τὸ ἐκ
τούτων ἀργύριον ἔσσεσθαι· ὅπερ εἰ μὴ ἐκβαίῃ, οὐκ ἂν, εὖδ'·
ἂν εὐτυχέστατος τῆλλα δόξω, ἢ γὰρ με ἀσμένον δέξαιτο.
Ἐρρώσο.

Λουκᾶ.

(8.)

Ἰκέ μοι γράμματα παρὰ σοῦ, νῦν μοι πρῶτον τὸ σὸν δηλῶ-
σάντα ἔνομα· ἡῶρα μὲν οὖν τὰ γράμματα, ὡς εἶχες,
ὕψηλῳ τε καὶ ἐρμελεῖ τῷ τοῦ λόγου χαρακτῆρι κεκοσμημένα·
ἡῶρα δὲ μᾶλλον ὡς καὶ τὸν θαυμαστόν μοι Λουκᾶν γνῶ-
ριμόν μοι ποιήσαντα, καὶ τὸν τῶν φίλων ἀριθμὸν ἐπαυξή-
σαντα· ὃν ἔδει με πάλαι εἰδέναι, καὶ φίλον κερτῆσθαι. Ἀλλ'·
οὖν ἢ μέχρι δαῦρο ζῆρῃα δοκεῖ μοι προσθεῖναι τι πῇ τῆς φι-
λίας κτήσῃ καὶ πολλαπλάσιον· παφύκασι γὰρ οἱ ἄνθρωποι,
ὧν ἂν ἐξ ἀρχῆς στερεῶνται καλῶν, τούτοις προσηγνομένοις
ἡδίων ἔχειν. Ὁμολογῶ τοίνυν ἐπίτε τούτοις τὴν χάριν, καὶ
ἐφ' οἷς καὶ τοῦ λοιποῦ εὐφρανεῖς μὲ οὐχ ἥκιστα. Ἐρρώσο.

Κορνητῶ.

(9.)

Ἀκούω σε λούεσθαι καθ' ἐκάστην, ἱατρῶν κελευσάντων,
τῶντ' ἄλλων νοσημάτων, καὶ δὴ καὶ τῶν βρυμάτων ἀπαλ-
λαγῆναι βουλόμενον· ἀλλ' οὐκ οἶδ' ὅπως ἀπερίσκεπτός σε
ἐν θερμότερῳ φασὶ τῷ λουτρῷ κατιόντα ἐψῆσθαι, καθότι περ
οἱ ἰγγῆλεις ἐν Εὐνθῳ, ὑπὸ Ἡφαιστείου πυρὸς καταπειγομένῳ
καὶ ἀνακοχλάζοντι, τοῦτο δὴ τῶν Ὁμήρου τὸ κομψότερόν τε
καὶ μεγαλοφυέστερον· καὶ τούτου σε συνεχέσει ἔλκεταίναι·
ἐξήνθημένον τῆς πυέλου ἀναδεδοκέναι· καὶ νῦν ἀφορήτοις
συνέχεσθαι ταῖς ὀδύγκαις· εἰ μὲν οὖν ἄκων πέπονθας τοῦτο,
πολὺν ἂν τις σοὶ καταχέοι τὸν γέλωτα, μὴ λαζόντος

ὑπὸ πειραν τοῦ ὕδατος, πρὶν ἢ καταδύναι· εἰ δὲ γ' ἐκὼν,
ἴν' ὡς τάχιστα τοῦ πάθους ἀπαλλαγίης, τὴν ἱπιτομω-
τάτην οὕτω θαδίσεις, ὥς κυλλῶν σοι ἂν ἐκ τῶν ἐγκαυ-
μάτων ἐκκριθισομένων ὑγρῶν, εἴη σοι τοῦτο σωτήριον·
καὶ γὰρ ὁ ἱατρὸς Φηλίτης, ὃς καὶ ταῦθ' ἡμῖν τυγχάνει ἀ-
πηγγελκώς, ἐπελπίζει σοι ἐκ τούτου τὴν ἴασιν, καὶ ἄλλως
καταγελαῖ σου τῆς ἀπογνώσεως· τινὲς δὲ τῶν παρ' ἡμῖν ἀσ-
κειωτέρων καὶ εὐσεβεστέρων (δαῖ γὰρ σε καὶ ταῦτα εἰδέναι)
κακείνην τὴν γνώμην ἀπεφάναντο περὶ σοῦ, ὅτι εἴγέ σοι τὸ
δέρμα κατὰ πᾶν ἐτάκη τὸ σῶμα, δεήσει σοι καὶ δευτέρου
βαπτίσματος, ὡς συναπολεσθέντος τῇ δαρᾷ τοῦ ὑπάρχοντος·
καὶ ταῦτα μὲν ἄλλοι· ἐμοὶ δὲ δυοῖν θάτερον συμβαίνει πισ-
τεῦσαι· ἢ ὅτι πολλῇ τῇ τῶν βρυμάτων τρυχόμενος ἀλγηδόνι,
εἰς ἀπόνοιαν ταύτην ἐλθὼν, ἔγνωσ ἀπαλλάξαι τοῦ βίου, τοῦς
εἰς τοὺς κρατῆρας τοῦ πυρὸς ἐαυτοὺς ἐμβολόντας, ὡς οἱ μῦ-
θοι, ἀπομιμούμενος Ἥρωας· ἢ σεαυτὸν, ὥσπερ τὸν πατέρα
αἱ Πελιάδες, ὠήθης ἀνακαινίσαι· εἰ οὖν θάτερον τούτων ὑπέ-
σης τὴν καρτερίαν, καὶ ὁποτέρου, τοῦτο βουλοίμεθ' ἂν μα-
θεῖν, καὶ παραγρῆμα ἢ τοῖς Ἥρωσιν ἐκείνοις σε ἐγκατατάξο-
μεν πάντως, ἢ τῆς Κολχικῆς γοητείας ὅτι μάλιστα θαυμά-
σόμεθα. Ἐρρώσο.

Γρηγορίῳ Κωνσταντῇ.

(10.)

Ἐπίστειλάς μοι κελεύων φείδεσθαι ἑαυτῶν, πόνων ἀδια-
κρίτων ἀπέχεσθαι, εἴγε βουλοίμεθα παραταῖναι τὸ ζῆν· ἀλλ'·
ἐμοιγ' αἰρετώτερον δοκεῖ δέκ' ἄτη ἐπιβιούντα, τοὺς τὰ πράγ-
ματα διαδεζομένους καταλιπεῖν, ἢ εἴκοσι, μηδέναι ἔχειν ὁ-
πίσω ὡς αὐτογέτου ἐμοῦ μεμνημένον· ὅρας δ' ὅπως καὶ τῷ
τῆς γλώσσης καλὸν ἐκλείπει κατὰ μικρὸν, ἄλλων ἄλλο σα-
κὶ· ἀλλὰ τριάς ἔξαις ἀποτερωμένων, κακείνῃ μάλιστ' αὐτῷ.

σοφίαν ἐπικτησασθαι ἐλπίζοντων· οὐ εἴγ' ἀμελείμεν παν-
τάπασι τοῖς τ' ἐχθροῖς ἡδὺς' ἂν πράξαιμεν, καὶ τῷ κοινῷ τῶν
Ἑλλήνων ἀσυμφορώτατα. Ἐρῶωσο.

Κωνσταντίνῳ. (11.)

Ἀκούω ἐφήδεσθαί σε μάλιστα, ὅτι οἱ πονηροὶ, ποικίλως ἐ-
νιστάμενοι τοῖς ἡμετέροις βουλευμασι πανταχοῦ, ἀπαίργου-
σιν ἡμᾶς χρησθαι τῇ προαιρέσει· βούλονται γὰρ μήτε γεωρ-
γόν, μήτε σπέρμα τοῦ Ἑλλήνος λόγου τοῖς ἐπιγιγνομένοις
καταλείψθῃναι. Ἀλλ' ἴστωσαν, καὶ οὕτω καταδιωκόμενους
ἡμᾶς ὑπὸ τοῦ αὐτῶν καὶ τῆς πονηρᾶς Ἀρχῆς, ἀλλ' ἐξ ὧν ἐν
γωνίαις καὶ ἐν παραθύρῳ διδάσκωμεν, τριάκοντα καὶ πέν-
τε μάλιστα τῶν τὰ ἐγκύκλια διδασκάντων καταλείποντας· ὧν
τοὺς πλείους καὶ φιλοσόφους εἰτίς εἴποι, οὐκ εἴν' ἀμάρτοι·
κρίττω γὰρ φιλοσοφίαν τῆς τοῦ Σωκράτους οὐδεὶς οὐδεμίαν
ἐγκρίνει λόγος· εἰ δὲ βούλοι ἐπαριθμεῖν ἐν τοῖς εἰρημένοις
ἱατροὺς, πολιτικοὺς, ἐμπορικοὺς, καὶ τοιοῦτους τινάς, ἐπι-
λείψεις ὁ χρόνος ἀνιστοροῦντα. Ταῦτ' οὖν πεποιθώς, διάσπυ-
ρε χαίρων, ὡς προσήκει καλῶ καὶ γαυρῶ, τὰς ἐμὰς πράξεις
ἐν ταῖς τῶν ἀνοήτων διατριβαῖς. Ἐρῶωσο.

Ἰωάννῃ. (12.)

Καθάπερ ἐπὶ τῶν φυτῶν, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν νέων ἡ πρώτη
φυὴ δείκνυσιν τὸν μέλλοντα καρπὸν τῆς ἀρετῆς φησὶν ὁ Δη-
μόφιλος, τοῦθ' ὅπερ ἅμα τὰ σὰ γράμματα ἀναγνοὺς, καὶ
ὃν ἔχεις πρὸς τὴν παιδείαν ἔρωτα γνοὺς, ἀνεμνήσθην κατ'
ἐμαυτόν· ἴσθην οὖν, ὅτι παρακαλεῖς με, ἐφ' ᾧ εἴγω μᾶλλον
σε· καὶ ἐπαινῶ μὲν σε τῆς περὶ τοὺς λόγους προθυμίας, νῦν
ἀκούσας· ἐπαινέσομαι δὲ καὶ μᾶλλον, οἶμαι, ἰδὼν· ὁκαίνο

δὲ λυπεῖ με ἐν μέρει, ὅτι καὶ σὰ, ὥσπερ αὐτὸς ὀλίγους καὶ ἄλ-
λους τῶν ἐς δεῦρο πανταχόθεν ὡς ἡμᾶς συβρέοντων, ἡ πενίαν
κίεζαι· ἐφ' ᾧ ἐς τοῦτ' ἀμνηχανίας ἀφίγμαι ὅτι πρὸς τὸ ἐρω-
τώμενον ἀποκρίνωμαι σαφῶς, ὥσθ' οὐθ' ὑποσχόμενος, δοκῶ-
μαι ταῦτα καλῶς ποιεῖν, οὐτ' αὖ πάμπαν τὴν βοήθειαν ἀπο-
γνοὺς· τὸ μὲν, ἵνα μὴ δόξω κοθ' ὕστερον ψεύσασθαι τὴν
ὑπόσχεσιν· τὸ δὲ, ὅτι ἄδικον κρίνω, εἰ τοὺς ὡς ἐμὲ φοιτᾶν
βουλομένους, δόξαιμι ἀποπέμπεσθαι. ἴσθι ταῖνον τὸ καθ'
ἡμᾶς Γυμνάσιον καὶ νῦν καλῶς ἔχων, καὶ τῷ μέλλοντι ἐπὶ
τὸ κρεῖττον, εἰ θεὸς θέλοι, χωρήσειν ἐλπίζεται· τὸ δὲ καὶ
τρέφεσθαι ἀπὸ τοῦτου τοῦ μαθητῆ, τοῦτ' οὐκ ἐπ' ἐμοί, ἐπεὶ
δὲ τοῖς ἑφόροις καὶ Ἀρχουσι κεῖται, καὶ πὶ τοῖς μαθηταῖς αὐ-
τοῖς, πείραν δοῦσι πρότερον τῆς ἐπιμελείας καὶ ἐπιδόσεως·
εἰ οὖν ἀληθῶς Μουσῶν ὑμῖν ἔρως ἐντέτνηται, προσέλθετε
καθεῖναι, ἴσως οὐκ ἀγνώμονες ἔσονται· προσθήσω δὲ καὶ γὰρ
τό γὰρ ἐπ' ἐμοί τὰ εἰκότα. Ἐρῶωσο.

τῷ Ἡγεμάνι. (13.)

Τῶν μὲν σωματικῇ τινι νόσον νοσοῦντων πρὸς τοὺς τὰ
τοιαῦτα τῶν παθῶν θεραπεύειν ἐπαγγελλομένους ἡ ἀνάγκη
καταφεύγειν διδάσκει· ἐμὲ δὲ καὶ τὴν ψυχὴν ἡδὴ νενοσηκό-
τα νόσον ὀδυνηρὰν καὶ οἴαν' μήτε μάλαγμα κατὰ τὸν προ-
φήτην, μήτε καταδέσμους ἀνωδύνως· καὶ εὐχερῶς ἐπιδέχεσ-
θαι, πρὸς τίνι καταφυγεῖν δεῖ, εἰ μὴ πρὸς σὸ τὸν καὶ λόγῳ
παιδεύοντα, καὶ φιланθρωπίᾳ ἰώμενον; σὲ γὰρ, εὐμένεστατε
Ἡγεμῶν, καὶ λόγος ὀρθός, καὶ φήμη ἡ πάντα κατέχουσα, ἡ-
ρωικ τοῦ παρόντος αἵματος εἶναι ὁμολογοῦσι· προαίρεσιν γὰρ
κεκλυταικίως ἐκ τῆς φύσεως, εἴληφας καὶ τὴν δύναμιν δῶ-
κον αὐτῆς ἐκείθεν, ἵνα πάντα κινήῃς πρὸς τὸ σώζεσθαι, ὅς
ἐστιν αὐτῆς ἀρετῆς καθέστηκεν ὅρος, καὶ ἐφ' ᾧ αὐτεῖς μεταμα-

μελῆται πώποτε τὰ μὲν γὰρ ἄλλα πρῶτοντες ἄνθρωποι
τῷ παρῳτῷ πάθει παρασυρόμενοι, οὐδέθ' ὅμοιοι εἰσὶν ἑαυ-
τοῖς, τοῦ θυμοῦ παυσαμένου, οὐδ' ὄν περ ἔπραξαν ἔθ' ἡδέως
ἐθέλουσι μνημονεύειν· τὰ δὲ καλὰ τοῦ μόνον αὐτοὶ παραφυ-
λάττειν ἀνεξέλληπτα· τῆς μνήμης σπουδάζουσιν, ἀλλὰ καὶ
τῶν ἄλλων ὁμολογούντων, μάλιστα ψυχαγωγοῦνται, καὶ εἰς
τὸν ἑπειτα χρόνον παραμένειν καὶ διαμένειν πολλὰ αὐτοῖς
ἡ σπουδὴ καὶ ἡ πτόησις· τοιοῦτον γὰρ ἡ ἀρετὴ, οἷον ἐπὶ λυ-
γρίας τοῖς πᾶσιν ἐθέλουσα φαίνειν· ἦν σὺ ἱγερμόνων ἐπικεικέ-
σατε, πᾶσαν ἔχεις ἐν σεαυτῷ συλλαβὴν· καὶ δι' ἣν καὶ γὰρ
δεῦρο ἐλθὼν, καὶ τὴν σὴν δόξαν διαιωνίσαι περὶ πολλοῦ
ποιησάμενος, ἐφ' οὗ νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέρας ἐπόνησα, καὶ
τὸ ἐμπειστευθὲν μοι κατ' ἀγαθὸν γεωργὸν ἐγεώργησα, καὶ τὸ
λῆϊον εὖ μάλα εὖσταχυ ἀπειργασάμην, νῦν τοῦ φθόνου κρείτ-
τος γιγνομένου, συμφορᾷ, οἷαν οἶσθα, περιπεσὼν, παρα-
δίδωμι ἑμαυτὸν τῇ σῇ προστασίᾳ, τὴν ὑψηλὴν σου εὐνοίαν·
καὶ εὐμένειαν ἐξαίτουμένος, ἵνα τό γε λοιπὸν, εἴτι μοι παρὰ
τῆς θείας Προνοίας ἐτι διώρισταί ζῆν, ὑπὸ τὴν σὴν ἐπιεί-
κειαν ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ἡσυχίᾳ διαβιώσω.

Κυρίλλῳ τῷ πατριάρχῳ οὔτι. (14.)

Τούτῃ μὲν ποταμοὺς εἰς τὰς θαλάσσας ρεῖν ἡ παροιμία
φησὶ, Παναγιώτατα Δέσποτα· ἡμᾶς δὲ τοὺς τε λόγῳ πα-
ρὰ τοῦ σοφοῦ κεκοσμημένους δημιουργοῦ, καὶ ὑπὸ μητρὶ τῇ
ἐκκλησίᾳ ἀνατραφέντας, καὶ τὰ θεῖα δόγματα παιδαυθέν-
τας, οὐ πρὸς τὸ στοιχειῶδες ὑδὼρ τουτὶ τὸ ἐπίκνηρον καὶ
φθαρτὸν, ἀλλὰ πρὸς σὰ τὸ ζῶν καὶ ἀλλόμενον ὅτε ὁρθῶς
λόγος καὶ ἡ τάξις τυγχάνει παιδεύουσα προσιέναι· ἡ γὰρ
μήτηρ καὶ τιθηνὴς ἐκκλησία, οὐ μόνον ἐφ' οἷοις ἀπὸ τοῦ νῦν

ἐτι λόγῳ, ἀλλ' ἅμα καὶ ἰάται τὰ τέλεια, εἴτις ποτὲ πάθοι τι,
τῇ σπογγῇ καὶ τῷ πότῳ. Πρὸς ταύτην οὖν τὴν φιλόστοργον
ζωοδότῃν, πολλὰ ἔδῃ καὶ ἀνύποιστα συμβάν μοι παθεῖν,
δεῖ με καταφυγεῖν, ἵνα πικρὸν ἐπ' ἀδαίᾳ ἐκ ταύτης, μηκέτι
διψήσω εἰς τὸν αἰῶνα.

Δεκάτῃ αὕτῃ, Παναγιώτατα Δέσποτα, ἐξ ἧς συνίδῃ μοι
συμφορᾷ μεγίστη περιπεσεῖν, καὶ οἷαν οὕτ' ἡ ψυχὴ, οὔτε τὰ
δάκρυα ἐπιτρέπει ἀκριβῶς ἐξηγήσασθαι. Ζακύνθιος γάρ τις
τῶν μαθητῶν, φύσει τε τυλμητίας τυγχάνων, καὶ προαιρέ-
σει προσλαβὼν τὸ κακὸς τρόπος εἶναι, τὸ μὲν κατ' ἀρχὰς ἐ-
πεδείκνυε φιλομάθειαν, καὶ διὰ τοῦθ' ἱκανῆς παρ' ἐμοῦ φι-
λανθρωπίας τετύχηκεν· εἶτα διαστραφεὶς οὐκ οἶδ' ὅτ' ὅτων
(οὐδὲ γὰρ ταῦτ' ἐξείπετ' μοι ἀκίνδυνον) τοὺς θ' ἑαυτοῦ συμ-
φοιτητὰς εἰς συνωμοσίαν διὰ πολλῶν ἐπειρᾶτο πρὸς παραγὰς
καὶ τὸν ἑαυτοῦ διδάσκαλον ἐμυκτήριζεν· Ἐν τούτοις οὖν μετὰ
πρώτην καὶ δευτέραν νοουθεσίαν ἐγὼ, ἐπειδὴ οὔτε παύσασ-
θαι ἤθελεν, οὔτε μὴν ἀποσχέσθαι τῶν μαθημάτων, ἀλλὰ καὶ
πρὸς ἐμὲ ταῦτά ἐξυβρίζειν κατὰ βραχὺ θρασυόμενον, ἐξέβα-
λον αὐτὸν τοῦ Γυμνασίου ὡς μέλος σεσηπὸς καὶ ὀλέθριον.
Ἐντεῦθεν οὖν ἀφορμῆς εὐπροσώπου λαβόμενος, ἵνα πράξῃ τὸ
οὐκ ὄν εἶποιμι ὅτ' ὅτου γε προσταττόμενον, παραφυλάξας
ἐμὲ ἀπερχόμενον ἄρ' ἔω εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἵησιν ὁμῶς
ἐπισθεν ἀρᾶνθ' τῷ βοπάλῳ, καὶ πατάξας ἐπὶ κόδοντι, αὐ-
τὸς μὲν τρέπεται εἰς φυγὴν, ἐγὼ δὲ πιστῶν, παραγρημα τῶν
τε φρενῶν ἐξέστην, καὶ τὸ φῶς παντάπασι προσαπώλεσά·
ὡς δὲ ἐπανήλθε μοι ὅψ' μετὰ τοῦ φωτὸς καὶ ὁ νοῦς, φορὰν
ἀποκομισθεὶς οἶκαδε, μετὰ τρίτην αὐθις ἡμέραν, ἐπειδὴ τὸ
σκοπούμενον τοῖς κακούργοις οὐκ ἔλαβε τὸ παθούμενόν τέλος,
ἵστην σκευωρίαν ψυχικὴν κακουργοτέραν τῆς πρώτης ἐμοι-
ναι· ἀλλὰ νῦν αὐτοὺς ἐπιβαλλομένους τυρεῦσαι, ἵνα αὐτοῖς τε

(ΤΟΥΤΗ Α.)

ἐαυτοῖς παρακαλύψωσι τὸ κακούργημα, καί μοι παρὰ τοῖς πολλοῖς μηδέ γε λείψανόν ὑπολήψεως ταῖς διαβουλαῖς ἀπολίπωσιν· διὸ ἐκ κινδύνου εἰς κίνδυνόν ἀπὸ τοῦ σωματικοῦ εἰς ἔτε-
ρεν περιπεσὼν χαλεπώτερον, ἠνάγκασα ἑμαυτὸν, μικρὸν τῆς κλίνης ἀνακουρῖσας, παρβησιάζασθαι πρὸς τὴν ὑμετέραν φιλανθρωπίαν, ἵασιν τοῦ πάθους ἐλπίζων εὐρήσεσθαι· ἔχει δὲ οὕτω.

Τρίτον ἦδη ἔτος τουτὶ, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἐξ οὗ μοι ὅ,τε Διοσχίνης ἐκδέδοται ὁ Σωματικός, καὶ ἄλλ' ἅττα ἐμὰ περὶ πολλῶν πραγμάτων πονήματα· ἀλλ' ἐν τούτῳ οὐθ' ἡ ἐκκλησία ἐφάνη πῇ ἀπαρεσχομένη τοῖς λόγοις ἐκείνοις, οὐθ' οἷς περ ὁ ὁρθὸς λόγος καὶ ἡ περὶ ταῦτα ὑψηλοτέρα θεωρία κατ' εὐκληρίαν συνήλθον ἄμα, εἴρηται τι κατὰ τούτων· τῶν δὲ μέσων καὶ τῶν ἔτι κατωτέρω κειμένων τινές, οἱ μὲν τῷ τῆς ἐλλάδος φωνῆς ἀψαῦσαι ἐπιλίγδην, τῆς ἐν τοῖς λόγοις δια-
νοίας ὅπως διαμαρτάνοντες, οἱ δὲ καὶ δεισιδαιμονία φλεγ-
μαίνοντες, οὐκ ἔστιν ὁ μὲν οὐκ ἐπεβάλλοντο κατεπειν, ὑφ' ὅτου μὲν κινούμενοι, ἔγωγε μὲν οὐκ ἂν εἶποιμι, ἰσίδος δ' ὁ ποιητὴς ἀκριβῶς ἐξηγήσατο, τοὺς ὁρατέχνους ἀντιτέχνους εἰπών· Οἱ τοιοῦτοι τοίνυν οὐχ ὅπως αὐτοὶ οὐκ ὤκνησαν κα-
ταψεύσασθαι, ἅττα αὐτ' ἐμοὶ φορητὰ, καὶ οἷς πρόσσεπτι κρί-
σις, εἰς ἀκοὴν ἐλθόντα παράδοξα, ἀλλὰ καὶ τὸν γυῖον ὄχλόν
εἰς παραλογισμὸν πρὸς τὸ ἐπιλήψιμον με ὑπολαμβάνειν κατ'
ὀλίγον παραμολαύουσι καὶ νῦν, περιστάσεώς μοι ταύτης δει-
νῆς καὶ ἀπροσδοκῆτου ἀναξίως τῶν ἐστὶ κοινόν πονηθέντων μοι
συμβάσης, βαρβαρικώτερον πεπτωκότες νῦν ἐπεμβαίνουσιν.
Ἐγὼ δ' οὖν τούτοις μὲν, ὡς μήτ' ὅ,τι λέγουσι, μήτ' ὅ,τι
ποιῶσι μετ' ἐπιγνώσεως, μήτ' εἰδύσι, μήτε βουλομένοις
εἰδέναι, συγχωρῶ κατὰ γε δεσποτικὴν ἐντολήν· ἀπειδὴ δὲ
ἔγνω νῦν ἰδιωτεύειν τοῦγε λοιποῦ, ἡσυχίαν ἔχων ἀπὸ τοῦ

ἀπαγγέλλματος, πρόσσειμι πρὸς τὴν ὑμετέραν Πᾶνχυιότητα,
ἐκεῖνό γε δεκόμενος, εἰ μὲν ἡ πολὺς μοι ζήλος περὶ τὴν κα-
θαράν καὶ ἁμωμον πίστιν, καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγά-
πην, ἢ ἐν λέξει, ἢ φράσει, ἢ ὅπως ἐν τῇ διαλογικῇ ἰδιώ-
ματι (ἔγωγε γὰρ οὐδὲν τοιοῦτον σύνοιδα γενόμενον ἑμαυτῷ)
παρέσυρά τι ἐπιλήψιμον εἰς τὴν βίβλον, τοῦτ' μοι ἐξελέγ-
ξαντ', ἐπιτάξαι, ὅπως ἂν ἡ σύνεσις, καὶ τὸ περὶ ταῦτα θεο-
σεβές τε καὶ ἐπιεικὲς ὑπαγορεύῃ, τὴν ἐπιδιόρθωσιν τούτου· εἰ
δὲ τούναντίον ἐστὶν ἐνεπίληπτα, ὡς ταῖς ἀληθείαις ὑπάρχει,
καὶ γὰρ ἀναξίως καὶ παρὰ λόγον σπαράττομαι ὡς ὑπὸ θηρίων,
ποιῆσαί με ἀπαλλαγῆναι, οἷς οἶδας τρόποις ἐπιεικεστέροις,
τῆς κατάθεσθαι τῶν ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν πολεμούντων· οὐ γὰρ ἄξια
ταῦτ' ἀπολαμβάνω τῶν ἐς τὸ κοινόν ὄφελος ἀνυπερβλήτων
μοι πόνων, καὶ ἀνάλωμάτων· τὸ γὰρ ἐμὸν τουτὶ τάλαντον
αἰκιστὸν ἦδη ἔτος μεταδιδόμενον, καὶ ὅλαις μετοχετεύμε-
νον ταῖς δυνάμει, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ἀντίζηλον ταῖς τὰ μὲν
πολεμοῦσι κεκινηθὲς, εὐγνωμοσύνης με καὶ ἀμοιβῆς καθί-
στησιν ἄξιον, οὐ διωγμοῦ καὶ σκευωρίων πανταχόθεν, οἷς
τοῖς κακούργοις καθυποβάλλουσι.

Ταῦτα, Παναγιώτατε Δέσποτα, ἀπὸ κλίνης ὀδυνηρᾶς ἐν-
δακρυς μὲν πάντως, τεταραγμένος δὲ καὶ τὸν νοῦν διὰ τὴν πε-
ρίστασιν, καὶ τὴν χεῖρα ἀδυναμίᾳ σφαλλόμενος, μόλις ἔγρα-
ψα· καὶ οἶδα, μᾶλλον δὲ σαφῶς πέπεισμαι, ὅτι καὶ τὴν σὴν
πρᾶξάντην ψυχὴν εἰς οἶκτον κινήσει τὰ γράμματα, ὡς ἀνα-
βοῆσαι μετὰ τοῦ πρᾶξάντου Λαβίδ, φέσασθε ὑμεῖς τοῦ υἱοῦ
μου Λθεσαλῶμ, φέσασθε οἱ κραταιοὶ τῆς γῆς, καὶ σφόδρὰ
ἐπληρμένοι καὶ εἴαιοι.

Τῷ αὐτῷ. (15.)

Ἐμοὶ μὲν καὶ πρῶτον πάνυ εὐμενῶς ἐν μεγίσταις συμφα-

ραῖς ἀπήντησε παρὰ τῆς ὑμετέρας Παναγιότητος τὰ πρὸς εὐνοίαν, καὶ νῦν μὴ ἔλαττον ἔχειν ἐγώ· αὐτὸς σύνοιδα, καὶ ὁ ἐλλόγιμος Χαχαρίας αὐτόθεν ἐλθὼν, τοῦτ' αὐτό μοι προσέθεβαίωσεν· εἰδὲ μετὰ τοῦ συνέβη μοι καὶ τοι παρ' ἐλπίδα παθεῖν, τοῦτ' ἦν πάντως (καὶ ἴσατιν ἅπαντες) τῶν τυράννων, ὧν τοῖς βουλήμασιν ἐπιπροσθεῖ αἰ τὰ καλὰ, καλῶς κατορθούμενα· βουλούμενοι γὰρ αὐτοὶ ταῖς δυνάμεσιν αἰ καὶ τῇ τοῦ βίου προύχον λαμπρότητι, πολεμοῦσιν ἀσυνειδήτως ταῖς κοιναῖς ὠφελείαις καὶ ἐπιδόσεσι, χαρμὰί βαίνειν τοὺς ἄλλους, καταμνησνόμενοι ἵνα δῶθεν αὐτοῖς, ὡς πρὸς Δίας τινάς, ἐφ' ὕψους καθήμενους θρόνου τὴν λατρείαν προσφέρωμεν, καὶ τοὺς ἐκεῖθεν κατασκήπτοντας κεραινοὺς καταπτήσωμεν· καὶ τοῦτό γε μάρτυροί μοι πάντες αἱ ἐνταῦθα τῆς αὐτῶν μοχθηρίας διὰ πολλοῦ πειραθῆντες, καὶ τὸ κακόηθες πολλὰ χῶς συνιέντες. Ἀλλ' ἐκείνοι ἤδη ἱκανὴν δεδωκάσι δίκην, μεταμεληθέντες νῦν ἐπὶ πᾶσιν, οἷς ἔφθασαν πράξαντες· ἔχνοσ γὰρ κακίας ἢ μεταμέλεια, ὁ ἀδυσώπητος τῆς συνειδήσεως τύραννος· ἀλλ' ἰλήκοι αὐτοῖς ὁ θεός· τοῦτο γὰρ ἡμῶν εὐπρεπὲς αὐτοῖς εὐχεσθαι. Νῦν δὲ καὶ παράδοξόν τι ὁ αὐτὸς μοι κεκόμικεν ἄγγελος· εἶρηκέ μοι γὰρ δι' ἐφάσεως ἔχειν τὴν ὑμετέραν Παναγιότητα καὶ αὐθις καὶ πολλάκις ἐντυγχάνειν τοῖς ἐμοῖς διαλόγοις, ὡς δῶθεν ἀστείοις· ἐγὼ δὲ βουλούμην μὲν ἂν καὶ καλόν τι αὐτοῖς ἐνυπάρχειν· ἀλλ' οἶδ' αὐτῶν μὴ κατὰ εὐρόπον ἐνίους συντεθειμένους· ἀλλ' ὡς τὰ πράγματα τότε ἐπεῖθε· τέως δ' οὖν ὅπως ἂν ἔχη, ὡς ἐκ πολλῆς σου συγκαταθέσειως, πέμπεται τὸ βιβλίον, μέχρις ἂν, εἰ θεὸς θέλοι, καὶ ὑψηλοτέρως καὶ ἐμβριθεστέρας ὕλης ἐμπλήσας τὰς χεῖρας, ὁφθῶ ἐναντίον σου.

Ἀντωνίου τοῦ πατάλακτι κατὰ κρήνης. (16.)

Τῆς μὲν συγγνώμης, ἣν παρ' ἐμοῦ δοκεῖς ἐξαίτεσθαι, ἐφ' οἷς ἔργον ἀνοσιώτατόν τε καὶ ἀγνωμονέστατον ἐπραξάς, πρὸς ὃν μεγίστην εὐγνωμοσύνην ὀφείλων ἐτύγχανες, ταύτης ἔτυχες, ἀφ' ἧς ἡμέρας ὤφθης τὸ μέγιστον ἐκείνὸ μὲν δράσας κακόν, μονονουχὶ ἀφελὼν με τὸ ζῆν, μισοκάλοις τυράννοις οὐκ οἶδ' ἐφ' ὅτῳ πεισθεῖς· σὺ γὰρ καλὸν ἔμοιγε, οὐδ' ἄλλως αὐπρεπὲς μνησικακεῖν καὶ πρὸς ἄλλον, πολλὰ μᾶλλον πρὸς σέ, ὃν καὶ μάλιστα πάντων εὖ ἐποίησα καὶ ἐφίλησα, καὶ ταῦτα τῆς ἐντολῆς κελευούσης πρὶν δοῦναι τὸν ἥλιον ἀφίεναι τοῖς ὀφειλέταις· καὶ γὰρ καὶ ὁ Σωτὴρ τὸν ἐπὶ σταυροῦ ἐπὶ δυνάμιν θάνατον ὑπομείνας, ἄφες αὐτοῖς· ἔλεγε πρὸς τὸν σὺν νάναρχον αὐτοῦ πατέρα, ἄφες αὐτοῖς, πατέρ· σὺ γὰρ οἶδ' αὖ τί ποιοῦσιν· Ὅσον μὲν οὖν παρ' ἐμοῦ ἔσαι σοί, ὁ αἰτεῖς, καὶ μή τι μέτι μηδὲν σοι μελέτω τούτου· μελέτω δὲ μένον, ὅτι πρὸς τῷ ἐμῷ πάθει κακῶς ἐποίησας καὶ ἐτέρους πολλοὺς μαθητὰς ἐς τετρακοσίους, καὶ πρότερον, οἷς ἐσκέυώρεις, κωλύων αὐτοῖς τὴν ἐπίδοσιν, καὶ νῦν ὕστερον ἀπογινώχαι τοῦ ἰπράγματος αὐτοὺς ἀναγκάσας, τὸν καθηγητὴν καὶ πατέρα αὐτῶν οὕτω παραβόλως ἀποκτεῖναι ἀποτολμήσας· τοῦτο γὰρ ἦν σοί, ἢ διὰ τοῦ τὸ σκοπούμενον τοῖς τυράννοις· οὗτοι τοίνυν περὶόντες τὴν πόλιν καὶ καταράμενοι, ἐπικαλοῦνται ἐπὶ σέ καὶ τοὺς κατὰ σέ τοὺς Ἀλάστορας καὶ τὰς Ἑριννίδας. Τὴν οὖν πρὸς τούτους ἀμπελακίαν σοι οὐδαί, ἂν εἴη ἐγ' ἐγγυος συγγνώμης· τίς γὰρ αὐτὸν κατέστησεν ἐπίτροπον; μόνος δὲ ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροῦς, καὶ ἐκάστω ἀποδίδων τὸ κατ' ἀξίαν, αὐτὸς ἴλεως γένοιτό σοι· εἰ δὲ καὶ τῆς παρ' ἐμοῦ συμβουλῆς χρῆζεις πρὸς τε ἥθους διόρθωσιν καὶ ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τοῦ καινοῦ, οὐδὲν ἂν εἴποιμι ἄμεινον, ἢ τὰ κοινὰ

καὶ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν ἀεὶ κοπιῶντας σέβεσθαι ὅτι μάλιστα, ὅσον ἂν ζῆς καὶ βλέπῃς τὸν ἥλιον· ἐκ τούτων γὰρ ἄρσεις τις ἔσσι· ἂν σοι, Ἰέρρωσο.

Τῷ Λογάρῳ (17.).

Πᾶσι νεκρῶν κευθρῶν καὶ σκότου πύλαις
Λιπῶν· ἵν' ἄδης χωρὶς ὠκιστῆς θεῶν Νεέφυτος.

Ἀλλὰ τὸν μὲν τῆς ἱεράτης ἐπιθυμίας πάντως χρυσοῦ εἰς ἄδου κατήγαγεν· ἐμὲ δὲ τοιοῦτον μὲν οὐδὲν· φθόγος δὲ, ὃ μὴ εἰδὼς πρατύνειν τὸ συμφέρον· ὅσοι γὰρ ἡμῖν εὖ προὐχόμενα τὰ πράγματα, τοσούτῳ πλέον ἐκείνους ἐδόκει ἐκμαίνεσθαι· οἷον θέντες γὰρ, ὡς ἀκριβοστάτη ἐπιμελείᾳ χρυσαίμεθα, τάχ' ἂν οὕτω κατασβέσαιμεν ἐκείνων τὴν λύτταν, ἐλάθμεν ἐξυτοῦς πλέον ἐφ' ἡμᾶς ἐρεθίσαντες, μὴ εἰδότες τὴ σοφῶς εἰρημένῳ ὡς κύες μὲν τρεφόμενοι ἡμεροῦνται, καὶ λέοντες θεραπευόμενοι χειροῦνται· οἱ δὲ βράσκαλοι ταῖς θεραπείαις μᾶλλον ἐξαγριῶνται· καὶ τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς τοιαῦτα· τὰ δ' ἔξω πῶς; οἴμοι! παταγέντος γὰρ τοῦ ποιμένου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῷ συνεργούντων ἄλλων ἄλλοι σε καταδύντων, τετρακόσιοι μαθῆναι, πατέρα καὶ διδάσκαλον ἀπολέσαντας, καὶ νῦν ἔτι ἄγδοι, κοστῇ μὲν ἡμέρᾳ νοσιλευόμενον αἰσθανόμενοι, οὐκ ἔχουσιν ὅπως τὸ πάθος ψυχαγωγήσωσιν· οἱ δὲ γονεῖς αὐτῶν αὐτοὶ ἐπικαλοῦνται τὰς ἑρινύδας, ὅπως πόρνας λαβέωσαι, τὰς τε τοῦ ἐμοῦ Πολυμήστορος ἐκκεντήσωσι κόρας, καὶ τῇ ἀπωλείᾳ τῶν παίδων τοῦτον ἀπομόρξωνται· αἶμα· ἡμεῖς δ' οὖν ἀλγοῦμεν μὲν, ὡς εἰκός, ἐπὶ τούτοις, πολλῶν καὶ μεγάλων, ὧ θεέ! ἀποστερηθέντες ἐλπίδων· συγχωροῦμεν δ' αὐτοῖς, τῷ δεσποτικῷ πειθόμενοι· προχγγέλματι. Ἰέρρωσο.

Τῷ αὐτῷ (18.).

Ἐγὼ μὲν ὦρην, τὰ κατ' ἐμαυτὸν σοι ἐκτραγοδήσας, μήτετι δεήσειν με ἐπιστεῖλαι, πρὶν ἂν καὶ κομίσωμαι τι παρὰ σοῦ· νῦν δὲ λόγου ῥυέντος συχνοῦ παρὰ τοῖς λογίοις πολλά σε προσαναχλαύσασθαι πρὸς τοὺς φίλους περὶ ἐμοῦ, καταμερφόμενον λίαν, ὡς δὴ θαν κακῶς σε εἰπὼν, κατεῖπον ὁμοίως καὶ τῆς σῆς νεοσυντάκτου καὶ κοινωφελούς Κιβωτοῦ, ἅττα οὐτ' ἐκείνη ἀνασχετὸν ἂν εἴη ἀκοῦσαι, οὐτ' ἐμοὶ προσήκοντα κατεῖπεν· καὶ μάλιστα, μήτ' ἰδὼν πῶ μήτε κρίνας περὶ αὐτῆς· διδαχθέντα δὲ τὴν ἀλήθειαν ταύτην δὴθεν ἐκ δύο γραμμάτων, ἐντεῦθεν ἐπιστρέφοντων, ἀπορεῖν, ὅπως εἰς τοῦτο προελήλυθα ἀταπίας, ὃ πάντα τὸν πρόσθεν χρόνον παρὰ σοῦ ἐπαινούμενός τε καὶ εὐνοούμενος· ὃ μὲν οὖν λόγος τοιοῦτος· ἐγὼ δὲ πολλὰ ἀνακυκλήσας κατὰ νοῦν περὶ τῶν παρόντων, ἀδικαίωσα μὲν σε περὶ τῆς μέμφεως, οὐκ ἀνδυνάμην δὲ μὴ καταμείψασθαι γε τῆς πίστεως, πολλῶν διαβολῶν ἱστορίαν συναγαγόντα, καὶ τὰ κατ' ἐμὲ νῦν εἰδόντα, πλήρη ὄντα ἐπιβουλῶν· πλείη μὲν ἢ γῆ, πλεία δὲ ἢ θάλασσα· ἀλλὰ καὶ τὰ γράμματ' ἐκαῖνα, εἴγ' ἀληθείας ἔχοντο τέτυκτα, ἐμοίγ' ὅσον, ἐξ ὧν πολλῶν πεπείραμαι, ἐστὶν εἰκάσαι, ἀνώνυμα, ἢ γὰρ ψευδώνυμα εἶναι, εἰ μὴ τις παντάπασιν ἀνάσχυντος εἴη· τοιοῦτον ψεῦδος ἀνατιθέμενος, πιστεῦσαι ἐπιβάλλειν· οἱ γὰρ τάμ' ἀπολεροῦντες παντοίως καὶ τῆς σῆς εὐτοίας ἀπογομνῶσαι με ἐπειράθησαν, δεινὸν παιησάμενοι, εἰ ὁ Δούκας τιμᾶται παρὰ Λογάρῳ ἀνδρὶ τὰ πρῶτα φέροντί τῆς παιδείας· καὶ οὐδὲν ἀπεικός· πανηροὶ γὰρ ὄντες καὶ γόητες ἀεὶ ἐπὶ τὰ χεῖρω προκόπτουσι· καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει· σὲ δ' ἀξίω, εἰ τοιοῦτό τι πέπονθας, ὥστε πιστεῦσαι ταῖς τέμ' ἀπαντοίως ἐπὶ ἀλλομένοις διαβαλεῖν, ἀπομαθεῖν μὲν τὴν ταχίστην τὰς ἐμῶν ἐκείνων τετρακομῆν· πιστεῦσαι δὲ τῷ καὶ φιλοῦντι καὶ θυ-

μάζοντι τὴν σὴν ἀρετὴν· εἰ δ' ἄλλος λόγος ἐστὶ ταῦτα κενός, πεῖραν οὕτω τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας ἡμῶν λαμβάνειν ἐθαλόντων τινῶν, ἀλλὰ καὶ οὕτως, ὥς ὑπόπτοις γε οὖσιν, εἴ ποτε δυνηθεῖεν, τοιαῦτά μου πρὸς σὲ καταψεύσασθαι τοῖς τοιούτοις παντάπασιν μὴ πιστεύειν, ὅφιν, καὶ φρόνα, καὶ κῦνα λυσσητὴν φυλαττόμενον. Ἐρρώσω.

Τῷ αὐτῷ (19.)

Τρίτον μοι ἤδη τοῦτο πρὸς σὲ, ἐξ οὗ μοι τὰ πράγματα δεδυστύχεται· αἰτία δὲ ἡ αὐτὴ, δι' ἣν καὶ τὰ δευτέρᾳ μοι ἐπέσταλται ἀναγνωσθέντων γὰρ τῶν πρὸς Στέφανον Κόμητῶν σοι ἐπισταλέντιον, βεβαίωταί μοι, ὅτι πρὸς σέ μου κατεῖπον οἱ παρὰ σοὶ μὲν κριτῇ (μεγάλοι τινὲς ὄντες!) μὴ δυνάμενοι ψεύδεσθαι· παρ' ἐμοὶ δὲ ἄξιον ἐπιτρίβεσθαι, λυμεῶνες ὄντες καὶ φθορεῖς τῶν καλῶν. Πλείω τοίνυν, ὧν πρὸ τούτων ἐπέσταλκα, πρὸς τὸν αὐτὸν καὶ περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν, καὶ μάλιστα γὰρ πρὸς σέ, φύσιν ἀνθρώπων ἐξιστακότα, καὶ ταῦτα φαναριτῶν, οὐδ' ἂν ἔχων βουλομένη· εἰ γὰρ ἐκεῖνα οὐχ ἱκανὰ μεταπεισάί σε, οὐδὲ τοῦ πλείονος ὕψους· χρόνος δὲ πάντως πάντων ἔσται ἐξηγητῆς ἀξιώχρεως· διαβολὴ γὰρ ἐν μὲν τῷ παραυτίκῃ ἰσχυρὰν ἐνεργάζετο τὴν ὑπόληψιν ταῖς ἀκούουσι· χρόνος δὲ ὕστερον ἀσθενεστέρα γανομένη, αὐτὴ παρ' ἐαυτῆς ἐξελέγχεται. Ἐρρώσω.

Τῷ αὐτῷ (20.)

Τὴν μὲν τύχην, ἣ λαμπρᾷ με καυχῆσθαι νενομίκας, ἀφείλοντό με· οἱ κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι, καὶ τὸ κοινῇ συνοῦσαν τῶν ἰδίων παθῶν τιθέμενοι δεύτερην, ἀφ' ἧς ὥρας τὰ μέγιστα μοι εἰργάσαντο τῶν κακῶν, καὶ νῦν ἐν τοῖς κατὰ

τὰ καρπία μεθορίοις με γενέσθαι ἐποίησαν, εἴ πως δυνηθεῖεν ἐνταῦθα ἀνασπᾶλαι μικρὸν τῶν τῆς κεφαλῆς ἀνυπόστατων ὀδυνῶν, λουτροῖς καθ' ἑκάστην, καὶ τῇ ἄλλῃ τῇ ἀπὸ τῆς ἱατρικῆς θεραπείας ἐν ταῖς ταῖς κοιλάσι καὶ βήσσαις εἰκοστῇ ἡμέρᾳ ἤδη χροόμενος βοηθεῖ· τὴν τοιαύτην φημὶ τύχην οὕτως ἡμεῖς πάντες οἱ καὶ σοὶ φίλοι ἴσως ὑπάρχοντες μετὰ πολλῆς καὶ ἐτέρων ζηρίας· δός δ' εἰπεῖν καὶ παντὸς τοῦ κρινού, εἴτε μοι ἢν ὕψους τοῖς πολλοῖς· καὶ νῦν εἰρήχέ σου πλουσιώτερος ἴσως, ὅσον ταῖς ἐνδαίαις σου ἐλαττοῦμαι· ἀλλὰ καὶ ταῦτα νῆ τὸν φίλιον ἐλάνθανες ἐμέ τε καὶ ἄλλους πάσχων, τὰ τ' ἄλλα σε μακαρίζοντας, καὶ δὴ καὶ τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐν περεῖν σοὶ μέχρι τέως νενομικότας· διὸ καὶ λολύπημαι, ὅτι μὴ ἔρθῃν μέρος γέ τι σοὶ τῶν ἐνδαίων ἀφελόμενος, πρὶν ἢ αἰτηθῆναι, χρόνος ἐκπληρώσας φιλίας· Οὐκοῦν, ἐπειδὴ τό γε νῦν ἔργον ἀποδῆμῳ, ἐπέθηκε σοὶ τὴν ἀνάγεῖρας σοὶ πρὸς Ἀπόστολον τὴν Βαρατάσῃν, δι' ἧς λέγῃ, ὅσα αἰτεῖς, χίλια ἀργυρᾶ παρ' ἐκείνου· καὶ εἴ τις σε καὶ ἄλλοτε ἐνδαία ἀναγκάσειε, μηκέτι αἶται, μηδὲ μόνον ἀπαίται· ἀλλὰ πρῶτον λαθὼν αὐτόθεν παρὰ τῶν ἐμπόρων, κέλευε, ὅ δεῖ με ἐνταῦθα ὕστερον καταβαλεῖν τὸ συνάλλαγμα. Ἐρρώσω.

Τῷ αὐτῷ. (21.)

Χθὲς ἐξηκοστῇ ἡμέρᾳ μόλις ἐκρημάμην τὰ γράμματα· ἀναγνοὺς δὲ αἶδα πολλὰ σε καταμεμρόμενον, ἐφ' οἷς ἡμῶν διὰ πολλοῦ πρὸς ἀλλήλους σισίγεται, ἄλλοτ' ἄλλοις τὴν αἰτίαν ἀποδιδόντα· ἔχει δ' οὖν ταῦθ' οὕτω μὲν αὐτὸς ἐλπίς δέ τις ἐτέρᾳ τοσούτον ἐπέτεινε τὰ σιγᾶν, ἐμοὶ μὲν αὐτίκα δέξασθαι ἡσυχίαν, ὧν κατὰ τὸν Μάρτιον ἐπιστάλλειν σοὶ, τὴν αἰτίαν· πρὸς σοὶ δ' αὖ, ὧν ἐπετελείεις πρὸς με τῷ ἀρίστῳ τῶν ἱερῶν· τοῦτ' ἔγωγ' ἂν εἴποιμι τοῦ μὴ γράφειν ἀμφοτέροις αἰ-

τίαν γενέσθαι· εἰ δέ τι δεῖ καὶ προσθεῖναι, νουθεσία τις ἦν ἔμοιγε δὴ, ἐκ θαρρυμίας προσοικηροῦσα· φιλεῖ γὰρ τὸ πάθος τοῦτο προσγίγνεσθαι, οἷς μάλιστα τὰ κατὰ τὸν βίον ἐτέρως, ἢ ἔδει ἔχει· πᾶν γὰρ τὸ λυπούμενον κατηφές καὶ ἐπιφθονὲς πρὸς τὴν τῶν καθηκόντων ἀμέλειαν· τίς δὲ ἡ λύπη αὐτῇ; οὐδέν σε χρὴ διδαχθῆναι, εἴγ' ἐπὶ τὰ κοινὰ τὴν διάνοιαν ἐπιστήτειας· τῶν γὰρ σχολείων ἄλλοτ' ἄλλων πιπτόντων, καὶ δὴ καὶ τῶν κατὰ τὴν Ἰωνίαν, ὧν καὶ κλέος τι ἦν, ἀκολουθούντων ὁμοίως, τίνα χρὴ προσδοκίαν ἔχειν περὶ τῶν μελλόντων; τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ὄψεαι, ὅθεν καὶ ἐλπίς τις ὑπῆν οὐ σμικρὰ εἰς τὴν τῶν λόγων ἐπίδρασιν, οὐδὲ τοῦ ὀνόματος νῦν γε ἄξια, τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ Ψωμάκη παραλυθέντος· ὦ, πόσον λυπεῖ με τὸ τέλος τοῦ Λυκίου, ἐναντίον τοῖς προσιμίσις ἐκβάν! τῶν γὰρ τετρακισίων μαθητῶν τοὺς ἡμίσεις γε ἐλπίδα παρεῖχε μετὰ ἐνιαυτὸν ἀπὸ τῶν ἐγκυκλίων μεταθέσσεσθαι εἰς φιλόσοφα ἀκροάματα· νῦν δὲ ταῦτα πάντα ἐν μιᾷ ἐκείνῃ ἀπερρύθη ἡμέρᾃ, καὶ τὰ μελλόντα ἐτι χεῖρω, Ἀλάστορος δαίμονος ἐπηρεάζουσης πανταχόθεν τοῖς πράγμασι τῶν Ἑλλήνων. Ταῦτ' οὖν καὶ τὰ ὅμοια τούτοις ὡς ἐν πόνηρῳ τῷ καιρῷ σιγᾶν ἀναγκάζει, καὶ μὴδὲ φίλων ἡδύως παρέχει μεμνησθαι· Σὺ δ' οὖν τούτων αὐτῶν πολλῷ τῷ λόγῳ κρείττων γενόμενος, καὶ τὰς ἰδίας ἐτι φροντίδας ὑπερβᾶς, τήν τε σιωπὴν ἐφθης λύσας, καὶ ἡμᾶς πρὸς τὸ αὐτὸ παροτρύνεις· ἐπαινῶ τὸ γενναῖον, ἀποδέχομαι σὴν ἀξίωσιν. Ἐρρῶσο.

Τῷ αὐτῷ. (22.)

Οἶδά σε, καὶ μηδενὸς παρόντος, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸν, καὶ ὡς ἂν εἴποιεν οἱ φιλόσοφοι, κατὰ φαντασίαν τὰ περὶ ἐμοῦ πυνθανόμενον· ἔχει δὲ ταῦθ' ὥδε· τρεῖς ἀπὸ Λυγούστου μηνὸς τὸν πυρετὸν ἐπαγγέλλεσθαι· ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, αὐτὸς με τὸν

φάκισ ἐπικατέσχε, καὶ φεύγοντά με ὡς δεσποτῶν γαλεπώτατον, ἀποφεύγειν με οὐκ ἔβ', ἀλλ' ἐπιδιώκων καταλαμβάνει· ἡρέμα δὲ ἤδη καὶ νοσταλγίαν δοκῶ μοι νασεῖν, ἰσχυρῶς τῆς πατρίδος ἐλκυσσῆς· καὶ ἔρος φανέντος συνεπαίρομαι ταῖς ἐλπίσιν ἀσπάσεσθαι τὴν φίλην μητέρα τεσσαρακοστῷ ἤδη ἔτει, ὀλίγων δεόντων· πρὸς γὰρ τῷ καὶ ἄλλοις ἐκεῖ ἱσως λυσιτελήσειν, κάμοι καλῶς ἔχει, μήκέτι ἐν ἀλλαδαπῇ πλανᾶσθαι διακενῆς· ὁ εὐτυχούντα μὲν πάσχειν, οἷστον ἂν εἴη· κάμνοντα δὲ πανταχόθεν, ἐν ἀγκάλαις τῆς ἐνεγκαμένης ἀποθανεῖν εὐτυχέστερον· εἰ δὲ καὶ ὠφελῶν τοῦτο πάθοι τις, εὐδαιμον ἐντελῶς. Ταῦτα μὲν πρὸς τὴν ὑπέθεσιν· τὰ δ' ἄλλα ἔρει σοι κατὰ περίστασιν· ὁ τὰ γράμματα κομίσας, ὃ καὶ αὐτῷ γεννήσῃ πατὴρ καὶ φιλάνθρωπος ὅ,τι ἂν σου δεηθῇ· Ἐρρῶσο.

Τῷ αὐτῷ. (23.)

Λόγος τις (ὑπόκυφος καὶ ψευδὴς ἱσως, ὡς οἶμαι, καὶ βούλομαι) διαπεφοίτηκεν ὡς ἡμᾶς, τὴν σὴν τιμιωτάτην γαμετὴν ὑπὸ νόσου πολλὰ παθεῖν· τίς δ' ἦν ἡ νόσος καὶ ὑποία, τοῦτ' οὐκέτι ἐλέγετο, καὶ γὰρ δι' ὅλου γενομένου τοῦ χειμῶνος ἀνέξοδος, μαθεῖν οὐκ ἐσπούδασα, βουλόμενος δὴ πρὸς μάλιστα ψευδῇ ἐπίπαν καὶ ταῦτα διατεθυλλῆσθαι· Εἰ μὲν οὖν μὴ ἀληθῆ ταῦθ', ὡς καὶ οἶμαι, ἦν, χαίρω, μεμφόμενος μόνον τοὺς τὰ τοιαῦτα διατεθυλληκότας· εἰ δ' ὡς ἐτέρως ἔχει (γένοιτ' ἂν γὰρ καὶ τοῦτο τοῖς γε θνητῆς φύσεως εἰληχόσι) καὶ μᾶλλον χαίρω, ἐφ' οἷς ἀνερβᾶῖς (ἡκουσαι γὰρ καὶ τοῦθ' ἅμα μετὰ τὴν προσβολὴν τοῦ πάθους γενομένου) εὐχόμενος ὑμῖν πανοικί ἐς γῆρας βαθύ διατελεῖν ὑγιαίνοντας. Ἀλλ' ἤδη δίκαιος ἂν εἴης καὶ αὐτὸς περὶ τῶν αὐτῶν με συγχάρηται ἐν μέρει πέμπτη γὰρ αὕτη, ἀφ' ἧς δε-

καταίει νόσῳ προσπαλέσας, τὴν κλίνην κατέλιπον· ἦν δὲ ἡ νόσος τῶν συγκύβιον ἐπαχθεστέρα, ὥστε καὶ μεμνησθαι ἡμᾶς καὶ πιστεῦσαι θνητοὺς γαγανέναι, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ὕμῃ φροντίσαι, ἐπὶ πολλὰ ταῖς φαντασίαις περιχυομένων, καὶ πρὸς τὰς ἀμοιβὰς ἀποδειλιώντας· δειλὸς γὰρ ὁ ἄνθρωπος καὶ ἐλευθέρῳ αὐτὸς ἐκυτοῦ· καὶ πρὸς αὐτῇ γενόμενος τῇ τελευτῇ, εὐσεβέστερος γίνεται· καὶ πολλοὶ τῶν σοφῶν διαλαμψάντων, καὶ μέγ' ὄνομα κτησαμένων, ὧν καὶ Εὐγένης ὁ ἡμέτερος, καὶ Νεύλιον ὁ Ἀγγλος, τῆς θύραθεν ἐν γῆρα ἀποστάντες σοφίας, ἐκ τῆς θείας γραφῆς πικρῶς ἀναγινώσκοντές τε καὶ γράφοντες, πλείστην ὕμῃν παραμυθίαν ἐαυτοῖς ἐπορίζοντο, τῆς θείας προνοίας ἀνακαλούσης αὐτοὺς, ἵνα θειότερας οὕτω τύχῃσι· τελευτῆς· κινεῖ γὰρ πρὸ θεῖον τὴν τῶν σπουδαίων προαίρεσιν κατὰ Πλούταρχον, οὐχ ὁρμᾶς ἐνεργαζόμενον, ἀλλὰ φαντασίας ὁρμῶν ἀγιογούς· αἷς οὐ ποιεῖ τὴν πράξιν ἀκούσιον, ἀλλὰ τῷ ἀκούσιῳ δίδωσιν ἀρχὴν, τὸ προαιρετικὸν ἄγον εἰς πράξιν· καὶ τοι ἐγὼ ἄμα βούσας ἤδη μικρὸν, ὥς ἐπιλαθόμενος τούτων, ἐπὶ τὴν πατρίδα ἀπαίρω ταῖς φαντασίαις, πολλὰ ὀνειροπολῶν, καὶ τὸν πόθον ταῖς ἐλπίσι θεραπεύω παντοίως, εἰ μὴ τι ἡ ἀπίστασις τοῦ ἀντάρτου Ἀλῆ Πασᾶ κωλύσει μοι τὸ ἐπιέμενον· ἄρ' ὀφθαλμοὶ ποτε τὰ ἐκεί, τὸ κλεινὸν ἔδαφος τῆς πατρίδος; ὅς, ὦ σῴτερος ὅς, ὦ ἀγαθέ. Ἐρρώσο.

Ἐλευθερίῳ. (24.)

Ἄμα τὰ σὰ κομισάμενος γράμματά, ἔγνων σε, ἐξ ὧν ἀνέγνων, τήν τ' ἐμὴν τύχην καταμεμφομένον, καὶ ἐπὶ σῇ ἐρημῇ προσκνηκλαυόμενον τῇ σου τῇ· δικαίῳ δ' αὖ σε ἐπ' ἀμφατέρους· ἐγὼ τε γὰρ ἀνάξια πάσχων ἤδη, καὶ σοι ἦν ἂν τὰ πράγματα εὐτυχέστερα, ἐμοῦ εὐτυχέστερος· τότε γὰρ ἦθος

τὸ σὺν, καὶ ἡ ἐν λόγοις ἐκάστης ἡμέρας ἐπίδοσις ἀοιρότως· σε τοῖς ἐμοῖς προσφικέωσιν φίλοις· ἀλλὰ καὶ κακῶς ἀπώλουντο εἰ τὰ ταῦτα ἐν ἀκαιρεῖ διαλύσαντες, τοσαύτην πληθύν μαθητευομένων ἀποστερήσαντες τῶν ἐλπίδων, καὶ μὲν ἐπώδυνον τὸν βίον ἀπεργασάμενοι· τὸ γὰρ ἄλγος τῆς κενώσεως συχνότερόν μοι ἐνσκήπτει καὶ ὀδυνηρότερον ἐαυτοῦ· καὶ δι' ὅλης ταύτης ἀλγέσας τῆς νυκτός, μόλις νῦν ἀνασφῆλας, τὰ δλίγα σοι ταῦτα ἐσχεδίασα γράμματα· διὸ καὶ συγγνώμης μοι, μέχρι τούτων τὸν λόγον ὀρίσαντι. Ἐρρώσο.

Τῷ Κυρίλλῳ. (25.)

Γάτ' ἄλλα ἔγνων, ἃ πρόην ἔλεγες ἐν πολλοῖς· καὶ δὴ καὶ ἃ περὶ εὐσεβείας μοι διεξῆλθες, ὑπαινιττήμενος εἰς ἐμὲ, ὅτι κακῶς ἐκρήσα δῆθεν, πέμψας τινὰς τῶν μαθητῶν, ἐνθα τελειότερον αἱ Μοῦσαι διδάσκονται, ἵν' ἐπανελθόντες συγχεκοσμημένοι τῶν ἀγωγίμων τὸ τιμαλφέστατον, κοινὸν τοῦτο καὶ ἄλλοις ποιήσωσιν, ὥς ἀθέους δῆθεν ἐσομένους τοῖς κατὰ τὴν Ἰταλίαν σοφοῖς ὀμνήσαντας. Ἐκ τούτων οὖν εὐσεβῇ μὲν σε ἔγνωμεν καὶ πεπείσμεθα πάντως· οὐ μὴν δὲ καὶ ἐνάρετον, ἄδικον ὄντα πρὸς τὸν πλησίον καὶ φθονερόν· ἄνευ γὰρ τοῦ ὀφελίμου εἶναι τοῖς ἐκ τῶν ἀδελφοῖς, μηδέποτε οἷου κατορθοῦν ἀρετὴν, καὶ ὥς κρίκον ποιήσης ὑπὲρ εὐσεβείας τὸν τράχηλόν σου αὐτὸν τὸν παχύν καὶ πλατύν. Εἰ οὖν ἐνέχη τοῖς λεγομένοις, σκέψαι ὅπως ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπὸ τῆς ὑποκρίσεως οὐ γὰρ πέφυκεν ἡ ἀρετὴ κακίᾳ συνεῖναι καὶ ἡ πίστις ἄνευ τῶν ἔργων ἐστὶ νεκρά· Ἐρρώσο.

Ἀταγεϊρέτῃ. (26.)

Ἐπεὶ τὰ ταῦτα αὐτοῖς εὐνοχεῖν φθόνου αἰτίαν πρὸς ἀλλήλους

τοῖς ἔχουσιν ἐγγίγνεσθαι κέφυκέν· οὕτω τὸ τοῖς αὐτοῖς δυστυχεῖν ἐνίκησι παραμυθίαν τοῖς πάσχουσι· διὸ παραμυθεῖσθαι τοὺς ὑπότινος θλιβομένους βουλόμενοι, παρειαγόμεν, ἃ καὶ αὐτοὶ προπεπόνθαμεν, ἐν' ἐκ τοῦ ὁμοιωπαθοῦς χειροηθεστέρους αὐτοὺς πρὸς τὴν παραμυθίαν παρασκευάζωμεν. Τί οὖν μοι βούλεται ταῦτα; ἐντυχὼν γὰρ παρὰ τινι τῶν λογίων τῇ πρὸς Κύριλλον τὸν πάλαι κακῇ μοίρᾳ πατριαρχεῦσαντα ἀπολογία τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου, καὶ ἀναγνοὺς πολλάκις, ἐστέναξα μὲν ἐπὶ τοῖς τότε συμβαῖσιν· ἐθρήνησα δὲ ἰκανῶς καὶ τὰ νῦν, ὥς οὐδὲν ἐκείνων κακίᾳ ἀπολειπόμενα· ἀλλ' ἐκ τῆς παραβολῆς ἀμφοτέρων ἡσθόρην μὲν πρῶτον ἐμαυτὸν ἐν τῇ κοινωνίᾳ τοῦ πάθους γενόμενον· οὐ μὲν δὲ καὶ ἐγκρατῇ, ὥστε μὴ ἐκφωνῆσαι, ὦ! οἷά μὲν ἂν ἦν ἡ Ἑλλάς, μὴ ὄντος νῦν τῷ τότε Κυρίλλου! οἷα δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα νῦν, τῶν κακοβούλων μὴ ὑπαρχόντων! Ἐπειδὴ τοίνυν ἔτι καὶ νῦν οὐκ ὀλίγοι τῶν ἐλλογίμων ἀνδρῶν παρ' ἡμῖν πάσχουσι καὶ νῦν ταῦτά τῳ σοφῷ καὶ εὐεργέτῃ ἐκείνῳ ἀνδρὶ, κοίνωσον, εἰ βούλει, τοῖς Ἑλλησι διὰ τῆς Καλλιόπης τῆς σῆς τὴν ἀπολογίαν ταυτηνὴν τὴν ἐκείνου· ἐποίησεν γὰρ κατὰ τὸ εἶδος τοῖς μὲν ταῦτά ἐπιτηδεύουσι τῷ Κυρίλλῳ αἰσχύνην καὶ σωφρονισμὸν, μαθοῦσιν, οἷα αὐτοῖς ἔσονται ἐν τῷ μέλλοντι τὰ τῆς προαιρέσεως ἐπιτίμια, καὶ ταῦτα νῦν ἐν πολυφώνῳ τῳ χρόνῳ· τοῖς δὲ πάσχουσι διδασκάλοις, ὑπομονὴν καὶ παραμυθίαν· καὶ γὰρ, ἐνίκησας ταῖς τῆς κεφαλῆς ὀδύναις τυγχάνω βασανιζόμενος, τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν ἐκείνον διδάσκαλον καὶ ἄλλους ἀναπολῶν, εὕρισκω τὴν καταφορὰν τοῦ ῥοπαλοῦ πολλῷ ὑπετιωτέραν πεμπομένην μοι ὑπὸ τῶν τυράννων. Ἐρῶσα.

Τῷ Γεωργίῳ. (27.)

Τῶν ἐν ταῖς τῶν ἐπωδύμων ἀγίων μνήμασι τὰ ἑαυτῶν.

τελούντων γενέθλια, ἄλλος ἄλλου τοῖς ἀπὸ τοῖς παρούσης ὥρας ἀγαθοῖς ἐν τοῖς τῶν φίλων ἐστιάζεσιν ὑπερέχειν πεφίλοτίμηται· σὰ δὲ ἐς τοῦτο τήμερον ἐκπεριελθόντα λαμπρότερον πάντων εἰκὸς τὸν ἐπώνυμον ἅγιον ἐορτάσειν, οὐ μόνον ἐκ προαιρέσεως, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς κρατίστης ὁρμώμενον τῶν ὥρων· σήμερον γὰρ ἑαρ μυρίζει, καὶ καινὴ κτίσις χορεύει, ἡνίχ' ἡ μὲν γῆ καρποφόρου βρύει γονῆς· πηγὰς δὲ ὑδάτων καθαρῶν καταρρέουσι· παντοῖοι δὲ λειμῶνες ποικίλοις ἐαρίζονται ἀνθεσιν· ἔθνη δ' ὀρνίθων τὰ μὲν ἐνθα, τὰ δ' ἐνθα ταῖς ὥδαῖς περιπέτονται ἀμιλλώμενα· καὶ ἀπλῶς ἅπαντα ἡ φύσις ταῖς ἀπὸ πάντων δαψιλείαις σοι ἀφθόνως ὑπηρετεῖ· διὸ καὶ μὴ ὁρῶν, δοκῶ μοι ὁρᾶν τοὺς ἐταίρους παντὰ χρόνον συνβέοντας, τὸν τ' ἀμνὸν συνεστιασμένους τῷ ἐστάσαντι, καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν δῶρα, ὡς εἰκὸς, ἐκάστοις προσοίσοντας· τὸν μὲν, ἐκτομίαν ἀλέκτορα· τὸν δὲ, νεοσσὸς ἴσως περισσεύων· ἄλλον δ', ὡς ἐρυθρὰ σὺν ἄρτῳ σεμιδαλίτῃ· ἕτερον δὲ, ἀψινθίτην οἶνον, ὡς εἰκὸς ἐν ἡρὶ καὶ τοῦτο γιγνόμενον· καὶ ἄλλον ἄλλο τι μετὰ χειρᾶς, ἄνθος, ἢ ῥόδον, σύμβουλον εὐθυμίας καὶ τέρψεως φέροντα· ἐγὼ δὲ, τῷ πραγμάτων μοι ἤδη διὰ τὸ νοσιλεύεσθαι ἔτι μὴ συγχωρούντων παραγενέσθαι τῇ εὐωχίᾳ, τίνα ἂν πρὸς τοιαύτην ἐταιρίαν προσφύεσθαι τερον συμβάλωμι ἔρανον, ἢ διὰ τῆς ἀνὰ χειρᾶς ἀποδοῦναί σοι τὰ εἰκότα, συγχαίρων ἅμᾳ καὶ συνευχόμενος τὰ βελτίως· εἰ δὲ δεῖ καὶ ἐμαυτῷ συνέυξασθαι παράτασιν τῆς ζωῆς, ἥδη πρὸς τὴν ἐξοδὸν καταπειγομένῳ, γένοιτό μοι καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς ἐτῶν περιόδους συγχαρῆναί σοι τὰ αὐτά. Ἐρῶσα.

Τῷ Ἰωάννῃ. (28.)

Χαίρειν μὲν μετὰ χαϊρόντων, κλαίειν δὲ μετὰ κλαιόντων· γαίρειν ὁ ἀπόστολος· ἀλλὰ τό γε δεύτερον ἱμοὶ ἂν τις ἀνα-

θείη εικότως, οὐκ ἀνάγκη πεπονθότι ἐφ' ᾧ καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν μιστριτέρων καὶ ἐπεικιστέρων τὸ ὄμμα συνέθλιψαν· σοὶ δὲ τὰτ' ἄλλα εὐτυχῶντι, καὶ δὴ καὶ τὰ ὀνομαστήρια τήμερον ἄγοντι· οἷτε ἄλλοι, οἷς ἐξ οὐρίας τὰ πράγματα φέρεται, συγχαιρέτωσαν, καὶ μὲν, καὶ ἔγω, ὡς τὸ φέρον με φέρεται, τὸ αὐτὸ ποιεῖν δίκαιον, φίλῳ σοὶ ὄντι καὶ ἐξ ἀρχῆς εὐνοῦντί μοι. Εἴη σοι τοίνυν ὁ Προδρόμος τοῦ Σωτήρος φύλαξ μὲν καὶ ἀντιλήπτωρ, ἐφ' ᾧ ἐν τῷ παρόντι, ὧν εὐχῇ, τυχεῖν, ἐν τε τῷ μέλλοντι ὁδηγὸς πρὸς τῶν ἀγαθῶν τὸ ἀκρότατον. Ἐξέωσο.

Ἐπίτ. (29)

Χρῆσθαι ταῖς τῶν δυνατῶν φιλίαις, ἀλλὰ μὴ καταχρῆσθαι ἀξιοῖ ὁ ἐκ Κυρίνης φιλόσοφος· τοῦτο δὲ καὶ δοκῶ μοι καὶ τὸς, οἷον παράγγελμα θεῖον, παντὸς μέλλον τήρῃσαι πρὸς τὴν σὴν φιλογένειαν, μηδὲν περὶ μέδοντος μέχρι δεῦρο μὴ ἐπιστείλας, μὴτ' ἄλλως δεσθεῖς, ἵνα μὴ τυχὼν ἐν μικροῖς τῇ πολλῇ σου περὶ τῶν κοινῇ ζυνοῦσιντα προθυμίᾳ καταχρήσασθαι δόξαιμι· πρόσθε δ' ὅτι καὶ τῷ πολλοῖς ἤδη πράγμασιν ὁμιλοῦντι, οἷα δὲ συμβαίνει τὸν τῷ ἡγεμονικῷ θρόνῳ παρεδρεύειν λαχόντα, οὐκ ἠξίωσα δι' ὄχλου γενέσθαι νῦν δὲ μεγάλης ὑποψίας αἰτίας, καὶ ταύτης κοινῇ τῇ πατρίδι διαφερούσης, ἄλλοιός εἰμι, καὶ τὸ δῶμά μετέμαθον· τῇ τε γὰρ παρρησίᾳ πλείονι, ἢ προσῆκε, χρήσασθαι κατεθάρρησα, καὶ ὧν ἔγω τὴν αἴτησιν ποιούμενος, οὐκ ἀμφίβολον κέκτημαι τὴν ἐλπίδα· πῶς γὰρ, παρ' οὗ καί ποτ' ἰδίᾳ οὐχ ἡ τυχεύουσα ἀπέντησεν εὐνοία, καὶ σύμπαντες οἱ τῶν λόγων θεράποντες τυγχάνουσι παρ' αὐτῷ προστασίαν εὐράμενοι; καὶ τοῦτ' εἰκότως· ὅν γὰρ καὶ λόγοι ἐτίμησαν, καὶ ἡ τύχη βράβεῖον τοῦτ' αὐτῷ ἀρετῆς χορηγήσασα, τῷ ἡγεμονικῷ σύμ-

παρίδρυσεν θρόνον, ἀφ' οὗ ὡς ἀπὸ κέντρου πρὸς τὴν τῶν ἀρχομένων αἰὲ περιφέρειαν ἀμύθητοι δσαι εὐπορίας ἀκτῖνες ἀπαιτοῦνται ἐξάγεσθαι, τοῦτον ἔδει τοιαῦτον εἶναι, οἷον τὸ ὅ ἐκ αὐτοῦ κοινὸν ταῖς δεομένοις παρέχειν, καὶ τὰ παρὰ τοῦ ἡγεμόνος ἀξίως ἐκ αὐτοῦ αὐτοῖς καταπράττειν. Τί οὖν ἐστὶ τοῦτο, δι' ὃ τοσαῦτά μοι πεπροσμίασται; οὐδὲν σε χρή διδαχθῆναι, εἰ τὴν σπουδὴν τὴν ἐμὴν δέκατον καὶ πέμπτον ἔτος τουτὶ περὶ τὸ καταστήσαι γυμνάσιον παιδείας ἐν τῷ Ζαγορίῳ ἀκριβῶς ἐξετάσεις· πρὸς ὃ τάς τε γυνώμας πάντων ἱκανῶς παρεσκεύασα, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ, ὅσοις πόθ' οἱ λόγοι τοὺς ἐμούς ἡμίψατο πόνους, αὐτῷ ἀφωσίωσα· καὶ τοῦτο μὲν ἤδη βαίνει καλῶς, πολλῶν πολλαχόθεν φιλοτιμότερον, ἢ ἡλπίζομεν, οὐκ εὐκαταφρονήτοις προστιθεμένων ταῖς χορηγίαις· ὁ δὲ ἡμῖν ἀπαντᾷ ἐναντίως, καὶ περὶ οὗ ἡ δέησις ἡμῶν πρὸς τὴν σὴν φιλομάθειαν, ἐκείνῳ ἐστὶ δέκατον, αἶμαι, καὶ ὀγδοὸν ἔτος τουτὶ, Δημήτριός τις Χαίτης Ζαγορίτης ἐκ κόμης Σκαμνελίου, ἐνθα νῦν τὸ κοινὸν σχολεῖον ἀνεγερθήσεται, ἀρῆκεν αὐτῷ ἐκ διαθήκης κτήματ' ἑταῖρα, ἀξίον ἡμῖν, πρὸς ὃ σκοποῦμεν, ἐσίμηνον· ἀλλὰ τῶν ἐπιτρόπων, οὐκ εἶδ' ὅπως, μὴ γενομένων περὶ τοῦτο δικαίων, δικάζεται πρὸς αὐτοὺς· αὐτὰρ Γεώργιος ὁ Παπαζούγλης, ὡς ἀπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς πατρίδος, ἀνὴρ τὰτ' ἄλλα παρ' ἡμῖν ἐν ὑπολήψει, καὶ δὴ καὶ τὸ φιλόπατρι περὶ πλείστου ποιούμενος. Τούτῳ οὖν προσθέμενος, καὶ χεῖρα βοήθειας παρασχὼν ὁ εὐγενέστατος καὶ φιλομαθέστατός μοι Παστέλλικος πρὸς τὸ δίκαιον, ὥστ' ἀνασώσασθαι τὸ χωρίον τῷ εἰρημένῳ σχολείῳ, ἐμοί τε χαριεῖται καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Ζαγορίταις, πρόσθε δὲ καὶ τῷ γένει παντὶ, εἴτι καὶ κοινῇ τοῖς Ἕλλησιν ὄφελος ἐκείθεν ἔσται, εὐεργισίᾳ αὐτῷ ἀνάγκητος εἰς τὸν ἔπειτα ἀποκρίσεται χρόνον. Ἐξέωσο.

(ΤΟΜ. Α.)

Στεφάνῳ Βουγορίδῃ.

(30.)

Ὁν Μιῦσαι καὶ λόγοι ἐτίμησαν μάλιστα, πρὸς τοῦτον τοῦς
τῶν λόγων θεράποντας συνιστῶν καὶ Ἀθηνᾶ ἄξιον, καὶ φοι-
εὸς δικαιοῦ ὁ τῶν λόγων προστάτης. Περιελθὼς γὰρ ὁ τίνδε
τὴν ἐπιστολήν σοι καμίσας, συμπολίτης μὲν σὺς, κατ' ἐμοῦ
δὲ μαθητεύσας, ζήλω καὶ λιπαρεῖ ἐπιμελείᾳ χρησάμενος,
ἐκπεπαιδευταὶ ἱκανῶς τὰ ἐγκύκλια, καὶ ὅσον ἔδει αὐτῷ πρὸς
τὸ καὶ ἄλλοις γενέσθαι ὠφέλιμος, τὸ σύνολον κατορθώσας,
ἔκωσται ἐπὶ τὴν ἐξ ἀρχῆς αὐτῷ γενομένην ὑπόσχεσιν.
ὁρμηται μὲν σὺν θεῷ, ὁρμηται δὲ καὶ ἐπ' ἐλπίδι ἐπικουρίας
παρὰ τῶν εἰδότων καὶ βουλομένων μάχεσθαι περὶ πατρὸς.
ἦν δ' αὐτῷ ἡ ὑπόσχεσις, παιδευθέντα, σχολεῖν συστήσειν
ἐν τῇ πατρίδι, καὶ ἂ ἤκτισε, ταῦτα μεταδόντα, πολλοὺς τῶν
συμπολιτῶν ὁμοίους ποιῆσαι· σπάνιον τὸ γιγνόμενον καθ' ἡμῶς,
καὶ θεόθεν δοκεῖ ὁρμηθῆναι, ἐνθα μάλιστα αἱ Μοῦσαι παντὶ
κασιν ἀγνοοῦνται. Σὺν τοῖσιν, εὐγενέστατε, χεῖρα βοηθείας
αὐτῷ παρασχεῖν, τοῦ εἰδότος λόγῳ μὲν, αἶον λόγῳ, πρὸς
τὸ σπουδαζόμενον αὐτὸν παρὰ πέμψαι· ἔργῳ δὲ, ὅσον καὶ
ὅθεν ἂν ἡ δυνατόν, πρὸς τὴν πρᾶξιν αὐτῷ συντελέσαι· εἰ
γὰρ καὶ παντὶ τὰ τροφεῖα τῇ πατρίδι ἀποτίνειν χρεός· ἐστι
χρεὼν δικαιοτάτου, ἡποῦγ' ἡμῖν, τοιοῦτοῖς ἐκ λόγων γεγε-
νημένοις, τῇ τῶν λόγων δυνάμει συμπολίτας ἄνδρας ἐπὶ τὸ
εὐελτίον μεταστῆσαι, δικαιοτέρων γίγνεται. Ἐφ' ἡμῖν οὖν ἀμ-
φοτέροις ἐστὶ, τῷ μὲν, διδάσκοντι καὶ πονοῦντι· τῷ δὲ,
προστατεύοντι καὶ εὐνοοῦντι, ἄξιον καὶ περισπούδαστον τὸ
ὀμώτερον Πηγόκωμον καταστῆσαι τῇ τῶν λόγων λαμπρότητι·
ἔξωσται καὶ τὸν γρυσοῦν μοι Θεόδωρον Νέγρην πρόσκει-
παρ' ἐμοῦ· οὗ ἡ φήμη πανταχόθεν ἐπ' ὀρθότητι τρόπων καὶ
ψυχῆς ἀγαθότητι, ἐπαγελημένη πολλὰς, κρατεῖ αἰσίων.
ἐν ταῖς τῶν φιλοκάλων καρδίαις.

Γρηγορίῳ Πατριάρχῳ.

(31.)

Θάρσει, φησὶν, ἡ γῆ, καὶ εὐφραίνου ἡ πόλις Σιών· οὕτως
ἐκ τῆς Προφητικῆς, ὡς εἰκός, προμυιάζομαι σάλπιγγος,
Παναγιώτατε Δέσποτα· ἐμεγάλυνε γὰρ Κύριος τοῦ ποιῆσαι,
τὸν μέγαν ἡμῖν οὐρανόθεν ἀρχιποιμένα καταπέμψας, Γρη-
γόριον τὸν αἰδιδόμενον ὄντα τε καὶ ἐσόμενον, τὸ τῆς ἀρετῆς
θεείκελον ἄγαθμα, τὸ τῆς πίστεως ἀκράδαντον ἔρεισμα, τὸν
ἱατρῶν τῶν ψυχῶν, τῶν θλιβομένων τὴν παραμυθίαν· διὰ
τοῦτο θαρσύνωσαν, πάλιν φησὶ, τοῦ παιδίου τὰ κτήνη, ἐτι-
θέλασθαι ἔρημος, πρωΐμου καὶ ὀψίμου ὑετοῦ ἐπικατα-
βάντος· καί γε εἰκότως· ἅμα γὰρ τοῦ τῆς Ἐκκλησίας ἀστέρος
ὡς ἐκ μετουρανήματος ἀπὸ τοῦ θρόνου τὴν ὑψηλίον ταῖς τῆς
ἀρετῆς ἐπαυγάσαντος σελαγίσμασιν, εὐθὺς ἐνεπλήσθησαν οἱ
ἄλωνες σίτου, καὶ οἱ ληνοὶ οἴνου καὶ ἐλαίου ὑπερεκχέονται, τὰ
τῆς πίστεως φημι πανταχοῦ ἐκπεμπόμενα δόγματα, καὶ τὰ
περὶ παιδείας τοῖς χρήζουσιν ἀπὸ τῆς πηγῆς ἐκχεόμενα νά-
ματα· ἐκεῖνα μὲν, ὡς ὑποστηρίγματα πρὸς εὐσέβειαν· ταῦτα
δὲ, ὡς ἀρδευτικὰ καὶ προπαρασκευαστικὰ τῶν ψυχῶν πρὸς
τὰ Εὐαγγελικὰ παραγγέλματα, ἵνα ἀποστῇ παντελῶς ἀφ'
ἡμῶν ἀκρις καὶ βροῦχος καὶ ἐρυσίβη καὶ κάμπη, ἡ ὀργὴ
τοῦ Θεοῦ ἡ μεγάλη, ἣν ἐξ ἀπέστειλεν ἐφ' ἡμᾶς διὰ τὰς ἀ-
μαρτίας ἡμῶν. Ταῦτα παρὰ τῆς θειότητος σου ψυχῆς τὰ
παρόντα· μεῖζω δὲ ἡμῖν ἐτι πολλῶ τῷ μέτρῳ τὰ ἐλπίζόμενα.
περὶ ὧν καὶ ὁ λόγος ὁδὶ, εἴτε ὄφελος ἔσται τούτου, τὸ ἐκ-
τιμῶ συνεισφέρειν βουλούμενος, ἀποτολμᾷ παρρησιάσασθαι πρὸς
τὴν σὴν θεοσέβειαν.

Αὐτὸ ἐκεῖνα, Παναγιώτατε Δέσποτα, φέρουσιν ἡμῖν μάλιστα
ταῦτα τῆς εὐδαιμονίας, ὡς καὶ χαρακτηριστικὰ τοῦ γένους
ἡμῶν· ὁ δόγμα ἀρθρὸν, καὶ πατρώα παιδεία· τὸ μὲν, ὑπὸ

τῆς κοσμοσοφίας ἡμᾶς παιδεύον μὴ παρὰσύνεσθαι· ἡδὲ, εἴποτε καὶ πρὸς τὴν ῥυπαρὰν δεισιδαιμονίαν ἐπιρρεπέστεροι γενοίμεθα, ἀποτρέπουσα ἄμφω δηλονότι τῇ παρ' ἑαυτοῦ δουράμει ἐκάτερον ἀπὸ τῶν ἄκρων συγκεντροῦντά τε ἐκατέρωθεν, καὶ συνάγοντα εἰς τὸ μέσον τὸ μόνον θεῖον καὶ ἅγιον· εἰς γὰρ μήτε δόγμα δύνασθαι ἄνευ παιδείας ἀποφεύγειν τὸ κίβδηλον, ὥς πολλῆς ὑπερπούσης ἀπὸ τῆς δεισιδαιμονίας προστριβῆς τοῖς μὴ γευσασμένοις φιλοσοφίας· μήτ' αὖ ἡ φιλοσοφία ἄνευ τοῦ δόγματος τοῖς ἰδίαις περιορίζεσθαι νόμοις, ὑπεραλλομένη ἔσθ' ὅτε, καὶ καταθρασυνομένη παραβόλως τῶν ἀπορρήτων καὶ μυστικῶν.

Τὸ μὲν οὖν δόγμα ἄρχαῖον ἡμῖν ἐστίν, καὶ ἔσται ἀπαρ-ποίητον, καὶ οὐδέποτε αὐτοῦ κατισχύσει κακία· τὸ δὲ τῆς παιδείας δοκεῖ μὲν καὶ αὐτὸ πολὺ εἶναι ἐν τοῖς στόμασι τῶν πολλῶν καὶ συχνόν· τῇ δὲ ἀληθείᾳ ὑπόσταθρόν ἐστι, καὶ ὑδρώπη καὶ ὄμιον, καὶ τῆς σῆς προνοίας δεδομένον μάλιστα, τῆς ἑλληνικῆς παιδείας κατὰ βραχὺ ἐκλείπουσης· οἱ γὰρ ἡμέτεροι νέοι, οὐκ οἶδ' ὅπως τοῦ ὀρθοῦ ἐκτραπέντες, μόλις ἀκροδακτύλῳ οἱ πλεῖστοι τῆς καθ' ἑλληνικὴν γλώσσης ἀπτόμενοι, ἀριστᾶσιν, ὥς εἰς εὐώνητόν τι τὴν φιλοσοφίαν αὐτομολοῦντες, καὶ οὕτως ἀμεινότερον τῆς θήρας ἀποτυγχάνουσιν· οὐ γὰρ ἔστι, οὐκ ἔστιν εὐσέχως ἐπὶ φιλοσοφίαν χωρεῖν, μὴ προκαταρτισθέν· καὶ τῇ μελιτρώφῳ καὶ ἠθικιστάτῃ φωνῇ τῶν ἑλλήνων· τὰ δὲ καὶ ἡμέτερα σχολεῖα, καί τοι δοκοῦντα εὐδοῦσθαι, καὶ πολλὰ πλάσιάζεσθαι, λεληθότως ἐκλείπουσι· τὰ μὲν, ἐκ τῆς τῶν γραμματικῶν ὑπερψίας τῶν διδασκάλων μαραινόμενά τε καὶ παρακμάζοντα· τὰ δὲ, καὶ χήτει τῶν διδασκόντων, καὶ ἀμελείᾳ καὶ στάσει τῶν κρείττομένων παραλυόμενα· ὥσθ' ὅσον ἐστὶν εἰκάσαι ἀπὸ τῶν παρόντων, εἰ οὕτως ἡμῖν τῶνδε ἑξαεξῆς δέκα ἔτη, οὐχ εὐρήσομεν φιλολόγους· ὁ γὰρ

ἑλληνικὸς κάλαμος, τοῦτο δὲ τὸ πατρῷον κειμήλιον ἀποσωθέν εἰς ἡμᾶς, κατήργηται ὅλως· καὶ εἴ τις τούτου πόθ' ἄψαιτο, γέλως ἐστὶ τοῖς πολλοῖς· καὶ εἴη μὲν μοι ψεύσασθαι ταῦτα· δέδοικα δὲ, ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων σύννοιδας.

Τί οὖν χρὴ ποιεῖν; καὶ ὅπως ἂν ταῦθ' ὡς ἄριστα σχοίη; ἔμοι μὲν, εἴ τις κόμῃ ἐμπειρία ἐστὶ τῶν ποιούτων, ἐκεῖνο κρᾶτιστον εἶναι ἔδοξε, διελεῖν τετραχλῇ· τὰ σχολεῖα, εἰς παιδαγωγικά, φιλολογικά, φιλοσοφικά, καὶ ἐπιστημονικά· καὶ τῶν μὲν πρώτων μαθήματα εἶναι τὸ ἀναγινώσκειν ὀρθῶς καὶ περὶ τράνα, τὸ τὴν προφορὴν ἤδη διάλεκτον ἀκριβῶς μανθάνειν, κατῆχεσθαι ἀπλὴν τῆς ὀρθολογίας, μέρος ἱστορίας ἐσωτερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς, καὶ τὴν ἀπλὴν ἀριθμητικὴν· τῶν δὲ δευτέρων, τὴν γραμματικὴν, ποιητικὴν, μυθολογίαν, ἱστορίαν, γεωγραφίαν, καὶ ῥητορικὴν· τῶν δ' αὖ τρίτων, τὴν λογικὴν, μεταφυσικὴν, ἠθικὴν, καὶ θεολογίαν· λείπονται δὲ τῇ τετάρτῃ τάξει, ὥς εἰκός, τὰ τῆς ἐπιστήμης, ἢ μαθηματικῆς καὶ ἡ φυσικῆς· καὶ εἴ τι ἕτερον ἐν τούτοις δυνατόν ἂν εἴη πρὸς τὴν νῦν ἡμῖν τῶν πραγμάτων κατάστασιν· χρόνος δὲ διαρίσθω τοῖς μὲν παιδαγωγικοῖς τό γε πλεῖστον μέχρι τῶν δυοκαίδεκα ἔτων, ἐν οἷς καὶ τῆς γραμματικῆς τὸ τυπικὸν ἐξασκεῖσθαι τοὺς παῖδας οὐθὲν ἂν καλύου· τοῖς δὲ δευτέροις, αὐτῷ προγεγυμνασμένοις, ἱκανὸν διελεῖν τὰ αὐτοῖς προσανήκοντα ἐν ὅλῃ τριετίᾳ· εἰδὲ δοῖμεν καὶ τῇ ῥητορικῇ πρὸς ἄσκησιν λόγων ἐν ἔτος ἓτι, ἰδοὺ ἡμῖν τὸ ἄγαλμα τῆς παιδείας ἐξετελέσθαι τὸ ἐκκαίδεκατον ἔτος· τὸ δὲ λοιπὸν ἔστω τοῖς λοιποῖς, ὅπως προχωροῖ ἐκάστη.

Τούτων δ' οὖν τετραχλῇ οὕτω διεξηγούμενων, ὅτι τὰ ἡγουμένα ἐκτελεστέτερα πολλὰ τῷ λόγῳ ἐστὶ τῶν αἰετῶν, καὶ τὰ ἐπὶ τῷ λόγῳ· διὸ τὰ μὲν παιδαγωγικά, ὥς τὴν τῶν μαθημάτων καὶ ἐκτελέσεως τῶν πνευματικῶν σκοποῦντα ὠφέλειαν,

ἀνάγκη διδάσκεισθαι κατὰ πᾶσαν κώμην καὶ χώραν, τὰ δὲ φιλολογικὰ τοῖς διπλοῦν ἐλευθερώτερον εἶον μετερχομένοις ἐν κώμας καὶ πόλεσι προσανήκουσι· τοῦτοις δὲ εἰ καὶ τὴν φιλοσοφίαν προσθοῖμεν, τοῦτ' ἐν μόναις ἄξιον γενέσθαι ταῖς πόλεσιν, ἐνθ' ἡ τῶν σχολείων πύξουδος ἔσται· οἷς εἰκότως, θαυσιλεστέρα· τὸ δὲ περὶ τὴν ἐπιστήμην καὶ φύσιν εἰς τὰ γενικώτατα εἰσακτεῖται· ἔσται δὲ ταῦτα τρία, ἡ τέσσαρα· ἱκανὰ ἐν γὰρ τῷ παρόντι, μέχρις ἂν παραστή καὶ ἡμῶν ποθεὶν καθαριώτερος ὁ ὀρίζων, ὥστε καὶ Ἀκαδημίαν συστήσασθαι εὐνικῶς· νῦν δ' ἐκεῖνο δεῖ πρὸ τῶν ἄλλων εἰδέναι σαφέως, καὶ κατὰ μᾶλλον τὴν ὀρθότερον προΐσασθαι λόγον, ὅτι ἐξ ὧν ἂν πλείον ἡμῶν προσγένηται ὄφελος, ταῦτα προκρίτεια τῶν ἄλλων· νῦν δὲ τίς οὐχ ὁρᾷ, ὅτι ὁ εἷς κατὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τῆτε χρῆσθαι τοῦ λόγου καὶ τῇ τῆς ἠθικῆς ὠφελείᾳ διεξάγεται ἅπασιν· ὀφείλομεν γὰρ πρῶτον ἡμᾶς αὐτοὺς, ὃ ἔστι τὴν ἡμετέραν ψυχὴν κατάρτυειν, ἱκανὴν πρὸς ἀλήθειαν, πῶς τε, καὶ τὴν πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπην· ὁ οὖν ἂν ἡμῶν, εἰ μὴ ἐκ τῆς ἐγκυκλίου παιδείας καὶ τῆς φιλοσοφίας, προΐσασθαι γένουται· εἴθ' οὕτως, ἐπειδὴ δευτέρῳ λόγῳ καὶ ἡ γνώρις τῆς φύσεως ἔξωθεν ἐπαγγέλλεται ἡμῶν οὐκ ὀλίγην ὠφέλειαν, ὥς δ' αὖτις καὶ ἡ μαθηματικὴ πρὸς τὸ γενικὸν τῶν τεχνῶν, θεωρέα καὶ ταῦτα· δεῖ μὲν τοίγ' εἰδέναι μήτ' ἐπιστήμονας πάντας, μήτε φιλοσόφους γενέσθαι μήτε δυνατὸν ὄν, μήτε ἀναγκαῖον· γραμματικούς δὲ πάντας, τοὺς γ' ἐλευθερώτερον ἐμεταλθεῖν δυναμένους, οὐδὲν ἂν κωλύει· τῶν παιδαγωγῶν τῶν καὶ τῶν γραμματικῶν πλείω πρόνοιαν ποιητέον· γὰρ ἡ χρῆσις συχνότερα, καὶ ἐπωφελεστέρα, περὶ τὰ μᾶλλον σπουδάζειν χρὴ· νῦν δ' ἄρτι μὲν μικροῦ διὸν τοὺς ἐν σχολείοις διδάσκοντας πάντας, τὰς μὲν ἐπιστήμας τὰς εἰς τὴν ἀρετὴν ὁμολογουμένως ἀγονιστάς, πλείω λόγον ποιῶν

νοῦς τῶν ἀπὸ τῆς πολυχεύμονος πηγῆς τοῦ ἠθικωτάτου Σωκράτους καὶ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν· τὰ δὲ γραμματικὰ, ὥσπερ ἐωλόν τι παρερχομένους ψυχρῶς· ἢ μεγάλην ἡμῶν μετ' οὐπολύ ἐν τῇ ἠθικῇ καὶ τῇ θεολογίᾳ ἀπεργάζεται αἰσθησιν, ἡνίκα δὴ δηλονότι καθέδραι καὶ ἀμβωνες ἱερὰ οὐχ ἔξουσιν τοῖς ἀξίως καθέζοντας· ὁ μὴ γένοιθ' ἡμῶν.

Εἴρηται δέ μοι ταῦτα Παναγιώτατα δέσπονα, οὐκ ἐφ' ὃ ἐπιδείξασθαι, ὥς ἂν εἴποι τις μὴ εἰδώς, ὥς δυναμένῳ παρρησιάζεσθαι πρὸς τὴν σὴν θεασέμεαν· οὐδ' ἄλλο τι θεωμένῳ, ἀλλ' ὅς πάλαι κατέχει με ἔρις τῆς κοινῆς ὠφελείας, καὶ ὁ ζῆλος τῆς ἐκκληρίας τοῦ γένους παντός, ταῦτ' ἔστι τὰ κινήσαντά με παρρησίᾳ τοιαύτῃ πρὸς τὴν σὴν ἀγιότητα χρῆσασθαι· ἐπὶ τε γὰρ ἄλλοις πολλοῖς, ἐν οἷς ἡ σὴν σοφία ἐξ ἀρχῆς ἀρετῇ εὐδοκιμεῖν σε κατέστησε, μακαρίζω· καὶ δὴ καὶ νῦν ἐπὶ Σοῦ πατριαρχεύοντος, ἐνδόξου σχολείου, ὥς λόγος, μέλλοντος συσταθήσεσθαι ἐν Πλατωνισμῷ, βουλομένην ἀνιμῆδαν τὴν ἀρχὴν καὶ περὶ τούτου ἄχαρι εἰς ἀπειρακαλίας γενέσθαι, εἰδώς, ὥς πᾶν ἄτιον, ὥπως ἂν τύχη ποτὲ ὁρμηθῇ, οὕτω καὶ μέχρι τέλους χωρήσει· καὶ τοῦτ' ἔστι τὸ τοῦ Θεολόγου, ἀρχῆς καλλῆς καλλιστόν καὶ τὸ τέλος· Εἴτε οὖν τῶν εἰρημένων καὶ τῇ σὴ δόξει Παναγιώτητι καλῶς ἔχειν, καὶ συνοίσειν ἡμῶν τὸ ὑμνάσιον· ἰκεῖνο, οὕτω διατεθὲν, ὅς αὐτῷ τὸν προσήκοντα κόσμον, καὶ οἴσει σοι, εὖ ἴσθι, Παναγιώτατα πάτερ, καὶ ἐν μὲν τριέκοντα, καὶ ἐν δὲ ἐξήκοντα, καὶ ἐν ἑκατόν.

Γρηγόριον τῷ Οὐγγροβλαχίᾳ. (32.)

Ὅπως τις εὐλαλὸς καὶ χρυσοπτερυγῆς, ἐκγγείλας ἡμῶν τὴν καὶ ἡμετέρας Πανερότητας εἰς τὸν τῆς Οὐγγροβλαχίας θρόνον· αἰεὶ ἐπὶ τῇ πολλῇ εὐφροσύνῃ ἐνέπλησεν ἅπαντας,

Πολλοὺν οὖν ἐκ τούτου διαθεόντων πρὸς ἀλλήλους, σὺν ἡδονῇ τοῦ μὲν καὶ ἄλλοις τὸ πρῶγμα κοινωνήσαντος, τοῦ δὲ καὶ συγχαιρήσαντος, ὡς εἰκός, ἐγὼ μικρὴν ἐκστὰς πρὸς τὴν ἀκοήν, καὶ ἃ μὲν ἐκ πολλοῦ οὐ μόνον δι' εὐχῆς ἦν μοι γενέσθαι, ἀλλὰ καὶ συμβεβούλευταί μοι πολλάκις καὶ πολλαχῶς πρὸς τοὺς ἐν τέλει, ἐδόκει δὲ οὐδὲν οὐδαμῶς ἐκ πολλῆς κατάρσεως τὸ ἀρχαῖον τῆς Ἐκκλησίας λήψεσθαι σχῆμα, ταῦτ' ἰδὼν αἴρων οὖν ἐν δακρύα γιγνόμενα, καὶ κατ' ἐκλογὴν ἐνεργούμενα, καὶ τῆς Συριωνικῆς κατάρσεως παντάπασιν ἀφιστάμενα, νενίκηκέν, ἔφη, τὸ πνεῦμα. Ἰρηγύριος γὰρ ὁ πολὺς μὲν ἐν λόγοις, πλείων δὲ καὶ ἐν πράξεσιν, οὐ μόνον λόγοις καὶ φήμας ἔξωθεν κηρυττόμενος, ἀλλὰ πᾶν καὶ πολλὰκις καὶ ψεύδεσθαι, ἀλλ' ἐξ αὐτοψίας, ἔργῳ καὶ πείρᾳ πιστούμενος, τοὺς τῆς Ἐκκλησίας μεταχειρίζεται οὐακας, ἵνα λόγῳ τὸν λόγον κηρύττων, ἔργῳ τὰ κηρυττόμενα βεβαίη, λόγῳ μὲν διδάσκων τὰ δόγματα, τῇ δὲ ἀρετῇ τὰ πᾶν διδασκαλιῶν ἦθι διακοσμῶν, καὶ ὁρμὴν αὐτοῖς πρὸς τὴν προῆξιν ἐνεργαζόμενος. δεῖ γὰρ δὴ καὶ λόγον κατὰ τὸν λόγον, καὶ προῆξιν εἶναι σὺν λόγῳ τοῖς τοῦ Λόγου, λέκτρους καὶ πρέσβεις, καὶ εἶναι τὴν γὰρ τοιοῦτον, μὴ ἐν καλύπτῃ, ὡς λόγος ὑπὸ τῇ μοδίῳ, δικαιτᾶσθαι λαμβάνοντα, μηδὲ μόνον μόνῳ ἀκλαῖς ἀπιβόλαϊς τοῦ νοῦς συγγίγνεσθαι τῇ θεῷ, τὸν πολλοὺς τοιούτους ποιῆσαι δυνάμενον. ἀλλ' ἐπὶ τὴν περιοπὴν τῆς Μητροπόλεως ἀναβάντα, καὶ πρὸς τὴν λυχνίαν ἀνατιθέμενον, φαίνει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, τοῖς τῆς ἀρετῆς καὶ πίστεως σελαγίσμασι περιλάμποντα, ἵνα τὸ ποιμαίνον οὕτω φωταγωγοῦμενον, τό τε πεπλανημένον ἀνευρισκόμενον, καὶ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχυόμενον, καὶ τὸ συντετριμμένον δεσμούμενον, τῆς τε φωνῆς τοῦ ποιμένου, ἔξαγόμενον τε καὶ εἰσαγόμενον κατακούῃ, καὶ τὰς μεθοδίας καὶ παγίδας τοῦ ἀντάρκου ἀποδιδράσκῃ. Ἐπὶ γούνα

ταῖς τίς, φιλόθεος ὢν, οὐ χαίρει μὲν καθ' ἑαυτὸν, συγχαίρει δὲ καὶ, σοὶ μὲν οὐ, ἅτε δὴ τὸ φορτίον ταῦτο ἐπιβρίθειν σοι οἰομένῳ, ἀλλ' αὐτοῖς τοῖς ποιμαίνουσιν, ἐμὰ δὲ καὶ σέβας ἔξει με σὺν ἡδονῇ μετ' οὐπολὺ ἐποψόμενον σὲ τὸν σὸφὸν ἱεράρχην μαρμαίροντα ἐπὶ θρόνου, ἀνεπίληπτον, νηφελιον, σώφρανα, φιλόανθρωπον, σοφόν, διδασκτικόν, μὴ πάροικον, μὴ πλήκτην, μὴ αἰσχροκερδῆ, ἀλλ' ἐπεικῆ, ἄμαχον, ἀφιλόργυρον, ἀντὶχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν καὶ ἐλέγχειν, πρόσθας δὲ καὶ τὰ πάντα τοῖς πᾶσι γιγνόμενον, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσῃς. Ἀλλ' εἴη μοι ὑγιάντων, σεβασμιώτατο Πάτερ, ἀναβάσεις ἐξ ἀναβάσεων τιθέμενος σεαυτῷ, καὶ τὸ ἐμπιστευθέν σοι συναναβιβάζων αἰεὶ ἐπὶ τὰ κρείττω καὶ τελειότερα.

Τῷ νέῳ Ἰγερμόνι.

(33.)

Ἰξενίκησεν ἄρα ἡ εὐχὴ τοσούτου λαοῦ εἰς τὸ ἀπανελθεῖν, τὸ σκηπτρον τῆς Ἰγερμονίας, τοῖς γνησίοις τέκνοις ἀποδιδόμενον, καὶ τοῦτο μάλιστα τοῖς ἐκ τῆς λαμπρᾶς οἰκογενείας τῶν Γκιζάδων καταγομένους, ὧν ἦτε θεοσεβεῖς καὶ δικαιοσύνη, ταῦτα δὴ τὰ τῶν ἀγαθῶν Ἰγερμόνων γνώρισμα, τῇ το φήμῃ συγχάνουσι κλειζόμενα, καὶ ἔργῳ μάλιστα βεβαιούμενα. τὸ δὲ καὶ ἀπὸ σοῦ τοῦτ' ὄρξασθαι, τοῦτ' ἀποκαῖσθαι μὲν δοκεῖ κακρυμμένον ἐν τῇ ἀβύσσῳ τῶν θείων κρυμμάτων, ἀποδεδύσθαι δὲ νῦν τῇ θεοσεβεστάτῃ σου Ἰψηλότητι, ὡς γέγραπται καὶ ἄλλον τῶν πολλῶν σοι ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγώνων. ὁ γὰρ αἰεὶ μάλιστα, τὴν σεβαστήν σου κορυφὴν σέφαλον, ἐκαστὴς μυρίος, ὡς ἐγκριτώτερον πάντων Ἀνακτορικῶ θεσπίσας, καὶ ἐν τῇ καὶ ταύτ' ὅτε τὰ πράγματα δεῖται μὲν, δεῖται δὲ νοῦς, δεῖται δὲ μάλιστα προαιρέσεως πρὸς τὸ ἵνα ὡς κατὰ τὴν ὡλολόγηται παρὰ πᾶσιν ἐποιεῖ καὶ

δικαιοσύνη· ὧν θάτερον παρὰ θάτερον ἀνδρὶ Ἰγερμόνῃ καὶ κρῆ-
τος εὐραχμένῳ ἐστὶν ἀτελές· τό τε γὰρ δίκαιον φυλαττόμενον,
ὡς ὑπὸ τοῦ νόμου ἐπιταττόμενον, οὐ τελείαν δείκνυσιν Ἰγε-
μόνῳ προαίρεσιν, ἢ τ' εὐποιῶν, ἐκ μὴ δικαίων ἐκτελουμένων,
οὐκ ἂν ταῖς ἀρεταῖς ἀξίως ἐγκάτατάττοιο· συναμφοτέρων δὲ
ἀκριβῶς ἐνεργούμενον, θεωρεῖδῃ τὸν Ἰγερμόνα μάλιστα ἀπερ-
γάζεται, ὡς κοινὸν θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ τὸ εὐεργετικὸν καὶ δί-
καιον εἶναι· ὃ πάλαι τε πεπραχθαι τοῖς Γκιχάσι διαβεβαιώ-
ται, καὶ νῦν παρὰ τῆς οἷας ὕψηλότητος καταδοκεῖ ἡ Δαχία.
Ταῦτα τοίνυν τοὺς τε ἰθαγενεῖς ἀπαίρει σεμνύνεσθαι τοῦ κοι-
νοῦ ἐλπίζόμενα, καὶ τοὺς ἐξ ἀλλοδαπῆς εἰς σέβας ἀγείρε-
ριαδόμενα· ἐμὲ δὲ τό τε δίκαιον αὐτὸ καὶ ἡ εὐνοία πείθει εὐ-
χεσθαι κατὰ πληρωμένα τῷ σφ' ὕψει ταῦτ' ἰδεῖν τε καὶ συναπο-
λαῦσαι τῷ ὑπηκόῳ. Ἀλλ' εἴθε μοι ὑγιαίνων, Ἰγερμόνων ἐπει-
κῆστατε, ἐπιβαίνων ἀεὶ ἀσπίδας καὶ δράκοντες.

Μιανουήληρ. (34.)

Ἰκουσται ἡμῖν ἀκουστικὰ ἀπάντων ἀκουσμάτων βαρύτατον,
πῶρ ἀναδεδέν αὐτομάτως, ἐπιγείμασθαι οὐκ ὀλίγον μέ-
ρος· τῆς πόλεως Βουκουρεστίου ἀπὸ τοῦ Ἑγκληματικοῦ δε-
σμωτηρίου ἐς τ' ἐπὶ τὸ τοῦ ἁγίου Σκυρίδιονος μοναστήριον,
καὶ μοι ἡ διάνοια εἰς τὴν οἰκίαν τὴν σὴν ἐπέβαλε παρα-
γρῆμα, μή τι καὶ αὐτὴ τοῦ πυρὸς παρὰ νόμιμα γέγονεν· ἀλλ' οὐ-
πω ἐπειθόμην διὰ τε τὴν κατασκευὴν, καὶ τὸ πρὸς τὴν
πέριξ οἰκίας ἀσύναπτον, πρόσθε δ' ὅτι καὶ τὸ βούλεσθαι
οὕτω πιστεύειν ὑπηγόρευε μάλιστα ἐν τῷ τῆς ψυχῆς κρυ-
πτῷ μὴ ἂν παθεῖν τοῦτ' ἐλαίνην· ὡς δὲ εἰς τὸν ὄρκατον ἐλ-
θὼν, ἀκήκοα ἀπ' τοῦ στρατηγοῦ οἰκόντης, ὅτι συγκατεβλή-
θη καὶ ἡ οἰκία τοῦ Καμινάρη Μανουλάκη, βέβληται τῷ

καρδίαν, τῆς ἀμφιβολίας ἀρθείσης ἤδη, καὶ λελύπημαι
μᾶλλον, ἢ ἄτε πρῶην, ἕκτος οὗτος μάλιστα μὴν, διαπεφῆ-
μηςαι τεθνηκέναι (διατεθρύλληται γὰρ καὶ τοῦτό γε περὶ
σοῦ) καὶ γε εἰκότως οἶμαί γε τοῦτό μοι χαλεπώτερον δοῆαι·
τὸ γὰρ ἀπροσδόκητον, καὶν ἀπ' ἐλάττονος βλάβης προσβά-
σθαι τῇ ψυχῇ, μεῖζον τοῦ προσδοκωμένου· πᾶθ' ἡμῖν ἔσεσθαι
τὰ τραῦμα διὰ τὸ ἄηθες φιλεῖ αὐτῇ ἐνεργάζεσθαι· διὸ καὶ
ἐπρὸς ἐκεῖνα μὲν συνήθως χαλεπαίνουσιν ἄνθρωποι, ταῦτα
δὲ πάσχοντες, φέρουσιν ἀναγκαίως, ὡς μὴ ἀήθης παθόντες·
καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχει. Νῦν δ', ὡς εἶπες δεῖ με ἐπιβα-
λέσθαι παρὰ μὴ θέσασθαι τὰ εἰκότα, εἴ τι λόγῳ τοῦτο δυναί-
μην ποιεῖν, ἵν' ἔχοιμι καὶ αὐτὸς ἐν μέρει παρὰ μὴ θέσας τυ-
χεῖν· τὸ γὰρ συμπαθές, ἀπὸ καθαρᾶς φιλίας ἠρρώμενον,
ὁμοίως ἐφ' ἑκάτερα ἔρπει, ὥσπερ ἀνάγκη τινὲ τῇ ἐμὲ ψυχῇ
πρὸς ταῦτα συγκατασπῶν τοὺς πεφίλημένους· Πῶθεν οὖν
ἄρξωμαι, καὶ ὅπως ἂν τῷ λόγῳ, ὡς ἀκεσώδυνον φαρμάκιον,
χρησάμενος, τὰς τῆς ψυχῆς ἰσχυρίων ὁδύνας σοι ὅπως οὖν
δεξιώτερον, ὥς μετρίωτέραν σοι τὴν τοῦ πάθος ποιήσασθαι
αἴσθησιν; εἰ μὲν γὰρ ἀπὸ τῶν τοῦ Ἐπικτήτου ἐπιχειροῦμι,
οὐκ ἂν κατορθοῦμι· ἀπίστος γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ὁ φιλόσοφος
οὗτος, καὶ τὴν φύσιν σιδήρειας, τὴν χύτρα χύτραν κτελεύων
νοοῖζειν εἶναι, καὶ τὸν ἄνθρωπον ἄνθρωπον, ἵν' ἔχῃς, φησὶν,
ἢ τῆς χύτρας καταγείσης, ἢ τοῦ παιδὸς ἀποθανόντος, μηδὲν
ἐπὶ τούτοις ὀτιοῦν ταρχοῦναι, ἵνα μὴ τὸν ἔσω ἄνθρωπον
ἀπολέσῃς, τὸν ἄφθαρτον, τὸν ἀθάνατον· Ἄψηλός μὲν ὁ νοῦς
καὶ ὑπὲρ τὴν φύσιν· ἀλλ' ἡμεῖς ἐσμέν ἐν τῇ φύσει, καὶ τοῦτ'
αὐτὸ ἄνθρωποι, ὑπὸ τῶν παθῶν ἀγόμενοι καὶ φερόμενθι, καὶ
οὐκ ἔσθ' ὅς τις καρπὸν γῆς ἐσθίων, ἀνώτερος τούτων ἂν γένε-
το πᾶμπαν· μετριάσει γοῦν καὶ ἀνακουρίσει μάλιστα ταῦτα,
εἴ γ' ἀπ' ὀρθοτέρου, ὁρμῶτο τοῦ λόγου, ὃ μάλιστα λόγῳ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

44

κεκοσμημένος· τοῖόν σε καὶ λόγοι αὐτοὶ, καὶ πατρῷα ὁρετῇ
καὶ ἐξ ἀπαλῶν ἐτι δυνύχων ἀπέδειξαν· διὸ εἰόντες τὸν ἀμείλικτον
τοῦτον φιλόσοφον χαίρειν, προσέλθωμεν τῷ σωφωτάτῳ Ὀμή-
ρῳ, ἀπὸ τῆς Μούσης ἐκείνου, ἡπιώτερα ληφόμενοι φάρμακα·
φησὶ γὰρ καὶ κεῖνός πῃ τῶν ἐπῶν, Ἀχιλλεῖα αὐτῶν εἰσάγων·
Πρίαμον ἐπὶ τῇ τοῦ Ἑκτορος παραμυθούμενον τελευτῇ, δύο
ἐπίθους κείσθαι παρὰ τῷ θρόνῳ τοῦ Διός· τὸν μὲν, τῶν
καλῶν· τὸν δὲ, τῶν κακῶν· τούτων δὲ μεταδίδωσιν ὁ Ζεὺς
τοῖς θνητοῖς, πολλοῖς μὲν ἐξ ἀμφοῖν κεκραμένων, πολλοῖς
δὲ καὶ ἀμίκτως ἐκ μόνων τῶν κακῶν· τῶν δὲ καλῶν ἀκρά-
τως οὐδέ ποτε οὐδενί· καὶ οἷς μὲν ἂν μίξας ἐξ ἀμφοῖν μετα-
δῶ, οὗτοί γε ὅτε μὲν εὖ, ὅτε δὲ ὡς ἑτέρως τὸν βίον πορεύον-
ται ἐναλλάξ· οἷς δ' ἂν ἀκράτων τῶν κακῶν, ἢ μετὰ δούσις
γένηται, κακοδαίμονες οὗτοι, αἵ τε δὴ ἐνδεία πολλὴ βιωσόμενοι,
καὶ τιμῆς οἴασθον παρὰ τε θνητοῖς καὶ ἀθανάτοις μάλιστα
στέρησόμενοι· ἔσται τοίνυν κατὰ γε τὸν ποιητὴν εὐδαίμων
μὲν οὐδὲ εἷς τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ἄλλων ἄλλως τοῦ
τῶν δώρων κράματος πεπωκάτων, καὶ ἄλλων ἐν ἄλλοις λυ-
πούμενων καὶ χαιρόντων· ἐν μέρει· εὐτυχεῖς δὲ εἰσὶ πολλοί·
οἷς γ' ἐν πολλοῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς ἑκατέρῳ πειραζοῦνται,
ζυνέειναι καὶ κατὰ τὸν Εὐριπίδην.

* Θνητῶν γὰρ οὐδεὶς ἐστὶν εὐδαίμων ἄνθρωπος.

* Ὀλβιος δ' ἐπιφύωντος, εὐτυχέστερος.

* Ἄλλοι γένοιτ' ἂν ἄλλως, εὐδαίμων δ' ἂν οὐ.

Τῶν οὖν μέσων τούτων καὶ αὐτὸς εἷς ὢν τυγχάνεις· οὐκ οὖν σε
δεῖ δάκνυσθαι, ὅτι μὴ τὴν κρείττω τέταξαι τάξιν, ἣν οἱ μῦθοι
μόνοις τοῖς ἀθανάτοις ἀπένειμαν· ἀλλ' ἀγαπᾶν, ὅτι τὴν μέσην
εἰληχῶς, ἐλαεῖς καὶ αὐτὸς τοὺς ἰσχυρούς, οἷς ἀκράτα προπύ-
πεται τὰ κακά· λέγοντι γὰρ τίνυν γενναίως, ἀνθρωπίνως τίνυν

θρῆπινα λογιζόμενος, καὶ φέρε τὸ συμβεβηκὸς ἀναγκαίως,
μηδὲν ἐπιτρέχων πρὸς τὸ μέλλον τῇ φαντασίᾳ, ἥτις τυραν-
ναὶ μάλιστα πᾶν τὸ ἀνθρώπινον, καὶ ταῦτ' ἐν περιστάσεσιν,
ἐν οἷς αὐτὴ ἐαυτῆς κρείττων πέφυκε γίνεσθαι, τὰ μικρὰ
παριστῶσα μεγάλα, καὶ τὸν κώνωπα λέοντα· ἐξ ἧς ἄλλ'
ἐπ' ἄλλοις συμβαίνει χαλεπὰ τοῖς ἀνθρώποις· καὶ τὸ χεῖρον,
ὕγιαιος ἐκπίπτειν, ἥτις ἐστὶ τῶν δώρων τὸ μέγιστον· τήν-
καῦτα γὰρ οὐ τὰ περὶ ἡμᾶς μᾶλλον, ἢ ἡμᾶς αὐτοὺς θρηνη-
τέον ἂν εἴη. Ταῦτα μὲν οὖν, πρὸς ἄνδρα, οἶόν σε καὶ παρὰ
σεαυτοῦ παραμυθίαν εὐρέσθαι δυνάμενον, εἴη δ' οὖν σοὶ καὶ
τούτων τῶν παρ' ἐμοῦ οὐχ ἥττον ἀπόνασθαι. Ἐρρώσοι.

Τῷ αὐτῷ.

(35.).

Τὰ τελευταῖά σου κομισάμενος γράμματα, ἡσθόμην σὲ καὶ
ὕπνονησάντά τι περὶ ἐμοῦ, ὥς μὴ πρὸς τὰ πρῶτα ἀπληρη-
κότος· τὸ δὲ ἄλλοιόν ἦν, μὴ εἰδότος μου, οὐθ' ὅθεν ἄρξωμαι
γράφειν, οὐθ' ὅπῃ καταλήξω· ἐν γὰρ τοῖς μεγάλοις καὶ
ἀπρόσδοκῆταις συμβεβηκόσι μάλιστα· ἦτα ψυχὴ ἐνδοθεν
ἐκταραττομένη, καὶ ὁ λόγος ἔξωθεν τῷ τοῦ πράγματος μεγέ-
θει πανταχόθεν περικαταλαμβανόμενος, ἢ μὲν ἀποναρκεῖ
ἐννοεῖν, ὁ δὲ καὶ τὸ νοηθὲν ὅπως οὖν οὐχ' οἷός τε ἐκφράζειν
ἐστὶ· ταῦτ' οὖν ἡνάγκασέ με σιωπᾶν· εἰκότως δὲ τοῦτο δοκῶ
μοι καὶ ἄλλως γίνεσθαι, ἵνα μὴ ἐς μνήμην τῶν ἀπολωλό-
των ἀνάγκη τὴν ψυχὴν ἐπανάγοντες, ἀναξάνωμεν τὰ φλεγ-
μαίνοντα τραύματα, δέον θεραπείαν ἐνδεχομένως γ' αὐτοῖς
μηχανᾶσθαι· ἀλλ' εἴης μοι αὐτὸς ὑγιαίνων, καὶ κεῖνα πάντα
τῷ χρόνῳ σοὶ προσγενήσεται, τυχὸν μὲν τοιαῦτα, τυχὸν δὲ
καὶ κρείττω· εἰ δὲ μὴ, τὸ τῆς συνειδήσεως καθαρὸν παντός
κρίττον εἰς παραμυθίαν, ὅτι τὸν ἀνθρώπον τὸν τίμιον καὶ
ἐφελίον, τὸν ἐνδύτερόν, φημι, οὐδέ ποτε οὐδέ προῦδωκας,

οὐτ' ἀπώλεσας, ὅπερ ἕτεροι ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς πολιτείᾳ ἐρίσαν
ρίαν διατελοῦσι ποιούμενοι. Ἐρρώσο.

Κωνσταντίνῳ. (36.)

Ἀνάγκην καὶ δυσωπίαν, πάθη ἄμφω ὄντα, πολὺν ἤδη
χρόνον αἰσθάνομαι ἐν ἑμαυτῷ ἀλλήλοις μαχόμενα· τὸ μὲν
παραπεῖθόν με, παρρησιασάμενον, ἐνοχλήσαι σοί· τὸ δὲ με-
ταπεῖθον μετρεῖν πρότερον τὸν παρόντα καιρὸν· οὐ δυσ-
τυχοῦς ὄντος, οὐδ' αὐτὸς τυγχόν τυγχάνεις ἀπείρατος· ἐν δ'
οὖν τοιούτῳ ἀγῶνι ἐξενίκησεν μὲν τὸ πρῶτον, ἰσχυρότερον τῷ
χρόνῳ γενόμενον· παρεχώρησε δὲ τὸ δεῦτερον, ὥς μηκέτι
δυνήθην ἀντιστῆναι τῇ τοῦ κρείττονος προσβολῇ· Ἀναγκάζει
με τοίνυν ὁ νικητῆς, ὥς ἀπὸ ἰσχυροτέρου βραχίονος, ἀνα-
μνησαί σε, ὅτι μοι ὀφείλεις ἐξ μνηῶν διδάκτρα, ἐφ' οἷς τοὺς
σοὺς ἐδίδαξα παῖδας· Ἀπόδος οὖν μοι τὸ ἀργύριον, δέομαι,
νῦν γ' ὥς ἐν στενωπᾷ καίρῳ, ἵνα μὴ ἡ ἀκαταμάχητος ἱ-
κείνη καὶ πρὸς τὴν ἐμὴν σὺν μέλλονι ὁρμῇ ἐπιστρατεύσῃ ὑποσ-
τάσιν. Ἐρρώσο.

Κοραῖ. (37.)

Μὴ θαυμάσης, ὅπως, τόσαύτης οὐσίας ὑμῖν ἐν λόγοις πρὸς
ἀλλήλους δισφορᾶς, ἥκω ἀξιῶσων τι παρὰ σοῦ οὐ μικρὸν·
οὔτε γὰρ ἐγὼ, εἷος περὶ πλείονος φιλονεικίαν ἰδίαν ποιήσα-
σθαι τῶν κοινῶν, καὶ ὁ παρὼν καιρὸς, καινουργὸς ὢν καὶ
τῶν ἄλλων ἡμῖν πράγματων, (σὺν θεῷ εἰρεῖσθω) καὶ ἄμ' ἐ-
λευθέρων ἐπαγγελλόμενος βίον, ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν νῦν γε
μᾶλλον καὶ λέγειν καὶ φρονεῖν ταῦτα, ἐν οἷς μάλιστα ὁμό-
τεχνοι ὄντες, συμπροθυμούμεθα αἰετὰ βελτίω· Ἐκεῖνα τοί-
νυν τὰ πάλαι, ὅπερ ἤδη πολλάκις μοι εἴρηται, ἄφαρ ἀναρ-

πείσειαν ἀλλήλοις· σὺ δὲ δὸς ἡμῖν αὖθις σεαυτὸν ἀγαθὸν πρὸς τὰ
κοινῇ ξυνοίσοντα ἡγεμόνα· ὅ,τε γὰρ λόγος ὁ σοὺς διὰ τὴν ὑ-
πόληψιν, ἢ ὑπόληψις διὰ τὸν λόγον ἀπὸ τοῦ ἴσου ἄμφω τὰ
μέγιστ' ἐν ταῖς τῶν πολλῶν γνώμαις δύνανται· Τί οὖν μοι
ταῦτα εὐούλεται; ἢ ὅπερ οἶσθα πάντως καὶ αὐτὸς, ὅσον τὰ ἡ-
μέτερα σχολεῖα ὡς ἐν τοιούτῳ καιρῷ, ἀπάντων τῶν περὶ
ψυχῆς θεόντων, κατήργηνται ἅπαντα· ἀλλὰ τοῦτό γ' οὐπω
δεινόν, καίπερ ὢν δεινόν, οὐδ' ἂν ἐπὶ πολὺ, οἶμαι γέ, διαρκέ-
σει· τῶν γὰρ πραγμάτων ἁμαλαθόντων τὸ πρὸθούμενον τέλος,
ἔσται ταῦτ' αὖθις καὶ βελτίω καὶ πλείω· ὃ δὲ μάλιστα λυ-
πεῖ, καὶ ἀφαιρεῖ γὰρ ἐλπίδας τὸ τῶν νεωτέρων ἐπεὶ λογίων·
ἐνιοὶ γὰρ αὐτῶν ἀηδῶς, οὐκ οἶδ' ὅπως, πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν
φιλολογίαν διὰ τὸ ἐπίπονον σχόγιες, καὶ ἀπὸ μικρῶν ἀφορ-
μῶν τῶν σῶν ὁρμώμενοι λόγων, οὐς οὐδ' ὅπως ἔχουσι νοῶς
μετελθόντες ἐπισταμένως, τούτους αὐτοὺς διχαστρέφουσι, καὶ
τούς ἄλλους πείθειν πειρῶνται πρὸς ἀλλοκότους ἐννοίας· εἰς
γὰρ ἀλλοτρίας γλώσσας παρατραπέντες, αὐτοὶ τε τῆς Ἑλ-
ληνικῆς κατεφρόνησαν, καὶ τοὺς ἄλλους οὐ παύονται πα-
ραπεῖθοντες ἰσχυρῶς, γνώμην σὴν εἶναι φάσκοντες ταύτην
ῥᾶον εἶναι πολλῷ ἐν ἀλλοτρίαις γλώσσαις θηρᾶσθαι φιλοσο-
φίαν τοὺς Ἕλληνας, κακῶς τὰ σὰ ἀναγνόντες, ἢ μᾶλλον
μήδ' ἀναγνόντες οἱ πλείους κατ' ἐπιστάσιν· ἀλλ' ἄλλος παρ'
ἄλλου λαθόντες, διέδωκαν φήμην ψευδῇ περὶ σοῦ, ὀλεθρίαν
ἐσομένην τοῖς πράγμασι· Ταῦτα τοίνυν καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπει-
σάν με γράψαι σοὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην· καὶ πῶς νῦν κεῖ-
παι εὐχάτως θεραπεῦσαι τὸ πρᾶγμα, ἰκδόντά τι περὶ μαθη-
σιως τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καινότερον, καὶ ἐπαναλαβόν-
τα τὰς τῶν νέων ὁρμὰς ἀξίως πῶν νῦν πραγμάτων· ἔσται
ἢ ἐκ τῆς οὗτος συμπράκτωρ καὶ βοηθὸς εἰς ὅ,τι σοὶ πρόηεν
ἐλπίαι ἀδύνατον, ἱκανώτατος· ἐν γὰρ ταῖς μεγάλαις τῶν

πραγμάτων μεταβολαῖς ραδίως συµμεταποιῶνται καὶ τῶν ἀνθρώπων αἱ προαιρέσεις, ὡς ἀνιλλωμένων ἀπάντων τυχεῖν, τῶν τῷ πόθῳ κατέχονται. Σοφὸν οὖν χρῆσθαι σοφῶς τοῖς καιροῖς, τῶν ἑπειτα, καὶ ἣν ζητῶμεν, οὐκ ἂν, οἶμαι, τύχοιμεν. Πλειὸν δέ σοι γράψαι περὶ τούτων, καὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀποφύνασθαι γνώμην, ὅπως ἦτ' ἀρχαία καὶ ἡ νεωτέρα διάλεκτος ἐν μέρει ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδάσκοντ' ἂν, τό τε μέτρον τῆς ἐπιστολῆς ὑπερβῇσεται, καὶ τὴν σὴν ἱσως κρίσιν παρενοχλήσει· εἴη δ' οὖν σοι καὶ ταῦτα εἰλικρινῶς καὶ ἀδελφικῶς ἀποδέξασθαι. Ἐρρωσθαι.

Δημητρίῳ.

(38.)

Τὰ σὰ τελευτάδια κομισάμενος γράμματα, ἐθαύμασα, ὅπως καὶ σὺ ἐπεβάλου μέμφεσθαι τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων νῦν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πίστεως καὶ πάσης δικαιοσύνης τόλμῳ ἀνὰ κί τοι ἔδεισε, Ἑλλήνῃ ὄντα καὶ εἰδύτα μάλιστα τὸ τῆς τῶν Θεομάχων Τούρκων τυραννίας ἀπαραδειγμάτιστον καὶ ἀνήμερον, οὐ μόνον συναινεῖν ὅτι μάλιστα τὰ ὅτι ἐκείνων καλῶς ὁραττόμενα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς ἀγνοῖα, ὧν πάσχομεν, ἐπιμεφυμένους τὴν τόλμην ἡμῶν τοῖς τοῦ γε λόγου καὶ τοῦ δικαίου ὁπλοῖς ἀντιστῆναι ἀνδρείως· τί γὰρ τῶν κακῶν ἡμῖν ὑπολείπεται, οὐ τέσσαρας μικροῦ δεῖν αἰῶνας οὐκ εἰλήφαμεν πεῖραν; τί μὲν πρῶτον, τί δ' ὕστατον ἔχοι τις ἂν καταλέξαι; αὐτοὺς τε τούτους τοὺς Ὀθωμανοὺς ἐξηγριώμενους ἐφ' ἡμᾶς, ὥσπερ θηρία τινὰ ἀνθρωπόμορφα, πανταχόθεν; ἢ τὴν αὐτῶν κατοφρόνησιν τῶν θεβασμιωτάτων ἡμερᾶς ἡμῶν πίστεως; ἢ ἀρπαγὰς οἷας καὶ ἡλικίας περιουσιῶν; ἢ φόρους ἀφορήτους ἐκ πάσης προφάσεως καὶ συκοφαντίας; ἢ παρθένους ἀρπαζομένας ἐκ τῶν ἀγκαλῶν τῶν μητέρων; ἢ παῖδας ἀποσπασμένους ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν πατέρων;

ἢ γυναῖκας ἐξυθριζομένας ἐν ὄψει τῶν ἑαυτῶν ἀνδρῶν; ἢ αὐτοὺς τούτους τοὺς ἄνδρας ἐλκομένους ἀλύσειν ἀπὸ τοῦ τραχήλου, καὶ ἀπαγομένους ἀκρίτως εἰς βάρβαρον, ἐνθα μάλιστα πάρεστιν ἰδεῖν τὰ τῆς τυραννίας ἀποτελέσματα; αὐτὰ γὰρ τὰ ἀρχαία ἐν ἑκάστη τῶν πόλεων οὐδὲν ἔστιν, ἢ ἀσωταίας καὶ ἀσελγείας ἀπάσης ἀντικρυς καταγωγή, καὶ ὅλως παρθενικῶν σωμάτων καὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν πολιτεύματος μιαντήρια· ἐγὼ δὲ λέγειν τοὺς νεκροὺς ἀτάφους κατὰ τὰς ὁδοὺς καὶ πλατείας πολλαχῇ σηπομένους μέχρις ἀνοί ἀγγισταὶ ἐξωνήσωνται αὐτοῖς τὴν ταφήν· ὅτι γὰρ ποτε ἦτε φαντασία ἐκινεῖν, καὶ ἡ βάρβαρος θάλησις δύναται συναινεῖν, ταῦτ' οὐκ ἐκ λόγου ὀρθοῦ, οὐτ' ἂν ἐκ νόμου τοῦ γε φυσικοῦ (γραπτὸς γὰρ αὐτοῖς οὐκ ἔστιν, εἰ μὴ τὸ θέλημα τοῦ τυράννου) οὐτ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ συνειδότος κωλύοιτο· καὶ τὸ μέγιστον ἡ ζωὴ ἡμῶν κεῖται ἐπὶ τῷ τυράννῳ, ὅς ἐπισείων τὴν μάχαιραν, ζητεῖ τίνα ἀπολέσῃ, οἷωδ' ἡ ποτ' ἂν τύχῃ τρόπῳ ἀηδῶς αὐτῷ ἔχων· καὶ τούτων οὕτως ἐκ παλαιῶν γιγνομένων, μήθ' ἡ φωνὴ ἡμῶν πώποτε εἰσηλθεν ἐλευσίνως τὰς αὐτῶν ἀκαῖς, μήτε μὴν τὸ πάθος αὐτὸ, τοιοῦτον γεγενῆμενον, τὸ σκληρὸν τῆς ψυχῆς μαλάξαι δεδύνηται· ὃ δὲ παραλογώτερον, μήτ' αὐτῶν τῶν χριστιανῶν ἡγεμόνων, ὧν οἱ λαοὶ ἐντρύφῳσι τῇ εὐνομίᾳ, ἥς τὰς ἀρχὰς παρέλαβον ὁμολογουμένως παρὰ τῶν Ἑλλήνων· τοσούτων γὰρ καὶ τειούτων ἐπὶ τῶν καιρῶν ἐκάσων συλλόγων τε καὶ βρυλῶν γενικῶν τε καὶ μερικῶν γενομένων, λόγος ἐν αὐτοῖς περὶ ἡμῶν οὐδὲ εἰς· εἰ δὲ περὶ καὶ εἰρηταίᾳ μεταξὺ, εἰς μῖσος καὶ μυκτηρισμὸν τελευταῖον ἡμῶν ἀπέκμη, ὥσπερ ἂν εἰ ἡμεῖς αὐτοὶ μήτε χριστιανοὶ τὴν ἀρχὴν, μέτε ἀνθρώποι ὅλως· τί οὖν ἔδει ποιεῖν τοὺς ἐγκαταλειμμένους, ὡς ἀνδράποδά τινα μηδενὸς λόγου ἄξια; ἢ δυοῖν θάλασσαν, ἢ ποταμὸν ἀποβλεῖν ἐκ τοῖς ὅπλοις, ἢ τὸ τῶν Τούρκων ῥήτον

(ΤΡΟΙ. Α.)

καταδέξασθαι (μὴ γένοιθ' ἡμῖν τοιαύτη ἀπόνοια!) ἵνα τῷ γε ὁμορρήσκῳ τὸν ζυγὸν ἀποσεύσαιντο. Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων αἰσθάνομαι σε, φίλτατε, φρίττοντα μὲν πρὸς ἑκάτερα, φιλόθεον ἅμα καὶ φιλάνθρωπον ὄντα· ἐν αἱρέσει δὲ τοῦ ἑτέρου, ἐπινεύοντα πρὸς τὸ πρῶτον, ὡς πατρίον, ὡς τιμιώτερον, ὡς θεοφιλέστερον· δυοῖν γὰρ κακῶν προκειμένων φυσικοῦ τε καὶ ἡθικοῦ, τὸ φυσικὸν αἰρετέον ἂν εἴη ὡς ματριώτερον· πρὸς δὲ καὶ παρεδόθημεν ἤδη ἅπαντες ὁμοθυμαδὸν ὑπὸ πρόσῳτῃ, καὶ ἡγεμόνι τῷ θεῷ, οὐ μόνον προαιερίσει συνδεδεμένοι, ἀλλὰ καὶ ταύτην αὐτὴν, ἵνα ἡ ἄρρηκτός τε καὶ ἀμετάθετος, ὅρκις ἀπαραβάτοις ἐπιστηριζόμενοι· πρὸς οὗς πᾶν τὸ κωλύον θεωρεῖται ἰσθὺς ἀράχνης· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προσθήκη ἡμῖν τοῦτο ἔσται ὀργῆς καὶ θυμοῦ, καὶ ὅλως ἀπόνοια πρὸς τὸν θάνατον. Τί οὖν ἂν εἴποιεν πρὸς τόσαῦτα καὶ τοιαῦτα δίκαια οἱ τῶν ἡγεμόνων σύμβουλοι καὶ γενικοὶ ὑπηρέται, οἱ παραβάλλοντες, ὡς φῆς, τὰ ἡμέτερα πρὸς τὸ τῶν Καρβονάρων παράφορον καὶ παράλογον ἱσως κίνημα; τίς δὲ ὁμοιότης νόμῳ καὶ ἀνομίᾳ; ἐκείνοις μὲν γὰρ, ὡς φατε, ἀναιρεῖται ὁ νόμος, ὡς ζυγὸς αὐτοῖς νομιζόμενος· ἡμῖν δὲ ὡς ἀνόμοις πάλαι καὶ ὑπὸ νεύματι νόμῳ ζῶσι τυραννικῶ, οὐκ ἀναιρεῖται, ἀλλὰ μᾶλλον ζητεῖται ποιοῦμενος, κινῶν καὶ στάθμη βίου, ὥσπερ καὶ ἄλλοις τισὶν, ἐσόμενος καὶ ἡμῖν· τίς οὖν ὁμοιότης ἰταλιώτας καὶ ἰσπανοὺς πρὸς ἡμᾶς, ἐκ διαμέτρου τοῦ πράγματος διάφέροντες; Δεδόσθω τοίνυν καὶ ἡμῖν, ὅς καὶ αὐτοῖς ἐστὶ νόμος, καὶ πρὸς τὸ ἀγαπᾶν τούτῳ καὶ χάριν αὐτοῖς ἐσσεὶ ἐσόμεθα ὠφληκότες, κἂν ὑφ' ἑτερορρήσκῳ ἡγεμόνι τελῶμεν· τοῦτο γὰρ οὐδ' ἄλλοις τισὶ κακῶς ἔχει· εἰ δὲ γε τὸ θέλημα τῶν βασιλέων συμβούλων τοῦτ' ἐστὶ, τὸ μέναι ἡμᾶς ἐν ᾧ ἐσμὲν ἰσσεῖ, μέχρις ἂν τελῶς καταναλωθῶμεν ἐν τῇ δουλείᾳ.

δοῦναι καὶ ἡμῖν ἐκεῖνο θέλημα ἰσχυρότερον δήπου, τὸ ἀποθανεῖν πάντως πάντας, ἂν οὐ οὐκ αὐτοὶ, ἀλλ' οὐδ' ἂν αὐτοῖς ὁ Ζεὺς, εἰ μὴ πρῶτον ἐξέλκῃ τὰς φρένας, κωλύσειεν. Ἐρρώσο.

Κυριακῶ. (38.)

Ἀκούω σε σφόδρα τὴν μὲν τῶν ἀνθρώπων καταμέμφεσθαι φύσιν· θυμιάζειν δὲ μάλιστα τὴν τῶν ἀλόγων ζώων ὡς ἐκείνων μὲν ὅρον ταῖς πρὸς τὸ θῆλυ συνουσίαις οὐδένα, καιρὸν τιθεμένων· τούτων δὲ πᾶν τὸ τοιοῦτον ὠρισμένον ποιούντων, καὶ διὰ τοῦτο λογικωτέρων, ἢ ἐκεῖνοι, δοκούντων τὸ γὰρ θῆλυ, φῆς, ἅμα συλλαβὸν ἐν γαστρὶ, μηκέτι ἐπιδίδχεται ἄρρεν πρὸς συνουσίαν, μέχρις ἂν τεκὸν, ἀπογαλακτῇ τὸ τεχθὲν, τῶν ἀνθρώπων μηδαμίαν ἡμέραν εἰδότων ἀφροδισίων ἀπέχεσθαι· καὶ διὰ τοῦτό σε φασὶ καὶ τὸν γάμον ὅλως ἀρνήσασθαι βούλεσθαι, ἵνα μὴ τῷ αὐτῷ τοῖς ἄλλοις περιπεσὼν ἀτοπήματι, δόξει· τῶν ἀλόγων ἀκρατέστερον ἔχειν τὰ πρὸς συνουσίαν, μὴ εἰδὼς, ὡς δοικεν, ὅτι ταῦτα λέγων, ἐγκλημα τίθεσαι τὴν τῆς φύσεως πρόνοιαν· εἰ γὰρ τὸν τὰ τοιαῦτα φιλοσοφοῦντα, καθαρὸν προλήψεων πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας προσέρχασθαι ζήτησιν, ἀπὸ τοῦ τέλους ἐπιχειροῦντα. Δεῖ τοίνυν διακρίνειν εὐκρινῶς πρότερον φύσιν ἀπλῶς καὶ προσείρεσιν, καὶ οὕτω κρίνειν περὶ ἐκτέρων χωρὶς, ἵνα ἡ σοι οὕτω τὰ τῆς κρίσεως ὑγιέστερα· οὐδ' ἐκάτερον ἀντ' ἐκατέρου μετεληφώς, ὁλαῖς πήχεσι, τὸ τῷ λόγῳ, τῆς ἀληθείας ἀποπεπλάνησαι· τοῖς τε γὰρ κτήνισιν οὐκ ἐκ προαιρέσεως τὸ σῶπρὸν ἐστίν, ἵν' ἡ αὐτοῖς ἐπαυσιμότης ἐκ τούτου, καὶ τοῖς ἀνθρώποις αὐτὸ διηνακὲς ὡς σωφρονισμὸς ἐκ τῆς φύσεως κεχορήγηται· τὰ δὲ τοιαῦτα ἀμεμπταίως καὶ ἀνέγκλητα ὅλως, ἐν μέτρῳ γιγνόμενα· πᾶν γὰρ καὶ τῶν κτήνων ἐν μέτρῳ πραττόμενον, οὐκ ἐστ' ὅπως

οὐ γὰρ ὁρθῶς ἐστὶ πεπραγμένον· αὐτὴ γὰρ καὶ τοι ἄλογός οὖσα, κατὰ λόγον καὶ πρὸς τι τέλος εὐχρηστον ἐν τῷ βίῳ δοκεῖ πάντα πράττειν, ὥς πάντ' ἐν λόγῳ κινουσα κατὰ τοὺς λόγους τῆς δημιουργίας πρὸς σωτηρίαν. Δεῖ δ' οὖν τὸν ταῦτα ἐπιβαλλόμενον ὕγιως ἐξηγήσασθαι ἀπὸ τοῦ τέλους μάλιστα, ὑπερ ἔφην, δι' ὃ ἕκαστον γίνεται, ἀφορμαῖσθαι· οὐ μὴν δὲ γνώμῃς ἀλληκότοις ἀκολουθεῖν· εἰσὶ γὰρ οἱ τὸν τῇ φύσει ἐνυπάρχοντα νόμον μὴ δυνάμενοι συνιδεῖν, οὐδ' ὅπως ἂν οὗτος ὁ ὀρίσμενος κόσμος ἄμεινον συντηροῖτο, εἰς ἰδίας δοξασίας ἐτράπησαν, ὥσπερ αἱ βουλευθέντες αὐτὸν τὸν τῆς φύσεως δημιουργὸν διορθῶσαι. Ἐκ τούτων οὖν ἦν μὲν ἂν σοι ἱκανὸν, οἶμαι, κατιδεῖν τὸ ζητούμενον, ἐπιστήσας αὐτοῖς τοῖς πράγμασιν ἀκριβῶς, εἰ μὴ πάνυ ἀλληκότοις λόγοις προκατελήψω τὴν διάνοιαν· νῦν δ' ἀμφιβόλων σοι ἔτι ὄντων (αἰσθάνομαι γὰρ τοῦτο, τὴν αἰτίαν εἰδὼς) οὐκ ἂν φθονήσαιμι καὶ περαιτέρω προΐδων τῷ λόγῳ, ἀκριβεστέρον ταῦτά σοι ἐξηγήσασθαι, εἴ γε μόνον ἀνέξη μου λέγοντος.

Τῶν μὲν γὰρ ζώων τὰ ἄλογα ἐν τακτοῖς χρόνοις τοῖς ἀφροδισίοις πέφυκε χρῆσθαι, εἶγε τὸ θῆλυ τῆς ὁρμῆς ταυτησὶ πεπυμένον, οὐκέτι προσίεται τὸ ἄρρεν πρὸς συνουσίαν· σοφὸν τοῦτό γε ἐν τῇ φύσει τοῦ δημιουργοῦ νομοθέτημα· τὸ γὰρ διηνεκὲς πρὸς συνουσίαν αὐτῶν ἐπιβρεκὲς, εἴπερ ἦν, αὐτοῖς τε καὶ κὼν ἂν ἦν, καὶ ἡμῖν οὐ καλὴν (οὐδὲν γὰρ τούτων τῶν συντρόφων καὶ ὑπουργικῶν μεθ' ἡμῶν ὂν ἦν, οὐχ ἵππος οὐ βοῦς, οὐ πρόβατον, οὐκ αἶξ, οὐ κύων, οὐ γαλῆ, οὐκ ἄλλο· οὐδὲν ἄλλ' ἦν ὂν ὁρᾶν ταῦτα κατ' ἀγέλας ἄλλ' ἄλλωσιν διττὰ τρέχοντα καὶ ἀλώμενα, ὥς μαινόμενα) οἷα ὁρῶμεν καὶ τῆς συνουσίας καιρῷ γιγνόμενα παρ' αὐτῶν) οὐτ' αὖθις καὶ τὸ ἄρρεν πλὴν τῆς ἐπιθυμίας αἰσθῆσιν ἀφῆρετο, καὶ τὴν ἐν ὁρισμένῳ κατὰ τὸ θῆλυ ἀνελάμβανεν χρόνον, σὺν

νεγκας· δυνατόν γὰρ ἦν μὴ ὁρᾶν πρὸς συνουσίαν ταῦτο χρόνως ἀμφοτέρω καὶ ἦν ἂν οὕτω, πρὸς ἀάφορᾳ, ἀποτυχία τῆς φύσεως· ταῦτ' ἄρα διηνεκῶς τὸ ἄρρεν ἐπιθυμοῦν αἰεὶ, περιμένει τὴν τοῦ θήλεως κλίσιν εἰς τὸ πράττειν τὰ εἰκότα εἰς τὴν τοῦ εἶδους συντήρησιν. Ἀλλὰ ταῦτ' εἴποις ἂν καλῶς οὕτως ἔχει, καὶ σφόδρα παρέχεις σεαυτὸν τῷ λόγῳ πειθόμενον· τί δ' οὐχὶ καὶ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις οὐχ' ὁ αὐτὸς κεκράτηκε νόμος, οἷς μᾶλλον, ἢ τοῖς ἀλόγοις σωφροσύνη προσήκει, ἢν' ὥσπερ τῷ λόγῳ, οὕτω καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ ὡμεν αὐτῶν διαφέροντες, πρὸς ὃ καὶ ἡμῖν, ἐξ ἀρχῆς ὁ λόγος ὠρμήθη; ἀλλὰ σύντεινόν μοι τὸ οὗς καὶ πρὸς ταῦτα· δεῖ δ' οὖν σε μήτ' ἐκ προλήψεως ὁρμήθῃναι πρὸς τὴν ἀκρόασιν, μήθ' ὥς εἰδόμενα τι περὶ τούτων, δυσάγωγον τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις παρασχεῖν σεαυτὸν· ἀλλ' ἀπὸ ἀπλῆς καὶ καθαρᾶς προαιρέσεως τοῖς λεγομένοις ἐθέλειν ἀκολουθεῖν, στάθμην καὶ κανόνα ἐν αἵματι τὸν ὀρθὸν λόγον πρὸ πάντων τιθέμενον· Ἡ λεύθερα τοίνυν καὶ ἀστάθμητα καὶ αἰεὶ ἐνεργὰ ἐνῆκεν ἡ φύσις τοῖς ἀνθρώποις τὰ ἀφροδίσια, καὶ ὥς ἐν διηνεκεῖ ἀγάπη τῇ πρὸς ἀλλήλους· τοὺς γε γάρ μιν συνευζευγμένους αὐτοῖς βουλομένη διάγειν, καὶ πρὸς τὸ σκοπούμενον τὰ τεκνοποιεῖν τῶν καιρῶν εὐστόχως τυγχάνειν· τοιοῦτην ἡ εἰς ἔρωτος χάρις, οἷα τὰ τε διεσῶτα συνάπτειν, καὶ τὰ ἀπλῶς συνημμένα συνάγειν σφοδρότερον, καθ' οὗς νόμους ἔθηκε τῇ φύσει ἐξ ἀρχῆς ὁ δημιουργός· εἰ γὰρ μὴ, ἦν ἂν ὁ βίος τῶν καλῶν παντάπασιν ἄμοιρος, θηριώδης, καὶ ἄγριος ὢν, οὔτε συγγένειαν, οὔτε κοινωνίαν ἡντινοῦν παρεχόμενος· διὸ καταλείψει, φησὶν, ὁ ἀνὴρ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται γυναικί· ὁ οὐδὲν ἔμοιγ' ὑποδεικνύουσι δοκεῖ, ἢ τὸν ἔρωτα, τοῦτο δὲ τὸ κτίσμα τῆς ἀνθρωπότητος, τὸν ἀδιάρρηκτον τῆς κοινωνίας σύνδεσμον, τὴν φύλακα τοῦ γένους, τὸ ἐλατήριον τοῦ πο-

τιλισμοῦ, τὸ μέγα τῆς προνοίας δῶρον εἰς τὴν τῶν ζώντων συντήρησιν· εἰ δέ γε οὗτος καὶ τοῖς ἀνθρώποις περιώριστο, ὡς τοῖς κτήνεσιν, οὐδεὶς ἂν οὔτ' ἀνὴρ γυναικί, οὔτε γυνὴ ἀνδρὶ ἐκ γάμου ποτὲ συνεγένετο· τίς γὰρ ἂν νοῦν ἔχων, ἵνα ἅπαξ τυχὸν τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰς συνουσίαν ἔλθῃ, ὡς τοῦθ' ὀρῶμεν τοῖς πλείστοις τῶν ἑτεροφυῶν ζώων γενόμενον, βουλήσεται γῆρας τοσαύταις φροντίσι περιβαλέσθαι; εἰδέγεθ' ὅτι καὶ τὸν καιρὸν τοῦτον τῆς συνουσίας δυνατὸν τὸν ἕτερον αὐτῶν, ἢ καὶ ἀμφοτέρους νοσήσαι, ἢ ἀποδημεῖν, ἢ ἄλλοτι συμβῆναι (πολλὰ δ' ἂν εἴη τοιαῦτα)· οἷον μὴ συγχωρεῖν αὐτοῖς συνευνέχεσθαι τήνικα ὅτε, τί φῶμεν; ἢ ἐκ τούτων ἀποτυχία οὐχὶ ὑπερτενεῖ τὴν τῆς ὀμιλίας ἐλπίδα, εἰς ἕτερον ἀναβαλοῦσα ἐνιαυτὸν, καὶ κεῖθεν αὐτὸ πάλιν, καὶ οὕτω τυχὸν, εἰς ἕτερον; τίς οὖν ὑπὲρ οὕτω γρονίου ἡδονῆς, καὶ τεύχης πολυτάκης ἀβεβαίου γυναικίου, διηνεκῇ οὕτω φροντίδι, ἀλγηδὸνα παροῦσαν, μάστιγα βίου, οἴκου φθορὰν, σειρῇν ἀμαρτημάτων (πάντα γὰρ ἔσται ἐν ἀποτυχίᾳ τοῦ ἔρωτος), τίς φησὶ τοιοῦτον κακὸν περιβαλέσθαι βουλήσεται; ἢ οὐχὶ καὶ νῦν ὀρῶμεν καὶ ἐν ἀφύκτοις ἔτι τῶν ἐρώτων δεσμοῖς, πολλοὺς διασπῶντας αὐτοὺς, καὶ τὰς ἑαυτῶν γυναῖκας ἀπολύοντας, ὡς μηχανῶν οἷους τὴν ὄντως φέρειν τοσοῦτον βάρος; ἵνα γοῦν μὴ ταῦθ' ἡμῖν οὕτω κακῶς αἰεὶ ἔχῃ, μήτε πέμπαν τὸ πρᾶγμα ἀνήκεστον ἢ, ἐνῆκεν ἡ φύσις ἀμφοτέροις τὸ διηνεκές τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὴν συνουσίαν, ἵνα εἴποτε καὶ διενεχθεῖεν πρὸς ἀλλήλους, συνάγοιντ' αὐτίς, ὥσπερ ὑπ' ἀνάγκης τοῦ ἔρωτος. Δεῖ δ' οὖν τοὺς γε νοῦν ἔχοντας, ὅπερ ἔφησεν εἰπὼν, χρῆσθαι τῷ δώρῳ μετρίως, εἰδύτας, ὥσπερ καὶ ἄλλας ἀρετάς ὑπαρχούσας τὸ τῶν παθῶν ἐκάστων ὑπερβάλλον κωλυούσας ἐν ἅπασιν, οὕτω δὲ καὶ σωφροσύνην τὰς τῶν ἐρώτων ὑπερβολὰς χαλαναγογούσαν· μυρίων γὰρ ὄρων γ' ὁ ἔρως, ἡνίχ' ὁρῶσα

οὕτω μὴ τεθείη, αἷτιος γίνεται τοῖς ἀνθρώποις διὸ συνάδειν χρὴ ἐν τούτοις μετὰ τοῦ τραγικοῦ.

- Ἐρωτὶς ὑπὲρ μὲν ἄγαν
- ἔλθόντες, οὐκ εὐδεξίαν,
- οὐδ' ἀρετὰν παρέδωκεν
- ἀνδράσιν· εἰ δ' ἄλλος ἔλθοι
- Κύπρις, οὐκ ἄλλα θεός
- ἡδύχαρις οὕτω.
- κτήσεται, δὲ δέσποιν', ἐπ' ἡμῶν
- χρυσέων τόξων ἐφείη,
- ἡμέρη χρίσας, ἀφύκτον εἰσένει.
- Στέρχοι δέ με σωφροσύνη,
- ἐκλλιστον Δωρὴμα θεῶν.

οὕτως, ὦ θαυμάσιε, φιλοσόφει περὶ τῆς φύσεως, ἐπιστάθαι ἐθέλων αἰεὶ τοῖς δόγμασι μᾶλλον αὐτῆς, ἢ ἀντιβαίνειν, αὐτὸς ἐκείνην πρὸς τὸ δοκοῦν ἀλογώτερον ἔλκων· δάκτυλος γὰρ θεοῦ ἐστὶν ἐν αὐτῇ· Ἐρρώσω

Ἀρσάκη τῷ ἱατρῷ. (39.)

Πολλὴ μοι χάρις ἐν Στεφανουπόλει παρὰ πολλῶν διὰ σέ· πλείων δέ σοι παρ' ἐμοῦ δι' ἐκείνους· τὴν γὰρ παρ' ἐμοῦ σοι συσταθέντα Δημήτριον φιλανθρώπως δεξάμενος, καὶ τῷ νοσοκομείῳ καταστήσας νοσηλευθησόμενον, ἐδειξας πολλοῖς τὰ μέγιστα με δύνασθαι παρὰ σοι ταῦτα ἄρα, ἧς παρ' ἐκείνων ἀξιοῦμαι τιμῆς, τὴν αὐτὴν σοι καὶ σὺν τῷ κῶ ἐκτίω· ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι ἔοικε τοῖς σιτίοις, ἃ πλέον μιᾶς ἡμέρας οὐκέτι τρέφει, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαναλήψει συχνῇ τούτων συντηροῦμεν τὸ ζῆν, πληρώσει καὶ κενώσει ἐκεῖνο περιποιούμενον· οὐκοῦν ἐν καμνί νομίζης πεινῆν τε καὶ διψῆν τῆς παρὰ τῶν δεομένων ἐμὴν ὅτι δὴ ποτε τιμῆς καὶ μάλιστα ἐπ' εὐεργεσίᾳ, μὴ λυγρῇ ἐμῇ, ὅτι καὶ δεύτερον τὸν τὴν ἀνὰ χεῖράς σοι

δόντα συνίστημι τῇ σῇ προστασίᾳ. Γρηγόριος δ' ἔσθ' οὗτος ὁ Μερσιέσκος ὁ τῶν μαθητῶν τῶν ἐμῶν εὐγνωμονέστατος τε καὶ φιλομαθέστατος, καὶ νῦν διὰ τὸ τετρίφθαι παρὰ τοῖς ἐς τὰς θύρας θαμίζουσιν, ἱκανώτατος πράγμασι χρῆσθαι, καὶ τοὺς ἐαυτοῦ θεραπεῦσαι προσάτας. Εἰ οὖν αὐτοῦ τινος τύχοι τριούτου, δείξει αὐτῷ τε καὶ σοὶ μάλιστα καὶ φάυλον ὄντα μα ἐπαινέτην, καὶ πάλιν παῖδα πρὸς παῖδά μοι γενόμενον ἐπαινῶ (παῖδας γὰρ ἔγωγε τοὺς ἐμαυτοῦ μαθητάς, καὶ ἀδελφοὺς ἀλλήλοις καὶ καλῶ καὶ νομίζω). ἐπίπταται γὰρ θεραπεύειν πατρῶνα, καὶ ἄξιος πελάτης γενέσθαι, εἰ μὴ δύσκολός τις καὶ σμικρολόγος καὶ κεῖνος ὢν τύχοι. Ἐρρώσω, τιμῶν, καὶ τιμῶμενος παρὰ τοῦ πατρός.

Τῷ ἀντιφῶ. (40.)

Χριστόδουλος ὁ Σαῖτζης, ὁ καλὸς μὲν καὶ γὰρ πρὸς πάντας γενόμενος· περιστάσεις δὲ νῦν πολλὰς περιπαπτωκῶς, ὁ μάλιστα μοι τῶν συμπολιτῶν μου περιλημένος, ἀναφέρει εἰς τὸν Ἱγεμόνα, ἐξακτούμενος δίκαια· διαπράττεται δὲ ταῦτα διὰ τοῦ γραμματικοῦ Ἰλίου. τοῦτον οὖν τὸν Ἰλίαν δεξιόμενος προσηνῶς, καὶ ἀκρόασις αὐτῷ παρασχών, ὃν ἂν εἴπῃ, τὰ μέγιστα μοι ἔση κεχαρισμένος· εἰ δὲ καὶ ὢν ἄξιοι τοὺς λόγους προσαγγείλας, πρὸς ὃν δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, προσεπιδαψιλεύσῃ ἡμῖν τὴν ἡδονήν. Τρίτη δὲ αὕτη μοι χάρις παρὰ σοῦ τῇ γὰρ τάξει· πρώτη δὲ τῇ τιμῇ καὶ ἀξίᾳ. Ἐρρώσω,

Φηλίτῃ ἰατρῷ. (41.)

Εἴπερ ἦν μοι πεπρωμένον τοσαύτης ἐπιηρείας τυχεῖν παρὰ σοῦ ἅλως τούτου· κόρος γὰρ, ὡς περ πάντων, καὶ τοῦ κακῶς ποιεῖν. Γενοῦ τούτων νῦν γε ἐμοὶ μὲν ἰλαρώτερος, σεαυτῷ δὲ δικαιοτέρως, αἶα δεῖ ξυδρα πεπαιδευμένον· εἰ δὲ ἀνὰ ἄλλαις ἐπίτηδαις.

ἰφ' ἃ κιβδηλωθῆναι ἐς τοῦσχατον τὸ νόμισμα τοῦ Σουλτάνου, εἴτ' ἀποτίσαι μήτε τὸ ἥμισυ, ἀδικεῖς αὐτὸς σεαυτὸν, ἔδικα φροῦν ὦν τε καὶ πράττων· εἴληφας γὰρ αὐτὸς μὲν ἐν χρεῖα, δεόμενος· δέδωκα δὲ σοὶ ἐγὼ χαριζόμενος, δανεισάμενος παρ' ἐτέρων, ὡς οἶσθα τοῦτο σαφῶς, δεόμενος καὶ γὰρ περὶ σοῦ· εἴληφες δὲ χρυσᾶ πεντήκοντα μάλιστα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ὀφείλεις νῦν ἐδδόμεν ἔτει ἐλάττω καὶ τοῦ κεφαλαίου, τοῦ νομίσματος ἐξ ἡμισείας κιβδηλωθέντος, εἴγε ἀπαθῶς εἰσέλθεις λογίσασθαι, ἃ ἔδει σε ἀποτίσαι τῇ τῆς συνειδήσεως λόγῳ, πρὸς ἃ νῦν ὀφείλεις τῷ δικαίῳ τῆς συγγραφῆς. Δὲ οὖν μοι συλλήθεον εἰπεῖν τὸ πᾶν ἐν ὀλίγῳ· τοὺς μὲν γὰρ ἀπαιδεύτους νόμος εὐθύνει· τοὺς δὲ πεπαιδευμένους, λόγος· καὶ τοῦτ' ἂν εἴη μάλιστα φιλοσόφοις πρὸς τὸν πολὺν ἄνθρωπον πλεονέκτημα· ἃ γὰρ ἐκείνους νόμος βιάζεται, τούτους μάλιστα πείθει λόγος. Τούτου οὖν τοῦ κόμματος ὢν καὶ αὐτὸς, μὴ προδῶς τὴν τάξιν, εἰς τὴν τῶν χυδαίων σεαυτὸν μεταστήσας. Ἐρρώσω.

Τῷ Ἀρσάκῃ. (42.)

Ἀντὶ χάριτος χάριν ἤκω σοὶ ἀποδώσω μικράν γε ταύτην, ἀντὶ μεγάλης, ἐφ' οἷς κατέπραξας τοῖς φίλοις μοι Σαῖτζι παρὰ τῆς Ἱψηλῆς ἐξουσίας τὸ δι' ἐμοῦ αὐτοῖς αἰτηθέν· χαίρω μὲν γὰρ τιμώμενος παρὰ σοῦ· χαίρω δὲ καὶ παρ' ἐκείνων· ὑπερτιμώμενος διὰ σέ· ἀποφέρομαι δὲ τὴν τιμὴν οὐχ' ὁμοίως παρ' ἀμφοτέρων· ἀλλὰ τὴν μὲν, ὡς εὐεργετούμενος· παρ' ἐκείνων δ', ὡς εὐεργετῶν. Εἴη δ' οὖν παρὰ πολλῶν τῶν γὰρ σοῦ δεινῶν τοιαύτας σοὶ ἐγγίγνεσθαι χάριτας· θεοῦ γὰρ φίτα ἴδιον τὸ εὖ ποιεῖν ὃν, κοινὸν προκίρῃσι γίγνεται καὶ ἐκείνῃσι· κοινὸν ἄρ' αὐτοῖς καὶ τὸ μακαρίζεσθαι ἐπὶ τούτῳ· καὶ οὕτως ἐπὶ πᾶσιν ἂν μεταμέλαιντο ποθ' ὕστερον· ἐπὶ ἡμῶν δὲ οὐδ' ἂν εἴη εἴμαι ἔγωγε· διὰ μακροῦ γὰρ ἡ χάρις.

τό γ' Εὐριπίδειον. Ἐρῶσο, φιλοσοφῶν καὶ πράττων τοῖς γὰρ σοῦ δεομένους ὅ,τι ἂν οἶός τε ᾦς, ἀγαθόν.

Τῷ αὐτῷ.

(43.)

Πολλάκις ἔγνων ὁρόσας, ἢ μὴν μηκέτι σοὶ περὶ μηδενος ἐνοχλήσαιν, μήτε συνεχῶς οὕτω τῇ σῇ καταχρήσεσθαι ἀρετῇ, ἄλλοις ἐπ' ἄλλοις σοὶ συνιστῶν· ὅτι δὲ τὸ δόγμα τοῦτ' οὐχ' ὀρμὴ ἦν ἀπλῆ, αὐτὸ τὸ πρᾶγμα προσεβεβαίωσε, πολλοὺς ἤδη συστάσεως πρὸς σὲ παρ' ἐμοῦ δεομένους ἐν πολλαῖς εὐπροσώποις προφάσεσιν ἀπράκτους μου ἀποπέμφκοντας· πέπρακται δέ μοι, τοῦτο οὐ μᾶλλον σοῦ φειδομένου, ἢ καὶ ἐμαυτῷ ἀπὸ γε τῶν τοιούτων προμνημένῳ τὸ ἥσυχον, πολλῶν πολλὰ καρεχάντων μοι πράγματα, ὥς δῆθεν μάγα· μὲν ἐμοῦ παρὰ σοὶ δυναμένου, μέγιστον δέ σου παρὰ τῷ ἀγαθῷ Ἰγερμόνι ὥστε καὶ δόξαν ἐκείνην διὰ πάντων χωρεῖν τηλικούτον δύνασθαι τὸν Νεόφυτον διὰ σοῦ ἐν Δαξίν, ἡλίκον φασὶ τὸ Θεμιστοκλέους μειράκειον διὰ τῆς μητρὸς ἐν Ἀθήναις, εἴγε μάρνησαι, οἷα δὲ πατὴρ ἐσέμνυνετο περὶ τοῦ παιδὸς Λυσικλέους. Ἀλλὰ τὸ δόγμα ἐκεῖνο μέχρι νῦν ἦν μοι κύριον· ἔστι γὰρ ἐν ἀνάγκαις, ὥς παρ νόμου, καὶ ὅρκου μεταίησιν γίγνεσθαι καὶ Ἀγησίλαῳ ποτὲ πρὸς τὸν ὑπάρχοντα κίνδυνον ἀπορουμένῳ, ἀπὸ τῆς αὐρίου τὰ Λυκούργου σερμὰ κρατεῖν εἴρεται. Ταῦτ' οὖν καὶ μὲν ἤδη γίγνεται· οὔτε γὰρ ὅρκος, οὔτ' ὅρκος, μή τι πρὸς τὸν χρηστὸν Ἀρσάκην ἀπέχθωμαι, ἀποτρέψαι με δύναται τοῦ μὴ προσθεῖναι τῷ τῶν συγισταμένων, χορῷ καὶ Δημήτριον τὸν Γκανήν· περὶ μάλιστα γὰρ τούτου, τῆς γλώσσης ὁμωμοχύας, ἢ φρὴν ἦν ἀνώμοτος ὅλως· ἔστι γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐπεικεία μὲν καὶ τῇ ἐν πᾶσι τιμωρίῃ (πρόσθεσ δὲ καὶ τῇ τύχῃ) ὁμοιότατος Παναγιώτῃ τῷ σῷ κηδεστῇ· παιδεία δὲ, καὶ ἄλλοις πράγμασι χρητίζεται, οἶμαι, προὔχει

πολλῷ. Τοῦτον οὖν τῆς σῆς εὐνοίας δεόμενον χάρισαί μοι, φίλον φίλῳ συνιστῶντι, φιλοφρόνως δεξάμενος, μέχρις ἂν πεῖραν λαβὼν τοῦ ἀνδρὸς, καὶ χάριν μοι εἰς οἶδ' ὅτι προσομολογήσης, τοιούτους σοὶ φίλους μνηστεύοντι. Ἐρῶσο.

Τῷ Ἀγγελάκῃ.

(44.)

Κρατίστην πάντων τὴν ἐνδειαν εἶναι ὁ σοφὸς εἴρηκεν· Ὀμηρὸς· ἐγὼ δὲ προστίθηναι καὶ ἀναίσχυντον αὐτὴν εἶναι, ἐπειδὴν κορυφωθεία ἐς τὴν ἔσχατον ἡκῇ ὅρον· οὐκέτι γὰρ οὔτε πρὸς τὸν καιρὸν ἀναβάλλεσθαι, οὔτε τοῦς κρείττους αἰδεῖσθαι ἐχ'· ἀλλ' ἐπιφυσμένη πείθει, ἢ μᾶλλον προσχναγκάζει δεσποτικῶς αἰτεῖσθαι τε ἀπαιτοῦντά, καὶ δεῖσθαι προσλιπαροῦντα, μέχρις ἂν ἐκβῇ τὸ προσήκον· τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, χειμῶνος ἤδη ἐπιβαρύνοντος, καὶ προσόδου μὲν προσούσης μηδαμῶθεν μηδεμιᾶς, τῶν δὲ ὑπαρχόντων ῥυέντων παρὰ τοῖς ἀνατετροφόσι ἤδη τὴν τράπεζαν; τοῦ δὲ ἐνοικίου δεκάμηνον ἤδη μοι ὀφειλομένου τῷ τὴν οἰκίαν μισθώσαντι; Ἀλλ' ἀπόδοτέ μοι, ὦ βέλτιστοι, τὰ δίδακτρα, καὶ μὴ ἀναγκάζετε γέροντα δυστυχῇ τραπέσθαι ἐπὶ τῷ ἀπαιτεῖν ἀναξίως διὰ τῶν νόμων· τοῦτο γὰρ μοι λοιπὸν, εἰ καὶ νῦν ἐκπέσοιμι ἀπρακτος. Ἐρῶσο.

Τῷ Κοίμῃ.

(45.)

Ἰκoustai μὲν ἡμῖν, ἀλλ' οὐ καὶ πεπίστευται· νῦν δὲ καὶ ἰωρακότες καὶ ἀνεγνώκότες ἐσμέν, ὃ ἐν Ναυπλίῳ οἱ τὴν τῶν πραγμάτων ἐμπεπιστευμένοι κυβέρνησιν, ἄνδρες ἀσυνήθητοι καὶ βδελυροί, οὗς οὐχ Ἑλληνίδες, ἀλλ' αἱ τοῦ ἄδου ἐγίνοντο Ἐρινυῖες, καταπολιτευόμενοι τὸν δῆμον, σκευώσαντες, ὅπως τὸ τῆς πολιτικῆς πλοῦτον, μάλιστα τῆς Σκύλλης ἐκείλῃ ἐταλῶς, εἰς τὰ τῆς Χαρίεδως ρίψουσι χάσμα· τὸν δὲ νῦν ἐξέπληξαν ἀνταύθια τοῦς γε νοῦν ἔχοντας·

οἷς τε ἔρωι ἀτεχνῶς τῆς πατρίδος ἐντέτηκε, καὶ ὧν ὁ πάθος τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ βελτιώσεως τὰς ψυχὰς κατάφλέγει· βαβαὶ τῶν νέων Κιμῶνων καὶ Κονώνων· τῶν κατὰ θάλατταν! βαβαὶ καὶ τῶν κατ' ἡπειρον Μηλτιῶν καὶ Περικλέων, τοῦ βήματος καταπροειμένου ὑπὸ Δημάδων καὶ Φιλοκρατῶν ἀνδραρίων ἐξωλεστάτων, οὕτω βδελυρῶς προποιόντων τοῖς Ἀγγλοῖς τὰ πράγματα! εἰς μάτην ἄρα ἔρριπται τὰ πολιτικά παραγγέλματα τῷ σοφῷ Κοραΐ· ἀντὶ γὰρ τοῦ κατασχεῖν αὐτῶν τὸ φιλόπρωτον δοκεῖ καὶ προσερεθίσαι πρὸς τοῦτο τὴν τῶν ἀλαζόνων ἰσχυρογνωμίαν. Γράφον οὖν πρὸς θεοῦ τῷ ἱερῷ Φυίῳ ὅ,τι ποτ' ἂν δόξη σοὶ ἄξιον πρὸς τὸ πρᾶγμα, ἐφ' ᾧ προκαταλαβεῖν τὴν νέαν ἰσομένην βουλήν ἑτέροις λόγοις ἀναιρετικοῖς τοῦ παρανόμου καὶ βιαίου ἐκείνου ψηφίσματος· μὴ μὰρ γένοιτο τοὺς Ἕλληνας ἐκ τοσούτων τροπαίων ἐν ὅλῃ πενταετίᾳ, νῦν ὑπ' ἄλλοις γενέσθαι! μὴ θεέ μου! μὴ ὦ σῶτερ!

Τῷ Ἀρσάκῃ. (46.)

Οἶδ' ὅτι πολλάκις πολλοὺς συνιστῶν, ἐνοχλῶ· ἀλλὰ τί ἂν ποήσαιμι, φίλου παρὰ φίλου ἀπαιτοῦντας τοῦτο πρὸς φίλον; Σωτήριος γὰρ ὁ Στόλνικος, οὗ ἡ σύστασις ἦδε, διὰ χρόνου ἐνταῦθα ὑμῖν συνήθης γεγεννημένος, τῆς κοινῆς συμφορᾶς καὶ αὐτὸς μετασχὼν, καὶ πέμπτον ἤδη ἔτος μεθ' ἡμῶν τάλαιπωρηθεὶς, ἀναγκάζεται νῦν ἐπανελθεῖν εἰς τὴν ὑμετέραν βιωτιάνειραν γαῖαν τῷ συνήθει χρησόμενος βίῳ· σὲ δὲ προστάτην τῶν τοιούτων ἤτα φήμη διεκήρυξε παρὰ πᾶσι καὶ τὰ πράγματα αὐτὰ βαβαῖοι. Δέξαι τοίνυν τὸν ἄνδρα τῇ συνήθει σου εὐμενεῖ, καὶ γενοῦ αὐτῷ ἄρωγός, ἐν οἷς ἂν σοὶ δευθῇ εἰδώς, ὡς τὸ προαιρεῖσθαι εὖ ποιεῖν, ἐμοὶ τε χαρὶς, καὶ θεῖον ἐκπλήρώσεις ἐντολήν· φησὶ γὰρ, καθὼς θέλετε

ἵνα ποιῶσιν ἡμῖν οἱ ἄνθρωποι, καὶ ὑμεῖς ποιεῖται αὐτοῖς ὁμοίως. Ἐρῶσο.

Τῷ αὐτῷ. (47.)

Οὐκ ἄνευ λόγου παῖδες γραφῶν ἐπὶ σφαίρας ἀκρόβατεῖν παριϋῶσι τὴν τύχην· ἀσάτως γὰρ αἰεὶ πεπηγμένη, οὐδέποτε παύεται, ὡς ὑπὸ ῥιπίδων κάλαμος, ἐφ' ἑκάτερα ῥέπουσα, τὰ μὲν κάτω περιάγουσα ἄνω, καὶ τᾷ ἄνω πάλιν ἐπὶ τὰ κάτω τέχχιον, ἐπειδὴν αὐτῇ δόξη, ἐπὶ κεφαλὴν κατασπῶσα· ἀλλ' οὐ πᾶσι καὶ ταῦθ' ὁμοίως προσφέρεται· ἀλλ' οὗς μὲν παραλάξεν τῇ περιγωγῇ εὐφραίνει καὶ λυπεῖ· οἷς δὲ οὔτε τὰ γαυρά ἄριστα δωρεῖται κακῶν, οὔτε τὰ κακὰ ἐπιφέρει ἄνευ ἐπιθήκης τῆς ἐξω-ἐπηρείας· ἄνθρωπος γὰρ Ἕλληνας νῦν γε παρὰ τοῖς Δαξί καὶ ἀκουόμενος, φασὶ, μισητός, καὶ εἰς θέαν ἐρχόμενός ἐστιν ἀπεχθέστερος· τῇ τε τύχῃ, εἴπου γε τύχοι, διαλλαγεῖς, ἐπισπᾶται τὸν φθόνον, καὶ δυστυχήσας αὐθις, οὐκ ἐλεεινός, ἀλλ' ἐπίχαρμα γίνεται τοῖς πολλοῖς κατὰ πάθος κακότηδες· ἀλλ' ἡμῶν μὲν τοῖς πλείστοις οἰστὸν τὸ φέρον, ὡς φέρει, ἄλλω ἄλλοθεν ποριζομένοις τὸν βίον· περὶ δὲ τῆς οἰκογενείας τῶν Σαμουρκασιδῶν τί καὶ ἂν εἴποιμι, οὕτως αἴφνης ἀπὸ τῶν ἐλπίδων καταγούσης αὐτοὺς τῆς τύχης, εἰς τὰς οὐρανίους μονὰς τοῦ εὐεργέτου καὶ πατρὸς αὐτῶν ἀπελθόντος; πατρὸς δὲ φημι, ὅτι καὶ ἐκ διαθήκης τὸ παῖδες εἶναι κεκληρώνονται. Τούτους οὖν ἴσθι παιδεία καὶ ἦθει κισκοσμημένους, καὶ εὐσεβεῖα καλῶς πεφραγμένους πρὸς τὴν ἐξω ἀπάτην· μαρτυρεῖν γὰρ αὐτοῖς ἔχω, ὡς παρ' ἐμοὶ παιδευθεῖσιν· Εἰ οὖν χάρις τις πατρῷας εὐνοίας σοι προαπόκειται, ἀπόδος αὐτὴν τοῖς τοῦ πατρὸς παισιν, ὁδὸν βίου αὐτοῖς ἐξηγούμενος· πλεῖτον δὲ περὶ τούτων διῆσθαί σου, ἵππον ἐς πεδίον, τὸ δὲ λεγόμενον, ἐπὶ τὴν ἀριεναί. Ἐρῶσο.

Τῷ αὐτῷ.

(48.)

Οὐδὲν αὐτόθεν ἡμῖν μᾶλλον ἀπαγγέλλεται περὶ σοῦ, ἢ ὅτι καλῶς διατελεῖς χρώμενος τῷ δύνασθαι πρὸς τὸν Ἱγεμόνα, ἐκτεθειμένος ὅλως τοῖς δεδομένοις πρὸς εὐεργεσίαν· διὸ δρόμος τοιοῦτων συχνὸς πρὸς ἐμὲ, ἀξιούντων διδάσκαλον ὄντα, καλὸν καὶ γὰρ μιμήσασθαι μαθητὴν, ὁμοίως σοι χρησάμενον πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν τῷ δύνασθαι παρὰ σοι· δόξα γὰρ αὐτῇ κεκράτηκε παρὰ πᾶσι μέγαν εἶναι παρ' Ἀρσάκῃ τὸν Δούκαν· Εἴτι οὖν ἐνοχλῶ, συχνοῦς συνιστῶν, κοινὸν τοῦτο καὶ πρὸς ἐμὲ παρὰ σοῦ, ὡς καὶ αὐτὸν ἐνοχλούμενον τῷ τιμᾶσθαι· ἀλλ' ὥσπερ χάρις, καιρὸν μὴ ἔχουσα, ἐστὶν ἐπαχθής· οὕτω καὶ ὀχλησίς, εὐκαιρως γενομένη, καὶ τοῦ τέλους τυχοῦσα, τὴν θ' ἡδονὴν ἀμεταμέλητον ἔχει, καὶ τὴν χάριν ἀποκεισομένην αἰδῖον, καὶ μάλιστα οἷς προσήκει, καὶ ἐν καιροῖς πολλὴν ἔχουσι τὴν ἀνάγκην, κατατεθειμένην. Ἀλλὰ τίνα μοι ἐνταῦθα ὁ λόγος αἰνίττεται; οἶσθα Λίκατερίναν τὴν σεμνοτάτην ἀδελφὴν Σαμουρκάση, τοῦ πρῶτον τὸ ζῆν ἐκμετρήσαντος, τὴν πολυτέκνον μὲν καὶ καλλιτέκνον, οὐ μὴν δὲ καὶ γελώσης τυχοῦσαν τύχης· αὕτη δὴ πανοικί πρὸς ὑμᾶς αὐτοῦ ἐλθοῦσα, τίς γενήσεται; Οὐκοῦν ἡ σὴ καλοκαγαθία, προσλαβοῦσα καὶ τὴν ἀνάκαθεν πρὸς τὴν οἰκογένειαν οἰκειότητα διδάξει σε, ὁποίους λόγους δεῖ προσενεγκεῖν ὑπὲρ αὐτῆς πρὸς φιλόανθρωπον Ἱγεμόνα, καὶ ὅλως σωτήριον ἑαυτῷ τὸν πρὸς τοῖς δεδομένοις ἀποτιθέμενον ἔλεον. Ἐρρώσο.

Τῷ Δημητρίῳ.

(49.)

Παναγιώτης ὁ Κυπριανίδης ὁ φίλτατος ἡμῖν καὶ φίλων, καὶ φοιλούμενος, ἐπανελθὼν πρῶτον ἀπὸ τῶν καθαρτηρίων ὑδάτων, παρασκευάζεται ἤδη ἀπῆραι εἰς Ἐρμαννούπολιν, καὶ

καίθιν αὐτὸς ὡς ὑμᾶς εἰς τὸ κλεινόν, εὐφημότερον εἰπεῖν, Βουκουρέστιον· ὁ δ' αὐτὸς Κομνητᾶς καὶ αὐτὸς ζητεῖ ἤδη τὸν συνέμπορον πρὸς τὴν τῶν Οὐγγρων μητρόπολιν· τίς οὖν γένωμαι αὐτὸς ἔρημος ἐνταῦθα μεμενηκώς; ἔρημος δὲ ἀνθρώπων μὲν οὐ· φίλων δὲ, καὶ ὧν ταῦτα κεκράτηκε παιδικά· τούτων γὰρ τὴν ἀπουσίαν ἐρημίαν καλεῖ ὁ ἐπίκτητος· φίλον μὲν ἡ Στεφανούπολις ἀνδρὶ φιλολόγῳ δι' ἡσυχίαν, ἀλλὰ μετὰ τῶν ὁμοίων ἐν αὐτῇ διατρίβοντι· φίλον δὲ καὶ ἐν σῶφροσιν ἡδοναῖς, ὥστ' εἰς τέρψιν τὴν ἀπὸ τῆς βέας ἀνίσθαι, ἀλλὰ κατὰ μόνον τὸ θέρος· Τούτου οὖν μετ' οὐπολὺ παρελθόντος, ὅφομαι ἐν Βουκουρεστίῳ τοὺς φίλους, καὶ τὸ Βουκουρέστιον, ἀποστρέφωμαι· συναπολαύσω τῶν λόγων, καὶ τῶν ἔξω στερηθῶ ἡδονῶν· μετὰ γὰρ ἐκείνων καὶ θάνατον εἰ ἐπέλθοι, μετριώτερος ἔσται. Ἐρρώσο.

Τῷ Λουκᾷ.

(50.)

Ἢ μὲν φύσις, εἰς γῆρας πολλάκις προϊέναι δοκοῦσα τῇ τοῦ φωσφῆρος ἀνακαινίζεται ἐπ' ἀνόδῳ, ἐκναλαβοῦσα τὸ ἔαρ· ἡ δὲ φιλία, εἴποτε τοῦτο πάθοι, ἀναμνήσεσι καὶ γράμμασι πέφυκεν ἀναθάλλειν· ἅμα γὰρ ἐντυχῶν, οἷς ἐπέστειλας, πρὸς τὰ πρῶτον ἡμῖν· ποθ' ὑπάρξαντα εὐθαλῇ καὶ γενναίᾳ τῇ διανοίᾳ ἀνέδραμον, ἃ ὁ μεταξὺ χρόνος, κακοήθως, ὡς τυφῶν, ἐμπεσὼν, μικροῦ δεῖν ἐποίησεν ἐκλιπεῖν, ὡς ἐν πολλῷ ἀπονεκρωθέντα χειμῶνι. Χάρις τοίνυν σοι, ἐφ' οἷς τε πρῶτος τῆς πρὸς ἀλλήλους ταύτης ὑπῆρξας σχέσεως, ἐφ' οἷς τε τοῖς δευτέροις ἀρδεύσας, εὐθαλεστέραν αὐτὴν γενέσθαι ἐποίησας. Ἐρρώσο.

Τῷ Πέτρῳ.

(51.)

Λόγος συχνὸς διατεθρύλληται παρ' ἡμῖν πολλὴν τὸν καλὸν καὶ γὰρ Πάτρον Ἀλεξιεύνην τῆς τῶν Ζαγοριτῶν σχολῆς.

ποιούμενον πρόνοιαν, πολλὴν ὑπὲρ τῶν ἐκείνης δικαίων σπου-
δὴν πρὸς τοὺς δικαστὰς κατατίθεσθαι, καὶ ταῦτ' οὐ δώροις
δολιχαζόμενον, οὐ χάριν φέροντα ὁφειδῆποτε, οὐτ' ἄλλως ἀ-
ναγκαζόμενον ὁπωσδήποτε, ἀλλ' οἰκοθεν εὐδράμενον τὴν προαί-
ρεσιν κηδεταί· δ' ἄρα τῶν Ζαγοριτῶν ὁ θεὸς, ὑπὲρ ὧν πολ-
λὴν μετὰ πολλῶν καμάτων καὶ πόνων ἐξ ἀπαλῶν, τὸ τοῦ
λόγου, ὀνύχων αὐτὸς κατεθέμην φροντίδα, ἐμαυτὸν τε καὶ
τὰ ἐμαυτοῦ ἐπὶ βελτιώσει ἀφασιώσας ἐκείνοις. Πάθεν οὖν ἔρ-
ξωμαι τῶν κατὰ σοῦ ἐγκωμίων, ἐπιδεικνυμένου προαίρεσιν;
ποίοις δὲ χρησάμενος λόγοις, τὴν ἐπὶ τούτοις ἀγνώμοσύν-
ην ὁμολογήσω; Ἐπειδὴ μοι τοίνυν ἀνέφικτον γίγνεται, δέ-
ξαι τὴν γ' ἐμὴν εὐχὴν, γενναιότατε ἄνερ, τοῦθ' ὅπερ μοι πρό-
σεστι μόνον δοῦναι· τάχα γὰρ οὐκ ἂν εἴη καὶ ταύτης ἡ χά-
ρις ὡς ἐν γῆρα ἀηδῆς καὶ παράμουςος· δέξαι δὲ καὶ τὴν τῆς
ἀθώου Ἑλληνικῆς νεολαίας εὐγνωμοσύνην· οἱ, τὴν θ' ἐαυ-
τῶν καὶ τῶν πραγμάτων βελτίωσιν ἐκ ταύτης ἐλπίζοντες
τῆς σχολῆς, δέονταί σου καὶ ἱκετεύουσι δι' ἐμοῦ σύμφωνον
τοῖς προημίοις ἐπιθεῖναι τὸ τέλος, τῷ ἀγαθῷ συμπολίτῃ μοι
κυρίῳ Γεωργίῳ, τῷ αὐτόθι δικαζομένῳ περὶ τῶν τῆς σχο-
λῆς κτημάτων, βοηθὸν γιγνόμενον καὶ συλλήπτορα, καὶ ὑπὲρ
τῶν δικαίων ἡμῶν καλῶς προϊστάμενον. Δός μοι τοίνυν, εὖ-
μενέστατε ἄνερ, δός μοι ἰδεῖν ποτὲ καὶ ἐν γῆρα ἡδὴ τὸ ἱε-
ρὸν τοῦτο πρᾶγμα τετελεσμένον, καὶ τὰς ἐσχάτας εὐχὰς τῷ
θεῷ τῷ τῶν καλῶν χορηγῷ ἐπιδόντα, εἰπεῖν τελευταῖον μετὰ
τοῦ Ἰσραηλίτου. Νῦν ἀπολύοις τὴν δοῦλόν σου, Δέσποτα, ὅτι
εἶδον τὸ ἔλεός σου, γεννηθήτω τὸ θέλημά σου. Ἐρρώσο.

Τῷ Στεφάνῳ, Κομμητᾷ. (52.)

Τὰ μὲν καθ' ἡμᾶς ἄλλοτε ἄλλως ἔχει, ἐκ κακῶν αἰεὶ ἐπὶ
τὰ χεῖρω καλινδούμενα καὶ μεθέρποντα· φήθην γὰρ μετα-

βαλὼν οἰκίαν, συρμεταλήψεσθαι καὶ βίον ἀνατώτερον καὶ ἐλ-
λαττον τῶν ἐγχωρίων μεθέξοντα κακῶν· ἀλλ' ἔλαθον ἐμαυ-
τὸν, μείζονσι δεινοῖς περιπεπτωκώς, ἐκ τῆς Σκύλλης τοῦτο
δὴ τὸ ἀδόκμενον ἐμπεσὼν τῇ Χαρίβδει· ὅ,τε γὰρ χειμῶν δρι-
μύτερος, εἴπερ ποτὲ, ἐφάτος γενόμενος, κατεπίεσε, καὶ ὁ
τῶν πολιτικῶν πραγμάτων φόβος ἐν χειμῶνι καὶ ἐν σαβ-
βάτῳ, φησὶ, ἐπελθὼν, οὐκ εἶα ὕπνον τοῖς βλεφάροις ἡμῶν
ἐφιζάνειν· εἰ δὲ λέγειν, ὅτι καὶ ὁ λοιμὸς ἐπισκήπτων ἐνθα-
πῇ, ἄλλοτε ἄλλῃ διέσπα τὸ κοινωνικόν· καὶ τῶν μαθητῶν
τινὸς ἀποθανόντος ἐγκαθεῖρξέ με μολυνθέντα τεσσαρακονθῆ-
μερον οἴκοι, τοῖς μὲν ἔξω παντάπασιν ἀκοινωνήτον, μόνον
δὲ τῇ τοῦ Σοφοκλέους παραφράσει διασκεδάζοντα τὸ λυποῦν·
ἀλλὰ καὶ νῦν αὖθις, τῶν μαθητῶν μοι μόλις συνελθόντων,
ὁ ἐκ τῶν πολιτικῶν φόβος, ὡς συγκεχυμένων τῶν σπονδῶν,
ἐτι μᾶλλον ἐτάρξα τὰ ἡμέτερα· οἳ τε γὰρ μαθηταὶ ἀφειθέν-
τες, μετρίωροί εἰσι ταῖς γνώμας φυγῇ τὴν σωτηρίαν ζητεῖν·
κεγῶ σκοπῶ τὴν Στάφανούπολιν αὖθις ἀσπάσασθαι, εἰ μὴ τι
ἐκ τῆς τοῦ Βύζαντος ἀκούσασμεν μετρίωτερον· ἀλλὰ τί δεῖ μη-
κύνειν, περὶ ὧν ὁ γραμματοκομιστῆς ἐρεῖ σοι· σαφέστερον;
Ἰκεῖνο δὲ μοι ἀναγκαῖον προσθεῖναι, ὅτι ἀδελφιδοὺς τίς σὸς,
ἐλθὼν ἐνταῦθα, ἀξιώσῃ καὶ υἱός σοι γενέσθαι, πάνθ' ὑπισ-
χνόμενος θεραπεύσειν, καὶ γηροκομήσειν τὸν θεῖον· ἔστι δὲ
καὶ ἄλλος ἀστέιον πῶς τὸ μισράκιον, καὶ παιδείας μετεσ-
χηκός, ὥστ' ἀπ' ἐλαχίστης ἀφορμῆς τῶν σῶν λόγων ἐπὶ
τὰ μείζω βεβδῖως προσβῆναι· ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἀνά χειρὰς
σου ἔργα τῆς τυπογραφίας ἱκανὸς χρήσιμός σοι γενέσθαι.
Τούτῳ οὖν οὕτως ἔχοντος, τί μὴ δέξῃ συγγενῇ τοῦ γῆράτος
βασταρίαν, Ἐρρώσο.

Τῷ Θηροσίῳ. (53.)

Νέους λογίους πρὸς κτῆσιν λόγων ὑψηλοτέρων τῷ τῶν λόγων ἐραστῇ καὶ προστάτῃ συνιστὰς, οὐδέν σοι πρᾶγμ' οἶμαι, παρέξομαι ἐπαχθές, φιλανθρώπῳ γε ὄντι καὶ φιλέλληνι μάλιστα· ὃς καὶ αὐθαίρετος τυγχάνεις πάλαι καὶ νῦν τοὺς Ἕλληνας εἰς ἐπίκτησιν τῶν καλῶν προσαγόμενος, καὶ μεθ' ὑψηλοῦ τοῦ κηρύγματος ὡς ἐπὶ τράπεζαν τῶν καθ' ἡμᾶς Μουσῶν περιούσιον συγκαλῶν· ἄνδρες γὰρ ἀρετὴν ἀσκοῦντος καὶ σοφίαν ἀρετῆς κεκτῆμένον ἔργον πολλοὺς πειρᾶσθαι ὁμοίους ἐκὼς ἀπεργάσασθαι, καὶ ταῦθ' ἡμῶν τῶν Ἑλλήνων· οὗς νῦν καὶ ἡ Πρόνοια εὐμενέστερον βλέπουσα, συναίρεται ἡμῖν ἀνασώσασθαι τὰ πατρώα, καὶ τοῖς εὐνομουμένοις τῶν ἔθνων συγκαταταχθῆναι· Δέξαι τοίνυν, ἄνερ σοφώτατε, καὶ Γερμανῶν ἀριστε πάντων, τὴν τὰ ἀνὰ χεῖράς σοι ταῦτα κομίσασαν γράμματα τῶν νέων τριάδα, καὶ τάξον αὐτοὺς ἐφ' ἣν ἤκουσι θηρασόμενοι θήραν, ταῖς παρὰ σεαυτοῦ σοφαῖς ὑποθήκαις τάς τε τῆς νεότητος ἐκτροπὰς, εἴπη τύχοι, ἐπιστομῶν, καὶ πρὸς τὰ βέλτιστα παρὰ θήγων, εἰδώς τὸ καλόν, ὅ,τι ποτ' ἂν ἢ πρὸς ἡμᾶς νῦν γιγνόμενον, οὐκ ἀχάριστον ἐσ τὸν ἔπειτα χρόνον ἔσόμενον, ὡς ἀναγράφου ἡμῖν ἐν τοῖς Ἕλλησιν ἀποκεισομένης εὐεργεσίας. Ἐρρώσο.

Τῷ Λουκᾷ. (54.)

Δύο παρὰ σοῦ πέρυσι κομισάμενος γράμματα, μέλαν πρὸ ἀμφοτέρω ἐποίησάμην ἀπάντησιν· ἀλλὰ τοῦ γραμματοκομιστοῦ ψευσαμένου μοι τὴν ὑπόσχεσιν τηνικαῦτα τῆς ἀποστολῆς, ἔμειναν ἐκεῖνα ἀπρακτα παρ' ἐμοί, ὡς μὴ εἰδότες, ὅποι δεῖ, καὶ ὅπως ἀπευθύναι ταῦτα πρὸς σέ· ἄλλως τε καὶ τῶν

καιρῶν, ἅτα δὴ δεινὴν διερρύηκόντων, μὴ ἐπιτρέψάντων, οἷς οἱ φίλοι ἡξίωσαν ἔξωθεν προσέχειν τὸν νοῦν, φυγαῖς τε καὶ λοιμοῖς ἄλλοις ἄλλως μεριζομένους· πέφυκε γὰρ αἰεὶ τὸ παρὰ πόδας πιέζον, εἰς ἑαυτὸ τῷ πλείονι τῆς αἰσθήσεως τὴν τοῦ ἀνθρώπου ἀνθέλκον διάνοιαν, τὴν τῶν πόρρω μνήμην δευτέραν ποιεῖσθαι· ὥσπερ καὶ ὀρθισίων, εἴπου τύχοι, τῆς παρωνυχίδος παντῆρας ἐπελάθετο, τὰ ἐνδότερά τε καὶ καιρώτερα ὁρῶν αὐτῷ κακῶς ἔχοντα. Νῦν δ' αὖ καὶ τρίτον χρόνον παρὰ σοῦ κομισάμενος, ἔγνων σε δι' ἐφέσεως ἔχοντα δεῖν τὴν μεγαλόπολιν· ἀλλὰ πρὸς ταῦτα τί καὶ ἂν εἴποιμι;

• Ἄρ' ἴστιν; Ἄρ' οὐκ ἴστιν; ἡ γνώμη κλανᾷ.

• Καὶ φημι, κἄπόφημι, καὶ ἐγὼ τί φῶ.

οὔτο δὴ τὸ τοῦ Σοφοκλέους· τὰ γὰρ καθ' ἡμᾶς ἀγόμενα καὶ φερόμενα ὑπὸ τε Ἄρεως καὶ λοιμοῦ, καὶ λίαν ὡς ἐν στενῷ καθιστάμενα, ἐς τοσοῦτον συμπιέει καὶ αὐτοὺς τοὺς παρ' ἡμῖν λεγομένους εὐδαίμονας, ὥστε μηκέτι παιδεῖας τοῖς αὐτῶν παισὶν, ἀλλὰ μᾶλλον φροντίζειν ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶν παρόντων· εἰδὲ καὶ Μουσῶν ἔτι πῃ μνήμη παρὰ τισι γίνεται, ἀλλὰ καὶ παρὰ τούτων τό γε μίσθωμα γλίσχρον, καὶ ὅσον ψωμίσει μόνον τοὺς, ὡς οἱ γύπες, πρὸς τοῦτο χαίνοντες τῶν λογίων· ὃν ἄλλος ἄλλοθεν πόρρωθεν ὀσφραϊνόμενοι, καθάπερ σκελετῷ τινι, ἐπιπίπτουσι τῷ εὐρήματι, εἴπως τῶν γ' ὁστέων τι, εἴμῃ τῶν σαρκῶν αὐτῶν ἐκμυζήσειαν,

Λίπτοντες ἀκόλουτοι, οὐκ ἄσφατοι, οὐδὲ λάθοντας.

Καὶ ταῦτ' οἱ πόρρωθεν ρινηλατοῦντες τὸ πτωμα· εἰδὲ τις κτίεις ἔλθοι, πολλῶν αὐτῷ δεήσει σεληνῶν εἰκῇ διατρέχειν· καὶ εἰ λείπει, ὅτι καὶ καταλύματος τυχεῖν ἐργωδέστατον, καὶ ἐννοικίων καὶ τῶν οἰκίων αὐτῶν γενομένων νοσοκο-

μείων καὶ καταγωγίων ἐν μέρει τοῖς στρατιώταις. Ἐκ τούτων οὖν ἐμοί γε δοκεῖ δεῖν ἀγαπᾶν τοῖς παροῦσι, μέχρις ἂν ὁ ὕψιστος δῶ ἡμῖν τὰ βελτίω, ἵνα μὴ διώκων τᾶφανῃ, ἀπολέσης καὶ τὰ ἐν χερσίν. Ἐρῶωσο.

Πάλῃ τῷ Κυβερνήτῃ. (55.)

Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν, Αἰγύπτου γενόμενος ἐγκρατὴς, οὐκ ἀπεξίωσεν ὥς ἐν παρέργῳ τῶν ὅπλων τοῖς τ' ἄλλοις τῶν φιλοσόφων, καὶ δὴ καὶ ψάμμωνι αὐτῷ, ὅς ἐν μεγίστῳ παρ' Αἰγυπτίοις ἦν ἀξιόρατι, διὰ φιλομάθειαν ὁμιλῆσαι. Λέγεται τοίνυν, ὃν δούκους λόγων πολλῶν καὶ σοφῶν, μάλιστ' αὐτοῦ ἀποδέξασθαι τήνδε, ὅτι πάντες ἄνθρωποι ὑπὸ θεοῦ βασιλεύονται· ἀλλ' αὐτὸς καὶ προσεπιδαψιλευσάμενος τούτοις ἐκ φιλοσοφίας, πάντων μὲν πατέρα κοινὸν εἶναι ἔλεγε τὸν θεόν, ἰδίους δὲ ποιεῖσθαι ἑαυτοῦ τοὺς ἀρίστους. Ἐπειδὴ τοίνυν καὶ ὁ ἡμέτερος ἐπὶ γῆς βασιλεὺς εἰκὼν ἐστὶν ὄντως ἔμψυχος θεοῦ, ὥς πάντα κατ' ἐκείνων πράττων καὶ διακυβεύων ἐκ προνοίας, εἰκὸς καὶ αὐτὸν, πατέρα τῶν ὑπηκόων ὁμολογούμενον εἶναι, ἔχειν περὶ αὐτὸν τοὺς ἀρίστους· οἷς, τιμῶν καὶ τιμώμενος, τὴν τῶν ἐθνῶν ἐμπιστεύει κυβερνήσιν· ὅτι καὶ αὐτὸς εἰς ὧν τυγχάνεις, ἐνδοξότατο Κυβερνήτα. Ὁφείλει οὖν σοι παρ' ὁπᾶντων ἡμῶν ἡ καθήκουσα τιμὴ καὶ ὑπαίθεια· ἀλλ' ἄλλοις μὲν εὐδαίμοσι καὶ μακαρίοις ἔξεστικὴ ἐποχουμένους ἐλθεῖν καὶ ἐπισκέψασθαι τὴν σὴν ἐξοχότητα· τὸν δὲ χωλὸν ἐμὲ καὶ φύσει καὶ τύχῃ τί δεῖ ποιεῖν; ἢ ἐν τοῖς γράμμασι τούτοις κατὰ γὰρ τὸ παρὸν ὠρίσθω ἡ τοῦ χρέους ἀπόδοσις. Ἐρῶωσο.

Τῷ Ἀγ. γ. Λάκῃ. (56.)

Τὴν μὲν φύσιν ἔλξας καὶ ὧσις συνέχει, καὶ συντηρεῖ, ὡς φασὶν οἱ φιλόσοφοι· τὸν δὲ ἀνθρώπινον βίον, ἡ κοινωνία, ἡ

ἄλλον τῶν μὲν διδόντων, τῶν δὲ λαμβανόντων, τῶν δὲ καὶ ἀνταποδιδόντων· διδόσας δὲ ὁ μὲν καὶ μαθήματα, ὁ δὲ καὶ χρήματα. Τοιοῦτόν τι ἐμπόριον καὶ ἡμῖν ποτὲ πέπραγμέναι, ἐν ᾧ ἔμεινας ἐν τῇ ἀντιλογισμῇ τοῦ καταλόγου ὀφείλων μοι γρόσια 500 ἐν λιπαρᾷ ὑποσχέσει τοῦ ταῦτ' ἀποτίσειν, ἐπειδὴν πρῶτον εὖ σοι προχωρήσῃ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης. Ἐπειδὴ τοίνυν αὕτη ἀπῆντησέ σοι ἤδη, καλῶς ποιήσασα, εὐνοϊκώτερον, ἢ προσεδόκησας, μηκέτ' ἀποστέρει διδάσκαλον γέροντα, παρὰ σκευαζόμενον ἤδη μετὰ πεντηκονταετῇ ἐν Ἀλδοπαῇ διατριβὴν ἀπεῖραι εἰς τὴν φίλην Ἑλλάδα, ὥς ἀποδωσόμενον ἐν ἐλευθέρᾳ τῇ πατρίδι τὰ κῶλα· ἄλλως γὰρ ἐκείνη, μεταμεληθεῖσα ἂν τῆς εὐνοίας, ἀγανακτήσει σοὶ ποθ' ὕστερον· φιλεῖ γὰρ πῶς αὕτη γελαῖν μὲν πρὸς τοὺς εὐγνωμονοῦντας, δεξιῶς αὐτοῖς ἀπαντῶσα· δυσχεραίνειν δὲ πρὸς τοὺς ὥς ἐτάρως διακειμένους, ἀπροσδοκῆτως ἐπιπηδῶσα. Ἐρῶωσο.

Τῷ Γ' ε. ρ. γ. ι. φ. (57.)

Καὶ πρῶτον λόγος πολὺς περὶ σοῦ παρ' ἡμῖν, καὶ νῦν αὖτὸ σοφὸν σου βιβλίον, κομισθὲν ὥς ἡμᾶς ἐπεδαψιλεύσασα τὰ τῆς εὐφημίας, τοὺς γ' εἰδότες καὶ συνιέντας, ἄλλον ἄλλο κατὰ σοῦ τελέξει ἐκκινήσαν ἐγκώμιον· ἐγὼ δὲ νῦν ἔξοκον πολλὰ καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν τοιαῦτα, καὶ παρὰ σοῦ ἔτι σοφώτερα ἀγώγιμα δέχεσθαι, τῆς τε κοινῆς ὠφελείας, καὶ τῆς ἰδίας συστάσεως ἕνεκα πρὸς τὸ τοὺς νῦν καὶ τοὺς ἔπειτα ἢ γὰρ φύσει τῶν νέων Ἑλλήνων νῦν ὀργᾶν ὅμοια πρὸς ἀθανάτιον, ἄλλου ἄλλον ταῖς τῶν καλῶν φιλοτιμίαις ὑπερβαλέσθαι σπουδάζοντος· ἡμᾶς δὲ τοὺς γεγηρακῆτας ἤδη καὶ κακῶς γνωμένους ὥς λείψανα ἔτι ἀχρηστοῦ τοῦ ἀχρηστοῦ αἵματος, ὥστε λαλάντας βιοῦν. Πρὸς ἐν δέ μοι δέ τι μόνον ἐκείνῳ μετὰ τῆς ἀφαιρώτατος ἔλκει, τὰς ἱερὰς Ἀθῆνας, γενομένης ἐν

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

70

ρήνης, ἰδόντα, τὴν ἑμαυτοῦ γῆν τῇ γῇ ἀποδοῦναι, τὸ μέρος
τῷ δλω· συναγωνίζεται δέ μοι πρὸς τοῦτο μάλιστα καὶ ὁ
πόθος Γρηγορίου τοῦ Κωνσταντᾶ· ἀλλ' ὕψομαι ἄρα τὸν ἄνδρα;
ἄρ' ἐν τοῖς ζῶσιν ἐστὶ; τοῦτό μοι μηνύσας αὐτός, ἀναρτή-
σεις με σεαυτοῦ, καὶ πρὸς τούτῳ, εἰ ἡ τυπογραφία τῆς νέας
Ἑλλάδος ἐστὶν ἱκανὴ ἐπαρκέσαι γέροντι ἀκορέστῳ. Ἐρρώσω.

Δημητρίῳ καὶ Κωνσταντίνῳ. (58.)

Νόμος φυσικὸς, καλῶς ἔχων πάντας ἀνθρώπους ὑπαγο-
ρεύει θεὸν τε σέβειν, καὶ γονέας τιμᾶν· ταῦτοις δὲ εἴτις καὶ
τοὺς διδασκάλους προσθεῖναι, εὐλογά γε ποιεῖ· δευτέρους γὰρ
μετὰ τῆς πατέρας τοῖς παισὶ καὶ τούτους ἡ προαίρεσις ἔ-
ταξεν, ὡς μετὰ τὸ ζῆν τὸ εὖ ζῆν αὐτοῖς χορηγῶντας· ἡμ. εἰς
δ', ὦ παῖδες, καὶ πρὶν εἰπεῖν ἐμὰ ταῦθ', ὁμολογεῖτέ τε ὑπὲρ
ἐμοῦ παιδευθῆναι προθυμίᾳ γε λιπαρεῖ, καὶ ὡ τῶν ἄλλων
δοκεῖ τε προὔχειν, ταῦθ' ὑπὲρ ἐμοῦ λαβόντες ἔχετε. Ταῦτ' οὖν
ἐνθυμῶντες, γένεσθέ μοι δίκαιότεροι, ἅ μοι ὀφείλετε δίδασκτρα
ἀποδόντες νῦν γε, ἀπὸθ' ὑμῖν καὶ τὰ τῆς τύχης ἔξωθεν εὐνοεῖ.
Ναί, ὦ φίλα τέκνα, νεύσατε πρὸς τὸ δίκαιον τοῦτ' ἀπαίτη-
μα· καὶ νεύσατέ γε, εὖ οἶδ' ὅτι, εἴγ' ὀρθῆς ὑπὲρ ἐμοῦ παιδεῖν
μετεσχηκότες τυγχάνοιτε. Ἐρρώσω.

Μαγνησίῳ. (59.)

Ἀλλ' οἶδα μὲν καὶ ταῦτα, καὶ ἄλλ' ἔτι πολλὰ τοιαῦτα, ἵνα
οἱ τῶν κοινῶν παρ' ἡμῶν δοκοῦντες ποιῆσθαι πρόνοιαν, περὶ
ὧν ποιοῦνται πρὸς τὸ μηδὲν ποιεῖν τῶν δικαίων· ἀλλ' ἔμοιγ'
τὰ δίκαιον αἰεὶ γε τοιοῦτόν ἐστι, καὶ οὐκ ἔστιν ἐκστασία τῆς ἡ-
σέως, καὶ μικρὸν, καὶ μέγα ἢ, ἐκ προφάσεων εὐπροσώπων
τοῦ πράττοντος· ἐκ γὰρ τῶν μικρῶν τούτων, καθάπερ καὶ
φλοῦξ ἐκ σπινθῆρος, μέγα τῷ χρόνῳ γέγονε· καὶ νῦν αἰεὶ καὶ

πρὸς τὸ νεμόμενον, καὶ ἐπιφόρου μάλιστα πνεύματος τοχὸν
τοῦ πολέμου, κατέστη γενικὸν ἐπὶ πάντων, ὧν πράττουσιν
ἄνθρωποι, ὥστε μηκέτι φαίνεσθαι ἄδικον, τοῦ ἔθους παραι-
ρουμένου τὴν αἴσθησιν, ἀλλὰ δικαίωμα ἀντικρυς ἀρχικὸν
τῶν κατὰ καιροὺς λαχόντων τοῖς πράγμασιν ἐξετάζεσθαι·
πάντες γὰρ πρὸς τοῦτ' εὐπρεπῶς ἐρμώμενοι φαίνονται· ὥστε
δίκαιον ἄνδρα παρ' ἡμῶν οὐκ εἶναι, οὐδ' ἂν τις τὸν τοῦ Διογέ-
ρους ἄψῃ λύχνον, βαδίσας εὖροι, οὕτως ἐκτικῶς συντραφέντος
καὶ ἐκ πολλῶν συμποιοθέντος, καὶ ἐς βάθος συντετηκότες
ὑμῖν τοῦ νοσήματος, ὥστε μήδ' ἐλπίδα λιπεῖν ὑμᾶς ὑφ' ἑαν-
τῶν πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβαλεῖσθαι, ἅτε δὴ μήτε φιλοσο-
φίας ἔσωθεν, μήτε παραδείγματος ἔξωθεν ὁτιοῦν δυναμέ-
ων τὸ ἔθος μεταβαλεῖν, δευσαποῖόν ἤδη γεγεννημένον· καὶ
τοὶ ὀρθῶς οἶα δρῶσιν οἱ φιλόκαλοι Ἕλληνες, οἱ νεωστὶ τὴν
ἐλευθερίαν ἀνασσοισάμενοι· οἱ, καίτοι ὑπὸ δουλείαν γενόμενοι
χαλεπῇ, καὶ ζυγὸν ὑποδύντες ἐπαχθέστερον, ἢ ὥστ' ἐξεῖναι
ποτε δοκεῖν ἀπωθήσασθαι, ἀλλ' αἱμ' ἐλθόντες εἰς ἐκυτοὺς,
καὶ εἰς κινδύνους ἐπαποδύντες μεγίστους, τόντα ζυγὸν ἀπ-
σείσαντο, καὶ νόμοις ἐπὶ τῇ ἴσῃ καὶ ὁμοίᾳ τὰ καθ' ἑαυτοὺς
ὀρισάμενοι, ἀναβάλλουσιν ἤδη περιγάρως, καὶ μετὰ μικρὰ
ἔσονται τοῖς ἐκ πολλοῦ εὐνομουμένοις τῶν ἔθνων ἐναρίθμιοι
ὑμεῖς δὲ τούναντίον, καὶ περ ἐκ πλούτου, καὶ θρήνου ὁρμώ-
μενοι ἡγεμονικοῦ, οὐχ ὅπως τὴν ἐκείνων ἀποφύγετε μίμνηται
ἀλλὰ καὶ ὥσπερ ἐξ ἀντιρρόπου πλάστιγγος τὰ πρῶτ' ἐ-
ποῖς δευτέροις ἀμαρτήμασι πειρᾶσθε οἷον ἐξ ἀμίλλης ἰ-
περβαλεῖν, τίς τίν' ἐν τούτοις ὑπερβῇ, διαφιλονεικοῦν-
τες τὰ ἑαυτοῦς καὶ ἀλλήλους, τάναντία τοῖς Ἕλλησι, πρὸς
τοντες· ἃ μὲν γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ἐκ τῆς δουλείας δυστηγῆματι
ἀποσειόνται, τὰς ἐκ τῆς ἐλευθερίας βελτιώσεις ἀναλαμ-
βάνοντες, ταῦθ' ὑμεῖς ἀναλεγόμενοι, ὡς ἀρετὰς περιτίθεσθαι

προνομείας ἀρχαίας ἐπὶ βλάβῃ ἐφευρεθείσας τῶν πολλῶν, καὶ τοιαύτας προῖσχύμενοι κῆρας ὅλου ἔθνους καὶ παρανομίας. καὶ μοι δοκεῖτε ἐθέλειν ἡδέως ἐπάδειν κατὰ τῆς πατρίδος τὸ ὑπὸ Λάμπρου τοῦ ἀσιδίου ἐκεῖνο καρκινικόν,

Ἠγερμέν' ἀνομέν' ἔχει νόμον ἀνομε γῆ.

Εἰδὼς γὰρ καὶ ἐκεῖνος ὑμᾶς ἐκ πολλῆς συνηθείας μηδ' ὅλως δικαιοσύνης οἴασθ' ὑποδεκτικούς, τοιαύτη ὡδὴ τὸν τῶν Λακῶν ἡμύνατο τρόπον καὶ γὰρ εἰκότως. παρ' ὑμῖν γὰρ ὅλως ἡ παρθένος ἀπόλωλε δίκη, καὶ χρυσὸς πανταχῇ τὸ νικᾶν τελευτεύεται, ὥστ' οὐκ ἔστιν ἴσας τῇ σαρκὶ ὑμῶν κατὰ τὸν Προφήτην· οὐ γὰρ ἔστιν οὔτε μάλαγμα ἐπιθεῖναι, οὔτε καταδέσμους, εἰ μὴ ὁ θεὸς ἄλλοθεν ἐκ βίας ἰσχυροτέρως δώῃ ὑμῖν ποτε φρονεῖν ἄμεινον. Ἐρρώσο.

Τῷ Ἀγγέλῳ, (60.)

Σὺ μὲν σύνοιδας σεαυτῷ ὀφείλων τὰ δίδακτρα, περὶ ὧν σοὶ καὶ πρόην ἐγὼ μὲν καλῶς ποιήσας, ἐπέστειλα· σὺ δὲ κακῶς, οὐκ ἀπῆντησας· ἀλλὰ πάθος πάθει ἐν σοὶ περὶ τούτων ἔοικε διαμάχεσθαι, ἢ πλεονεξία τῇ εὐγνωμοσύνῃ, καὶ τὸ πρῶτον ἐπικρατέστερον ὀλκῇ τοῦ δευτέρου γενόμενον, κωλύειν, σε δοκεῖ γενέσθαι περὶ τὸν εὐεργέτην εὐγνώμονα, τοῦτ' ἄμεινον, ἢ ἐκεῖνο παραπειθόν σε εἶναι· ἢ μὲν γὰρ ὑπισχναῖται ἀπόλαυσιν, ἢ δὲ τοῦναντίον δικαιοῦ τὴν ἀπάδοσιν· ἀλλ' ἐν ταῖς τοιούτοις ἴσθι, ὥς ἄμεινον ἢ ἐκ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν ὀφειλομένων ἀπότισις, ἢ ἢ ἐκ τοῦ πλεόν ἔχειν τῶν μὴ προσηγόντων ἀφαίρεσις. Εἴης μοι τοίνυν αὐτὸς γ' ἐν πολλοῖς τῶν ἐμῶν μαθητῶν ἐν πάσιν ἐκπληρῶν τὰ καθήκοντα, εἰδὼς ἐκεῖνο, ὥς συμφερότερόν ἐστιν εὐτελέστερον στροφεσθαι ἐν

πολλοῖς σὺν εὐγνωμοσύνῃ, ἢ πολυτελέστερον σοβεῖν μετὰ πλεονεξίας. Ἐρρώσο.

Τῷ Πλάτῳ, (61.)

Τὰς μὲν βίβλους ἐπέθηκα τήμερον, οἷς μοι ἐπέστειλας, προσθεῖς τούτοις ἔτι καὶ δέκα ἀντίτυπα τῆς πρὸς τὸν Πάνα γιώτατον ἐπιστολῆς μου· ἀκούω γὰρ καὶ ταῦτα παρ' ὑμῖν ἐσπουδάζειν τῷ καινοτόμῳ τοῦ πράγματος, θαυμάζόντων τῶν πλειόνων, ὅτι τοιοῦτοι ὄντες, οἷον νάνοι καὶ ἰδιῶται καὶ νοθεσίας αὐτοὶ δεόμενοι, πρὸς Ἴρωας καὶ Πατριάρχας παρρησίαν λαβεῖν ἐτολμήσαμεν, καὶ ἐς ἀγῶνα ἐθαρρήσαμεν. ἐλθεῖν συμβουλῆς· καί τοι ὁ Ἴρως ἡδέως δεξάμενος, εὐχαῖς καὶ εὐλογίαις ἡμᾶς ἡμεῖψατο, καὶ γράφειν παρήνησε, τὰ εἰκότα παραθάρρυνας, ὅτι σεμνόν, ὅτι ἀγνόν, ὅτι ἅγιον συντελοῖν ποτὲ πρὸς τὴν τοῦ γένους βελτίωσιν καὶ ἀνάστασιν. Παρὶ δὲ τῶν ἄλλων δημογερόντων, οὓς χαλεπῶς φῆς φέρειν τὸ περὶ λόγον αὐστηρόν καὶ δραστήριον οὐ φροντῖς, φασίν, Ἰπποκλείδῃ· οὐδ' ὥς, κλήρος ἱερὸς ὢν, πολλὰ ὑμῖν καταρᾶται, ἀσεβεῖς καὶ κακοδόξους καὶ τὰ συνήθη ταῦτα ἀποκαλῶν, οἷα ἐξερεύγοιντ' ἂν οἱ ὑψαύχενες οὗτοι καὶ γαῦροι ἡμῖν κρασπεδῖται, οἱ τῷ ὄντι θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις ὑπάρχοντες ἀληθῆριοι· ἀλήθεια γὰρ, ἐκ φιλοσοφίας παρρησίαν λαβοῦσα, κοράκιων κροῶντων οὐκ ἐπαίει.

* Διὰ τοῦ γὰρ πρῆσσαντε λέγειν τ' ἀνίστα πρὸς ἀνδρᾶς.

Τοῦτο δὲ τὸ τοῦ Πυθαγόρου. Ἐπειτ' οὐκ ἐφ' οἷς συνεξέδωκε ἐν τῷ Σωκρατικῷ Δισκίῳ κατὰ τῆς τῶν βρωμάτων ἀλλαγῆς καὶ ψευδωνύμου γηστείας, ἧς ἐπιλαμβάνονται μάστιγι, χαλεπαίνουσι· τοῦτο γὰρ αὐτοῖς προσποίησις ἀντικρυς· εἰ δ' ἐφ' οἷς ἐν τῷ Ὀνείρῳ αὐτόθι, καὶ ἀλλαχοῦ, πολλαχῇ αὐτῶν

στηρότερον αὐτῶν καθηψάμεθα, τάτ' ἀτοπήματα αὐτοῖς καταλέγοντες, καὶ τὴν ἐπὶ τούτοις τοῦ πνεύματος ἐπιτίμησιν, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὴν τελευταίαν τοῦ δικαστοῦ τῷ μηδέν, ὧν ὀφείλουσι, πεπραχέναι, ὀργὴν ἐπ' αὐτοὺς οὕτως ἐς ἐπήκοον πάντων προκηρύξαντες καὶ ἐνσεύσαντες, ἐκ τούτων πάντως αὐτοῖς ἐφ' ἡμᾶς, ἢ ἀπέχθαι. Ἀλλ' ὦ Θέμις.

• ἢ μητρὸς ἐμῆς σέβας, ὦ πάντων
• Λιθὴρ κοινὸν φῶς εἰλίσσων,
• Εἰσαρξὲς μ', ὡς ἐκδικα πάσχω &

Ἐμὴν γὰρ μὴ ἂν ἄλλως νοῦν ὑγιαίνοντα τὴν αὐτῶν εἰσιέναι ψυχὴν, εἰ μὴ τις αὐστηροτέρῳ καὶ συντονωτέρῳ τῷ λόγῳ, ὥσπερ τριπλῶν, τὰ ὧτ' αὐτοῖς, βεβυσμένα ὅλως καθάπερ παχείᾳ τινὶ κυψέλῃ, διατρήσειε πρῶτον, ὅπερ καὶ γέγονέν· οὐ γὰρ ἔμελεν αὐτοῖς γησείας καὶ παρθενίας, καὶ τοιούτων λήρων, ὡς ἂν εἴποιεν αὐτοὶ οἱ μηδέ ποτε μήτε νηστεύσαντες, μήτε παρθενεύσαντες· γνωστὸν δ' αὐτοῖς τὸ λεγόμενον, συνειδόσιν ἐνίοις τὴν ἐαυτῶν μὲν περὶ ταῦτα λαγνείαν καὶ ἀκρασίαν, ἐμοῦ δὲ τὴν ἀγνείαν καὶ καθρότητα· ἐφ' οἷς καὶ θαυμάζουσι μάλιστα οἱ γε εἰδότες, ὅπως ἀπὸ τῶν ἐναντίων, εἰς πρᾶττον ὀρμώμενος, τοσοῦτον κατὰ δεισιδαιμονίας ἐν καιρῷ ἀτόλμῳ καὶ λίαν ἐπτοημένῳ πεπαρρησίασμαι, ὡς δέον δῆθεν ἀπὸ τῶν καθ' ἐαυτοὺς παθῶν ὀρμωμένους, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς φωτοδοτίδος φιλοσοφίας μεταλλάξιν τᾶλθῆς ἐλευθέρως. Ἐγωγε μὲν οὖν καὶ τοῦπάγγελμα, ἐν ᾧ εἰμι, τιτίμηκα ἐς τὰ μάλιστα, καὶ τὸ τῆς νηστείας (εἵ γε νηστείαν φαίη τις εἶναι τὴν ἐν πολυτελείᾳ τῶν βρωμάτων ἐντελλαντίν) ἔργῳ μὲν οὐκ ἀεὶ διὰ τὸ τῆς σαρκὸς ἀσθενές· ἀλλὰ γε λόγῳ σέβομαι καὶ τιμῶ διὰ τε τὸ σεμνὸν καὶ ῥηγιῶν, πλὴν ὅσον φέρει ἐς δεισιδαιμονίαν τὴν ἄλλων τε πολλῶν αἰτίαν· γιγνομένην ἀνθρώποις, καὶ δὴ καὶ ἀσεβείας οὖσαν μητέρα·

αὐτὴ γὰρ τὰ μὲν ἅγια καὶ ἄγνᾶ ἀναγνᾶ τίθησι, τὰ δὲ ἀναγνᾶ καὶ βέβηλα ἐν μέρει τῶν ἄγνων καὶ ἀνεπιλήπτων, πολυλάκις λογίζεται. Ἀλλ' ἴν' εἰδῶσιν οἱ μαροσκόποι οὗτοι, ὅπως ἔχει ταῦτα ταῖς ἀληθείαις, ἀρξώμεθ' οὕτως ἀπὸ τῶν πρώτων, ἴν' εἴτι καὶ μέμφοιντο, εἰεν τοῦθ' ὑμῖν σὺν λόγῳ μεμφομένοι.

Τῆς ὀρησκειᾶς τὸ μὲν ἐστὶ δόγμα, τὸ δὲ ἥθος· τὸ μὲν, ἐξ ἀποκαλύψεως λατρευτόν· τὸ δὲ, ἐξ ἐντολῆς διδασκόν· καὶ τὸ μὲν εἰς θεωρίαν ἀνάγει, τὸ δὲ εἰς πράξιν προάγει· ἔστι δ' ἄμφω συνεισάγοντα καὶ συναναιροῦντα· πίστις γὰρ κατὰ τὸν Ἀπόστολον ἄνευ πράξεως ἀσθενής, καὶ πράξις ἄνευ πίστεως νεκρά. Ἐντεῦθεν οὖν δῆλον, ὡς τὸ μὲν κατὰ θεωρίαν συνίστησιν τὸ ὑπὲρ κατὰληψιν τῆς Τριάδος μυστήριον, ἢ τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου οὐρανόθεν ἀνεκφοιτήτως ἐπιφοίτησις καὶ κατάβασις, ἢ ἐκ Παρθένου σύλληψις καὶ γέννησις τοῦ αὐτοῦ, καὶ τὰ ἄλλα τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησίας μυστήρια· τὸ δὲ κατὰ πρᾶξιν οὐ αἱ ἡθικαὶ ἀρεταί, Ἀγάπη, Δικαιοσύνη, Ἐλεημοσύνη, Σωφροσύνη, Πραότης, ἢ τοῦ ταλάντου μετὰδοσις, καὶ εἴτι ἕτερον ἡμῖν ἐν Εὐαγγελίοις εἰσῆκται, ἐξ ὧν συνάγεται ἡ ἀληθινὴ εὐσέβεια καὶ λατρεία· ὥσθ' ὁ μὲν ἐν τῶν μυστηρίων τούτων τῷ ἀπιστῇ, οὗτος ἀποκλείεται τοῦ χριστιανύμου πληρώματος, ὡς ἀσεβὴς ἐν τοῖς ἀσεβέσι κατὰ ταττόμενος· ὅς δ' αὖ τούτοις μὲν πιστεύῃ, τῶν δ' ἐντολῶν τινὰ παραβάς, ἐμμένη ἀμεταμέλητος, οὗτος ὡς φυλόβιος, χαλεπῶς ἐτάσθησεται ἐν τῇ κρίσει κατὰ τὴν ἐσχάτην ἡμέραν.

Ἐντεῦθεν τοίνυν συνάγομεν, ὡς οὐδέτερον παρὰ θάτερον, ἀλλὰ συναμφοτέρων· τίς τις ἅμα καὶ πρᾶξις, ὁμολογία καὶ ἔργον· τὸν φερωνύμως χριστιανὸν ἀπεργάζεται καὶ ἔστιν οὕτω χριστιανὸς ἀληθὴς καὶ πολίτης ἀγαθοῦς ἀδιάλεικτα, ὡς ἐκάτερον ἐν τῷ ἑτέρῳ περιεχόμενον· οὗ γὰρ ἐντολὴ ὁ σωτὴρ τὸ πρᾶξιν πίστεως ἐπεστήριξε, ταῦτα καὶ ἡ πολιτικὴ ἐπεκράτησε.

νόμῳ, τάναντία τούτων ἀπαγορεύσασα· καὶ ἔστιν οὕτω τὸ τοῦ
ἡθους καλὸν οὐκ ἄλλο τι, ἢ σύνδεσμος χριστιανοῦ καὶ πολί-
του, συνάγων αὐτοὺς εἰς ἓν οὐχ ἦττον, ἢ ὁ ἄζων τοῦ κόσμου
τοὺς δύο ἐκατέρωθεν πώλους· ἀγάπα γάρ, φησὶ, κύριον τὸν
θεόν σου καὶ τὸν πλησίον σου, ὡς σεαυτόν· τοῦτο γὰρ πίστις,
λατρεία, εὐσέβεια καθαρὰ.

Τούτων δ' οὕτως ἔχόντων τῶν τε μυστηρίων καὶ τῶν ἀ-
ρετῶν, τί ἔροῦσιν οἱ εὐρυτράχηλοι οὗτοι καὶ σοβαροὶ τῶν Ἀ-
ποστόλων κακοὶ μιμηταὶ καὶ διάδοχοι; ποῦ τιθέσκιν αὐτοὶ
τὴν τῆς παρθενίας καὶ νηστείας ἀξίαν; πρὸς τὰ ἐξ ἀποκα-
λύψεως καὶ πιστὰ, ἢ πρὸς τὰ ἐνταλτὰ καὶ ἠθικά; πότερ ἂν
φημι, ἐν τοῖς λατρευτοῖς μυστηρίοις, ἢ ἐν ταῖς ἠθικαῖς ἀρεταῖς;
εἰ μὲν γὰρ πρὸς ἐκεῖνα, ἀνάγκη πᾶσα ἐκ τῶν εἰρημένων τοὺς
καὶ τὴν παρθενίαν λευκότας, καὶ γάμῳ συναρμοσθέντας,
ἢ τὴν τῶν ἐδεσμάτων ἀλλαγὴν μὴ τηρήσαντας μὴ εἶναι χρι-
στianoύς· ἀσεβεῖς γὰρ ἄντικρυς κατ' αὐτοὺς οἱ τοιοῦτοι, ὡς
παραβάντες τὰ μυστήρια ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο ἀποκλειστέοι
τοῦ τῆς ἐκκλησίας ἱεροῦ περιβόλου ἐν τοῖς ἀσεβέσι καὶ προῖ-
ποί γε οὗτοι αὐτοὶ οἱ πάνσεμνον ἔσωθεν σωφροσύνης καὶ ἐγ-
κρατείας περικείμενοι σχῆμα, αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἐκκλειέτωσαν,
ὡς μηδέτερον τούτων ἔσωθεν ἐκ συνειδήτος φυλάζαντες· εἰδ'
αὖ ἐν ταῖς ἀρεταῖς ἐκεῖνα ὡς ἀρετὰς καὶ αὐτὰ κατατάττοι-
μεν, ἀδικοῦσιν οἱ σεμνοὶ ὑψηλόροι, ἀσεβεῖς καὶ ἀθέους ἀπο-
καλοῦντας τοὺς παρ' οὐδὲν τὰ τριαῦτά γε τιθεμένους πρὸς
σωτηρίαν, δέον ἄλλως ἀμαρτυλοῦς, ἢ ὅ,τι δὴ τοιοῦτον αὐ-
τοὺς ὀνομάζειν, καὶ περ αὐτοὶ γε ὄντες ἀμαρτωλοὶ καὶ ἀτάσ-
θαλοι, οἱ οὐ μόνον ταῦτα παραβάντες ταῖς ἀληθείαις, ἀλλὰ
καὶ εἰς τάναντία τούτων ὑπέρπηδῆσαντες, τῆς μεσότητος ἐκ-
κατέρωθεν ἀποπεπλάνηται.

Ἐπειτα καὶ δῶμεν καὶ τοῦτ' αὐταῖς, καὶ ἐν ταῖς ἀρεταῖς

ὡς ἀρετὰς κατατάξαιμεν καὶ αὐτὰ, ὡς σεμνὰ γε ὄντα καὶ
ἀρχαιοπρεπῆ ἐν τοῖς μάλιστα, δεήσει αὐθις ζητεῖν καὶ κἄνταυ-
θα καὶ τόπον, ἐν ᾧ καταχωρήσῃμεν ἐκάτερον αὐτῶν κατ' ἀ-
ξίαν· τοῦτο δὲ πόθεν ἄλλοθεν μεταλλοῖμεν ἂν ῥᾶν, ἢ ἐκ τῶν
ἀποτελεσμάτων; ἐκ γὰρ τούτων αἱ ἀρεταὶ ἄλλη διαφέρουσαι
ἄλλης, ὡς ἀξίας ἐκάστη ἔχει, ἄλλη ἄλλης προτέτακται τῇ
καὶ ἐπιτέτακται· καὶ οἱ ἱεροὶ λόγοι συνωδὰ τῇ ἐκ φιλοσοφίας
βαδίζοντες, ἐκείνην τὴν κλίμακα αὐτῶν ἡμῶς ἐξεδίδαξαν·
οἶον, Ἀγάπη, Δικαιοσύνη, Σωφροσύνη, Εὐεργεσία, Ἐπιείκεια,
Πραότης, Ἐγκράτεια, καὶ ὅτι δή ποθ' ὁ πρῶτος καὶ ἐπιεικὴς
Ἰησοῦς ἡμῖν ἐν Εὐαγγελίοις κατέκλεισεν ἐντειλόμενος.

Ἐνταῦθα τοίνυν ὁρᾷς, ὅπως τὰ κατωτέρω ἐν τοῖς ἀνωτέ-
ροις, αἰεὶ ἀνιῶν, τὰ πολυβαθέστερα ἐν τοῖς πολυπλατεστέροις,
ἑτέρον ἐν ἑτέρῳ, καθάπερ ἐν τοῖς τοῦ βόδου κάλυξι, περιέ-
χονται ἐνεργεῖα μέχρι τῆς Ἀγάπης, ἐξ ἧς ὡς ἐκ ρίζης μιᾶς
ἀναφύονται τᾶλλα πάντα, δυνάμει περιεχόμενα. Ποῦ τοί-
νον θῶμεν τὴν ἀγαρίαν καὶ τὴν ἀλλαγὴν τῶν βρώμάτων
(οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι φερωνύμως νηστείαν); πότερον, πρὸ τῆς
Ἀγάπης, ἢ πρώτῃ ὡς βασιλὶς πασῶν τῶν ἄλλων προτέτακ-
ται; ἀλλ' οὐκ ἔχουσιν αὐταὶ οὔτε πορφύραν βασιλικὴν, οὔτε
τὴν ἐκ τῶν ἔργων μεγαλειότητα· τί δέ; μετὰ τὴν ἐσχάτην;
ἀλλὰ κἄνταυθα ἐπιζητεῖται ὁμοίως ἢ ἐκ τῶν ἔργων ἀξία· ἢ
οὐχ ὁρῶμεν αὐταῖς μήτ' ἐμπρέπουσαν, μήθ' ὅλως προσοῦσαν·
ὡςθ' ὅπη τις ἐβελήσῃ καθίζειν αὐτάς, ἀτόπως καταχωρίζειν
δοκεῖ· οὐ γὰρ ἂν οὔτε συνεισάγοιεν τὰς μεθ' ὧν ἂν συνεδρά-
σωσιν, ὡς ἀσύμφυλοι οὗσαι, οὔτε συναναιροῖντο· ὁ ἐκείναις
ἔστι μάλιστα χαρακτὴρ οὐσιώδης. Ἐπειτα καὶ δῶμεν καὶ
τοῦτ' αὐταῖς, ἀλλ' οὐκ ἂν, οὐδ' ἂν ἐκδιόσῃται τις, τὰ τριαῦ-
τά γε πλάσματα ταῖς ἐκείνων ἐφαρμόζοιντο ἐνεργείαις, οὐθ'
ὡς ὁμοταγῇ (πῶς γὰρ ἂν τὰ ἐκφυλα καὶ ὅλως ἀξυντελῆ·)

οὐδ' ὡς τάναντία· οἷον τί φημι; ἡ μὲν ἀγάπη καὶ σύμπαρ
 ὁ ὑπ' αὐτὴν τῶν ἀρετῶν χορὸς οὐδὲν ἔν εἴη, ἢ σειρά τις ὁδη-
 γός τῶν ὑπ' αὐτῶν συνδεδεμένων καὶ ἀλληλουχουμένων
 πρὸς βίον ὁμόφρονα, δίκαιον, φιλόφρονον, σώφρονα,
 ἐπιεικῆ, πρᾶον· ὃ ἐστὶν ὁ τῶν ἀνθρώπων σύνδεσμός πρὸς εὖ-
 δαιμονίαν κοινήν· τὸ δὲ μῖσος ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ πᾶς ὁ ὑπ'
 αὐτὸ τῶν κακιῶν ὄχλος ἐξῆς διασπᾶ καὶ διαστρέφει τὴν ἐκ
 τῶν ἀρετῶν μετ' ἀλλήλων ἐναρμόνιον δίαιταν, καὶ τὴν κοι-
 νωνίαν θηριωδῶς διαρρήγνυσι πρὸς κακοδαιμονίαν. Ποτέραις
 τοίνυν τούτων, ταῖς ἀρεταῖς, ἢ ταῖς κακίαις τὴν ἀγαμίαν καὶ
 τὴν γαστραλγίαν (τὸῦτο γὰρ ἂν εἴη οἰκειότερον, ὡς ἀπὸ τοῦ
 τέλους σκοποῦμενοις, ἀποδοῦναι ὄνομα τῇ τοιαύτῃ νησ-
 τεῖα) ἐφαρμόσοιμεν σὺν λόγῳ βελτίονι; δοκοῦσι γὰρ ταῦτ'
 ἐς οὐδέτερα ἐθέλειν συντελεῖν ἀπαρξιδιάστως, ὡς μήτ' ἀγα-
 θόν τι ταῖς ἀρεταῖς συνεισάγονθ' ἡμῖν, μήτε βλαβερὸν ταῖς
 ἐκ τῆς ἐτέρας μερίδος· (εἰ δὲ καὶ τοῦτο χάρισασθαι πρὸς ὁ-
 λίγον τοῖς ἡμῶν ἐναντίοις, τὸ μὴδεμίαν παρ' αὐτῶν τοῖς ἀν-
 θρώποις γίγνεσθαι βλάβην)· καὶ διὰ τοῦτο μήτ' ἀρετὰς, μή-
 τε μὴν κακίας, ἀλλὰ πλάσματα μάστιγα φαντασίας, ἐξ ὑπο-
 κρίσεως καὶ δεισιδαιμονίας προκύψαντα, ταῦτ' ἄν τις θεῖη δι-
 καίως· τὸ γὰρ τῶν ἀρετῶν καλὸν ἐκ τοῦ τέλους ἑαυτοῦ ἐσ-
 τιν αἰρετόν· οἷον ἡ ἀγάπη οὐχ ὅτι εἰσῆκται ἡμῖν ἐν Εὐαγγε-
 λίοις ἐστὶν αἰρετὴ· ἀλλ' ὅτι ἐστὶ τοιαύτη, τὴν ἐκεῖ κατείλη-
 φε προεδρίαν, ἀπὸ τοῦ τέλους ἡμῖν παρεχομένη τὴν αἴρε-
 σιν, ὡς ἐν πολιτείᾳ τινί, τυραννίας πάσης ἀπηλλαγμένη· διὸ
 καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι καὶ πρὶν τῆς χάριτος καὶ μετὰ
 τὴν σωτηρίαν ἦν, καὶ ἐστὶ ἀεὶ τοῦτ' αὐτὸ αἰρετὴ, ὡς συνέ-
 χουσα καὶ ζωογονοῦσα τὸν κόσμον τὸν τε φυσικόν, τὸν τε πο-
 λιτικόν, τὸν τε ἡθικόν.

Ἡὖν δ' οὖν φέρε πλάττωσαν καταχαριζόμενοι καὶ τὸ τέλος

τὸ καλὸν τῶν σῶν ἀρετῶν, ἵνα ἔχωμεν κρίνειν τὴν ἀξίαν
 αὐτῶν ἐκ τοῦ προσεχοῦς. Βούλει οὖν εἶπω ὡς ἡ μὲν ἀγαμία
 ἰσάγγελον τὸν ἄνθρωπον ἀπεργάζεται, ὡς τοῦ γάμου μολύ-
 νοντος· ἡ δὲ νηστεία συναγελάζει αὐτὸν τῷ θεόπτη Μωσῇ,
 ὡς μιαινόντος τοῦ τυροῦ καὶ τοῦ κρέατος; καλὸς μὲν ὁ ὕμνος,
 ἀλλ' ἐστὶν αὐτὸ τοῦτο ὕμνος τῆς πανδήμου ρητορικῆς ἁμε-
 στον ἀποκύημα· ὁ δὲ λόγος, ὁ μόνος ἀληθείας ἐχόμενος, ὡς
 μόνος ἐκ τῆς θαλάσσης μοίρας τῆς φιλοσοφίας ὁρμώμενος, ἐγκα-
 ταλείπει με ραψωδοῦντα, καὶ εὐεπείαις λόγων ἀγλαίζόμενον·
 ἴσμεν γὰρ ὡς πᾶν τὸ μὲν σῶζόν καὶ τελειοῦν τὴν οὐσίαν
 ἐστὶν ἀγαθόν, τὸ δὲ ἀναιροῦν, κακὸν καὶ ὀλέθριον.

Ἀλλ' εἰ βούλει, χαρισάμεθα καὶ τοῦτο ἐκείνοις, καὶ πα-
 κτέον ταῦτα ἐν γοῦν ταῖς ἐσχάταις τῶν ἀρετῶν (οὐ γὰρ ἂν
 ἀξιώσεις αὐτὰς ἐν ταῖς πρώταις ἀσχήμενάς γε οὔσας καὶ
 μελανείμονας)· ἀλλὰ τίποτ' ἐπῆλθεν, ὃ μέμνημαι εἰπὼν,
 τίποτ' ἐπῆλθεν αὐθις τοῖς μωμοσκόποις τῶν ἐπισκόπων ἀσε-
 βεῖς καὶ ἀθέους καλεῖν τοὺς ταῦτα μὴ σεβομένους, ἀλλ' οὐχὶ
 ἁμαρτωλοὺς μάλλον, καθάπερ τοὺς ἀδικοῦντας καὶ συκο-
 φάντας προσαγορεύομεν; εἰ δὲ τοιοῦτοί εἰσι, τί ὅτι μὴ καὶ
 τοὺς μισοῦντας καὶ ἀδικοῦντας ἐπεθείας ὁμοίως διώκουσιν·
 ἀλλ' ὁ μὲν ἀγάπης καὶ τῶν ἄλλων ἁμοιρος ἀρετῶν ἁμαρ-
 τάνειν νομίζεται, ὁ δὲ βρωμάτων μὴ ἀπεχόμενος καὶ τὸν
 γάμον τιμῶν ἀσεβεῖν κατακρίνεται; τί ἂν εἴη τὸ αἴτιον τῶν
 τοιούτων ἀπερισχέπτων καὶ ἀλλοκότων δογμάτων; ἢ ὅτι οὐ
 βιολογοῦσιν ἐξ ἀρχῶν ὑψηλῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἀγοραίας θεολογίας·
 ἐκ γὰρ ταύτης τῆς χυδαῖκῆς συνηθείας ὁρμώμενοι, ὅττι κεῖν ἐπ'
 ἀκαιρίμην γλῶτταν ἔλθῃ, τοῦτ' ἐξερεύγονται, τὸ μὲν ἑαυτοῦ
 ἐν γε τῷ παρόντι ἄριστα προορώμενος ἕκαστος, τῆς δὲ κοινῆς
 σωτηρίας καὶ βελτιώσεως μικρὰ φροντίζων, ἵνα τῷ προσω-
 πῷ τῆς τῶν πολλῶν ὑπολήψεως ἐκείνους μὲν ἱξαπανώσιν

αὐτοὶ δ' ἐντροφῶντες λάθρα πολυτελέσι τράπεζαις, ἐκ συσσευασίας Σουβαριτικῆς ἐδεσμάτων παντοίων, ἀπό τε γῆς καὶ θαλάσσης αὐτοῖς πανταχόθεν κομιζομένων, εὐρύνωσι πιμελῇ τὴν σφῶν καὶ τὸν τράχηλον, ὥς πολὺν ἡμῶν τὸν ἀπὸ τῆς νηστείας καταχέοντες γέλωτα, ἐπειδὴν ὡς δεσπότας τινὰς αὐτοὺς ἔτι θύραθεν προσκυνῶμεν, καὶ σὺν εὐλαβείᾳ καταφιλῶμεν τὰς χεῖρας.

Καί τοι ἔχρην αὐτοὺς, ὥς τό τε λύειν καὶ τὸ δεσμεῖν ἀλλήλοδιαδόχως ἄνωθεν παραδεξαμένους, οὐ προλήψασιν ἔπεσθαι, οὐδ' ἀρετὰς πλαστὰς φαίνεσθαι αἰρουμένους, ὧν οὐδὲν ἔσται τέλος πρὸς ἐπικαρπίαν ἡντιναοῦν, οὐδὲ γοῦν ἐπικαλαμᾶσθαι· ἀλλ' αὐτὰς ταύτας τὰς ἐς τὸ παρὸν ἐπισκοτούσας περιελόντες, ὥσπερ ἀχλὺν, τὰς Εὐαγγελικὰς ἡμῖν προτάττειν, ὥς ἀναγκαίᾳς πρὸς σωτηρίαν· μόνος γὰρ ὁ Σωτὴρ ἐστὶν ἀξιώχρεως νομοθετεῖν ἡμῖν περὶ τούτων, καὶ μόνῳ ἐκείνῳ ὁ τῶν ἀρετῶν κεῖται γνώμων· πρὸς δὲ ὅσοι μὲν ἂν μὴ θ' ὑπερβάλλοντες, μὴ θ' ὑπολείπόμενοι, τὰς ἑαυτῶν δυσευθύνας πράξεις, οὗτοι μόνον ἀρετὴν εἰλικρινῇ καὶ βεβαίαν ἀσχοῦσιν· ὅσοι δὲ παρὰ τὸν κανόνα πράττωσι τοῦτον, ἀρετὰς ἐλόμενοι κατ' ἰδίαν ἀρέσκειαν, ἐξελέγχονται ὑπὸ τοῦ πνεύματος αὐστηρῶς· τίς γὰρ φησὶν, ἀπήτησε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; τὰς γὰρ νηστείας ὑμῶν καὶ τὰ σάββητα ἐμίσησεν ἡ ψυχὴ μου· καὶ ἕτερα ταιαῦτα φέρονται ἐν ταῖς γραφαῖς πολλαχθ'. ἀλλ' ὁ λόγος ἐνταῦθα, ὥς ἐκ μόνου τοῦ ὀρθοῦ ὁρμώμενος λόγος, εἰς ἕτερον ἐκτεῖνα καιρὸν ἐκὼν παραλείψει.

Νῦν δὲ σκέψιμοι καὶ κεῖνο, εἰ ἀληθῆ σοὶ δοκεῖ καὶ ταῦτ' ἐξηγεῖσθαι· ὅμοι μὲν γὰρ δοκεῖ, ὅτε ὁ θεὸς ἔπλασε τὸ λογικὸν τοῦτο ζῶον, ὃ προσηγόρευται ἄνθρωπος, ἐνέθηκεν αὐτῷ ἐν τῷ μέσῳ, ὅλον ἀποθήκας διττάς, τὴν καρδίαν καὶ τὴν κοιλίαν· τὴν μὲν ὡς ταμεῖον τῶν πρακτικῶν δυνάμεων τῇ

ψυχῇ· τὴν δὲ, ὡς ἀφοδρῶνά τινα, τῶν περιττωμάτων, ἐπιτοίμοις ὕροις καὶ ὀχετοῖς τὰ καθ' ἑαυτὴν ὀρίσαστε καὶ διαστήσας ἀπὸ τῆς ἐτέρας· εἰθ' οὕτως, ἵνα μηδετέρα αὐτῶν ἐκ περιεργείας τῶν ἀλλοτρίων ὑπερόριον πόδα θῇ παρὰ τὸ προσῆκον, μὴ δ' ἄλλη τις αὐτῶν καθ' ἑαυτὰς κατάχρησις γένηται, ἐπέστησεν αὐταῖς, οἷον οἰκονόμον τὸν νοῦν, αὐτὸ τὸ ἡγεμονικὸν τῆς ψυχῆς, ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, ἵν' ἄνωθεν ἐπισκοπῶν ἐπιτάττῃ αὐταῖς τὰ καθήκοντα, μηδετέρα αὐταῖς ἐπιτρέπων τῶν ἰδίων ἀποπλανᾶσθαι ἔργων, μήτε τῇ τῶν ἀρετῶν φρουρᾷ εἰσοδοῦν ταῖς ἐναντίαῖς διδόναι κακίαις, μήτε τῇ γαστρὶ ἄλλο τι ζητεῖν παρὰ τὸ, τὰ πρόσφορα καὶ εὐχυμώτερα δεξαμένην ἐξωθεν τῶν βρωμάτων, ἀλήθειν ταῦτα, καὶ διυλίσασαν εἰς χυλὸν, δακρίνειν τὸ μὲν εἰς ζῶον, τὸ δὲ σκυβαλῶδες ἀποκρίνειν διὰ τῶν ἑαυτῆς ὀχετῶν ἐς τὰ ἔξω· αὐτὸ γὰρ τοῦτ' ἐπιτέτραπται μόνον, περισκοπεῖν τε καὶ ἀγρυπνεῖν, ὅπως τὸ ζῶον, ἢ ζῶον, ὑπ' αὐτῆς ὠφελοῖτο, καθάπερ καὶ κείνη τὴν τοῦ λογικοῦ ἐμπεπίστευται πρόνοιαν· διὸ καὶ ὁ σωτὴρ, πᾶν τὸ εἰσερχόμενον, οὐ κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐς τὴν κοιλίαν, φησὶ, χωρεῖ, καὶ ἐς τὸν ἀφοδρῶνα ἐξέρχεται· ὡς εἰ ἔλεγε, τὸ ἑαυτῆς ἔργον καλῶς ποιεῖ· ἐκ δὲ τῆς καρδίας ἐξέρχονται λογισμοί, ἀγαθοὶ μὲν τῶν ἐν ἀρετῇ διαγόντων· πονηροὶ δὲ, τῶν πονηρῶν καὶ συκοφαντούντων· κἀνταῦθ' ἡμῶν πᾶσαν ἀρετὴν συγκεντροῖ. Πῶς οὖν ἂν εἴημεν τὸν νοῦν ὑγιαίνοντες, εἰ τὴν τῶν ἀρετῶν ἐάσκντες ἀποθήκη, ἐν τῇ κοπροθήκῃ τὴν σωτηρίαν ζητοῦμεν, ὅτι ἄλλ' ἄντ' ἄλλων αὐτῇ βρωμάτων ἐπισωρεύομεν; τοῦτο γὰρ ἂν εἴη τὸν πίθαν ἐν τῇ κεραμείᾳ ἐπιχειρεῖν μανθάνειν.

Νῦν δὲ προσθετέον ἔτι καὶ κεῖνο, ἵνα δώμεν καὶ τέλος τῷ λόγῳ· ἴσμεν γὰρ τῶν μὲν ἀρετῶν οὐδεμίαν, οὐκ ἀγάπην, οὐ δικαιοσύνην, οὐ σωφροσύνην, οὐτε τόλμην, οὐτε τῶν ἄλλων

ἔτι βλάπτουσιν, ὅτι ἂν ἐκάστη παρῇ· οὐ γὰρ ἂν εἴη αἰρετὴ, οὕτως ἔχουσα τὴν δὲ λεγομένην, ἢ μᾶλλον τὴν νῦν πραττομένην νηστείαν παῖδες τε ἰατρῶν, καὶ αὐτῶν ἡμῶν ἑκάστος συνειδώς, μαρτυρεῖ, οἷα καὶ ὅσα ἐπιφέρει τοῖς γε χρωμένοις ἀποτελέσματα. Πῶς οὖν τὸ μήτε ἐν ταῖς ζωτικαῖς, μήτε ἐν ταῖς ἠθικαῖς τῶν ἀρετῶν, ταῖς δ' ἐναντίαις μάλιστα καὶ κακοτικαῖς φύσει τεταγμένον εἰς εὐσέβειάν τε καὶ ἀσέβειαν ἡμῶν ἀσκοῦσά τε καὶ μὴ ἀσκοῦσαι ἐγκαταλέγοιτο, τὸ μὴ μόνον πρὸς τοῦτ' ἀδιόφορον δοκοῦν εἶναι (περιώριστα γὰρ ὑμῖν ἀνωτέρω τὸ τῆς κοιλίας ἔργον ἐν τῷ ζῶον, ἢ ζῶον, ὡφελεῖν μόνον) ἀλλὰ καὶ βλάπτειν πολλάκις κατ' ἄμφω; τὴν τε γὰρ ὑγιείαν παραλυμαίνεται, καὶ τῇ τῶν εὐθεστέρων ἐπιπροσθοῦσα ψυχῇ, καὶ αὐτοχειροτόνητος σωτηρία αὐτόχρημα εἶναι κηρυττομένη, οὐκ ἐὰν ἄλλοθεν ποῦεν, ὅθεν ἂν προσήκη, ἀληθῆ ὡς ἐξ ἀληθῶν ἐπιζητεῖν σωτηρίαν· ἢ οὐχ' ὅπως φακῇ καὶ τυρῶς νῦν γε Ὀθωμανὸν καὶ Χριστιανὸν διῖτ᾽ ἀπαρὰ τοῖς πολλοῖς, οἵτινες ἐν τοῖς βρώμασι τὸ δόγμα ὀρίζοντες, ἐκεῖθεν τὴν ἐαυτῶν προσδοκῶσιν ἀντιμισθίαν, καθάπερ ἐκεῖνοι ἐκ τῶν συχνῶν τοῦ σώματος λουτρῶν τε καὶ καθαρμῶν ἐν τῷ κατ' αὐτοὺς παραδείσῳ τὴν τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν καραδύκοῦσιν ἀπόλαυσιν; βάπτισμα δὲ, καὶ μυστήρια, καὶ σύμβολον πίστεως παρὰ τοῖς δεισιδαιμονεσέ-
ροις, καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ συνοπαθεῖσα ἐκ τῶν ἔργων τῆς ἀγάπης καὶ δικαιοσύνης ῥοπή καὶ ἐσθήθεια ἔωλα ὅλως ταῦτα, ἄφωνα τε καὶ νεκρὰ ἀρχαιότητος ἀπηχρήματα.

Τούτων τοίνυν οὕτως ἐχόντων, εἴ τι καὶ καθ' ὑπερβολὴν περὶ τούτων πρὸς τοῖς διδασκάλοις πεφιλοσόφηται, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώτερον προῦκυψεν, ἢ ἐλπίζειν, τί τοσοῦτόν οἱ πράτταται οὗτοι καὶ μιμηταὶ τοῦ Χριστοῦ ἱεράρχαι αὐτοῖς χαλεπαίνουσιν, ὑπερβολὴν τὴν ὑπερβολὴν, τῇ τοῦ λόγου τῇ

περὶ τὰ ἔργα κωλύειν προθυμουμένοις; καὶ ταῦτ' εἰδότες, εἰς συνίσασιν οὗτοι ἐκυτῶν τοῦτο ἔργον ὅτι, τὰληθὲς ἐπὶ πᾶσι ζητεῖν, καὶ τοῖς ἄλλοις μετὰ παρρησίας αὐτὸ κοινῶσαι, πολλὴν ποιούμενοι σπουδὴν τοὺς πεπλανημένους ἐπανορθῶσαι, καὶ ἐς τὰ καθήκοντα μεταστῆσαι; ὥσπερ γὰρ τοῖς πολιτικῆς καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἔξω τεχνῶν τε καὶ ἐπιστημῶν αἱ ἐπιδόσεις οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντάς αἰ τοῖς κατακεχρημένοις, ἀλλὰ διὰ τοὺς νεωτερῆσά τι ἀποτεταλμηνότας γεγονόσιν· οὕτω καὶ πρὸς τῆς θρησκείας, ἡνίκα ποτὲ ἐκ δεισιδαιμονίας τινὲς σαθρόν τι ἐκ πολλῆς συγχωθῇ ἀμαθείας, οἷα τρέπω αὐτὴ κατὰ μικρὸν ὡς διὰ τοῦ σκότους κατέπεσε, τοιούτῳ αὐθις ἐκ τοῦναντίου διὰ τοῦ φωτὸς κατ' ὀλίγον ἐπανορθωτέα, καὶ ἐπαναληπτέα ἂν εἴη πρὸς τὰ ἀρχαῖα καὶ ἀνεπίληπτα, περιαιρούντων μὲν ἡμῶν τὰς ἐκ τῆς ἀμαθείας, ὥσπερ λήμας τῇ ὄψει, προσθήκας, προστιθέντων δὲ τὰς ἀπὸ τῆς καθαρῆς καὶ ἐλλόγου θεολογίας ἀφαιρέσεις τε καὶ ἐλλείψεις, μέχρις ἂν ἐξ ἀφαιρέσεως οὕτω καὶ προσθέσεως ἀναλάμψῃ ἡμῖν ἐξ ὑπαρχῆς καθαρὴν τὴν θεοπρακτόν θρησκευμα τὸ ἀπλούστατον, καὶ σεμνότατον.

Ἀλλ' εἴποις ἂν ἴσως αὐτὸς, ὅτι τοῦτο τοῖς Ἐπισκόποις προσήκει πρῶτως ἐπανορθοῦν· ἀλλὰ τὸ πρῶτως καὶ μάλιστα τοῦτοις προσήκον τοῦτ' ἄριστα αὐτοῖς ἐπηνόρθωται, ἐκ ποτε καταρῶν καὶ εὐλογιῶν χρήματα εὖ μάλα σὺν κόσμῳ σπουδῇ παντοίᾳ συλλεγομένοις· τοῦτο γὰρ ἐκεῖνοι πρῶτόν τε καὶ ἔσχατον τῶν περιμαχῆτων· αὐτοῖς θρόνων πεποιήνται σκοπιμώτατον· οἱ δὲ διδάσκαλοι, οἵ γε τὸ σπουδαζόμενόν ἐστι τὸ ἐαυτῶν ἰσχυρὸν κατὰ τὴν ἐντολὴν πολλαπλασιάζειν, οὐδὲν παρὰ τὴν τοῦ γένους ἀνάστασιν καὶ βελτίωσιν πεποιήνται· περὶ πλείονος· οἷς γε καὶ τὸ πλεῖον τῆς ἐνεστώσης μεταβολῆς, ἐξ ἧς καὶ ἡ κατ' ἄμφω ἠθικῶς τε καὶ πολιτικῶς τῆς ἐκκλη-

σίας ἐλπίζεται ἐπανόρθωσις, ἀποδοῦναι δικαιοτάτον γίγνεται· οἱοι γὰρ πέπνυνται, τοὶ δὲ σκιαὶ αἴσουσιν· ἀλλ' ἰλήκοι αὐτοῖς τε καὶ ἡμῖν ὁ σωτὴρ ἐν ἐσχάτοις· τοῦτο γὰρ καλὸν εἰπεῖν νῦν γε πεπαισμένους τοῦ λόγου. Ἐρρώσο.

Τῷ Ησαΐα (62.)

Ἰδοὺ καὶ ἕτερος τῶν ἀπορωτάτων ἦκει, συγιστάμενός σοι, καὶ αὐτός παρ' ἐμοῦ· οἶσθα γὰρ τὸν ἐμὸν τρόπον, ὅτι συγχαίρω μὲν εὐτυχοῦσι τοῖς Ἑλλησι· συμπάσχω δὲ αὐτοῖς αἰσθίς, ὅταν τις αὐτῶν ὡς φθονεροῦ πειράται τοῦ δαίμονος· διὸ καὶ δρόμος αὐτῶν συχνὸς ὡς ἐμέ, καὶ δι' ἐμοῦ αὖ πρὸς τὴν σὴν καλοκἀγαθίαν συχνότερος. Οὗτος οὖν ἐξ Ἀμοργῶς (νησος δὲ τῶν Κυκλάδων ἢ Ἀμοργῶ) ἀπάρας πρὸς τοὺς ἐαυτῷ προσήκοντας ἐς Βυζάντιον, καὶ ἐπιδὼν αὐτοὺς πάντας ἀνηρημένους αὐθήμερόν ὑπὸ τῶν τυράννων, μόλις διαδράς αὐτὸς ἀπεσιώθη εἰς Ὀδησσόν· ἀλλ' οὐδ' ἐνταῦθα εὐμενέστερον αὐτῷ τὰ ἀπὸ τῆς τύχης ἀπήντησε· παρακολουθήσας γὰρ τῷ τῶν Ῥώσων στρατῷ ἐπὶ ἐμπορίᾳ, οὐ μόνον, ὧν ἐτύγχανεν ἔχων, ἀφήρηται, αἴφνης τῶν Ὀθωμανῶν ἐπιθιμένων αὐτῷ· κατὰ τὴν Σιλίστραν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ ζῆν ἐκινδύνευσε, μόλις διαδράς σὺν ὀλίγοις. Ἀλλ' οὔπω ὁ δαίμων οὐδ' οὕτω δοκεῖ κόρον τῶν ἐς αὐτὸν εἰληφέναι κακῶν· χειμῶνι γὰρ καὶ κρύει σφοδρῶ ἐμπεσὼν ἐν φυγῇ, καὶ ἀποπαγεὶς τοὺς πόδας, ἔκειτο ἔτος ὅλον πῇ ἐν νοσοκομείῳ νοσηλευόμενος, τῶν δακτύλων αὐτῷ σάψει ἐκρυέντων ἀπάντων. Οἱ μὲν οὖν ἄθλοισι τῷ νεανίᾳ τοιοῦτοι· νῦν δὲ μόλις προκύψας, καθάπερ αἰσαῦραι πρὸς τὴν τοῦ ἡλίου ἀλίαν, ταῦτόν τῳ τοῦ Λαερτίου δοκεῖ πεπονθέναι, ἀγαπῶν καὶ καπνὸν ἀπὸ τῆς ἐνεγκαμένης ἀποθρίωσκοντ'· ἰδὼν, μᾶλλον ἀποθανεῖν αὐτοῦ, ἢ ζῆν τοιαῦτα πάσχων ἐν ἀλλοδαπῇ. Πρὸς γοῦν τοῦτ' ἐφοδίου αὐτῷ· δεῖ

τοῦ γ' ἀναγκαιοτάτου· διὸ ἐδεήθη μου συστήσαι αὐτὸν τῷ σεβασμιωτάτῳ. Ἐπισκόπῳ, εἴτις αὐτῷ παρ' ἐκείνου ἔσοιτο δόσις· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ φύσει σοὶ πρόσσεστι τὸ ἐλεεινὸν καὶ φιλάνθρωπον πρὸς τοὺς πάσχοντας, καὶ τύχῃ παρὰ τῷ σοφῷ ἱεράρχῃ παρρησίαν τυγχάνεις εὐράμενος, ποιήσεις αὐτῷ, ὃ ἐγὼ οὐ δεδύνημι, τῷτ' Ἐπισκόπῳ συστήσας, καὶ ἄλλοθεν ποθεν αὐτόθεν αὐτῷ ἔρανον συλλέξας τὸν δυνατόν· ἐφ' ᾧ μισθὸν τῆς προαιρέσεως ταύτης εἴης ἀποτιθέμενος τὸ, ξένος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με, καὶ νοσεῦντα ἐπεσκέψασθέ με, Ἐρρώσο.

Τῷ Θεοδώρῳ (63.)

Οὐδὲν τῶν ἐπὶ γῆς ἐρπόντων φαυλότερον ἀνθρώπου ἀγνώμονος· ἀχαριστία γὰρ καὶ τῆς πρὸς Θεὸν ἀσεβείας μήτηρ· ἵστί· πῶς γὰρ ἄν τις φοβηθείη Θεόν, ὃν οὐχ ἑώρακε πώποτε, τὴν πρὸς τὸν εὐεργέτην, ὃν πολλάκις ὀρεῖ τῆς ἡμέρας, αἰδῶ παντάπασιν ἀποδύς; Εἴτι οὖν καὶ σοῦ τῆς ψυχῆς καθάπτεται ἡ ἀλήθεια αὕτη, καταμαρτυρούσης τῆς συνειδήσεως, σπεῦσον θεραπεῦσαι μετανόῃς τὸ πάθος, ἀποδούς μοι τὸ ὀφειλόμενον, ἀνθ' ὧν τυγχάνεις εὐράμενος, μικρὰ ἀντὶ μεγάλων, ἀργύριον φθαρτὸν ἀντὶ λόγων ἀθανάτων ἀνταλλαξάμενος· μηδὲ κάκου ἐτι γέροντα καὶ διδάσκαλον, πολλῶν μὲν ἤδη ἐν γήρῳ οὐδῶς δεήμενον, ἐλάττω δὲ πολλῷ· κεκτημένον τῆς χρείας, Ἐρρώσο.

Τῷ Ἰωάννῃ (64.)

Ἄρα μέμνησαι, ὅπως ἡμεῖς ἀμφοτέρους συνῆψάν ποτε αἱ τῶν καλῶν παιδικῶν ἔρωτες ἐν Στεφανουπόλει, ἐνθ' ὃς αὐτὸς ἀδελφὸς πατὴρ προσελθὼν, ἐδεήθη μου συντάξαι καὶ σε εὖς ἄλλας τοῖς τόθ' ἡμῖν ὁμιλοῦσι; τότε δὲ αὐτὸς αἴφνης

ἀπ᾽ ἑρᾶς εἰς Ἑρῶσιν προσοφείλων μοι λοιπὰ γρόσια ὑγδοῆ-
κοντα πρὸς τοῖς ἑκατὸν, ἐφ' οἷς καὶ συγγραφὴν οἱ πατὴρ δέ-
δωκέ μοι, δεόμενος ἀναβρλεῖν τὴν ἀπαίτησιν; μὴδ' ἀγανα-
κτῆσαί τι κατὰ σοῦ, πατέρα σοι τᾶλλα γεγενημένον. Οὐ-
κοῦν καιρὸς ἤδη ἐκείνόν τε τιμῆσαι, καὶ σεαυτὸν δίκαιον
καὶ εὐγνώμονα πρὸς τὸν καθ' ἡγήτην ἀποδείξαι, ἀποδόντα
τὰ δίδακτρα· μὴδ' ἐπιθύμει ἀδικῆσαι διδάσκαλον τοῖς περὶ
ὑμᾶς πόνοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ἔτεσιν αὐτοῖς γεγηρακότα. Ἐρ-
ρώσο.

Τοῖς Ἀγγελλοδαίς. (65.)

Τὰ μὲν σώματα τὰ τοξεύματα βάλλει, τὴν δὲ ψυχὴν
ποσοῦτον ἀλγεινότερον ἀδικία, ὅσον αὐτὴ γὰρ πέφυκε κρείττων
ἐκείνου οὔσα, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τις, ὢν εὖ πεποίηκε, τῇ
μνήμῃ ἐρεθιζόμενος, λογίζεται, οἷ' ἀνθ' οἷων ἀπολαμβάνει.
Ἐυεργεσίας καὶ εὐνοίας ἐτύχετε, ὦ φίλτατοι, παρ' ἐμοῦ, ἄ-
ριστα τάτ' ἄλλα παιδευθέντες, καὶ τὴν ἠθικὴν φιλοσοφίαν,
ἵταύτην δὲ τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν ἀρετὴν, διδαχθέντες ἀμφιλα-
φῶς, ἦν νῦν παραλόγως ἀθετοῦντες, καὶ τὰ καθ' ἡκονθ' ἡμῖν
παραβαίνοντες, διδάσκαλον, ὃν τιμῶσι πολλοὶ καὶ τῶν μὴ-
δεμίαν πρὸς αὐτὸν ἐχόντων σχέσιν, ὑμεῖς εὖ παθόντες, ταῖς
τῶν ὑφειλομένων ἀναβολαῖς ἀεὶ περικναίετε, καὶ ταῦτ' εἰ-
δότες αὐτὸν παρασκευαζόμενον ἤδη εἰς τὴν φίλην ἀπονασ-
τῆσαι πατρίδα, ἀπὸ γλίσχρου ὑρμώμενον ἐφοδίζου· εἰτά φα-
τε, ὡς ἀκούω, ὡς καὶ ἕτεροὶ τῶν συμφυιτησάντων ποθ' ὑ-
μῖν οὐκ ἀπέτισαν· τοῦτο μὲν οἶδ' αὐτὸς μᾶλλον, αὐτὸς πα-
θὼν· ἀλλ' οὐ χρὴ τὴν τῶν ἄλλων ἀγνωμοσύνην πρόφασιν
καὶ ὑμῖν γενέσθαι πρὸς τὴν αὐτὴν ἀτοπίαν· εἴη γὰρ ἂν τοῦδ'
αὐτῶ καὶ τοῖς κακουργοῦσι συνήγερτον, εἴγ' ἐξείλη τὴν τῶν
ἄλλων παρανομίαν εὐλόγως πρὸς δικαιολογίαν προβάλλεσθαι

φθίσις, οὐκέτ' ἂν ἐξαρκοῖμι ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τὴν βίον
πορίζεσθαι) πρὸς τοῦτο νῦν εἰμὶ, τὴν δίκαιον ἔρανον ἀπὸ τῶν
διδάκτρων παρὰ τῶν ὑφειλόντων μοι συλλεγόμενος· ποιῶ δὲ
τοῦτ' οὐκέτι αὐτὸς θαδίζων ἐκασταχόσε, τῶν γονάτων μοι ἤ-
δη λελυμένων· διὰ δὲ γραφίδος, καὶ τοῦθ' ὑποτρεμούσης μοι
τῆς χειρός. Ἐπειδὴ τοίνυν προσοφείλεται μοι καὶ παρὰ σοῦ τι,
ὦν τε ἤκουσας, καὶ ὢν ἐλάβες βιβλίων, τοῦτ' εἰ μὲν ἀπο-
τίσης ἀπροφασίστως, εἰς τὴν τῶν εὐγνώμωνων μαθητῶν παρ'
ἐμοῦ καταταχθήσῃ τάξιν· εἰ δὲ μὴ, αὐτὸς παρὰ σεαυτοῦ εἰς
τὸν τῆς Κίρκης παραχειραγούμενος σφῶδον, ἐκεῖ τοῖς χολί-
ροις συναγελασθήσῃ.

· Οἱ δὲ σοῶν μὲν ἴχον κεφαλὰς, φρονέοντες, δέμας τε,
· Τρίχας τε· αὐτὰρ δὲ νῦν ἦν ἔμπεδος, ὡς τὸ πάρος περ.

Οἱ γὰρ ἀγνώμονες, καὶ γρύζωσιν ἐθελοκακοῦντες, καὶ ἄλλως
εὐπροσίπως περιστέλλωσι τὰ δίκαια, ἀλλὰ τὴν γὰρ συνείδησιν
οὐκ ἂν τελέως ἀπολέσειαν. Ἐρρώσο.

Πετράκῃ. (66.)

Λοιπὸν σε πολλά μου πρόην· κατεπειν, ἀπαιτηθέντα τὸ
ὄφλημα παρ' ἐμοῦ· οὕτως οἱ μὴ τὰ δίκαια βουλόμενοι ποιεῖν,
εἰώθασιν βλασφημεῖν τοὺς τὰ αὐτῶν ἀπαιτοῦντας, ἵν' εὐπρο-
σιώπτερον τὴν ἰδίαν πλεονεξίαν συγκρύψειαν· ἡμεῖς γὰρ καὶ
τρυφᾶν, ὅπερ ἔφης, καὶ πλουτεῖν βουλόμενοι, τοὺς θησαυροὺς
ταύτους, οἷς αὐτοὶ ἀφ' ἑμῶν, πανταχόθεν ἐπισωρεύομεν, οὐ-
δὲν ἄδικον οἴομεθα τράττειν, τὰ ἐκ τῶν θησαυρίζοντες· καί
τοι οὔτε φιλαργυρία, οὐθ' ἡδονῇ πόσποτ' οὐδ' ἀποστηθὸν με-
μνήμεθα κεκρατῆσθαι· φιλοτιμία δὲ καὶ μάλα ὕψη γὰρ καὶ
ἂν εἴπῃς· χιλιάδας γὰρ βίβλους δυωκαίδεκα μάλιστα νῦν ἀδ-
φίς (εἰ γὰρ τὰ πάλαι) ἀποστέλλομεν εἰς τὰς νέας Ἀθήνας.

92

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

δωρεάν τῷ κοινῷ, τοῖς νεοσυστάτοις ἐκεῖ τῶν σχολείων διανεμηθησομένους καὶ ταύτας· καὶ νῦν αὖθις πρὸς δευτέρους ἐξ ὑπαρχῆς ἀγῶνας ἀποδυσμέθαι, τοὺς τ' ἐνδοξοτάτους τῶν ποιητῶν, καὶ ὅς' ἄλλα μοι κατὰ τὴν σωτήριον συγγέγραπται ἐπανάστασιν, δις ποσαὺτ' ἔτι ἀπὸ τῶν ἐμῶν πόνων ἐκδοῦναι πάνχα, εἰ θεὸς παρατεῖνοι μοι· τὸ ζῆν ἔτι εἰς πέντε ἔτη· ἐκδόντες δὲ εἰσείσομεν καὶ ταῦθ' ὁμοίως τῇ πτωχῇ νεολαίᾳ, ταύτῃ δὴ τῇ νέᾳ τῆς Ἑλλάδος ἐλπίδι. Ἐπὶ τούτοις οὖν τὰ ἑαυτῶν ἀπαιτοῦντες, δοκοῦμέν τισιν ἐνοχλεῖν, οἷς ταῦτα πρόσκομμα γίνεται, ἀλλ' οὐ φιλόπλουτοι ὄντες αὐτοί γε· πῶς γὰρ, ὥς οὐδὲ νέων γε ὄντων τὰ τοιαῦτα πάθῃ κεκράτηκε; σὺ γὰρ αὐτὸς, εἴπερ ἔτι ὑγιαίνει σοι ἡ συνείδησις, μαρτυρήσεις ἡμῖν, ὥς οὐδέποτε, οὐδ' ὁδολῶ ὅλῳ οὕτως εἰπεῖν, οὐκ ἐς τρυφὴν γαστρὸς, οὐκ ἐς περιβολῆς πολυτέλειαν, οὐ τιμὰς διώκοντες ἐξωτερικᾶς, οὐκ ἐς ἀξιώματα ἀφορῶντες, περὶ ἃ οἱ πλεῖστοι ἐπτόνῃται, ἐς οὐδὲν τούτων κατεχρησάμεθα· ἀλλ' ὅτι δῆποτε' ἐδοκοῦμεν ὠφελεῖν τὰ κοινὰ, ἐς τοῦτ' ἀφειδῶς ἀνηλώσαμεν· καὶ ταῦτ' οὐχὶ πατρίους κληρόνομήσαντες θησαυροὺς, οὐδὲ χάριν ποθὲν εὐράμενοι ἠντινοῦν, ὥσπερ ἄλλοι· ἀλλ' ἐξ ἑῶν αὐτοὶ ἐπονοῦμεν, τὰς μὲν ἡμέρας διδάσκοντες, τὰς δὲ νύκτας γράφοντες τοῦθ' ὅτι ποτε ἡδυνάμεθα. Πρὸς ταῦτα τοίνυν παραινοῖμεν ἂν καὶ σοι μιμήσασθαι τὴν ἡμετέραν μᾶλλον φιλοτιμίαν, ἢ φθόνῳ τὴν ψυχὴν ἀποσμύχασθαι· τὰ γὰρ τῶν Ἑλλήνων, εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν οὐ συκοφαντίαις καὶ κατηγορίαις, ἀλλὰ χορηγίαις καὶ ἐπιδόσεσι μέλλουσι τὴν πάλαι ποτὲ ἀναλήψεσθαι εὐκλειαν. Ἐρρώσο.

Πολυαίδη

(70.)

Ἡ μὲν οὖν ἐλευθερία τῶν Ἑλλήνων ἐφίρησται ἤδη ὑπὸ τῶν συμμάχων, καὶ Ἰγυμῶν αὐτοῖς, ὥς λέγεται, Λεοπόλδος γε-

χειροτόνηται ὁ ἐκ τῆς Χαξωνίας, ἀνὴρ τὰτ' ἄλλα οἷος ὅλου γένους φασὶν ἀναγεννωμένου τοῖς οἰαζὶ χρήσασθαι, καὶ δὴ καὶ πλείουτον πολλοῦ, οὐ ἐνδεὲς τοῖς Ἕλλησι μάλιστα, κύριον αὐτῶν φασιν εἶναι· σὺ δ' ἐμφιλοχωρεῖν δοκεῖς ἔτι κλίματι ψυχρῷ καὶ δυσχειμέρῳ καὶ πολὺ τῆς πατρίδος ἀπεσχοινισμένῳ παρὰ φύσιν ἡδέως αὐτοῦ διατρίβων· οὐ γὰρ Βασαράβια, ἀλλ' ἡ Ἑλλάς ἐστίν ἡ τὸ φῶς σοι ὄραν παρασχόουσα τὰ πρῶτα. Τί οὖν φήσεις πρὸς ταῦτα; ἐγὼ γὰρ ἅμα ἡρι ὥρμηκα κατελθεῖν εἰς Ἀθήνας, κατὰλιπὼν τὴν Δακίαν, τάτε λοιπὰ μοι τῶν ἀπὸ τῆς ἐπαναστάσεως διασωθέντων βιβλίων ἀφοσιῶσαι τῷ γένει (εἰσὶ δὲ ταῦτα κιβώτια πέντε πρὸς τοῖς τριάκοντα) καὶ ἃ μοι ἔτ' ἐπεξείργαστο, ἢ ἄλλως συγγέγραπτο κατὰ τὴν ἐπανάστασιν ἐν ταῖς Καρπαθίοις, καὶ ταῦτ' ἐκδοὺς προσθεῖναι τοῖς ἄλλοις, ἵν' οὕτως εὐμενέστερας τύχοιμι τῆς πατρίδος, ἣν πεντηκοστὸν ἤδη ἔτος ὀφθαλμοῖς οὐχ ἐώρακα· σὺ δὲ καὶ ἕτερα πέντε κιβώτια περισώσας, αὐτοῦ περ κατὰ τοῦ ποτὲ παρὰ τῷ τῶν ἐν Ἰασίῳ ἐμπόρων. Εἰ οὖν πείθῃ μοι συναπᾶραι, καὶ συνέμπορός μοι διὰ Βυζαντίου γενέσθαι, λαβὼν τὰ βιβλία, σπεῦσον ἐλθεῖν ὥς ἡμᾶς· εἰδὲ μὴ, αὐτὰ γε ταῦτα πέμψον μοι τάχιον ἐς Γαλάζιον, ἵνα καὶ ταῦτα μετὰ τῶν ἄλλων δίκαιος ἔρανος ἐν καιρῷ γένωνται τῇ Ἑλλάδι. Ἐρρώσο.

Χριστοδοῦλῳ

(71.)

Εἰδὼς με, ὥς ἔοικεν, οὐκ ἂν ἄλλως τῆς προσθέσεως ἀφεζόμενον, ἐχρήσω, οἷον ὅπλῳ πρὸς τὴν νίκην ἰσχυροτάτῳ, αὐτῇ τῇ παρ' ἡμῖν διὰ πολλῶν ἐτῶν συνηθείᾳ, λέγων, ὥς οὐ καλῶς ποιῶ, οὐδὲ συμφέροντα ἑμαυτῷ, βουλόμενος ἀπᾶραι πρὸς οὐ πόνυ βεβαίαν οὐδαιμυνίαν, τῶν Ἑλληνικῶν ἔτι ἐν Πελοποννήσῳ ταρατταμένων, φίλους ἀρχαίους, διατρίβαστε, καὶ ὁμιλίᾳς εὐγενῶν, μεθ' ὧν διεβίωσα, καταλιπὼν, καὶ

ταῦτα ἤδη γεγηρακώς, καὶ πολλῶν δεόμενος πρὸς ἀνακού-
φισιν τῶν ἀπὸ τοῦ γήρους ἀνιαρῶν. Τοιαῦτα μὲν τὰ παρὰ σοῦ,
καὶ ἕτερα ἔτι πλείω παρὰ πλῆσια τούτοις· ἐγὼ δὲ πρὸς μὲν τὴν
συνήθειαν, ἀληθῶς ἰσχυράν γενομένην, ἀντιπαράτάττοιμι αὖ
τὸν τῶν Ἀθηναίων πόθον, ὃν ὁ τῆς πατρίδος ἔρως, καὶ ἡ τῆς ἐ-
λευθερίας μετὰ δισχίλια ἔτι μάλιστα εὐτυχῆς ἐπανάληψις
ποιεῖ πολλῷ ἰσχυρότερον. Οὕτως οὖν πάθει τὸ πάθος ἰκκρύων,
τὸ ἀσθενέστερον τῷ ἰσχυροτέρῳ, σωζομένην ἐς φίλην πατρίδα
γαίαν· ἐνθ' οὐ μόνων φίλων νόων ἐξ ὑπαρχῆς οὐποροῖν, ἀλλὰ
καὶ παίδων ἔτι πολλῶν προσευπορήσειν ἐλπίζω· πολλοὺς
γάρ τοιούτους οἱ ἡμέτεροι πόνοι ἡμῖν εἰσεκοίησαν· οὐδ' ἄλ-
λως ἀφανεῖς τινες ἐσμέν, ὥσθ' ἐτέρων ἀπὸ πάσης δεῖσθαι
προφάσεως· ἀλλὰ πολλοὺς ἐκείνων εὐρήσομεν ἡδιστα δια-
τεθειμένους ἡμῶν τῇ παρουσίᾳ· οὓς ἐκ πολλοῦ ἰδεῖν δι'
ἐφάσεως ἔχουσι· καὶ ἄλλα, εἴτινος ἡμῖν σπάνις γένοιτο,
καὶ ταῦθ' ἡμῖν τὰ γε μέτρια ἔσται· πόλλας γὰρ τῷ κοινῷ
καὶ πάλαι μὲν κατεθέμεθα χάριτας, καὶ νῦν δὲ τὰ ἑαυτῶν
ὅ,τι ποτ' εἴη τὰ μὲν ἐπιδεδώκαμεν, τὰ δὲ ἀναλῶσαι νῦν
προαιρούμεθα εἰς ἑτέρας ἐκδόσεις βίβλων· πῶς οὖν ἂν ἀπο-
τύχοιμεν τῶν ἐλπίδων; πῶς δὲ τοσούτοις χάριτες ἀχάριστοι
ἔσονται παρὰ γε τοῖς ἐλευθέροις, τοῖς καὶ πάντα κατὰ πρόπον
νῦν γε καὶ πρὸς τὸ δίκαιον ὀφείλουσι πράττειν; εἰ δὲ μὴ, ἀλλὰ
καὶ τοῦθ' ἡδονὴν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἡμῖν ἂν προσθείη, κακῶς
πράττειν εὐπεποιηκότας αὐτούς· αἰρετώτερον γὰρ ἔμοι γε
οἰκτρότερον τελευτῆσαι διὰ σπάνιν τῶν ἀναγκαίων ἐξ εὐεφ-
γείας, ἢ λιπαρῶς, τὰ πρὸς τὴν πατρίδα παραβάντας καθή-
κοντα, καὶ ταῦτα τοὺς μοναχικὸν ἐπάγγελμα ἔχοντας· τί
γὰρ χρὴ τούτους περιόντας ἐλπίζειν, τοὺς πρὸς ἕτερα ἄλλα
ἐπαγγειλαμένους τὸν παρόντα ποιεῖσθαι ἀγῶνα; ἔπειτα πρὸς
τί με καὶ παραμῆναι, καὶ συνάποθανεῖν ὑμῖν, ὅπερ ἐφά;

ἵνα διδάσκωμεν ἔτι τὴν παρ' ὑμῖν νεολαίαν; τοῦτο γὰρ τῶν
πάντων εὐπροσωπότερον ἂν ἔχοις εἰπεῖν, ἀλλ' ὅταν μεμνώ-
μεθα, ὡς καὶ πολλὰ καὶ ἐπ' εὐλογίαις καταβαλόντες τὰ
σπέρματα, οὐκ ἀνάλογον καρπὸν ἐθερίσαμεν, λυπούμεθα ἐφ'
οἷς πεπονθήκαμεν· εἰ γάρ τι καὶ ἡμεσάμεθα πρὶν, λήϊον εὐρόν
τες βαθυγείοτερον, καὶ καρπὸν οὐκ ἀβλήχρῳ τινά, οἷον νοη-
τόν φημι, συγκεκομίσμεθα ἀπ' αὐτοῦ, τοῦτ' αὖ οὐκ ἀπὸ τῶν
Βλάχων μᾶλλον, ἢ ἀπὸ τῶν μετοίκων Ἑλλήνων τε καὶ Βουλ-
γάρων τῶν πτωχῶν καὶ ἀπάρων ἐκείνων ἐσμέν συνειλεγό-
τες· ὑμῶν δ' εἴτινες καὶ πεπαίδευνται ὅ,τι δέποτε, ἀλλ' οὐδεὶς
ὁμοιος τῷ διδάξαντι γενέσθαι προείλετο· πλὴν ὀλίγων· ἀλλ'
ἅμ' ἕκαστοι ἐκραγέντες τοῦ καθηγητοῦ, ἀποβαλόντες οἷά
τινα ἀμβλωθρίδια, ἃ συνειλήφεσαν τῆς τε μαθήσεως καὶ
ἠθικῆς μικρά τινα σπέρματα, εὐθὺς μετεσκίρτησαν πρὸς
τὸ ἦθος ἐξ ὑπαρχῆς τὸ πατρῷον καὶ ἄνομον, τέκνα πατέρων
ἀμαρτωλῶν ἀμαρτωλότερα γεγονότες· εὐσεβείας γὰρ λόγος
αὐτοῖς καὶ δικαιοσύνης οὐ μᾶλλον εἰσέρχεται τὰς ψυχὰς, ἢ
τοῖς ἐκ γενετῆς τυφλοῖς γένοιτ' ἂν αἴσθησις φωτὸς καὶ χρω-
μάτων. Ἀλλὰ σύγ' εἴποις ἂν, τὸν γ' ἀπὸ τῶν πόνων μισθὸν
ἀπέχεις λαμβάνων ἀργύριον· ἰοῦ, ἰοῦ, ὅπῃτε διὰ χρήματα
τοσαῦτα πονοῖμεν! ποῦ γὰρ θῶμεν τὴν φιλοτιμίαν; πῶς δὲ
καὶ τὴν πρὸς τὸν ἀγαθὸν οἰκονόμον τοῦ δεσπότου ἐντολὴν
ἐκδεξόμεθα; ποῦ μοι τοῦ ἐμπιστευθέντος ταλάντου ἡ αὕξησις;
μὲν ἐς χρήματ' ἀφορῶντες, τοσούτους ἐς τὸ δ' ἀγῶνα ὑπέστη-
μεν; διδάσκειν γὰρ, πρὸς ἀργύριον ἀφορῶντα, μήτι καὶ
λέγειν, ἢ ποῦ γε δὴ πράττειν, αἰσχρὸν, καὶ ταῦτα τοῖς τὸ
σχῆμα τοῦτο περικειμένοις, οἷς οὐδὲν αἰσχίον τοῦ χρήματα
καταλιπεῖν τελευτήσαντας. Τοιαῦτ' οὖν εἰδὼς φρονεῦντας,
μηκέτι σπεῦδε τῶν πρὸς τὴν πατρίδα καθηκόντων ἡμᾶς
ἐπιέρξαι· οὐ γὰρ ἂν πείσεις. Ἐρρώσο.

Τῷ Κοιμητῇ.

(72.)

Τῶν μὲν Παιδαγωγικῶν σου βιβλίων τὰ πλεῖστα, φαινέντα πολλοῖς παρ' ἡμῖν, οὐ τὸν τυχόντ' αὐτῷ τε τῷ συγγράψαντι ἀνέπεμψαν ἔπαινον, καὶ ἡμᾶς τοὺς καὶ πρὶν ἐκδοθῆναι τὰ εἰκότ' ἐπαινέσαντας, ἀληθεῖς ἐπαινέτας, ἀλλ' οὐχ' ἀπλοῦς τινὰς συνηγόρους, οὐδὲ κόλακας τῆς σῆς φιλίας ἀπέδειξαν· καὶ τοῦτο μὲν ἡὔρρανεν ἡμᾶς ὡς εἰκόσ· ἀλλ' ἀφνης ἡ χαρὰ οὐκ ἀπ' ἐλάττονος ὀλκῆς ἡμῖν περίεστη εἰς λύπην, μαλοῦσιν ἤδη ἔκτινων γραμμάτων, ἃ κακῶς σε πεποιήκασι τῶν λωποδυτῶν οἱ κακοὶ κακῶς ἀπολούμενοι· φασι γὰρ ὑπεισδύντας τὴν σὴν οἰκίαν τινὰς, ἀφελέσθαι πᾶν τὸ πρὸς τὴν ἔκδοσιν τῆς ἐγκυκλοπαιδείας ἐκ πολλῶν πόνων τε καὶ ἐτῶν ἀποκειμένον σοι ἀργύριον· καί σε σφόδρα δυσθυμῶς ἐπὶ τούτοις διατεθῆναι· καὶ μοι οὐκ ἀπίθανα ἔδοξαν λέγειν περὶ τῆς δυσθυμίας οὐ ταῦθ' ἡμῖν ἀπαγγείλαντες, εὖ τὴν τῆς σῆς φύσιν, καὶ τὸ ἐπ' ἀδοκῆτοις συμφοραῖς κατωφερὲς εἶδόν τι πρὸς λύπην, καὶ ταῦθ' ὅτε σὺν πολλῇ προθυμίᾳ ἐκ φιλογυνείας τυγχάνεις ὠρμηκῶς πρὸς τὴν ἔκδοσιν. Ἀλλὰ μὴ σύ γε, μὴ πάθῃς τοῦτ', εἰδὼς, ὅπως δεῖ τὰς τῆς τύχης φέρειν μεταβολάς· μὴ δ' ὁ ὢν λόγους ἀήττητος, φαίνου ἐν τοῖς πράγμασι τῶν παθῶν ἡττων γεγεννημένος, μεμνημένος καὶ κεῖνο, ὅτι καὶ τὸ διδάσκαλος τῶν καλῶν εἶναι κεκλήρωσαι, ἵνα τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν τοῖς ἄλλοις διδάσκῃς, κακίαν μὲν τὸ ἀδικεῖν, ἀρετὴν δὲ τὸ ἀδικεῖσθαι ἡγεῖσθαι εἶναι τοῖς μετριώτερον τὴν περίστασιν φέρουσιν· ἢ ποῦ ποτε θῶμεν τὸ, εἴ τις περιεῖλε σε τὸ ἱμάτιον, πρόσθε αὐτῷ ἔτι καὶ τὸν χιτῶνα, καὶ ὅσα γ' ἔτι ἐκ τῆς ὑπερτάτης ἡθικῆς ἡμῖν ἐν Εὐαγγέλοις ἐντέταλται; καὶ πῶς τὰ τοιαῦτα τοῖς ἄλλοις λόγῳ κηρύττοντες, αὐτοὶ τοῖς ἔργοις οὐ βεβαιώσομεν; αἰσχρὸν γὰρ

τοὺς καθαίρειν ἑτέρους ἐπάγγελμα ἔχοντας αὐτοὺς τῶν αὐτῶν παθῶν φαίνεσθαι ἡττωμένους· καὶ τοῦτ' οὐχ' ἡττον, ἢ καὶ ἱατρὸν ἐπαγγελλούμενον ἰᾶσθαι παρωνυχίδας, ἐαυτοῦ φθισιδνότητος αἰσθῆσιν μὴ λαμβάνειν· ἔπειτ' οὐδ' ἄλθεε τοῦτό γε σοι ἀπὸ τῆς τύχης, οὐδ' ἄνευ παραδειγμάτων, εἴ γε τὸ ταῦτα παθεῖν φέρει τινὰ παραμυθίαν τοῖς πάσχουσι· μέμνησαι γὰρ οἷα καὶ ἐκ βασιλικοῦ ποτα θεσπίσματος συνάμφω πεπόνθαμεν ἐν Βιέννῃ εἰκοστὸν τοῦτ' ἔτος, καὶ νῦν αὖθις ὅς' αὐτὸς ἰδίᾳ ὑπὸ πλεονεκτῶν οὐ μόνον βίβλων σωροὺς, ἀλλὰ καὶ χρήματα πλείω, ἢ σὺ, προσαφῆρημαι· ἀλλ' εἰς οὐδὲν λογιζομαι τὰ τοιαῦτα, εἰδὼς τὰ μὲν ἔξω οὐχ' ἡμέτερα ὄντα· τὸν δ' ἔσω πλοῦτον, ὅτῳ ἂν προσῇ, τοῦτον μόνον ἀγαφαίρετον ὄντα καὶ τῶν ἔξωθεν ἐπιβουλεύόντων ἀνώτερον γυνήσόμενον. Καί τοι οὐκ ἄγνωστος τὸ σὸν πάθος μεῖζον· γεγεννημένον, καὶ ἐξ ἐλάττονός σοι πόσότητος, ἢ ἐμοί, ὠρμηθῆναι δοκῇ· τὸ γὰρ ἀπροσδοκῆτως ποθὲν προσπεσὸν ἀπ' ἐναντίας ἐλπίδος, καὶ ἔλαττον ἢ, μεῖζον ἐξεργάζεται τραῦμα, ἢ ὁ μεῖζον μὲν ὄν, κατὰ μικρὸν δὲ προσέρπον, ἡρέμ' ὑφαίρει τὴν ἐλπίδα τῆς ἀπολαύσεως· ἀλλὰ καὶ οὕτως αὐ δεῖ τοὺς γυναιῖα φρονούντας, ὅπως πότ' ἂν τὰ ἀπὸ τῆς τύχης προσβάλλῃ, γενναίως φέρειν τὴν ἀπ' αὐτῶν προσβολήν· καὶ ταῦτά σοι μὲν παρ' ἐμοῦ πρὸς τὰ παρελθόντα. Πρὸς δὲ τὸ μέλλον, εἴτε μου καὶ τοῦτ' ἀπακούσειας, ἐκεῖνο παραινέσαιμι ἂν· λαβὼν τὰ ἐκδοθέντα σοι τῶν βιβλίων, κάτελθε εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἐν ἣ καὶ τὴν σὴν βωτειάνειραν Φθίαν φασὶ συμπεριληφθῆσθαι· ἐνθα τὸ λοιπὸν τοῦ βίου, χρονίου πλάνης ἀπαλλαγέντες, καὶ γερόντια ἤδη ἄμφω παρὰ γεροντίῳ καὶ αὐτῷ τῷ σοφῷ Κωνσταντῷ προστιθέμενοι, συναυλίαν οἱ σύντρεῖς ἐναρμόνιον ἔταμιν, ἐν ἔτι δι' ἐπιμελείας τιθέμενοι, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἡμετέρων πόνων ἐκδώσωμεν· καὶ τοσοῦτόν γ', ὅσον ἡ

(ΤΟΜ. Α.)

χρεία γένους ἑλοῦ εὐτυχῶς ἤδη ἀναγεννημένου, ἡμᾶς ἐπι-
σπέρχει· καὶ ταύτην γ' ἔτι τὴν εὐποιῶν ταῖς προγαγεννημέναις
τελευταίαν ἐπιμετρεῖν· διψᾷ γὰρ ἡ Ἑλλὰς τῶν καλῶν, καὶ
δεῖται παρὰ πολὺ τῆς τῶν παπαιδευμένων ἀρδεΐας. Ἀλλ'
εἴη τὸ θεῖόν γε εὐμενές, καὶ παρατείνει μέχρις ἐκείνου ἡμῶν
τὸ μέτρον τοῦ βίου. Ἐρρωσο.

Νικολάφ Λογδόη. (73.)

Πολλῶν μὲν ἀγαθῶν ἡ ἐπανάστασις, ἐν ᾗ καὶ ἡρεῖς συ-
νομωμοκότες ἐν μέρει ἐσμέν, αἰτία τοῖς Ἕλλησι γέγονε, τὴν
ἐλευθερίαν αὐτοῖς διασώσασα, ἀλλὰ πολλοῖς καὶ τῶν κακῶν
οὐκ ὀλίγα ἐπήνεγκε· τοῖς μὲν, θανάτους τῶν φιλότατων· τοῖς
δὲ, ἀποβολὴν τῶν κτημάτων, καὶ ὅσα γε τοιαῦτα ἐν τοιοῦ-
τοις καιροῖς φιλεῖ τοῖς ἀνθρώποις συμβαίνειν. Τούτων οὖν
τῶν δευτέρων οὐδ' ἡμεῖς παρέδραμεν ἢ τύχῃ ἀπείρατον ὅλως
εἶναι· τῶν τε γὰρ ἐνταῦθ' ἀποκειμένων μοι βίβλων τὰς πολ-
λὰς ἀπεσύλησε, στρατιωτικῆς πλεονεξίας αὐτὰς ποιήσασα
παρὰ νάλωμα, καὶ δὲ καὶ τῶν ἐν Βυζαντίῳ, Θεσσαλονίκῃ τε,
καὶ Σέρβας προσαποκειμένων μοι οὐκ οἶδ' οὔτινες διέφυγον
τὴν τῶν Ἰανισσάρων ἐκεῖ μανίαν. Τοῦτ' οὖν δέομαί σου (σὺ
γὰρ δὴ καὶ φιλομαθὴς καὶ φιλογενὴς ἐς τὰ μάλιστα οὐ μόνον
λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἔργοις πολλοῖς καὶ καλοῖς ἀναδέδειξαι)
διερευνῆσαι, εἴτινες ἔτι ἐκείνων πῃ διασώζονται, καὶ μηνύσας
μοι, πρόσθήσεις καὶ ταύτας ταῖς ἄλλαις, τῇ πρώτῃ τὴν δευ-
τέραν ἐπίδοσιν· καὶ πέπαισο, ὥς οὐκ ἐλάττω καὶ αὐτὸς τὸν
τῆς εἰσφορᾶς μισθὸν ἀπολήψῃ. Ἀλλὰ τί ποτέ μοι τὸ κῆνι-
γμα βούλεται; Ἐπειδὴ γὰρ ἤδη ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερία
βιάζεται, καὶ βιάσται αὐτὴν ἀναρπάζουσιν, ὥρμηκα καὶ γὰρ
ἕνα τινὰ τούτων εἶναι· συναγαγὼν γὰρ τῶν ἐνταῦθ' ἀμα-
κλαπέντων τὰ λείψανα, προσθείς δὲ καὶ εἴτι μοι αὐτοῦ περι-

κεῖσθαι, ἀπαρῶ ἐς Ἀθήνας, τοῦτο δὲ τὸ ἀρχαῖον τῆς φι-
λολογίας σεμνὸν ἐνδιαίτημα, αὐτάτε ταῦτα συνεισοίσων
τῇ πατρίδι ὡς δίκαιον ἀνταπόδωμα τῶν τροφείων, καὶ
ἑμαυτὸν ἐς δευτέρους ἐπιδώσων ἀγῶνας, εἴτι δυναίμην καὶ
τῶν νεωτέρων πόνων μοι προσεκδοῦναι· τοῦτο γὰρ ἐτι μοι
λοιπὸν νῦν ἐν γήρῳ οὐδ' ἢ τῇ νεολαίᾳ χαρίσασθαι· τόδ' ἐπέ-
κεινα τὴν γῆν τῇ γῇ, τὸ μέρος, τῷ ὅλῳ ἀγαπητῶς ἀποδοῦ-
ναι. Ἐρρωσο.

Δημητρίῳ. (74.)

Πυνθάνη μου ἴσως, πότ' ἀπαρῶ ἐντειθεῖν εἰς φίλην πατρί-
δα γαῖαν· τήμερον· τήμερον μὲν τῷ πόθῳ, οὐκ οἶδα δ' ὅτε
ποτὲ τῷ τρόπῳ, πολλῆς ἐνούσης τοῖς ἀσυνειδήτοις πλεονεξίας·
βουλοίμην γὰρ ἂν καὶ ἐφόδιόν τι εὐπορώτερον πρὸς τὸ γῆ-
ρας ἔχων ἀπαρᾶι· τοῦτο δὲ οἱ ὀφείλοντες ἀποδοῦναι μοι
ἐκόντες οὐ βούλονται, ἄλλοι ἄλλα σκηπτόμενοι, πρὸς παρὰ
τησιν ἀποτίσεως· εἰδότες γὰρ με ἀβληχρὸν τινα καὶ ἀδρανῆ
πρὸς βιαιοτέραν ἀπαίτησιν, ἢ μᾶλλον μηδέποτε ἂν δικάζε-
σθαι ἀξιόσαντα, οὕτω με ταῖς ἀεὶ ἀναβολαῖς περικναίουσιν·
τινὲς δὲ καὶ τοῦ φανεροῦ τολμῶσιν ἀναισχυρτεῖν, τί δεῖ
χρημάτων, φάσκοντες, καλογήρῳ καὶ γέροντι, μὴ εἰδότες,
ὅλως εἰς οἷους ἀγῶνας ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων μελε-
τῶμεν αὐθις ἐμβαλεῖν ἑαυτούς· οὐ γὰρ ἂν ἀξιόσκιμα, πε-
ριόντες ἔτι, ἀσύμβολοι τοῖς νέοις νῦν τῶν πραγμάτων γενέ-
σθαι παντάπασιν, οἱ ἐν τῇ δουλείᾳ πολλὰ πρὸς ἀπάλλαγὴν
τῶν κακῶν συνεισενεγκότες. Ἐπειτα πόσα καὶ οἷα τὰ συλ-
λεγόμενα, εἴστ' ἔχειν ὅ,τι τις καὶ ἐς χρηματισμὸν ἡμῶν
ἐπιλήψοιτ' ἂν δικαίως; ὀφείλει μὲν γὰρ αὐτῶν ὁ μὲν φοί-
τις ἑκατόν· ὁ δὲ, δὲς τοσοῦτον· ἄλλως δ' ὅσον τὸ ἡμισυ.
Ἐπεὶ τῶν διδάκτρων· τὸ δὲ σύνολον εἴη ἂν, ὅσον γ' ἂν καθ'

οὐδὲν καὶ ἐξαρκέσαι τῷ διδασκάλῳ καὶ τοισὶ μαθηταῖς· οὐδ' ἄλλω ὡς ἀξίους ἐσόμενους τοὺς ἐμοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἀναδίδασθαι πόνους, εἴγε δεῖ καὶ τούτου πρόνοιάν τινα ἔχειν· ὅρας γάρ, ὅσῃν ἐσθμίαν διδασκάλων ὁ δεκάτης ἀγὼν ἡμῖν ἐνιποίησεν, ἡμῶν μὲν, ὅσοι περιῆμεν, ἀποκεκμηκότων· τῶν δὲ νεωτέρων ἄλλων ἄλλοσε πέριξ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς εὐρεσιν βίου καταφυγόντων. Οὐκοῦν (σὺ γὰρ δὴ καὶ φιλογενὴς εἶ, καὶ τῶν εὐ ποτε παρ' ἐμοῦ παικονότων ἐγγνωμονέστερον διακείμενος) σύμπραξον, ὅπως ἐντεῦθεν ἀναζεύξαιμι τάχιον· οἶσθα γὰρ Ἰωάννην τὸν Στεφανίδην, τὸν ἐκ γειτόνων φημί Βαϊνέσκον, μεθ' οὗ τῶν ἐμῶν λόγῳ ἐν Στεφανουπόλει ποτὶ ἐπηκούσατε, ἐξ ἐκεῖνου ἔτιμοι προσοφείλοντα ἀργύρια ὀγδοήκοντα πρὸς τοῖς ἑκατόν. Τοῦτον οὖν εἴγε πείσεις ἀποδοῦναι μοι τοῦφλημα, σοὶ αὐτῷ πᾶσαν τὴν τῶν χρημάτων ἐπιμετρήσω χάριν. Ἐρρώσο.

Ἰωάννη. (75.)

Ἀκούω σε, θυσάποσπᾶστος ἔχειν καταλθεῖν εἰς τὴν φίλην πατρίδα, ἱμφιλογωροῦντ' αὐτοῦ ἐπὶ μακρᾷ συνηθείᾳ· πρόταρον μὲν γὰρ χειμῶνα καὶ πύλεμον ποιούμενος πρύφασιν, οὕτω τὴν καλὴν καὶ δικαίαν ἀνέβαλλες ἀπονόστησιν· νῦν δ' ἐκείνων τε ἐκλιπόντων, καὶ τῆς τῶν χελιδόνων ὥδης ἔδορ ἡμῖν μηνυούσης, τίς ἢ πρόφασις ὑπερτίθεσθαι, τὸν πολυλάκις εὐξάμενον καὶ καπνὸν γ' ἀποθρύσκοντα τῆς Ἑλλάδος ἰδεῖν; καί τοι ἐχρῆν οὐχ ὅπως αὐτὸν ἐπισπεύδειν τὴν καθόδον, ἀλλὰ καὶ ἄλλους τῷ τε λόγῳ καὶ παραδείγματι πρὸς ταῦτα ἐπισπέρχειν· ἢ γὰρ Ἑλλὰς ἀποσεισαμένη ἤδη τὸν τῆς δουλείας ζυγὸν εὐτυχῶς, συγκαλεῖ πανταχόθεν τὰ ἐκ τῆς πολυπόνα τέκνα πρὸς ἀπαλλαγὴν τῆς ἐκ παλαιῶν ἱπποπολαζούσης αὐτῇ κηλῆδος· μάλιστα δὲ τοὺς τῶν λόγων

θερόποντας· ὧν αὐτὸς τὰ μὲν πρῶν' οὐκ ἂν εἴποιμι, τὴν εἰρωνίαν ἀφροσιούμενος, τὰ δὲ δεύτερα πάντως τυγχάνεις φέρων· καὶ ἔχει τοῦτό γέ σοι μαρτυρεῖν μὲν γαυριῶν αὐτὸς ὁ διδάσκαλος· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοιούτῳ τόκῳ σοι τὸ δάνειον πεποιήκαμεν, ὥστ' ἄλλοδαπούς ἀπὸ τῆς σαυτοῦ κατάρδεύειν πηγῆς, τῆς Ἑλλάδος αὐτῆς διψώσης. Ἐρρώσο.

Ἥσαϊα. (76.)

Τίμοι τιμαί; τίμοι διάκενα ἀξιώματα, ἃ κατεπαγγέλη μοι, εἴγε μείναιμι ἥδε ἔτι, καὶ ταῦτα νῦν γε πόθῳ μὲν πολλῷ με τῆς πατρίδος ἐλκούσης, πλείονι δὲ κάρου τὴν πατρίδα ποθοῦντος; ἔπειτα πῶς ἂν ἀξιωματῶν καὶ τιμῶν, ὧν καὶ νεώτεροι ὄντες κατεφρονήσαμεν, ὡς ὄργανα ταῦτα λογισάμενοι τυραννίας, τὴν ἐλευθερίαν αὐτὴν τὴν τῆς δικαιοσύνης μητέρα ἀνταλλαξαίμεθα; σπουδαρχοῦσι γὰρ ἐκεῖνά γε περιμάχητα· ἡμῖν δ' ἐν ἐκεῖνό γε φίλον τὸ μετὰ φιλοσοφίας ἴσον τοῖς ἄλλοις ἔχειν· ὁ καὶ ὁ θεὸς σωτήριον τῇ τοῦ ἀνθρώπου ἐνέθηκε φύσει ἀπ' ἀρχῆς πρὸς τὸ εὐδαιμον· οὐ πάντες μὲν ἐπιέμεθα, ἐλάχιστοι δ' ἀπολαύουσι· τὸ γὰρ ἄνισσον ἐν τῷ βίῳ, ἀπὸ ἐναντίας ῥοπῆς ἐκχτέρωθεν ξυνιστάμενον, ἀρετῆς οὐ προσέεται παρουσίαν, ὡς τὴν τῆς μεσότητος πλάστιγγα διαφύρω ὀλκῇ ποιῶν ἑτερόζυγον· ὅσῳ γὰρ τοῖς κρείττοσι ταλανταύει τὸ πλεον ἔχειν, τοσοῦτον ἀναιρεῖ τοῖς τοῦ λαττον ἔχουσι μετὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν εὐημερίαν· καί τοι ὁ ποιητὴς καὶ τὸ ἥμισυ τοῦ νοῦς προστίθησιν ἀφαιρεῖσθαι τοὺς τὴν ἰσονομίαν ἀρηρημένους.

• ἥμισυ γὰρ τ' ἀρετῆς ἀποσίνεται ἐν ῥύποντι καὶ.

• ἄνθρωποι, οὗτοι ἂν μὲν κατὰ ἀνθρώπου ἥμισυ εἴποι.

Ἡσίοι γὰρ δεῖ, καὶ μὴ σπουδαρχεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἐντίθησι

τὸ φρονεῖν τὸ δὲ καὶ τοῦ προσόντος πολὺ ἀπὸ τῶν ἔχόντων ἀφείλιν. Ἐρρώσο.

Παῖσις.

(77.)

Πολλὴν παρὰ πολλῶν τῶν παρ' ἐμοῦ λιπαρῶς παιδευθέντων ὁρῶ μοι ὑπάρχουσιν ἀδικίαν· ἀλλ' οὐχ ἥττον καὶ παρὰ τῆς γυνῆς τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Νικολάου Πατζούρα· ἥτις ἀποστερεῖ με γρόσια παντήκοντα πρὸς ταῖς ἑκατὸν, ἐφ' οἷς τὸν υἱὸν αὐτῆς ὅλον ἔτος μικροῦ δεῖν ἐξεδίδαξα, ἄλλοτ' ἄλλη προφάσει ὑπερτιθεμένη αἰεὶ τὴν ἀπότιτιν· καὶ τότε πολλὰ ἐκλιπαροῦσα, καὶ τί οὐ ποιοῦσα τὴν ἀρχὴν, ἐκεῖνον πρὸς ἡμέτερον φύσει γὰρ τινὲς πρὸς μὲν τὸ λαβεῖν, ὣν ἐφίενται χαμερπεῖς γίνονται, καὶ ὅσον γοητικοὶ πρὸς δὲ τὸ ἀποδοῦναι, ἃ ἔλαβον, ὠκνηροὶ καὶ βαρεῖς ἀποβαίνουσιν· εἰ δέ τις καὶ προσέλθοι οἷκαδε παρ' αὐτοῖς τὸ ἑαυτοῦ ἀπαιτήσων, ἀπεζύγωσαν ἂν ἰδόντες αὐτῷ κατὰ τοῦ προσώπου τὰς θύρας. Ἐπειδὴ τοίνυν αὕτη σοι κατοικεῖ ἐκ γειτόνων, πείσον μοι ἐλθὼν πρὸς θεοῦ τὸ γύναιον ἀποτίσαι μοι τὸ ἀργύριον· οἶσθα γὰρ ὥς ἐκ τοιούτων λειψάνων παιρῶμαι τὸν ναῦλον· ἑκατὸν μάλιστα κανταρίων βιβλίων ποιήσασθαι, ἃ μέλλω ἡρος ἡδὴ φανέντος, ἐπέμψαι Ἀθῆναζε· σὺ δὲ τῆς τούτων ἐπιστολῆς συνεργός μοι γενόμενος, ἔση πάντως συμμέτοχος καὶ τῆς χάριτος, εἴ τις χάρις τούτων παρὰ τοῦ κεινοῦ τῶν Ἑλλήνων ἡμῖν ἐποφλήσεται. Ἐρρώσο.

Ἰωάννη.

(78.)

Οὐτ' οἷσάς τις, οὐτ' ἄλλως καταφρονήσεις ἐστὶ τὸ πραττόμενον· ἀλλ' ἔπειδ' οἱ, πρὸς οὓς ἐπιστέλλομεν, διαφύρως πρὸς τὰ ἡμέτερα διατίθενται, διαφύρω, ὥς εἰκὸς, τῶν πρὸς ἑκατέρου γράμμάτων ἐχρησάμεθα χαρακτῆρι· ὅσοι μὲν γὰρ

τῶν ἐμῶν ἐπήκουσαν λόγων, καὶ ταῦτα πέποιήνται παιδικά, πρὸς τούτοις προσηκόντως τῇ ἀρχαίᾳ φωνῇ ἐχρησάμεθα γράψαντες· ἀμφοτέροις γὰρ ἡμῖν τοῦθ' ἡδὺ γίγνεται· τοῖς δὲ ναυτιῶσι πρὸς ταῦτα (οἶσθα γὰρ τὴν ἐτέραν μερίδα) χυδαῖ· στί ἐπιστέλλομεν, καὶ τοῦτ' ἐπειδ' ἂν τις χρεῖα καταναγκάζῃ. Οὐκ οὐτε πρὸς ὑμᾶς ἐπαιρόμενοι, ὥς φασιν, Ἑλληνίζομεν, οὐτ' ἐκαίνων καταφρονοῦντες κατὰ τὴν ὑπόνοιαν αὐτῶν, χυδαίζομεν· ἀλλὰ τὰ προσήκονθ' ἑκατέροις ποιοῦντες· μάλιστα μετριάζομεν. Ἐρρώσο.

Ἀγγελλῇ.

(79.)

Τὸ ὄφλημα, σὺν χάριτι μὲν ἀπαιτούμενον, χάρις ἀποτιθέμενον γίγνεται· διὰ δίκης δὲ, μίσος τίκτει· ἄμεινον τοίνυν σοι εὐγνωμόνως χαρίσασθαι τῇ μετὰ χάριτός σε τρίς ἀπαιτήσαντι, ἢ ἐκ δίκης μετὰ τοῦ ἀργυρίου καὶ τὴν χάριν προσαπολέσαι. Ἐρρώσο.

Μανουήλ.

(80.)

Ὡς περ τῶν χρωμάτων ἄλλοτ' ἄλλο θαυμάζουσιν οἱ τῷ καθ' ἑκάστην ἡδομένῳ τῆς ψυχῆς λίαν φιλοκάλως αἰεὶ χαριζόμενοι· οὕτω καὶ πῶς τῶν πραγμάτων ταῖς καθ' ἡμέραν διχόσεσιν, ὅπως ἔτυχε, δουλεύουσιν οἱ τῷ ὀρθῷ λόγῳ μὴ δυνάμενοι χρῆσθαι πρὸς τὰ πράγματα ἡγεμόνι· κρατεῖ γὰρ ἡ αἰσθησις παρ' αὐτοῖς, τὰ ἡδέα ἐν τῷ πηραυτίκα πρὸ τῶν ἔπειτα συναισόντων, καὶ ταῦτ' ἄλλοτ' ἄλλ' αὐτοῖς κατὰ τὸ δοκοῦν ἐπαγωγότερα παριστᾶ· ὅπερ καὶ τῆς σῆς δοκεῖ γιγῆσθαι ψυχῆς· τί γὰρ γῆρας καὶ ἀναπαύσεις καὶ τοιούτους λίγους προσακίρους ἡμῖν προτείνων, κωλύειν ἐπιχειρεῖς ἢ τῶν καλῶν, καὶ οὐκ ἔχεις, ἢν τετάγμεθα, βαίνειν; τατά γὰρ καὶ εἰ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προτετάγμεθα πολλὰ πλεονάζειν

δ' εἰλήφαμεν δῶρον; πρὸς γὰρ ἐκεῖνον τὸν κανόνα ὁ λόγος ὅ-
γων μικρὰ μὲν ἐνδίδωσι τοῖς ἀγῶσι, μεγάλα δὲ τὰ ἀπὸ τοῦ-
των ἐπαγγέλλεται ἄθλα. Ἐὰ τοίνυν ἡμᾶς ἐπισφραγίσαι τὸν
βίον πονοῦντας ἀγαπητῶς, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς προειλόμεθα
ἄμεινον γὰρ, ὑπὲρ ἑαυτοῦ βουλευέσθαι ἕκαστος. Ἐρρώσο.

Κωνσταντίνω.

(81.)

Πατρίς μὲν πᾶσα καλὸν τὰ καὶ περισπούδαστον τοῖς εὖ-
γνωμόνως ἔχουσι πέφυκεν· ἡ δ' Ἑλλάς πλείω τὸν πόθον μί-
κρότερος ἐνέησι τοῖς ἐν αὐτῇ τὸ φῶς πρῶτον ἐωρακόσιν καὶ
τοῦτ' οὐχ ὅπως τῇ τοῦ κλίματος χάριτι καὶ τῇ τῶν ἀέρων
κράσει καὶ συμμετρίας· ἀλλ' ὅτι καὶ τὸν ἐξ ἀμνημόνευτων
αἰῶνων ζυγὸν ἀποσεισαμένη, ἀνεσώσατ' εὐστόχως τὴν ἀρ-
χαίαν ἐλευθερίαν· ὁ γὰρ ἀφαιρεθὲν, ἀνύποιστον ἡμῖν ἐν μᾶ-
κροτάτῳ χρόνῳ τὴν ταλαιπωρίαν ἐποίησεν, τοῦτ' αἴφνης ἀνα-
ληφθὲν, ἀήρῳ τὴν εὐδαιμονίαν ἀντικαθίστησιν. Οὐκ ἀπει-
κὸς τοίνυν καὶ σε ποθεῖν τὰς Ἀθήνας· καὶ γὰρ καὶ αὐτὸς
τοῦτο πάσχω, ὁ διὰ παντὸς μικροῦ δαῖν τοῦ βίου πλανώμε-
νος ἐν ἀλλοδαπῇ, καὶ περισσότερῳ ἤδη πτέρυγας ζητῶν κατὰ
τὸν Προφήτην, ὅπως ἀναπτᾶς, καταπαύσωμαι τοῦ λοιποῦ.
ἐν τοῖς κόλποις τοῖς ἐνεγκαιμένοις. Ἀλλ' οὖν οὐδ' οὕτω σε
πετραινέσαιμ' ἂν ἐπισπεῦσαι τὴν κάθοδον, αὐτόν τε αὐτόθεν
ἀποροῦντα τῶν πρὸς τὸν βίον, καὶ καὶ τῶν πραγμάτων μὴ πω
καθεστηκότων· ὁ γὰρ πόλεμος πολυετής τε καὶ λίαν γενόμε-
νος χαλεπὸς, πολλὰν ἐπήνεγκε τοῖς ἐγγχωρίσι τὴν ἀπορίαν.
Δεῖ τοίνυν τοὺς μέλλοντας κατεῖναι οὐχ ὅπως μὴ ἐλπίζειν
ἀπορίαν τινὰ ἐκεῖθεν εὐρήσεσθαι, ἀλλὰ καὶ εἰσενεγκεῖν ἀξιοῦν
τινα ἔρανον ἔξωθεν τοῖς τὰ ἑαυτῶν εἰς τὴν κοινὴν κατανα-
λώσασιν σωτηρίαν· ἀπὸ γὰρ τοιαύτης γνώμης καὶ γὰρ, καὶ
εἰς ἕτερος, ὥρμηται προσιῖναι τῇ φιλατάτῃ πατρίδι. Σπ-

φέρει σοι τοίνυν ἐν καὶ δύο ἔτη προσενδιατρίψαντα ᾧδε, καὶ
ἐφόδιον ὅσονδ' ἔναι ποιησάμενον, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων
ἐκατ' ἐπὶ τὸ μᾶλλον εὐθηνουμένων, μετὰ κρείττονος κατελθεῖν
τῆς ἐλπίδος· βουλευέσθαι μὲν γὰρ δεῖ βραδείως, ἐπιτελεῖν δὲ
ταχέως· ἵνα μὴ ἐκεῖσε γενόμενος, ἐπιθυμήσῃς αὐθις τῆς ἀλ-
λοτρίας μάξης. Ἐρρώσο.

Δημητρίῳ.

(82.)

Οἶδα μὲν καὶ γὰρ τοῦθ' ὡς ἐπὶ παντὶ συμβολαίῳ, συγγραφεὺς
τὸ ἔθος ἐδίδαξε γίνεσθαι, ἵν' ἐν ταῖς δίκαις ἔπειθ' οἱ δικα-
ζόμενοι ἔχωσιν ἀπαιτεῖν κατὰ νόμους, ἀλλ' οἶδ' ὅτι καὶ κεῖνο
ὅτι διὰ τοὺς φιλοδίκους καὶ πονηροὺς ὁ νομοθέτης τοιαύτην
τῶν πολιτῶν πεποίηται πρόνοιαν· ἐπεὶ ἐνεκά γε τῶν γρη-
στῶν, καὶ μάλιστα διδασκόντων καὶ διδασκομένων οὐκ ἂν
χειρογράφων ἰφρόντισεν ἀποδείξεων, τὸ συνειδὲς αὐτοῖς
πάσης μαρτυρίας τιθέμενος βεβαιότερον. Τέως δ' οὖν κατὰ
γε τὸν σὸν λόγον ἐμὸν πάντως γίνεται τὴν ἁμαρτήματα, ὅτι σε
τῶν πρώτων τὸν τρόπον ἐπέχοντα, ἔλαθον τοῖς δευτέροις τὸν
τρόπον ἐγκαταμίξας, πίστιν παρασχών, ὃς ὑπέσχου; πάν-
υ ἀκαίριος παρὰκούσας τοῦ λέγοντος.

Μίμνωσ' ἀπιστεῖν ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν.

Ἀλλ' ἔχεις γε σὺ μὲν τὰλλότριά, ὡς φῆς, ἐκ τῶν γραμμάτων
τοῦ νομοθέτου, ὡς ἀκόρεστον κακτημένος τὸ φρόνημα· ἡμεῖς
δὲ τὸν φυσικὸν μᾶλλον σεβοίμεθα νόμον; ἂν σε· ἡ σύνοικος
πονηρία ἀφεῖλε τὸ σύνολον. Ἐρρώσο.

Ιωάννῃ.

(83.)

Οὐκ ἔρ' ἄνευ λόγου καὶ δικαίας αἰτίας ἀκούω σε λέγειν,
ὅς οὐ δικαίως ἀπαιτῶ σε, μὴ δὲν μαθόντα, τὰ δίδασκ' πολ-

ἀλλὰ γὰρ ὑπὲρ ἐμοῦ διδασχθεὶς περὶ τὴν δικαιοσύνης καὶ εὐγνωμοσύνης, τοσοῦτον ἀπέχεις τοῦ κατέχειν τὴν πούτων, ὥστ' οὐδὲ πρὸς τὸν διδάξαντ' αὐτὸν τὰ καθήκοντα ταῦτα φυλάττειν προήρησαι. Ὡς οὖν μάτην ἀμφοτέροις, ἐμοὶ μὲν τοῦ διδάσκειν, σοὶ δὲ τοῦ ἀκούειν γεγεννημένου, ἄτοπον ἀληθῶς προσπατεῖν ἐπὶ τούτοις καὶ ἀμοιβήν. καὶ γὰρ οὐδὲ γεωργὸς ἐπιεικὲς ἀχαρίστη ποτὲ γηδίῳ σπουδαῖον σπέρμα καταβαλὼν, εὐλόγως ἀν' αὐτῷ χαλεπῆναιεν, ὅτι μηδὲνα καρπὸν ἐν ἀμνητῷ συγκομίσεται. Ἐρρώσο.

Χριστοδούλου. (84.)

Οἶδα μὲν καὶ γὰρ τοῦτ', ὅσοι ἰσχυρότερον τῶν, οἷς ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς κωλύσαι ἰδεῖν τὴν πατρίδα, καὶ αὐτοῦ τοῦ φωτός, ὥς εἰπεῖν πολλῷ ἡδιον δοκεῖ σοὶ εἶναι, ὥς μόναις ἐτι ταῖς ἐλπίσι τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα γελαῖ. τά τε γὰρ πολιτικὰ αὐτοῖς οὐκ ἔστιν ἐς τὸ βασιμώτατον ἀπὸ τῶν συμμάχων καὶ τοῦ Σουλτάνου ἐπικεκύρωται, καὶ ὁ πόλεμος αὐτὸς, γενόμενος διαρκὲς, πολλὴν τὴν ἐρήμωσιν ἐπήνεγκεν ἐνδον· ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἀπειρήσιας ἀν' ἡμᾶς τῆς πρὸς ἐκεῖνα ὁρμῆς· καὶ τοσοῦτω γε, ὅσῳ καὶ μᾶλλον τοῖς ὑμετέροις ἐνταυθὶ ἀπαρεσκόμεθα, ὁρῶντες ἐλεεινῶς τὸν πολὺν ἄνθρωπον νόμῳ πρὸς τοὺς πλουσίους ἐλασσούμενον ἀναξίως· καὶ διὰ ταῦτα ἐξελεξάμεν μετὰ τοῦ Προφήτου παραβρίπτεισθαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ μου μᾶλλον, ἢ κατοικεῖν ἐν σκηνώμασιν ἁμαρτωλῶν· ἁμαρτωλὸς γὰρ πᾶς ἔμοιγε, ὃ τὸ μὲν ἄνισον φίλον, τὸ δὲ ἴσον πολέμιον. Ἐρρώσο.

Γεωργίου. (85.)

Εὐαγγελίον τὸ πάντων τῶν εὐαγγελίων ἡδίστον ἡκω σοὶ ἐρῶν, ὦ Γεώργιε· ὁ γὰρ πάλαι κηρύττεν ἐν σὺν προήσει περὶ

τῶν Ἑλλήνων ἀκούσας, τοῦτ' ἤδη λόγος, εἰς πᾶσαν διαχυθεὶς τὴν πόλιν, ἐβεβαίωσε τὴν μερὸν, ἡδονῆς ἀμυθύτου τὰς ἀπάντων ἐμπλήσας καρδίας· γράμματα γὰρ, ὃ βέλτιστε, ἦκε γῆρας ἀπὸ Βυζαντίου, τὴν ὑπὸ τοῦ Σουλτάνου τῶν συνθηκῶν ἐπικύρωσιν ἐξαγγέλλοντα· καὶ ἤδη σοὶ μετὰ πόλεμον δεκαετῇ τῆς ἐκλάδος ἡ ἐντὸς Ἀχελώου καὶ Σπερχεῖοῦ ἐλευθέρῃ τε καὶ αὐτόνομος· ὦ

Λατὶς αἰλίου τὸ κάλλιστον ἱπταπόλιν φανέν
Θήβη τῶν πρέτιρον φάος,
Ἐφάνθη ποτ', ὃ χρυσίας
Ἡμέρας βλέφαρον χρυσαυγίς.

Μέγα γὰρ τὸ εὐτύχημα, νόμον μετὰ τοσοῦτους αἰῶνας ἐρεῖν ἰσηγορίας διδάσκαλον, ἐλευθερίας παιδαγωγὸν, ἄριστον ἀρετῆς τροφέα, δικαιοσύνης πρύτανιν, σωφροσύνης κανόνα, ἰσότητος πλάστιγγα, θρησκείας μύστην, φιλοσοφίας ἐπίδειξιν, τὸ κάλλιον πρὸς εὐδαιμονίαν τῶν πύλειων σέμνωμα. Τί οὖν σοὶ δοκεῖ; καὶ τί ποτ' ἐγνώως ποιεῖν; οὐκέτι γὰρ οἶμαι, ἐμφιλοχωρήσεις, ἐνθ' ὥς μάλιστα κρατεῖ τὸ ἄνισον, οὕτως ὃν σκυθρωπὸν, τῷ τοῦ μὲν πολλὰ ἔχοντος, λαμβάνειν τοῦ δὲ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ ἂν αὐτοῖς μικρὴν προσῇ, καὶ τοῦτο φέροντας ἐκεῖνοις προσθεῖναι· οἱ γὰρ ἄνθρωποι οὕτως, ὥς ἔσκειν, ἐξσκοῦουσι τὸ, Παντὶ τῷ ἔχοντι δοθήσεται, καὶ περὶ σσευθήσεται, ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ· ὁ καὶ αὐτὸς πολλαῖς οὕτω πρὸς αὐτοὺς ὑποκαριζόμενος, παρεξηγησάμεν, εἴ ποθ' ἡμῖν παρενέπεσε λόγος περὶ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης, ἐν ἔχοιμι οὕτω πῶς διζιώτερον ἐκπαιδεῦσαι ἤθως ὅλως ἐκ παλαιῶν ἐτῶν ἀποσφακίσαν, εἰρωνεῖα, ὥσπερ μέλιτι τὰ δριμύτερά τῶν φαρμάκων, τὴν ἀλγέθειαν δεύσας· καί τοι ὁ λόγος μὲν ἐκ φιλοσό-

δος φαοὶν ἄγγελόν σοι γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ σὲ αὐτὸν κατα-
γαγεῖν, οἷκαδ' ἐπανιόντα· δι' ἐφέσεως ἔχειν· πρὸς δὲ τί καὶ ἀν-
τειπεῖν δίκαιον ἀξιῶσεις; ἱκανὰ γὰρ, τῆς φιλτάτης ἀλλοτριω-
θέντες περὶ τοῦ, ἴσμεν ἐν ἀλλοδαπῇ πεπονθότες. Παρασχεύα-
σαι τοίνυν, ὦ ἀριστε, συναπαρῆαι ἡμῖν ἐντεῦθεν· ἐγὼ γὰρ
δυοῖν ἴσως (σὺν θεῷ εἰρήσθω) μηνῶν παρελθόντων, οὐκέτι
ὑφ' ἧς ὁσημέραι πληττόμενος ἐκκεκώφωμαι· τοσοῦτον ἀπέσ-
χοντο τοῦ ἀπενέγκασθαι τι τῶν ἡμετέρων λόγων πρὸς τὴν
τοῦ ἡβίου βελτίωσιν, ὅσον Διονύσιος ἐν Σικελίᾳ τῆς τοῦ Πλάτ-
τωνος φιλοσοφίας ἀπώνατο. Ἀλλ' οὔτοι μὲν αὐτοὶ ἑαυτοῖς,
ἐφ' οἷς πράττουσι, δίκην δίδόντες, χαιρέτωσαν· ἡμῖν δ' ἐξῆς
μελήσει τῶν ἡμετέρων. Ὡς ἔλλαξ, ὦ φιλτάτη πατρίς, εὐμε-
νῶς τὰ σαυτῆς ὑποδέξαι τέκνα, νῦν γοῦν τὴν ἀρχαίαν ἀνα-
σωσαμένη ἐλευθερίαν· εἰ γὰρ καὶ διὰ μακροῦ τῶν σῶν ἀπασ-
χοινίσθησαν ὄρων, ἀλλ' οὐδέποτε τῶν φιλοστόργων σοῦ ἐπε-
λάθοντο κόλπων, οὐδὲ τὰ τροφεῖά σοι, τὰ γε δυνατὰ, ἡμέ-
λησαν καὶ πόρρωθεν ἀποδοῦναι.

Τῷ Δημητρίῳ. (88.)

Συχνὸς διεῖρξεν χρόνος, ἐξ ὅτου ἐπέσταλκά σοι εἰπεῖν τῷ
Βοῖνεσκίδῃ ἀποτίσαι, ἃ ὀφείλει μοι δίδαστρα· ἀλλ' ἔοικας ἢ
ἀμειλῆσαι ὅλως, ἢ ἄλλως ἀποκνηῆσαι ἐκ δυσωπείας εἰπεῖν
αὐτῷ τὰ ἐπεσταλμένα, ἀφροσιούμενος τῇ ἐκείνου ἐπιθέσθαι
ἀγνωμοσύνη· Ἦν' οὖν ἐκ προφάσεως ἔχης τοῦ πάθους κατακ-
ρατῆσαι τούτου, ἐπέθηκά σοι καὶ ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν,
τοῦτ' αὐτὸ τὸ ἐμαυτῷ ἀπαιτῶν ὀφειλόμενον. Ἀποδοὺς τοίνυν,
χρήσῃ οὐχ' ἥττον καὶ λόγου παρρησίᾳ, τὴν τ' ἐκείνου ἀβελ-
τερίαν ἠθικώτερον πρὸς τὰ καθήκοντα ἐκπαιδεύων, καὶ τὴν
ἐμὴν ἀποφαίνων χρεῖαν αὐτῷ συντοχώτερον· περίεστι γὰρ

σοι καὶ λόγος ἱκανὸς, καὶ ἐμπειρία πραγμάτων ἀμφοτέρωθεν
ἐκτε θεωρίας καὶ πράξεως. Ἐρρωσο.

Τῷ Κομμητῷ. (89.)

Λόγος συχνὸς, οὐκ οἶδ' ὅπόθεν, διαπέφοίτηκεν ὡς ἡμᾶς, ὅτε
χαλεπῶς φέρων τὴν ὑπὸ τῶν κακούργων τῶν χρημάτων
ὑφαίρεσιν, περιέστης εἰς μελαγχολίαν δεινὴν, μήτε φίλων,
μήτ' ἄλλο γέ τιγος ἀνεχόμενος ὁμιλίαν, ἀλλὰ τοῖς ἐρημο-
τέροις μᾶλλον ἀρεσκόμενος χώροις, καὶ πικρότερον, ἢ κατὰ
σκαυτὸν, διάγων βίον, ἀπρόσιτος ἀνθρώποις γέγονας, καὶ
ὅλως ἀγέλαστος· καί τοι ἔγωγε τούτοις οὐκ ἂν πιστεύσαιμι,
εἴτε τοῦ βούλεισθαι, εἴτε τῆς ἀληθείας ἐνατυπούσης τοῦτο·
πῶς γὰρ ἂν ὁ ἐν ἀπάσαις διατριβαῖς γιγνόμενος ἡδιστος, καὶ
τὸ ἀστεῖον πολλάκις εἰς βωμολοχίαν ἐκβιαζόμενος, ἐς τοσοῦ-
τον περισταίῃ μελαγχολίας; ἀλλ' εἰ καὶ τὸ πάθος τι τῆς
σῆς ψυχῆς κατεκράτησεν, οἷα φιλεῖ τὰ τοιαῦτα παλλάκις
καὶ τῶν ἀηττήτων κρατεῖν, πάρεστιν ἰάσασθαι τοῦτο σοφω-
τάτῳ φαρμάκῳ, τῇ ἀχόλῳ νηπενθεῖτε, καὶ κακῶν ἀπάντων
ἐπιλήθῃ φιλοσοφίᾳ· οὐ γὰρ μόνος σὺ, οὐδὲ πρῶτος αὐτὸς
τοιαύτην ὑπέστης ζημίαν· ἐγὼ γὰρ αὐτὸς, καί τοι πλεον, ἢ
σὺ, ὑπὸ τῶν πλεονεκτούντων ἡδικημένος, κατ' ἀρχὰς μὲν
πέπονθά τι καὶ μικρόψυχον· εἴτα χαίρειν εἰπὼν τῇ λύπῃ,
παρωσάμην τὸ πάθος λόγῳ, ἄλλοθεν ποθεν ἑτέραν ἀναμει-
ρήσας ταῖς ἐλπίσιν ἀντίρροπον εὐπορίαν. Ἐπειτα τί ἂν καὶ
λυποίμεθα ἐπὶ χρήμασιν, οἱ ἐπὶ τὸ τέρμα μικροῦ δεῖν τοῦ
βίου ἤδη γεγεννημένοι; πόσον ἔτι διαβιώσομεν χρόνον, οἱ
μηδὲ πένθ' ὅλα ἔτη εἰκάζοντες ἔξαι βιώσιμα; ἐν οἷς, καὶ
ἀργυρίου παντελῶς ἀπορήσωμεν, ἱκανοὶ εῖσονται βόσκειν ἡμᾶς
καὶ ἡμέτεροι πόνοι· προσενεγκόντες γὰρ τὰ προσόνθ' ἡμῖν τῶν
ἐγγείων τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων, οὐκ ἂν ἀχάριστον αὐτοῖς

τὴν χάριν ταύτην, καὶ ταῦτ' ἐν καιρῷ τοιούτῳ, καταθησόμεθα, μικρὰ μεγάλων ἀνταλλαττόμενοι· εἰδ' οὐ βούλει τοῦτ' αὐτός, ἀλλ' ἔκ γε τῆς ὠνῆς αὐτῶν περιέσται σοι τοσοῦτον, ὥστ' οὐ μόνον σεαυτὸν, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους ἀπόρους τρέφειν, καὶ τὴν σὴν Ἐγκύκλοι παιδείαν, χρησιμωτάτην γ' οὖσαν, ἐκδοῦναι ἀπὸ τούτων τὸ δεύτερον. Ἀλλὰ περὶ γε τούτων, ἐπειδὴν σὺ θεῶ μετ' ἀλλήλων ἐν ταῖς κλειναῖς Ἀθηναῖς γενώμεθα, σκεψώμεθα ἄμεινον· νῦν δὲ καιρὸς σοι, καταλιπόντα τὴν τῶν Πυγγίων μητρόπολιν, κατέλθειν διὰ Τεργέστης εἰς τὴν εὐνομούμενην Ἑλλάδα, τὸ τιμαλφέστατον τῶν παιδαγωγικῶν σου βιβλίων ἀγώγιμον ἐν καιρῷ τοῖς πεινώσι προσοίσοντα· διψᾷ γὰρ ἡ Ἑλλὰς τῶν τοιούτων, ἐκ πολλῶν ἤδη καὶ χαλεπῶν περισωθεῖσα κινδύνων· ἢ οὐκ ἀκήκοας, ὅπως ἡ νειολαία ἄξιόλογος διὰ σπᾶνιν προσφοιτᾷ εἰς τὰ παιδαυτήρια; Τούτοις οὖν πῶς οὐκ ἂν ὀρεξοίμεν ἔτι καὶ νῦν χεῖρ' ἄρωγόν, ὅτω ὅν δυνώμεθα τρόπῳ, οἷς τοσοῦτους ἀπ' ἀρχῆς διὰ πολλῆς κακουχίας πόνους προσηλωμένους καυχώμεθα; πῶς δὲ καὶ τὸν βίον οὐ τῇ αὐτῇ φιλοτιμίᾳ καὶ προθυμίᾳ ἐπισφραγίσοιμεν; εἰ δὲ μὴ, πάντων ἐσόμεθα ἀφρονέστατοι, εἴγε λήσομεν, ἡμᾶς τ' αὐτοὺς καὶ τοὺς πόνους ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς κίχλεως καὶ ἀφρόνως προσκναλώσαντες. Ἐβρώσο.

Τῷ Ἀγγελλῇ. (90.)

Τέταρτον τοῦτό σοι παρ' ἐμοῦ· παρὰ σοῦ δὲ πρὸς οὐδέν μοι τούτων ἀπῆντηται· ἀλλ' οὐ καὶ τὰ τελευταῖα ταῦθ' ὁμοίως ἐλπίζω μάτην μοι ἔσεσθαι, εἰ μὴ παντάπασιν αὐτὸς σεαυτοῦ κατέγνωσ ἀναληθείαν· ἢ γὰρ τὴν χεῖρα ὄψομαι, ἢ τῆς φωνῆς ἀκούσω; καὶν ἄλλως ἢ μὲν Ἰσαῦ, ἢ δὲ Ἰακώβ ᾗ, καὶ οὐδέτερον ὀρθὸν ἐξ ἀπλότητος. Ἐπιφάνηθι τοίνυν, ἢ

ἄριστ', ἢ ὡς Ἰδάλῳ, ἢ ὡς Ἰακώβ, ὁποῖον βούλει φάνηθι μένῳ· ἢ τοῦ χεῖρι ἐκ δικαιούσης· παρέχούση, ἢ φωνῇ ἐξ ἀγνώμης ἀποφασκούσης, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἄλλοθεν ποθεῖν πείρασώμεθα ὡς προσήκοντα τοῖς σὺς τραύμασιν ἐπιπάσαι τὰ φάρμακα· νόμος γὰρ τῶν τοιούτων νοσημάτων ἄριστος ἰατρός· εἰκεν εἶναι, εἴγε οἶόν τε εἴη καὶ τοῦτον εὐρεῖν ἐν Δακίᾳ μετὰ τοῦ δικαίου δραστήριον. Ἐβρώσο.

Τῷ Μάρκου ἡλῶ. (91.)

Ἐκαμον μὲν γράφων, ἔκαμον δὲ μᾶλλον καὶ λόγῳ τοὺς πλείους πεζιθόν· τὰ ἐμῶν τοῦ ἀπαιτῶν· ἀλλ' οὔτε γράφῃ, οὔτε λόγῳ καταπραΰνην τί τῶν πόνων ἀντάξιόν· οὐδ' ὅσον ἐφ' ὅσον ἔχειν ἀδρύτερον, καὶ ἀνδρὶ γέροντι πρὸς ἀποδῆμιον μακρὸν ἐξισνούμενον· ἐπειτὰ σὺ καταξιοῖς ἔτι με· κατὰ μέτρον καὶ ἐνθ' οὔτε συνειδὸς, οὔτε νόμος ἰσχύει, καὶ τὸ εὐγνωρίζον πάντ' ἄπασι προσάπολ' ὡλε· μὴ μοι γένοιτο τοῦθ', ὥστε πᾶν τρεῖς ἐπιλαθέσθαι· πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις τοσοῦτοις οὖσιν, οἷς ἐγὼ ἐπαρέσχομαι, αἰσχυναίμην, ἂν καὶ τὸν Ἰωσήφ, οὗ τὰ ὅσα μετεκρίσαντες Τασέρ, εἰς ἐπιταγῆς οἱ πρόσήκοντες, μηδέν· αὐτὸς ἔχων τὸν τοῦτό μοι εἰσέπειτα χαρισόμενόν· καὶ οὐ φημι ταῦτ', ἀπειθέων τὴν Δακίαν· Αἰγύπτῳ· πῶς γὰρ, ἣν εἰλόμεν δευτέραν πατρίδα, τὴν ἐμῶν τοῦ ἰφυγῶν τότε, ὑπὸ Φαράῳ μαστιζομένην· δεινὸς, ἀλλὰ νῦν γ' ἡ ἐμὴ πολλὰ χρεῖται, ὥσπερ τι νεόφυτον σπουδαίας τυγχόν φυτὸς τούργις, πανταχόθεν νῦν ἀναθάλλουσα νόμοις ἰσηγορίαις· οὐδὲ γὰρ ἐκ τοῦ εὐροῖν ἡμᾶς μόνον καθ' αὐτοὺς χρὴ τὰς ἡδονὰς προσκτάσθαι· ἀλλ' ὀρώμεν μᾶλλον καὶ τὴν τῶν ὁμογενῶν εὐδαιμονίαν προβαίνουσαν, τὰς ἀληθεστέρως εὐφροσύνας πορίζουσαν. Ἰὰ τοίνυν ἡμᾶς ἰδεῖν τὰς ποθούμενάς.

(TOM. A.)

Αθήνας, ἔνθα τὴν γεροντικὴν ξυναυλίαν μετὰ τοῦ ἱεροῦ ἀγα-
θοῦ Ἰσραηλίου (Γρηγόριον οἶσθα τὸν Κωνσταντῶν ἀκούσας)
ἅπαντες καὶ προσάσαντες, τῷ αὐτῷ τάφῳ, ὡς ἡ ἐμὴ ἐλπίς,
ἅμφω συγκαλυφόμεθα. Ἐρρώσο.

Τῷ αὐτῷ. (92.)

Πυθάνη ἴσως, τί ποθ' οὕτω διατρίβω ἐνταῦθα ἔτι, ἄλλην
ἐξ ἄλλης αἰ ποιοῦμενος τῆς ἀναχωρήσεως προθεσμίαν· τί
γὰρ καὶ πάθωμεν ἀγγώμασι μαθηταῖς ἐντυχόντες τισί;
εὐρόντες γὰρ με, ὡς ἔοικεν, ὡς ἐν εὐθηνίᾳ τότε πραγμάτων,
νεάζοντα μὲν καὶ πρόθυμον πάντας διδάσκειν, ἀβληχρὸν δὲ
καὶ ψυχρὸν γερόντιον ἀκριβῶς ἀπαιτεῖν, καὶ τῇ εὐγνωμο-
σύνῃ αὐτῶν ἀπ' ἀρχῆς συγκεχωρηκότα, ὁπότε βούλονται,
τὴν ἀπότισιν, καταπρονοῦσι νῦν, ἀνάγκης μοι οὔσης ἀπαραι-
καί, ἐγένοντό μοι οἱ πλείους κακέμφοται, μαθηταὶ καὶ ἀχά-
ριστοι, φίλοι καὶ ἐπίβουλοι· ὥστε με θαυμάζειν, ὅπως ποτὲ
μεταβαλόντες, ἐμοῦ περὶ εὐγνωμοσύνης αἰ καὶ δικαιοσύνης
διδάσκοντες, αὐτοὶ ἀπὸ τῶν ἐναντίων, ὡς ἄλλοι Κριταί, ἐπ'
ἐμὲ τὸν διδάξαντα ἦλθον, ἐνδείκνυν τε προβάλλοντες, καὶ
ἄλλας τινὰς περιστάσεις· τὴν δὲ χρυσὴν ἐσθῆτα, καὶ τὰς
ἄλλας ἡδονὰς, αἷς αἰ ἐντροφῶσι, παρασιωπῶντες· οὐκοῦν
καλῶν τῶν διδασκαλίων περ' αὐτῶν ἐσμέν ἀπολελαυκότες,
ὅσως καὶ χορὴν ποτιζόμενοι· ἀλλ' εἰ καὶ νῦν οὐκ ἠβουλήθη-
σαν τὰ ἐαυτῶν συνιέναι καθήκοντα, ἔσται ὅτε ὄψονται,
εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, εἰ μὴ παντάπασιν αὐτοῖς ἀπεσβέσθῃ πᾶς
συνειδός. Ἐρρώσο.

Κωνσταντίνω. (93.)

Ἰωάννης ὁ Βοϊνασκίδης μαθητεύσας παρ' ἐμοί, ὁπότε κα-
τερύγομεν εἰς Στεφανούπολιν, οὕτω ἀπέτισαν ἡμῖν, ὅπερ ὠ-

φελὲν, ἐφ' οἷς ἐδιδάχθη· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ τὴν ἀπορίαν
καταμεμψόμενος ὡς ἐν τοιοῦτῳ καιρῷ, δέδωκέ μοι συγγρα-
φὴν ὁραιοῦς, μέχρις ἂν ἐπανελθὼν οἴκαδε, ἀποδῶ μοι εὐγ-
νωμόνως τὰ δίκαια· νῦν δ' ἀποθανόντος ἐκείνου, ἀναισχυν-
τεῖ ὁ υἱός, ἄλλοις ἄλλοις εὐπράπτοις σκηπτόμενος λόγοις, καὶ
τὸ θαυμαστότερον, ὅτι ἂν πάλαι ποτ' ἤκουσε παρ' ἐμοῦ, ἀπε-
ρρήσαν ἤδη, φησὶ, τῆς μνήμης αὐτοῦ. Ἐπειδὴ τοίνυν εἰς καὶ
οὗτος τῶν ἐν τῇ ἐκτελεστικῇ βουλευτηρίᾳ ὑπουργούντων
ἐστί. τούτων δὲ ἀρχαὶ πάντων ἡ σὴ μεγαλοπρέπεια, δεῖν θαύ-
τερον ποιήσας, χάρις μοι τὰ μέγιστα· ἢ κελεύσεις αὐτὸν ἀπο-
δοῦναί μοι τοῦτ' ἡμεῖς· ἢ ἀποδοῦς αὐτός, ἀπὸ τοῦ ἐκείνου ὀ-
φειλομένου μισθοῦ ὑφαιρήσεις τὸ ἴσον. Ἐρρώσο.

Εὐφροσύνῃ. (94.)

Οὐκ ἄρα παντελῶς οἱ ὄνειροι ἄσημοι καὶ ἀξυντελεῖς τοῖς
ἀνθρώποις ἐπιφοιτῶσιν· ἀλλ' ἐστὶν ὅτε καὶ ἀπ' αὐτῶν εἰς
τὸν βίον πολὺ τὸ ὠφέλιμον ἔρχεται· ὁ γὰρ ἐν ἐκείνοις ἀτε-
λές τι καὶ ἀξύμφυλον ἢ φαντασία ἔτεκεν ἀμβλωθρίδιον, τοῦθ'
ὑπαρ ὁ λόγος λαβὼν, καὶ διασχηματίσας εἰς τὸ κατὰ φύσιν,
τέκνον χάριεν πολλάκις ἀπέδειξεν. Ἀλλὰ τί ποτέ μοι βούλεται
ταῦτα; ἔδοξα γὰρ ἐν ὕπνοις περὶ τῶν νῦν παρ' ὑμῖν πράτ-
τομένων ἰσχυρῶς πρὸς σὲ διαφέρεσθαι· τίς δὲ ἡ διαφορὰ, καὶ
ὅπως πρὸς ἀλλήλους ἡ μάχη ἐδόκει, εἴσῃ τὴν μακροσκελῆ
μην ταύτην ἐπιστολὴν ἐξῆς ἀναγνούς· ὅτι μὲν τι μὴ τοιοῦτος
εὐ, οἶον ὁ λόγος δείκνυσσι, τοῦτο μὴ λέγε· οἶδα γὰρ σὲ καὶ γὰρ
ὑποπρονοῦντα τοῖς ὅλοις· ἀλλ' οἱ ἀρχιτέκτονες ὄνειροι οὕτως
ἠκονδμήσαν διαιτήσασθαι ταῦτα, ὅπως σοῦ διελεγχόμενου,
ἐτίθῃς τισὶν ἴσως ὠφέλιμα γένηται· ἔτιτι οὖν δοκεῖ σοι τὸ
παιδίον καλὸν καὶ ἀστέιον, ὥστ' ἔχειν τι καὶ θέλγητρον ἀξίον.

πρόσκει αὐτὸ, εἰς οἱ τῶν καλῶν ἐμφύονται ἔρωτες, καὶ ἄλ-
λως ἀπὸ γὰρ τῆς ὀφείας δοκῇ πῶς στουγνὸν καὶ δυσάγωγον.
Ἐρώσοι.

Τῷ αὐτῷ. (15.)

Ὡς πολλὰς ἡμῖν ἐδύτης χάριτων, ὦ Εὐφρόσυνη, προσην, ὅσον
ἀπὸ γὰρ τῶν λόγων ἦν εἰκάζεται, καὶ οὐκ ἐθ' οἷός τ' ἐδόκει εἶναι.
ὅρ' ἡδονῆς κρατεῖν σεαυτοῦ, ἐφ' οἷς καὶ παρ' ὑμῖν ἐς τὸ
εὐνομιώτερον, ὡς φατε, τὰ πράγμαθ' ὁμοίως τοῖς παρὰ τοῖς
Ἕλλησι μετερρύθμιστα καὶ τοῦτο μὲν εἰκύτως· ὥσπερ γὰρ
ιδιώταις πρὸς ἀλλήλους ἐπιδείξαι· ἐφ' ὅτ' οὐδ' ἐμπέπτει ζή-
λος· οὕτω καὶ ὅλα ἔθνη, τίς τίνα ὑπερβάλλει εὐνομία, πολ-
λάκις τὸ φιλότιμον ἐκκαίει· δεῖ μὲν τοι γ' ἐφ' ἀπάντων
τῶν ὁμογενῶν ἀπὸ τοῦ ἴσου σκοπεῖν τὸ ἐκ τῆς ἀμίλλης
ἐπιγιγνόμενον ὄφελος· τήνικαῦτα γὰρ πολλοῦ γ' ἂν ἄξια
ταῦτα εἴη, οὕτω γιγνόμενα· εἰδὲ τις τὴν τῶν ὀλίγων εὐδαι-
μονίαν ἐν τῇ τῶν πλειόνων κακοδαιμονίᾳ ποιεῖται ὑπόθεσιν
τῆς καυχήσεως, ὃ καὶ παρ' ὑμῖν ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων
ὁρῶμεν γιγνόμενον, οὐχ' ὅπως πρὸς τὰ τῶν Ἑλλήνων πολὺ
τὸ ἀνόμοιον τὰ ὑμέτερα ἔχουσιν, ἀλλ' οὐδ' ἄλλως ὅπως δὴ
ποτε ἀνεπίληπτα γίγνεται· τί γὰρ, ὦ θαυμάσιε, ὑμῖν πρὸς
ἐκείνους ὁμοιον, ἢ παράμιλλον, παρ' οἷς ὑπόθεσις τῶν νόμων
καὶ κεφάλαιον τῆς εὐδαιμονίας πρῶτόν τε καὶ ὕστατον τὸ
ισόνομον, ἐξ οὗ, ὡς ἀπὸ ρίζης μιᾶς, ἐλπίς ἀναβλαστήσειν
ἐν βραχεῖ χρόνῳ πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς ἀρετῆς βλαστήματα
ἀγλαόμορφα; ποῖόν σε ψεῦδος φύγεν ἔρκος ὀδόντων, οὕτως
ἀθασανίστως ὑπὸ τῆς τῶν πραγμάτων σκιᾶς πρὸς παρα-
λογίαν παρασεσυρμένον; προνόμια γὰρ ὑμεῖς θαυμάζετε,
ὦ θαυμάσιοι, ἀδείας τε καὶ ἀτελείας τοῖς πλουσίοις εἰσα-
γοντες· ἃ ἐκεῖνοι ὀρθῶς καὶ δικαίως καθάπερ κατήργησαι
σῆτας ἡγούμενοι ταῦτα εἶναι, καὶ θορίπας ὅλως ὀλιθρίους

τῷ ὅλῳ γένει, νῦν μὲν ἐκ τοῦ φανεροῦ ταῖς τῶν πολλῶν
τρεφομένους σαρκί, μικρὸν δ' ὕστερον, ἔρποντας κατὰ μικρὸν
ἐς τὸ πρόσω, καταδυσσομένους μέχρι τῶν ὀστέων· ἢ τί ἄλλο
πατὲρ ἡγητέον τὰ λεγόμενα φέουδα, ἢ τὸ μὲν βάρβαρον ἔθος
ἄνωθεν ἐκ σκοτεινοτάτων αἰώνων, ὡς ἀπὸ τῶν κευθεμάτων
τοῦ ἄδου ἐξήμεσεν· ὑστέρῳ δὲ χρόνῳ ἐκ πολλῶν ἀγώνων
ἐξήλειψεν ἀπὸ γὰρ τῆς εὐνομιουμένης Εὐρώπης· ἐν μέρει δ'
φιλανθρωπώτατος τῆς φιλοσοφίας βραχίων.

Νῦν δὲ κάλεινο, εἰ βούλει, σκαψώμεθα, τίνες οὗτοι οἱ παρ'
ὑμῖν θαυμαστοὶ νομοθέται, καὶ ὑπὸ τίνων ἡρημένοι, τοὺς
θαυμαστοὺς ὑμῖν γένους ἔθηκαν νόμους, καὶ τίνες οἱ θέμενοι;
πότερον, γνώμη παντός τοῦ ἔθνους οἱ σοφώτεροι καὶ φιλαν-
θρωπότεροι, ἢ ἰδιορρυθμοὶ τινες, καὶ αὐτοχειρυτόνητοι, ὑπὸ
τίνων ἀπλῶς αὐτοσχεδιασθέντες ὁμοίων; εἴθ' οἱ μάλιστα
εἰδότες λόγοις εὐπρεπιστέροις μάλιστα συγκαλύπτειν τὴν
βίαν τὴν ὑπὸ τῶν αἰεὶ πλέον ἔχειν τῶν πολλῶν ἐν ταῖς πόλε-
τείαις ἐπιθυμούντων; τοῦτό γα δὴ που, διὸ καὶ ὥσπερ κῆραν
ἀποφεύγετε τὸ ἐξ ἴσου τοὺς πάντας τῶν πάντων ἐν τῇ πολυ-
τείᾳ μετέχειν; τοῖς μὲν γεωργοῖς ὁμῶν καὶ αὐτουργοῖς ἀμ-
φοτέραις ταῖς χερσὶν ἐπιτιθέντες δυσβάστακτα βάρη, αὐτοὶ
δ' οὐδ' ἄρ' ὀλίγῳ κατὰ τὸν τοῦ Σωτῆρος λόγον ἀπτά-
μενοι, οὔτε θεὸν φοβούμενοι δικαστὴν, οὔτ' οἰκοθεν ὑποκταντοῦ-
σαν τὴν συνείδησιν, ἔχοιτες· ἦν μὲν γὰρ ὅτ' ἐξ ἡν ταῖς τα-
λαιπώροις γεωργοῖς ἐκ τῶν ἀρχαίων νόμων, τὴν ἀπὸ τῆς
γεωργίας δεκάτην ἀποδιδόντας, καὶ τρεῖς μόνας ἡμέρας τὸ
πρῶτον, εἴθ' ἐξ τοῖς τὴν γῶραν κεντημένοις ἐργαζομένους,
τὸ λοιπὸν ἐλευθέρους εἶναι, τὰ ἐκ τῶν ἐπ' ἀδείας ἐκαστοὺς
αἰετῶντας· νῦν δὲ, φιλοσοφίας διαλαμπρόσης, καὶ τοῦ
κατὰ τὴν διασκεδασθέντος, ὑμεῖς ὥσπερ περιλαμπρόμενοι
ὑμῖν τὸ ὅς καὶ καθάπερ καὶ τὰς γλαυκὰς, ἐπὶ τὰς αἰῶνας

κατ' ἐκείνα τὰ ζοφώδη καὶ τυραννικά, ἀμεταστροφῶς, ὥς περὶ θεήλατοί τινες, κατὰ σκότον ἠλάσκοντες· καὶ τοῦτο· ὅτι τῆς πορνεύσεως, ἀνω ποταμῶν χωροῦσι παγαί· πρῶτον μὲν γὰρ ἡγεμονεύοντος Καρατζᾶ, τῆς τοῦ τυράννου, τούτου ἐπειλημμένοι κωλύοντες, πρὸς ταῖς ἐξ ἐκείναις τῆς δουλείας ἡμέραις, ἔτι τοσαύτας συγκλείσαντες νόμῳ, ἐποίησαντε δουλοκρίδεα· νῦν δ' ὥσπερ ἐπιδείξιν τῆς κακίας ποιούμενοι, ἐπεθήκατε αὐτοῖς καὶ ἑτέρας τοσαύτας, οἷα δὲ πρᾶνται τοῖς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμίζουσι τὰ κοινὰ· οὐ γάρ, καὶ τοῦτ' οὐχ ἀπλῶς, οἷον μόνον αὐτοὺς δουλεῦν τοῖς σώμασιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς κτήνεσιν ἐαυτῶν, οἷς ἂν ὑπάρχη μέχρι τῶν ἑπτὰ, τελείαν· δηλονότι αὐτοῖς τὴν δουλείαν ἐπενεχόντες· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἔθ' ἱκανόν· δοτ' γὰρ ἐκείνους, ὅσοις πλείω τῶν ὀκτῶ κτήνη τρέφοιτο, καὶ ἑτέραν κατὰ κεφαλὴν τῷ τὸν ἀγρὸν κεκτημένῳ ἐκ συνθήκης ἑτέρας τελεῖν ἐπιβόσκημά· ἡ δὲ συνθήκη τίς καὶ ποία; ἥτις ἂν δόξη τῷ χαλαρῷ ἐκείνῳ καὶ βιαίῳ δεσπότη· τί γὰρ ἂν καὶ πάθῃ ὁ ταλαίπωρος χωρικός, οἷον ἀλύσει κατεχόμενος τῷ κελεύοντι νόμῳ, μηδὲν ἐξεῖναι ἀφ' ἑτέρου εἰς ἕτερον ἀγρὸν μεταβαίνειν, τὴν ἀναγκαίαν τροφὴν εὐωιάτερον πορισόμενον;

Εἰθ' ὁ σεμνὸς ὑμῖν πρὸς ταῦτα λόγος, ὃν προβάλλεσθε εὐπρεπέστερον, ἢ φ' ὃ τίς ἂν ἀκούσας, οὐκ ἂν ἀποπνιγοῖτο εἰς κότῳ πῶ γέλωτι; φανερὸν γὰρ εἴς τις ἀκαρτέσχοιτο τοῖς νενομοθετημένοις ὑφ' ἡμῶν, ἀπαλλαχτέσθω τῶν ἡμετέρων ἀγρῶν, ἐπὶ θούλοιο· ἀλλὰ πῶ βουλήσεται, ὡ γυνναῖε, ἡ βούλησιν ἄρδην ἀφῆρημένος ἐκεῖνος; καὶ πῶ ἀπαλλαγέσεται, ὁ ἐκ τοῦ νόμου τῆς ἀνομίας κωλυόμενος ἀπ' ἀγροῦ εἰς ἀγρὸν μεταστῆναι; μὴν ἔγωφ' ἡς τὸν τῆς ἀκρίας ὄρων, ὥσπερ εἰ λύκους, ἀλλ' οὐχ ὁμογενεῖς ἰδιώκετε τοὺς ταῦτα· παρὰ τῆς φύσεως καὶ τῆς σώφρονος πολιτικῆς δικαιοσύνης

τὰ ἔχοντάς; καὶ τοὶ καὶ τοῦτ' εἰ δοῦν, πότεροι αὐτοὶ δικαιοτέροι ἐσονται τοῦτο παθεῖν; καὶ γὰρ καὶ τοῦτ' οὐ σμικρὸν πρὸς τὰληθὲς ἐξετάσαι· πότεροι γὰρ παρ' ὑμῖν συνίστῳσι τὸ ἔθνος, οἱ ἐκ βίας καὶ τυραννικῆς ὀμότητος κατασχόντες τὴν χώραν ἐξ ἀρχῆς πεντακῶσιαι πλούσιοι, ἢ οἱ πᾶσαν τὴν γῆν ἀνῶθεν γεωργοῦντές τε καὶ φυτουργοῦντες ἑκατοντακισμῦριοι μάλιστα χωρικοὶ, οἵτινες καὶ τὸ ἐκ τῆς γεωργίας ἱκανούμενον κατὰ νόμον τοῖς κτηματικοῖς ἀποδιδόσκει, καὶ δι' ὅλου τοῦ ἔτους ἀφορήτοις ἀγγαρίαις πονοῦσιν, ἀνω καὶ κάτω ἐκ συνέχειας κοπτόμενοι, καὶ τὰς ἄλλας εἰσφοράς, ἐξ ὧν τὰ πράγματα κυβερνώμενα διασώζεται, προθύμως εἰσφέρουσι; πότεροι, φημί, τούτων ποιῶσι τὸ ἔθνος; οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι, ἢ τὸ πᾶν πλῆθος; ἐμοὶ μὲν τὸ πλῆθος δοκεῖ· συνδόξετε δ' ἂν καὶ σοί, εἰ μὴ σε παντάπασιν ἐγκατέλιπεν ἡ συνείδησις. Οὐκοῦν συμφαίης μοι ἂν κακεῖνο, ὡς πλείων καὶ δικαιοτέρος λόγος ἐστὶ τοῖς πολλοῖς τοῖς ὀλίγοις, ἢ τοῖς ὀλίγοις φηγάδεῦσαι τοὺς πλείους; τοῖς μὲν γὰρ ἐξίσταται σώζειν τὸ ἔθνος, ἑτέρους ἀφ' ἐαυτῶν νομιμωτέρους ἄρχοντας ἡρημένους, τὴν τε γῆν ἐξ ὑπαρχῆς, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον, δασαμένοις, καὶ τὰ πράγματ' ἐκ τούτων ἐπὶ τῆ εὐδαιμονέστερον κοινῇ μεταστήσασιν· τοῖς δὲ δεσπότης ἡμῶν οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπάρχει ἐκείνων ἀπαλλαγέντων· ἐγὼ δὲ λέγειν καὶ τὰ κτήματ' αὐτὰ οὐ τῶν κεκτημένων μᾶλλον, ἢ τῶν μὴ ἔχόντων κατὰ τὸν τοῦ δικαίου λόγου ἐστὶ· τούτων γὰρ ταῖς εἰσφοραῖς καὶ κινδύνοις ἐν πολλαῖς διασώζεται περιστάσεσιν· οἱ δὲ κεκτημένοι ἐπικαρποῦσθαι μὲν ταῦτα δεινότεροι, πονεῖν δὲ, ἢ κινδυνεύειν, ἢ γοῦν συνεισφέρειν ὅτι οὐκ ὑπὲρ αὐτῶν οὐδ' ὀβολὸν ἀξιοῦσιν· ἀλλ' ἄμικινδύνου ποθὲν ἐπιόντος αἰσθάνεσθαι, καταλιπόντες τοῖς χωρικοῖς τὰ δεινὰ, χαλαρωτάτῳ ρυτῇ ὑπερβάλλουσι καὶ κερκᾶθια πρὸς ἀσφάλειαν. Ἰῶς οὖν οὐκ ἂν δικαίως προ-

σῆκαι ταῦτα μᾶλλον τοῖς ὑπὲρ αὐτῶν καὶ χρήματα ἀγκλίσει
χρῆσι, καὶ τοῖς σώμασι κινδυνεύουσιν.

Ἀλλὰ νόμος, φησί, καλῶς ἔχων, ἐστὶ διδοῦς μοι δικαίω-
μα, ὅς εὐγενεῖ, αἰεὶ ποτε μὲν λαμβάνειν, μηδέποτε δὲ διδοῦ-
ναι. Καὶ πῶς ἐν εἰς νόμον τοῦτον καλεῖν τὸν τὴν τῆς πολι-
τικῆς στάθμης πλάστιγχα οὕτω παρέλκοντα ἐπερὶ θυγαν, ἐν
ὧ τοῖς μὲν πολλὰ κεκτημένοις αἰεὶ ἐστὶ προσλαμβάνειν, τοῖς
δὲ καὶ αὐτῶν στερουμένοις τῶν καθ' ἡμέραν, καὶ ὁ πρόσσε-
τιν ἐπ' αὐτοῖς ἐκ πολλῆς τῆς γλίσχρότητος, καὶ τοῦτο διδοῦ-
ναι, τοῖς τε κτηματικοῖς τὰ ἐκ τῆς γεωργίας κατὰ τὸν νό-
μον πάντα πληροῦντας, καὶ τὰς εἰσφορὰς, ἐξ ὧν τὰ κοινὰ
διοικεῖται, μονομερῶς ἀπὸ τῶν ιδίων ιδρώτων τελοῦντας;
τίς νόμος ἐστ' οὗτος, καὶ ποῖος ὁ δίχα διίστων τὰ μέλη εἰς
ἀδικουμένους καὶ ἀδικούντας, εἰς τυρανναυμένους καὶ τυραν-
νοῦντας; καὶ τοὺς μὲν, πλουσιωτάτους, τοὺς δὲ ποιῶν ἐκ τῆς
ἀνισότητος πενηστάτους, καὶ τὸ ἐν καὶ συμφυῆς σῶμα εἰς δύο
τὰ ἐναντιώτατα ἐκ πλεονεξίας καὶ μειονεξίας διχοτομῶν; ἀ-
φελῶν γὰρ ἀμαθῶς τὸ ἴσον, ὅτι τὰ ἅκρα συνέχονται μάλιστα
ὥς συνδέσμων, διέστησεν ἀπ' ἀλλήλων τὰ μέλη εἰς ὕψος
καὶ βάθος, οἷόν τι μεταίχμιον πρὸς μάχην καταλιπὼν μετα-
ξύ καὶ τοὶ ἴσμεν ἅπαντες τοῦτ' αὐτό, ὅς νόμος ἐστὶ γυνώμη
κοινὴ καὶ σύνθημα πόλεως, ἢ ἔθους ὅλου συγελθόντος καὶ
ὁμολογήσαντος, ἅ, τι δεῖ ποιεῖν, καὶ ἅ μὴ ὑπὲρ δὲ τυραννός
τις κατὰ βούλησιν γράψειν, ἢ ολίγοι τινες, μὴ πείσαντες τοὺς
πολλοὺς, ἀλλ' ἀναγκάσαντες ποιεῖν, ἅ ἂν βούλωνται, τοῦτ'
οὐκέτι νόμος, ἀλλὰ βία καὶ ἀνομία ἐστὶ τε καὶ λέγεται· διὸ
τηνικαῦτα εἰς ολίγον μὲν ἀντέχει τὰ πράγματα ἔπειτα δὲ
διίστάμενα, καὶ οἰκνεί ἐξαρθροῦμενα ἀπ' ἀλλήλων, αὐτὰ
περὶ ἐαυτὰ καταρῖει· τὰ γὰρ κοινὰ ἐκ τοῦ ταῦτα τοῖς πᾶσι

συμφέρειν κυβερνώμενα διασώζεται· ἄλλως δ' οἴγχεται
διασπώμενα ἀπ' ἀλλήλων.

Ἀλλ' ἀφαιρεθέντων μὲν τῶν Σουκοτελνίκων ἀπὸ τῶν Βοιά-
ρων (φασι γὰρ τινες ὑμῶν καὶ τοῦτο) προστεθέντων δὲ τῶν
ὑποτελέσιν, ἐλαττον αὐτοῖς τοῦ φόρου ἐκ τούτου ἐστὶ· τοῦτο
μὲν οὖν οὕτως ἀπλῶς ἀκοῦσαι ἐστὶ λόγον ἔχον τινά· εἰδέτις
ἀκριβῶς αὐτὸ ἐξετάσειε, πολλὴν φανήσεται συγκαλύπτου
τὴν τῆς σκευωρίας διπλῆν· διχόθεν γὰρ ἐντεῦθεν ἡ λύμη
εἰσέρπει τοῖς πράγμασιν· ὅ, τε γὰρ ἀπὸ τῆς τοῦ κατὰ κεφαλὴν
ἀφαιρέσεως ἀνακούφισις τοῖς γεωργοῖς δοκεῖ ἔσσεσθαι, τοῦτ'
ἐκ τῆς προσθήκης τῶν τῆς ἐργασίας ἡμερῶν βαρύτερον αὐ-
τοῖς ἐπικαθῆται· καὶ ὁ πρότερον ἐκ τῆς δοκούσης βαρυτέρας
συντελείας τῶν πενήτων τῷ κοινῷ θησαυρῷ προσεγγίγνεται,
τοῦτ' ἤδη ἀφαιρεθέν ἐκείθεν, εἰς μόνους τοὺς κτηματικούς ἐ-
πενθήκη πρὸς πλεονεξίαν, ὡς ἐκ νέου δικαίωματος τῶν ἀγ-
ρῶν, μετενήνεκται ὥστε τοῖς τε τὸν φόρον φέρουσιν οὐδὲν
πλέον ἐκ τῆς νέας διατάξεως εἰς ἄνεσιν ἐστὶ, καὶ τῷ κοι-
νῷ ἡ ζημία ἐπίσημος· τὸ γὰρ ἐξ ἀφαιρέσεως τῆς εἰσφορᾶς
δοκοῦν τοῖς πένησιν ἄφεςις εἶναι, τοῦτο τοῖς τοῖς ἀγροῦς
κεκτημένοις πρόσδοδος ἐκ τῆς τῶν ἡμερῶν τῆς ἐργασίας προ-
σθέσεως γίνεται· καὶ οὕτως ἡ θαυμαστὴ ὑμῶν μεταρρύθμι-
σις, ἐφ' ἣ μέγα φρονεῖτε, οὐχ ὑπὲρ τῆς τῶν κοινῶν γέγονε
βελτιώσεως, ἀλλὰ τοῖς πλουσίοις ἐτεροαλκῶς ἐπαύξει τὴν
πλεονεξίαν· οἱ γὰρ ἄρχοντες οὗτοι τῆς ἀδικίας (ὅς γὰρ με-
τὰ παρρησίας εἰπεῖν τάλανθες) τῇ τῶν Σουκοτελνίκων ἀφαι-
ρέσει σκληπτόμενοι, πολλαπλάσιον ἑαυτοῖς τὸν ἀπὸ τῶν κτη-
μάτων ἐπέτειον ἐπιχαρπίαν ἐπὶ κακώσει τῶν κοινῶν μεμη-
χύνονται, εἴτα προφασίζονται εὐπρεπῶς, ὅτι καὶ παρ' ἄλ-
λως τοῖς οὐκ οἶδ' ὅπῃ κατὰ τὴν Οὐγγαρίαν ἔτι καὶ νῦν τοῦτο
ἐστὶ· οὕτω γιγνόμενον οὕτω φίλον τοῖς πονηροῖς, ἵνα τοῖς

τῶν ἄλλων ἀτοπήμασι τὴν ἰδίαν συγκαλύψωσι πλεονεξίαν, τοιαύτας εὐπρεπείας εὐρίσκειν λόγων· ἔδει γὰρ αὐτοὺς, εἴπερ ἐβούλοντο μετὰ τοῦ δικαίου τὴν ἀπολογίαν ποιῆσθαι, οὐκ ἐκ τοῦ χείρονος μάλιστα, ὥστερ ἐστὶ δίκαιον, τὰς ἐπιδόσεις τῶν ἔθνων πρὸς τὸ βέλτιον ἐξετάζειν· εἰ γὰρ οἱ Γάλλοι ὅμοιοι τούτοις ἦσαν τοῖς τρόποις, οὐκ ἂν ἦσαν νῦν οὕτω διαφέροντες καὶ τῇ δόξῃ· νῦν δ' ἐκεῖνοι τὰς τῶν ὀλεθρίων φεούδων ἀλύσεις ἐκ πολλῶν ἀγώνων ἀποσεισάμενοι, τὸ πρῶτον ἔθνος ἐν τῇ Εὐρώπῃ εἶναι κακλήρωνται.

Ἀλλὰ τὰ ἐξ ἀρχαίων χρόνων προνόμια, φητέ ὑμεῖς, πῶς ἂν ἀποθοίμεθ' ἀνεπιλήπτως τοῖς ἐαυτῶν κληρονομίαις; Πόσιον ἀρχαίων χρόνον, ὡ ἀρχαιότατε σὺ, ποῖα προνόμια; τῶν βαρβαρικῶν δήπου φῆς καὶ τυράννικῶν· καὶ μὴν κατὰ γε τὸν λόγον τοῦτον, εἰ τὰρχαῖ' ἀπλῶς φυλακτέα, κακῶς πέποιηκότες ὑμεῖς, ἀπεσεύσασθε τὴν τῆς εἰδωλολατρίας πλάνην πατέ· καὶ νῦν κωλύεσθω τὸ Εὐαγγέλιον μὴκέτι κυρύττειν τοῖς ἔθνεσι, μῆτε τᾶλλα παρ' αὐτοῖς τι κινεῖν· κακείνοις γὰρ ἄλλ' ἄλλοις, ὡς ἔτυχεν παρ' ἐκάστοις, τὰ πάτρια ἀρχαῖα ἐστὶ καὶ σεμνὰ· παυέσθω καὶ ἡ φιλοσοφία ὑπανοίγουσα φιλάνθρωπως τοῖς ἐαυτῆς κόλπους τοῖς κατακρατούμενοις καὶ πιάσχοι· καὶ τὸν ἐκ τῆς ἀγρίας πολιτικῆς τὸν ῥύπον αὐτοῖς ἀποσμήχουσα· τὰ δὲ ἀρχαῖα παρ' ἐκάστοις ὅποια ἂν ᾖ, παρὰ πᾶσι κρατεῖτω, καὶ μηδὲν ἰσχυέτω ἐκ βελτιώσεως εἰς βελτίωσιν βαθμωδὸν ἀνιέναι· εἰ δὲ ταῦτά γε καὶ ἐνδυασθῇναι αἰσχρὸν, καὶ ταῦτα νῦν, ὅπότε τῶν ἀρχαίων, ὥσπερ σκιά, παρελθόντων, βασιλεύει φιλοσοφία, ἥ τὰ πάντα κεκαινοτόμηται πρὸς τὸ δικαιότερόν τε καὶ νομιμώτερον, κρατυνόμενα νόμοις, τί δεῖ ἐκεῖνα προβαλλομένους ἀναισχυντεῖν, ἀλλ' οὐχὶ μᾶλλον μετὰ μνησθόντας ταῦτα; γινέσθαι τοῦ κρείττενος, ἐς τὸ νῦν ἔθος τῶν εὐνομούμενων πολιτειῶν ἐκόντας· μεθαρρώσθοντας; καὶ τῶν δεινῶν

ἐκείνων, ὥσπερ ψώρας, ἀπαλλαγέντας πρόληψεων, ἀγαθὴν ἡγεμόνα τοῦ βίου τὴν φωταγωγὸν θέσθαι φιλοσοφίαν; ἔσαι δ' ὑμῖν τοῦτ' οὐκ ἂν ἄλλως, ἢ εἰ πρὸ πάντων εἰσαγάγοισθε νόμῳ τὴν ἰσονομίαν, τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ τοὺς πάντας ἐν πᾶσι τῶν αὐτῶν δικαίων ἐξεῖναι ἀπὸ τοῦ ἴσου τυγχάνειν· τούτου δὲ γενομένου, ἀμιλλᾶσθε τήνικαῦτα τοῖς ἄλλοις πρὸς τὰ εὐνομούμενα ἔθνη· ἐκεῖνου δὲ μὴ προκατατεθέντος, ὥσπερ λίθοσ ἀκραγωνικὸς, ἐν τῇ τῆς πολιτείας οἰκίᾳ, πᾶν τὸ οἰκοδόμημα, σάθρην τὰ κατώθεν ὄν, ἐν παντὶ ἀνέμῳ ἐπαπειλᾶσαι ἐπιπτεσεῖσθαι ὑμῖν σὺν ὀλέθρῳ· καὶ τότε οὐκέθ' ὑμῖν καίρεος περὶ εὐνομίας διαφιλονεικεῖν πρὸς τοὺς Ἕλληνας, ἀλλ' ἀγὼν μέγας πρὸς τοῖς ὑφ' ὑμῶν πιεζομένους περὶ σωτηρίας διαπληκτίζεσθαι· τὸ γὰρ ἀδικούμενον μέρος αἰεὶ πῇ ζητήσῃ καιρὸν, καθάπερ καὶ πᾶν ζῶον διενονλούμενον· τῆς παρούσης ἀπαλλαγῆναι δουλείας.

Ἀφεκτέον τοίγαρου, ὡν ἡ βάρβαρος τῶν πράγματων φορὰ ἄνωθεν τοῖς ταλαιπώροις ἐπήνεγκεν ἔθνεσιν· ἀνθεκτέον δὲ, ὡν ἦτε θρησκεία, καὶ ἡ φιλοσοφία, ἡ μὲν πείθουσα, ἡ δὲ καὶ πρόσεπαπειλοῦσα, παιδεύει· ἐξ ὧν ἔθνη ὅλα νῦν γε φωταγωγούμενα, αὐτὰ τε ταῦτα καθ' ἑαυτὰ διαλάμπει, καὶ ταῖς ἄλλοις ἐξ ἰδίων παραδειγμάτων δικαιοσύνης καὶ εὐνομίας διαπύρσιτοι γίνονται κήρυκες· ἄλλως γὰρ ἔθνος ὅλον, μὴ τῶν οὐτῶν συμφερόντων τοῖς πᾶσιν ὄντων, εὐραεῖν ἐξ ὁμοίας ἀδύνατον ἔσται· τὸ γὰρ ἐλαττούμενον μέρος αἰεὶ πολέμιον ἔσται πρὸς τὸ πλεονεκτοῦν, καὶ ὥσπερ σπλὴν τῇ τῶν ἄλλων μερῶν τροφῇ, ἐκ τῶν ὑστερημάτων ἐξογκούμενον· τῶν πανήτων· καὶ τοῦθ' ἡμῖν τεκμηριαῖ ἢ τῶν ἀρχαίων ὡς ἡμᾶς διχσοιθεῖσα ἀλήθεια· δὴ ἄξιον καὶ ἐν ὕπνῳ καὶ ἐν ἐγρηγόρσει τὸ Εὐρυπίδιον πρὸς θεοὺς ἰπυτοῦς καὶ ἀλλήλους διαμνημονεύειν ἐκεῖνο,

- ἰσότητά τιμῶν, ἢ φίλους ἀπὸ φίλοις,
- ἰσότης τε πύλεσι, συμμάχους τε συμμάχοις
- ἔσονται. τὸ γὰρ ἰσὸν νόμιμον ἀνθρώποις ἔφθ.
- Τῷ κλέονι δ' αἰὶ πολέμιον καθίσταται
- Τοὐλασσὸν ἐχθρῶς ὁ ἡμέρας κατ' ἄρχεται.

Ἀλλ' οἱ ὑμέτεροι Βοῖάροι τῶν τ' ἄλλων καταφρονοῦντες, καὶ
 τὸ ἴσον παρ' οὐδὲν λογιζόμενοι, ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ τὴν ἐν πᾶσι
 οὐκ ὑπεροχὴν θηρῶνται· ἄλλοις δέ τισιν οὐτιδανοῖς ἐριδόμεν
 νοι, τῆς ἀληθοῦς ἀπαστέρηται καὶ εὐδαιμονίας καὶ δόξης· οὗτοι
 γὰρ πλοῦτος, οὐθ' ἡ λεγομένη εὐγένεια, οὐτ' ἀξιώματα κοῦφα,
 οὐτ' ἐσθλῆς περιρρέουσα ἐξ ἀρπαγῆς καὶ πλεονεξίας τὸ πλεον
 οὐτ' ὀχήματα λευκὰ καὶ διάχρυσα, καὶ οἰκίαι σεμναί, διώ
 ροφοὶ καὶ τριώροφοι, οὐθὲν τούτων συμβάλλεται τοῖς ἔθνεσι
 πρὸς εὐδαιμονίαν, εἰμὴ ἡ ἐλευθερία καὶ εὐνομία, ταῦτα δὲ
 τὰ τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς στοιχεῖα τὰ πρῶτα καὶ μέγιστα,
 ὧν ἄνευ οὐκ ἂν ἔθνος τῶν ἀπάντων οὐθὲν φερωνύμως τοῦ
 το καλοῖτο· λαὸς δ' ἄλλως, ὡς ἔτυχεν, ἄνω καὶ κάτω κο
 πτόμενός τε καὶ διχασπόμενος, ὥσπερ ἀνεργάτιστον πλοῖον,
 μέχρις ἂν ἐμπέσῃ ἐλαυνῶς εἰς τὰς ἄρκεις τῶν εἰδότην φρε
 νοῦν τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν μὴ δυναμένους, ἢ μὴ βουλομένους τὴν
 ἀγαθὴν ἐλέσθαι μερίδα.

ἀγαθὴν ἐλθεῖναι μερίδα.
Ταῦτά μοι πρὸς σε, φίλε Εὐφρόσυνη, ὡς παρὰ φίλου φίλα·
καὶ παρὰ διδασκάλου πρὸς μαθητὴν εὐγνωμονέστατον γεγονότα·
σὲ γάρ πρὸς τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ καὶ ἡ φιλοσοφία κοσμεῖ, σπάνιον
τοῦτο παρ' ὑμῖν δῶρον ἀνώθεν φανέν πρῶτον· ἄξιόν δέ μοι
δερίαν μοι ὄργην γενέσθαι παρ' ὑμῶν, εἰ ὁ λόγος πλεονὴ
προσῆκεν ἴσως κατεβάρησεν ἀνεγχεῖσθαι τὸ ἀληθές· οἴσθαι
γάρ τὸν ἑμὸν τρόπον, ὡς οὐδέν' οὐδέποτε ὑπέδραμον κατακέλει·
ἔπειτα οὐδὲ τῶν δικαίων ἂν τις τύχοι κατὰ γε τὸν τῶν Ἀ-
θηναίων θεμικωγόν, εἰ μὴ τοὺς πρωτήγωντας λόγους τὰ πράγ-
ματα λαβεῖν· ἀλλ' οὐδὲ τὸ ἰσοκράτειον ἐκεῖνο ἤττην παιδεύει

ἀνασχετώτερον τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων ἐλέγχους ἀκοῦειν· φη-
σὶ γάρ πη καὶ κεῖνος, ἐὰν ἀποδέχηται τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαι-
λότατόν σοι χαριζομένους, οὐχ ἕξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ
βέλτιστον ἀπεχθανόμενους. Ἰερρώσο.

Tō Tēwōryō (96.)

Ἀλλήκοις ὅπως ἡμῖν νῦν γ' ἔχει τὰ πράγματα; οὐ πάνυ αὐθις καλῶς· ὡς περ γὰρ τὸν Τάνταλον, οἱ μῦθοι φασίν, ὅς περ φεύγει ἐν ἄδου τὸ ὕδωρ, οὕτω καὶ ἡμῖν ὡς διὰ τῶν δακτύλων διαρρέουσιν αἱ ἐλπίδες καὶ καθάπερ ἐν τοῖς δρόμοις, διὰ φύβου καὶ χαρᾶς ἰόντες ἐν συχναῖς ταῖς περιπεταίαις, ἐκ τῶν ἀποβαινόντων ἐπ' ἀμφότερα οἱ ταλαίπωροι μεταθέσμεν· Λερπύλλος γὰρ ὁ παρὰ τῶν συμμάχων ψηφισθεὶς ἡγεμὼν τῆς Ἑλλάδος παραιτεῖται τοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ τοῦτο ἡμῖν αἱ ἐφημερίδες ἐκήρυξαν, ἐφ' οἷς, φασίν, οὐ προσέθηκάν αὐτῷ οἱ σύμμαχοι, ἔτι τὴν Κρήτην καὶ Σάμον, ὥς περ ἐστὶ δίκαιον· μὴ γὰρ δύνασθαι διοικῆσαι λαὸν πολυπλοῆτον πρὸς εὐχαιρὰν δαιμονίαν, ἐν στενοῖς οὕτω περιοριζόμενον ὁροῖς. Δῶμεν οὖν τὰ πάντα τῇ προνοίᾳ σὺν λόγῳ, ὥς οἶδε καὶ βούλεται, δικαίῳ τὰ ἡμέτερα· καὶ τῶν ἐλπίδων αὐτῶν ἐχώμεθα, ἐξ ἀρχῆς τῆς γὰρ ἐλευθερίας ἡμῖν γενομένης κυρίας, ὅστις πόθ' ἡγεμὼν ἡμῖν ἔσται, ἄξιός οὗτος ἔσται, καὶ οὐκ ἐκλείψουσι τῇ θεῷ στρατιῶνται· μηδὲ λυπώμεθα ἐπὶ τῇ ἀναβολῇ τῶν πραγμάτων· καὶ τοῦτο γὰρ, οἶμαι, τῆς προνοίας ἔργον ἐστίν, ἵνα ὡς σταθερώτερα ἡμῖν ταῦτα ἢ πεπραγμένα ὑπὸ τῶν συμμάχων καὶ πολλαχῆς δὲ τὸ πρὸς ὀλίγον λυπῆσαν, ἐπὶ πλεόν ὕφραναν ὕστερον· καὶ σοφὸν γε τὸ τοῦ Τραγυδοῦ,

- Πολλοί μὲν μορφαὶ τῶν θαλασσιῶν·
- Πολλὰ δ' αἰετῶς ἡραίνουσι θοοί·
- Καὶ τὰ δεικνύοντ' εὐχ' ἰταλίσου·

τῶν δ' ἀδοκῆτων πόρον εὔρε θεός·
τοῖόν δι' γὰρ ἀπέσθη καὶ τόδε τὸ πρᾶγμα.

Ἔσται γὰρ ὅτε καὶ ἡμῖν, οὐκ ἐς μακρὰν οἶμαι, ἐξ ἀπροσδο-
κῆτων τὰ πράγματα τέλος λήψεται. Ἐρρώσῃ.

Θ ε ο δ ὶ ρ ω ι (97.)

Τῶν βιβλίων μοι ἤδη πεμφθέντων συμπάντων κιβωτίων
πέντε πρὸς τοῖς τριάκοντα, ἔτοιμός εἰμι καὶ αὐτὸς ἀναζεῦξαι,
ἅμα συνοδοιπόρων λαβόμενος· τῶν δὲ παρ' ἐμοὶ μαθητευ-
σάντων οἱ μὲν πληῆρες, οἱ δὲ καὶ ἡμιτελεῖς ἀπέτισάν μοι τὸ
ῥημα· εἰσὶ δ' οἱ καὶ οὐδοτιοῦν, οἱ μὲν ἰκόντες, οἱ δ' ὡς μὴ
δὲν μὲν ἔχοντες, ἀποδόντες δέ γε τὴν εὐγνωμοσύνην, πλείονος
τῶν χρημάτων ἀξίαν οὖσαν· τί οὖν ἡμεῖς; συγχωροῦμεν μὲν
ἅπαντα (τοῦτο γὰρ προστετάγμεθα)· οὐ μὴν δὲ καὶ εὐνοοῦμεν
ἂν ἀπὸ τοῦ ἴσου ἑκατέροις εὐγνώμοσι καὶ ἀγνώμοσι· σὺ τοίνυν
παρ' ὁποτέρους τούτων ἀξιοῖς συνταχθῆναι, δείξεις τοῦτο τοῖς
ἔργοις. Ἐρρώσῃ.

Χ ρ ι σ τ ε δ ο ὺ λ ω . (98.)

Ἀκήκοα, ὡς πρόην ἐν συλλόγῳ πολλῶν πολλὰ κατειπῶν
μου, τοσοῦτον τὰς τῶν πυχόντων τοῖς λήροις ἐξήντησας·
ἀκοῆς, ὥστ' ἐπιθυμῆται τινὰς αὐτῶν παχεῖαν τοῖς ὤσιν αὐ-
τοῖς ἐντετράφθαι κυψέλην, ἵνα μὴ ὁ πολὺς ἐκεῖνος φλίνεφος
εἰσιῶν, ὑπέκνιζεν αὐτοὺς ἀηδία. Ἀλλὰ τοῦ εἰ, ὦ ταλαίπωρε
σύγε; ἐν ποίῳ ἐκόντῳ βαίνων πικρῶν, οὕτως ἀμβλυώττεις
πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων ἀλήθειαν; καὶ πρὸς τίνας ὡς δὴ
μὴ εἰδότες θαλαττοκοπεῖς τὰ τοιαῦτα; πῶς ἡμεῖς ἰδιόρρυθ-
μοι καὶ ἀξυντελεῖς τῇ κοινῇ πρὸς βελτίωσιν; καὶ τίς ἂν εἴη
μᾶλλον ὁ ξυντελέσας, εἰ ὁ Δούκας ἀεργὸς τοῖς Ἕλλησι γί-
γονεν, ὁ τεσσαρακοστὸν ἔτος ἤδη πονῶν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὡ-

φελείας, τὰς μὲν ἡμέρας διδάσκων, τὰς δὲ νύκτας γράφων,
καὶ συγγραφεῖς ἐκδεδωκώς, ἀριθμὸν μυριάδων βιβλίων μά-
λιστ' ὀκτώ· ὧν πολλὰ μὲν ἔτι ἐν τῇ δουλείᾳ, πολλὰ δὲ καὶ
νῦν ἐπέμφθησαν, τὰ γε διασωθέντα, διανεμηθήσόμενα δω-
ρεάν τῇ πτωχῇ νεολαίᾳ; τίς δὲ μᾶλλον καὶ πρὸς νέους ἀπο-
τείνεται ἔτ' ἀγῶνας; τίνας δὲ καὶ οἱ μαθηταὶ τὰ πρῶτα φέ-
ρουσιν ἐπιδόσει ἐν γὰρ ταῖς βορειότεραις τῶν πόλεων, πλείους,
οἶμαι, ἢ διακῆσιοι ὄντες, ὧν τριάκοντα μάλιστα, τελειότεροι
ἐν τοῖς ἐγκυκλίοις γενόμενοι, εἰσὶ τῶν διδασκάλων οἱ ἐγκρι-
τώτεροι; Ἀλλὰ χρήματα, φῆς, παρὰ τούτων εἰσπράττω τῶν
γε πλουσιωτέρων· εἴτα τοῦτό σοι τὸν πολὺν ἐκείνον κεκίνη-
κε λῆρον; καὶ τίποτε ἢ σέ, ἢ ἄλλον ὄντινον ἠδίκησα παρὰ
τοῦτο; ἢ πόθεν ἂν ἦν μοι τοσαῦτ' ἐκδοῦναι βιβλία, εἰ μὴ πό-
νοις πόνους προστιθεῖς, καὶ ἐξ ἰδρώτων ἰδρώτας, ἐξ ἄλλων
ἄλλους αἰεὶ ἐπειρώμεν παραβαλεῖν αὐτὰ τῷ κοινῷ πρὸς βελ-
τίωσιν; πόθεν δὲ καὶ τᾶλλ', ἃ μέλλω ἐκδώσειν ἔτι, προκύ-
ψουσιν ἐς τὸ φῶς, ἵνα καὶ ταῦθ' ὁμοίως τοῖς ἄλλοις τοῖς μὲν
χρηστοῖς καὶ εὐγνώμοσι τροφή καὶ ὄφελος γένωνται· σοὶ δὲ,
καὶ τοῖς ὁμοίοις σοι, εἴτινες εἰεν τοιοῦτοι, ἀλγηδόνες μὲν τῶν
ὀφθαλμῶν, ὀξυρεγμία δὲ τοῦ στομάχου; τοιούτοις γὰρ ὁ φθόνος
τὴν σὴν ψυχὴν κατεδίκασε τιτρώσκεισθαι βέλεσι· ὡς δεινόν γε
τὸ πάθος, οὐκ εἶδὼν προτιμᾶν τὸ συμφέρον οὐδένα τρόπον. Δεῖ δ'
οὖν σε, ἀνανεῦσαντα μικρὸν τούτου, περιελεῖν τὴν λύμην τῶν
ὀφθαλμῶν, καὶ ἀμβλέψαι ὀρθῶς ἐς τὰ πράγματα, ὅπως ἔχουσι
μὴδ' ἰάσης τὸ πάθος κατακρατεῖν σου ἐς τέλος, ἀλλὰ με-
ταμάθων τὰ πρῶτα, ἃ σε ἐξ ἀρχῆς ἰδίδαξεν ἡ δουλεία, ζή-
τει νῦν μετ' ἡμῶν τὰ βελτίω, ὅπότε βασιλεύει ἐλευθερία, φυ-
λάττων γ' ἐν πᾶσιν εἰκότως τὰς περὶ τοὺς γεγενημένους εὐερ-
γίας τῇ κοινῇ ὑπολήψεις· ἴσθι μὲν τοι δυσκατέργαστόν σοι
καὶν' ἰσόμενον μάλιστα, ἦν μοι πρόταρον ἐκ τῶν σαυτοῦ χει-

των δφης τι τοῖς Ἑλλήσι χρήσιμοι οἱ γὰρ πόνοι τῶν πόνων
 ἂν εἴεν ἀρισταί δικαιοτάτοι. Ἐρρώσθ.

Τῷ Ἀνδρῇ. (99.)

Μέννησε ἴσως, ὅπου ἔμαθητεύετε παρ' ἐμοὶ ἀμφοτέ-
 ροι οἱ ἀδελφοὶ ἐν Στεφανουπόλει, αὐτὸ καὶ ὁ Ἀγγελάκης
 ἐν οἷς μὲν ὑμεῖς ἐνδεία ἦτε, ἐξ ὧας δὲ μετριότητος ἐγὼ
 οὐκ ἀπῆλθον ὑμᾶς ἀπαραιτήτως, ἐφ' οἷς ἐπαυδαίεσθε, ταῖς
 πολλαῖς ἐκείναις λιταῖς καὶ δεήσεσιν ὑμῶν πρὸς τὸ συμπλα-
 νέσθαι φιλικῶς καμπτόμενος· νῦν δ' εὐθηνουμένων ὑ-
 μῶν τῶν πραγμάτων, εὐρίσκω τὸν σὸν ἀδελφὸν ψευδόμενον
 τὴν ὑπόθεσιν, ἣν ὑπέσχετο τότε πρῶτον τοῦ μὲν ὄφλημα δια-
 λύσειν, ἅμ' εὐμενεστέρας τῆς δαίμονος πειραθείς· καὶ ἦν μοι
 ἄρα τότε μὲν ἀλώπης τὰ πρόσθεν, νῦν δὲ δράκων τὰ ὀπίσθεν·
 δέος δὲ μὴ καὶ ὅλως χίμαιρα ἡμῖν, πολλάκις διερεθίσασιν
 ἐκπαγὴ τελευταῖον· τετράκις γὰρ ἐπιστείλοντι σιωπᾷ, ὥς μὲν
 χαλεπὸν δοκῶν μοι ἀπαιτοῦντι ἐντρέφειν τὸν χόλον, αἰδοῦμε-
 νος δὲ ἐκχεῖ αὐτὸν ἀγνωμόνως πρὸς διδάσκαλον, παρ' οὗ
 τὸ εὖ ζῆν ἐστὶν εἰληφώς, σιωπῇ καταναλίσκει, ὥς εὖωνον τὸ
 φάρμακόν τοῦθ' εὐρίων. Ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν τοῦτ' αὐτὸ φανα-
 ρίτην, ὥς οὐκ ἴδεις, γενόμενον πρὸς ἐμὲ, ἐκπῶ νῦν χαίρειν·
 ἐκπανάγω δὲ τὸν λόγον πρὸς σέ (καὶ ἄξιόν μ' ἔστι καὶ ὑπὸ σοῦ γε
 τὰ ἴσα περιγρονηθῆναι) πότερον, ὡς βέλτιστοι, ἀποδώσει
 μοι τὰ δίδακτρα, γιννόμενοι δίκαιοι, ἢ οὐ; τοῦθ' οὕτως
 ἀπλῶς ζητῶ μαθεῖν παρ' ὑμῶν ὠρισμένον, καὶ χαίρετέ μοι
 λοιπὸν μεθ' ἡμέρας γὰρ οὐ πολλὰς ἀπαρῶ ἐς Ἀθήνας, ὅπου
 οὐκέτ' οὔτ' ἀπαιτῶν, οὔτ' ἀπαιτούμενος, τὰ ὅσα συγκαλύψω
 μοι. Ἐρρώσο.

Τῷ Σταύρῳ. (100.)

Ἀλλ' ἄλλοτε τῶν ιδίων, ἀλλὰ κακεῖνό με οὐκ ἦττον ἐπὶ
 πησὶ· γαλιπώτῃ γὰρ νόσῳ πρὸς τὴν προσκαλιῶσαι τε δύναμι-
 ος.

καὶ, παρὰ μικρὸν ἔλθειν ἰδεῖν τὰ τοῦ Λιδωνέως βασι-
 λεια· ὡς οἱ τὸ σὸν ἐαλάντινον ὑπερβλέποντες, σὺν πολλῇ
 προήσει πρὸς τὸ πτώμα παρσχευάζοντο οὐκ ἦττον, ἢ οἱ
 γύπες, εἰτινὸς πρὸς θνησιμαίου ὁσφραίνονται· καί τοι ἴσμεν
 τοῦθ' ὅτι πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπόκειται παθεῖν τοῦτο παρὰ τοῖς
 φύσεως, καὶ οὐκ ἔσθ' ὅς τις τὴν τοῦ θανάτου ἀποφυγεῖται
 πείραν· ἀλλὰ βουλομένην ἂν ἔγωγε οὐκ ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς
 παθεῖν τοῦτο, ἐνθ' οὕτως φῶς ἐλευθερίας πώποτ' ἀνέτειλεν,
 ἥτα δικαιοσύνης μελέτη νῦν τῶν ἐνοικούντων εἰσῆλθε ψυ-
 χήν· ἀλλ' ἐπὶ τῆς φίλης Ἑλλάδος, ἥτις πολλῶν κινδύνων
 τε καὶ σωματῶν ἀντηλλάχτο, τὸ ἐλεύθερον καὶ ἰσόνομον
 ταῦτα δὴ τὰ πρῶτα τῆς πολιτικῆς καὶ ἠθικῆς πρὸς εὐδαι-
 μονίαν στοιχεῖα. Ἐκεῖ τοίνυν ἐμὲτ' αὐτὸν, καὶ τοὺς παρ'
 ἐμοῦ φιλομένους ἐλαφρὰ συγκαλύψεις γαῖα· ὅπου καὶ ζῶν ἔτι
 ὠφέλιμος, ὅτι ποτ' ἂν δύνωμαι, ἔσομαι, καὶ ἀποθανῶν
 Ἀρπυιῶν αἰμοδόρων οὐ μὴ γένωμαι κύρμα· ὁ πολλοὶ τῶν
 ἡμετέρων πεπόνθασιν· οἱ οὖν οἶκτος συγγενῶν ἐλεεινῶν
 ἐδοήθησεν, οὔτε διαθῆκαι ἀκριβοῦς καὶ φιλόφρονες συνδ-
 βάλλοντο· πῶς γὰρ, ἐνθα νόμος τὸ βούλημα τῶν κρατούντων,
 ἄλλοτ' ἄλλως βεπόντων καὶ μεταρβεπόντων κατ' ἰδίαν ἀρέ-
 σκειν ἐφ' ἐκάτερα; Λαβὼν οὖν, ὅσον σοι νῦν πρόσσεστιν
 ἀργύριον ἀνὰ χεῖρας, ἐποῦ μοι τὴν ταχίστην πρὸς τὰς κλει-
 νὰς Ἀθήνας, ἐνθα τοὺς τοὺς λόγους καὶ σεχυτὸν ἐπιδείξεις τοῖς
 ἐκὼν μάλιστα θεομένοις σου· τὸ δὲ προσοφειλόμενον ἔτι, ἐμὲ
 μιμησάμενος, ἔα χαίρειν πρὸς γε τὸ παρὸν, ἵνα μὴ πρὸς
 τῷ ἀργυρίῳ προσπολέσης ἔτι καὶ τὸν τιμιώτατον καὶ ἐλλο-
 γιώτατον Σταῦρον. Ἐρρώσο.

Τῷ Πρίττι. (101.)

Ἰδοὺ σοὶ καὶ τὸ ρίσκον τοῦτο καὶ κατεργασμένον γερὸν-
 ος, ἔγωγε κατατείνει καὶ αὐτὸ τὸ ταλαίπωρον, τῆς ἐλευθερίας
 (τοῦτ' εἶναι.)

ἐν οὐδὲν ἤδη γήρως ἐπιθυμοῦν ἀπολαῦσαι, περὶ ἧς ἕτεροι ἐπενόησάν τε καὶ ἐκινδύνευσαν, μεγίστους ὑποστάντες ἀγῶνας καὶ ταῦθ' ἡνίκα τυχόν οὐκέτι τῷ κοινῷ συμβαλεῖται, ἢ ὅσον φανέν, ἀποδώσει ἐλευθέρᾳ τῇ γῇ, ὃ εἰλήφει παρ' αὐτῆς δούλης οὖσης ὡς τῆς ἀνελπίστου ταύτης τῶν πραγμάτων μεταβολῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦθ' ὅσον ἐνέκ' αὖ γὰρ τῆς τύχης ἀδύνατον ἔτι κεῖται (πολὺ γὰρ τὸν μέσῳ, φασί, μεταξὺ χειλέος καὶ κύλικος.) ἵνα μὴ παντάπασιν ἀξόμβητος γένωμαι τῇ πατρίδι, προκέμνω ὑμῖν τὰ διασωθέντα μοι τῶν βιβλίων ἀπὸ τῆς ἀρπαγῆς τῶν κακούγων· δεξάμενοι δὲ ταῦθ' ὅλως ἀναυλεῖ κατὰ τὴν νῆσον Σύραν, διαθήσεσθαι αὐτὰ, ὡς δόξει τοῖς κρατοῦσι πρὸς τὴν τῆς νεολαίας ἐν τοῖς σχολείοις βελτίωσιν. Αὐτὸς δὲ κατὰ μῆνα Ἰούλιον,

Σκολιῶν σκίπωνι

- Διεραιδόμενος, σπεύσω, βραδεῖαν

Πλυσιν ἀρῶν προτιθίς,

τότε πάλαι μὲν ἐλπίζόμενον, νῦν δὲ καὶ ἔργῳ ὁρώμενον περὶ πτύξασθαι, καὶ τὴν σὴν κορυφὴν, ὃν καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ νῦν τιμῶ ἐν τοῖς μάλιστα, ἀσπάζεσθαι πόθῳ. Ἐβρώσοι.

Τῷ Ἀνδρέᾳ. (102.)

Ἢ Ἑλλὰς, ἧς ὁ φύργος ἐπέδραμεν ἐν δίκαιεῦ μεγίστῳ κινδύνῳ μικροῦ δεῖν ἐπὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην, ἀπαλλαγῆσα ἤδη τῶν κακῶν τῇ ἀρετῇ τῶν ἐαυτῆς ἱερώων, συνάγει σπουδῇ νῦν, ὥσπερ ὄρνις τὰ νοσοῖα, καὶ τὰ ἀπόλεμα ἐξωθεν τέκνα, τῇ τῶν ζιωνογόνων ἐαυτῆς πτερύγων κολπώσει αὐτὰ ὑποθάψουσα· διὸ ἄλλοι ἄλλοθεν σπουδῇ κατατείνοντες, τίς πῖνος πρῶτος γένηται, τρέχουσιν, ὡς ἔλαφοι διψῶσαι, πρὸς τὰς πληγὰς τῶν ἡδίστων αὐτῆς νυμάτων. Τούτους οὖν μὲν

μεθύμενος καὶ γὰρ ὁ τεσσαράκοντα μὲν καὶ πάντε μάλιστα ἐπὶ τῇ δῆλον, ὅτι πλείω ἢ σύμπαν τὸ ἔθνος τῶν Ἑβραίων ποτὲ ἐν τῇ ἐρήμῳ, περιπλανώμενος μὲν εἰς τὴν ἀλλοδαπήν, μηδέ ποτὲ δὲ τῶν πόλεων τῆς πατρίδος ἐκκεντρισθεὶς τῷ ἔρωτι καὶ τῇ διανοίᾳ, ὡς παρασκευάζομαι ἤδη, ὅμα τῶν ἀπὸ τῆς ὥρας καὶ ματιῶν ὑπολαφραζόντων, κατελθεῖν εἰς Ἀθήνας, τὴν ὁ ἱερὰν ἀπὸ τοῦ γῆν κύσων πόλιν, καὶ τὴν σὴν κορυφὴν τῇ πρόσηλότητι καταστέψων τιμῇ. Ἀλλὰ γὰρ πρὸ τούτου, ἐπειδὴ καὶ πατέρες, ὡς δὲ πολλοὶ συνεχῶς κακώθεῖσα, δεῖται πολλῶν πρὸς ἀνθρώποις, καὶ ἀπριταῖ δικαίως παρὲκαστοῦ τὸν πρὸς ἡλόντα ὄρανόν, δεξάμενοι (τοῖ γὰρ ὡς γενικῶς τῶν σχολείων τῆς πόλεως, οἱ μάλιστα ἐμπιπίστευται πάντα) καὶ παρ' ἐμοῦ, ὅμοιός ἐστί μοι καὶ φιλήσυχος καὶ αἰσῆς φθὰς ἐξεπὸνῆσαι· κιβώτια βιβλίων τριῶν κονταὶ καὶ τέσσαρα, μυρίων καὶ δύο, χιλιάδων τὸν ἀριθμὸν, ὡς ἐκ τοῦ διαγράμματος ἐξεστὶ μαθεῖν τούτο, ὅσα δ' ἡλόντα δεδύνηται διασωθαι, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν δευτέροις ἀνὰ λωμῶσιν ἀνασῶσαν τῆς φρικτῆς ἐνταυθα συμβάσεως αὐτῶν ἀρπαγῆς· δεξάμενοι δὲ ταῦτ' ἐπὶ τῆς Σύρας ἀμνησθῆναι. (προκατέβαλον γὰρ τὴν ἀγῶγιον αὐτῶν καὶ τὸν ἱναυλὸν ἐν ταυθα) διαιτήσετε αὐτὰ, ὅπως ὦν δόξῃ τῷ σὺν Κῦβερνήτῃ· ἐπεὶ δὲ δὴν δὲ σὺν θεῷ μετ' ἀλλήλων γενώμεθα, πείρατόμεθα ἀνέστηρεῖν καὶ ἄλλα πολλὰ, οὐ πολὺ τούτων ἐλάττω, ἢ τῶν καὶ τῶν χαλεπότης ἐν πολλαῖς συνεκάλυψε πόλεσιν. Ἐβρώσο.

Τῷ Κυβερνήτῃ. (103.)

Ἐπεὶ μὲν τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα σαλευόμενα, ὡς περὶ ἐν τῇ ματιᾷ τὴν πλοῦτον, ἀβροστον ἀλλοτ' ἀλλῶς πολυεῖδως ἐφ' ἑαυτὰ, τέως τοῖς ἐρωσται· μὲν τῶν καλῶν τῆς πατρίδος, ὡς καὶ δ' ἄλλως συνεσθέρειν· ἐπὶ τῶν ἐργῶν, ἵστασθαι καὶ μὲν ἀπλῶς θεᾶται, ἐνδοχόμενοι μόνον τοῦθ' ὅτι περὶ τοῖς

ἀδυνατοῖς ἰστί δυνατόν, γενέσθαι αὐτοῖς Θεόθεν τὸν ἰκνύμενον πρὸς τὴν τοῦ περιουσίου τούτου λαοῦ σωτηρίαν. Νῦν δ' ἐπακούσαντος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπιφανέντος σου ὡς ἐν ἀποβρωτάτῳ καιρῷ, καὶ τῶν τοῦ σκάφους εὐτυχῶς δραξαμένων οἰάκων, πᾶς τις ἔρρωται δραμεῖν, τὸ θ' ἱερὸν ἔδαφος τῆς πατρίδος ἐψύμενος, καὶ σοὶ τῷ σοφῷ Κυβερνήτῃ τὸ εὐγνωμον ἀποδώσων, λέγων μετὰ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ οὐκέτι παρὶ τοῦ Προφήτου, ἀλλὰ περὶ τοῦ Κυβερνήτου. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος ἡμῶν παρὰ Θεοῦ, ὃ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννης· καὶ ἔστι μὲν τοῦθ' ἡμῶν ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων πιστόν· ἐκεῖνο, δέ πως παλαιότερον τὴν διάνοιαν τῶν σοφῶν ἐφ' ἐκείνῳ, δὲ πως παλαιότερον τὴν διάνοιαν τῶν σοφῶν ἐφ' ἐκείνῳ, δὲ πως παλαιότερον προηγεῖτό ποτε τῷ Θεῷ νοῦ, ἢ γέννησις τοῦ τοιοῦτου ἀνδρός, ἢ ἡ τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερία; ἀπορεῖται γὰρ ὅπως, πρότερον διὰ τὸ γεγονέναι τὴν τοιοῦτον ἄνθρωπον ἔσπευσεν ὁ Θεὸς τὴν ἡμῶν ἀπολύτρωσιν, ἢ ἐλθούσης τῆς προθεσμίας τῆς σωτηρίας, αὐδόκησε τὴν γέννησιν τοῦ τοιοῦτου; Ἀλλὰ τοῦτο κείσθω ἀπὸ ῥήτων ἐν τῷ γνόφῳ τῶν Θεῶν κριμάτων. Ἐγὼ δὲ πέμψας τῇ Κυβερνητικῇ σου προνοίᾳ τὰ περισσθέντα μοι ἀπὸ τῆς κοινῆς ναυαγίας βιβλία, διαναμαρτυρόμενα τοῖς πτωχοῖς τῶν μαθητῶν κατὰ χρεῖαν, μετὰ μικρὸν ἀπαρῶ, σὲ τ' αὐτὸν ἀσπασόμενος, καὶ τὴν φίλην πατρίδα περιπτύξομενος. Ἐρρωσοί.

σουωδῶ

Τῷ Σταύρῳ. (104.)

Τὰ μὲν ἐκδοθέντα τῶν βιβλίων πεπόμφαμεν πρὸς οὓς ἡμῶν ὀφειλόμενον ἔναι πρὸς δὲ τὰ ἐπειγόμενα ἤδη οἶσθα γὰρ ἡμᾶς ὡς ἐν τῷ δεκάετι πρώτῳ τῆς ἐπαναστάσεως χρόνῳ οὐδ' ὀπίωσιν ἐλθέμεν γράφοντας. Ταῦτα τοίνυν εἰ μὴ ἐκδοθεῖν, μάτην ἡμῶν εἰεν αἱ πόνοι γεγονυμένοι, καὶ τὰς θ' ἀνιχθεῖν, νῦν ἄλλα ἔρρωται πρὸς παιδείαν, ὅπως τῷ ἑαυτοῦ

κατατείνουσα πρὸς τὸ τέλος· ἢ οὐχ ἦτταν, ἢ καὶ πρὶν, ἐφείλομεν χοῖρ' ὀρέξαι. Βουλομένη τοίνυν καὶ σὲ τούτου συμμετασχεῖν τοῦ πόνου· ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ προορῶ τι ἐμαυτῷ συμβησόμενον· δεῖ γάρ σε, εἰ συμβαίημοι ἀποθνήσκειν, καὶ σύμπανθ' ὑποδύσασθαι τὸν ἀγῶνα, ἐξ ὑπογυίου ὄντα· καὶ δὴ, ἵν' ἢ σοὶ ὡς ἐκ διαθήκης διασκέυάσαι ταῦτ' εὖ, ἐχέτω τὰ ἐκδοθησόμενα οὕτω. Πρῶτον μὲν ὁ Ὀμηρος τό, τε κείμενον, καὶ ἡ παράφρασις ἀντικρὺ, καὶ τὰ σχόλια, ὡς εἰκόσ, ὑπατείνοντα, ὥσπερ καὶ ἐν ἄλλοις μοι διεσκεύασται τοῦτο· δεύτερον δὲ, ὁ Εὐριπίδης, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ οὗτος· τρίτον δ' ὁ Σοφοκλῆς, ὁμοίως καὶ οὗτος· ὧν Ὀμηρος μὲν καὶ Εὐριπίδης διαιρείσθων εἰς ἑξήκτους ἐκάτερος· Σοφοκλῆς δὲ, εἰς δύο. Ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ Τετρακτὺς, ἥ ἐστι Φητορικὴ, Λογικὴ, Μεταφυσικὴ, καὶ Ἰθικὴ, τοῦ πεποιητάτου τοῦτο εἰς ἕνα τόμον. Μετὰ δὲ τοῦτο θετέον τὴν Εὐνωρίδα, ὅ ἐστι τὴν Φυσικὴν καὶ Μεταφυσικὴν αὖθις εἰς ἕνα καὶ τοῦτο τόμον. Ἐπὶ δὲ, τὸν Σοφιστὴν παντοίους τῷ εἶδει περιέχοντα λόγους. Ἐκ δὲ τούτων τὸν Πανηγυριστὴν, ὅς τε χάριν τῶν μαθητῶν παρεφράσαμεν ἐν τῷ σχολείῳ ἐτι δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ἄλλους λόγους ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς διαλέκτῳ, ὡς προὔχωρει ἡμῶν ἐκείστοτε γράφειν, καὶ αὐτὴν περιέχοντα· οἷς οὐκ ἂν εἴη ἀνόνητον προσθεῖναι καὶ τὰς γε σωζομένας τῶν ἐπιστολῶν τοῖς μὴ παντάπασιν τὴν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ χρῆται τοῦ γράφειν τοῖς νέοις ἀπαγορεύουσιν. ἼΙ μὲν οὖν τάξις τῶν ἐκδοθησομένων ἦδε· τὸ δ' ἀργύριον πόθεν; δεῖ γὰρ οὐκ εὐκαταφρονήτου γὰρ τούτου, ἀλλὰ καὶ πλείονος, οἶμαι, ἢ δύο μυριάδων φοινίκων· τούτου γοῦν πλείον μὲν ἢ ἡμισυ ὑπέρχει μοι ἤδη· τὸ δὲ λοιπὸν ἔσται σοὶ ἀπὸ τῶν κοινῶν· εἴτ' ἂν σοὶ καὶ ἀμοιβὴ τῶν πόνων· οὐ γὰρ ἂν αὐτὸς γ' ἀπολείπει ταῦτ' ἐργάζαιο. Τοῦτο τοίνυν μοι, ὦ ἄριστε, τὸ σκο-

πούμενός, τοῦτο καὶ τὸ σπουδάζομενον, ἃς καὶ προήν
ἐπιστείλλας, παρεκάλεισάς τε περὶ αὐτοῖς οἶδα γὰρ σε φιλόκα-
λόν τε ὄντα καὶ φιλογόνον ἐν τοῖς μάλιστα, καὶ οὐκ ἂν ἀπο-
φουζομένην πᾶν ἀξίωσιν. Ἐρρώσο.

Τῷ Ἀάμπρω. (105.)

Ἀπὸ μὲν τῶν βιβλίων ἐλευθεριάζομεν ἤδη· ἀπιστάλακα-
μεν γὰρ πάντα εἰς Ναύπλιον διαταγνόμενα αὐτοῦ, ὅπως ἂν
δῶξῃ τῇ βουλῇ καὶ τῷ Κυβερνήτῃ καὶ ἤδη τὴν ὁδὸν ἀπράγ-
μονες ἔραν· αὐτοῖς πεποιθήκαμεν· ἐπειδὴν δὲ σὺν θεῷ ἐκείτῃ
γινώμεθα, σκεψόμεθα ὅπως δεήσει συναγαγεῖν καὶ τὰ ἄλλα
ἐκ Βυζαντίου, καὶ Σερβίων, καὶ Θεσσαλονίκης, καὶ εἴτιν' ἐτι-
ἄλλοι διωκόμεθα· ἐν τούτῃ ταραχῇ τῶν πραγμάτων
συμκοσῶντο γὰρ ἂν καὶ ταῦτ', οἶμαι, οὐκ ἐλάττω τῶν τριάν-
τοντα κιβωτίων· ἃ χρὴ καὶ ταῦθ' ὁμοίως τοῖς ἄλλοις κοινὰ
γενέσθαι· σὺ δ' ἐρευνήσας αὐτοῦ, ποῦ ποτε κείνται τὰ πάντα
κιβώτια, ἃ περιῶν ἐτι Νικόλαος ὁ Πολυαίνης διέσωσεν εἰς Κισ-
τινήν, καὶ εὐρὺν, πέμψοντο αὐτὰ εἰς Γαλάζιον τὴν ταχίστην
ἐνθα· μετὰ μικρὸν ἀρκεόμενος λαβόμεαι· ἐκεῖθεν γὰρ ἀναγ-
θεῖς, κτερούμεαι διὰ τοῦ Βοσπόρου ἐπ' αὐτὰς τὰς Ἀθήνας·
σὺ δ' ἴσως ἀπορεῖς, ὅπως πότε οὐκέτι μέμνημαι περὶ Ζαγο-
ρίου, ὑπὲρ οὗ τὸν πάντα πεπύνηκα χρόνον· φεβ' αὐτοῖς
γὰρ πόνοις συναπέπτυσαν ἤδη καὶ αἱ ἐλπίδες, τρισχιλίων,
φησὶν, Ἀλβανῶν ἀγόντων καὶ φερόντων τὰς κώμας, καὶ μο-
νοῦ εἰς ἀνδραποδισμὸν ὠρηκώτων· ἀπαιτήσαντες γὰρ τὸν
Σουλτάνον, ὃν ὀφείλει αὐτοῖς ἐπὶ τῷ πολέμῳ μισθόν, καὶ
μὴ τυχόντες, ἐτρέποντο εἰς ἀρπαγὴν καὶ ληστείαν, ἀμυνό-
μενοι ἐπ' ἀλλοτρίους ἀναλώμασι τὸν δεσπότην, ὃ οὐδὲ
μικρὸν μέλει Ζαγορίου καὶ τῶν τοιούτων. Ἐκ τούτων τοίνυν
ἀπαλέσαντες, ὃν ἴσχομεν ἔρωτά ποτ' ἐκείνου, μεταφύγε-
ται.

μεν αὐτόν, ἐνθα γελᾷ ἤδη ἡ ἐλευθερία, περὶ ἧς καὶ ἀπόλα-
μοι ὄντες, ἄλλ' οὐκ ἄν τῆς κλίνης αὐτῆς συνίσμεν ἡμῖν
αὐτοῖς πολλὰ συμπεπονηκότας. Ἐρρώσο.

Κωνσταντίνῳ Γωμάτῃ. (106.)

Ἰσθὴν ἀκούσας καὶ σε παρασκευαζόμενον κατελθεῖν ἐς
Μεσολόγιον, ἐνῷ ἐγεννήθης, καὶ ἀνετρόφης, καὶ τὸ μέγιστον
ἐπαιδευθῆς· ἡδίων γὰρ εἶναι ἐν τοιαύτῃ πατρίδι ζῆν καὶ
μάλιστα νῦν τὴν ἐαυτῆς ἀνασωταμένην ἐλευθερίαν, ἢ ἐν
ἀλλοδοπῇ τῇ ἐν ἀνομίαις καὶ συλληφθήσῃ, καὶ τὸ χεί-
ριστον εἰκότως ἀπολουμένη· καὶ ταῦτα μὲν εὖ φήθης· ἀλλὰ
τίποτ' ἐπήρθης τσαύτην μακρὰν διὰ τοῦ ξηροῦ καὶ ὑγροῦ
ὁδὸν ὑποστῆναι, ἐξὸν τὴν ἐπιτομωτέραν κατ' ἄμφω ἐλέσθαι
διὰ τοῦ Βοσπόρου· ὅθεν, καὶ τὰ καθ' ὁδὸν ἀναγκαῖά ἐστιν
εὐωτότερα, καὶ ἡ ἀσφάλεια μείζων; ἐγὼ γὰρ λέγειν τὴν κατὰ
τὴν Οὐγγαρίαν τῶν πανδοχείων σμικρολογίαν, ἃς ὦν οὐκ
ἂν ῥαδίως ἀπαλλάξεις πρὶν ἂν ἀποδῷς αὐτοῖς καὶ τὸν ἴσχα-
τον κοδράντην· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκεῖθεν διάπλευσιν τοῦ Ἀνδ-
ρίαντος ἐπιπονωτέραν διὰ μῆκος εἶναι φασιν. Εἰ οὖν μηδὲν
ἕτερον ἐστι τὸ κωλύον τὴν διὰ Βυζαντίου ἐλέσθαι, κατελθὼν
εἰς Γαλάζιον κατὰ τὴν δεκάτην Ἀυγούστου, ἀνάμενε καὶ με-
τὰ μετ' ἀλλήλων αὐτοῦ γινόμενοι, εὐθυμώτερον συναμφοτέ-
ροι διαπλέωμεν· δῆλον δ' ὅτι ἐκ τῶν ἀποβαινόντων ἀμφο-
τέρω. εἴη δ' οὖν ἡμῖν τὰ βελτίω. Ἐρρώσο.

Κωνσταντίνῳ. (107.)

Ὅτι μὲν, ὅσον ἐπαντλαῖς τὰς βοηθείας τοῖς δεομένοις, το-
σοῦτον ἔλκει τοὺς διψῶντας ἀρύσασθαι ἀπὸ πῶν ναμάτων
τῆς σῆς πολυχρούνου πηγῆς πᾶσι δῆλον· δρόμος γὰρ συνε-
λεῖται τῶν διομένων πρὸς σέ, ἄλλου ἄλλην προβαλλομένων.

αἰτίαν· ἀλλ' αὐράνιος ὑετός· οὐκ ἐκλείψει ποτὲ πολλαπλάσιος κατιὸν εἰς τὸν καρψάκην τοῦ φιλανθρώπου σου οἴκου· τοιαῦτα γάρ μοι φιλοσόφειν παρέσχεν ἡ γυνὴ περὶ σοῦ, ἥτε ἀνὰ χεῖράς σοι κομίσασα γρόμματα· ἡ πολλῶν μὲν τέκνων μήτηρ γεγενημένη, ὑπὸ δὲ τῶν καιρῶν ἀποσπασθεῖσα τῆς ἰδίας πατρίδος, κατέστη καὶ τῶν ἀπόρων ἀπορωτάτη· διδὼ μηκέτι δυναμένη ἐνταῦθ' ἐαυτῇ ἐπαρκέσαι, φήθη δεῖν κατελθεῖν εἰς τὴν ἑλλάδα, ὡς ἀμείνωνος δῆθεν ἐκαὶ πειρασμένη· τοῦ δαίμονος. ὥς μηδὲν οὖν ἔχουσα πρὸς ἑδὸν, δεῖται καὶ σοῦ, καὶ παντός ἄλλου ἐξ γ' ἐπὶ τὸ Βυζάντιον τὸ ἐφόδιον αὐτῇ ἐπαρκέσαι. Γενοῦ τοίνυν αὐτῇ εὐεργέτης, καὶ πολλαπλασίαζε σεαυτῷ τῇ πρὸς τοὺς τοιούτους καλῇ ἐργασίᾳ τοῦ δεσπότη τοῦ τάλαντον. Ἐβρώσο.

Τῷ Ἰλαρίῳ. (108.)

Ἦσπερ αἱ τοῦ αἰθέρος νεφέλαι, τὴν τῆς γῆς καταπαύουσαι δίψαν, εὐετηρίαν τοῖς ζῶσιν ἀντὶ λιμοῦ ἀπαγγέλλονται· οὕτως αἱ τῶν σοφῶν καὶ φιλανθρώπων ἱεραρχῶν χορηγίαι, τὴν τῶν ἀπορουμένων διαμόχθησον καὶ διακαῇ ψυχαγωγοῦσαι καρδίαν, ὑπισχυοῦνται τούτοις μὲν τὸ ἔξῃ ἀνεκτότερον, ἐκείνοις δὲ τὸ τυχεῖν, ὧν ἐλπίζουσι, βεβαιότερον· εὐμαυτῆς δ' ὁ λόγος, εἴ γ' ἐπεικῶς ἐπιβλέψῃς πρὸς τὸ γύναιον, τὴν τὰ γρόμματα σοι ταῦτα κομίσασαν. Γενοῦ τοίνυν, Πάτερ, αὐτῇ φιλάνθρωπος, πόρον δούς ὀννινοῦν, ὅσον γενέσθαι αὐτοῖς τέκνοις ἐπ' αὐτὸ τὸ Βυζάντιον, ἀφ' οὗ ὁ καιρὸς ἐκσπάσας αὐτήν, κατέστησε πάντων ἐνδεεστάτην· ἀντὶ δὲ τούτου αὐτῇ τε ἔσται σοι τῆς εὐποιΐας διαπρύσιος κήρυξ, καὶ ὁ τῶν ὀρφανῶν πατήρ ὀφειλέτης τῆς πρὸς αὐτὴν φιλανθρωπίας· αὐτὸς γὰρ ἡμῖν εἶρηκεν, ὃ ἂν ποιήσωμεν τοῖς ἐλαχίστοις αὐτοῦ ἀδελφοῖς, τοῦτ' αὐτῷ ἐκείνῳ πεποιηκότες ἐσόμεθα. Ἐβρώσο.

Ἀγγελλίῃ καὶ Ἰωάννῃ. (109.)

Πολλάκις μὲν ἐπέστειλα ὑμῖν, τὸ ἀργύριον, ἐφ' ᾧ ὑμεῖς ἄμνητέρους ἀπαιδεύτοις οὕτοις εἰπεῖν ἐξεπαίδευσαι, ἀπαιτῶν ἀποδοῦναί μοι, ἀλλ' οὐπὼ οὐτ' ἀπαντήσεως τυχεῖν, οὔτε μὴν ἄλλως φωνῆς οἰασοῦν ἠξιώθην ἀκοῦσαι· ἀπὸ γὰρ τοῦ φανεροῦ, ὡς ἔοικεν, αἰσχυρόμενοι ἀπαρνεῖσθαι τὸ ὄφλημα, μηδὲ τὴν τύχην ἔτι δυνάμενοι μέμφεσθαι, σιωπῇ ἔγνωτε χεῖρους περὶ ἐμὲ γενέσθαι, καὶ ταῦτα νῦν παρασκευαζόμενον ἀναξοῦξαι. Τί οὖν με δεῖ ποιεῖν; ἀναγαγεῖν τὸ πρᾶγμα εἰς τοῦς δικαστάς; οὐ μνησθῆναι· οὐ γὰρ ἂν ποιήσαιμι τοῦτ' ἐγώ γε· πρῶτον μὲν γὰρ τοῦθ' ὅλως ἀπίσκηται παρὰ τοῦ Δισπότου· ὃς κελεύει πρὸς τῷ ἱματίῳ προσθεῖναι καὶ τὸν χιτῶνα τῷ ἀφαιρουμένῳ· ἔπειτ' ἐν πόλει ἀνόμῳ καὶ παρανόμῳ τί με δεῖ καὶ δικάζεσθαι μάτην; φαίη γὰρ ἂν καὶ πρὸς ἐμὲ ὁ δικαστής, ὃ καὶ πρὸς ἄλλους πολλάκις εἶρηται· δίκαιον ἔχεις διδάσκαλε, ἀλλ' ὁ ἐναγόμενός ἐστιν εὐγενής, καὶ οὐκ ἔχω, ὅ,τι ποίω αὐτόν· τοιαῦτα γὰρ ἀναίσχυντα ὁρῶμεν παρ' ὑμῖν γιγνόμενα καθ' ἐκάστην, καίτοι ἐμεῖ γ' εἰκότως καὶ ἄλλως ἂν ἀποπέμψοιεν ἄπρακτον, εἰπὼν μοι τὸ πάλαι θρυλούμενον. Κκακοῦ κόρακος κακὰ ἰσά. Τί οὖν ποιητέον πρὸς ταῦτα; μὲν καταφυγεῖν ἐπὶ τὰς ἀράς, τοῦθ' ὅπερ τοῖς ἀδυνατωτέροις ἐστὶ προχειρότατον, καὶ τὰς ποινίμους Ἰερηνύας ἐπικαλεσάμενον, οὕτω τὸν θυμὸν ἐκχεῖν μάτην εἰς τὸν αἰθέρα; ἀλλὰ καὶ τοῦθ' ὁμοίως φθὰς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀπηγόρευεν, εὐλογεῖν ἐντειλάμενος τοὺς καταρωμένους ἡμῖν, καὶ ἀγαπᾶν τοὺς μισοῦντας· καὶ ὁ θαυμαστότερον ἔτι, δανείζεται, φησὶ, παρ' ὧν οὐκ ἐλπίζετε ἀπολαβεῖν· ἄλλως γὰρ τίς ὑμῖν ἀποκίσσεται χάρις, εἰ ὁ καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ποιῶσι, ποιοῖτε; Οὐκ ἂν λείπεταί μοι δυοῖν ὁύτερον, ἢ σιωπῇ ὅλως ἀπογνῶναι τὸ πρᾶγμα, τοῦθ' ὅπερ καὶ ὑμῖν, ὡς ἔοικεν, ἀπὸ γνώμης.

σπουδάζεται, ἢ τὴν κομψοτέραν ὑποδυσάμενον, κωμωδίαν, ἀραῖς καὶ ἀφορισμοῖς ἀνωδύνοις πράττειν τὸ πάθος κατ' ἐμαυτὸν, τοῦθ' ὅπερ Καλογῆροις ἐστὶν ἰσχυρότατον μάλισθ' ὄπλον. Ὡς δ' οὖν οὐδὲν ἀπὸ τοῦ πρώτου ἐλπίζεται γενήσεσθαι μὴ παρ' ὑμῶν μετριώτερον, ἐπιχειρητέον ἀπὸ γε τοῦ δευτέρου, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὑμᾶς φύσαι κωμικούς ἐξ αὐτῶν τῶν προοιμίων τοῦ βίου γεγεννημένους. **Λ φ ο ρ ι σ μ ό ς.** Ἐπειδὴ τοίνυν ἀδικεῖται με, ὦ παῖδες, γεγηρακότα ἤδη, ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ὀφείλεται δίδακτρα, μήτε ἀποδόντες, μήτε μέλλοντες· ἀλλὰ μήτ' ἐπιστάλλοντος ἐπαίετε ὅλως, μήτε μὴν ἀπλῶς γ' ἐς λόγους βούλεσθε ἐλθεῖν, διὰ ταῦτα καταρῶμαι ἡμῖν, ἐς ἐσχάτον γῆρας προβεβηκότας, πολλοὺς μὲν τῶν ὀδόντων ἀποβαλεῖν, ὥστε μήκέτι μήτε κάρυα, μήτ' ἀμύγδαλα, μήτ' ἄλλο τῶν τρωκτῶν τρώγειν δύνασθαι τῆνικαῦτα, μήτε βόειον ὀπτόν κρέας ἐσθῆναι οἷους τε εἶναι, οἷον ὀτρέφοντο ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις οἱ ἥρωες· τῶν δὲ τῆς κεφαλῆς τριχῶν, καὶ τῶν ἄλλων, ὅσαι εἰσὶ φανεραὶ, τὰς μὲν ὅλως ἀποβαλεῖν, τὰς δὲ πολιοὺς ὑμᾶς ἐς ὑπερβολὴν καταστῆναι· τὰς δ' αὖ μὴ φανεράς, εἴτι δαῖ καὶ τῶν ἀπορρήτων καθάπτεισθαι ταῖς ἀρχαῖς, ταύτας πάσας ἐκπεσεῖν ἔς γε τὸ λειότατον ὅλως, ὥστε μὴ ἐξεῖναι μηδ' αὐτῷ τῷ συκοφατοῦντι ἐφ' ὅτῳ δήποθ' εὐρεῖν, ὅ,τι καὶ παρὰκτίλη κατὰ τὸν νόμον· τὰς δὲ ἐν ταῖς μυκτῆραι μόνας τοῦναντίον αὖξασθαι τρεφομένας καὶ ὑπερφυῶς μέχρι τῶν μαστῶν· τὸ δ' αὖ γένειον πάλιν λευκότητους καὶ κρινοειδεῖς ἀποκαταστήσαι, οἷους μάλισθ' ὀρώμεν ἐν εἰκόσι τοὺς Ἰσραηλίτας γεγεννημένους, Λαβὼν ἐκεῖνον καὶ Μωϋσῆν, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τῶν Ἰουδαίων μάλιστα Πατριάρχας· ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ τοὺς ὄνυχας ὑμῶν μήκέτι αὖξασθαι τοῦ λοιποῦ, μήτε τοὺς πόδας ἰδροῦν ταχίστοις κινήμασι· τοὺς τ' ὀφθαλμοὺς ἀμεινότερους γενέσθαι, ὥς δεῖσκει

ὑμῖν καὶ διοπτηρίων πρὸς τὸ βλέπειν σαφῶς πάντικαίμενα· καὶ ὑπὸ μὲν τῶν μυῶν συναχθῶς ἐν ὕπνῳ μάλιστα τῷ ἡμεριῳ, ὑπὲρ δὲ τῶν ψυχλῶν καὶ τῆς νυκτὸς ἐνοχλεῖσθαι· αἰδ' αὖ βέλτισται κόρις ποιείσθων γενναίως τὸ ἑαυτῶν καταδυόμεναι μέχρι τῶν λαγόνων, καὶ μάλισθ' ἀπὸ π' ἐσθοντο ὑμᾶς πῃ ἐν οἰκίᾳ καταλύοντας· ἀλλοτρίᾳ· τὸ γὰρ αἷμα τῶν ἀγνωμόνων ἡδιστόν ἐστι τοῖς ποινιμωτάτοις ἀντοῖς ζωῦρίοις· Ὁ μὲν οὖν Λφορισμὸς οὗτος, ἀξιόχρεως, οἶμαι, τρέψαι τὰς ψυχὰς ἡμῶν εὐθύς τῇ ἀπειλῇ πρὸς τὰ δίκαια· ὑμᾶς δὲ εἰ μὴ ἀναλγήτως ὑποσταίητε ταῦτον, ἄθελαι πάντες ἔσεσθε παρὰ τοθεῖς καὶ ἀνθρώποις, ὥς μὴδὲν σεβόμενοι τὰ παρὰ πᾶσι σὺν δέει πολλῷ καὶ φόβῳ ταῦτα κροτούμενα τῶν ἀμαρτωλῶν κολαστήρια· εἰδὲ μεταβαλλόντες, ἀποδώσετε μοι τὸ ὀφειλόμενον, ἐξέβ' ἄμα καὶ τὴν λύσιν ἀπὸ τῆς ἀρᾶς. Ἐβρώσθη

Βρετῶνι τῷ ἱατρῷ. (110.)

Τοὺς μὲν νέους καὶ ἐβρώμενους ὁ σφριγὼν αὐτοῖς ποῦς, ἐφ' ἃ ἂν βουληθῶσι, πανταχῇ ἀπὸνως μεταβιβάσει· τῶν δὲ γεγηρακότων, καὶ ὧν τὰ γόνατα ἤδη λάλονται, τοὺς μὲν εὐδαιμοναστέρους ζευγος, καὶ τοῦτο λευκὸν τυχὸν καὶ πᾶλιν ἄλλο ἐπὶ θάτερα ἀνακεκλιμένους τῆς οἰκίας ἐξάγει· τοὺς δὲ τῶν ποιούτων ἐστερημένους βᾶκτρον μόνον ὑποστηρίζον, ὁδηγεῖ πρὸς τὰς χρεῖας· ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοὶ τῶν ἐσχάτων ἐπέχων τὸν τόπον, οὐδὲ ποῦτων αἰ μίμουμαι τὸν τρόπον· ἀλλ' ὥσπερ ἰδιόρρυθμός τις, ἀνέξοδος ὅλως εἰμὶ κατ' ἐμαυτὸν ὡς ἐπὶ τινος ἐρήμου φιλοσοφῶν καὶ ταῦτ' ἄρα ποιεῖ με γραφίδι μᾶλλον χρώμενον, ἢ αὐτὸν

Σχολιῶν διερεϊδόμενον σκίμῳκοντι.

ἐφ' ἃ τοὺς φίλους τὰς δεήσεις ποιέσθαι· καὶ μάλιστα πρὸς

σέ, ὃν καὶ λόγοι ἐτίμησαν καὶ ἡ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐκδόμησθαι τέχνη. ἢ τίς οὖν λόγος παρὰ σοὶ τῶν ἐμῶν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τῶν Ἑλλήνων. (πῶς γὰρ οὐ;) δεκθῇτι παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐγνώστου καὶ φιλογενούς Βαρώνου κτελεῖσθαι τοὺς ἐν Γαλαζίῳ τελώνας ἀφεῖναι μοι ἀτελεῖ ἀναχθῆναι τὰ περιφθέντα βιβλία· ὃ γὰρ ὄνεια, οὐδ' ἐπ' ἐμπορίᾳ, ἀλλὰ δωρεὰν τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων ταῦτ', ἐφ' ᾧ τοῖς ἐνδεεστέροις τῶν μαθητευόντων ἐν τοῖς νέοις τῶν σχολείων διανεμηθῆναι, ἐσμέν πεπομπότες· καίτοι καὶ τὸ τέλος τοῦτο ποτε, ἐπὶ τὸ Βιέννης ἐκομίσαμεν ἐκεῖνα ὧδε, ἀπετίσαμεν τέλειον. οὐκ οὖν δίκαιον, ὁ ἴμαι, δις ἔντε τῇ εἰσαγωγῇ καὶ ἐξαγωγῇ τῶν αὐτῶν τελεῖν τοῖς αὐτοῖς· ὁ οὐτε τοῖς νόμοις ἔστι, οὐτε τοῖς τελώναις αὐτοῖς ἀνεκτόν· καὶ ταῦτ' ἐν οἷς εὐεργεσία τις πρὸς τὸ Παναλλήνιον φαίνεται γεννομένη· ἥς σὺ τε αὐτὸν καὶ τὸν ἀρχιτελώνην, καλούντ' ἀγαθὸν ὄντα, ὡς συμπράκτορας ἀμφοτέρους βουλοίμην ἂν συμμετέχειν τὸ μέρος. Ἐρρώσο.

Ιωάννης.

(111)

Ἀκούω σε χαλεπῶς πρὸς με διατεθῆναι, ἐτι ἄλλοις μέν τισι, καί περ ἄλλοτριώτερον πρὸς με ἔχουσι, πολλὰ τῶν ἐμυτοῦ βιβλίων διέναιμα· σὲ δὲ μόνον τῶν συνήθων τῆς τούτων ἀπηξίωσα δωρεᾶς· ταῦτο δ' οὖν ἔστιν μὲν ὡς λόγον ἔχον τινα, ἔστι δ' ὡς ἀδικεῖς, αὐτὸς μηδὲν ἀκουσίως ἁμαρτηκότε μοι χαλέπηναι· οὐ γὰρ κατὰ προαίρεσιν ἡμῖν τὸ ἁμάρτημα γέγονεν, οὐδ' ἐκ προβουλῆς διενείμαμεν τὰ βιβλία, ἢν' εἴχομεν οὕτω καὶ σὲ αὐτὸν ὡς ἐν διαγράμματι κατατάξαι· ἀλλ' ἐπεὶ δὴ καιρὸς ἐλάμβανε πέμψαι αὐτὰ ἐς Ἀθήνας, ἀνοίξαντες τὴν ἀποθήκην, ἐπισκευάζομεν τὰ πεπονηκότα τῶν κιβωτίων καὶ τούτῳ ἤτησέ τις τι, καὶ λαβὼν, ἀπῆλθεν· εἰς ἄλλοι

καὶ ἄλλος ἄλλο πολλοὶ ἐξῆς τῶν τε λογίων καὶ μὴ λογίων, ἐ μὲν αὐτῷ· ὁ δὲ τῷ παιδί; ἀθροῖσι τινὲς πτωχοί τε καὶ πλούσιοι ἐκ μετῴσσεως, ὥσπερ γύπες ἐπὶ τι πτώμα πολλαχόθεν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν συνερρόησαν. Οὕτως οὖν λαβόντες, ὁ ἐβούλετο ἕκαστος, ἔρχοντο ἀπιόντες, δύνω ὅλα τὴν ἡμέραν ἐκείνην τῶν κιβωτίων μοι ἐκκενώσαντες. Ταῦτ' οὖν μοι πιστεύσας εἰλικρινῶς εἰρήσθαι, φέροις ἂν πρὸς τὸ παρὸν γενναιότερον τὴν ζημίαν· ἐπειδὴν δὲ (σὺν θεῷ εἰρήσθω) Ἀθήνησι μετ' ἄλλῶν γενώμεθα, αὐτὰ τε ταῦθ' ἔξεις, καὶ ἔθ' ὧν παρασκευάζομαι νῦν ἐκδοῦναι ἀπὸ πάντων τὸ μέρος πρόστιμον, ἴδον ἐξήμαρτον, ἵνα μάθοιμι τοῦ γε λοιποῦ μηκέτι ἐν τοῖς δωρεαῖς τῶν φίλων ἐπιλανθάνεσθαι, ὧν καὶ ἔδου προσηύκει με μνησθαι. Ἐρρώσο.

Μακρυόλης.

(112)

Οὐκ ἂν ἔχοιμι μὴ οὐχί σε τῶν πόνων ἐπαινεῖν τὰ εἰκότα, οὐς γὰρ ὑπέσκη, τὴν τοῦ Ναπολέοντος μεγάλην ἐκστράτειαν ἐπὶ Μόσχαν εἰς τὴν ἡμετέραν μεταφράσας φωνήν· καὶ γὰρ καὶ ἡ παροιμία παιδεύει, φθονερὸν τὸν μὴ εὐφημον στόμα Πρακλεῖ παραβάλλοντα εἶναι κηρύττουσα· σὺ γὰρ τὰ τ' ἄλλα διαφέρεις τῶν Βλάχων, καὶ δὴ καί τῃ παρ' αὐτοῖς γεννηθεὶς καὶ αὐξήθεὶς, τῷ τε ᾧ ἀνομοιοτάτος ἐκαίνοις τυγχάνεις γεγεννημένος, καὶ παιδείᾳ Ἑλληνικῇ, τῆς τῶν τεκόντων Ἑλληνικῆς ἐχόμενος ἀρετῆς, διαπράπεις τὰ μάλιστα καὶ οἷον κλάδος καλλιελαίου ἀγρίᾳ ἐνκεντρισθεὶς, τῆς ἀπ' ἐκείνης κακοχυμίας οὐ μετίσχεις παντάπασιν, ἀλλ' αὐτὸς, ὡς εἰκός, τῆς σεαυτοῦ ἐκείνης μεταδίδως ποιότητος. Ἀλλ' ὁ τοιοῦτον ἐν πολλαῖς τοῦ βίου θνητῶν ἀνελόμενος πόνον, πῶς οὐκ ἂν προσθείης ἔτι μικρὸν, ὥστε καὶ κοινὴν τὴν βίβλον διὰ τοῦ τύπου ποιῆσαι τοῖς ἑλλήσι; καὶ ταῦτ' εὐερίδως, ὡς τὰ γε τοιαῦτα, ἐν τοῖς κιβω-

τίσις ἀνέχεται κείμενα, χρηστά γίνεται, ὥσπερ καὶ πληγὴ ἐν ἐρήμῳ, ἐξ ἧς οὐδεὶς ἂν ἀρύοιτο; ἐγὼ δὲ λέγειν, ὡς καὶ τὸ φιλότιμον αὐτὸ, τοῦτο δὴ τὸ ἐντονώτατον πρὸς τὰ καλὰ ἐλαττήριον, ὅποτε μὴ ἀρδεύοιτο τοῖς ἐπαίνοις ἀξίως, ἡρέμα ὑπομαραίνεται. Ἰν' οὖν καὶ πρὸς ἄλλα προθυμότερος γένοιτο, δὸς σεαυτὸν τοῖς τὰ σὰ ἐπαινέειν καὶ θαυμάζειν ἐθέλουσιν. ἐδωκὼς γὰρ ὁμολογουμένην; ὥσπερ ἀκόνη, τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν παραθήγει. Ἰερρωσο.

Ἰερρωσο. (113.)

Οὐτ' ἀγαθὸν κακοῦ τινος γινόμενον αἴτιον; λέγοιτ' ἂν ἀγαθὸν ἀλλοθῶς, οὔτε κακὸν κακοῦ μείζονος ἀποτρεπτικὸν ἐν τοῖς κακοῖς, ἢ τοιοῦτον, ἀριθμοῖτ' ἂν δικαίως; αὐτίκα γὰρ τὸν Πάγκαλον Ἰωσήφ οἱ ἀδελφοὶ, φθόνῳ δεδουλιευότες, ἐμελίτησαν ἀποκτεῖναι. ἀλλ' ὁ Βενιαμὴν μεταπείσας ἐκεῖνον ἀπεμπολῆσαι, μετριοτέραν αὐτῷ τὴν ἀδικίαν γανέσθαι ἐποίησα; καὶ ἐλογίσθη ἡ περὶ αὐτῷ ἡδὲ εἰς εὐεργεσίαν. ὅθεν δάκρυ' αὐτοῖς καὶ προσφθάγματα φίλα ἦν ἔπειτα ἐν ἀμνηστειᾷ τῶν παρελθόντων. Τοιοῦτος οὖν καὶ αὐτὸς πρὸς με ποτὲ γονῶς, δικαίως νῦν μου καταγινώσκεις ἀχαριστίαν, ὅτι σὰ μόνον, ὡς φῆς, τῆς τῶν βιβλίων ἀπέκλεια δωρεᾶς. ἐν γὰρ τῇ τῶν κακούργων ἐκείνων ἐπ' ἐμὲ συνωμοσίᾳ ποτὲ καὶ αὐτὸς ὢν, τῶν ἄλλων ὅλως ἀποτολμησάντων με ἀποκτεῖναι, καὶ αἵματι γόνων ἀποσβέσαι τὸν ζέοντα φθόνον, σὺ μόνος, καὶ εἴ τις ἕτερος, ἀντιστάς τῷ τολμήσαντι, μὴ ξίφει, ἀλλὰ ῥοπαλῷ μᾶλλον χρῆσασθαι ἐπὶ κούρης τὴν παυτοῦ ψήφου δέδωκας, μετριοτέραν οὕτω τὴν ποινὴν, ἐφ' οἷς ἐφθονοῦμεθα, μεταπείσας ἡμῶν ἐπιθεῖναι. ὃ, καὶ περ καὶ τοῦθ' ἄλλως ὡς μάλιστα γέγονεν ἐπικίνδυνον, ἀλλὰ παραδόξως ἐφάνη σωτήριον; κἄνταυθεν μάλιστα αἴτιον καὶ ἄλλα πολλὰ τοῖς πάλαι

ἐφ' οἷς ἀνεφύη ὁ φθόνος, περιόντας ἡμᾶς προσθεῖναι πονήματα. εἰ γὰρ μὴ ἐσώθην τότε, σωτηριωδέστεράν σου τὴν ψήφον μοι δόντος, οὐκ ἂν νῦν παρσκευαζόμεν ἐκδοῦναι τὰ δευτέρα, τῆτε σωθεῖς; ὥσπερ τινὰ σιτοδείαν πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ λιμοῦ, εἰ μὴ τι νεανιεύομαι; καὶ γὰρ πειρώμενος θεραπεῦσαι ἀνθ' ὧν ἵνα μὴτ' ἐγὼ ἀγνώρων σοι τὸ σύνολον γένωμαι, καὶ αὐτὸς δικαίως ἀπολάβης τὴν ὀφειλὴν, περίμενε ἐν ἀποτυχίᾳ τῶν πρώτων τὴν ἐκδοσὶν τῶν δευτέρων. ὧν διπλασίαν τὴν χάριν ἔσῃ ἀπηλειφώς, καὶ ὅλως ἀξίαν, ὧν εὖ με τυγχάνεις πεποιηκώς. οὐδὲ γὰρ ἐν ἁδου ἐγώ γε τῆς φιλανθρωπίας τοῦ ῥοπάλου ἐκείνης ἐπιλαθοίμην καταφορᾶς. Ἰερρωσο.

Πολυκαρπῷ. (114.)

Καί τοι καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐπεβαλόμην μοχθηρὰς ἀποτρέψαι σε συνηθείας, ὅπως χρῆ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων ἀναστρέφεσθαι συνουσίαις, πολλὰ καὶ δίκαια νοθεύσας, πολλάκις δ' ἐξηλέγχθην μήτην τοῦτο πεποιηκώς. ἀλλ' οὐδ' ἂν νῦν γε ἐτι ἀποσχόμεν εἰκότως ὡς κανόνας τινὰς εἰπεῖν σοι, ἃ ἐμοὶ μὲν ὀφείλεται λέγειν, σοὶ δὲ ἴσως ἀκούειν, εἴ τις ἐτι σοι τῆς ἐμῆς περὶ σε σπουδῆς καὶ προήσεως λόγος λείπεται. ἴσθι τοίνυν, ὡς τῶν καθήκόντων ἡμῶν (Ἰν' ἐντεῦθεν πρεπωδέστερον ἄρξωμαι) τριγῇ διαιρουμένων ἐν γένει, τὸ μὲν πρὸς τὸ θεῖον πρὸς τὴν εὐσέβειαν, τὸ δὲ πρὸς ἑαυτὸν τὴν σωφροσύνην ἐργάζεται. τὸ δὲ πρὸς τοὺς παρ' ἡμᾶς καὶ καθ' ἡμᾶς πᾶσαν περιέχει δικαιοσύνην. Τούτων δ' οὖν οὕτως ἐχόντων, ὅς μὲν ἂν τῷ πρώτῳ ποτὲ προσκρούσῃ, οὗτος αὐτῷ καὶ διὰ τὸ προσέκρουσε, μόνος ὑπεύθυνος γίνεται καὶ κείθεν τὰ ἐφ' οἷς παρανομήσεις, ἐπιτίμια παρίσχει. ὅς δὲ καὶ εἰς τὸν τῷ εἰς ἑαυτὸν; καὶ τούτῳ ὁμοίως ὁ δευτέρων

αὐτὸς παρ' ἑαυτοῦ, ὡς ἀδικῶν καὶ ἀδικούμενος ὁ αὐτὸς, δι-
 κην λήψεται· ἄλλος δὲ οὐδεὶς ἂν σὺν λόγῳ καὶ αὐτῷ ἐγκα-
 λήσειεν, εἰ μὴ τις φιλία, ἢ ἄλλως ἐκ συμπαιδείας βούλοιτο
 ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἐντολὴν νοθεύειν· ἢ πεισθεὶς ἂν ἑκαῖνος,
 πυχὸν μεταβάλοιτο· εἰ δὲ τις παρὰ ταῦτα, παραβάς τὸ τρί-
 τον, βλάψει τινα τῶν πολιτῶν, καὶ τὸ ὅλον σῶμα, ἐν ᾧ
 καὶ αὐτὸς τις ἑκαστος ἀριθμεῖται ὡς μέλος, συναδικήσεις,
 τῆνικαὐτ' ἐφαίται ἴσως τῷ βουλομένῳ καὶ ἐπιτιμῆσαι αὐτῷ
 καὶ εἰκόνα, καὶ εἴποι κάρηκαί, ἀδικίας ἐν δικαστηρίοις ἐπα-
 ξίναί· καθάπερ γὰρ τὰ ἤριερα μέλη συμπάσχει τῷ πᾶσι-
 γόντι καὶ νοσούντι ἐκ συναισθήσεως· οὕτω καὶ οἱ πολῖται
 οὐκ ἀμέτοχοι ὅλως τῆς τῶν ἄλλων ζημίας καὶ βλάβης ἂν
 εἴεν τῶν γ' ἐν τῷ αὐτῷ πολιτεύματι συντελούντων· ὥσπερ
 γὰρ ἐκ τῆς εὐδαιμονίας ἑκάστου συνευδαιμονοῖ τὰ κοινά·
 οὕτως ἐκ τῆς κακοδαιμονίας τῶν αὐτῶν κακοδαιμονοῖ· διὸ
 καὶ δίκαιος πᾶς ἂν εἴη τοῖς ἀδικουμένοις συγκαλεπαίνειν·
 ὅθ' δ' οὖν ἀγνοῶν ὅλως ταῦτα, παρὼν ἐν τοῖς δυσὶν ἡγουμέ-
 νοις, ἐν οἷς πολλή σοι ἂν εἴη διατριβή, τὰ κατὰ σεαυτὸν ἐ-
 πανορθοῦν ἐξετάσαντα, ἐξαλλόμενος ἐν τῷ τρίτῳ, μεταβαί-
 νεις ἀνοήτως ἐπὶ τὰλλότρια, καὶ ὥσπερ ἐνθουσιῶν, ἐπιπληδᾷς
 παραβύλως τοῖς μηδὲν ἀδικήσασιν· ἀλλ' αὐτὸς μάλιστα αὐ-
 τοὺς ἀδικεῖς, ἀσεβεῖς, τοῦτο δὲ τὸ τοῖς ἀνοήτοις γιγνόμενον
 προχειρότατον, καὶ αἰεὶ σὺν συνήθως καλῶν, καὶ συκοφαντῶν
 πρὸς τοὺς τὰ σὲ φρονούντας, καὶ ταῦθ', ὅτι ἀνομοιότατοι καὶ
 σοῦ αὐτοῦ κἀκείνων ὁμοίως εἰσὶ ταῖς περὶ τὰ ταιαυθ' ὑπο-
 λήψεις, μηδὲν φροντίζων, ὅτι σοῦ ἐν γε τῷ κρυπτῷ ἐκείνοι
 πολλῶ εἰσὶν εὐσεβέστεροι· οὐ γὰρ λόγοις, ὡς θαυμάσια σύγ-
 γελῶν, ὁγκώδεις πυργούμενοις πρὸς τοὺς παρεστῶτας, πει-
 τοῦται εὐσεβεία, ἀλλὰ πίστις καὶ ἔργα μάλιστα βεβαιώ-
 νται· ὁ αὖτε ἑαυτὸν ἑκάστος πράττειν ὁρᾷ, μηδὲν ἑλπί-
 σιν ἢ φόβῳ·

κινούμενος πρὸς τοὺς περὶ αὐτόν· πίστις γὰρ καὶ ἔργον ἐτιοῦν,
 ἐξ ὑποκρίσεως ἐνεργούμενον, ἀμφὶ κίβδηλα· οὕτω γὰρ καὶ
 ἱεροῖς λόγοις ποιεῖν προστάγματα, τὸ τῆς δεξιᾶς ἔργον ἀ-
 ποκρύπτειν τὴν ἄριστεράν· καὶ δεῖξον, φησί, τὴν δικαιοσύ-
 νην σου ἐκ τῶν ἔργων σου· σὺ δ' ἐφ' οἷς ἐξελέγχειν πειρᾷ τοὺς
 ἄλλους ὡς ψυχροὺς τὴν θρησκείαν, μὴδὲν δέον τοῦτο πα-
 ρατόλμα· ἐν γε τῷ πρώτῳ τῶν καθηκόντων, ἐπὶ τούτοις
 λεληθας σεαυτὸν ἐνοχος τῷ τρίτῳ γεγεννημένος, ἐξ ἧν αὐ-
 τοὺς συκοφαντῶν, μισητοὺς ἐκείνους τοῖς διαβολαῖς καθίσας
 πρὸς τοὺς ἄλλους· οἷς γὰρ πράττεις, τὸ τῆς σεαυτοῦ εὐσε-
 βείας σεμνὴν ἐνδεικνύμενος, τούτοις αὐτοῖς, ἅτε δὴ τῇ δι-
 καιοσύνῃ μαχόμενος, ἀσεβεῖς ἀποκαλῶν, οὐς ἥμισυ ἔχρην,
 κίς ἀσέβειαν αὐτὸς περιέστης· ὅρως οἷα δρᾷς; Ἀπέχου τοί-
 νυν, ὦ ἄριστε, τοῦ γε λοιποῦ τῆς συνήθους ταύτης κακοῆ-
 θείας, ἵνα μὴ ποθ' ὑστερὸν, ἥνικ' οὐδὲν ὕψος ἐσται, ἐπαι-
 νέσεις τὴν σοφὴν Ποιητὴν, ἐκείνη σοί τε καὶ τοῖς ὁμοίοις σοι
 ἐντείναντα ἄσματα·

- Ἀγαλίων ἀτομάτιον,
- Ἀνόμου τ' ἀφροσύνης
- Τὸ τέλος δυστυχία·

ἔτι δὲ λέγειν τὸ τοῦ Σωτῆρος, ὡς ὁ εἰπὼν τὸν ἑαυτοῦ ἀδελ-
 φὸν ῥακάν, ἐνδοχὸς ἐσται τῇ κρίσει· καὶ γὰρ

Γλῶσσα· ἀκρατὴς οὐκ ἔσθ' ὅλως ἀκέραιος. Ἐρξώσθ.

Εὐφροσύνη. (115.)

Ἄλλα τε πολλὰ τὴν ἀπὸ τῆς χώρας τρύψεως ἀναχώρησιν
 εἰλεγμένη μοι ποιεῖ· (τό, τε γὰρ γῆρας κατὰ μικρὸν ἐπιβρύθον,
 εὐσπερίτηρόν με καθίστησι, καὶ δὴ καὶ ἡ συνήθεια ἡ μακρὰ
 καὶ ἡ ἀπόσπασθῆναι βραδίως) ἀλλὰ καὶ ὁ Χρότος οὐμός,
 καὶ ἄλλοι πολλοὶ παρὰ πᾶσι βροτοῖς τε θεοῖς τε καὶ οὐρανίοις
 ἵσταται·

πεπεινηαίς οὐκ ἐλαχίστην μοῖραν πρὸς τοῦτο συμβάλλεται. τοῦτον γὰρ γαλιλιαιοτροφούμενον εἶναι λαβὼν ἔτρεφον εἰς ἀπόπειραν τοῦ πύσ' ἄρ' εἶναι δύναται ζῆν ἢ γαλή· νῦν δὲ δέκατον καὶ ἑκτον ἔτος ἄγων, κατερρίκνωμένος ὅλως ἤδη, καὶ ὅμοιος τῷ δεσπότη, οὐτ' ἀκολουθεῖν δυνατὸς οὕτω μακρὰν καὶ διαπύρτιον ὁδὸν, οὔτε μὴν μεῖναι αὐτῷ συμφέροι· παρὰ τίνι γὰρ ἂν τοσούτων ἀγαθῶν τοῦ λοιποῦ ἀπολαύσι, ὥστ' ἐπιστραγίσαι τὴν εὐδαιμονίαν ποτὲ αὐτῷ τῷ θανάτῳ, εἰ μὴ σύ γε, φιλόσοφος ὢν, τὴν τε μετ' αὐτοῦ ἐν ταύτῃ σχολαίᾳ καὶ ἀλλαγῇ συνήθειαν αἰδεσθεῖς, καὶ τοὺς λόγους, οὓς συνηγορῶν ποτε τῷ δεσπότη, εἶπε κατὰ τῶν κακουργῶν, τιμῶν, ὑποδέξῃ παρὰ σεαυτῷ, καὶ ταῖς αὐταῖς, ἐν αἷς διεβίωσας τρυφαῖς τε καὶ ἀναπαύσεισι, τὰ εἰκότα γήροκομήσεις· ἄλλος γὰρ πτωχὸν προδοῦναι συνέστιον, καὶ ταῦτ' ἐν γήρῳ, σφιδρ' ἔμοιγέ ἐστιν ἀλγεινόν· δεξιόμενος δ' ὁμωρόριον, ἔχεις ἡδίστην διατριβὴν, φιλόσοφος φιλοσόφῳ συνών· οἶσθα γὰρ ὡς ἐν ταύτῃ μακρῷ τούτῳ βίῳ, ὃν διεβίωσας παρ' ἑμοῖς, αὐτὸς διέλιπεν οὐθ' ἔμεινεν, οὔτε νύκτα ἀκροώμενος ἐπὶ τῶν ἑμῶν γυνάτων πάνθ' ὅσα ποτὲ ἄλλοι ἄλλα τῶν μαθητῶν ἤκουσαν παρ' ἡμῶν· ὢν οὐκ ὀλίγον ἀπώνατο, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἡθικοῖς, καὶ οἰκονομικοῖς· πᾶν γὰρ ὅ,τι ἂν πράττῃ, σὺν λόγῳ καὶ τάξει τοῦτο ποιεῖ, ἐφ' ἑκάστου τῶν καιρῶν τὸ προσανῆκον μέτρον καὶ κόσμον περαίνων. Ἐρρώσο.

Τῷ αὐτῷ.

(116.)

Οὐχ' οὕτως εἰκὴ πρόβην εἶπὶ Καλογήρους τῷ λόγῳ ἐπεστρατεύσαμεν· οὐθ' ὁμοιοσχήμενες ὄντες, ὡς αὐτοὶ φασί, ἐναντίως τῷ τάγματι βαίνομεν· ἀλλ' ἐρῶντες, ὡς πράττειν· ταῦτ' ὡς μεστὴν ὑποκρίσεως μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ἐξελέγχονται.

πρὸς τὰ τοῦ Εὐαγγελίου ἔργ' αὐτοῦς, ὡς ὑπερήφανοι τινὰς ὄντας, τὸν μὲν κώνωπα διυλίζοντας, τὴν δὲ κόμηλον καταπίνοντας, ἡρέμα προσάγειν πειρώμεθα· ἔπειτ' οὐδὲ τὸ ὁμῶσχημον τοῦτ' ἀξιοχρεῖον, εἶμαι, πεῖσαι ἡμᾶς μετ' ἐκαίνων παρκανομεῖν· πρῶτον μὲν γὰρ ἀνὴρ φιλόσοφος ὅστισοῦν ὀφείλει εἰ φίλος τῆς ἀληθείας εἶναι, οὐ μὴν δὲ κατὰ πατρίαν, ἐν αἷ· ζητεῖται ἀλήθεια, ἀλλ' ἀπὸ γνώμης παρρησιάζεσθαι, εἰ βούλοιο μὴ ψεύσασθαι τοῦνομα, μὴδ' ἐκπίπτειν πολλάκις, ἀισχυόμεσθαι· ἔπειτ' οὐδ' ὅπως ἂν εἶην αὐτοῖς ταῦτοσχημων ἔγωγε οἶδα τοῦτο· ἐγὼ μὲν γὰρ ἱερεὺς εἰμι ἄγαμος θεοῦ τοῦ Ἰψίστου, ζῶν ἐκ ζωῆς κατὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἀνθρωπίνους ἀντιθεὶν νόμους κοινωνικόν· ὃ καὶ φιλάειν ἐξ ἀρχῆς ἀμείναν, ὡς ὑπέσχημαι, ὁμολογῶν, οὐ καυχῆσθαι· ἀληθειαν γὰρ φημί· αὐτοὶ δὲ εἰς τὸ τοῦτ' αὐτὸ μοναχῶι ἀκοινωνήτοι καὶ ἀκηφῆνες, οἱ λαβόντες τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐν χερσὶ, καὶ παραστάντες τῇ εἰκόνι τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ, ὡμολόγησαν ὅρκους φρικτοῖς ἢ μὴν μηκέτι ζῶντες ἔσεσθαι ἐν τῷ βίῳ, ἀλλ' αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἐν ἐρήμειαις νεκροὶ, καὶ ὅλως ἀθάνατοι τοῖς ἀνθρώποις· οὐδ' ἀνθρώποι, ὅπερ εἰσιν, ἀλλ' ἄγγελοι, ὅπερ οὐκ εἰσιν, ἐφιεμένοι εἶναι· εἴτα τούτων ὥσπερ ἐπιλαθόμενοι, οἱ ἐν ἐρήμῳ διαβιώσασθαι μετὰ τῶν ἀγγέλων ἐπαγγελιάμενοι, ἐν ταῖς πόλεσι μεθ' ἡμῶν τῶν ἀρχιερέων ἀνάστρέφονται· καὶ οἱ ἀκτηρόσπυρον ὁμῶσαντες, βαλάντιον ἐπὶ βαλαντίοις μετὰ πολλῆς τοξεύουσι τῆς πενήτειας· καὶ οἱ πρὸς τὴν γῆν αὐτὴν ἐξ ἐπαγγέλματος κακυρότεροι, μόλις καὶ ταύτην ἐπισετραμμένοι ὄρῃν, ὡς ἄβρῳ τῷ αὐχένι περὶ αἰσιν ἀπ' ὀχημάτων, ἡρώματα παραγγέλλοντες, καὶ δόξαν διώκοντες, οὐκέτι τὸν ἐν ἐρήμῳ παραδαισὸν μνημονεύοντες, οὐδὲ τὴν ἀγγελικὴν ἐν ἐρήμῳ βίον, ἀλλ' Ἐπισκοπὰς καὶ Μοναστήρια, ἐξ ὧν αὐταῖς ὡς μάλιστα εὐρύνουν τὸν τράχηλον, τὰ τοιαῦτα

Θηρώμενος· εἰ δὲ λέγειν, ὡς οἱ νεκροὶ οὗτοι ἄγγελοι, ὡς ἐν τρυφαῖς τε καὶ θαλίαις ὁσημέραι διατελοῦντες, καὶ τὰς σάρκας λιπαίνοντες, καὶ τοῖς κρασπέδοις διάσοβοντες, οὐκ ἄγγελοι τελευταῖον, οὐδὲ νεκροὶ τινες, ἀλλ' αὐτόχρημα Πρία-ποι ἐν τοῖς ἐκτείν' ἀποβαίνουσιν ἔργοις. Ἀλλ' ἐλάκοι αὐ-τοῖς ὁ Σωτὴρ, ὁ μόνος αὐτοῖς ἐσόμενος δικαστὴς, ὡς μόνος τὰ τῶν ἀνθρώπων εἰδὼς ἀτοπήματα· πλὴν καὶ καὶ νοὶ παυέσθωσαν κακῶς ποιοῦντες ἡμᾶς, μήκέτι διαβάλλοντες, ὅτι ἀνομοίως αὐτοῖς τυγχάνομεν ἔχοντες, ἐν ταῖς τῶν πολλῶν ὑπόληψεσι, τοῦτο δὲ τὸ καὶ προχειρότατον τοῖς ὑποκριταῖς κατὰ τῶν διδασκάλων; ἀθέους τε καὶ κακοδόξους κηρύττοντες· μήδ' εὐσεβείας, ἣν οὐτ' ἔχουσι δι' ὑπόκρισιν, οὐτ' ἴσασι δ' ἀρά-θειαν, σχῆμα ἔξωθεν περικαίμενοι, τὰ ἔργα ἡμῶν, εἴ τι ὄφελος τούτων ἐστὶ τοῖς πολλοῖς, κωλυέσθωσαν· εἰδὲ μὴ, ἡ παροι-μία αὐτοῖς νοθευέτω, μηδέποτε ἀψασθαι τῆς τοῦ τέττι-γος πτέρυγος ἐκπαιδεύουσα· οὐ γὰρ ἄφωνοί τινες ἐσμέν οὐδὲ τῆς γραφίδος φειδόμεθα.

Λ α μ π ρ φ. (117.)

ἀναγνοὺς ἡδέως, ἃ μοι ἐπέστειλας, χάριν σοι αἶδα μεγί-στην· ἐφ' οἷς τε τῶν βιβλίων, ὅπως ἀσφαλῶς ἀποσταλῶσιν εἰς Γαλαζίον πρὸς τοὺς ἡμετέρους Πρασίνους, ἐφρόντισαι, καὶ δὴ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπέβρωσαι συγκατελθεῖν εἰς Ἀθήνας. Ἀλλ' ἀκήκουας, οἶμαι, καὶ καὶνο, ὡς ὁ Λεοπόλδος παρητήσατο τοῦ εἶναι ἡγεμῶν τῶν Ἑλλήνων· καὶ τούτου πῶς συντεταγ-κται τὰ ἡμέτερα, πολλῶν περὶ τῶν τῆς Ἑλλάδος ὅρων ἀνι-φανειῶν πρὸς τοὺς συμμάχους ἀμφισβητήσεων. Ἐπεὶ δὲ ταῖς τοῖς καὶ καὶνο οὐκ ἐλάττω πρὸς τὴν κάθοδον ἐπιφέρει τὸν ἑαυ-τοῦ οὐδὲ γὰρ ὅπῃ καταλύσῃ τις, ἐστὶ βεβαίως εὐρεῖν, ὡς ἐν

οἱ ἐκεῖθεν ἀφικνούμενοι δεῦρο, πολλῶν μὲν εἰς Ἀχύπλιον καὶ Ἀἴγιναν αὐτὴν συρρούμενων ἀνθρώπων· τῶν δ' Ἀθηναίων αὐ-τῶν, ἐνθα παρ' ἂν εἴη τοῖς πλείστοις τῶν κατιόντων ἀποκα-πάστασις, κατεχομένων ἔτι ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἄμεινον ταί-νου ἡμῶν ἀναβλέσθαι εἰς ἑαρ τὴν πρόθεσιν, ὅποτε καὶ τὰ πνεύμαθ' ἡμῶν δεξιώτερα, καὶ ὁ Ποσειδῶν εὐμενέστερος. Παρὶ δὲ οὗ προστίθης μοι μαιρακίου, εἰ μὲν ἀληθῶς ἐσθ' οὕτω φιλόμαθης, καὶ εὐάγωγος, πέμψον μοι αὐτὸν τὴν τα-χίστην· ὑπισχνοῦμαι γὰρ αὐτῷ τὴν παιδείαν καὶ ἔτι κρείτ-τω, ἢ προσεδόκησεν· εἰ δὲ ἰδιόρρυθμός τις καὶ ἄστατος ὢν τυγχάνει, μὴ μοι ἐνοχλείτω τῇ γῆρᾳ· μόνους γὰρ ἐσμέν ἱκανοὶ τοὺς πρῶτος ἡμῶν καὶ σωφρόνως ἀκούοντας ἐκπαιδεύειν· τοὺς δ' ἐκδεδεσχημένους καὶ Πυθαγόρας τῇ πενταετεί ἐχε-μυθία, ἢ φασιν, ἀπεπέμπετο. Ἑρρωσοί.

Τ ῶ Π ρ ι κ λ ε ι. (118.)

Ἑρωτᾷ· ἴσως τίποτε ποιῶν διατρέξω; φιλοσοφῶ περὶ θανάτου, οὗ μνησθῆναί με ἐπύνησαν μάλιστα αἱ ἐφέτος τε-θνήκοτες τῶν διδασκάλων, Στέφανος ὁ Δούγκας, Νικόλαος ὁ Πολυχίνης, καὶ Στέφανος ὁ Κομμητᾶς, οἱ πολλὰ πονήσαντες ὑπὲρ τῆς κοινῆς βελτιώσεως. Ἀλλ' ἃ περὶ τούτων μὲν εἴποις ἂν αὐτὸς, ὡς προδεδηκότας τῇ ἡλικίᾳ, καὶ τὸ ἐκυτῶν κα-λῶς ἀποτίσαντες τῇ πατρίδι, γαῖαν ἔχουσιν ἐλαφρὴν· περὶ δὲ Παναγιώτου καὶ Νικολάου τῶν Σιλιμνιτῶν, τούτων δὲ τῶν κορυφαίων μὲν τῶν ἐμῶν μαθητῶν, σῶν δὲ συμφοιτητῶν, τί εἰπὼν μοι, ἱκανὴν παράσχῃς παραμυθίαν εἰς τὸ μεταστῆ-σαι τῆς κατεχούσης με λύπης; οὗτοι γὰρ οὐ μᾶλλον ταῖς περὶ τῆς καλῆς ἐμπειρίας, ἢ καὶ τῇ εὐγνωμοσύνῃ, ὥσπερ καὶ τοὺς καὶ τῶν παίδων οἱ ἀριστοί, ἡφράγον περιόντες διδά-

σκαλον ἤδη γεγενηκότα, καὶ πολλὰ ὑπὲρ αὐτῶν παπονηκόθ', ὅπως ἄξιον ἀποβαίνει τῆς τῶν πραγμάτων διαδοχῆς· καὶ εἰδὲξαν πάντες ἐκαῖνοί γε μάλιστα τοῦτο ὄντες, ὁ μὲν ἐν στεφανουπόλει· ὁ δὲ, ἐν Σιλήνῳ ἄξιως τῶν ἐλπίδων πένθ' ὄλα ἔτη ἐν τῷ κοινῷ τὴν νεολαίαν διδάξαντες· ἐνθα πολλοὺς τῶν μαθητευσάντων οὐ μόνον ἐν φιλολογίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ἐν βραχεῖ χρόνῳ ἐπιδεδωκότας ἀπέδειξαν· νῦν δ' ἐλθὼν ὁ θάνατος ἀπὸ μέσσιον τῶν ἐλπίδων ἀνῆρπασεν ἀμφοτέρους, τοὺς ὅς μόνον ἐπιστήμη καὶ ἡθελ, ἀλλὰ καὶ ἡλικία καὶ προκίρσει ὁμοιοτάτους γεγεννημένους, οἷον αἰσχυρόμενος τοὺς τοσούτοις καὶ τοιούτοις ἡνωμένους πλεονεκνήμασιν ἀπ' ἀλλήλων γε διάζευξαι φεῖ τῆς ἀγαθῆς ξυνωρίδος! κοῦν οἶδα ὅ,τι δεῖ πλείω λέγειν· Νεμέσεως γὰρ ὅλως ἡμῖν βαρὺ βέβληται βέλος. Ἐπὶ τούτοις οὖν λυπούμενοι λίαν, ὅσον ἔχαιρον τέως, περιόντων ἐκείνων, ἀπορῶ, ὅ,τι ποτέ μου κατεγγνωκώς, τείρει μὲ νῦν ὁ δαίμων, οὕτω καθ' ἑνα ἕκαστον τοῦ μὲν ἀραιρούμενος σεμνολόγημα. Ἀλλὰ ζώης μοι σύγες καὶ ἐς βαθεῖ γῆρας ἵκοιο· τοῦτο γάρ μοι μόνον νῦν γε λείπεται παρὰ μύθιον.

Ἰωάννης.

(119.)

Ἀκρίνα, ἀκατέϊπε μου πρόην πρὸς σὲ ἡ μήτηρ τοῦ παιδάρου· ἀλλ' εἰ δίκαια ἠτιάσατο, τοῦθ', ὡς εἶπε, σκοπεῖν οὐ μεμύληκεν, ἀλλ' οὐδ' ἐφρόντισεν ὅλως μαθεῖν, ὡς ἂν εἴποιμι· ἔγωγε· δεῖ γὰρ δὴ, οὐχ' οἷον ὥφθη παρ' ἐμοὶ τὸ μαιράκιον γενόμενον ὑπέρτερον, ἀλλ' ὅπως αὐτὴ ἡ τεκοῦσα ἀνεθρέψατο πρότερον, καὶ ὁ παιδαγωγός, παραλαβὼν αὐτὸ παρ' αὐτῆς· ἐπαῖδαγώγηται δεύτερον, τοῦτο σκέψασθαι πρότον· εἴθ' ὅπως, εἴτε τῶν προσηκόντων μὴ παρηλείπεται, εἴτε παρὰ τῶν

οὕτως τοῖς ἐλέγχοις· ῥαγδαίαν· νῦν δ' ὅπ' αὐτῇ μὲν, μήτηρ οὔσα, πᾶρεχώρηται τῇ φύτει μόνῃ ποιεῖν ἐν αὐτῷ ὅ,τι βούλοιτο· καὶ φίλτρ' ἀνύητα· ποιουμένη τὰ ἐκείνης παρανημήματα, ἐφ' ἐκάστῳ τούτων μυρία ἐν μυρίαις, οὕτως εἰπεῖν, ἡμέραις ἀνυητότερα ἀπεδίδου φιλήματα· παιδαγωγὸν δὲ κολλοῦειν τὰ ἄτοπα, συναυξόμενα, οὗτ' ἐπέστησεν, οὗτ' οἶδε τοῦθ' αὐτῇ ἐφειλόμενον, τίποτε ἡλπίζε τὸν παῖδα γενήσεσθαι παρ' ἐμοὶ, καὶ ταῦτα γενικῆς οὔσης τῆς τῶν ἡθῶν διαφθορᾶς, οὐ μόνον τοῖς παισὶν, ἀλλὰ πολλῷ πρότερον τοῖς τοκεῦσι, παρ' ὧν τὰ πρῶτ' ἐκαῖνοί τῆς ἡθικῆς μαθήματα ἐφ' ἐκάτερα στοιχειοῦνται; Οὐκ οὖν θαυμαστὸν ἀνωμάλους, καὶ ἀσταθιμῆτους αὐτοὺς ἀποβαίνειν· οὐδὲ κακίαν ἐρριζωμένην μητρικαῖς ὑποτάλψαι συνεπιδιδόναι τῇ ἡλικίᾳ, καὶ ταῦθ' ὑφ' ὁμοίων ὁμηλικῶν συμφοιτῶντων καθ' ἐκάστην μυρία· ἀρδευομένην τοῖς ἀτοπήμασι· πάντες γὰρ συνελόντ' εἰπεῖν ἐνταῦθα οἱ ἐφηβοί, ὡς κακοήθους ἐξ ἀρχῆς ἀγωγῆς τετυχηκότες, καὶ ῥαδίως μεταδιδόντες ἀλλήλοις, ἃ παρὰ τῶν τεκόντων μαμαληκότες τυγχάνουσιν· ἀσελγήματα, δυσάγωγοι, ὥσπερ πῶλοι, καὶ δυσκάθεκτοι γίγνονται τελευτῶντες. Λέγε τοίνυν τῇ καλῇ μητρὶ τοῦ παιδός, ὅτι πρῶτον μὲν προσῆκεν αὐτῇ μαθεῖν, ὅπως δεῖ διατρέφειν τέκνα, εἴθ' ὅπως, ὅποις δεῖ τίκτειν· οὕτω γὰρ τὸ ὕστερον ὂν τῇ τάξει, πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττον ἔστιν· τοῦτο γὰρ, εἰ μετὰ φρονήσεως τίττα ἐπραττεν, οὐκ ἂν νῦν ἀφρόνως τὸν διδάσκαλον καταμύμετο. Ἐδρόωσο.

Ἀημητρίω. (120.)

Ἡ ἀκρίνα ποτ' ἐπὶ τοῦτ' ἐμοὶ δεδομένην;
 Ἡ μὲν δίκαιος τοῖς πύλαις πέφυκεν ἀνὴρ,
 ὁ δ' ἐς τὸ κέρδιον λήρῃ ἔχων ἀνημίον,
 Ἡ δὲ τ' ἀλγιστὸς καὶ συναλλάσσειν βαρὺς.

Ταῦτα μὲν Εὐριπίδῃ τῷ σοφῷ, Ἰόλαον τὴν Ἰφίκλου παρρη-
 σάγοντι τῷ λόγῳ, πεφιλοσόφηται, αὐτὸ δ' ἀφείς τὸν πρῶτον,
 ὃ μέγιστος ἐκ τοῦ δίκαιον εἶναι πρόσσεστιν ἔπαινος, ἱμιμήσω
 τὸν δεύτερον, ὃν τὸ φιλοκερδὲς ὅλη τε πόλις καθίστησιν ἔχ-
 ρηστον, καὶ πρὸς ἕκαστον ἀποτρόπαιον· καί τοι οὐκ ἔχρην
 οὐ γὰρ δεῖ ἑαυτοῖς μόνοις ἀρέσκειν πράττοντας, ἀλλ' ἂν πράτ-
 τωμεν, τὰ ἐκυτῶν σὺν οὐδενὶ λόγῳ θεραπεύοντας πάθη· οὐδ'
 οἴεσθαι εὐδαιμονεῖν, τ' ἀλλότρια ἔχοντας· ἀλλ' εἰ, οἷς κεκτή-
 μεθα, ταῦτοις αὐτοῖς ὁ ἡμεῖς σωφρόνως τυγχάνομεν χρώμα-
 ῖνοι, καὶ τοῖς ἡμῶν δεομένοις φιλοτίμῳ μεταδιδόντες· ὅνη-
 τή γὰρ φύσις, πολλῷ τῆς ἀθανάτου διενεγκοῦσα τὰ ἄλλα,
 ἐν τούτῳ ἐπικινωνοῦσιν ἀλλήλαις· ἄμεινον τοίνυν δι' ἀρετὴν,
 ἐγγύτερον γενέσθαι θεῷ, ἢ διὰ κακίαν, θηρίοις. Ἑρῶσο.

Ἰωάννη. (121.)

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν μητέρα νῦν τῇ καλῶν μερά-
 κιόν φασιν ἀνασκιρτῆσαι πατάξαι, καλὰ τε καὶ ἄξια ἀποδόν
 αὐτῇ τὰ θρεπτήρια· κακείνην μύγισ ὑπὸ τοῦ κακοῦ νικωμέ-
 νην ὑμολογῆσαι πρὸς τοὺς παρесиῶτας ἑαυτὴν αἰτίαν τῆς
 τοῦ παιδὸς κακοηθείας γενέσθαι, ὡς συχνὰ ἐπιδαφιλεύσασαν,
 αὐτῷ ποτὰ τὰ φιλήματα· ἀλλ' ὦ

Δούτην' ἀλγῆσαι, ὡς ἐν αὐτῷ καιρῷ πάρει!

Πάσχουσι γὰρ καὶ οἱ τεικόντες ὅμοια τοῖς ἐρῶσι (πάθος γὰρ τι
 ἔοικε καὶ τὸ φίλτρον τυφλὸν καὶ ὅμοιον ἐρωτι) ἐπειδὴν τι
 πάθωσι, τανικαῦτ' ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων, ὅτε μηδὲν ἴσ-
 τιν ὄφελος, ἀνακρίνοντας, οἷα ἔπραξαν, καταμέμφονται σφῶ-
 αὐτοὺς τῆς ἀνοίας. Πῶς οὖν ἡμεῖς νῦν οὐκ ἂν εἴημεν δίκαιον
 ἐφ' ἡδέσθαι τούτοις, οἷς ἐφ' ἡδέσθαι οὐκ ἂν εἴη νέμεσις οὐδὲ
 μία; Οὐκοῦν μαλ' ἐτώσαν, ὃ καὶ πρῶτον μέμνημαι γὰρ ἔτι

πολλῷ πρότερον, ὅπως δεῖ τρέφειν μᾶλλον, ἢ ὅπως δεῖ τίχ-
 τειν τέκνα, ἵνα μὴ ἐπ' ἄλλους οὕτω προχαίρω τὰ ἐκείνων
 ἀναφέρωσιν ἐλαττώματα. Ἑρῶσο.

Νικολάῳ Ἰατρῷ. (122.)

Ὡς μὲν φίλῳ ἡθουλόμην ἂν ὁσημέραι, ὅσα ὥραι, πάντ' εἰ-
 ἔξῃν, τὸν χρόνον συνεῖναι σοι· σοῦ γὰρ ἐπὶ στόματος αὐδὴ
 καὶ Ὀμηρον γλυκίαν μέλιτος ἔξαισιν· ὡς δὲ ἰατρῷ οὐτ' ἐγώ,
 οὐτ' ἄλλος τις τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων εὐζαίτ' ἂν συγγενέσθαι·
 τίς γὰρ νοῦν ἔχων βούλοιτ' ἂν νοσεῖν, ἵνα καὶ ἰατροῦ αὐτῷ
 δέοι; νῦν δ' ὁρῶ καὶ τούτου ἡδὴ μεγίστην ἀνάγκην μοι γε-
 νομένην· καὶ δὴ δέομαι οὐ μᾶλλον τοῦ Νικολάου τοῦ φιλά-
 του μοι τῶν ποτὲ μαθητῶν, ἢ τῶν Ἀσκληπιαδῶν τοῦ ἀρίσ-
 του ἐλθεῖν ἐπισκεψόμενον τὸν διδάσκαλον· δύο γὰρ ἡμέρας
 ἐξῆς πόνος ὁξὺς τοῦ αὐτοῦ ὕπνου ληχεῖν οὐδ' ὁπωσοῦν συγ-
 κεχώρηκεν· ὥστε πολλάκις ὑψάμην πρὸς τὸν μέγαν ἰατρὸν
 καὶ σωτῆρα, εἰ βούλοιτό μοι ἔτι ἐν ὀδύνασι παρατεῖναι τὸ ζῆν,
 μὴ τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τήμερον μεταστῆσαί με τῶν παρόν-
 των ἀνωδύνῳ θανάτῳ· τίνι γὰρ με τηρεῖ, ἀβληχρὸν γερόντιον;

• Πολὺν αἰθέρος τάφανός εἶδ' αἶον,

• Νέκυν ἐνέρθεν, ἢ,

• Ἰτανὸν ὕγειρον,

Φύτωσιν ἀπεξερχόμενος λίαν; βίος γὰρ ἀβίωτος οὐκ ἔστι
 βίος. Ἀλλ' ἐν τούτῳ ἐπ' ἡλός μοι αὐτοῖς μνησθῆναι, καὶ ὧν ἐ-
 φιλοσόφησαν, οἱ ἀμφὶ τὸν Ἐπίκτητον, ὡς δεῖ μηδὲν φροντί-
 ζοντας τῶν τοῦ σώματος ἀλγεινῶν, αὐτῆς τῆς ψυχῆς παντί
 σθένει ἐπιμέλειαν ἔχειν· ἀλλὰ πρὸς ταῦτ' ἀποτόμως οὕτως
 ἂν εἴποιμι ἔγωγε, καὶ συγγνώμη, εἴ τι παραπαίω, τῷ πάσ-
 χοντι· ὡς οἱ ἀνάλγητοι αὐτοὶ ἀνθρώποι, ἢ ἀσώματοι ὅλως ἢ

154

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

σαν, ἢ ἀνότητοι ἄλλως· καὶ γὰρ ἐς ἄκρον φιλοσοφῆσαι ἀπο-
δάσαντες, αὐταῦ τοῦτου τοῦ φιλοσοφεῖν ἐκπεπτώκασι,, συμ-
φύαν καὶ συναλγίσαν ψυχῆς καὶ σώματος ἀμοιβαίαν μὴ
συναιδέτες. Ἀλλ' ἰλήκοιεν ἡμῶν τῇ παρρησίᾳ οἱ δαιμόνιοι ἐ-
καῖνοι τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι. Ἐρρωσο.

Γεωργίῳ. (123.)

Εἰς τροφήν πρὸς τοῖς κλιβάνοις φῆς τὰς συγγράμματα
ἐπιτελῆταί· εἶναι, καὶ μέγα ἀρτοποιῶς κέρδος κατὰ πᾶσαν ἔχειν
τὴν ἑλλάδα· οὐκοῦν πάρεσιν ἡμῖν καὶ τοῦτου καυχέσασθαι,
ὅτι τῶν ὁμογενῶν τισὶν ὠφελίμοι γεγενήμεθα, ὕλην ὀφιοποιῶν
αὐτοῖς παρασχόντες· σέ δὲ οὐ ξύλα, οὐ χόρτον, οὐ κάλαμον,
οὐκ ἄλλο τι τῶν πρὸς χρείαν, πλὴν τοῦ φθάνου, προσενεγ-
κόντα τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων, ποταῖς εὐφημιῶν ἐγκωμιάσω-
μεν χεῖρας; ἐκφθείρου βελγνύμενος, κάθαρμα.

Νικόλῳ ἰατρῷ. (124.)

Μέγα μὲν ὁ μέγιστος οὗτος περιλαμπής καὶ περιχαλής
οὐρανός ἐστι δημιουργήμα, μεῖζον δέ τι εἶτα καὶ ἀξιολογώ-
τερον πλάσμα ὁ ἄνθρωπος, ὁ μικρὸς οὗτος κόσμος· ὃν ἰδίᾳ
χειρὶ ὕστερον μὲν τῇ τέλει, πρότερον δὲ τῇ δυνάμει καὶ τῇ
σιμῇ πλάσας ὁ ποιητής, διαμορφώσας τε, καὶ πνοῇ ἐμψύ-
χώσας κατ' εἰκόνα ἰδίαν, βασιλέα πάσης ὀρατῆς αὐτὸν ἐπέ-
στησε κτίσεως, πᾶσαν φύσιν ἐμψυχόντα καὶ ὀψυχὸν τῇ αὐτοῦ
ἐλευθρίᾳ καὶ θεωρίᾳ προσθεῖς ὑπέρτατον ἀντικείμενον. Ἀλλ'
ἐπειδὴ οὕτως τὴν βασιλείαν ἦν διαρκεῖν, ἐνὶ ἀτόμῳ καὶ τού-
τῳ φύσεως φθορτῆς διορηθεῖσαν, οὕτως ἄλλως ἢ ἐν ἡδονῇ γε-
νέσθαι τὸ πρᾶγμα διέτε το μόνηρες καὶ πρόσκορον τῷ συμ-
βασιλεύοντος καὶ συναπόλαυσιν μὴ πρὸς αὐτοῦ, χυδδακασα
πολλαπλασιαστικῇ τῇ ἐν πρὸς καὶ τὴν ἐν συναπολάυσιν τῆς χάριτος

τος συναπόλαυσιν· ἐντεῦθεν ἄρ' ἐξαγαγὼν ἐκ τῆς πλευρᾶς αὐ-
τοῦ τὸ γύναιον αὐτοῦ βαλθὼν, καὶ γάμῳ συναρμίσας ἀλλή-
λους, ἐκέλευσεν αὐτοὺς ἀξάνεσθαι καὶ πληθύνεσθαι, καὶ πᾶ-
σαν τὴν γῆν πληρῶσαι· Γάμος ἄρ' ἐστὶ δῶρον ἐκ τοῦ εὐρα-
νοῦ κατελθὼν πρὸς ἀρτυρίωσιν ἀνθρωπότητος· γάμος ὁ πρῶ-
τος τοῦ δημιουργοῦ σκοπὸς πρὸς τὴν τῆς δημιουργίας συν-
τήρησιν· γάμος τῶν εὐεργετημάτων τὸ μέγιστον πρὸς διὰρ-
κειαν τῆς φύσεως· γάμος ὁ ἐν γενέσει καὶ ἐρῳα τῶν ἐπὶ μέ-
ρους ἀπαρξμείωτον τὴν τοῦ ὅλου ὑπαρξιν τῷ γένει πιστού-
μενος· γάμος ὁ μέγας σκοπὸς τῆς μεγάλης βουλής, ἥν·συνέ-
λαβεν ὁ πλάστης ἡμῶν ὑπὲρ ἡμῶν πρὸ αἰώνων· Ὁν ὁ θεὸς καὶ
πλάσας ποτὶ τὴν ἀνθρωπὸν ἐδωρήσατο πρότερον, καὶ ἐγαν-
θρωπίσας δι' αὐτὸν ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας εὐλόγησεν ὕστε-
ρον. Τούτῳ τοίνυν τῷ θεῷ δῶ ρω ἀρμοζομένῳ σοι τήμερον,
φίλτατέ μοι Νικόλαε, χαίρει μὲν ὁ σὸς πατήρ ὁ σεβάσμιος,
συγχαίρουσι δὲ οἱ φίλοι, συγχαίρει δὲ σοι ἐπὶ πᾶσι καὶ μά-
λιστα καὶ τοῦτο δὴ τὸ ἀβληχρὸν καὶ ἀμειννὸν γερόντιον ὁ σὸς
διδάσκαλος, εὐλογῶν σε καὶ συνευχόμενος αὐμενῇ καὶ αἰσιῶν
γενέσθαι σοι τὸν ἱμεναιον· ὃς πρὸς πάντα τὰγαθὰ τοῖς συνα-
πτομένοις γιγνόμενος ἡγεμὼν, προμνᾶται αὐτοῖς τὴν εὐδαι-
μονίαν· Διὸ ἐνταῦθα τοῦ λόγου, γενόμενος, προῆγγαί πως
ἐλπεῖν ἑμαυτὸν, ὅτι ζωὸν κοινωνικὸν πλασθεὶς ὑπὸ τοῦ δι-
μουργῶν, ἀνθειλάμην οὐκ ὀρθῶς βίον τούναντίον μονήρῃ καὶ
ἄγονον, καὶ ὅλως τῷ τοῦ πλάσαντος σκοπῷ ἀντιβαίνοντι·
πλὴν εἰμήτις εἶποι, ὅτι καὶ ἡμεῖς πολλῶν παίδων πατέρες
ἐσμεν, οὗς τῇ τῶν λόγων οἰκειότητι τυγχάνομεν ἐσπεροῦ-
μένοι. Ἀλλ' ὑμεῖς γε διαβιῶντες ἄρρω, ὡς συμπεφυκότες
ἐσθε νύμφης καὶ ἡ νύμφῃ ὡς ζεύγος ἐκλεκτὴν καὶ ἀμωμὴν τῷ
κυρίῳ δι' ἀγάπης ἀμοιβαίᾳ συνευδαίμονοι, ἐν εὐτεχνίᾳ
καὶ πολυτεχνίᾳ, ὅπως ἐπὶ τὴν ὁ τοῦ ἱερωῦ γάμου μάλιστα σκοπὸς·
Ἐρρωσο.

Τῷ Σταύρῳ

(125.)

Ἐπέσταλκά σοι πρῶτον παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην συγκατελθεῖν μοι Ἀθήνας· ἀλλὰ νῦν γ' ἀπολέλυσο τῆς σπουδῆς· ἄλλα τε γὰρ πολλὰ συμπεσόντα, ἀνέκοψαν τὴν ὁρμὴν, καὶ δὴ καὶ νόσος τις τοῖς ὡσὶ προσβαλοῦσα, τὸ παράπαν πεποίηκε πρός γε τὸ παρὸν ἀπογνῶναι τὴν καθόδον· δῶμεν, οὖν τῇ Προνοίᾳ μᾶλλον διοικεῖν, ὅπως βούλοιτο τὰ ἡμέτερά· ἔρρωσο.

Τῷ Κωνσταντῷ. (126.)

Ἄλλαι μὲν βούλαι ἀνθρώπων, ἄλλα δὲ θεὸς κελεύει, ἵν' ἀπὸ τοῦ τετριμμένου τούτου προσιμιάσωμαι· πᾶσι γὰρ ἰσίοις τῇ γε διανοίᾳ ὡς ὑμᾶς ὁρμηθέντες, μονονοῦχί αὐτὸ τὸ Σού- νιον ἐτυγχάνομεν κάμπτοντας τοῖς ἐλπίσιν· ἀλλ' αἴφνης ὡς περ ἀντιπρῶτῳ χρησάμενοι πνεύματι, ἐξελέγχθημεν ὑπὸ τῶν συμβαινόντων οὐχ, οἷοί τε ὄντες καὶ τῆτες, καθάπερ τὴν Ἰθάκην ὁ τοῦ Λαιρτίου, οὕτω καὶ ἡμεῖς κατιδεῖν τὰς Ἀθήνας· τά τε γὰρ ἄλλ' ἡμῖν ἀπὸ γε τοῦ βίου ἀπήντηκεν ἐνδεᾶ, καὶ νόσος τις τῶν ὡτων τῷ διεξιῶ προσβαλοῦσα ῥαγδαίως, ἀπογνῶναι καὶ ἐφάτος τὴν καθόδον ἔπεισεν· ἀλλ' οὐκ ἂν, οἶμαι, καὶ ἥρος φανέντος, εἴ γε μόνον διζορέσαι μὲν ἐν τοσοῦτῳ κρύει Σκυθικῷ περιεῖναι. Τοῦτ' οὖν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑμεῖς συνευχά- μαιοι, ἔρρωσθε.

Γεωργίῳ. (127.)

Εἴλες ἄρα τὴν δίκην, καὶ τὸ κτήμα, δωδεκάτῳ ἔτι πρὸς πλεονέκτας καὶ ἀναισχύντους ἀγωνιζόμενος, μόλις μὲν, ἀλλ' ἀπέλαβες· εἴη δέ σοι ὁμοίως εὖ πράξαι καὶ τῷ λογισμῷ, ἵνα μὴδ' ἐκείθεν οἱ κακοδαίμονες οὗτοι καὶ ἐπιβλαβεῖς σῆ- ρες τῶν κοινῶν ἐν ζημίᾳ τῆς σχολῆς ὠφελοῦντο· ὁρᾶς ὅταν

ἡ κακία κατισχύει τῆς ἀνθρωπότητος, φιλοσοφίας ἀπούσης· ταύτης γὰρ ἄνευ οὐδὲ τὸ ἀπὸ τῆς θρησκείας φῶς ἔσθ' οἶον φωταγωγεῖν, ὥσπερ πυκνοτάταις νεφέλαις τοῖς πάθεσιν ἄλ- λοτ' ἄλλοις ἐπιπροσθούμενην· εἶεν. Νῦν δὲ πρὸς τί μέλλοιμεν χρῆσθαι τῷ χωρίῳ; τῆς γὰρ ἐν Ζαγορίῳ σχολῆς, ἥς ἄλλοτ' ἄλλως πλείστην ὅσων σπουδὴν πεποιήμεθα μάτην, καὶ νῦν ἐνορῶ πᾶσαν ὑπεκφεύγουσαν τὴν ἐλπίδα· οἱ γὰρ Ἀθηναῖοι ἐ- νιαυτῷ ὅλῳ ἄγουσιν καὶ φέρουσιν ἀπάσας τὰς ἡμετέρας κώ- μας, τὸν μέγαν δεσπότην, ἐφ' οἷς αὐτοῖς οὐκ ἀποδίδωσιν, ὅν ὀφείλοι μισθόν, ἀμυνόμενοι, εἴ τι καινὸν ἡμῖν καὶ τῷ Σουλ- τάνῳ πρὸς ταῦτα, καὶ εἴ τι μέλοι ἐκείνῳ, φθειρομένων τῶν ὑπηκόων· διὸ καὶ πολλοὶ τῶν ἡμετέρων, καταλιπόντες οἰκίας καὶ κτήματα ἄξια, κατέφυγον εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἐκεῖ πῇ μετὰ τῶν ἄλλων Ἰππειρωτῶν σκοπὸν ποιούμενοι συνοικί- σασθαι· περὶ οὗ κεκοίνωται καί μοι δοῦναι γνώμην· ἀλλ' ἐπει- δὴ οἱ τῆς νείας πολιταίας ὅροι διαφιλονεικῶνται ἔτι παρὰ τοῖς συμμάχοις τῶν βασιλέων, ἀνάγκη πᾶσα σαλεύειν ἔτι τὸ πρᾶγμα μετέωρον· μέχρις οὗ προσδιορισθέντας ἐκείνοι, βα- σιλικαῖς βεβαιωθῶσι συνθήκαις, εἶεν. Τούτων δὲ γενομένων, καὶ τῆς ἀποικίας κατασταθείσης, τί κωλύει χρῆσασθαι τῇ ἀπὸ τοῦ κτήματος ὠφελείᾳ πρὸς τὴν ἐνταῦθα παιδευθησο- μένην ἐξ ἀρχῆς νεολαίαν, μέλει; ἂν δὲ θεὸς μεταβολήν τινα τῶν κακῶν καὶ τῷ Ζαγορίῳ; ὅτι ἄδικον τοῦτ' εἶρεῖς, καὶ ἐναντίον τῇ διαθήκῃ τοῦ ἀναθεμένου· καὶ γὰρ δὴ· ἀλλὰ τί πριῶμεν, ὅπου ἐν τυραννίᾳ οὐδὲν ἐστὶν ἀσφαλῶς ποιεῖν τῶν δεόντων; ἔπειτα, δύντος ἡμῖν τοῦ θεοῦ ἐλευθερίαν ἥδη καὶ εὐνονομίαν ἐν μέρει, τοῦθ' ὥσπερ καὶ ἱατρὸς τὸν στόμαχον, ὕλαις θυνάμεσι χρῆται; ἔξωθεν βοήθειαι μᾶλλον ἐπιβρώ- νουσιν· ἐκείθεν γὰρ, τῶν πραγμάτων εὐθηνομένων, αἱ τῆς και- ρείας ἀκτῖνες ὡς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐπὶ τὴν περιφέρειαν δα-

φιλῶς πρὸς ἑτέρας ἐλπίδας αὐθὶς ποτ' ὑστέρον ἐξαχθῶσονται. ἔμοι γ' οὖν τοῦτο δόκει· εἰδὲ τίς ἔχει παρὰ ταῦτα βελτίω λέγειν, ἐκεῖνα ἀγαθῇ τύχῃ καὶ συνενέγκει. Ἐρρώσω.

Πο. Λυκάριον. (128)

Ἰδοὶ ἀνθρώπων ἕως πάντε βαρυκάρδια; δὸς γὰρ μετὰ τοῦ Δαβὶδ αὐτῷ φθέγγεσθαι· τίς ὁ φθόνος οὗτος ὁ τὴν σὴν ψυχὴν ἐξ ἀρχῆς περισμύγων; τίς ὁ τρόπος οὗτος καὶ ἡ καταφορὰ πρὸς ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς μαθητάς; ἢ τὸ ἀνομιοτάτους σοὶ εἶναι τοῦτ' αἰθέους αὐτοὺς ἀπεργάζεται; ὅρα δὲ μὴ τοῦναντίον ἢ μήτε γ' ὅσω σου ταῖς ἐξέσι διαφέρουσι, τοσούτῳ ἐγγυτέρῳ γίγνονται τοῦ Θεοῦ· οὐ γὰρ λόγοι βέβηλοι, οὐδὲ τὸ Κύριε Κύριε μυσίακίς μιανοῖς ἐκαναλαμβάνον χεῖλεσιν, οὐδὲ φιλήματα εἰκόνων συχνά; καὶ γονυκλισίαι, ταῦτα δὴ τὰ πρὸς ἀπάτην μᾶλλον τῶν Φαρισαίων ἐπιτηδεύματα, τὸν χριστιανὸν τελειοῦ· ἀλλ' ἔργα ἀγάπης καὶ φιλονθρωπίας συνίστησι, καὶ κοσμεῖ· δείξον γὰρ, φησὶν, τὴν δικαιοσύνην σου ἐκ τῶν ἔργων σου· ἀλλ' ὑμεῖς ὦ τρισάθλιοι, οἱ ἐν ἀνρμίας συλληθθέντες, καὶ ἐν ἁμαρτίαις ἤδη γεγηρακότες, οἱ παρὰ τοῖς Τούρκοις τουρκικῶς ἀνατραφέντες, καὶ παραβληθέντες, καὶ ἔτι ἔργ' αὐτῶν ἐξηλωκότες, ἐργολάβοι καὶ συκοφάνται, καὶ ὅ,τι ὅν εἶπη τις χεῖρον, ἐν πᾶσι γινόμενοι, ταῦτ' οὐ κατανθεῖτε· ἀλλ' ἀμφοτέραις ταῖς ἰγνύαις χολαίνοντες, καὶ τοῖς ὀρθαλμοῖς καμνύοντες, καὶ κωφεύοντες τοῖς ὠσὶ, μωροὶ ὄντες καὶ τυφλοὶ, καὶ τῇ καρδίᾳ πεπηρωμένοι, οἱ τὸν κῶνωπα διωλίζοντες, τὴν δὲ κἀμῆλον κατακλίνοντες, ταῦτ' ἤτις οὐδὲν τιθέμενοι, ἀλλὰ λαιμορίας καὶ συκοφαντίας συντεθέντες ἑτέροις περιέπτειν πειρᾶσθε, ἃ σοὶ καὶ τοῖς ὁμοίοις σοὶ πρόσσεστιν ἐκ τοῦ παριόντος· ἀλλὰ πῶς πλησιάζετε ματὰ μικρὸν τῷ Θεῷ σιαστέριον; πῶς ἐσσεσθε ἄξιοι τῆς τοῦ ἀμνοῦ μεταλήψιας;

ποῖαι χεῖλεσιν ἀκαθάροις, ὧν πᾶς λόγος· ἐξεῖσι μεμιγμένος συκοφαντία, τοῦ ἱεροῦ ποτηρίου, ταύτης δὴ τῆς ζωηφόρου πλευρᾶς τοῦ Σωτῆρος, προσάψετε; ἀμνηστῶλοι τῆς γῆς, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, ἀνανήψετε, συμμεταβάλλεσθε τῷ καιρῷ μονονυχὶ φωνὴν ἀφιέντι, καὶ καλοῦντι πρὸς σωτηρίαν· δεῦτε ἴδετε νέον φῶς ἐν ἐλευθερίᾳ· καὶ ἰδόντες καθάρθητι καὶ καθαρθέντες ἀποδώσατε τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν ἁμαρτωλόν, τὰ βάβαρα ἦδη, καὶ ἐνδύσατε τὸν νέον, τὸν καθαρὸν, τὸν εἰλικρινῆ, ἵνα γένησθε ἄξιοι τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου, τῆς πρόκοπῆς καὶ ἐλευθερίας τῶν νέων Ἑλλήνων, εἰ μήτι καὶ τοῦτο διὰ τὸ Τουρκικὸν καὶ κακὸν ὅς ὑμῶν αὐτῶν πάντα πᾶσιν ἀπεγνώκατε· πᾶσα γὰρ ἔξις τοῖς μοχλοῖς ὡς ἀνατεθραμμένοις· δυσσάλλακτος γίγνεται· καὶ ἔν' εἴπω μήτε τοῦ Θεολόγου. » Πύρρον δοχεῖον ἱσχυρὸν οὐ κίστεύεται.

Δανιήλ Φιλιππίδης (129.)

Ἰσχυρὸς ἔλκει με τῆς πατρίδος· ἀλλ' οὐκ οὐδὲ τῆτες κατίσχυσεν ἀποσπᾶσάί με τῶν ἐνθάδε, ἄλλων ἄλλοτε κωλύοντων, καὶ δὴ καὶ ὀδύνης ἰσχυρῶς ἐς τὸ οὖς προσβαλούσης· ἀλλ' οὐκ ἂν, οἶμαι, καὶ ἦρος φανέντος, εἴ γ' ἐς τότε περισσούμεθα· βουλοίμην δ' ὅν σὺν καὶ σε συνέμπορόν μοι γενέσθαι· τί γὰρ ἔτ' ἐλπίζομεν, ἐνταυθα διατρίβοντες, γερύοντα ἀδληχρὰ καὶ εἰδωλὸδῶς πτηνὰ τοῦ αἰθέρος κατὰ τὸν τραγῳδὸν ἤδη γεγεννημένοι; ἀλλ' οἱ πλεονέκται ἐντρύφωσιν, ἀφελόμενοι ἡμᾶς τὸ τοῦ γῆριος ἐφύδιον· τρυφάτωσαν ὥς περ προήρηται· τί δέ; μὴ γὰρ δεῖ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς συναπολεσθῆναι τοῖς χρήμασι; Καταλίκωμεν οὖν τῇ ὕλῃ τὴν ὕλην, τὰ πάλαι κατεχλιπόνθ' ἡμᾶς, τοῖς τούτων προσισχομέ-

νοις, καὶ κατέλωμεν εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα· ἐνθ' ἡδέως
ὥς ἐν παῶσι γενόμενοι ὁμοιοπαθεῖς, σὺν ἀλλήλοις τοῦ βίου
τὸ λοιπὸν βιωσόμεθα· ἰσχυρὸς γὰρ ἔρως ἔχειμε ἐξ ἀρχῆς καὶ
τοῦ γέροντος Κωνσταντᾶ· οἶμαι δέ γε καὶ σέ, εἴ μή τι ἔρεῖς
καὶ μᾶλλον, ὅτι ἤτε φιλία ἡμῖν ἀρχαιοτέρα τυγχάνει γ' οὔσα,
καὶ ὁ μείζων, δηρόται γεγέννησθαι· ὁ μᾶλλον οἶδε συνάπτειν
τοὺς φιλουμένους εἰς πόθον· ἐν γὰρ δηρόταις ὁμῖαισι δέρε-
κομαι λαμπρὸν κατὰ Πίνδαρον. Ἐρρώσω.

Τῷ Δημητρίῳ. (130.)

Οὐκ ἠμέλησα, περὶ ὧν μοι πρόφην ἐπέστειλας· μὴ γὰρ
εἶη μοι τοῦτο· ἀλλ' εἴθ' ἐκὼν, εἴτε ἄκων οὔπω ἐνέτοχον
τῷ ἀγαθῷ Ἡγεμόνι· οὐ γὰρ οἶδα τοσαύτην οὐσάν μοι παρ-
ρησίαν, ὥστ' ἐπ' ἀδείας, ὅποτε βουλοίμην, ὡς αὐτὸν εἰσιέναι
πολλῶν κωλύόντων, καὶ ταῦτα νεωστὶ τῆς ἀρχῆς αὐτῷ
ἀμπιστευθείσης ἐν ἣ τοσαῦτα πράγματα ἐστὶ μετατάξασθαι
εἰς τὸ δέον, ὅσ' ὁ πόλεμος φθᾶς ἐξήρθρωσε καὶ διέλυσεν·
ἀνάσχου τοίνυν ἐλπίζων· ἐστὶ γὰρ μοι παρ' αὐτοῦ καὶ ἄλ-
λως ἀξίωμα οὐ σμικρόν· ἀλλὰ καὶ τὸ δίκαιον σύμμαχον ἐν
ἡμῖν, οὐκ ὀλίγον συναγωνιεῖται· ἐφ' ᾧ καὶ μᾶλλον ἐλπίς
τεύξεσθαι, ὧν αἰτούμεθα, εἰμή τις ἐπιρροή βάσκανος ἐξω-
θέν ποθεν προσαράξασα, διαστρέψει τὸ πρᾶγμα· φθόνος
γὰρ, αἰεὶ πολέμιος ὧν τῶν καλῶν, οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο ἡσυχίαν
ἀγειν, τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐν τιμαῖς ἀγομένων. Ἐρρώσω.

Τῷ Ἀρσάκῃ. (131.)

Ἄλλον ἄλλῃ φιλία συνέζευξεν ἡ προαίρεσις· ἐμὲ δ' οὐκ
οἶδ' ὅπως καὶ ἐρώτι σφοδρῷ συνῆψε Γρηγόριῳ τῷ Κωνσταν-
τῷ· καὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ πάλαι ρηθὲν, μία ψυχὴ ἵσμεν ἄμφω.

ἐν δυοῖ σῶμασι κατοικοῦσα· ἀλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος ὁ μάλιστα
ἐνδιαπρέψας φιλοσοφία, καὶ πολλῶν ἀγαθῶν τοῖς Ἕλλησι
γενόμενος αἷτιος, νῦν ἐν οὐδῇ τοῦ γήρως, ἐν στρατοπέδαις
αἰεὶ μετὰ τῶν ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζομένων ἄλλοτ' ἄλ-
λως κακούμενος, μεμένηκε πένεστάτος πάντων, καὶ κατὰ
τὴν παρηρίαν γυμνότερος ὑπέρου, ὅτε δὴ καὶ αὐτῶν, ὡς
ἐν στενωπῷ καίρῳ, τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαιοτάτων στε-
ρούμενος· σέ δ' ἡ τύχη παρέδρον τῷ Ἡγεμόνι κατέταξεν·
ἀλλὰ καὶ παρὰ σοὶ πολὺς πολλαῖς ἐν λόγοις ἦν ὁ ἀνὴρ,
καὶ μάλιστα ὑπὸτ' ἐφιλοσόφεις, μετιὼν τὸν Σοαῦτον· ἐφ' ᾧ
καὶ μαθητὴν σε εἴ τις εἴποι ἐκείνου γενέσθαι, τᾷ ἀληθὲς ἐρεῖ.
Ὡς πάντων οὖν ἐντεῦθεν ἔχόντων εὐνοίᾳς, σύμπραξον γε-
νέσθαι αὐτῷ ἀγαθόν τι παρὰ τῶν κρατούντων· ἄλλως τε γὰρ
δίκαιον τοῦτο, καὶ δὴ καὶ κόσμον φέρειν τοῖς δυνατοῖς πρὸς
τὸ πλῆθος τὰ τὰς ἡλούσας τιμῆς τε καὶ θεραπείας τῆς προ-
σηκούσης φαίνεσθαι αὐτοὺς ἀξιούντας. Ἐρρώσω.

Τῷ Ἀγγελλῇ. (132.)

Τῶν τ' ἄλλων μου γραμμάτων λίαν ἔσικας ὀλιγορῆσαι,
καὶ δὴ καὶ ὁ ἐπέστειλα πρόφην, ἕκτον γε τοῦτο, οὐδὲ πρὸς αὐτὸ
ὅτε φωνῇ, οὔτε ἔργῳ ἀπάντησαι ἡξίως, δυσὶν ὁάτε-
ρον, ὡς εἴκει, προσδοκῶν, ἢ ἀναχωρήσειν με ἔσον οὔπω
ἐντεῦθεν, ἢ ἄλλως ἀπερεῖν ἀπαιτοῦντα, ἢ ἐκ προφάσεως
πλημνῆς ἔχης ἀδικεῖν νέος γέροντα, καὶ πλούσιος πένητα,
καὶ μαθητῆς τὴν διδασκαλίαν, παρ' οὗ τὸ εὐζῆν ἔχεις λαβών,
ἐπιστολῶν αὐτὸν τῶν διδάκτρων· ἀλλ' εἰ ἄντως τοῦτο σφο-
δρῶς, ἀμφοτέρων ἀπάτυχες· τὸν τε γὰρ χειμῶνα ἔτι τοῦτον
ἐπὶ τοῖς διατρίβοις, καὶ τὸ ὄφλημα, παρ' οἷς δεῖ, προθυ-
μῶς ἀπαιτούμεν· ὥστ' οὐδέν σοι τὸ τῆς ἐπινοίας συ-
(τομ. Α.)

νοίσει, ἢ προσθεῖναι αἰσχύνην, ὅποτε μετ' ἀλλήλων γενόμεθα· ὅπου οὐκέτι γράμματ', ἀλλὰ πράγματ' ἔσονται ἐνεργὰ, ὥς, εἰ μὴ λάβοι τέλος νῦν τὸ τῆς ἀποτίσεως, κατὰ πρόσωπον τότε πρὸς τοὺς κρείτους ἐσθμένους τῆς ἀπαιτήσεως οὐκέτι γὰρ κατισχύσειν οἶμαι καὶ αὐτῶν τῶν νόμων τὴν πλεονεξίαν· εἰδὲ νῦν γούν γέναιο δικαιώτερος σεαυτοῦ, παυθήσεται μετὰ τῆς ἀπαιτήσεως καὶ τὸ τῆς αἰσχύνης τελευταῖα γὰρ ἐκτίσις τοῦ καθήκοντος, καὶ ὅψε γένηται, πολλῶν παρεληλυθόντων ἀμαρτημάτων συνέχειαν ἔλυσεν· διὸ καὶ ὁ θεὸς, φησὶ, παρατείνειν τὸ ζῆν τοῖς ἀμαρτωλοῖς, ἵν' ἐπιστραφέντες, σωθεῖεν. Ἐρρώσο.

Τῷ Παριχλεῖ. (133.)

Ἐπέχειτό μοι ἄρα καὶ τοῦτο ἐπιθεῖν Παναγιώτην καὶ Νικόλαον τεθνηκότας, τούτους δὲ τοὺς τῶν ἐμῶν φιλότιμων μαθητῶν σπουδαιοτάτους τε καὶ εὐγνώμονεστάτους· φεῖ τῆς ζημίας! ὥς μέγαν καὶ λαμπρὸν ὁ φθόνος τοὺς Ἕλληνας ἀφεῖλε τὸν στέφανον· καί μοι τὸ γῆρας ἐπεβάρυνε μάλιστα· τί γὰρ δεῖ μὴ θρηνεῖν τῶν ἐκείνοις προσόντων; τὴν νεότητά, ἢ τὴν ἐν ταῖς ἐμοῖς παιδικαῖς ἐπιδόσιν τε καὶ κρίσιν; τὴν πρὸς τὴν τοῦ γένους βελτίωσιν σπουδὴν καὶ προαίρεσιν, ἢ τὴν ἄλλην φιланθρωπίαν; πᾶσαν γὰρ ἀρετὴν συλλαβόντες εἶχον ἐν ἑαυτοῖς, ἄτερος τὸν ἑαυτοῦ παρευδοκιμήσαι σπουδάζαντες· ἢ μᾶλλον εἰπεῖν συνευδοκιμήσαι ὁμοθυμαδὸν ἐξορμήσαντες. Τοιούτων ἀνδρῶν ἀπιστέρηται ἡ πατρίς αὐτῶν Βουλγαρία, ἣν, καί μοι τοῦτο πειθόμενοι παραινούντι, ἐξελληνίσαι παρεσκευάζοντο· νῦν δ' ὁ θάνατος φθάς, ἀπέχειρεν, ὥσπερ γάλαζα, τὰς ἐλπίδας· ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν, ὡς γενναῖοι, ἔχουσιν γαῖαν ἑλαφράν· τὰς δὲ γαμητὰς αὐτῶν, αἱ μόλις ἰδόντες καὶ συνοικήσαντες, ἐγκατέλιπον, τίς αἰσίων καὶ

ραμυθήσεται; ὡς πικρὸς ὁ Ἰμέναιος αὐταῖς ἀπέβη, καὶ ἑτέρας τραγυδίας ἡμῖν παρέχει ὑπόθεσιν. Ἀλλ' εἴης μοι αὐτὸς ὑγιαίνων, ταῦτά ἐκείνοις καὶ φρονῶν, καὶ σπουδάζων· Ἐρρώσο.

Τῷ Λουκᾷ. (134.)

Ἀναγνώστης· ὁ διαβόητος (οἶσθα γὰρ, οἶμαι, τὸν ἄνδρα τὸν παρατριβόμενον τοῖς εὐδαίμοσι, μικρὸν μὲν τὸ δέμας, γενναῖον δὲ τὸ φρόνημα, καὶ ὅλως Ἕλληνα, καὶ σφόδρ' ἐδικοῦντε καὶ μεγαλόφρονον) τάτ' ἄλλα σε καλῶς ἔχειν ἡμῖν ἀπήγγειλεν ἑλθῶν, καὶ δὴ καὶ τὰ δίδακτρα, παρ' ὧν τοὺς παῖδας ἐδίδαξας, ἀπολαβεῖν καταπράξασθαι· ἐμελέ μοι γὰρ τοῦθ' ἡδέως ἀκοῦσαι, ὁμοιοπαθεῖ ὄντι καὶ συνἀδικουμένῳ· πάθος γὰρ τοῦτ' εἶκοι κοινῇ κρατεῖν τῶν ἐνταῦθα, πολλὰ μὲν ὑπιγχνεῖσθαι ἐλπίζοντας, ὀλίγα δὲ ἐκτίειν ἀπολαβόντας· Ταῦτά τε τοίνυν ἡδέως ἐσμέν ἀκηκοότες, καὶ δὴ καὶ τὸ ἐν Κρατῶ· βη σὲ κατασάντα διδάσκειν τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν τοὺς γρηίζοντας, καὶ τοῦθ' ὑμᾶς οὐκ ἔλαττον ἡύφρανε· δεῖ γὰρ δὴ, Ἕλληνας ὄντας, ὥς ἐπὶ πολὺ τὸν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας σπόρον καταβάλλειν ἀφθάνως, ἐκεῖν' εἰδότες, ὥς ὅσῳ πάτρυς ἡμῶν Μοῦσα ἐπὶ πλέον ἤγει, τῆσούτῳ μαῖζον τῷ τῶν Ἑλλήνων γένει προστίθεται κλέος· ἄλλα τε γὰρ πολλὰ τοῦθ' ἡμῖν τεκμηριοῖ, καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν Γάλλων δόξα προσήαυτοῖ, ἣν ἐκεῖνοι ἐκ πῆς ἑαυτῶν γλώσσης τὸ πλεῖστον παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσι προσεκλήσαντο· εἶεν. Ἀλλὰ σὺ καὶ τὸ Βουανηρίστιον ἰδεῖν ποτὲ ἐπεθύμησας, ἀνθρώπῳ ὅλως, καὶ ἑσπερίῳ ὑπολαβίῳ ἴσως παρ' ἡμῖν φύεσθαι τὰ γαυρά· μὴ τοῦτο νοήσῃς· ὥς γὰρ νῦν ἔχει ταῦτ' οὐδ' ἀροτριώσεως ὅλως τῆς γε σπουδῆς ἐστὶ δεκτικόν, ἄλλως ἄλλοτε, ὥσπερ αἰρεσὶν τινα καὶ τῶν χρίνου ἀμβαινόντων, τῶν παρ' ἡμῖν ἀρχόντων·

164

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

κατὰ προαιρέσεις ἰδίαις τὰ πρὸς παιδείαν τῶν παίδων, τῶν μὲν τὰ τῶν Ῥώσσιων, τῶν δὲ τὰ τῶν Γάλλων, τῶν δὲ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ὥσπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν, καὶ μηδὲν καινοτομεῖν, τῶν δὲ πλείστων τὴν ἑαυτῶν τραχεῖαν καὶ μογγιλῆλον φωνὴν αἰρουμένων· ἀλλὰ τε δὲ τὴν ἀτοπίαν ταύτην αὐτοῖς ἐνέσπειρεν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος κλέος, δοκούσης νῦν εὐθηνεῖσθαι, διακναίει πως αὐτοὺς, ὥσπερ ἀντιζήλους· καὶ τοι οὐκ ἐχρῆν ἐνδοῦναι δοκεῖν τῷ φθόνῳ, μηδὲν ἐκ τούτου παθόντας, ἀλλὰ μάλιστα καὶ κερδαίνοντάς τι, εἰ μετὶ ἐπιστάσις τὰ πράγματα ἐξετάσειαν· τότε γάρ τοις Ἕλληνας ἀνασσεῶσθαι τὴν πατρίαν ἐλευθερίαν οὐδὲν ἐκώλυσεν αὐτοὺς τοῦ ταῦτ' ἐκπορθώσασθαι, ἀλλὰ τὸναντίον μάλιστα ὁδὸς αὐτοῖς ἐστὶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο φέρουσα· καὶ ἡμεῖς συνευχόμεθα τὰ βιλτίῳ, καὶ συμπράττομέν γε ἐπ' ἐκεῖνα, οἷς ἂν δυνάμεθα τρόποις, πατρίαν τὴν ἑξὶν ταύτην ἐκ διαδοχῆς εὐράμενοι· ἄνωθεν, τὴν τε παιδείαν καὶ θρησκείαν τοῖς τε πύλαι καὶ τοῖς ἀποτέρῳ φιλανθρωπῶς μεταδιδόναι· ἐξ ὧν μέγα κλέος τῇ φιλανθρωποτάτῃ Ἑλλάδι προσγίγνεται, μητέρα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θρησκείας ἀκούειν παρὰ πᾶσι τοῖς ἔθνεσιν. Εἴ τις οὖν ζηλοῖ τὴν δόξαν ἐκείνης, μιμείσθω τὰς πράξεις. Τοῦτο δὲ τασύτῳ ῥᾶν ἔσται τοῖς βουλομένοις, ὅσοι ἂν μᾶλλον ἐγκύψωσι τοῖς νῦν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν, ἀνδρὲς δαιμονίου μεταχειρίσαντος τοὺς τῆς διοικήσεως οἴκους, ἐσωτερικῶς πραττομένοις· ἃ ἔξοστιν ἰδεῖν πάντα ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐφημερίσιν· ἐνθ' ὁφθαλμοῖς, ὥσπερ ἐν κατόπτρῳ, ὅπως ἀναγεννᾷται ἔθνος ἐξ ὑπαρχῆς, οἷον φοίνικος· ἐλαστὸς ἐκ ῥιζῆς ἀρχαίας, μακρὰς μὲν καὶ χαλεπωτάτης δουλείας καὶ δυνάστεας διὰ πολλῶν καὶ γενναίων ἀγώνων ἀπαλλαγὴν, ὑπὸ δὲ μεγάλῳ καὶ σοφοῦ ἀνδρὸς νυνὶ κυβερνώμενον. Ἐρρωτο.

Πολυκάρπῳ.

(135.)

Ἰδεὶ ἄρα καὶ αὐθις ἡμᾶς διακνισθῆναι τῇ πικρᾷ σου ἀηδίᾳ, καὶ τοῦτό γ' ἐς τοσοῦτον, ὥστ' εἰ οἶόν τε τοῦτο ἦν, ἀνακογχυλιάσαντας ἐν τῷ στόματι ὕδωρ, ἀπυπτόσαι σε κατὰ τοῦ προσώπου, δικαίως ἂν σε τοῦτ' πεποιηκότες ἂν εἴημεν· γλώττης γάρ ἀχαλίνου καὶ δολερᾶς καὶ τοῦτ' ἴδιον ἀποναυτιᾶν ποιεῖν τοὺς ἀκούοντας· οἶσθα γάρ, ἃ πρόην αὐθις περὶ ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας ὁ ὁσιώτατος σύγες, ἵνα μὴ εἴπω ὁ μὲν πρῶτατος καὶ ἀναισχυντότατος πάντων, διαφερόμενος πρὸς τινας, ἐξήμεσας καθ' ἡμῶν, λατροφυσίτας εἶπὼν, καὶ ἄλλ' ὅσα ἐμοῦ μὲν οὐχ ἔπτεταν· πάθεν γάρ, σου δὲ τὴν φύσιν πονηρὰν οὖσαν καὶ φθονερὰν καὶ ταῦτα καὶ ἄλλ', ἃ πολλὰ καὶ πολλάκις σοὶ πέπρακται καὶ ἐμβαλίσται, ἐξ ἀγῶγης μὲν μοχθηρᾶς ἀρχήθεν στοιχειώθεντα, τῷ δὲ εἶναι πεπηγότα ἐς ἑξίν, σαφῶς ἀποδείκνυσαι καὶ τοι τὸ λατροφυσίτης τοῦθ', ὃ ἡμῶν τοσοῦτον πρόθυμως, ὥς ἀπ' αὐτῆς τῆς ἄρετῆς κατιόν, μετὰ τῆς προσηκούσης σοὶ προφέρεις σεμνότητος, οὐ καὶ τῶν οὐκ αὐτὸ τοὺς ἀκούοντας ἀποκναίει τῇ ἀηδίᾳ, οὐ τοῦτο δηλοῖ, ὥς ἡμεῖς ἀντὶ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ τῇ φύσει λατρεύομεν, καὶ ὥς ἂν εἴποις αὐτὸς ὑμνωδῶν, τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντά· οὐ γάρ ἂν εἴπαίμ' ἐς τὰς αἰῶνας σε ἀνοίκας ἐληλακέναι, καὶ τοι φθονερὸν ὄντα τᾶλλα, ὥς καὶ τοῦθ' ἡμῶν περιάπτειν καταβαρῆσαι· ἀλλ' ὅτι τὰς φυσικὰς ἀρετὰς ἀντὶ τῶν παρὰ φύσιν (εἴτινες εἶεν καὶ παρὰ φύσιν ἀρεταί, οἷας οὗτ' αὐτὰς, καὶ οἱ σοὶ ὁμοιότατοι, ὥσπερ αἱ ἀγγέλων φύσιν εἰληχότες, ὑμῖν τοῖς ἑλικῶς ἀντιπαρεσάγεται) ταύτας ἡμεῖς γε μετὰ τῆς ἀληθείας ἀποδεχόμεθα· φυσικὰς δὲ φησὶ τὰς σὺν ἡδονῇ διηγουκαί καὶ ἀτράχῳ τὸ τελειωτικὸν καὶ ὁριστικὸν τῇ τοῦ ἀνθρώπου οὐσίᾳ τῇ, οὐδαιμονίαν· παρεχόμενας οἷον, ἡ ἀγάπη, ἐστὶ πη

ἐν οἰκογενείᾳ τελεία ; ἔστι· τοῦτ' ἄρα χαρὰν φέρει πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκείᾳ τῇδε, τοῦθ' ἡδονὴν ἐμποιεῖ· ἐκτείνεται δ' ἔτι καὶ γείτοσι πρὸς γείτονας πέριξ ; μεῖζον τὸ κέρδος· τί δέ ; καὶ βασιλείᾳ πρὸς βασιλείαν ; τοῦτο τελείως εὐφραίνει, ὥς τελείαν τὴν σωτηρίαν κατὰ πᾶσαν παρέχον τὴν οἰκουμένην· κληρονομήμα γὰρ τοῦθ' ἡμῶν σωτήριον ἐγκατέλιπεν ὁ σωτὴρ, εἰς τὸν οὐρανὸν ἀναβὰς, εἰρήνην, φάμενος, τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν· ἡ ἀγάπη ἄρα ἐστὶν ἀρετὴ φύσει, ὥς οὐκ ἀταράχῃ καὶ γαληνιάᾳ ἡδονὴ σωτηρίαν αὐτὴ δι' ἐαυτῆς τοῖς ἀνθρώποις παρέχουσα· εἶεν. Νῦν δ' ἔπου ὁ τυφλὸς συμπιλοσοφήσων ταῦτα κατὰ τῆς δικαιοσύνης· οὐ γὰρ ἐστὶν, οὐκ ἔσθ' ὅπου καὶ αὕτη μὴ τὴν αὐτὴν γαληνιάαν καὶ σωτήριον ἡδονὴν ἐμποιεῖ, εἴτ' ἐν οἰκογενείᾳ, εἴτ' ἐν πόλει, εἴτ' ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ· βασιλεύουσάν, αὐτὴν εὖροις. Τὸ γὰρ ἴσον, ἡμερονπαντάχοῦ, εἰρηνικὸν, ἀτάραχον, ἀφιλόνεικον, ἄλυπον, νηπενθές, κακῶν ἐπίληθον ἀπάντων, καὶ ὅλως σωτήριον· λέγομεν ἄρα ὡς ἡ δικαιοσύνη ἐστὶν ἀρετὴ, ὥς φύσει τοῖς ἀνθρώποις σωτηρίαν καὶ εὐδαιμονίαν παρέχουμένη. Μεταβῶμεν δὲ νῦν, εἰ βούλει, κατὰ τὴν φιλανθρωπίαν· καὶ μέμνησά μοι ἐν ταῦθα, εἰ τινὰ ποτε λόγῳ, ἢ ἔργῳ εὖ πεποιημένος τυγχάνεις· (οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι, ὡς πάντας καὶ πανταχοῦ δάκνεις, 'οὐδ' ὁ σκορπίου ἀετίντος εἰλησας ὅλως φύσιν) ὅσον σοι ἐκ τούτου γάνος τῇ ψυχῇ ἐγγεγένηται, καὶ μάλιστα· ἐπειδὴν ὁ παθὼν εὖ ὁμολογῇ τὴν εὐεργεσίαν· οὐκοῦν ἡ φιλανθρωπία, ὥς ταῦτα κατὰ αὐτὴ ἀποτελεσμάτῃ ταῖς εἰρημέναις ἔχουσα, καὶ πρὸς τὴν αὐτὴν εὐδαιμονίαν τὸ ἐπιβόλλον συνεισφέρουσα μέρει, καὶ κατὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους τελειοποιούσα καὶ συντηροῦσα τὴν οὐσίαν, ἀρετὴ ἐστὶ· Ταῦτό δὲ τοῦθ' εὐρήσεις σκεπῶν κατὰ τῶν ἄλλων ἀρετῶν· γιγνόμενον, μέχρις οὐ τὴν γαληνιάαν καὶ διηνεχῆ ἐκείνην ἡδονὴν ἡ ψυχὴ ἐνοῖσεν· ἐκείνη

συναίσθάνεται· οὐκ ἐπὶ τῆς Πρῶτης, εἰ μὲν αὕτη μέτρῳ τῷ προσήκοντι ὀριθεῖσα, φερωνόμως καὶ θεοπρεπῶς ἐνεργοῖτο, οὐκ ἂν εἴποις μὴ θεοειδῆ καὶ ἄγγελον ὅλως, τῷ θεῷ παριστάμενον, καὶ τῷ ἀπροσίτῳ συνδιαλεγόμενον, τὸν προσευχόμενον ἀπεργάζεσθαι· ὑπερβᾶσα δὲ τοὺς ἄρους, καὶ τὴν φύσιν ἀπαρέσκειν ἐκβιασμένη, εἰς ἀδολεσχίαν εὐθύς μεταβάλλει, καὶ ἀΐφνης μετὰ τῆς ἡδονῆς συναφεῖλε καὶ τὴν οὐφέλειαν· τὸ γὰρ ἐς ὑπερβολὴν ἐκκρουσθὲν ἐκπτώσιν ποιεῖ ἀρετῆς· ἥς τόπος μόνος εἰς τὸ μέσον ἐν ἅπασιν· τὸ δὲ παρὰ τοῦτο ἀμφίκερμον καὶ μυριόγραμμον ἐκατέρωθεν. Ταῦτά δ' εὐρήσεις κατὰ τῶν ἄλλων ἀρετῶν ἐπιστήσας· οὐ μὲν τοι γ' ἀπὸ τῶν προλήψεων ἐπὶ τὴν τοιαύτην ὀρμώμενος θήραν· οὐ γὰρ ὅν τύχοις· ἀλλ' ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐκείνων σὺν λόγῳ ἐπιχειρῶν· μέχρι γὰρ διακηλεῖ τι τὴν οὐσίαν ἡρέμα πρὸς σωτηρίαν προαττόμενον, ἐκείνῃ σοι πάντως ἀγαθὸν καὶ σωτήριον νομιστέον κατ' ἄμφο, ὥς κατὰ τὸ συναμφοτέρου τὴν ὑπαρξίν ὑμῶν τελειοῦν· καὶ σκέψαι μοι τοῦτ' ἐπὶ τῆς νηστείας αὐτῆς (εἴ γε δεῖ τοιοῦτ' ἄνθρωπον ἀποσεμνύνειν τὴν ἐν ἀλλαγῇ τῶν βρωμάτων αἰσχίπτην ἀδηνάγίαν) ἐνταῦθ', ἐπειδὴ συνήθως προσφερόμεθα τῶν ἐδωδίσκων τὰ μὴ ἐπετήδεια ἀνωδύνως τρέφειν ἡμᾶς, δυσχεραίνοντες, πᾶσχοντες, νοσοῦμεν, ψείγοντες καὶ μεμψόμενοι τίν' οὐχί ; πῶς οὐκ ἂν εἴποις τοῦθ' ἀπλῶς ἀρετὴν τὴν τὸ τελειωτικὸν καὶ σωστικὸν, ὃ μάλιστα ὑπερβάλλει μὴθ' ἡδονῆς τὴν οὐσίαν, ἀφαιρουμένην παντάπασι, καὶ ἣν ἡ φύσις διωθεῖται, ἐφ' ἧ μὴ βλάθεται ; καὶ μοι δοκῇ οὐκ ἀπεικάτως ἐκείνη τοῦτο ποιεῖν· οὐδὲν γὰρ πρὸς βλάβην ὁ σοφὸς αὐτῇ γενεσμοθέτηκε νομοθέτης· διὸ ἐπὶ ταῖς εἰρημέναις τῶν ἀρετῶν, ὡς ἀληθῶς οὔσαις γε ἀρεταῖς, οὐκ ἐπὶ τῇ ἀγάπῃ, οὐκ ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ, οὐκ ἐπὶ τῇ εὐποιᾷ οὐδέ τις σιδέτω ὥφθη ποτὲ δύσχερσιν· ἀλλὰ τοῖς πάντεσσι, ἅπαντες.

ὡς ἐν γαληνναίῳ καὶ ἀντάρχω βίω μετ' αὐτῶν διάγοντες ἀσ-
μενίζομεν· εἶεν καὶ τοῦτο. Τί δὲ φῆς περὶ γάμου; ἐπειδὴ γὰρ
καὶ περὶ τούτου ἰσχυρῶς ταῖς τῶν πολλῶν ἀντέστημεν δο-
ξασίας, καὶ τὴν τῶν μοναχῶν πρόληψιν, ἀγγελικὸν βίον τὴν
ἀγαμίαν εἶναι ὀριζομένων, καθείλομεν πρόβριζον, οὐχ ἥττογ
καὶ τούτου παρὰ τε σοῦ, καὶ τῶν ἄλλων σοὶ συναυτῶν ἀγ-
γέλων λατρουσῆται ἡκούσμεν· καί τοι εἰκότως, οἶμαι, τοῦ-
το λεγόμεθα, καὶ ὑμεῖς γ' ὑδρίζοντες τοῦτο ἡμῖν ὀνειδίζετε·
ἢ γὰρ ἀνωθὺν εἰληφάμεν φύσεως, ταύτης ἐχόμενοι, οὐχ' ὁλο-
τε ἐσμὲν παρὰ τοῦ ἥρου· τοῦ δημιουργοῦ μεταστοιχειωθέν-
τας εἰς τὴν αὐλὸν μεταβῆναι· τέως δ' ὑμεῖς γε οἱ τοιούτου
ἐρικνησόμενοι βίου, τί ποτέ φρατε περὶ γάμου; ὡς θαυμαστά
μὲν εἶπεῖν, θαυμαστότερα δὲ ἀκοῦσαι· καλὸν μὲν ὁ γάμος,
κρεῖττον δὲ ἡ παρθενία! ὀνήματα ταῦτά γ' οὐ μὲν συνηρ-
μυσμένα, ἀδιανόητα δ' ἄλλως ὄντα καὶ ἀσυμβίβαστα·
εἰ γὰρ τις σκέψαιτο μετ' ἐπιστάσιαι, ἀλλὰ μὴ ἐπιλίγ-
δον, οὐκ ἐστ' ὁ παρὰ τοῦτο εὐρήσει ἀνοητότερον· ὁ γὰρ ὁ
θεὸς αὐτὸς ὁ τὰ πάντα δυνάμενος αὐτοατεῖ διὰ τὴν ἀντί-
φασιν συμβιβάζειν, τοῦτο ὑμεῖς γ' οἱ παντοδύναμοι πολ-
μηταί· οἱ μὲν δὲ συλλογίζεσθαι πῶς μεμαθηκότες, παν-
τοῖω περᾶσθαι ποιεῖν ἀντιπρατικῶς ἀληθεύειν, καὶ συγ-
κλάθειν τὰ σύγκλωστα· καὶ φρατε ὡς μέγιστα λαρυγγίζον-
τες. Ἀγαθὸν μὲν ὁ γάμος, κρεῖττον δὲ ἡ ἀγκυρία· καὶ ταῦ-
τα φάσκοντες, λόγον προσαποδοῦναι οὐδέν· ἔχετε, ἀπαιτού-
μενοι, εἰ μὴ ὅτι οἱ ἄφαστοι ἀγγελικὴν μετέρχονται βίον· διὸ
τὰ αὐτὰ αὐτὸ πάλιν ἄνετε καὶ προσάδετε βασιλικῶς, ὥσπερ ἐν
πομπῇ τῶν αἰουσιαστικῶν, ἀγαθὸν μὲν ὁ γάμος, κρεῖττον δὲ
ἡ ἀγκυρία· τί οὖν καλῶς καὶ συνεζάρχεσθαι τοῦ γόρου, καὶ
συνεζοχαῖσθαι, τὰ αὐτὰ ὑμῖν ἀντίφωνα ἐπάδοντά σὺν εἰρημῇ
φύσει, Ἀγαθὸν μὲν ὁ νοῦς, κρεῖττον δὲ ἡ ἀνοσία· καλὸν

μὲν ἡ νόστος, καλὸν δὲ ἡ ἀνοσία· καὶ, καλὸν μὲν ὁ θυμὸς,
καλλίον δὲ ἡ ἀθυμία· ἀγαθὸν μὲν ὁ καρπὸς, κρεῖττον δὲ ἡ
ἀκνυρία· σωτηριώδης μὲν ὁ ὄμβρος, σωτηριώδεστερα δὲ ἡ
ἀνομβρία, τοιαῦτά, ὡς τίποτ' ἀνείπων ὑμᾶς, ὁξίως ὅν εἴποιμι,
συνείροντες παραπείθετε πρὸς ἀλλήλους, εἰς ταῦτ' ὅτι φύσει
διηρημένα συνάπτειν πειρώμενοι· γάμος γὰρ ἄκρον ἀντικεί-
μενον ἀγκυρία, καὶ καρπὸς ἀκνυρία, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως·
τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν φύσει ἀντικειμένων ὄντα, ἐναντίαν καὶ
τὴν τῶν ἀποταλασματικῶν ἐκβάσιν ἔχει· ὁ γὰρ θατέρω πρόσε-
σι φύσει, τοῦτο ἄπεστι τῷ ἑτέρῳ· πῶς οὖν ἂν εἴη συνάπτειν
εἰς ταῦτόν τὰς τῶν ἐναντίων ποιότητας; Ἀλλ' οὐδὲν θαυμά-
ζον τοιαῦτα ληρεῖν τοὺς εἴτ' ἐκ προλήψεως, ἐπιχειροῦντας
φιλοσοφεῖν, εἴτ' ἐξ ὑποκρίσεως αἰσχυμένους τὴν τῶν πολλῶν
παράγειν εὐήθειαν· ὅν γὰρ ὁ θεὸς, ἡ φησιν Ὀμηρὸς, τὴν
ἐπιωτερικὴν ἐλευθερίαν ἀρεῖλε, τούτων συνεξείλε καὶ τὸ ἡμι-
ον τῶν φρενῶν· Ἀλλ' αὐτὸς ἀπόγε τοῦ νόου ἰρρώσο, τὴ συναρ-
μύτην υγιαινῶν καὶ βελτιώμενος· καὶ εἴτι πρὸς ταῦτ' ἔχεις
ἀντιπεῖν, γραφῇ τοῦτο κλήσον· ὁ γὰρ γλῶσσα προπατήρ τε
καὶ πέρπερος ἐξολισθάνουτα, ἀμαρτάνει πολλάκις, τοῦτο ἡ
σφοδρὴ γραφὴ, βαδίζουσα λογισμῷ, ἴσται περιελούσα.

Τῷ Σταύρῳ. (136.)

ὡς δεινὰ ἡμῖν τὰ παρὰ τῆς τύχης αὐθις ἀντεπρατήγησε·
περιεμένομεν γὰρ ἰδεῖν τὸ τοῦ Ἀλγερίου ἀποβησόμενον, ὅπως
καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος πολυδήριτον ἀγώνισμα τέλος λάβει, καὶ
αἰφνης ἕτερον καλὸν ἀπροσδόκητον ἐν Παρισίοις ἀπέρρηξαι,
στασιάσας γὰρ ὁ δῆμος πρὸς τὴν βασιλέα, ἐξ οὗ αὐτοῦ πάλ-
ρεβιάσαστο τὴν ἐλευθερίαν, τρία θεσπίσμενά ἄμα ἐναντία τῷ
νόμῳ ἐκδοῦς, καὶ εἰς χεῖρας ἐλθὼν πρὸς τοὺς βασιλικούς
δορυφόρους, αὐτούς τε τούτους ἐξέκοψε, καὶ τὸν βασιλέα αὐ-
τὸν, μύλις οὐκ οἶδ' ὅποι διεδράμει πρὸς σωτηρίαν, παρέλθ-

σε τῆς ἀρχῆς, τύραννον, ἐπίορκόν τε καὶ παραβάτην τῶν νόμων διακηρύξας· φασὶ δ' οὖν πολλὴν γενέσθαι σφαγὴν, καὶ τοσοῦτόν γ', ὥστε τοὺς τῆς πόλεως στενωποὺς φόνω καὶ λύθρῳ περιβύβηναι· δέος οὖν μή τις πόλεμος ἐκραγῇ ἐν Εὐρώπῃ, δεινῶν τῶν τυράννων ποιησαμένων, εἴτινες εἶδον τοιαῦτα τετολμηκότες, ὥστ' ἀντάρασθαι χεῖρα πρὸς τὰ τοῦ Διὸς ἐπιτάγματα, κακῶς εἰδόντων, ὡς ἔοικεν, ὡς ἡ φιλοσοφία νῦν κρείττων πολλῶ ἐστι καὶ τῶν τοῦ Διὸς κεραυνῶν. Ἐρρώσο.

Δ θαυασίῳ· (137.)

Οὐ λόγος, ὦ θαυμάσιε, ἀλλ' ἔργον Εὐαγγελικὸν τοὺς τ' ἀγαθοὺς καὶ πονηροὺς, τοὺς τ' εὐσεβεῖς καὶ δυσεβεῖς ἀπ' ἀλλήλων δεικνύειν· ὥσπερ οὐδὲ χρυσοῦ πολλάκις ἡ ὄψις, ἀλλ' ἡ Λυδία λίθος, τό τε γνήσιον καὶ τὸ κίεδ' ἡλόν ἐδημοσίευσεν· μάλιστα· χριστιανοῦ γὰρ ἀληθοῦς, καὶ πολίτου χρηστοῦ γνῶρισμα ταῦτόν, ἡ ἀγάπη, ἡ δικαιοσύνη, ἡ φιλάνθρωπία. Ὅστις οὖν τούτοις κακῶς τιμᾶται, οὗτος εὐστόχως τετόξευκε, τὸν τέλειον χριστιανὸν πολίτην χρηστῶ ἐνώσας, καὶ τὸν χρηστὸν πολίτην χριστιανῶν τελεῖω· ἔτις οὖν ταῖς ἐρημικαῖς τῶν ἀρετῶν ἐγκαυχᾶται, περὶ ὧν λόγος οὐδεὶς ἐν Εὐαγγελίοις, οἷός οὐ πέπνυται, ἀλλὰ σκληρὰ αἰσσεῖ, ὡς μήτε πολίτης ἀγαθός, μήτε χριστιανός ἀληθὴς ἐξελεγχόμενος εἶναι, ἀλλὰ κηρὴν ἀλγεινῆς, οὐδ' αὐτὸς αὐτοῦ γενόμενος ἄξιός· γέγραπται γάρ· ἔλεος θέλω, καὶ οὐ θυσίαν· τὰς δὲ νηστείας ὑμῶν καὶ τὰ σάββατα μισεῖ ἡ ψυχὴ μου· τίς δ' ἀπῆλθε ταῦτα ἐκ τῶν χειρῶν ὑμῶν; καὶ γε εἰκότως κοινωνικὸν γὰρ ζῶν ὁ ἄνθρωπος πλάσθεις ἐξ ἀρχῆς, καὶ ταῖς τρισὶν ἐκείναις ἐντολαῖς, ὥσπερ νόμοις, συνδεδεμένος πρὸς τὸν πλησίον· καὶ ταῖς ἀμοιβαῖς ἐντεθῆεν εὐδρῶν καὶ πᾶσχων ἐπιμολαίαις, συνδικαιώσθαι προστάσσεται· τὰ δὲ παρὰ ταῦτα

ἐπουσιώδη πάντα τυγχάνει ὄντα, ὡς φύλλ' ἄττα περισσεύμενα τῷ φυτῷ, ἀλλ' οὐ καρπὸς ὁ συντηρητικὸς τῆς οὐσίας· Ἐρρώσο.

Ἰωάννη· (138.)

Πυθόμενός σε, πολλὰ τὸν διδασκαλικὸν ὡς γλίσχρον καὶ παιδιῶδὲν μεμφόμενον βίον, βούλεσθαι νῦν μεταβῆναι εἰς τὸν ἐμπορικόν, ὡς δῆθεν ἐλευθέριον τοῦτον καὶ πλουτοδότην, τε θαύμακα, ὅπως σε ἐς τοσοῦτον ἢ τῶν πραγμάτων κρίσις διέφυγεν· εἰ μὲν γὰρ πρὸς κτῆσιν ἐλέπεις (ἢ καὶ λέγεσθαι ἀνάξιον περὶ σοῦ· πῶς γὰρ οὐ, τοῦ πᾶν, ὁ ἂν πράττης, συνλόγῳ διὰ τὸν λόγον πράττειν ὀφείλοντος;) ὡς δῆθεν ἐν τούτῳ τὴν εὐδαιμονίαν εὐρήσων, οὐκ εὐστόχως ἐτόξευσας, καὶ ταῦθ' ὁρῶν ὁσημέραι τοὺς πολλὰ κεκτημένους κακοδαιμονεστέρους ταῖς περὶ ταῦτα φροντίσι τὰ πολλὰ γιγνομένους· εἰ δὲ διὰ τιμῆς παρὰ πᾶσιν ἄγεσθαι βούλῃ, τοῦθ' ἡ Μοῦσα ὑπίσχεϊται παρέξειν σοι βεβαιότερον· ὁ μὲν γὰρ πλούσιος, ὁ ἂν τιμᾶται, τοῦτο διὰ τὸν πλοῦτον ἔξωθεν δοκεῖ ἔχειν· ὁ δὲ σοφὸς δι' ἑαυτόν· τούτῳ ἄρα μόνῳ οἰκεῖς ὁ ἔπαινος, ὅστις εἴη· ἐκείνῳ δὲ ἐξ τῶν περὶ αὐτὸν ἀναχθήσεται. Ἐπειτα τίς ἐχέγγυος, ὅτι γενόμενος ἔμπορος, εὐτυχήσεις; οὐκ ὁρᾷς τοὺς μὲν αὐτῶν, πάντα μὲν τὸν βίον πεπονηκότας, πολλῶν δὲ διδασκάλων ἐνδεεστέρους ὄντας· τοὺς δ' αὖ ὡς ἀπὸ περιωπῆς αἰφνης ἐπὶ κεφαλὴν κατὰπεπτωκότας, καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατετροφότας, αὐτοὺς τε καθ' ἑαυτοὺς ἐλαεινοὺς ἀποβεβηκότας, καὶ τῶν ἄλλων πολλοῖς πολλῶν κακῶν γεγενημένους αἰτίους; ἀγγίστροφος γὰρ ἡ τύχη καὶ πᾶσι μὲν, μάλιστα δὲ τοῖς ἐπὶ τοῖς ἐξωτερικοῖς τῶν δοκούντων ἀγαθῶν γαυριῶσιν, αἱ ἐκείνη μάλιστα νεμεσᾷ· καὶ σκόπει μοι νῦν Κάρουλον τὸν δέκχοντα, τὸν τῆς Γαλλίας πρῶτον κρατοῦντα· ὃς ἐν οὐδ' ὕλῃ

μηνί τῶν ἀλαζόνων Ἀλγερινῶν πολέμῳ κεκράτηκέν, ἐφ' ᾧ μέγας ἦν πᾶσι· μικρὸν δ' ὕστερον οὐδ' ἐν ὁλαῖς τρισὶν ἡμέραις ἐκπέπτεκα πανοικί λαμπροτάτης καὶ ἀρχῆς καὶ δυνάμεως· καὶ νῦν ἰδιώτης ὢν, σκοπεῖ, τοῖ ποτ' ἀπελθὼν, διανύσει τὸ λοιπὸν τοῦ βίου φιλοσοφῶν. Μένε τρίνυν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ὑπὸ μνηστέρῳ ἐτέρῳ ἐπιθυμίας νικῶμενος, ἢ ὅπως ὠφελήσεις τάχ' εὐνοῦν τὴν πλησίον· ἐκ τούτου γὰρ κἀνταῦθα τιμὴν τέ καὶ πόρον τοῦ βίου προσδύνα σεαυτῷ ἔσεσθαι ἰκάνον· οὐ γὰρ ἀγνώμονες αἱ Πισῶσαι τοῖς γ' εὐγνώμονας αὐτὰς θεωρεῖν εἰδύσι· καὶ μετὰ ταῦτ' ἡ ἀντιμισθία ἐξ ἐπαγγελίας στερεὰ καὶ ἀπόρητος. Ἐξήκωσα.

Τ. ᾧ Λογιάδην. (239.)

Ὅμως μὲν, οὐδ' ὡς ὠρεῖται· ἀλλ' οὖν ἤρθη ἀφ' ἡμῶν ἡ δέχασις σιωπῇ· οὐ μὲν δ' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ συμπαρακοινοῦμαι ὁμοίως καὶ λήθην ἀλλήλων οὐδ' ἠτίσθην· ἀμφοτέρω γὰρ σύνισμεν ἡμῖν αὐτοῖς, ὅσον μὲν τ' ἀλλήλων περὶ πλείους διατελοῦμεν τιθέμενοι, ὑπὸ δὲ τῶν πικρύντων κακῶν, ἄλλοτ' ἄλλων, καὶ μετ' ἐκείν' ἐτέρων αὐτίς, ὡς ἐν παλιρροία, φεύγοντων καὶ μεταρρέοντων, πιεζόμενοι ὡς ἐν στενωπᾷ, οὐκ ἐγγόμεν, εἰς ἡδονὴν ἠγνίσθην ἀνειμένῃ, γράφειν πρὸς ἀλλήλους, ἃ ἡμέτερά· ἄλλως γὰρ ἔγωγε καὶ ἐν Στεφανουπόλει ποιούμενος ἔτι τὰς δικταρίας (μικρότερον δὲ τὸν φίλον), ὑπὸ ὁμοίᾳ αὐτῇ τῇ περὶ ψυχῆς ἀρετῇ, αὐτῷ ποτ' ἐπανσώμην σὺν οὐκ ὀλίγῃ πτώσει περὶ σοῦ πυνθανόμενος· ἀλλὰ καὶ βούλομαι τινὲς ἐμελέεσθαι σοὶ ἐκ τῶν ἐμῶν ἀπὸ Μουσουργετίου (εἴγε δεῖ ἐπὶ μὴ κἀνώρθομένοις ἀρχεῖν) ἀλλ' ὁ ὀρεῖται ἔρθη ἀνασχόντως· ἀνατρέψας τὴν τράπεζαν· εἴθ' οὕτως ὁμοίως καὶ ἑσέρος, καὶ μετ' ἐκείνον ἄλλος ἐξῆς, δεξιὸν πρὸς τοῦθ' ἑκαστος ἐνέμενος τὸν καιρόν· ὃ δὲ θαυμαστότερον

ρον· ποιήσαντές με γὰρ γυνώτερον ὑπέρου, προσγελωσὶν ὑποκορυζόμενοι πρὶς γ' ἐμὲ, νῦν φάμενοι καλὸν με καὶ γαθὸν μονάχον καὶ διδασχάλον εἶναι, ὡς μόνον δέθεν τὴν ἐκτελεστέαν ἀμφοτέρων τῶν ἐκτὸς γεγραμμένων ἀληθὲς οὖσαν γνώρισμα· ἐφ' οἷς συγγελωκῶ γὰρ αὐτοῖς, πρῶτον μὲν, ὡς λεγόντων· αὐτῶν περὶ ἐμοῦ ἀληθῆ· ἔπειτα δὲ καὶ τί δεῖ ποιεῖν, ἐν οἷς οὐδεμία ὄνησις ἐστὶ λυπούμενοις; δεῖ δὲ με μάλιστα καὶ χάριν αὐτοῖς προσειδέναι, ἐφ' οἷς με παιδεύουσι ποιεῖν, ἃ κατὰ τὴν ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἴδ' ἔχει· τὰ δ' ἄλλα πῶς; Ἄμα τῆς ἐπαναστάσεως πρὸ δεκαετίας ἤδη γεγεννημένης, ὥσπερ ὑπὸ θυέλης αἵφνης ἀρπαγεῖς, οὐκ οἶδ' ὅπως, πέρα τῶν ἱερπῶν ἐγενόμην, τῷ φόβῳ· ἐνθα παροικήσας λίαν γλίσχρως ἐν Στεφανουπόλει· ἔξ ὅλα ἔτι, ἐπανήλθον ἐνταῦθα, ὅτε ἀπώλεσα, ὡς ἐπικτητόμενος, καὶ ἐφρόδιον· ὡς ἐξ ὑπαρχῆς οὐκ ὄν καταθησόμενος εἰς τὸ γῆρας· ἀλλ' οὐ κατὰ σκοπὸν δοκῶ οἷστευσαι· πόλεμος γὰρ καὶ λοιμὸς, πρόσθε δ' ἔπειτα καὶ λιμὸς ἀνέτρεψε καὶ τὰ εἰς προμήθειαν ἐκαίνό μου κατανόημα. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, καὶ μάλιστα τῆς ἑλληνικῆς παιδείας ἐνταῦθα κατηργημένης μικροῦ δεῖν ἐν γένει, ἔγνων κατελθεῖν εἰς τὴν φίλην, Ἑλλάδα, καὶ κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον διακλεύσας τὴν Ἀσκόφρον, ἀσπάσασθαι τὴν σὴν κορυφήν· ἀλλ' ἐπειδὴ προπέμψας τῷ κοινῷ τῶν Ἑλλήνων τὰ περισωθέντα μοι τῶν βιβλίων, κατηνάλωσα ναῦλον γρόσια τρισχίλια μάλιστα, ἔμεινα ἐνταῦθα καὶ τῆτες, μή τι μοι ἄλλοθεν ποῖεν ἀντ' ἐκεῖνοι γένοιτο ἀντιστήκωμά· ἀλλ' οὐκ ἔστι, οἶμαι, καὶ ἔρος φανέντος, μὴδ' ὅ,τι καὶ γένοιτο, τοῦτό με τῆς προθέσεως κωλύσει τῆς τῆς· σκοπὸς δὲ καὶ τούτου ἐκείνοσι, ἐκδοῦναι, ἃ μοι ἐν Στεφανουπόλει αὐτίς ἐν ἐξαετέῳ χρόνῳ πεπόνηται· εἰσὶ δὲ ταῦτα· (εἶδ' ἄρα σε καὶ τοῦτο μάθειν ἐριέμενον) Ὀμηρός, Εὐριπίδης, Σοφοκλῆς, ἡ Τέτρακτύς, ἡ Εὐνῶρις, καὶ ἕτερ'

ἄττα σπουδαῖά τε καὶ καθ' ἡδονήν, ὅτι ποτὲ κατὰ περιστάσεις τινὰς ἐπ' ἡλθέ μοι γράψαι· οἷς ὡς εἰς πεντεκαίδεκα τόμους καὶ τι πλεον πληθυνουμένοις τίς ἰσχὺς; τίς χρόνος; τίς πόρος δύναται πέρας θεῖναι, τοῦ γήρως ἐπιβαρύναντος; ἔλπις δὲ μόνη προσήκει μᾶλλον τοῖς μόνον μὴ εἰδόσιν,

• ὡς ἐλπίδας μὲν ὁ χρόνος οὐκ ἐπίσταται.

• Σώζειν τὸ δ' αὐτοῦ σπουδάζας, διίπτατο,

Ἐρρώσο. καὶ τὴν σὴν οἰκογένειαν τοῦτ' αὐτὸ κέλευα.

Διήμητρις. (140.)

Πόθος καὶ χρεῖα ἄμα εἶλε καὶ Μιανουῆλον τῶν ἐμῶν καὶ σῶν φίλων τὴν ἀριστόν τε καὶ ἡδιστόν τὴν ἑαυτοῦ ἐπισκέψασθαι ἔπαυλιν· ἀλλ' ἐδεήθῃ καὶ μοῦ συμμετασχεῖν τῶν ἐντεῦθεν ἀποβαινόντων· ὡς οὖν τῶν καθ' ἡδονήν τούτων ἂν μάλιστα ἐσόμενών, τί μὴ μέλλω πείθεσθαι ἀνδρὶ εὖ νοοῦντι, ἐν οἷς αὐτόν τε μάλιστα ἑμαυτοῦ ἐξαρτήσομαι, καὶ ἑμαυτῷ ἰδίᾳ οὐκ ἀπαρέσκοντα πράξω, χαλασθέντων πρὸς ὀλίγον τῶν πόνων, εἰς ἡδονὰς ἀνεισθαι; ἡδονὴ δ' οὖν ἔμοιγε, ἐπειδὴ ποτ' ἀποστῶ τῶν Μουσῶν, μάλιστα τὸ θηρεύειν, καὶ σύνοι-δάς μοι τοῦτ' αὐτὸς συνθηρευτῆς πολλάκις γεγεννημένος· ἔν' οὖν εὐστοχώτερον ἡμῖν τοῦτο γένοιτο, πέμψον μοι τῶν σῶν τηλεβόλων τὸ δίκροτον· καὶ ἔσται σοι τοῦτ' οὐ παντάπασιν ἄριστον· ἀποδοθήσεται σοι γὰρ ἐκ τῆς θήρας κορυδαλλὸς, εὐοῦτω τύχοι, ὁ λιπαρώτατος πάντων, ὃν ἂν θηράσωμαι· Ἐρρώσο.

Ἀρχιγέρου. (141.)

Λίαν ἐπτόχημαι περὶ σοι, μὴ τι πέπονθας χαλεπὸν· οὐ γὰρ ἂν ἐκὼν εἶναι ἐψεύσω, οἶμαι, πρὸς γ' ἐμὲ τὴν ὑπόσχεσιν· εἰ μὲν οὖν μαλακῶς ἔχεις τι, ὃ μὴ εἴη, εὐχομαί σοι ταχέως ἀνασφῆλαι, τὴν τε πρεσβίσταν τῶν μακάρων ἀνευράμενον

ὑγιεῖαν, καὶ εἴτις ὄνησις ἐκ τῆς ἱερᾶς τῶν Ἀσκληπιαδῶν τέλης, μηδὲ ταύτης καταμελοῦντα· εἰδ' ἄλλο τί ἐστὶ τὸ κωλύον, τοῦτ' αὐτὸ μῆνυσον, ἔν' αὐτὸς πέμψας τὸν παῖδ', ἐπιθῶ, οἷς δεῖ, τὰ πρὸς ἐν ἐπιγέγραπται γράμματα. Ἐρρώσο.

Τῷ Σταύρῳ. (142.)

Πολλὰ τῆς ἱστορίας, δοκοῦνθ' ἡμῖν ἀπίθανά εἶναι, ἅτε δὴ πολλὴν ταῖς ἀκραῖς παρέχοντα τὸν παράλογον, εἰς μύθους τῷ χρόνῳ μετεσχημάτισται ὑστερον· οἷον ἀηδόνες καὶ χελιδόνες, κρόπες τε καὶ Γηρίονες, καὶ ἄλλα τοιαῦθ' ἵπποκενταύρια τέρατα, ὧν τὰ μὲν ἐξ ἀνθρώπων εἰς τὴν τῶν πτηνῶν μετέβαλον φύσιν, τὰ δὲ ἐκ διαφόρων εἰδῶν εἰς ἓν συμπεφύκασιν· ἀλλ' οὖν ἦσαν ἐκεῖνα, ὡς ἔοικεν, ἀληθῆ· ὑμεῖς δὲ ἡγνοοῦμεν τὸ σύνολον, κακῶς εἰδότες τὴν φύσιν ἐν πολλοῖς πράγμασι θαυματοποιὸν γιγνομένην· μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ ἄλλα τε πολλὰ καὶ ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν πρῶτὴν τοιαῦτα γεγεννημένα· ἀλλ' οὐχ ἦττον καὶ ὁ νῦν συνέβη ἐν Βιέννῃ γενέσθαι τερατοδέστατον· γυνή γάρ τις, ἥ Σοφία ὄνομα, Λουστριακῇ, ὡς φησὶν ὁ Τηλέγραφος, Πριγκιπὶς ἔτεκεν Ἀρχιδούκα· ὅτι δέ ποτε καὶ ὁποῖον ἐστὶ τὸ ζῶον τοῦθ', ὃ ὀνομάζουσι Ἀρχιδούκα, οὐτ' αὐτὸς ὁ τῆς ἐφημερίδος πατήρ ἡμῖν ἐξηγήσατο, οὐθ' ἡμεῖς, καὶ περ πολλὰ ἐν τῇ φυσικῇ ἀνερευνήσαντες ἱστορίαι, οὐδὲν τοιοῦτον ἐν ζώοις, οὐκ ἐν τετράποσιν, οὐκ ἐν ἐρπετοῖς, οὐκ ἐν νηκτοῖς, οὐκ ἐν αἰθερίοις, οὐδὲν οὐδαμῶς τοιοῦτον εὐρομένῳ Ἀρχιδούκᾳ· ἄλλο δέ τι παρὰ τοῦθ' ὑπάρχειν εἶδος θηρίων οὐ μέμνημαι ἔγωγε. Καί τοι τινὲς, οἷον ἀμαθεῖς ἄνθρωποι καὶ σκαῖοι, διαφιλονεικοῦντες, ἄνθρωπον, οὐ θηρίον, ὅμοιον ἡμῖν τὸν Ἀρχιδούκα τοῦτο δι' ἰσχυρίζονται εἶναι· τοιοῦτους γὰρ εἶναι, οὓς ἂν βασιλίδες, βασιλεῖσι συγγενόμενοι, τέκωσιν· ἀλλ' οὐκ ἂν ἐμέγα πείθειαν οὐτοί γε μὴ τέρας τι εἶναι τοῦτον τὸν

Λαγιδούκα· πῶς γὰρ, ὃν οὐκ ἔστι πάσαις γυναῖξιν τεκεῖν ὁμοίως; τότε γὰρ σπέρμα τούτων, καὶ ἡ ἄρουρα, ἢ τὸ σπέρμα, δεχόμενα ἢ αὐτὴ ἐκ τῆς αὐτῆς φύσεως δέδοται· ἔστιν ἄρα θάτερον δυοῖν, ἢ τὸ τεχθὲν θηρίον, ἢ ἡ τεκοῦσα μὴ ἄνθρωπος. ὡς γὰρ βοῦς μόσχον τίεται, καὶ ἵππος πῶλον, καὶ οἱ ἄρνα· οὕτω καὶ ἡ ἄνθρωπος παιδίον, ἀλλ' οὐκ, ἡ Λαγιδούκα, ὅστις ποθ' οὗτος εἶη, πέφυκειτίκτειν. Δούκαν γὰρ καὶ με κινλίσκου· σὶν πάντες, ἀλλ' οὐ Δούκαν με τέκε μήτηρ, οὐδ' ἄλλο τέρας, ἀλλὰ παιδίον μικρὸν, ἐρέφος εἰλισσόμενον ἐν σπαραγμοῖς. Εἰδ' αὖ ὅμοιον μὲν ἡμῖν τέτοκεν ἡ βασιλὶς ἐκαίνη· ἀποσεμνύνειν δὲ τὸ αὐτῶν γένος οἱ σφόδρα ἐπηρμένοι τοῖς τῶν ὀνομάτων πυργώμασι προσποιῶνται, καὶ ὡς κρείονες λαγμέμονας, ἐν ὁμοίᾳ τιμῇ ἡμῖν τοῖς ἵπποις οὐκ ἐθέλουσιν εἶναι, μακαρίζω τὴν σεβασμίαν Ἑλλάδα, ὅτι ἄρα ἀνακτησαμένη τὴν ἐλευθερίαν, τοιαῦτα τέρατ' ἐπαύσατο τίκτους· οὐκέτι γὰρ ὀφύμεθα ἐν οὐτῇ, μέγρις ἂν ὁ σοφὸς ἡμῖν καὶ μέγας ἀνὴρ αὐτὴν κυβερνᾷ, οὔτε Πρίγκιπας, οὐδ' ἵππον ενταύρους, τούτους δὲ τοὺς σῆπας τῆς ἀνθρωπίνης εὐδαιμονίας· περὶ ὧν κακῆϊνο ἐνέτεινέ τις, ὅστις δ' ἂν εἶη ὁ σοφὸς αὐτοῦ ποιητῆς,

· Λαγιδούκα, φρῆνεν, ἔριν, καὶ Λαδικίας περίφρυγε,
καὶ κοινὰ ἡσαντιν, καὶ πάλι Λαδικίας.

ὁλίθριον γὰρ τευτὶ τὸ θηρίον, ὡς πολλῶν κακῶν ἀνθρώποις ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους κοινωνίᾳ γιγνόμενον· αἶτιον. Ἰερρώσο.

Τῇ Στ ε ρ α τ ρ. (143.)

Σφόδρα σέ φασι διαφιλονεικῆσαι πρὸς τινὰς, περὶ ὧν καὶ παντὶ μὲν χριστιανῷ, σοὶ δὲ μάλιστα καὶ διὰ τὴν ἡλικίαν ἀντιφέρεσθαι οὐκ ἀνέχοντο· πολλὰ γὰρ τῆς γραφῆς καὶ λέξι καὶ φράσει, τὰ μὲν κατ' ἰδίωμα γλώσσης, τὰ δὲ καὶ δι

ἄλληγορίαν πολὺ περιβέβληνται τὸ γριφώδες· ἃ οὐχ ὡς μὴ καλῶς ἔχοντα ἐξελεγκτέον, ἀλλ' ὡς ἀγνοούμενα ὑφ' ἡμῶν σεβαστέον. Ταῦτα τοίνυν ἤδη ὁλῶς ἀποσιωπητέον, ἢ ἐξηγήτέον, αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα κατὰ πᾶν ἀπόστολον πρὸς τὸ εὐσεβεῖν. Ἀπέχου τοίνυν, τέκνον μοι, τῶν τοιούτων· περὶ ὧν τὸ μὲν σιωπᾶν κέρδος ἔχει, τὸ δὲ λέγειν πολλάκις εὐθύνεται. ἔχεις γὰρ οἱρανόν, γῆν, τὰ ἐν αὐτοῖς πάντα εἰς θεωρίαν προκείμενα· ἐξ ὧν σαυτὸν τ' εὐφρανεῖς θεωρῶν, καὶ τὸν ποιητὴν ἀξίως ὑμνήσεις· τῆς δὲ βουλᾶς καὶ τὰ κοῤῥατὰ αὐτοῦ ἄφες· ἐκεῖνον εἰδέναι μόνον, τὸν μόνον εἰδόντα πάντα· οὐ γὰρ ἀκίνδυνον ἐν τούτοις ὑπερβάθμιον αἶρειν πόδα· καὶ τοι καὶ ἡ φιλοσοφία αὐτῇ ἔρους τέθηκε τοῖς ἀνθρώποις, ὥς ὑπερβαίνειν ἐν ταῖς θεωρίαις οὐκ ἀνεπίληπτον γίγνεται. Ἰερρώσο.

Μαργαρίτη. (144.)

Ὡς ἀπατηλὴ ἔρ' ἡ νεότης καὶ ἀμφίκορημος πέφυκεν ἐφ' ἑκάτερα· ἐγὼ δὲ, καὶ τοι ἐπὶ πολλῶν εἰσῶν ταυθ' οὕτω γιγνόμενον, ἀλλ' ἐπὶ σοῦ γε μόνου, οὐδ' εἴτι καὶ γένοιτο, τοιαῦτ' ἡμῶν συμβῆσσεσθαι· τάτα γὰρ ἱερὰ παιδικὰ, ἢ τριετὴς σὺν ἐμοὶ οἰκουργία, καὶ ἡ συνεχὴς ἐν λόγοις διατριβή, πάντα ταῦτα καὶ ἄλλ' ἐπὶ τούτοις πολλὰ πλεόντον περὶ σοῦ εἶδύκει μοι τὸ σῶφρον πιστώσασθαι, ὥστ' οὐκέτι σοι ὡς νέῳ προσείχον τὸν νοῦν, τὴν ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας βοήθειαν ἀξιώχρειον· ἡγεμόνα τοῦ βίου σοι ἐγκαταθεῖναι αἰόμενος· νῦν δ' ἀληθὲς ἔρ' ὃ λέγεται περὶ τῶν ἀρετῇ καθισταμένων τὸν βίον, ὡς πάντων μὲν δυνατὸν ἐπιεὶσθαι, γενέσθαι, φιλοσοφίας, γειωμετρίας, ἱατρικῆς· φρόνησιν δ' ἐτελείαν, κτλ· σφασθαι μόνων ἐστὶ πῶν θείᾳ μοίρᾳ τούτου τετραγώνου· ταῦτ' ἄρα καὶ τοῖς νομοθέταις ἀριστά περὶ τούτων πεφιλοσόφηται, μή τι γαμεῖν, μήτε κύριον εἶναι κλῆρου· εἴτις μὴ πῶ τοῦ αἵματος (ΤΟΜ. Α.)

καὶ τετάρτου ἐπεβέβηκεν ἔτους· ἴσασι γὰρ μήπω τοῖς τοιοῦ-
τοις τὸ ἥθος γινόμενον σταθερὸν, ὑπὲρ τῆς καθ' ἡλικίαν αὔρας
διανεσθῆναι, ῥιπιδιζομένου τε καὶ σαλευόμενον· οἶον καὶ αὐτὸς
δοκιμῇ πεπονθέναι, οὐ γὰρ οὔτι συναίσσει σοι ἐς τὸν ἔπειτα χρό-
νον, ἀλλ' ὑπερνομοθετοῦσιν ἐν σοὶ μᾶλλον οὐ τῆς ἡλικίας
ἀλλάτορες, τὰς Σιροήτας, ὡς σκηπτρα, καὶ δόξας, κοῖ ὄλθους,
καὶ ἀπλῶς πᾶσαν εὐδαιμονίαν σοι παριστῶντες, τοῦτο, πα-
ρακρούουσι ὑπ' ἐκείνων, ἡρωίλου, ἃ δ' ἡμεῖς σὺν πολλῷ
μὲν πόνῳ, πλείονι δὲ εὐνοίᾳ ἐσπείραμεν, καὶ τύχῃ ἀγαθῇ εἰς
βαθὺ λήϊον κατηρδύσαμεν προΐεναι, ταῦτ' αἰφνης ὡς ἐκ λαί-
λαπος ραγδαία κατάρξαται χάλασά, ἀπέκειρεν ἅπαντα· καὶ
ἦσαν μὲν οἱ ἐπαινοῦντες τὰ σὰ δι' ἐμὲ, ἦσαν δὲ καὶ φθονοῦν-
τες· καί γε εἰκότως· τοιαύτη γὰρ τῶν ἀνθρώπων ἡ φύσις,
ὥστε τὸ αὐτὸ ἀγαθὸν μὴ ὁμοίαν τὴν κρίσιν ἐπιδέχεσθαι,
ἐξωθεν· ἀλλὰ νῦν ὅ, τὰ ἐπαινος ὁ πηλὺς εἰς φόβον μετέβαλε,
καὶ ὁ φόβος εἰς νέμεσιν ἀντικρὺς, ἐφηδομένον ἤδη τῶν
ἐχθρῶν ἐπὶ σοὶ, ἐφ' οἷς αὐτὸς ἀναξίως δέχεται ἐπὶ τὰ σὰ, τὰ
ἐμαυτῷ συμφέροντα τιθέμενος δεύτερα (καὶ τοῦτ' οὐδ' αὐτὸς
ἀρνηθείης, εἰ μὴ σε ὅλως ἀπολέλοιπεν ἡ συνείδησις.) Τὸ δ'
οὖν οὕτω κακῶς ἀκούειν ἴσθι μηδὲν ἄλλ', ἢ ὁδὸν εὐρεῖαν οὖ-
σαν πρὸς τὸ κακοδικμονῆν· σοφῆς δὲ διανοίας τὸ, ἱρεῖσσαν
ὄνομα καλὸν ὑπὲρ πλείονος πολλόν. Τοῦτ' οὖν δεῖ σε, πρῶτον
κτῆσάσθαι ἀπομυρζήμενον, ὥσπερ τινα κηλίδα, τὴν ἐπιπο-
λάζουσαν δύσκειν· πῶς δὲ τοῦτο ἔσται; εἴ γε προσέλ-
θοις τῷ αὐτῷ ἱατρῷ, ὃς καὶ πρότερόν σε πεπονθότα τι,
δεξιόμενος φιλοστόργως, ἰάσατο ἀνωδύνως· καί τοι σὺ καὶ
παρὰ σεαυτοῦ, εἰμὴ τι ἢ ἡλικία σφοδρῶς καλύσειεν, εὐροῖς
ἀντὶ πάθει παιώνια φάρμακα· ἀνὴρ γὰρ λόγιος κατὰ τὸν
ἐπικτητὸν, ὥσπερ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐξακέλλει, ἐφ' ἃ μὴ δεῖ οὕτως
αὐ ἐκινῆσαι, ἐφ' ἃ δεῖ, τὸν πρῶτον καὶ τὸ ἀκροβύτου

οἰκοθὲν ἔχων· τοῦτ' οὖν τοῦνομα σπουδᾶστέον σοι, μάλιστα
ἐπικτήσασθαι· καὶ τοῦτο μέχρις οὗ ἐγὼ διατρίβω ἐνταῦθα,
πειθόμενος μὲν ἐμοῖ, ἀποφεύγων δὲ πᾶσαν ὁμιλίαν τῶν λυμαιώ-
νων· καὶ ἀνατροπέων, ἀπέμπολόντων ἐπὶ πολλῷ τὴν σὴν
περὶ τὰ δοκοῦντ' ἀγαθὰ ἀνεπιστάσιαν πε καὶ εὐθείαν· ἔπει-
δαν δὲ ἐγὰρ ἀπέλθω, τῆνικαῦτα, τὴν δ' ἐμοῦ κακότημένους
ὑπόληψιν, ἐπιβαλοῦ, γὰρ πῶς πλέον εὐδοκίμῃσαι, πρὸς τὸ τοῦ
διδασκάλου ἀεὶ ἀξίωμα ἀμειλλόμενος· φιλοτίμως· ἔσται δὲ
τοῦτ', εἰ καὶ τὸν ἐμὸν μιμήσαιο βίον, ἀπερίττον ὅλως, ἀπε-
ρίσπαστον, ἀπερίεργον, σάφροντα (εἴ γε δεῖ καὶ ταῦτα πρὸς
σέ, καυχᾶσθαι), μίαν ἡδονὴν περὶ πλείστου τιθέμενον τὸ
ἐν λόγῳ ἐπίμονον· τοῦτον γὰρ οἶδ' ἐγὼ βίον ἐλευθερόν, ὁλ-
βιον, εὐκλεῆ, ἐν πᾶσιν ἡγουμένης φρονήσεως ἑρρώσθαι κατ'
ἅμφω υἱέ μου τηλυγέτα, ἐπιβαλὼν ἀσπίδος καὶ δρακόντος,
σὲ γὰρ τελευταῖον οἶδα γεννῆσάς, ἐν γὰρ τῇ δακίᾳ παρ' αὐτῷ
τῷ ἄδῃ ἤδη γεγεννημένος.

Ἀρχιμ. ἐκ. ι. (145)

Ἰδὼς ἂν τις καὶ τὴν πρόνοιαν ἀδιστακτικῶς ὁμολογῶν, ἐξυ-
μνήσειεν, πολλῶν ἐν τῷ βίῳ φερομένων εἰκῇ, καὶ τὴν τύχην
μὴ μέμψαιτο, τυφλὴν ὅλως οὖσαν, ἐν οἷς, ὡς ἔτυχεν, ἐξερ-
γάζεται· αὐτίκα γὰρ Κωνσταντίνος ὁ Βαρδασάχης, ἀνὴρ
σοφῆς καὶ πολλῶν ἀγαθῶν, ἐξ ᾧ συνέγραψε, τοῖς Ἑλλησι
γενόμενος αἵτις, ἐπιθυμήσας καὶ αὐτὸς, ὁγδοήκοντος
μικροῦ πρεῖν ἤδη γεγεννημένος, ἀπελθεῖν ἐς τὴν Ἑλλάδα, τῷ τ'
ἀπ' αὐτῆς ἐλευθερόν φῶς ὁφθαλμοῦ, καὶ τὸν χρόνον τῷ χοῖ,
τὸν ἴδιον τῷ κοινῷ παραδώσων, ἀναχθεῖς ἀπ' Ὀδησσοῦ,
ἀσφαλῶς μέχρι Σύρκας κατέπλευσεν· ἐκείθεν δ' αὐ διαπε-
ραγόμενος εἰς Ναύπλιον, ἀπώλετο ἄθλιος, οὐκ οἶδ' ὅπῃ

περὶ τὰ Θερμὰ ναυαγίῃς, παρὰ τοσούτον ἔλθων πληρῶσαι,
ὃ ἔσχε πύθον ἐν ἑλευθέρᾳ ἀποθανεῖν τῇ Ἑλλάδι. Τοῦτ' οὖν
χθὲς ἀναγνοὺς ἐν τῇ ἑφημερίδι, ὅμα τό τε πάθος, οἷα εἶχες,
κατεδάκρυσας, καὶ τὴν τύχην πικρῶς ἐμεμψάμην, οὕτως
ἀκρίτως ἀνακυκῶσαν, ὡς βούλεται, τὰ ἡμέτερα· ἀλλὰ καὶ μὲν
αὐτὸν περὶ ἑμαυτοῦ ὑπόπτως ἔχειν ἢ ἀλάστως πεποίηκε,
καὶ ἀποδειλιᾶν παραδοῦναι ἑμαυτὸν θαλάττῃ ἀπίστῃ καὶ
κύμασιν ἀμείλικτοις· καὶ γὰρ ἀθανασίας μὲν, ἀδυνάτου
πράγματος οὐκ ἔρω· ἀλλ' οὐκ ἂν βουλοίμην ἰχθύσιν ἀφώνοις
ἢ ὡρ καὶ κύμα γενέσθαι· ἀλλ' αὐτῇ τῇ μητρὶ γῇ παραδο-
θῆναι, ἑλευθέρᾳ νῦν γε γεγενημένη· καὶ αὐτόθι μείζω τὴν
φρίκην παριστῶσι τῇ φαντασίᾳ αἱ εὐλαὶ καὶ τὰ κνώδαλα.
Ἀλλὰ σὺ γ' ἀνασφρήλαιός μοι ὡς τάχιστ' ἀπὸ τῆς ἀρρώστιας,
καὶ διαβίφης ἐρρωμένος τοῖς Ἕλλησιν, ἡμῶν, ὡς ὄρᾳς, τῶν
γερόντων ἀπορρέοντων καθ' ἓνα.

Ἰωάννη. (146.)

Χαίλαψ ὁ χθεζὸς καὶ ἄλλας μὲν ζημίας τοῖς πλουσίοις
μάλιστα ἐπὶ ἠνέγκεν, ἀλλὰ καὶ τῶν ὡραίων τρωκτῶν ἐν τῷ ὑμετέ-
ρω κήπῳ οὐκ ὀλίγα κατέβαλεν· ὡς οὖν σήφομένων τούτων, δὸς
ἡμῖν τοῖς καὶ ἀπὸ τῶν ψηχίων τῆς ὑμετέρας τραπέζης χορ-
τασθῆναι· ἐπιθυμοῦσι τούτων γοῦν μετασχεῖν· τῷ τε γὰρ
δεσπότῃ τὸ δῶρον ἀζήμιον, καὶ τοῖς γευσομένοις ἡδιστον
ἔσται. Οὐδ' ἄλλως ἐροῦμεν τὸ προχειρότατον, ὡς χάρις ἄχαρις
μὴ σὺν χάριτι γιγνομάνη. Ἐρρώσο.

Ποταία. (147.)

Κίνησις ἐρημία, ὕπνος ἐγρήγορσις, κόρος κένωσις, τοῦτο
βίος τοῖς ὡς ἔγγιστα τῶν κτηνῶν διαβιῶσιν· ἀνδράσι δ'

ἀγαθοῖς εὐποιᾶ· διὸ καὶ τῶν ἀρχαίων τις, εἶπορ' ἐτύγγανε
μηδένα εὐ ποιῶν, τὴν ἡμέραν ἐκείνην οὐκ ἐλογίζετο, ὡς μη-
βεβιωκώς· ἀλλὰ πρὸς τί μοι ταῦτα; Δημήτριός τις, ἀνὴρ
ἐλλόγιμος αὐτὸς τε ἀλγεῖ, τὰς τῆς ποδαλγίας ὀδύναις τρυ-
χόμενος, καὶ τὸ γύναιον μετὰ τῶν παιδίων τήκεται λιμῷ.
Πρόκειται τοίνυν σοὶ μέγαλα μικρῶν ἀνταλλάσσεται, δι' ὀλί-
γων κερμάτων τοῖς δικαίοις συγκαταταγῆναι. Ἐρρώσο.

Τῷ Ἰλαρίῳ. (148.)

Ἀνὴρ τις τῶν ἀπορωτάτων, ἐλλόγιμος, ὀδυνηρᾷ τρυχόμε-
νος νόσῳ, δεῖται σοῦ δι' ἐμοῦ δυοῖν θάτερον, ἥτοι σίτησιν
αὐτῷ καὶ τοῖς παισὶ ποθεν προμήθῃσασθαι, ἢ τὰ σάβανα
καὶ τοὺς ταφεῖς αὐτῷ ἀποστῆλαι. Ἐρρώσο.

Ἰωάννη. (149.)

Ἐγὼ μὲν γράφων δένδρος ἴσως πείθειν· σὺ δὲ καὶ λέγων.
μάλιστα περιῶν τοίνυν δίδασκε ἕκαστον, ὅθεν βοήθειά τις
ἔσται Δημητρίῳ τῷ ταλαιπώρῳ, ἢ συνέχεται ἀπορία· ἀνά-
ξιον γὰρ ἡμῖν καταλπεῖν ἄνδρ' ἐλλόγιμον τρυχόμενον νόσῳ,
γενέσθαι λιμοῦ παρανάλωμα. Ἐρρώσο.

Ἰωάννη. (150.)

Δημήτριος ὁ διδάσκαλος ὁ πολλὸν ἤδη χρόνον τῇ χαλε-
πωτάτῃ ἀγτέξεταζόμενος νόσῳ, νῦν ἐν τῷ στενωτάτῳ
τούτῳ καιρῷ κινδυνεύει πανοικί παρανάλωμα γενέσθαι λι-
μοῦ, καὶ ταῦτ' ἐν Πλαγχία, τῇ Ζειδώρῃ, καὶ βωτιανείρῃ· σὲ
δ' ἡ τύχῃ, καλῶς ποιήσασκε παρήδρασε τῶν ἐν τῇ πόλει
ταύτῃ τοῖς ὀλβιωτάτοις, ἵνα αὐτὸς θ', ὃν ἂν βούλῃ, τυγχέ-
νῃς, καὶ τοῖς ἔξωθεν θεομένοις ἐπινέμῃς ἀμφιληφῶς τὰ

ἀπὸ τῆς τραπέζης ἐλείπων ἐκπίπτοντα ψήχια. Συμπράξας
οὖν γενέσθαι αὐτῷ παρὰ τῶν δεσποτῶν τινα ἐπικουρίαν,
ἐμοί τε γοῦν τὰ μέγιστα χαρίῃ, καὶ τὸν θεὸν αὐτὸν ἔση
σεαυτῷ ἐσχηκώς ὀφειλέτην. Ἐρρώσω.

Γεωργίῳ. (151.)

Πολλὰ καὶ καλά σοι γένοιτο, ἐφ' οἷς πρόθυμος εἰ εἴ τι τοῖς
φίλοις φανῆναι ὀρέγεται. τὰ τε γὰρ ἄλλα ἄλλοι ἄλλοις
καὶ αὐτῶν συγγάνεις γενόμενος χρησιμώτατος· καὶ δὴ κα-
μὲν γοῦν τὰ μέγιστα συμβαλῇ, εἰ ξύλα τούτων δὴ τῶν καυ-
σίμων μοι ἀπὸ τῆς σκυτοῦ ἐπαυλείας δότης. Πάμφειάς μοι
τοίνυν ὀργυιὰς πέντε ἀπὸ τῶν δρούνων, ἀρ' ὧν ἔρθης· δεδω-
κώς καὶ Μανουήλῳ τῷ Καμινέρῳ, ὅσον μὴ ἀποφυγῆναι
τῷ κρεί, μείναντ' ἀναγκάως ἐν Δακίᾳ καὶ τήτες· τὸ δὲ
κέρμ', ἅμα λαβόντες τὰ ξύλα, ἀποτίσωμέν σοι καὶ λύκον.
Εὐχου δ' ἡμῶν μηκέτι τοῦ λοιποῦ διαχειρίζεαι ἐνταῦθα.
ἀλλ' ἐνθ' ὁ οὐρανὸς ἐν ἡδυπνύοις αὖραις εἴ εἴστιν ἀστάρη
φειγῆς, κοῦδέποτε σκυθρωπός· εἰ μηκέτ' ὁ Ἄδης τὴν εἰς
ἐκυτὸν ἡμῶν κάθοδον προκατέγνω. Ἐρρώσω.

Τῷ Μανουήλῳ. (152.)

Ἢ μὲν οὖν συνθήκη πέρας εἴληφεν ἐγὼς ἐπὶ πεντήκοντα
πρὸς τοῖς ἐπίκουσίσι γροσίοις κατ' ἔτος, καὶ ὅτι ἂν πρὸς
δαπανήσῃ ἐν τῇ ἐν ἐπισκευῇ, καὶ τοῦτ' ἐμὴν γίγνεται τὸ
ἀνάλωμα· καὶ ἦδη τὴν συγγραφήν ἔχω λαβὼν, τὸ ἥμισυ
ἀποτίσας τοῦ ἀργυρίου· σὺν ἄρ' καὶ τῶν ἄλλων ἐταίρων
τὸ ἐκυτὸν ἐπιδείξασθαι, ἐξαγαγόν τῆς οἰκίας τοὺς ἰώσ-
τους, ἀνθρώπους οὐκ εἰδότες ῥαδίως χαρίζεσθαι, οὐδὲ
οἷους πείθεσθαι λόγῳ· ἀλλὰ σύ γε τὰ τ' ἄλλα πείσματα δι-

νός, παρὰ τῆς Ἀθηνᾶς· τοῦτ' εἰληφώς, καὶ οὐδὲν ἄν, τοῖς ἀπό-
ροις πόρον ἐξευρίσκειν μηχανικώτατος. Ἐρρώσω.

Διήμητρίῳ. (153.)

Θεὸν σέβειν, καὶ γονέας τιμᾶν οὐ μόνον νόμος ἀρχαῖος,
καλῶς ἔχων, παρὰ πᾶσι διχγορεύει, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτῇ
τοῦτ' ἀρχήθεν τῇ ἐκάστου συνειδήσει ἐνέθηκε· οὐδ' ἀμφοτέ-
ρα δοκεῖς παραβαίνειν, τὸν σκυτοῦ πετέρα, παρ' οὗ τὸ δ' εἶ-
ναι, τότε οὐ εἶναι ἔχεις λαβόν, παρ' οὗ μένος ἐν τῇς χρεῖαις
καὶ ταῦτ' ἐν γήρῳ ἦδη οὐδὲ, ὅπως αἱ οὐδαίς ἐσθ' ὅς τις
ἐκείνον ἰδὼν οὐκ ἠλέησε· πῶς γὰρ οὐ, ὃν ἐώρων πρὶν ὑπὸ
πάντων ἐπ' εὐτεχνίᾳ μακαρίζεσθαι; τῷ δὲ ἀρ' ἦν ὁ Θεσαυ-
ρὸς ἀνθρώποις ἀντίκρυ, καὶ τοὺς μὲν ἀδελφοὺς τοὺς σοὺς οὐκ
ὦν τοιοῦτον ἀξιόσχημι μέμφεσθαι, ἀπαιδεύτους διὰ τὸν
τίτε κριοὺν διαμεμενηνότες, καὶ τοῦ πολλοῦ πάτου ὄντας· σὲ
δὲ, ὃ τὸ πλεῖστον προσέσχε τὸν νοῦν, ἀδράξαι τε ζῶν διαπάντας
ἐκρήψας, καὶ ἐπιμελεῖσθαι παιδεύσας εὐστόχως, πῶς ἂν τις
ἐξέλῃ τοῦ μὴ δοκεῖν αὐτῷ ὀφλισκάνειν ἀγνωμοσύνην; εἰτά
φῆς αὐτῷ (λέγεται γὰρ καὶ τοῦτ' ἔγωγε περὶ σοῦ) ὡς οὐκ ἀ-
ναγκαῖος ὀφείλεις τὰ τροφαῖα ἐκείνῳ· μὴ γὰρ κατὰ πρόθε-
σιν συγγάνειν γενόμενον, ἀλλὰ τέλος τοῦ γάρου πρώτως
καὶ μέλιστα τῇ ἡδονῇ πεποιηθῆναι. Τούτω μὲν οὖν εἰ ἀληθῶς
εἴρηται σοι, ἐγὼ μὲν οὐκ αἶδα· σὺ δ' εἰ βούλει καὶ περὶ
τούτων φιλοσοφῇσαι, μέτιθι φιλοσόφῳ εἰς δόλωνα· ἐρῇ
εἴση, τίνας τῆς πατρίδας ἀνέγκης ἐξέσθαι ὁ σοφὸς νομοθέτης
ἐκείνος· καὶ ὅν, εἰ ἐπ' ἐπιμένεις, οἷς λέγεις ἀνάγκη δυοῖν
θάτερον, ἢ οὐδὲν σε εἶναι, ἢ ἄλλως ἀγνώμονα· αὐτὸς γὰρ
σεαυτοῦ τοῦτ' ἀλλήτῃ καταγνώσκεις, εἰ ὧν λέγεις. Ἐρρώσω.

Τῷ Μαρκοῦ ἡ.λ.φ. (154.)

Οὔτε θεῶ θυσίαν ἢ παροιμία φησιν, οὔτε παιδίῳ σῶλον ὑπισχνέσθαι προσήκει. ἀπαιτήσουσι γὰρ ταῦτ' ἀναγκαίως τὸ προσήκον ἐλάττω. ταῦτόν δ' ἂν πάθοι καὶ γέρον ἀνὴρ, δις παῖς καὶ αὐτὸς ἤδη γεγεννημένος· πότε γὰρ ἄξεις ἡμᾶς, ὦ ἀρίστε, εἰς ἀπαυλιν, ἣν ὑπέσχου; ἔμοι γε γὰρ παρεσκευάσαι πάνθ' ὅσα πρὸς τὴν θήραν συντείνει, τὸ πυροβόλον, καὶ τοῦτο δίκροτόν· μάλιστα, ἢ Πυρόκονις, τὰ βολίδια, ἢ πορίτις λίθος· καὶ ὅ,τι πρὸς ἕτερον ἡμῶν συμβαλεῖται πρὸς ταῦτα. Τῶν γὰρ πρὸς ὀφιοποιῶν σοὶ μελήσει· οὐ γὰρ ἐπιτηδείους ἡμᾶς πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ θηροκτόνους, ἀρίστους πρὸς μίμησιν μάλιστα τῶν ἡρώων· ἡ φύσις ἐποίησεν ἐξίωμένον ποτε, καὶ πάνθ' ἡμῶν καλῶς ἔξει, ἐμοῦ μὲν κορυδαλλοῦς ἀποκτείνοντος, σοῦ δὲ συσκευάζοντος τούτους Συβαριτικώτερον σὺν πεπύρει καὶ τῇ ἄλλῃ περιττῇ καρυκείᾳ· μόγον ἐξαγαγὴν τὴν ταχίστην. Ἐρρώσω.

Τῷ Ἀντικῆ. (155.)

Ὁ τρυγητὴς ἡμῶν πάρεστι, καὶ οἱ χειμῶν ἤδη πρόσεισιν, εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν σκυθρωπώτερος· πρότερον μὲν γὰρ ἐν τι ἔργον, ὧν ἐπεξεργάσμεθα, διαλύον αἰετὴν τὴν ἀπ' ἐκείνου καὶ τήρειαν, οὐδ' αἰσθάνεσθαι ὅλως παρεῖχεν ἡμῶν τὴν τοῦ χρόνου ῥοήν· τὸ γὰρ ταῦτ'· Μιούσαις αἰετὴν ἐντρύφειν, ὡς θαυμαστὴν τινα διατρίβην ἡμῶν ἐμποιῶν, τὴν ἀπὸ τοῦ καιροῦ ἐπήρειαν παρερείτω τῇ ἡδονῇ· νῦν δ' ἐπειδὴ ἔγνωιν παύσασθαι ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων, οὐ μᾶλλον διὰ γῆρας, ἢ ὅτι καὶ τὴν ὑπάρχουσαν βιβλιοθήκην προὔπερψ' Ἀθήναζε, τίς γένοιται; καὶ ὅπως διανύσω τὸ σκυθρωπὸν τοῦτ' ἐν μέσῳ διαστήματι ἀθυρότερον; καὶ ταῦτ' ἐν ταῖς μετὰ τῶν ἀνο-

μοίων διατριβαῖς μὴ εἰδῶς, ἢ μᾶλλον μὴ περυκῶς ἀναστρέφεισθαι; ἐγὼ μὲν οὐχ' ὤρῳ ἄλλως, ἢ τὰ συνήθη τῶν ἔργων ἐπαναλαβὼν ὅ,τι δύναμαι· τοῦτο γὰρ ἄλλοις τε πολλοῖς τάχ' ἂν ὠφέλιμον εἴη, καὶ μοι οὐδέποτε μέμνημαι ἀπὸ γε τῶν τοιούτων ἐπιγενέσθαι τινὰ μεταμέλειαν. ἔγνωιν τοίνυν· ἐπεξεργάσασθαι τὸν Λίσχυλον, ἢ γοῦν τὸν Θούκριτον, ὁπότερον ἂν καί σοι δόξη· ἀλλὰ τὰ βιβλία ταῦτά τε, καὶ τῶν ἄλλων τὰ φιλολογικώτερα, ἃ πρὸς τὴν ἐργασίαν μοι συμβαλεῖται, πόθεν ὑπάρξει μοι; Σὺν τοίνυν καὶ τοῦτό γε θεραπεῦσαι ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν διδάσκαλον, τὰ μὲν παρὰ σεαυτοῦ χορηγήσαντα, τὰ δὲ καὶ παρ' ἄλλων· τὰ γὰρ δυνατὰ πορισάμενον· Ἐρρώσω.

Μαργαρίτη. (156.)

Τέτλαθι δὴ καρδίῃ, καὶ κύνταρον ἄλλο ποτ' ἔτλης· τοῦτ' ἐπὶ λθέ μοι εἰπεῖν πρὸς ἑμαυτὸν, τὴν ἀφρονά σου καὶ ἀπονενοημένην εἰς ἐμὰ μαθὼν παροινίαν τε καὶ ἀσέλγειαν· ἀλλὰ καὶ τλῶ, καὶ τὸ πάθος πειρῶμαι καταπραῦνειν τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐκ ἂν ἀποσχοίμην ὅλως, ὥστε μηδέ γε λόγοις ψηλοῖς μετελθεῖν τὴν σὴν πονηρίαν, καίτοι θυνάμενος ἄλλως ποιεῖν σε, ὧν ἔπραξας, ἄξια. Ἀλλὰ τίτων ἀρχή με λάβῃ πρὸς σέ, τὸν αἰετὸς μὲν μοι μαθητὴν ἐπιστήθιον, νῦν δ' αἰφνης Ἰούδα γεγεννημένον; τὸν ἀντὶ τοῦ μάνα χολὴν, ἀντὶ τοῦ ὕδατος ὄζος ἀναμέτρησαντα; πόθεν σοὶ τοσαύτη σκοτίζουσα παρικήγεται; ποῦ σοι ἐξερρώησαν αἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν περὶ εὐγνωμοσύνης καὶ πείσης ἀρετῆς πολλάκις ἐπαναλαμβάνόμενοι λόγοι; τοιαύτη ἦν μοι ἐναποκειμένη σοι· ἢ τῶν διδάκτρω ἀποτίσις; τοιαύτη ἢ τῶν ἡμερινῶν καὶ νυκτερινῶν μοι πόνων ὀφειλομένη εὐγνωμοσύνη; Παρέλαβόν σε μικράκιον εὐταλές, ἀνάπηρόν, οὐ μόνον τὸ σῶμα, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν κατὰ Πλάτωνα μάλιστα ὑπὸ ψυχρᾷ τέλει τὰ πρὸς

τὸ ζῆν πορίζομενον ἀναγκαῖα· ἐρ' ὅ νῦν αἰσχύνη ἀκούειν.
τὴν ἀπ' ἐκείνης σοι προσγινομένην τοῦ ἱματιοφόρου χυ-
δαίου προσηγορίαν· ἐπαθόν τι ἐπὶ τούτοις φιλάνθρωπον·
ἀπέβαλόμην μεταφυτεύσαι ἐς ἀγριελαίης· ἐς καλλιέλαιον τὸν
προσῆλυτον· λαβὼν δὲ φιλοστώργως παρ' ἑμαυτῷ, καὶ ὁμι-
ρόριον ποιήσάμενος, καὶ τῶν αὐτῶν ἀλάτιον, μεταδούς,
ἐκδιδάξα τὴν τε γραμματικὴν, καὶ ποιητικὴν διὰ πάντων
τῶν συγγράφων καὶ ποιητῶν τῶν γὰρ ἐνδοξοτέρων· ταῦτά τε
ἀκριβῶς, καὶ προσέτι τὴν τέχνην τοῦ γράφειν οὐ μέσως·
ὅλβ' ὡς καὶ ζήλιωτόν, ἐπὶ τούτοις γενέσθαι· ἐπὶ δὲ τούτοις
ῥητορικὴν, λογικὴν, μεταφυσικὴν, ἠθικὴν, καὶ τὴν φυσικὴν·
γεωγραφίαν δὲ καὶ τὰλλα τῶν ἐγκυκλίων εἰς καὶ ταῦτ' ἐν-
ούχουσι τρισὶν ἔτεσιν, εἴγε μένυσται τὰς ἐν τούτοις νυκτε-
ρινὰς ἀναπαύσεις ἡμῶν ἐκείνας διατριβὰς· ὅς, οὐ ψίχρως
οὐ καὶ σὺν, οὐ νόσος, οὐχ ἔρση, οὐδ' ἐν' ἡν ἱκανὸν διακρίψαι.
Ἐπὶ δὲ τούτοις καὶ βιβλιοθήκη τῇ ἀναγκαιότητι σε ἔσται.
χαίωσα· ἵνα δὲ καὶ τὴν τοῦ διδάσκειν προσηγορίαν ἔξιν ἔτε-
παρ' ἑμοί· ἐν ταῖς ἐμοῖς ἀναλώμασι (καί μοι λόγος καὶ Μοῦ-
σαι προσμαρτυρήσωσαν), περὶ δὲ σοι τοῦς ἑμαυτοῦ μαθή-
τας τοῦτ' αὐτὸ ἐξήχησται, καλῶς, καὶ τὴν ἀπ' ἐκείνων με-
σὺν αὐτῇ ἀπορρήσθαι, οὐ μόνον διδάσκαλον, ἀλλὰ καὶ
πλούσιον σε ὅσα καταστήται, βουλούμενος· φιλονεικία γὰρ
ἐκείνη με ὑπέβλεπεν ὅλβον, ἑμαυτὸν καταλιπεῖν ἐν Δακίᾳ τῶν
αὐτῶν ἀγώνων διαδοχῇ· τὴ γὰρ φιλοτιμίαν τῆς ψυχῆς, ὃ
ἐκείνῳ ἐμπέφυκε κατὰ Πλούταρχον· πρὸς τὰ ἔξω, εἰς αὐ-
συγγνώμην μάλιστα κατηναλωκώς· καὶ τῷ καταναλοῦν προ-
σεκλήθη κατὰ τινος αὐτοῦ ἰδιότητος· ἦν τ' ὃ μακρότατος
πάντων ὅτι τούτων κατ' ἐξουσίαν καὶ μὴ ἀπετήλησται·
καὶ ὥσπερ πολλοὶ ἀπὸ λακτίσας, τὸν ἐς τὸντὸν σε καταστή-
σονται τοιαύτη ἀγνοουμένη τὴν εὐεργεσίαν ἀνείψασθαι, ἀ-

νῦν ἐν τρυφῇ τῇ ἐλῇ εὐθεῖα, ὅτι σε τοιούτων καὶ ὑψηλοῦ-
των ἡζήσω; ἀνθ' ὧν δὴ ποτε; ὅτι σε πολλάκις νουθετή-
κως σωρρυνεῖν, καὶ πρὸς τὸ θεῖον εὐσεβέστερον ἔχειν, εἴτα
σοι τούτων ὁλιγορήσωντι ἐπιτίμησά τι μᾶλλον; ἀλλὰ τί ἔδει
με ποιεῖν πρὸς ὃν οὐκ ἐτήκα, ὃν ἀγάπη, ἡγάπησα, καὶ ζήλω
ἐξήλωσα ἄξιον ἑμαυτοῦ καταστήσαι τοῖς ἔπειτα; πότερον;
παρρησίαν ἀσελγαίνοντα, ἢ ἐπαναλαβεῖν παντὶ τρόπῳ τὸν υἱόν μου
Λεσσαλῶν· εἰς διόρθωσιν; πῶς γὰρ ἂν, εἴη διδάσκαλον ὄντα,
ἑτέρους διδάσκειν τὴν θεοπέθειν λόγῳ, ἀμελῶς αἰτῶν ἔργῳ ἐ-
περχόμενον τὰ τοιαῦτα; πῶς δὲ καὶ περὶ σωρρυσίνης λόγους
προφέρειν, Πρίαπον αὐτὸν γενόμενον ὅλως, καὶ ὑπὸ τῶν τῆς
λαγνείας παθῶν, ὥσπερ τράγος τῶν ἀσελγεστάτων ἡ ἀπὸ-
ζοντα, καὶ ταῦθ' ὑπ' ἑμοί ἔτι ὄντα; οὐ οὐδ' ὁ Πιῶμος αὐτὸς
τῷ ποθ' ἤψατο; καὶ ὅς οὐδ' ἀκούειν ἀνέχουσι τὰ τοιαῦτα,
ἡ πόρῃ δὴ καὶ βλέπειν βδελύττομαι; Ταῦτα μὲν οὖν σοὶ τὰ
φανερά, ὃ κακίστη σύγῃ, καὶ ἀναντίρρητα τῆς σῆς καὶ φύ-
σεως καὶ προαιρέσεως λοιπὰ προτερήματα· ἃ δ' αὖ ἐν τοῖς
ἐμοῖς κίβωτοις καὶ βιβλίοις περαινόμενται, ταῦτ' ἴσως καί-
να πρὸς τοὺς ἄλλους σοι συνωμότως συνεσκευάσθαι, ἢ
πάντων τῶν τότε συμβεβηκότων αὐτὸν σε ἑαυτοῖς αἰτιῶν-
ται γενέσθαι διδάσκαλον· τοιαῦτον γὰρ περιέβαλλον ὄφιν, μὴ
εἰδώς σε οὐ μᾶλλον τὸν πόδα, ἢ καὶ τὴν προαίρεσιν ἡ πόσ-
κάζοντα καὶ ὅλως αὐτὸν παρὰ τοῖς νεώτεροις μυθισπορούμενον
Ἰο δὲ δὲ Βοίτῃ· οὐ γὰρ ἐς τοσοῦτον παρηνείας ἀφίκου,
ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν ἀχαριστίας ἀπο-
λιπεῖν, καὶ τὴν ὑπάρχουσαν σοι τύχην, τὴν παρὰ πάντων ἐπι-
φθονὴν καὶ λαμπρὰν ὑπερόψια ἀλείψασθαι· τοιαῦτα γὰρ
κασχουσιν οἱ κατὰ τὰ ὁπρὶν ὁρμῶντες, ἐνθ' ἂν αὐτοὺς συ-
κασσώσιν ἐπιθυμίαι καὶ προαιρέσεις ἀλλόκλητοι· οὐδ' ἂν γὰρ
ἔτιαν ἀγαθῶν πάντων ἀνθρώπων κατὰ τὸν Ἀθηναίων δῆμα-

γῶγόν τοῦ εὐτυχεῖν καὶ τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι, τούτων ἡ κτῆσις ἄρα ὀλίγοις ἐπὶ παραγίγνεται· σὺ γὰρ τύχην λαμπροτάτην εὐράμενος, ἀπημαύρωσας αὐτὴν τῇ κακοβουλίᾳ πέρα καιροῦ τὸ τῶν ἐπιθυμιῶν ὑπερτεινόμενος τόξον, κακῶς εἰδώς, ὥς πολλοὶ πολλῶν πολλάκις ἐπιθυμήσαντες, προσαπώλεσαν καὶ τὰ ἐν χερσίν· ἕκαστος γὰρ τῶν ἐπιχειρούντων ἄνευ τοῦ φρονεῖν τι ποιεῖν, παρωθεῖται ὑπὸ τῆς παρούσης ἁρμῆς τοῦ τὲ μετὰ ταῦτα λογίζεσθαι δυσχέρῃ, πρὸς τοῦτο μόνον ὀρών, ὅπως ἐν τῷ παρυτίκῃ διαπράξεται, οὐ ὑπεκκαίεται τῇ ἐπιθυμίᾳ· οὐπερ οὐκ ἐπιπολαίως οὐδ' ἐπιλείγδην δοκεῖ καὶ τὴν σὴν μικρὰν γεγεῖσθαι ψυχὴν· καί γε οὐκ ἀπειχότως· αἱ γὰρ τῆς νεότητος αὖραι, καὶ τὰ τῆς ἡλικίας σκιρτήματα τοῦ τὲ πράκτεον, ἢ μὴ, διαλογισμῶς ἄρδην ἀναιροῦσιν· διὸ καὶ κεῖνο ὡς ἀξίωμα ἐπαναλαμβάνεται τοῖς σοφοῖς.

Νέος βίος φρόνησιν οὐκ ἔχει ἔλωσ.

δ καὶ πρόην σοι μέμνημαι γράψας, ὅποτε σοι τὸ πάθος οὐκ ἐς τὸσοῦτον προῦκχωρήκει φλεγμονῆς καὶ σφακέλου· νῦν δ' ἀποστάς ὅλως, καὶ κατὰ τοῦ πατρὸς ἀνταράμενος χεῖρα, ἀπόλαυε, χοῖρε, ἃ κατέραγες γίγαρτα· ταύτην γὰρ σε δεῖ τὴν παρρησίαν ἀκούειν προσηυεστάτην οὔσαν, ἐπὶ τὸν αὐτὸν νῦν σὺν τοῖς τοῦ Ὀδυσσεύος ἐταίροις τῇ τῆς Κέρκῃς ἐλαυνόμενον δάεδρῳ. Ταῦτα μὲν οὖν σοι παρ' ἐμοῦ ἀγκύλπια ἔχειν, ἵν' εἴποθ' ὕστερον ὑγιάνῃ σοι ἡ συνείδησις, ἔχῃς τὰς ποινίμας καὶ ἀλάστορας ἱερυνόας ἐκ τοῦ σύγγγους κολαζούτας μᾶλλον, ἢ τὸν μητραλοῖκον ὀρέστην· τὸ δὲ μαῖζόν σοι ἰγκώριον πρὸς πάντας ἀνθρώπους (σὺ γὰρ λαμπρὰν μοι ὑπόθεσιν προῦθεκας λόγων) ὑπερβῆσομαι μετὰ ταῦτα· νῦν δ' ἐπὶ κλάμει νῶν τὸ, Τάτλαθι δὴ κῆρυξ, καὶ κύντερον ἄλλο πάτ' ἔλπει, ἀνέξομαι.

Τῷ Μανουῆ 2 φ. (157.)

Ἦν δ' ἦδε πῶδες ἄλλοι· εἰς ἄλλους τράπους;
Μισοῖς τε λίαν, καὶ φιλεῖς, ὅν ἂν τύχη.

Ταῦτ' ἂν εἶποις, οἶμαι, καὶ αὐτὸς πρὸς ἐμὲ μετὰ τοῦ τραγῶδου τὴν ὑπερβάλλουσαν μοι πρὸς τοῦς ἐμαυτοῦ μαθητὰς ἀμυνόμενος εὐνοίαν καὶ στοργήν· ἔστι γὰρ, ὥς ἂν εἶποις αὐθις μετὰ τοῦ Δημοσθένους, οὐχ' ὑγιαινόντος ἀνδρὸς, οὐδ' οὕτω φιλεῖν ὡς μηδέποτε καὶ μισήσοντά, οὐδ' οὕτω μισεῖν ὡς μηδέποτε ἂν καὶ φιλήσοντά· ποθ' ὕστερον· ἀλλ' ἀμφότεροι μέσως ποιεῖν, μηδετέρου τὸν καιρὸν ὑπερβάλλοντα. Ταῦτα δὲ αὐτὸς γ' ἂν πρὸς με φιλοσοφήσειας, ὃ πρόην παρὰ τοῦ φιλτάτου πάντων συγέβη μοι παθεῖν λογιζόμενος· ἐγὼ δὲ καὶ ταῦτα μὲν ἐν ἐπαίνῳ τίθεμαι, πλείω, ὥς σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰ πρὸς ἀρετὴν παρ' ἀγγέλματα· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς ὑψηλοτέρας καὶ θειοτέρας ἠθικῆς ἡμῖν προστεταγμένας τοῖς ἐχθροῖς ἀγαπᾶν, καὶ τῷ τύπτοντι κατὰ τῆς σιαγῶνός παρέχειν καὶ τὴν ἑτέραν, καὶ τὰ τοιαῦτα ἱερὰ καὶ νοφὰ ὑπεράγαμαι· ἀλλὰ τί καὶ πάθοι τις, ὅποτε θνητῆς τυχὸν φύσεως, τοῖς ἐν ἐκείνῃ συμπέφυρται πάθεσιν, ὃ ὡς λίαν ἀκρατῇ τὴν ἐαυτῶν ῥοπὴν παρέχουσιν ἡμῖν ἐφ' ἑκάτερα; φιλοῦ μὲν γὰρ, οὐς ἂν εἰσποιήσωμαι τοῖς λόγοις, ἐς ὑπερβολὴν, ὅτι οὐ τὴν φύσιν, οὐκ οἶδ' ὅ, τι παθὼν, ἐν ἡδοναῖς ἀπεστέρησα, τοῦτ' ἐν πόνοις ἀναπληρῶσαι πρὸς ἀφθονίαν, ἐσπούδασα προαιρέσει· καὶ τούτῳ δοκῶ μοι εὐδαίμων τις εἶναι, πολυτεκνότερος οὕτω καὶ καλλιτεκνότερος αὐτοῦ τε Λιγύπτου καὶ Πριάμου γεγενῆσθαι καυχώμενος· διὰ βουκολούμενος γὰρ δαίμνίως πως τῇ τούτων παρουσίᾳ, εὐφραίνομαι ἐς ὑπερβολὴν, καὶ μάλιστα ἤδη εἰς γῆρας ἡγηλακῶς, ὅπῃ ἀνηβῆν δοκεῖ τὸ φιλόστοργον μάλιστα. Τοῦτ' οὖν αἴτιον τοῦ ἐκκενοῦν εἰς

αὐτοῦ μεθ' ἡδονῆς τὸ φίλτρον καθ' ὑπερβολὴν· μισῶ δ' αὖ
τούτων, οὕς ἂν συμβῇ μισεῖν, ὅτι παραλαβὼν αὐτῶν ἐνίους
ἐξ οἰκοτρίβων οἰκοτρίβας, προσθεῖς τὸ εὖ εἶναι, ζήλωτούς τε
καὶ μακαρίους ποιήσας, καὶ τῇ παρὰ πύτων εὐγνωμοσύνη
νῦν ἐν γῆρᾳ ἐντροφῇ προσδοκήσας, αἰφνης ἔραθον πείρα
οὐχ ἀνθρώπους, αἶους τοὺς εὖ πεποιηκότας τοῖς ἀξίοις ἀμεί-
ψασθαι, ἀλλὰ ὅφεις ὅλους θανασίμους περιτεθαλπώς. Μὴ οὖν
πρόσπερ ἡμῶν τὴν ἐφ' ἐκάτερον τῆς φύσεως ἄλλοτ' ἄλλως ἀ-
νάξουσιν· ἀλλὰ τὰ ἐν αὐτῇ εἰδώς, τοῖς ὁμοίοις τὴν ἀχαριτίαν,
καί τοι δυνάμενοι τοῦτο πολλαχῶς, οὐκ ἠξιώσαμεν μετελθεῖν,
λογικῶς ὅ' ἅμα καὶ πατρικῶς τὸ ελεγμᾶνόν τῆς ψυχῆς κα-
ταπέψαντες· ἐφ' ᾧ γ' ὁ ἀμαρτῶν συμφρονήσας ἐν τούτῳ,
καὶ παλινωδίσαν ἄσας, ἐφ' οἷς ἀφηνίασεν, οἰκτρῶς τοῖς ἔμοῖς,
συγγνώμης τυχεῖν ἱκετεύων, λιπαρῶν, τίποτ' οὐ ποιῶν, προ-
σέπεσε γόνυσιν. Ἐπὶ τούτοις ᾧν καθυφαίς, ἀνάλαβον τὴν χει-
μαζόμενον εἰς τὰ πρόωτα, ἵνα μὴ τῷ ἐκ τῆς ἡλικίας σάλι
ἐξοκείλας πῇ πρὸς τὰς τῶν Σειρήνων σκοπέλους. ἔνθα

Πολλὸς ἀνὴρ ἐστέον τις

Ἄνδρῶν προθεμένων, περὶ δὲ ῥητοὶ μινύθενται.

ἀνῆκεστον ὅλως ὑποστάειν ναυάγιον. Τούτων οὖν οὕτως ἔχόν-
των, συνησθείης ἂν καὶ αὐτὸς ἡμῶν κατὰ τὸ εἶκος, ἀπολαυ-
λαυκῶσιν ἀλλήλων, καὶ μάλιστα νῦν γε μαθὼν ἡμᾶς συγ-
γνωμόνεστέρους γεγονότας, ἢ ὑργηλοτέρους· οὐδὲ παττάλοις
τοὺς παττάλους, ἀλλὰ λόγῳ ὑβρῶ ἐκκρουόμενους τὰ ὑπὸ τῶν
ἀλόγων παύων ἐπιτοξεύμενα βέλη. ἔρρωσο.

Τῷ Θηρασίῳ. (158)

Συχνὸς λόγος αὐτόθεν διαφοιτῶν, τάτ' ἄλλῃα ὥς καλ-
λισθ' ἡμῶν παρ' ὑμῶν ἔχειν διακρύπτει, καὶ δὴ καὶ τοῖς

καὶ δὲ Γρηγορίου Γκίκα τοῦ Ἰγερμόνος ἡ φήμη, ἣν ψεύδε-
σθαι, θεὸν κατ' Ἡσίοδον οὐσαν, οὐ θέμις· ἔτι μᾶλλον ἐξαίρει,
ὥς ἐν οἷς ἀνάσκολοῦνται, ἀξίως ἐπιδιδόντες λόγου καὶ γε
εἰκότως· Θήρσιος γάρ αὐτῶν τὴν ἀνατροπὴν καὶ παιδείαν
πεπίστευται· Θήρσιος ὁ σοφὴς, ὃν αἱ Μῦσαι οὐ μᾶλλον
ἐτίμησαν, ἢ αὐτὸς ἐκείνας ἐγέρασεν, ὥσπερ νῆδον καὶ Ὀρό-
νον ἐκείναις τῶν ἐν Ἑυρώπῃ τὸν κάλλιπτον τε καὶ Θεοκρετέστα-
τον ἐν Βαυαρίᾳ δεινόμενος· διὸ δρόμος πάνταχόθεν τῶν νέων
μάλιστα Ἑλλήνων, τῶν μὲν ἐλθόντων, τῶν δὲ καὶ ὀρμημένων
ἤδη, τῶν δὲ καὶ μελλόντων, ὥς πρὸς νέας Ἀθήνας τὴ Μό-
ναχον· καὶ γὰρ σὺ ἀρετῇ, καὶ ἡ ἐν λόγοις ἐπίδοσις, τὸ καὶ
τῆς τοῦ ταλάντου μεταδόσεως ἐυμέθοδον προσκτήσασθαι,
καὶ ἀξίον σε καθηγῆταιν διαπρυσίως διακηρύττειν, ἔλκοιτε
πάντας ὥς ἐπὶ τράπεζαν περιούσιον, αὐτοὺς τε παντοίων
ἐδὲσμάτιον ἐμπλησόμενους, καὶ σοῦ τοῦ δαίτυμῶνος τὴν κο-
ρυφὴν τοῖς τῆς εὐγνωμοσύνης καταστέφοντος ἀνθεσιν· τῶν
πρῶτοι ἀπάντων ἂν εἰς, εἶναι, οἱ Γκικαῖδες, περὶ οὗ καὶ
αὐτὸς ἐσπούδασας, μάλιστα. Ταῦτ' ἄρ' ὁ φιλόστοργος αὐ-
τῶν πατήρ, εὐτε διατεθείς τὴν ψυχὴν ἐπὶ τούτοις, καὶ γλωσ-
σοῖς χαρῶς δακρύοις ὑγράνας τὰς κόρας, προσφέρει δῶρον
τῇ σῇ τιμιωτάτῃ συζύγῳ τὸ Ἀσιατικὸν τουτὶ κρήδεμνον, οὐχ
ὥς ἄξιον αὐτὸ τῆς σῆς ἀναμετρούμενος, προστάσις, ἀλλ'
ὥς τὴν οἰκίαν εὐγνωμοσύνην, ἐφ' ἣν σὺ βουλόμενος ἐπιδει-
ξαι. Δεξιόμενος τοίνυν αὐτὸς τοῦτ' εὐμένως, εἴης ἡμῶν ὑγιαί-
νων, καὶ εὐδαιμονῶν ἐς γῆρας βαθὺ ἐς καύχημα, μὲν καὶ
σέμνωμα τῶν μουστροφῶν· ἱερμανῶν· εὐεργεσίαν δὲ καὶ
παραμυθίαν τῶν πανταχόθεν πρὸς τὴν θαυμαστὴν σοῦ αὐ-
τὴν συρραύοντων νέων Ἑλλήνων· καὶ ἔρρωτο.

Εὐφροσύνη.

(159.)

Τί ταῦτ' ἀκούομεν κακῶς παρ' ὑμῶν; τίς ὁ θόρυβος οὗτος καὶ ἡ πολλὴ γλωσσευγία κατὰ τῶν νέων Ἑλλήνων; ποῖον ψεύδος τοῦθ' ὑμᾶς φήγεν ἔρκος ὀδόντων; πῶς ἡ Ἑλλάς τὸ μέγα καὶ περικλεές τοῦτο ὄνομα παρὰ πᾶσιν, Ἀγέλας μόνους παρ' ἡμῶν τοῖς Δαξί· λίαν κακειμάρτως προσαγορεύεται; καὶ τοῖσιν τὰς Ἀγελάδας βίας γεννώσας, καὶ τὰς κανθίδας κανθηλίδους, οἷους μάλιστα ὀρώμεν ἐν Δαξί νεμομένους καὶ ζώντας μόνον, ἵνα ἐσθιώσιν· ἡ δὲ Ἑλλάς ἐκ τῶν πρώτων ἐστὶ αἰώνων βωτιάνειρα φερώνυμος ἀκούσασα, ἄνδρας τίκτει· τῶν τοῦς μὲν ἀρχαίους αἰῶνες ὅλοι ἐξύμνησαν ὡς πρώτους ἀνθρώπους, καὶ παῖδας μακαριωτάτους θεῶν τῶν μακάρων, ἐφ' οἷς ἔπραξαν ὡς μεγάλοις καὶ θαυμαστοῖς, καὶ θεῶ αὐτῶν τὸ γ' ἐρικτὸν ἐξομοιωθέντας· ἐξ ὧν πᾶσα τε ἡ οἰκουμένη πεφώτισται, καὶ οἷς γ' ὑμεῖς ὀφείλετε, ἐφ' ὧν ἂν ποτε δοκῇτε μέγα φρονεῖν· οἱ δὲ νῦν αὖθις, οὐχ ἥττον παρὰ πόδας βήματαίοντες τοὺς ἐκείνων, ἄξια καὶ αἶδξ', οἷα δὲ ἀγαθῶν πατέρων παῖδες ἀγαθοὶ γενόμενοι μιμήται, δοκοῦσι πράττειν· εἰ γὰρ καὶ ἡ δουλεία αὐτοῖς χρόνιος γενομένη, πολὺ αὐτῶς τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς δοκεῖ διαστῆσαι, ἀλλ' οὐ κατίσχυσε προσδιαφθεῖραι αὐτοῖς καὶ τὴν φύσιν· διὸ ἄρ' αἰσθόμενοι, ἐν οἷς τυγχάνουσιν ὄντες τὴν τε ζυγὸν ἀποκινδυνεύσαντες ἀπεδείσαντο, καὶ νῦν ὡς νεόφυτον δαιμονίως ἀλλοτρίως ἀλλοθεῖν ταῖς βλάσταις ἐπισκιάζομενον καὶ κοσμοῦμενον, ἀναθάλλουσιν· ἥδη δὲ τίς καὶ ἄνθρωπος πολλαχῇ ἐν τοῖς φύλλοις, καὶ βότρους πῃ ἂν ἴδοι πυρράζοντας ἐξ ὧν τὸ γλευκὸς τῆς εὐδαιμονίας ὡς ἀπὸ τοῦ τῆς εὐνομίας καὶ ἰσονομίας ληνοῦ ἀποστάζων, ἐκρυσσεται ὅσον οὔπω. Πρὸς τί οὖν ἡ τῶν κατ' ὑμᾶς εὐγενῶν ἐλασφημία; μὲν πάθος ἐστὶ τὸ πρᾶτ-

τομενόν, καὶ εὐθὺς ἐλως τὰς αὐτῶν ἀποσμύχων ψυχὰς, ἀναγκάζει τὸ ἐαυτῶν αἶσχος ἐπὶ τῇ ἐκείνων ὑπεροχῇ ἀποσπῆξαι ταῖς βωμολοχίαις; τοῦτο δὴ που ἴστωσιν τοῖνυν, ὡς οἱ νῦν Ἕλληνες, οἷς ἔπραξαν μέγα φρονούντες, καὶ ἐς τὸ μέλλον ἐτι πλείω ἐλπίζοντες, τοῖς ἐξωθεν τῆς σεβαστῆς Ἑλλάδος καταμυκισμένοις οὐκ ὀκνεῖν κολούουσιν· Ἐρρίσο.

Τῶ Κυρία κ. (160.)

Ἰσχυρὴν μὲν ἡ ἀκτὶς τοῦ ἡλίου ἀπόουσης· γὰρ μὲν αὐτῆς πᾶσα ἡ φύσις οὐρανὸν πεγνυμένη, ἀπονέκροται καὶ σκυφρῶν πάζει· παρούσης δὲ, ὑπογελαῖ ἀναθάλλουσα, καὶ ἐπείγεται πρὸς τὴν γένεσιν· ἰσχυρότερον δὲ παιδεία ταύτης γὰρ παρούσης τε καὶ ἀπόουσης, πάντα τάχα καὶ κακὰ παραγίνεται τοῖς ἀνθρώποις; ἀγάπη καὶ μῖσος, φιλάνθρωπία καὶμισανθρωπία, οἶκτος καὶ ὀμότης, δικαιοσύνη καὶ ἀδικία, χάρις καὶ ἀχαριστία, καὶ τὰ τοιαῦτα ὅπερ αἱ ἀσυμφωνοῦνται καὶ ἀνομοιοῦνται αὐταὶ ἀδελφαὶ Παιδαία καὶ Ἀμαθεία διείλοντο πρὸς ἀλλήλας, ὥσπερ πατρῶον κληῖρον, ἡ μὲν τὴν δέξιαν καὶ ἀγαθὴν κληρονομήσασα μερίδα, ἡ δὲ τὴν ἐτέραν καὶ βάρβαρον. Ἀλλὰ τί μοι βούλεται ταῦθ' οὕτω φιλοσοφούμενα; οὐ γὰρ ἀτρεχῶς ἔτι καὶ ταῦτα γράφειν. Δημήτριος γὰρ ὁ Ἀδαμίδης ὁ ὑμέτερος μὲν πολίτης, ἐμὸς δὲ συνήθης, καὶ ἐκ γειτόνων οἰκῶν, αἰτηθεὶς παρ' ἐμοῦ καὶ λίαν γε λιπαρῶς, ἐπιτρέψαι τὴν οἰκίαν, ἣν ἐν τῷ αὐτῷ Μοναστηρίῳ μισθωσάμενος ἔχει, ὡς περιττὴν αὐτῷ ἐσομένην διὰ τὸ ἐς ἀγροῦς τε καὶ τὴν ἄλλην ἐμπορίαν τῆς χώρας τὸ πλεῖστον διακρίβειν τοῦ χρόνου, οὐκ ἐπέσθη· καὶ γὰρ μὲν χαίρειν εἰπὼν αὐτῷ, ἀπεσχόμην, κοῦκ ἐτι ἡξίωσα ἐνοχλεῖν. Ἀθανάσιος δ' ὁ ὑγούμενος, οἷον οἶκτον ἐμοῦ λαβὼν πάσχοντος ἐν χειμῶνι,

(ΤΟΜ. Α.)

πρόσεισι τῇ ἀκάμπτῳ, καὶ φησι, τέκνον Δημήτριε, δὲς τῷ γέροντι διδασκάλῳ τὴν οἰκίαν ἐς πέντε μῆνας, ὡς μηδὲν σοι ἐν γὰρ τῷ παρόντι χρήσιμον οὔσαν, ἵνα μὴ τηλικούτος ὢν, τρύχηται περιῶν, καὶ ζητῶν, πῇ καταφύγῃ· ἄλλως γὰρ χρήσιμος ἡμῖν ἐστὶν ἐν ταῖς ἀναστροφαῖς, καὶ τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ οὐχ ἥμισυ· ἔπειτα καὶ τῷ τῶν Μεσοβιτῶν κοινῷ προθυμῆθη, ὡς φασὶ, καὶ γράφων, καὶ λέγων ἀγαθοῦ τινος αἴτιος γενέσθαι καὶ τούτου ὑφείλεται αὐτῷ, οἶμαι, τό γε πρὸς τὴν προαίρεσιν εὐγνωμον. Ταῦτά μὲν ὁ σεμνὸς ἐκεῖνος ἔββα· ὁ δὲ ἥρως Δημήτριος τί πρὸς ταῦτα; ἀνατεινάρε-
 νος τὸν τράχηλον, ὥσπερ ὁ Μαρκοκράτης, καὶ ὥσπερ ὁ Ὀμηρικὸς Κύκλωψ λαρυγγίσας τραχέως, εἶπε, φησὶ, τῷ Κα-
 λογήρῳ ἐκείνῳ μηκέτι μοι ἐνοχλεῖν, εἶπε, δὲ ἐγὼ εἰμὶ Μεσοβίτης, καὶ σεμνῶν οὕτω λόγων οὐκ ἐπαίω· τὴν γὰρ οἰκίαν οὕτω κεκλεισμένην φυλάξω, καὶ οὐ μὴ δῶ· οὕτω γὰρ βούλομαι. Καὶ ταῦτά μὲν οὕτως ἔσχε. Νῦν δὲ μέτει-
 σί μοι ὁ λόγος πρὸς σέ, ὅν καὶ παιδεία ἐκόσμισε, καὶ ἐμπει-
 ρία πραγμάτων κρίνειν τὰ γὰρ τοιαῦτα ἱκανῶς παρεσκεύασε· καί γε ἐν καιρῷ μοι δοκῶ πυνθάνεσθαι βούλεσθαι, τίνας ποθ' ἥρως τούτους τὸ σὸν ἐξέθρεψε Μέσοβον, καὶ τί ποτὲ βούλεται τῷ σὺ πατριώτῃ τὸ, ἐγὼ εἰμὶ Μεσοβίτης; τί δὲ καὶ τὸ ὑβριστικώτερον αὐτῷ πρόσηνεγμένον Καλόγηρος; πότερα, ὡς ὁ πάλαι ποτὲ Ἀθηναῖος ἐπὶ σοφίᾳ καυχώμενος, ἢ ὡς ὁ Ἀἰών γαυριῶν ἐν ταῖς ὁπλοῖς, οὕτω καὶ αὐτὸς τοῖς τοῦ Μεσόβου ἀγαθοῖς ἐναβρύνεται, ἢ ὡς Νέρων τοῦ-
 ναντίον, ἐφ' οἷς ἐτυράννει; γεγόνασι γὰρ καὶ τινες τῆς ἰτέρας μερίδος, οἷον Σκίρρωνες καὶ Πυτιοκάμπται, καὶ τοιοῦτοι βοπλοφόροι τοῖς σφῶν αὐτῶν ἀγκυχωμένοι κακουργήμασι· ἐπαινεῖται γὰρ, ὡς ἡ Προφητικὴ φησὶ σάλπιγξ, ὁ ἁμαρτωλὸς ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁ ἀδικῶν ἐγνωλογεῖται.

πρὸς τὸ οὖν αὐτῷ τὸ τοῦ Μεσόβου γαυρίαμας εἰ μὲν γὰρ ἐπ' ἀρετῇ, ἀγαθῇ τύχῃ· δίκαιος γὰρ ἂν εἴην καὶ αὐτὸς συγ-
 χαίρειν, εἰ καὶ ἐκ Μεσόβου δύναται τι ἀγαθὸν προσλθεῖν, ὑπὲρ οὗ καὶ γὰρ πολλοὺς, ὅπως βελτιωθείη, ὑπέστην ἀγῶνας, ὅσους ὁ ἥρως αὐτοῦ οὐδ' ὄντα γούν ὑποστήσεται· εἰδὲ ἐπὶ κακίᾳ, φεῦ! δὲς μοι ὀρνεῖν μετὰ τοῦ ἱερεμίου τὴν σὴν πατρίδα, ὅτι τρέφει οὐκ ἀνθρώπους, ἀλλὰ παρδάλεις, Γη-
 ριόνας καὶ Κέκροπας. Τὸ δὲ Καλόγηρος αὐτὸ τί ποτ' αὐτῷ δηλοῖ; μὴ τινα τούτων τῶν χαμαὶ ἐρχομένων, καὶ τὰ χρήματα περὶ πολλοῦ ποιομένων καὶ μὲν ᾤθη εἶναι, πρὸς οὗ αὐτῷ ἔθος ὑβρίζειν τε καὶ ὑβρίζεσθαι; βαβαί! οἶα τῆς καυ-
 κοθείας τὰ ἔργα! οἶα τῆς ἀπαιδευσίας τὰ ἀποτελέσματα! Ἀλλὰ σὺ, ὦ ἄριστε, πρὸς τοιούτους μέλλεις ἀπιέναι, μετὰ τοιούτων θεσίων συγκαθειγνυσθαι βούλει· περὶ ὧν ἄριστα καὶ ἡ παροιμία παιδεύουσα, νοθετεῖ.

Λοπίδης, φεῦγον, ὅφιν καὶ ἀδικίας περίφρυγε,

Καὶ κύνα λυσσάτην, καὶ πάλιν ἀδικίας.

Φεῦγε γεννήματα ἐχιδνῶν, καὶ σώζων, σῶζε σεαυτὸν εἰς Σιγῶν, σώζου μεθ' ἡμῶν εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα· ἐνθα ἐπανέλθοῦσαι αἱ Μοῦσαι, ἀπεσώθησαν τῶν ἐκεῖ κατοικούν-
 των τὸ ἀγέροχον καὶ ἀγριὸν ἦθος· εἰδὲ μὴ, ἔσθ' ὅτε πᾶσι ὕστερον μεμνήσῃ μου, ὅπότε οὐδὲν σοι ὄφελος ἔσται. Ἐβρώσο.

Τῷ Μανουήλ. (161.)

Ἐλεεινὸν τὸ ἀνθρώπινον, φρειδά· τις τί πάσχῃ μάλιστα παρ' ἀξίαν, καὶ πολὺν τοῖς αἰσθανομένοις τὸν οἶκτον ἐντί-
 θηαι τοιαύτῃ δὲ σοι ἐστὶ καὶ ἡ γῆρα ἥδε ἡ τὰ γράμματα ἐπιθεῖσαι· ἥ τις ἐξ εὐτυχίας εἰς δυστυχίαν μεταπεσοῦσα, τρύχεται ἤδη, οἰκτρὰ ἐν οἰκτρῷ οἰκήματι μετὰ πάντε παιδῶν βωλιμῶσα· καὶ τούτων μάρτυς αὐτὸς ἐγὼ ἐκ γειτόνων.

οἰκῶν· σὺ δὲ ὡς καὶ φύσει καὶ προαιρέσει τὸ φιλάνθρωπον
κεκτημένος, τὴν τῶν τοιούτων ἐμπειρίστειαν πρόνοιον, καὶ
διανεῖμαι τι αὐτοῖς ἐκ τῶν κοινῶν, ὡς ἀκούομεν, ἐπιτέτι-
ραψαι· εἰ μὲν οὖν τὸ ἄθλιον τοῦτο γύναιον ἐν τῷ τῶν ἐλευ-
μένων καὶ αὐτὸ οὐ κατέγραψας διαγράμματι, καταγρά-
φεις, ὡς εἰκός, ἐμαὶ χαρίζομενος· εἰδ' ἐφθης καὶ αὐτὴν κα-
ταγράψας, προσεπιδαψιλεύσαις τὸ χαρίζεσθαι, πλέον τι, ἢ
προσεδόκησεν, ἐπιμετρίσας τῇ χρείᾳ· γρῆ δ' οὖν φθάγειν, ἵνα
αὐτὴ μὲν μὴ συνεξαπόληται ταῖς ἐλπίσι· σὺ δ' ἀκούσεις, εὖ
δοῦλε ἀγαθὴ, ἐπὶ ὀλίγων ἧς πίστος, ἐπὶ πολλῶν σε κατὰ
σῆσιν· δεῦρ' εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου.

Δημητρίῳ. (162.)

Ἀκούω σε σφύδρα ἀγανακτεῖν, ἀναγνόνθ' ἃ μοῦ οἱ Κοραῖται
πολλὰ καὶ δεινὰ ἀνωνύμως κατεῖπον· εἰς φῆς, ὡς καὶ αὐτὸς
ἂν ἐπίστειπας, εἰ μὴ αὐτότης ἐτύγχανις ὧν τῶν ὑπ' ἐμοῦ
πρὸς τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων· ἄλλοτ' ἄλλων πεποννημένων·
ἀλλ' οὐδὲν θυραστὸν καὶ τοιοῦτό τί σε παθεῖν· οὕτω γὰρ πρὶν
θανῶς ἔδοξαν λέγειν, καὶ ταῦθ' οἱ αὐτῶν ὡς μάλιστα κα-
καλλιεπημένῳ καὶ κεκοσμημένῳ τῷ λόγῳ ἐν ῥητορικοῖς
κατεγρήσαντο σχήμασιν· οἷοι μάλιστα οἱ ἀμφὶ ταῦτα
ὄντες δεινοί, ἄνδρες σοφοὶ μὲν, περὶ δὲ φιλογενείας οὐκ
εἰδ' ὅτι εἶπω καὶ λόγου ἄξιον· ὥστε καὶ αὐτὸν τοιοῦτόν
τι παθεῖν περὶ ἐμαυτοῦ, ἐπιλαθόμενον ὅλως, εἰ αὐτὸς ἐγὼ
εἰμι, ὃν σὺ τ' αὐτὸς, καὶ εἵτινες εἰεν ἐκείνοις ἀνομοιότατοι,
φιλογενῇ ἐν ταῖς μάλιστα καλεῖτε κηρύττοντες, καὶ κα-
λοῦντες κηρύττετε· ἀλλὰ πόθεν, εἴποις ἂν, ἡ πιθανότης αὐτοῖς
καὶ τὸ ἐπαγωγὸν ἐν τοῖς λόγοις; ἢ ὅτι βουλόμενοι εἶναί με,
οὐ τοῦτ' αὐτὸ, ὃ εἰμι, ἀλλ' ὃ ἂν αὐτοὶ μάλιστα ἔμοιγε
εὖνοιτο, κακῶν ὅλως ἄχρηστον, καὶ κακὸν περίφημα ἀγορεύει

ἐκ τοῦτου ὑποθέσεις ψευδαῖς ὑποβαλόντες τῇ λόγῳ, ἐπικρο-
δύμησαν εὐπρεπῶς, ὅσα καὶ οἷα τὸ πάθος αὐτοῦς ἐξεδίδασκεν,
ἄγρια ἦθ' ἡ, καὶ Ἐρινύας πέμποντες ἐπ' ἐμέ, ὑφ' ὧν τῷ ὄντι
αὐτοὶ ἐλαυνόμενοι, τοιαῦτα ἐξήμεσαν· ὃ γὰρ ἕτερον ἐπ' ἀγ-
θῶν νοθετῶν, οὐκ ἂν ποτ' ἐκ ταιούτων ἀγωνιῶν καὶ θορύβων
ὁρμήνῃ, δαίμονάς τε καὶ Ἐρινύας καὶ τοιαῦτα ἄττα ἀπὸ
τραγωδίας ἀποσφενδονῶν παραβόλῃς τῷ νοθετουμένῳ, ἀλλ'
ἡσυχῇ πῃ καθαπτόμενος, εἴτε δέοι, πρῶτος τὸ ἴαμα τῷ τραύ-
ματι ἐπιτίθῃσιν. Ἀλλ' εἴποις ἂν ἴσως

Τίς τ' ἄρ' σφῶς θίων ἐριδι ζυνήκετ' μάχεσθαι;

καὶ πόθεν διακνιζόμενοι, οὕτω διαβαλεῖν με προήχθησαν;
πόθεν; ἐξ ὧν πράττω· πράττω δ' αἰετὶ τοῖς ἐκείνων ἀντιστρα-
τηγῶν στρατηγήμασι. Μὴ δεῖν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γράφειν φωνῇ
φασιν ἐκεῖνοι· ἐγὼ δὲ καὶ γράφειν καὶ λαλεῖν, ἔσον οἷόν τε·
Πάντα ἐν τῇ νῦν συνηθείᾳ, καὶ ταῦτα τῇ δημώδει καὶ ἀκο-
ρήτῳ· ἐγὼ δὲ τῇ τε νῦν καὶ τῇ πάλαι κατὰ τὸ εἶκος, ἐνθα
δεῖ, καὶ ὡς δεῖ, ἀνατρέχοντα, ἐς τὸ ἀττικώτερον πανταχοῦ·
Ὁροθετεῖν δεῖν, διίστάντας ἀπ' ἀλλήλων τὰς διαλέκτους· ἐγὼ
δ' ἀποσπᾶσας αὐτῶν τοὺς ὅρους, καὶ τὸν φραγμὸν διαρρή-
ξας, ὑπερπεπῆδηκα, πολλὰ κατ' ἄμφω καὶ συγγράψας, καὶ
μεταφράσας. Ἀλλὰ τοῦτο ἐν Παρισίοις

* Οὗτοι γὰρ Ἀτρεΐδῃ Ἀγαμέμνονι ἠνδανε θυμῷ.

* Ἀλλ' εἰδ' ἄνθρωπος εἶδ' ἐπεὶ περὶ πάντων ἐμμένει ἄλλων,

* Πάντων μὲν κρατεῖν εἶδ' ἐπεὶ πάντες δ' ἀνάσσειν.

* Πᾶσι δὲ σημαίνειν ἄτιν' οὐ πείσασθαι δεῖ.

καὶ διὰ τοῦτο χαλεπῶς ἐνεγκόντες, εἰ ὁ χαμῶθεν ἐγὼ οὐκ
ὑπεστειλάμην παρρησιάσασθαι πρὸς τὰς αὐτῶν τελειότητας,
καὶ μάλιστα πρὸς τὰ τοῦ αἰρεσιάρχου κλεινὰ Λύττοσκέδια,
ἱργίζονται, κακῶς εἰδότες, ὡς τὸ γινώσκον εἰπεῖν περὶ τῶν

κοινῶν κοινὸν πᾶσι πρόκειται· τοῦτ' οὖν ἐστὶ ὁ μάλιστα αὐ-
τῶν διακναίει πόν στόμαχον, ὃ γὰρ ἐξευρόντες ἐκεῖνοι τὰ
ἀλλόκοτα ἐκεῖνα, τὰ ἀσύμφωλα καὶ κακόμορφα, εἰσήγαγον,
ὥσπερ ὄρους, ταῦτ' αὐτὸς ἀνατρέψας, αὐτοῖς τε τούτοις καὶ
ἄλλοις πολλοῖς προειλόμεν ἐπὶ τὰ φιλοτιμότερ' ἡγήσασθαι·
ἐκ δὲ τούτων δεινὸν ἡγησάμενοι, εἰ ὁ νάνος ἐγὼ, ὡς φασί,
μείζω, ἢ κατὰ νάνον πρὸς τοὺς ἥρωας αὐτοὺς θαρρεῖν ἀπετάλ-
μῃσα, ψευδέσι λόγοις διαβαλεῖν με πρὸς τοὺς πολλοὺς ἐπει-
ράθησαν. Καί τοι ταῦτα μὲν, πάλαι ἦν αὐτοῖς, ὥσπερ ζέον-
τος θυμοῦ ἀναβράσματα· νῦν δ', οἶμαι, παιδευθέντες ὑπ' αὐ-
τῶν νῦν πραγμάτων, πάμπλου ἐκ παλινωδίας δοκοῦσιν, ὧν
ἐφρόνουν γράφοντες, ἀποστῆναι· καὶ γὰρ ἰδόντες εἶδον, καὶ
ἀκοῇ ὡς σάλπιγγος Τυρσινικῆς ἀκηκόασι, πρὸς ἃ τέως ἐτύγ-
χανον ἀμβλυώττοντες καὶ κωφεύοντες· ἴσασι γὰρ ἡμᾶς πεν-
τήκοντα μὲν χιλιάδων φοινίκων βίβλους νῦν τε καὶ πρότερον
πεπομφότας δωρεὰν τοῖς τῶν Ἑλλήνων σχολαίοις· ἴσως δ'
ἐτέρως, καὶ πλείους ἔτι προπαρασκευασμένους ἀναλώμασιν
ἡμετέροις ἐκδοῦναι καὶ ἐκδόντας πολλῶν ἐτῶν ἀγῶνας καὶ
πόνους, προσενεγκεῖν καὶ αὐτὰς τοῖς αὐτοῖς, ὡς ἀλγεινοτάτας
δήπου γε ἀλγηδόνας φθονερῶν ὀρθαλμῶν καὶ ἐλεγχόν συναι-
δήσεως ἀναίσχυντων συκοφαντῶν· καὶ ταῦτα μὲν ἐξ ὧν
συγγεγραφῶς τυγχάνω πρὸς ἃ δὲ ἐδίδαξα τί καὶ ἂν εἴποιεν·
ἐκ γὰρ τῶν διακασίων μοι περίπου μαθητῶν, οὗς ἐν πολλῷ
φρόνῳ καὶ καταδρομῇ τό γο πλείεστον κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ ἐ-
ξεπαίδευσα, τεσσαράκοντα μάλιστα· οἳ γε φανερώτεροί εἰσι
διδάσκαλοι, οὐδὲν τοῦ διδάξαντος ταῖς ἕξesi ταύταις ἀπο-
λειπόμενοί. Ταῦτ' οὖν αὐτοῖς πρὸς μὲν ἐκεῖνα εἰπεῖν τι ἐμ-
φράττει τὸ στόμα· ὑποθέσεις δ' ἄλλων ἀνεπαρκῶν ἐρευρί-
σκειν κινήσαντα, οὐχ ὅτι εἰμὶ, ἀλλ' ὅτι ποτ' αὐτοῖς ἡδύ-
μα εἶναι, τοῦτ' ἐποικυδομεῖν αὐτοῖς ἐξείκει. Νῦν δὲ ἄγα-

νάκει, ἐφ' οἷς ὁρᾷς με οὕτως ἀναξίως συκοφαντούμενον, εἰ-
δὼς τὰ τ' ἀνθρώπινα πάθη, ὅσον ἀκάθαρτα κεκρατηκότα
τυγχάνουσι, καὶ ὡς, πρὸς τὸν ἔχονθ' ὁ φθόνος ἔρπει· ἀλλ'
εὐχου τοὺς κεκρατημένους, τούτων ἀπαλλαγέντας ποτὲ, μεθ'
ἡμῶν στήναι πρὸς τὴν τοῦ γένους βελτίωσιν, Ἐρρώσο.

Ἰωάννην. (163.)

Ἐἰ ἀληθές, ὅτι ὁ χρόνος, πάνθ' ἀφαιρῶν, ἐν τῷ γήρα προ-
στίθῃσι τὴν ἐπιστήμην, εἰκὸς ἐμὲ σου ἐμπειρότερον εἶναι, ὡς
πλείω ἐν πολλαῖς μεταβολαῖς ἰδόντα τε καὶ παθόντα, καὶ
ταῦτα διδάσκοντα· δίκαιος τοίνυν ἂν εἴης πείθεσθαι, οἷς ἐρῶ·
ἀκούω γάρ σε νεωτερίζειν, διδάσκοντα παρ' ἃ τυγχάνεις ἀ-
κηκῶς παρ' ἡμῶν, ἐπὶ κανόσι κανόνας ἀηδεῖς ἐπιτεθείς τοῖς
μαθηταῖς, μηδὲν δέον, καὶ τούτους ἀναγκάζων ἀποστομα-
τίζειν, ὡς δεῖν πολλὴν ἀπὸ τούτων ἐσπαμένην αὐτοῖς τὴν
ἐπίδοσιν· μὴ σὺ γε, μὴ τοῦτο πάθος· ἀντὶ γὰρ ὠφελείας
βλάβος τοῦτ' αὐτοῖς γενήσεται αἴτιον, ἐς τὰ σχολαστικά
ταῦτ' αὐτοῖς ἀναλίσκομένου τοῦ τε πόνου καὶ τοῦ χρόνου· εἰ γὰρ
κανόνας γὰρ μόνους τοὺς ἀναγκαίους, καὶ ὧν ἄνευ οὐκ ἂν τις
οὔτε διδάσκων, οὔτε διδασκόμενος, οὔτε γράφει, οὔτε συντάτ-
τοι ὀρθῶς, τούτους γε διδάσκειν· τὰ δ' ἄλλα ποριστέον ἐκ
πολλῆς παρατηρήσεως ἐν ταῖς συγγραφεύσιν, ἐν οἷς ἡ γρημ-
ματικὴ μάλιστα διδασκτέα· ἐκ τούτων γὰρ ἡ ἕξις ἐγγίνεται·
ὅ τοίνυν τοῦ χρόνου οἱ διδασκόμενοι ἀναλίσκουσι μάτην,
ἀσύμβολους κανόνας ἀπὸ στήθους μανθάνοντες, καὶ ὅ μετ'
οὐ πολὺ εἶναι ἔπονται μάλιστα ληπτὰ, τοῦτο πρόσθετος αὐτοῖς
ἀπομνημονεύειν λόγους συγγραφέων καὶ ποιητῶν, ἐξ ὧν αὐ-
τοῖς ἡ ἕξις προσγίγνεται ἢς μὴ παρούσης, ἐπιστήμη οὐχ ὅτι
κατορθαῖτο. Ταῦτ' οὖν ποιήσας, αὐτὸς τε εἴση μετ' οὐ πολὺ

μάτην τὸ περὶ κανόνων ἐκλεπτουργήσας, καὶ τοὺς σεαυτοῦ μαθητὰς ἀξοντελῶν ἀπαλλάξεις ἀγώνων. Ἐρρώσο.

Α γ γ ε λ η

(164.)

Θαυμάζειν μοι ἐπέρχεται περὶ σοῦ, ὅτι ἅπαρ γνοὺς ἀδικεῖν με, ἀπὸ τῆς τοῦ Σωκράτους ἀρετῆς ἐπιχειρεῖς νοθεύειν, πολλὴν μου ἡκταγινώσκων δῆθ' ἔαν πλεονεξίαν, ὅτι ἀπαιτῶ, ὃ ὀφείλεις μοι δίδασκον· ἐκείνος μὲν γὰρ καλῶς ἐποίει, ἀμίσθι τοὺς νέους διδάσκων· ἀλλ' ἡμεῖς γε τῆς ἐκαίρου ἀρετῆς ἐσμὲν πολὺ ἀπολελειμμένοι καὶ τοῦτο μὲν ὁμολογοῦμεν, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἐν εἴημεν καὶ κακοί, ὡς μηδενὸς μηδὲν ἀφαιρούμενοι· τὰ δὲ ἐαυτῶν ἀπαιτοῦντες, δίκαια πράττομεν· σὺ δὲ, παρεισάγων Σωκράτην, καὶ τὴν Σωκράτους ἀρετὴν, πῶς οὐκ ἐμυθήσω πολλῶ πρότερον τὴν τοῦ Ἀριστείδου δικαιοσύνην, ἢν' ἔχης οὕτω βαθμηδὸν ἀναλθεῖν τῷ γε λόγῳ εἰς τὴν περιωπὴν τῆς Σωκρατικῆς ταλειότητος; ἔδει γὰρ σε δίκαιόν, πρῶτον γενέσθαι, τ' ἀλλότρια ἀποδόντα, εἴθ' οὕτως ἐπιμνησθῆναι εὐλόγως πρὸς ἡμᾶς τῆς κατὰ τὴν Σωκράτην ἐντελεχείας· ἀλλ' οὕτω φιλοῦσιν οἱ ἁμαρτωλοὶ τῆς γῆς ἀλλοτριᾶς ἀρετᾶς καλλωπίζεσθαι. Ἀλλ' εἰ θέλεις καὶ πρὸς ταῦτα γελοιότερόν τι ἀκοῦσαι· ἡμεῖς καὶ τὴν τοῦ Ἀριστείδου δικαιοσύνην ἐξ ἀρχῆς, ὅσον γ' ἐφικτόν, ἠσπασάμεθα· οὐδένα γὰρ μεμνήμεθα ἀδικήσαντες καὶ τῆς τοῦ Σωκράτους ἀκτημοσύνης οὐ πολὺ ἀπελείφθημεν, πλείους τ' ἀμίσθι, ἢ ἐμίσθως διδάξαντες· καὶ ὁ παρὰ τῷ εὐπρωτέρων ἐπραξάμεθα, καὶ ταῦτ' αὖθις εἰς τὸ κοινὸν ἀνυγλώκαμεν· εἰδ' ἀμειψώμεναι πρὸς ταῦτα, δεχθήτε τῆς Ἀθηνᾶς, ἥτις οὐδέποτε ὠφθῆ φιλοῦσά σε, νῦν γοῦν ἀφελεῖν ἀπὸ σοῦ τὴν ἐπιπράσθησαν ἀγλὴν, ὅπως εὐ γινώσκης ἡμῖν ἀγαθόν, ἡδὲ καὶ κακόν. Ἐρρώσο.

Τ ῶ Μάρκε φ.

(165.)

Διττήν τινα ὀνείρων ἐπιφοίτησιν ἡμῖν ὁ σοφὸς πεποίηκεν, Ὀμηρος· τοὺς μὲν γὰρ δι' ἐλεφαντίνης, τοὺς δὲ διὰ κερατίνης πύλης τοῖς ἀνθρώποις ἐφίπτασθαι.

• Διὰ γὰρ τε πόλιν ἀμεινων εἰσὶν ὀνείρων.

• Αἱ μὲν γὰρ κερατὶσι τετιύχονται· αἱ δ' ἐλεφαντι.

Ἐγὼ δὲ τὴν ἀφροσύνην μᾶλλον τοιαύτην φύσιν ἔχειν ὑπέειληφα· ἔστι γὰρ ταύτης ἢ μὲν παρεκτροπὴ τοῦ φρονεῖν, καὶ ψυχῆς παθούσης τι ἀποπλάνησις· ἢ εἶδη βαθμηδὸν ἐν ἀνέσει καὶ ἐπιτάσει πολλὰ ὅλον, παραπαίειν, παρανοεῖν, λυττᾶν, καὶ τὸ χεῖριστον μαίνεσθαι· ἢ δὲ ἐν τῷ παραλογίζεσθαι τὴν ἀποπλάνησιν ἔχει· τί γὰρ ἂν εἴη παραλογισμὸς, εἰ ἀφροσύνη ἐξ ἀγνοίας προσγιγνομένη; εἰδὲ τις καὶ ἰσχυρίζομενος τὰ τοιαῦτα ἐπιτηδεύει, τοῦτο δὲ ἔσχατης ἀντικρυς ὁρος τῷ σοφίζομένῳ φρενοβλαβείας· σὺ δ' οὖν δι' ἐκείνης μὲν τύχης ἀγαθῇ οὕτω διήλθες· διὰ δὲ τῆς ἐτέρας τῶν πυλῶν συγχνός ἡμῖν πάρει, οὐ μᾶλλον παραλογιζόμενος, ἢ καὶ σοφίζομενος τοῦσχανον· ὃ δὲ ἔστι τεκμήριον τοῦ μὴ βούλεσθαι σε ἀνθρωπικὸν εἶναι· Πρὸς ταῦτα τοῖνον ἔτι καὶ νῦν ὑποβοήμηγ' ἄν σοι ἔγωγε, τὴν ταχίστην τῆς τοιαύτης ἀπαλλαγῆναι κακοηθείας, εἰ βούλει οὐκλεῶς ἀναστρέφεσθαι τοῖς ἀνθρώποις· ἀλήθεια γὰρ οὐδὲν οὐδέποτε ἐβλάψεν τὸ δὲ ψεῦδος πολλάκις καὶ προσαπώλεσε. Ἐρρώσο.

Τ ῶ Διημητρί φ.

(166.)

Ἐγὼ δὲ ὡσεὶ κωφὸς οὐκ ἤκουον, καὶ ὡσεὶ ἄλαλος οὐκ ἐλάλει· τὸ στόμα αὐτοῦ, οὕτως ἐκιοφώθη καὶ ἐταπεινώθη.

ἐξ ἀγαθῶν· ταῦτα Δαεῖδ' ὁ ψαλμογράφος ἐφιλοσόφει, λόγῳ τε καὶ ἔργῳ· ὑπὸ τῶν πονηρῶν πολεμοῦμενος· ἡμεῖς δ' εἴτι κωφεύειν πρὸς φίλους τοὺς τῶν ἀνοήτων φληνάφους ἐγνώκαμεν, θαυμαστόν σοι δοκεῖ; καὶ τί ἂν εἶπες, εἰ καὶ πεισθέντες κατὰ τῆς παρειᾶς, καὶ τὴν ἑτέραν κατὰ τῆ ἐντεταλμένον παρέσχομεν, ὃ καὶ τῶν ἔξω ἄλλοι γε πολλοὶ, καὶ Σωκράτης τυπταθείς οὐκ ἠμύνετο, ὥσπερ ὑπὸ ὄνου τινὸς λακτιζόμενος; σὶ δ' ἔρεῖς καὶ περὶ Στεφάνου τοῦ πρωτομάρτυρος, ὅστις συγχοῖς βαλλόμενος λίθοις, καὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων ὀργὴν ἀμυνόμενος τῇ πράξει, ἔλεγε πρὸς τὸν σιωτῆρα, οὗ τὸ πάθος καλῶς ἐμιμήσατο, Κύριε, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν ταύτην· οὐ γὰρ οἶδας, τί ποιοῦσι; Ταῦτ' οὖν ἱκανὰ πείσαι σε μηκέτ' ἡμᾶς μέμψασθαι ἐνδιδόντας ἤδη τῇ τοῦ χρόνου φορῇ· οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἐστὶ τῆς ἐμῆς σιγῆς αἴτιον, ὅπερ ἔφη ἡ ψυχρότης τοῦ γήριος· ἀλλ' ὅτι ἐν γήρῳ γενόμενοι, φιλοσοφεῖν μεμαθήκαμεν, ὅπότε καὶ ἐφ' οἷς, νεώτεροι ὄντες τοῖς ὅπως δὴ ποτε ἐπηρεάζουσιν ἐπιζητούμεν, μεταμελεσάμεθα· ἐκεῖνα μὲν γὰρ ἔξαψις ἦν τοῦ πάθους· ταῦτα δὲ λόγος ὑπαγορεύει. Ἐρρωσο.

Τῷ Σταύρῳ. (167.)

Τὰ μὲν ὑμέτερα ἀμετάβλητα, καὶ ἀνεωτέριστα ἐφ' ἐκάτερα, καὶ διὰ τοῦτο, ὡς φῆς, λόγων τε καὶ γραμμάτων οὐ χρῆζοντα· ἐξ οὗ καὶ ἐς δεῦρο προῆλθέσοι σιωπᾶν· ἀλλ' οὐ καὶ τὰ ἡμέτερα τοιαύτην ἔσχε· τὴν τῆς σιγῆς αἰτίαν· ἀλλ' ὅτι κρείττω λόγου γενόμενα, τὴν τε γλῶτταν ἐπέσχε, καὶ τὴν γραφίδα κεκώλυκε· τρίτος γὰρ μὲν, οὗτος ἐν οἰκῇ ματι λυγρῷ τῷ κρύει πηγνύμενος, οὗ καταλύματος τυγχάνω μισθώσας· βία ἀποκλεισθείς, στρατιωτῶν κατασχόντων· καὶ νῦν ἔργῳ δάω βηλὶ ἀντιεξεκζόμενος, ἀπὸ ἀλλήλων οὐκ ἔχω τὴν τε

φαρμάκων ἐν ψυχρῷ τῷ περιέχοντι μηδὲν δυναμένων, καὶ τοῦ γήριος μηκέτ' ἀντιταίνοντος τῇ τῶν ἔξωθεν ἐπηρείᾳ· φεῦ τῶν κακῶν! οὐδὲν οὐκέτ' ἐν ἡδονῇ οὐδαμῶς· γένοιστό μοι μόνον ἅπαξ· ἐπιθεῖν τὰς Ἀθῆνας, καὶ αὐθημέρον μιχθεῖν τῇ γῇ· Ἐρρωσο.

τῷ αὐτῷ. (168.)

Ἰμασίῃ· ὁ τῆς Αἰγύπτου κρατῶν, ὁρῶν μὲν Πολυκράτην φίλον ὄντα, εὐδοκιμοῦντα αἰεὶ, ἐν οἷς ἐπεχείρει, ὑπορῶν δ' ἐν αὐτῷ τὸ τῆς τύχης πολύστροφον, πέμψας, τὴν φιλίαν ἀπέειπεν, ἵνα μὴ, φησὶ, πᾶσχόντι αὐτῷ ποθ' ὕστερον ἐκ Νεμέσεως, καὶ αὐτὸς κατὰ λόγον συναλγῇ τῆς φιλίας, ὅπόθ' ἡ τῶν πραγμάτων περιστροφή ἐπενέγκοι τυχὸν τὰ χεῖρω· μηδενὶ γὰρ τὴν τύχην ἐς τέλος εὐνοῦσαν διατελέσαι. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. Ἀλλ' ἐν ἡμῖν μήτε σὺ Πολυκράτης ὁ ὀλβιώτατος εἴ, μήτ' ἐγὼ τοσοῦτον φίλαυτός ὡς ὁ Ἰμασίς, ὥστ' ἀπειπεῖν δι' ὑπόνοιαν ἡντινοῦν, ἣν ἐκ πολλοῦ τυγχάνομεν παρ' ἀλλήλων· εὐράμενοι οἰκειότητα, ἐφ' οἷς ὑπόπτως δικάμειαι περὶ σοί, αἱ ἔτι ἐμφιλοχωρήσεις τοῖς βορειότεροις χωρίοις· ἀλλὰ τῆς φιλίας ἐχόμενος μάλιστα, μὲν ὡς τοῖς τῆς φιλίας καλῆκουσιν· ἐφ' ἐκάτερα· ἐφ' οἷς καὶ προάγομαί γε νοθεύσαι σε τοῦθ', ὅπερ οἶμαι βέλτιόν σου προβλέπειν· ἀξιῶ γὰρ καὶ δεομαι, μηκέτι ἐνταῦθα μένειν, ἀλλ' ἄμα ἤρι ἀπιθεῖν ἐς φίλην πατρίδα γαῖαν, τοὺς τέ σοι προσήκοντας καὶ φίλους ἐπισκεψόμενον, καὶ τὴν τῶν μακάρων πρεσβίσταν ὑγείαν ἀναληψόμενον· ὅπως μήτε σεαυτὸν, εἰς καχεξίαν τινὰ περιστὰς, ἀπολέσειας, καὶ ἐμὲ, τοῦτο παθὼν, συλλυπηθείας· καὶ τοσοῦτω γε, ὅτῳ καὶ μᾶλλον φιλῶ καὶ τιμῶ τὸν καὶ φίλτατον καὶ τιμιώτατον καὶ ὄγτα καὶ λεγόμενον Σταῦρον· καὶ ὅσῳ πλεῖστον

αὐτοῦ ἐλπίζω ταῖς Ἑλλησιν ὄφελος ἴσασθαι· ταῦτα δὲ ποιή-
σας, καὶ ἰδὼν τὴν πατρίδα, εἰ μὲν εὖ προχωροῖ μοι αὐτοῦ
παραμεῖναι, παράμεινον· εἰ δὲ ἐνοχλοῖ τὸ ἀπὸ τῆς τυραν-
νίας τῶν κρατούντων ἀγέρωχον, τὸς ἀποβλέψεις ἐπὶ τὴν ἐλευ-
θέραν Ἑλλάδα· ἐνθα καὶ πόρος σοι πρὸς τὸ ζῆν, ὥς εἶνός, καὶ
βίος ἄνατος καὶ γαλήνιος ἔσται, ἄλλως τε τῶν διδασκάλων
τῶν μὲν γεγηρακότων, τῶν δὲ καὶ ὅλως ἐκλελοιπότων· τὰ
δὲ ἀπὸ τῆς ὥρας αὐθις τί καὶ ἂν εἴποιμι;

- Ἐνθα δὲ δένδρεα μακρὰ πιφύκει τηλεθώοντα,
- Ὀχνοί, καὶ βοῖαι, καὶ μηλέαι ἀγλαὶ κάρποι,
- Συναῖτε γλυκεραί, καὶ ἐλαῖαι τηλεθώουσαι,
- Τάων οὐποτὲ καρπὸς ἀπόλλυται, οὐδ' ἐπιλείπει
- Κοίματός, οὐδὲ θέρευς, ἐπετήσιος· ἀλλὰ μετ' αἰ-
- Ζεφερίῃ πνέουσα, τὰ μὲν φύει, ἄλλα δὲ πέσσει·
- Ὀχνη ἐπ' Ὀχνη γάρ σκεῖ, μήλον δ' ἐπὶ μήλῳ,
- Δύτάρ ἐπὶ σταφυλῇ σταφυλῇ, σῦκον δ' ἐπὶ σύκῳ.

καὶ ὅλως ἐνταῦθ' ἡ πολυκαρπία ἐρρίζωται ἀλωή· ἐφ' ἣ καὶ
μακαρίζειν σε προάγομαι μάλιστα, ὅτε μετὰ τούτων καὶ αὐ-
τῆς τῆς Ἑλλάδος ἀπολεύσεις ἐλευθέρας ἐπὶ πολὺ· ἐγὼ δὲ
σφόδρα μεταμελῆμαι, τριάκονθ' ὅλοις ἔτεσί σου γενέσει
προηγισάμενος, ἃ διαττέλεκα ὡς ἐν τυραννίᾳ ἀνηλωκὼς
στυγερᾷ, πόπον ἀμείβων ἐκ τόπου, καὶ ἐξ ἔθνους ἐς ἔθνος
διωκόμενος ἕτερον· ἐξ ὧν οὐ τοῦθ' ὁ ἡβουλόμην, καὶ ὅπως,
ἀλλ' ὁ ἡδυνάμην ἐν πολλαῖς περικεραταῖς ἐκ μέρους τὴν πα-
τρίδα παραμυθεῖσθαι, τοῦθ' ὅπως ἐξῆν ἐν ταῖς διωγμοῖς εἰργα-
ζόμεν· νῦν δ' ἐλευθερωθείσης ἐκείνης, ὅποτε καὶ ἡδίων ἂν αὐτὴν
θεραπεύοιμι, καλεῖ με ὁ Χάρων, ἄλλοι δ' ἄλλους ἀγγέλους ἐπι-
πέμπων ὁ τρισηκτάρατος, ὠταλγίας τε καὶ ὀδονταλγίας, ὅτι
θαλμίας τε καὶ παντοίους συμβόλους· οἱ ἐπιόντες ἐν μέρει ἑκάστη
ἐκίσπέρχουσί με πρὸς κευθλῆσθαι· εἴς δέ τις ὁ τῶν ἄλλων

συμβολικώτερος· καὶ τοῖς σκέλεσιν οὐκ ἐπιπολῆς ἔδασκέ με,
ἄμφω παράλυσας τὰ γόνατα· Χρὶ δ' οὖν καὶ ἡλικία ἔτι
δραστήριος, καὶ λόγος τράνος, καὶ γλῶσσα· Νεστόρειος, καὶ
παιδεία βέβαιος· ἃ ἐν ἁλλοδαπῇ καταδαπανᾷ, τῆς πατρί-
δος διψώσης, οὐ θεμιτόν. Εἰ τοίνυν τὴν ἐμὴν συμβουλὴν ἔχειν
τι νομίζεις εὐλαχρινές, χάρισάμενός ἐτι καὶ νῦν, ἀκουσόν μου·
ἀγαθὴ γὰρ καὶ Ὀμήρου ἢ τοῦ φίλου παραίφασις· Ἐρρωσθί.

Τῷ Μανουήλῳ (169).

Οὐδὲν ἐν τῇ βίῳ τέλειδον ἐξ ἀρχῆς τοῖς ἀνθρώποις γεγέ-
νηται· καὶ δὴ καὶ ἡ πολιτικὴ μόλις νῦν σπεύδει ὅλαις δυνά-
μεσι τελειοῦσθαι· ἦν μὲν γὰρ ποτε πᾶν τὸ ἀνθρώπινον ὑπὸ
τύραννοισι, οἷς νόμος εἷς τὸ ἴδιον βούλημά· νῦν δὲ συμπρατ-
τούσης φιλοσοφίας, ἐξενίκησεν ἡ πότνια νέμεσις, τήντ' εὐ-
νομίαν τοῖς λαοῖς χορηγοῦσα, καὶ δικαιώματα τοῖς ἀνθρώ-
ποις, ἃ αὐτοῖς ὁ ποιητὴς τε καὶ πλάστης ἐνέθηκεν ἐξ ἀρχῆς,
ἀνακαλύπτουσα πανταχῇ. Γαλλία γὰρ μετὰ τὴν Ἀγγλίαν
(ἐκείνη γὰρ πρώτη ὁ τῶν τοιούτων ἀγίων ἀνάκειται στέ-
φανος) ἐπαναστάσα μετὰ πολλῶν καὶ ἐνδοξῶν κινδύνων
κατὰ πάντων τῶν Ἱγεμονίων, ἀπεσείσατο τὸν ζυγόν. Ἐκ δὲ
τούτου εὐτύχησαν καὶ οἱ Ἕλληνες, δέχ' ὅλα ἔτη γενναϊοτάτω
ἀντιστάντες φρονήματι· ἐπὶ δὲ τούτοις νῦν αὐθις οἱ Γάλλοι,
ἐφ' οἷς ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν, τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῖς περιλατῖν
ἐν μέρει πειρώμενός, τοῦτον μὲν ἐπαναστάντες ἐξέωσαν·
ἕτερον δὲ ἀντικαταστήσαντες, νόμοις, οἷς δεῖ πράττεσθαι
ἑκάστῳ, περιώρισαν. Ἐχομένως δὲ τούτων συνέβη τὸ τῶν
Βελγίων ἀνελπιστόν· οὗς νῦν ὀρώμεν οὐκ ἀκλεῶς κατορθω-
σάμενους, ὧν τυχεῖν ἐπιέμενοι, ἐκινδύνευσαν. Ἦδη δ' αὖ
καὶ τοὺς Πολωνοὺς ἐπαναστῆναι ἀκούομεν ἐπὶ Ῥώσους,
καὶ τὴν πρᾶγμ' αὐτοῖς δοκεῖ οὐκ ἀπ' ἐλαχίστων ὀρμηθῆναι.

ἐλπίδων. Ἀλλὰ τί ἂν κατορθοῖεν, εἴ ποίς ἂν, αὐτοὶ μηδὲν ὄν-
τες ἀριθμῶ πρὸς τὸν μέγιστον τῶν Αὐτοκρατόρων. πολλὰ
πλασίονι δυνάμει ἐπ' αὐτοὺς ἄνωθεν ἐπιόντα; ἐγὼ μὲν τοῦτ'
οὕτω βούλομαι σκοπεῖν, εἴτε καλῶς αὐτοῖς προχωροῖν, εἴτε
καὶ μή· ἐκεῖνο δὲ οἶδα, καὶ σφόδρα γε πέπεισμαι, ὡς μὴ δὲ
τὰ κάλῃ ἐν Περουπύλῃ, πέμπτον, ἢ ἕκτον ἔτος τουτὶ, συμβάν-
τα, μάτην τοῖς πράξασιν πέπρακται· τὰ γὰρ τοιαῦτα πάθῃ μᾶλ-
λον πρὸς τὸ μέλλον ταῖς ψυχαῖς ἐμφυτεύει, τῶν γνωμῶν ἐρεθίζο-
μένων, καὶ ἀνασκοπούμενων, ἃ εἰσι τοῖς ἔθνεσι δίκαια· τεκμή-
ριον δὲ οὐδὲ γὰρ ὁ ἀοίδιμος Ἰήγας, ὁ ἡμέτερος ἥρωας, ὁ πρῶ-
τος τοῦ ἱεροῦ πράγματός ποτε ἀρχηγέτης γεγεννημένος, κατῴρ-
θωσεν, οἷς, καλῶς ποιῶν, ἐπεχείρησεν, ἀλλ' οὐ καὶ μάτην
ἀπώλετο σὺν τοῖς ἀμφοῖν αὐτὸν φονευθεῖς, εἴ γε κατέλιπεν ἡμῖν
τοῖς ἔπειτα ἔγ γε ταῖς γνώμαις τὸ πρὸς ἐλευθερίαν σφριγᾶν,
ὁρμᾶν καραδοκοῦντας τοὺς καιροὺς ἀκοιμητῇ· ἐξ οὗ νῦν τὰ
δεύτερα ταῦτα, καθάπερ ἀπὸ σπινθῆρος ἐξ αἰθάλης, ἀνέθοραν
εἰς φλόγα ποιαύτην, ἢ παρὰ μικρὸν ἤλθε πᾶσαν τὴν Ὀθω-
μανικὴν καταφλέξει οἰκίαν· καὶ σοὶ ταῦτά φημι οὐκ ἀκηκοὺς,
ἀλλ' εὖ μάλα παρηκολουθηκώς ἐξ ἀρχῆς, μαθητὴς ἅμα καὶ
σύμφηρος ἐξ ἀρχῆς γεγεννημένος ἐκείνου· ὡς δ' αὐτως δὲ
καὶ τὰ Ἰσπανικὰ πρῶτον ὕστερον, καὶ τὰ Ἰταλικὰ, καὶ τοὶ ἐκ-
πεπτωκότα, ἀλλ' οὐκ ἂν ἀποσβέσειεν ὅλως καὶ τὸ ἐν ταῖς
γνώμαις τοῦ πλήθους ἐνσπαρὲν φιλελεύθερον φρόνημα· μάλι-
στα δὲ καὶ προσηύξησεν· καὶ οὐκ ἂν, οἶμαι, καὶν πάντα
ποιῶσιν οἱ τῶν ἐθνῶν μοναρχοῦντες, καὶν πολλαπλασιάσωσι
τοὺς στρατοὺς, τὴν τῶν πιεζομένων πρὸς τὸ εὐνομεῖσθαι βό-
λην βεβήως ἀνεσπόμεσαν· φύσει γὰρ καὶ πᾶν μὲν ὀργανι-
κόν, μάλιστα δὲ τὸ λογικόν τοῦτο ζῶον ὁ ἄνθρωπος σπεύδει
πρὸς τὸ τελειοῦσθαι καὶ σώζεσθαι. Ἀλλ' ἐπεὶ πολλῶν φάσις
ἔστιν, τὴν ἐλευθερίαν ἀνασώζουσιν· ἂν οὕτως τί δέ; ἐπ' ὀλίγω

σὺ, καὶ ὅλως προῖκα ἐβούλου; οὐκ οἶσθ' ὅπως καὶ στάχυν
οὐκ ἂν ἐβλάστησε, μὴ προσαπέντος τοῦ σπέρματος; τί οὐ
θαυμαστόν, εἰ καὶ ἡ πολιτικὴ διὰ τὴν μοχθηρίαν ἐνίων δι'
αἵματος τελειοῦνται; εἴτ' οὐδ' ἡ ζημία πολλή, ἐν μέρους
πρὸς τὸ ὅλον θεωρουμένη· ἴσμεν γὰρ παρ' Ἀγγλοῖς καὶ Γάλ-
λοις τὴν πλεῖστον φθόρον γενόμενον· ἀλλὰ νῦν γ' ὁρῶμεν τὰ
ἔθνη τὰ ὑπὲρ ἀμφοτέρων, νόμοις τε καὶ δυνάμει, πλούτῳ τε
καὶ σοφίᾳ, πληθεῖν τε καὶ τῇ ἄλλῃ· δι' εὐνομίαν εὐδαιμονίαν
πολλῶν τῶν ἄλλων προέχονταν· εἰκα δὲ καὶ τὸ θεῖον τῷ παντὶ
τὸν νόμον, τοῦτον ἐνθεῖναι, ἐνθ' ἀναθάλλει τὸ ὅλον, τῇ τῶν
ἐπὶ μέρους φθορᾷ τρεφόμενον καὶ σωζόμενον. Ἀλλὰ σοί γε τὰ
τῶν μοναρχῶν ἐλομένῳ νεωτερισμός, ὡς εἰκός, οὐκ ἀρέσκει,
καὶ διὰ ταῦτ' ἄρα δοκεῖ τοὺς ἐμοὺς μὴ παραδέχεσθαι λό-
γους. Ἄφες τὸ πάθος, ὦ βέλτιστε, γενόμενος σεαυτοῦ, καὶ
κρίνε ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ πράγματος φύσεως, ποτέρως ἂν μάλ-
λον εὐδαιμονοῖεν τὰ ἔθνη, βασιλευόμενά τε καὶ τυραννιούμε-
να, καὶ ὡς τὰ πρόβαθ', οὕτως εἰπεῖν, ἐς τὰς μάνδρας συνε-
λαυνόμενά, ἢ νόμοις σοφοῖς, τοῖς παρ' αὐτῶν συγκειμένοις,
διακυβερνώμενά καὶ σωζόμενά; τούτου δὲ καὶ τῆς αἰσθή-
σεως αὐτῆς φανεροῦ γιγνομένου, τό τε σὺν μοναρχικὸν φρό-
νημα ἐξελέγχεται, καὶ τοῦ μὲν δημοκρατικὸν μάλιστα βε-
βαιῶνται· τεκμήριον δὲ μέγιστον· ἡ γὰρ ἐν Ἀμερικῇ εὐνο-
μία ἅμα τε τὸν ζυγὸν ἀπεσεύσατο, καὶν ὀλίγω ἰσχυρὸν καὶ
εὐκλεές τὸ εὖνος ἀπέδειξεν. Ἐρρώσο.

Ἀρχιγένης. (170.)

Τέκνον Ἀρχίγενης, συχνὸς χρόνος ἐρῶν ἔξ ὅτου οὐδὲν ἀ-
κήκοα περὶ σοῦ· μᾶλλον δ' ὑφ' ὅτου καταλιπὼν ἡμᾶς, ἀπρο-
δοκῆτως ἀπῆρας, αὐτὰ σοῦ γράψαντος, οὐτ' ἄλλοθεν ποθὲν
ἡμῖν ἀγγελίας τινὸς ἠκούσης· καὶ τοι οὐκ ἐγρῶν, εἰδὼθ' ἡμᾶς

φιλοῦντας μὲν σε καὶ διὰ σὲ αὐτὸν, φιλοῦντα δὲ καὶ διὰ τὸν
σπῆρον. Λογίσθην τὸν καὶ συστήσανθ' ἡμῖν καὶ φιλοῦνθ' ὥς
εἰκός· ὅς καὶ νῦν ἐπιστείλας, ἡμῖν, ἀξιοῦ σύμπλουν μοι
καὶ σε γενέσθαι πρὸς τὴν τοῦ Βύζαντος· μέλλω γάρ (σὺν θεῷ
δὲ εἰρήσθω) κατὰ μῆνα Ἀπρίλιον ἀπαρῶ ἐς Αἴγιναν· κακεῖ-
θεν, αὖθις, εὖ παρασχόν, μετεβήσασμαι ἐς Ἀθήνας, ὅπου γε
λήξω ζῶν καὶ ἀλιώμεγος ἐν ἀλλοδαπῇ ἄλλοτ' ἄλλῃ. Ἐρῶ σοι

Τῷ Ἀάμπρῳ.

(171.)

Ἦλθ' ἤδη Πάριος παροδεύει, καὶ αἱ χελιδόνες, ὥς εἰκός ἐν
ἡρῇ, προσδύκιοι· πυνθάνομαι τοίνυν, εἰ μενεῖς, οἷς ποτ'
ἔγνω· ἐγὼ γάρ κατὰ μῆνα Μάιον ἀπαρῶ ἐς Ἀθήνας. Εἰ οὖν
ταῦτά σοι καὶ νῦν δοκεῖ, καὶ ἐρίεσαι ἔτ' ἰδεῖν τὴν Ἑλλάδα,
ἥδη ἐκ πολλῶν δακρύων γεγῶσεν ἐν εὐνομίᾳ, παρὶ ἧς καὶ
αὐτὸς οὐκ ὀλίγους ὑπέστης κινδύνους, παραλαβὼν τὰ πάντε
κίβωτια τῶν βιβλίων, κατέβηκε ἐς Γαλαζιον· ἐνθ' ὁμοῦ γε-
γόμενοι ἐν καιρῷ, συνεκπλεύσομεν· εἰδὲ σοι μετέδοξέ τι
ρίσταξον, πέρψον μοι ἐκεῖ τὰ βιβλία πρὸς Νικόλαον τὸν Ἰλυ-
κῆν· δεῖ γάρ δὴ καὶ ταῦτα γενέσθαι προσθήκην τοῖς φθά-
σαι, ἅτε δὴ σφόδρα τῶν τοιούτων τῆς Ἑλλάδος διψώσης,
καὶ τῆς νεολαίας ἀσμένως δι' ἀπορίαν ὑποδεχομένης τὰς
τοιαύτας γε δωρεάς. Ἐρῶ σοι

Τῷ Ἀνιήλῳ.

(172.)

Σήμερον ἔαρ μυρίζει, καὶ αἱ χελιδόνες ἄρχονται φθέγ-
γεσθαι· ἡ δ' ἐλευθέρα Ἑλλάς συνάγει πανταχόθεν τὰ ἑαυτῆς
φίλα τέκνα, ὥσπερ ὄρνις τὰ ἑαυτῆς νοσσία· ἐγὼ δ' ἦρος ὅσον
οὐπω φανέντος, ἀπαρῶ, ὥσπερ ἄλλος Ὀδυσσεὺς μετὰ τὴν
ναυαγίαν, τῆς τῶν Φαιάκων ποτὲ ἐπιβῆς, τὴν φίλην ἀσπα-

σόμενος· γὰρ οὐ γὰρ μικρὸν καὶ ἡμεῖς χειμῶνα ἐν πεν-
τήκοντά ὅλοις ἔτεσιν ἤδη, τῆς οἰκείας ἀποπλανηθέντες,
ὑπέστημεν. Τί οὖν ἔγνω· αὐτός; πότερον συναπαρῶ μοι εἰς
τὴν τῆς ἐπαγγελίας, ἢ προαιρήσῃ τὴν τῶν Αἰγυπτίων ἐνταῦ-
θα; ὁ οὐδ' ἐνδοιασθῆναι δοκεῖ μοι καλὸν, καὶ ταῦτα τῆς
πατρίδος νῦν μάλιστα ποτνωμένης χεῖρα λογίαν αὐτῇ
παρέχειν· καὶ γὰρ ἄχρεις διὰ γῆρας νῦν τυγχάνωμεν ὄντες,
ἀλλὰ τῷ γε λόγῳ τῶν νέων ἰσχυρότεροι γέροντες· καὶ γὰρ
ἡ κάμηλος, φασί, καὶ ψωριῶσα, πολλῶν ὄνων· ἐτι ἀνατίθεται
φέρτον. Ἐρῶ σοι

Πολυκάριπῳ.

(173.)

Λόγον μὲν οὐκ ἔχω εἰπεῖν ἀποχρῶντα· ἐκ δὲ τῶν ὑσέρων
καὶ πείρας ἀμφιλοφῶς πέσειν μοι, ὅτι πᾶς ἅγιος νῦν κατὰ
τοὺς ἡμετέρους χρόνους ἐστὶ τοῦτ' αὐτὸ κάκιστος ἄνθρωπος·
τοῦτο γὰρ ἐγὼ πείθομαι, καὶ τοὺς ἄλλους ἀξίῳ τὸ αὐτὸ ὡς
ἀξίωμα δεξασθαι· σὺ γὰρ, ὦ θαυμάσιε, ὁ ἐν νηστευταῖς θαυμα-
ζόμενος, καὶ τοῖς γύνασιν αἰεὶ οὕτω τὴν γῆν ἀράσων, τὴν ὡς
ἄχθος σε ἀρούρης βαστάζουσαν, ὥστε τοῖς συχνοῖς ἀραγμοῖς
κάτωθεν ὑποβρύχειν, οὐ παύῃ διαβάλλων ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτω-
λοὺς πρὸς τοὺς ἰδιώτας, ὅτι μηδὲν τῶν τοῖς τὸν μονήρη βίον
ἐλομένοις καθηκόντων φυλάττομεν· καὶ ἀληθῆ μὲν διαβάλ-
λων τυγχάνεις· οὐ γὰρ τὰ τῶν μοναχῶν μᾶλλον, ἢ τὰ τῶν
χριστιανῶν ἀσπάζεσθαι προειλόμεθα· ἀλλ' ἀδικεῖς ἄλλως,
ὥς ἀπὸ γνώμης πονηρᾶς ὠρμημένος· εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸ
αὐτὸ ἐσκοποῦμεν ἀμφοτέρω, δίκαιος ἂν εἴης καὶ μέμψασθαι
ἡμῖν, τὰ ἀσκητικὰ παραβαίνουσιν ἐπὶ σωτηρίᾳ· νῦν δ' ὑμῖν
μὲν τέλος τοῦ ζῆν ἡ ὑπόκρισις, καὶ τοῖς ἀπειροκάλοις ἐφ'
ἀγιότητι περιβλέπεσθαι, καὶ τούτου πλεῖον ἐπισωρεύειν ἀρ-

γύριον· ἡμῖν δ' ἐν καὶ μόνον ἀπλούστατον, τὸ ἐπιπόνως ζῆν ἐπ' ὠφελείᾳ κοινῇ· καὶ διὰ τοῦτ' ἴσως πῃ καὶ τὰς Λαυσαῖ· καὶ σου ἐντολὰς ἐδόξαμεν παραβῆναι· τοιοῦτοι μέντοι γε ὄντες, οὐ καυόμεθα σε θαυμάζοντες, καὶ τὰ κρείττω τούτων σοι συνευχόμενοι, μὴ μόνον τριήμερον διανύειν γηστερίαν, ἀλλὰ καὶ πενθήμερον ὅλως, ἵνα τάχιον ἡμῖν πένθιμος γενόμενος ἄγιος, πονηροῦ ἄχθους τὴν γῆν ἀπαλλάξειας. Ἐρρώσθω.

Ζήσω ἰατρῶ. (174.)

Συχνὸς ἡμῖν μεταξὺ ἐρῶν χρόνος, ἐξ οὗ οὐτ' εἶδομεν ἀλλήλους ἔτι, οὔτε μὴν ἄλλως γράμμασι γούν τὴν φιλίαν ἤρδεύσαμεν· αἴτιον δὲ τούτου, ὅσον γε τοῦμόν, οὐ μνήμης ἀπόλειψις, οὔτε συμφοραὶ μεταξὺ συνέχειαν ἔχουσιν, ἐφ' ἑαυτὰς τὴν προσοχὴν, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀπὸ τῶν ἐξω ἐφέλκουσαι· ἀλλὰ τὸ σὸν ἐν παραβύστῳ που Πιαρζίκιον, ἐνθα δι' αἰῶνος τὰς διατριβὰς προαίλου ποιεῖσθαι, αἰρετώτερον τὸ πολύχνιον τοῦτο τὸ βάρβαρον τῶν πολυανθρώποτέρων καὶ σοφωτέρων πόλεων κρίνας, καὶ ταῦτ' ἀνὴρ γενόμενος ἐν τοῖς μάλιστα τῇ τε ἄλλῃ παιδείᾳ καὶ τῇ ἱερᾷ τῶν Ἀσκληπιαδῶν τέχνῃ, δι' ἧς ἂν εἴης μάλιστ' ὠφέλιμος πλείοσι, δεύτερος οὐδενός. Νῦν δὲ Νεδέλκης ὁ ἐκ Φιλίππου πόλεως εὐπατρίδης ἐλθὼν ὧς ἡμᾶς, τὰ τ' ἄλλα σὲ εὖ ἀναίγγαιλεν ἔχειν, καὶ δὴ καὶ λόγον περὶ ἐμοῦ σοι πρὸς ἐκείνους γενέσθαι· τοῦτο δὲ ὑπερβαλλόντως με ἡσθῆναι, ἐποίησε· καὶ ἅμα πρὸς τὸ γράφειν ἐπ' ἑρβὲ ὁρμηθῆναι, ἐπαγγειλαμένου μοι ἐκείνου παραπέμψαι σοι τὰ γράμματα ἀσφαλῶς· ἴδὼν τέλος μάλιστ' αὖ πάλιν προσειπεῖν τὴν σὴν ἱερὰν κορυφὴν, καὶ ἀπλέρῳ προδασπάζεσθαι πόθῳ· ἔπειτα καὶ μέμφασθαι τι εἰκότως· μέχρι γὰρ τίνος ἀνέζη παρ' ἀνθρώποις διατρίβειν ἀπειροχάλοις, παρ' οἷς χάρις τε καὶ ἐπίδειξις οὐδεμία, καὶ ταῦτ' ἤδη τῆς

Ἑλλάδος εὐνομουμένης, καὶ πανταχόθεν καλλιεργουμένης καὶ αὐξομένης τῇ τῶν ἐξωθεν σύρρῃ ἐς Ἀθήνας, Ἑλλήνων τε καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγων; ὥστε ἐν ἔτεσιν εἴκοσι ἢ τριᾶκοντα ἀμιλλᾶσθαι εἰκὸς τὴν πόλιν ταύτην περὶ τῶν πρωτείων, τὴν ἀρχαίαν ἀπαξ ἀνασωσαμένην λαμπρότητα. Ἐγὼ μὲν οὐ μελόησας καὶ πέρυσιν ἐκὼν ἀπελαῖν, ἄκων ἀπεκωλύθην· ἀλλ' οὐκ ἂν καὶ τῆτες· ἅμα γὰρ ἦοι συνεκπλευσοῦμαι καὶ ἄλλοις οὐκ εὐαρίθμοις· ἄλλα τε γὰρ πολλὰ, ἀλλὰ καὶ Γρηγόριος ὁ Κωνσταντῆς, ὃν πύθω πολλῶ· οὐχ ἥττον, ἢ καὶ σὲ ἐφίλησα καὶ φιλῶ, ἐφελκεῖ με δαιμονίως. Εἰ τοίνυν καὶ σοὶ ταῦτά ἐστι φίλα, (πῶς γὰρ οὐ;) καὶ Ἀθηναῖσιν, ἐνθ' αἵ τε χάριτες καὶ αἱ Μοῦσαι γεννηθεῖσαι, ἐχόρευσαν, τὸ λοιπὸν διανύσαι τοῦ βίου, κάτιθι πανοικί, ὅπως μετ' ἀλλήλων γενόμενοι, πλείους καὶ κρείττους τοῖς ἐκ τῆς συνδιατρίβῃς ἡδονὰς πορίζοιμεθα. Ἐρρώσθω.

Κύρω. (175.)

Ὡς σφῆλερόν καὶ ἀπύστατον ἡ νεότης εἴκειν εἶναι ὑπὸ ζούσης φύσεως· καὶ τοῦτο πείρα μεμαθηκώς φημι· ἦν γὰρ ὅτε καὶ ἡμεῖς ταῖς αὐταῖς σοι αἰῶνις τῶν ἐπιθυμιῶν μετέωροι ἐφερρίμεθα, ἐλευθερίαν μὲν ἀρυγγίζοντες ἀδρᾷ τῇ φωνῇ, οὐ δ' ἐζητοῦμεν, ἠγνοοῦμεν τὴν φύσιν παντάπασιν, ὡς πολλὰς καὶ ὀλεθρίαις ἐκ τῶν σπαργάνων ἐτ' αὐτῶν προκατεilahμμένοι προλήψιν· οὕτως ἡ κοίσις γέννημά ἐστι τῆς φρονήσεως, ἦν ὁ χρόνος τ' ἄλλ' ἀφαιρῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐν τῇ γῆρᾳ προστίθεται· σὺ δὲ, εἰ βούλει, καὶ νέος ἔτι θαυμάζεσθαι παρὰ γέροντι (ὅν ἂν γὰρ καὶ τοῦτ' ἡ Σολομοόντιος τίλει μοῦσα, πολὺν τὴν φρόνησιν εἶναι φάσκουσα) λέγε, καὶ πᾶσι μὴ νεανικῶς, ὅπερ ἂν ἐπ' ἀκερίμνῳν ἔλθῃ γλῶτταν,

ἀλλὰ διελὼν τὰ πράγματα πρῶτον, ὥσπερ ἐστὶ καὶ τῇ φύσει, οὕτως ἀποφαίνου περὶ αὐτῶν· τρόπος γὰρ οὗτος ἀξιόχρεως ἀκριβώσασθαι τὴν ἀλήθειαν ἢ διαίρεσις· λέγε τοίνυν διακρίνας ὧδέ. Τῆς ἐλευθερίας ἢ μὲν ἀπόλυτος, ἢ δὲ σχετικὴ· κακείνη μὲν οὕτως, ὡς ἕκαστος βούλεται, ἐστὶ ζῆν, ἢ δὲ τοῖς πρὸς τὸν πλησίον καθήκουσι διορίζεται· ἐκείνη μὲν νειανικὴ καὶ ἀκαθέκτος, καὶ ὅλως ὀγκρατικὴ καὶ ὀλέθριος, αὕτη δὲ συνεστηκυῖα πρὸς ἑαυτήν, ἐμφρων τε καὶ δημαγωγική, ὡς ὁδηγὸς ἀπλανὴς ὑπάρχουσα πρὸς εὐδαιμονίαν· εἰς ἣν ἡ φύσις αὐτῇ, αἰσθῆσιν καὶ βούλησιν καὶ πράξιν ἐνθεῖσα, ἄγει ἕκαστον ἐπισπέρχουσα. Οὐκοῦν, εἰ ἀληθῶς ἐλεύθερος βούλει εἶναι, κἀντεῦθεν εὐδαίμων τό γε ἰδυνάτων, αἰσθάνου μὲν ἀπρολήπτως, βούλου δ' ἀνεπιλήπτως, καὶ πράττε λογικῶς ὅ,τι ποτ' ἂν εἰδῆς ἀληθῶς ἐσόμενον ἀγαθόν· ἐλευθερίαν γάρ οὐ τοῦτ' αὐτό ἐστὶ πράττειν, ὅ ἂν ἕκαστος ἐκ προλήψεως ἔχῃ· ἀλλ' ὅ, σύμφωνον ἐν τοῖς νόμοις, συνοίσει· πραχθὲν ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ· ἄλλως γὰρ ὁ ἀπὸ τῶν προλήψεων, ὡς ἔτυχεν, ὁρμὴν ἐπὶ τὸ πράττειν λαμβάνων, λανθάνει ἀντὶ τῆς ἱερας συγγιγνύμενος τῇ νεφέλῃ, ἐλευθερίαν μεταδιδώκων ψευδώνυμον, καὶ τῆς ἀληθοῦς εὐδαιμονίας ἀνατρεπτικὴν· καὶ οὐκ ἐστὶν ἀντίφασις, εἰ ταῦτά ἄλλως ὑπὸ τῆς ἀλογίας ἀγόμενα, εἰς τοῦναντίον αἴφνης ἀντιπερισπῶντα, ἀπερισκέπτως ἐκτραχιλίζουσιν. Ἐρρώσο, ὠφελῶν καὶ ὠφελούμενος.

Ἰωάννη. (176.)

Ἀγγελὴς ὁ σὺς ἀδελφός, ταῖς ἐπαλλήλοις ἰσως τῶν γραμμάτων ἐπιφοραῖς καταδυσωπηθεὶς, ἐδέξατο νῦν μόγις διαλύσαι τῶν διδάκτρων τὸ ὕψλημα, καίτοι καὶ τοῦθ' ἔχον μὲν οὐ· τριτημόριον δὲ· τὸ δὲ ὑπόλοιπον σοὶ τε προσηνέκειν φρεσίν,

καὶ τῷ σὺ ἀνεψίῳ Κωστάκῃ προσαποδοῦναι, ἵνα τριτημόριον, φησὶν, ἦτε ἕκαστος ἀποδόντες· οὐκοῦν εἰς σὲ νῦν ἤκει ἡ τάξις τῆς τοῦ δευτέρου μέρους κατὰ γε τὸν ἐκείνου λογισμὸν ἀποτίσεως· σὺ δὲ, εἰ προσεπιθείης καὶ τὸ ἰκνούμενον εἰς Κωστάκην ἐνδαστάχον γ' ὄντα, ἐκείνῳ τε τὰ δίκαια ἐσηπεποιτῶς, καὶ μοι κεχαρισμένος τὰ μάλιστα· καὶ γὰρ κακῆνος ὑστέρῳ χρόνῳ ἐπεδόθη μοι παρὰ τοῦ ὑμετέρου θεοῦ, ὥσπερ ἐπενθήκη τοῖς συμπεφωνημένοις. Ἐρρώσο.

Γρηγόριος. (177.)

Οὐ τοῦτ' ἐστὶν, ὦ βέλτιστε, θεὸν σέβειν τὸ τὸν ψαλτῆρα ὅλον ἐν βραχεῖ καταπίνειν· ἀδύλεσχος μὲν γὰρ πᾶς παρὰ τῷ θεῷ ἀποτρόπαιος· σοφὸς δὲ καὶ σιγῶν κατὰ γε τοὺς Πυθαγορικοὺς τιμᾷ τὸν θεόν· οὐ γὰρ γλῶσσα προηγουμένως τίμιον παρ' ἐκείνῳ, ἀλλὰ φρόνημα ἐνθεὸν καὶ νοερὰν συνάπτει αὐτῷ τὸν εὐχόμενον, καὶ θεοφιλῇ ἀπεργάζεται· ἀνάγκη γὰρ τῷ ὁμοίῳ χωρεῖν πρὸς τὸ ὅμοιον τοὺς μὴ βουλομένους ἑαυτοὺς ἀπατᾶν· καὶ τοῦθ' ἡμᾶς καὶ ἀλλαχῇ πολλαχῇ ἡ ἱερὰ ἐξεδίδαξε Μοῦσα, ἀλλὰ καὶ ἐν οἷς φησι, πνεῦμα ὁ θεὸς ἐστὶ, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. Ἐρρώσο.

Κωνσταντίνος. (178.)

Ἀκρατὲς ἔοικεν ἡ νεότης, καὶ οὐ μόνον τῆς τύχης παρούσης, ἀλλ' ἔτι καὶ ταῖς ἐλπίσιν αὐταῖς ὑπόπτερον καὶ μετέωρον· πλοῦτος γὰρ, εἴτε βέων, εἴτε καὶ ἐλπιζόμενος, οὐκ ἔα τοῖς τοιαύταις τὸν νοῦν μένειν ἐν τῷ καθιστώτι· τοιαύτη τοίνυν αὔρα δοκεῖ καὶ τὴν σῆλ, ὦ ταλαίπωρε, ἀνᾶρτιμάσαι ποτὲ ψυχὴν, μὴ βουληθέντος μήτε παρὰ σεαυτοῦ· ξυνιδεῖν, μήθ'

ὅφ' ἑτέρου διδαχθῆναι τὰ τῆς τύχης βουλευμάτων· διὸ καὶ
 νῦν εἰσπράττόμενος ἀποδοῦναι τὸ ὄφλημα, χαλεπαίνεις, καὶ
 ὤμους ἀποκαλεῖς τοὺς τὰ ἑαυτῶν δικαίως εἰσπράττοντας·
 καίτοι ὦμους καὶ ἀδίκους τοὺς τ' ἀλλότρια ἔχοντας καὶ μὴ
 ἀποδιδόντας προσαγορεύειν εἰώθαμεν. Σὺ δ' οὖν ἀποτίσας
 τὸ ἀλλότριον ὡς τοιοῦτον, παραμυθεῖς σεαυτὸν λοιδορούμενος·
 ὅτω καὶ ὅ,τι βούλῃ· καίτοι ἄμεινον ἂν καὶ δικαιότερόν γε
 ποιήσεις, εἴγε σεαυτὸν τὰ δίκαια μέμψῃ, ὅτι εὐνοοῦσάν σοι
 τὴν τύχην, μὴ περιποιησάμενος τὰ εἰκότα, ἀπεσέβησας
 σεαυτοῦ· ἔδει γὰρ κατὰ τὸν Δημόφρον, καθάπερ οἱ ἐν εὐδία
 πλῆστοι καὶ τὰ πρὸς χειμῶνα ἑτοίμα ἔχουσιν, οὕτω καὶ σε,
 εἴγ' ἐφρόνεις, ἐν εὐτυχίᾳ τὰ πρὸς τὴν ἀτυχίαν προμηθεύσα-
 σθαι βοηθήματα.

Χωριστικὴν (179.)

Τὴν τῆς σῆς γυναικὸς πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἐφ' οἷς πρὸς
 τοὺς ἑαυτοῦ μαθητὰς κέχρηται παρρησίᾳ, ὁ μηδεὶς δῆθεν
 καὶ ἀάγερής πρὸς τοὺς εὐγενεῖς ὑμᾶς καὶ εὐδαίμονας, μαθὼν
 δυσπρόσοφον, μετὰ τινος ἱστορίας καὶ γὰρ πρὸς σέ, ὁ μηδεὶς,
 εἰ βούλει, καὶ οὐδαμινὸς τοὺς λόγους ποιήσασθαι βούλομαι.
 Φαινελὼν, φασὶν, ὁ σοφώτατος τῶν Γάλλων διδάσκαλος,
 ἐμπιστευθεὶς τὴν παιδείαν τοῦ παιδὸς καὶ διαδόχου Λουδο-
 βίκου τοῦ τεσσαρακαιδεκάτου, μέχρι μὲν τινος ἐδόκει τι καὶ
 κατορθοῦν· ἐπειδὴ δὲ πρὸς ὕστερον διαφθαρεῖς ὁ μαθητὴς ὑπὸ
 τῶν κολάκων (πρηνεὲς δὲ τὸ κῆρυμα τοῦτ' ἐστὶ καὶ ὀλέθριον,
 παρ' ὑμῖν τοῖς εὐδαίμοσι, καὶ πολλὴν, οἷον λύμην τῷ ὀφθαλ-
 μῷ, ἐπιφέρει τὴν νόσον τοῖς ἥθεσι) ἤρξατο ἀφηνιάζειν τῆς
 τοῦ καθήκοντος παραγγέλμασι, καὶ τελευτῶν ἀπέπεν ἀπη-
 ρυθριακῶς τὴν εὐπείθειαν· μαθὼν γὰρ, φησὶν, οἷός μὲν ἐγώ,
 ὅλος δὲ σὺ, οὐδέ τίς ἂν ἀναξίως σοὶ κατὰξιώσαιμι πείθεσθαι.

Ταῦτ' δ' ἀκούσας ὁ Φαινελὼν οὐκ ἔνευ μὲν ταραχῆς, ἀλλ'
 οὖν ἀπάθειαν πρὸς τὴν παρούσαν φλεγμονὴν τοῦ παιδὸς.
 ὑποκρινάμενος ἔξωθεν, οὐδὲν ἀπεκρίνατο· τὴν δ' ἐπιούσαν
 πόρρωθεν προπαρασκευάσας τὴν ψυχὴν ἐκείνου πρὸς τὴν
 θεραπείαν εὐάγων, τὴν τε λύμην τῶν ὀφθαλμῶν ἥρεμα πε-
 ριελὼν, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς ὄνημα εὐστόχως ἐκπνευματώσας,
 ἐπάγει τὴν ἴασιν καὶ φῆσιν. Πέμνησαι, ὦ παῖ, οἷα χθὲς
 καταθρασυνάμενος, ἀπεσφενδύνησας ἐπ' ἐμέ; ἔφης γάρ, ὡς
 οὐκέθ' ὑπεῖξεις ἐμοί, οὐδ' ἀκούσεις τῶν ἐμῶν παρρηγιών-
 των συνήθως· οὐ γὰρ ἄξιον βασιλέως υἱὸν ἰδιώτη πείθεσθαι
 διδασκάλῳ· καὶ ταῦτα μὲν σύ γε ἐμοί δὲ τί ποτὲ οἷον προ-
 σήκειν ἀπαντῆσαι πρὸς τούτα; ἄρ' οἷσθ' ὅσῳ ἐγώ σου πρὸς-
 χῶ τοῖς πᾶσι; σὺ μὲν γὰρ ἐπὶ τῷ γενεῖν εὐκλεῖς μέγα φρονεῖν
 ταῦτόν ποινὴν ἀνεήτω ἀνθρώπῳ γαυριῶντι, ὅτι νεφέλη ἐξ οὐ-
 ρανοῦ ἐπὶ τοῦ ἀγροῦ αὐτοῦ ἐγχυθεῖσα, ἐνεποίησεν αὐτῷ εὐ-
 φορίαν, ὅποτε τῷ ἐκ γειτόνων οὐδὲ σταγῶν ἐνέσταξεν ὕδατος.
 ὃ γὰρ τοῖς τῶν προγόνων ἐγκαυχώμενος εὐτυχήμασι τί ἄλλο
 ποιεῖ; ἢ ἀλλοτρίαις προκίρῃσιν ἐγκαυχᾶται, καθάπερ ἐκεῖ-
 νος τῆς νεφέλης τῷ εὐτυχήματι· ἢ γὰρ ἀρετὴ, ἐφ' ἣ δειὶ καὶ
 μόνῃ μέγα φρονεῖν, προσωπικόν τι εἰσὶν ὄν πλεονέκτημα·
 καὶ ἀνδραγαθία, οὐ πατραγαθία προσαγορεύεται κατὰ γοῦν
 τοῦτο μή σου προῖχειν ἐμὲ πολλῶ· οὐδ' αὐτὸς ἂν εἴποις,
 εἴγε μάθοις, ὅτι δύο ἐκείνα χαρκτηρίζει ἀνδρὸς ἐκάστου.
 ὑπεροχὴν, παιδείαν καὶ εὐποιᾶν· τὸ μὲν, τῶν γνωστικῶν δυ-
 γάμεων τῆς ψυχῆς τὸ σέλειον βεβαιῶν· τὸ δὲ, τὴν πρᾶξιν
 αὐτὴν τῆς ἀρετῆς εἰσηγούμενον, ἐν οἷς αὐτὸς πολλοῖς σφρί-
 νοις ἐμοῦ ἀπολαίπῃ· ταῖς τε γὰρ γνώσεσιν εἰμὶ πλουσιώτε-
 ρος, καὶ ταῖς εὐποιῇαις, αἷς διατελῶ βελτιῶν· τοὺς ἐμοὶ προ-
 σιόντας, πολλῶ γε ὑπέρτερος· ὧν τε γὰρ ἀκήκοας παρ' ἐμοῦ,
 μικρὰ τινα εἰσὶ σπέρματα ἰδεῶν, καὶ ἃ ἂν ἀκούσης ἐπιπλη-

λαστονίτι μέρος ἂν εἴη, ὃν ἐγὼ ἐμαυτῷ διὰ βίου συνείλεγμα
περὶ τοῦ εὖ ποιεῖν αὐθις· οὐδέπω οὐδὲ τὴν ἀρχὴν μετ-
μελέτηκας, μήπω σοι συγχωρούσης τῆς ἡλικίας. Ταῦτ' οὖν,
ὦ μεράκιον, νῦν γε καταμαθὼν, μετάμαθέ σου τὴν τύφον, καὶ
τίμα μὲν, ὡς εἰκὼς, τοὺς περὶ πλείστου ποιουμένους σε ὠφε-
λεῖν· ἀπόθου δὲ, ὅσα καὶ κῆρα μέλαιναν, τρὺς ἀνατροπέας
καὶ λυμαῶνας· ὧν οἱ λόγοι κατὰ Δημόφιλον εἰκόσι γραπτῇ
πανοπλίᾳ, τέρψιν μὲν ἔχοντες, χρεῖαν δὲ οὐδεμίαν παρέ-
χοντες.

Καλὸ δέ τοι ἔρτα· οὐ δὲ ἐνὶ φρεσὶ βάλλει σῆσι.

Μάρκος Λυφῆλιος ὁ μέγιστος καὶ ἄριστος τῶν Ῥωμαίων,
βασιλεὺς καὶ φιλόσοφος, ὁ μόνος πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ καὶ
τῶν ἔπειτα.

* Ἀμφοτέρων βασιλεὺς τ' ἀγαθός, κράτερός τ' αἰχμητῆς.

γεγονώς, ἴσα καὶ θεοὺς τοὺς διδασκάλους ἐτίμα· ἀνδριάντας
γὰρ αὐτοῖς καὶ εἰκόνας πρὸς τοῖς θεοῖς ἰδρυσάμενος, κοινῇ
ἀμφοτέροις τὰς θυσίας ἐτέλει· ἴσως γὰρ παρ' ἀμφοτέρων
οἰόμενος τὰς εὐεργεσίας λαβεῖν, παρὰ μὲν τῶν τὸ ζῆν καὶ τὰ
πρὸς τὸ ζῆν, παρὰ δὲ τῶν τῷ εὖ ζῆν καὶ τὸ ὀρθῶς συλλογί-
ζεσθαι, ἴσως ἡζίου καὶ τὸ εὐγνωρὸν αὐτοῖς ἐπιδείξαι· καὶ
ἄλλως ἄτοπον δοκῇ τῇ ὑπερβολῇ τὸ τέτολμημένον· τῶν δ'
αὐτεκόντων δῆλον, ὅτι δεύτερον ἐποιεῖτο λόγον· ἀπὸ γὰρ
τύχης ἔφη καὶ ἐξ ἡδονῆς τὸ πλεόν, ἢ ἐκ προαιρέσεως αὐτοὺς
τυγχάνειν ἐκείνους τεκόντας. Τούτοις μὲν οὖν ὁ σοφὴς ἐκεί-
νος διδάσκαλος ἐπειρᾶτο ἐκπνευματῶσαι, ὥσπερ ἀσχοῦ τὸ
τοῦ μείρακος εὖ σημά· ὧ λαοὶ τε ἐπιτραπήσεσθαι ἡμελλον,
καὶ πολλὰ μέλῃσιν. Σὺ δέ μοι νῦν γενοῦ ἄλλος Μάρκος,
τιμῶν, ὡς εἰκὼς, οὐς ἐπέστησας τοῖς σκευτοῦ παισὶ διαμορ-

εἶσαι αὐτοῖς τὸ ἔτι δύσμορφον ἄγαλμα, τῇ τῶν λόγων
σμίλῃ ἀποσμιλεύοντας αὐτοῦ τὰ τραχέα καὶ ἐκφυλά· οἶσθα
γὰρ, ὡς ὤλην αὐτὸς ἐγέννησας ἀσχημάτιστον, πλαστοουργοῦ
διομένην· τὸ δὲ γύναιον ἔα χαίρειν, οἷς χαίρειν πέφυκε· μή-
τηρ γὰρ δίκην πιθήκων τῷ τοῦ σώματος ἐναγᾶλλεται κά-
λει· τὸν δὲ πατέρα, εἴγε φερωνύμως βούλῃτο ταύτην φέρειν
τὴν προσηγορίαν, ἀπὸ τῆς ψυχῆς τῶν παίδων δεῖ λαμβά-
ναι τὰς εὐφροσύνας. Ἐβρώσο.

Κ Ὑ Ρ Φ. (180.)

Τέκνον Κύρε, εἰδώς, ἡ μᾶλλον παρ' ἡμῶν πολλάκις ἀκού-
σας, ὡς σπάνιον τελείαν φρόνησιν, τοῦτον δὴ τὸν τῶν ἀρε-
τῶν λαμπτήρα καὶ ἄδηγόν, ἐν νέις εὐρεῖν, φύλαξαι, ὅπως
μὴ συνδιατρίβων συμφοιτηταῖς ἀκαθέκτοις καὶ διεφθορόσιν,
ἀπρίσῃ τί τῆς ἐνούσης αὐτοῖς μοχθηρίας· δεινὴ γὰρ ἡ νόσος
καθάπερ καὶ τὰ θρέμματα πάθος ἐπιδημικόν, ἀναπιμπλάναι
πᾶν τὸ καθαρῶς προσιόν· εἰσὶ δ' ἐν ὑμῖν πολλοὶ, οἱ ὑπὸ τῶν
ιδίῶν παθῶν ἀγόμενοι καὶ φερόμενοι, συγκατασπᾶν καὶ τοὺς
εὐηθεστέρους κατὰ τοῦ πρανοῦς πολὺ τὸ προσαγωγὸν παρε-
χόμενοι πρὸς ἀπάτην, ἐλευθερίαν, καὶ τοιαῦτα προῖσχύμε-
νοι· δελεάσματά· ὧν τὸ τέλος οὐκ ἴσασιν· οὐδ' ὅσα μὲν ἐκ
τούτων ἐν τῇ βίῳ συνέβησαν τραγικώτατα· χρηστὸν δὲ μό-
λις ἂν ἴδοις πῇ ἐν γωνίᾳ, ὥσπερ δι' ὀμίχλης, καὶ τοῦτο σφό-
δρ' ἀμυδρόν· ὁθεν τὸ Εὐριπίδειον.

* Πολλὰ γὰρ πολλοῖς συμφορὰ· βροτῶν.

* Μορφαὶ δὲ διαφύρουσιν· ἐν δ' ἂν τύχῃς.

* Μόλις ποτ' ἐξεύροι τις ἀνθρώπων βίον.

Ἐλευθερία μὲν γὰρ ἱερὸν, καὶ δῶρον οὐρανόθεν, καὶ τὸν ἀν-

θρώποις πρὸς εὐδαιμονίαν· δεῖ μὲν τοίγε τοὺς δεχομένους, καρδίαν καθαρὰν κεκτημένους, παραφυλάττειν ἐκείνην ἐν αὐτῇ, ὡς ἐν ἀλαβάστρῳ· ἄλλως δέ,

*Μύραν δοχεῖον σαπρὲν οὐ πιστεύεται.

Πρὸς γὰρ τῷ ἄξυντελῇ γίνεσθαι, καὶ πολλῶν κακῶν ὑπάρξει τοῖς οἰομένοις αὐτὴν ἔχειν, μὴ ἔχοντας· πολὺ γὰρ τὸ κατωφερὲς πρὸς κακοδαιμονίαν ἵσχει, ἐπειδὴν ἀπολύτως ἐμπέση εἰσὶ, καὶ ἄνευ φρονήσεως, ὥσπερ εἴρηται. Καθαρτέον τοίνυν, πρῶτον ἑαυτοὺς, καὶ ἀγνιστέον, ὡς ἐν ταλειτῇ, ἀπὸ τῶν παθῶν· εἴθ' οὕτως εἰσιτιτέον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, τὰ ἐκείνης μυηθησομένους μυστήρια· ἐν οἷς μόνοις ἔξεστι τελείαν εὐδαιμονίαν ἀσκεῖν· φιλοσόφου γὰρ ῥᾶσις οἴκοθεν, φησὶν ὁ Ἐπίκτητος, ἐπ' ἀμφοτέρω, ἢ εὐδαιμονεῖν, ἢ τευχεύειν κακοδαιμονεῖν. Ἐρρώσο.

Τ ῶ αὐ τ ῶ. (181.)

Ἀμφοτέρω μὲν καλὸν γράμματα μαθεῖν, καὶ μαθόντα νῦν ἔχειν· εἰδὲ θυεῖν θάτερον, αἰρετώτερον· πολλῶν ἂν εἴη τὸ δεύτερον· πολλοὶ γὰρ εὐφρίαν παρὰ τῆς φύσεως εὐτυχήσαντες, καὶ ἐπ' ἀγαθῷ διὰ χρηστότητα τρόπων καὶ ἄνευ γραμμάτων ἐκείνη χρησάμενοι, αὐτοὶ τε ἰδίᾳ ἄριστα διαβίωσαν, καὶ τῷ κοινῷ πολλῶν ἀγαθῶν ἐγένοντο αἵτιοι· ἐφ' οἷς γε πολλοὶ εἰκόσι τε καὶ ἀνδράσι, καὶ ἄλλαις τιμαῖς, ἃ τοῖς οὐ ποιουσὶν ἐστὶν ὀρεϊλόμενα, πᾶρὰ τῶν ἐθνῶν ἐτιμῆθησαν· τῶν δὲ σὺν οὐδενὶ νῦν μαθόντων σοφίσματα, οἱ μὲν αὐθελκαστοὶ· τινες καὶ ἰδιόρρυθμοι δι' ἄγνοιαν πρὸς τὰ ἔξω γανόμενοι, οὐδὲν ἀπώγαντο τούτων, ἰδιῶται διαβιώσαντες· οἱ δ' αὖ ἐπὶ ἐκείνους ἐπαρθέοντες, ὡς πολλῶν τῶν πολλῶν διαφέροντες, καὶ πᾶρὰ βολιώτερον ἐμπεσόντες τοῖς πράγμασι, οὐχ ὅπως σφᾶς

αὐτοὺς ἔβλαψαν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων πολλοὺς πρόσσπευσαν· οὐδεμίᾳ γὰρ ἀρετῇ ἄνευ φρονήσεως ἐστὶν αἰρετὴ, τῆς εὐθείας ἐκπίπτουσα. Τί δέ μοι βούλεται ταῦτα; οὐδέν σε χρὴ διδαχθῆναι, εἴγε μέμνησαι, ὦν σοι πρῶτὴν ἐπέστειλα Ἐρρώσο.

Μαργαρίτη. (182.)

Ἄλλοι αὖθις ἄλλοι λόγοι, οἱ πλείους δὲ μοχθηροὶ, οἱ κῆμοῦ πως καθάπτονται, ὡς διδάξαντες, λέγονται περὶ σοῦ καὶ μοι δοκεῖ, ὡς ἄλλος Ἀριστοτέλης, παρρησίᾳ σεαυτῷ, ἀπολακτίσαι τὸν διδάσκαλον, ὥσπερ πῶλος, τοῦτο δὴ, ὁ ποτε Πλάτων ἐπ' ἐκείνον ἐτόξευσεν· ἐχρῆν δ' οὐχί, ἄωρον ἔτι ὄντα καὶ ἀκατάρτιστον πρὸς ὁ ἀποπειρᾶ πτερυγίζειν, πτερὸν στεγανὸν καὶ δραστήριον μήπω ἐκφύσαντα, καὶ ταῦτα πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ μετέωρα, ὧν ἡ γνώσις μόλις ἐν γῆρα πλήρης προσγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις. Απορεῖς γάρ, φασιν, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀνδραγαθίῃ ἐπὶ περιουσίᾳ σφίρας, διὰ τί ποτε, λέγων, ὁ Θεὸς τὸν μέγαν τοῦτον δεδημιούργηκε κόσμον· διὰ σὲ τὸν ἀγνώμονα, ἵνα μὴ εἴπω ἀμαθῆ, καὶ σκαιὸν, καὶ εἴτι τούτων χειρόν ἐστίν, οἷον ἐκφράσαι ἀξίως σύμπασαν ἅμα τοῦ λόγου τὴν ἀτοπίαν. Τέως δ' οὖν εἰ μὲν ἤδεν ἐθέλοντάς γε ἐρεσχαλοῦντάς σε τὰ τοιαῦτα, αἰγλήν θ' ἤγον· λόγος γὰρ οὐκ ἂν ἰσχύσειε πρὸς τομῶντι τῷ πῆματι· ἐπειδὴ δὲ οἶσμαι, ὡς ἐξ ἀγνοίας, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐξ ἀκαίρου φιλοτιμίας πρὸς τοὺς ἀπλοϊκώτερον ἔχοντας, ἄλλος χαλμωνεὺς αὐτεχειροτόνητος καταστάς, τοιαῦτα ἀποσφενδονᾷς πρὸς τὴν Πρόνοιαν, πειράπτεον ἡμῖν εὐρεῖν τὸ πλανώμενον, καὶ ἐπ' ὧμων ἀράμενους, συναγαγεῖν τοῦτ' εἰς τὴν μάνδραν, εἴγε δυναίμεθα· ἐνθα τὰ ἀπὸ τοῦ λόγου, ὡς εἰκὸς τῶν τραύμασιν αὐτοῦ ἐπιθήσομεν φάρμακα. Ἔσται δ' οὖν ὁ λόγος ἡμῖν νῦν οὐκ ἀπὸ τῶν ἔσω,

τῶν ἀδύτων καὶ μυστικῶν, ἐν οἷς πίστις μόνη παντὸς λό-
γου κρείττων· χαλεπὸν γὰρ ἴσως ἐντεῦθεν σε πείσαι· ἀλλ'
ἐξ αὐτῆς τῆς φιλοσοφίας, ἐφ' ἧς μάλιστα δοκεῖς γαυριᾶν·
ὁμολογεῖς τοιγαροῦν· (τί δ' οὐχί, φιλόσοφος ὢν;) ὅτι ἅπας
ὁ διάκοσμος οὗτος ἐξ αἰτίων καὶ αἰτιατῶν ἐστὶν ἀλληλένδε-
τος· ἀλλ' εἰ τοιοῦτος, πῶς οὐ συνομολογεῖς, ὅτι καὶ ἕκαστον
τῶν ἐν τούτῳ δι' ἄλλο τι ἐστὶ γεγονὸς, ἢ ἐχρῆς ἐντεῦθεν
συνιδεῖν τὸ, δι' ὃ ἕκαστον παρήχθη ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀρχι-
τέκτονος, ὅπερ δοκεῖς ἀγνοεῖν; οὐδὲν γὰρ αὐτὸ δι' αὐτὰ
τυγχάνει γενόμενον· ἀλλ' ἐν ἕκαστον ἑτέρῳ τῷ, ὑπὸ τῆς
προνοίας παραχθὲν, συντελεῖ πρὸς τὸ σῶζεσθαι αὐτίκα γὰρ
ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου πλανήτου ὁρῶμεν, τὰ μὲν, ἄψυχα ὅλως
ὄντα καὶ ἀνοργάνιστα· τὰ δὲ, ὀργανικά, καὶ βαθμῶ ἐκείνων
ἕξως ὑπερέχοντα· τούτων δ' αὖ τὰ μὲν ἐστὶ φυτὰ· τὰ δὲ
καὶ συναίσθησιν εἰληχότα, ζῶα καλεῖται· τούτων αὖ πάλιν
τὰ μὲν ἐστὶν ἄλογα, τὰ δὲ καὶ λόγον κεκλήρωται. Τούτων
οὖν ἕκαστα, ἵνα ἡ τῆς φύσεως αὕτη σειρά συναρμολογηῖτο
εὐρύθμως, ἐν μὲν τοῖς, ἐπικοινωνοῦσιν ἀλλήλοις· ἐν δὲ τοῖς,
διαφέρονσιν· οἷον, τὰ ἄψυχα ταῦτιζόμενα τοῖς φυτοῖς, ἢ
ὕλης μετέχουσι, διαφέρουσι τῇ τοῦτ' αὐτὸ ὕλη ὄντα μεμορ-
φωμένη, ἐλλείπεσθαι ὀργανώσεως, ἐν ἧς ἐκεῖνα τῇ τῶν ὑγρῶν
κυκλοφορίᾳ γεννᾶται, τρέφεται, αὔζεται, θνήσκει· ἐξ ὧν αὖ-
τοῖς προσγεγέννηται τὸ ἔμψυχον εἶναι. Ταῦτα δ' αὖ τὰ φυτὰ
τῷ μὲν διωργανισμῷ ταῦτά ἂν εἴη τοῖς κτήνεσι μάλιστα·
πλήν ὅτι ἐκεῖνα καὶ συναίσθησιν τυγχάνει πεπλουτηκότα
παρὰ τῆς φύσεως, δι' ἣν τὸ ζῶα εἶναι κεκλήρωται· ὃ καὶ
πρὸς τὸν ἄνθρωπον κοινὸν ἔσχεν· ἀλλ' οὗτος ὑπερέχει· πάν-
των τῷ λογικῷ· εἴγε πάντα ταῦτα κεκτημένος ὁμοίως ἐκεί-
νοις, πλεονάζει τῷ λόγῳ· ὃν ὑπερένω πάντων ἐκείνου κεκλή-
ρωται· Ὅρα τοίνυν τὸν τῆς φύσεως εἶρηδον ἐν τούτοις, ὅπως

ἔχει, καὶ τὸ τέλος αὐτὸ, δι' ὃ δεδημιούργηται ἕκαστον, ὃ
προσποιεῖ ἀγνοεῖν, ἵνα τις ταῖς πολλοῖς δόξῃς εἴναι· τὰ μὲν
γὰρ ἄψυχα συντελεῖ τοῖς ὀργανικοῖς πρὸς τὸ ζῆν· ἐκ γὰρ τοῦ
ὕδατος καὶ τῆς γῆς αὐτοῖς ἐστὶν ἡ γένεσις, ἡ τροφή, ἡ αὔρι-
ξις, ἡ καρποφορία, καὶ ὅλως τὸ σῶζειν τὸ εἶδος· ταῦτα
δ' αὖ τὰ φυτὰ τὸν αὐτὸν τρόπον συμβάλλεται πρὸς τὸ ζῆν·
τοῖς κτήνεσι μάλιστα· τὰ δὲ αὖ, ὁμοίως τοῖς ἀνθρώποις ἐν-
δύεσθαι, τρέφεισθαι, καὶ ὑπηρετεῖσθαι. Ἔστιν ἄρ' οὕτω πάν-
τα καλῶς δεδημιουργημένα διὰ σέ, ὅπερ ἔρθην εἰπὼν ἐν ἀρ-
χῇ, τὸν ἀγνώμονα ἄνθρωπον· ἀλλὰ ταῦτά μιν, εἰπὼς ἂν
μέχρι δεῦρο καλῶς παρὰ τοῦ δῆμιουργοῦ τῆς φύσεως τέτακ-
ται, ἄλλου ἄλλῳ ὑπερετέοντος πρὸς συντήρησιν τοῦ πάντος·
τὸ δὲ τοῦ ἀνθρώπου τέλος, δι' ὃ κέπλασται, τί ποτὲ ἐστί,
καὶ ποῖον; οὐδὲν οἷον καὶ τοῦτό σοι ἐξηγήσασθαι· ἐπειδὴ
γὰρ οὗτος καὶ λόγῳ καθ' ὑπεροχὴν τῶν ἄλλων τετίμηται,
οὐκ εἰκὴ οὐδ' ἀνεῖ λόγου, θεωρῶν τὰ ἐκ μυρίων οἷων καθ'
ὁσῶν μεταβολῶν ἐν τῇ φύσει γιγνόμενα, περιπολεῖ, ζητῶν
τὴν πρῶτην τούτων αἰτίαν, ἣν μὴ δυνάμενος εὑρεῖν ἐν τῷ
ὁρωμένοις, ἀνατρέχει εἰς τὰ νοητά· ὅπου καταδυόμενος, ζη-
τεῖ τὸ ἀπόλυτον, τὸ ἰδανικόν, τὴν μόνην τοῦ παντὸς ἀναγ-
καίαν αἰτίαν, ἐν ἧς πέποιθεν αὐτῷ τὴν μακαριότητα εἶναι,
τοῦτο δὴ τὸ τέλος, πρὸς ὃ ἕκαστος σπεύδει. Πρὸς τούτου
τοίνυν τὴν ἀπόλαυσιν ὁ ἄνθρωπος ἀνύτων ὅλῳ θυμῷ, γλί-
χεται ἀναπαύσασθαι, πάσης ἀθυρίας κρείττων γενόμενος·
τοῦτ' ἀλλ' οὖν ἐν τῷ παρόντι βίῳ εὑρεῖν μὴ δυνάμενος, ἀνα-
πτεροῦται ἐν τῷ μέλλοντι ταῖς ἐλπίσιν· οὐ γὰρ εἰκὴ τῇ τοῦ
λόγου τετίμηται παρὰ τὰλλα ὑπεροχῇ. ἔχεις τοίνυν τὸ τοῦ
ἀνθρώπου τέλος, αὐτὴν τὴν ἀπόλαυσιν τοῦ ἀκροῦ ἀγαθοῦ, ὃ
ἐστὶν αὐτὸς ὁ θεός· ὃς ἔν' εἰς τοῦτο ἀναλάβῃ τὸν ποτὲ πεπ-
τωκότα, καὶ ἀνθρώπος γέγονε, καὶ σταυρικὸν ὑπὲρ αὐτοῦ

ὑπέμειν' ὀνόματον. Ταῦτα ποίνυν παραδεξάμενος, καὶ δρῶν ἐντιθέμενος, τῷ φιλοσοφεῖν, βιάδιζε πρὸς τὰ κρείττω σὺν λόγῳ. δεῖ γάρ, ἐν οἷς ὁ νοῦς ἀποναρκεῖ πρὸς κατάληψιν, ἀναγκασθεῖν μικρὸν ἐνταῦθα, καὶ εἰ μὲν ἡμῖν εὖ ὁ πλοῦς προχωροίη, ὥστε μὴ κινδυνεύειν, καλῶς εἰδέναι, δεῖ πρῶτον κρούεσθαι, ἐπιλέγοντας τὸ, τὰ δ' ἐπέκεινα θῖνες ἀνδρῶν, καὶ αἰδῆλον πῦρ, Σκύλλαί τε καὶ Χαρύβδεις καὶ θῆρες ἄγριοι· οὕτω γὰρ καὶ θεολογοῦμεν ἂν εὐσεβέστερον, καὶ φιλοσοφοῦμεν ὀρθότερον· καὶ γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ συνείδησις, μέχρις ἂν ὑγιαίνῃ, προσμαρτυρεῖ τὸ πιστευόμενον τοῖς προσέχουσιν· ἡ δὲ γὰρ δοκῶ με ἀκούειν ὡς ἐκ τῶν ἀδύτων τοῦ λόγου, φωνῆς τινος δαιμονίου λεγούσης μοι, σπεῦδε πρὸς ὃ πέπλασαι τέλος. Οὐκοῦν δέχομαι τὴν φωνήν, ὡς φωνὴν θεοῦ· σπεύδω πρὸς ἣν ἐπλάσθην μακαριότητα· ταῦτά δὲ βουλομένην ἀκούειν καὶ οὐ περιληκτικῶς διατέλεια, καὶ φιλήσω μέχρις ἂν ὁρῶ αὐτοὺς ἐκ θεοῦ ἀρχομένους ἐν πᾶσι, καὶ εἰς θεὸν αὐθις ἀναπαυομένους· εἰ δέ τις ἐβέλει κωφεῖν πρὸς τὴν φωνὴν ἐκείνην, μενέτω κάτω, εἰ βούλοιτο, τοῖς κτήνεσι παρασυμβαλλόμενος καὶ τοῖς χηίροις ἐξομοιούμενος. Ἑρρῶσο.

Πρὸς σύμφ. (183.)

Πολλὰ σε φασὶ κατεπειν μου, ὅτι τὸ ἔθος ἀρεῖς, τὸ ὑπὲρ τὸ ἔθος, ὡς αὐτὸς τοῦτο φῆς, προειλόμεν πρῶτον πάντων, γὰρ τῶν παιδείας μετεχόντων τῇ συνήθει ἐν τῷ γράφειν χρωμένων φωνῇ, ἐμὲ μόνον ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τοῦτο οἶοναί πρὸς τοὺς ἐταίρους ἀνδραγαθίζεσθαι, ὥσπερ τρύγην τινὰ στεμφύλων, φῆς, αὐτῶν καταχέοντα· ὡς μάτην ἂν ἐν ἐκείνοις μόνον ἐμὲ κατατρέφεσθαι, τῶν ἄλλων ἀπάντων ἐν κοινῇ καὶ τετραμμένοις φιλοσοφούντων ὄνμασι· ταῦτ' ἄλλ' ἀκούσας, ἐβόησα·

σα· ὁ γὰρ μου δοκεῖς κατεπειν, τοῦθ' ὑπὲρ ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ κρίνω, μᾶλλον εἰπὼν εὐρίσκη· πρῶτον μὲν γὰρ τὸ τὰρχαῖα τιμᾶν, καὶ ὁ μόνον παρὰ τῶν προγόνων μεμένηκεν ἄξιον, τοῦθ' ὡς εἰκός, αὐξεῖν πειρᾶσθαι, οὐ κατὰμεμψιν, ὡς ἂν ἐγώ γε φαίην, ἑπαινον δ' ἔχειν μᾶλλον· ἔπειτα καὶ τῇ συνήθει φωνῇ πλείω αὐτὸς, οἶμαι, ἢ σύμπαντες· οἱ ἄλλοι γεγράφασιν· εἰδὲ μόνος πρὸς μόνους τοὺς ἐμοῦ κατακούσαντας ἀμύγει, τῷ ἀρχαίῳ λόγῳ περὶ πλείονος πεποιήμαι χρῆσθαι, βουλόμενος καὶ κείνους τῷ παραδείγματι πρὸς τὴν μίμησιν ὑφελκύσαι, τί τοῦτο κακὸν πεποιήκαμεν; μὲν νειωτερίζομεν τι πρὸς τὸ χεῖρον, ἐπὶ τὰρχαῖα τοὺς φιλοκάλους ἀνταλαμβάνοντες; οὐ γὰρ ἂν βουλοίμην τελευταῖος τῶν καλῶν θαυμαστῆς αὐτὸς εἶναι· ἀλλ' ἀρχὴ τοῖς ἄλλοις τῆς περὶ ἐκεῖνα μᾶλλον σπουδῆς, καὶ μάλιστα νῦν τῶν πραγμάτων πρὸς τοῦτο συναιρομένων· διὸ αἰσχρὸν σοι καὶ τρύγῃ στεμφύλων (τοῦτο γὰρ φασί) τὰ ἐμὰ παιδικὰ προτεικάζειν· οὐκέτι γὰρ γιγάρτοις, ὡς ὄνομα, τοὺς Ἕλληνας σιτίζεσθαι ἀξιοῦντες, οὔτις προειλόμεθα γράφειν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς μοχθηρᾶς καὶ βαρβάρου τῶν τοιούτων διαίτης ἀπαλλάξαι βουλόμενοι, ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν ἀμβροσίαν, δὸς εἰπεῖν οὕτως, ἡρέμ' ἐπανελθεῖν προσεθίζομεν· Ἀλλ' οὐκ ἂν εἴη, φῆς, τοῦτο κατορθωθῆναι, μόνου σοῦ ταῦτα φρονούντος· οἶδα καὶ γὰρ ἄλλ' οὐκ ἂν δυναίμην οὕτω τὸ πρῶτον ὅπως ἀπογινώσκειν, οὐθ' ὃ γινώσκω τῷ κοινῷ προσοφείλων, καταπροδοῦναι· εἰ δέγε δέξ' ἔτεσι νεώτερος ἐγενόμην, εἶδες ἂν πάντας τοὺς ἐμοὺς ὁμιλιτάς, οἶμαι, ἀμύτως· Ἕλληνας τε καὶ λαλοῦντας καὶ γράφοντας· νῦν δέ, »μικρὰ παλαιὰ σώματ' εὐνάζει ῥοπή.« Ἑρρῶσο, μιμούμενος μᾶλλον, ἢ μεμψόμενος τοὺς τὰ καλὰ τιμῶντας, καὶ μάλιστα τοὺς τοῖς αὐτοῖς λόγοις σέ τε καὶ τοὺς ἄλλους παιδεύσαντας.

Ἰωάννης.

(184.)

Οὐδὲν θυμιαστὸν τοὺς πολλὰ γεγραφότας, ἐν ἐνίοις καὶ πεπλανηθῆσαι ὀρώμεν γὰρ οὐδ' αὐτῶν τῶν ἀρχαίων τοὺς σοφωτάτους ἀφ' Ὁμήρου μέχρι τῶν ἐσχάτων, οἵτινες εἴησαν οὗτοι, τῶν μῶμον ἀποφυγόντας· ἀλλ' οὐ χρὴ κατὰ Ζώϊλον τοῖς ἐκείνων ἐμβαίνειν πονήμασι· σὺ δὲ, τέκνον, εἰδὼς ὅτι καὶ ὑπὸ συγχρόνων, οἷς φύσει ὁ φθόνος αἰεὶ ἐστὶ πάρεδρος, πολεπούμεθα, εἰ ἰθάλεις εὐγνώμων μάλιστα εἶναι, μὴ τοῖς ἀτυχήμασι μᾶλλον κατὰ μῦθον τὴν φιλοδοξέειν, ἢ ἐν οἷς ποτε τύτυχῃσάμεν, κατὰ μέλισσαν τὴν ἀνθολόγον καὶ φίλεργον τοῖς ἐμοῖς καθίζαντες πόνοις, εἴτι ἐκεῖθεν ὄφελος, χαίρειν εἶναι ἐκείνους· οὐ γὰρ κηφῆσαι χαριζόμενοι, ὑπέσκημεν ἀγῶνας τοσοῦτους, ὥστ' οὐκ ἀντίς αὐτῶν τῶν τιμῶν μακροτέρων, οὐδ' ἀπλὴν ἀντιγραφὴν, ὧν πεπονθήκαμεν, ἱκανὸς ἂν εἴη ποιήσασθαι· καὶ τοὶ καὶ τοῦτ' αὐτὸ τὸ λογίους ἐκείνους εἶναι καὶ λέγεσθαι οἶδ', εἰ οὐκ ἐκ τῶν ἐμῶν βιβλίων οἷα πλείους τὸ πλεῖον τυγχάνουσιν ἐσχηκότες.

Γεωργίῳ Γάλλῳ

(185.)

Ἀληθῆς μὲν φησὶ ταῦτα, ὡς νεωτερίζοντες οἱ ἄνθρωποι ἐν οἷς ἐργάζονται, εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τῶν πραγμάτων ἀφίκοντο ἐντελέχειαν· ὁ γὰρ ταῦτά αἰεὶ καὶ φρονῶν καὶ ποιῶν, οἷς ἂν γένοιτ' ἐπίδοσις, πῶς ἂν μὴ κινούμενός τι περαιτέρω, ἐπὶ τὸ κρεῖττον προβαίη; δεῖ μέντοι γε πρὸς ταῦτα νοῦς, ἵνα μὴ ἀντὶ προβάσεως ἀπόβασις γένηται· δεῖ πείρας, καὶ τῆς πείρας ἐπιμονῆς σὺν κρίσει πολλῇ· ὥστε πολλοὺς λόγους σὺν λόγῳ τοῦ, περὶ οὗ ὁ λόγος, συναγαγόντας πρότερον, οὕτω τὴν ἐκείνου ἀπταιστώως ποιήσασθαι ἐκδοχέον.

Ἄλλως γὰρ οἱ ἐπιπολαίως θεωροῦντες τὰ πράγματα, ὡς ἀταλασιπύρως ἐθέλοντες μεταλλάξαι τὰ ἐν τῇ μυχαιτάτῳ συγχωσμένα, ἅτε μὴ δυνάμενοι μὲν ἐμβατεῦσαι εἰς τὰ τῶν πραγμάτων ἐνδότερα, φιλόκλινοί δ' ἄλλοις ὄντες καὶ εὐπαρίστατοι, εὐθὺς ἔξοκ' ἐλλοῦσιν εἰς ἀπάτην, ὡς ὑπὸ βινός τὸ δὴ λεγόμενον, ὑπ' ἄλλων ὁμοίων ἐλκόμενοι· ὧν εἰς καὶ αὐτὸς ἔοικας εἶναι· συγκατατίθεσθαι γὰρ δοκεῖς αὐτοῖς, ἐν οἷς πολλὰ τῶν τοῦ λόγου μερῶν ἀντικατέστησαν, τὰ μὲν ἐς τὰς Ἀντιωνυμίας μεταθέντες, τὰ δὲ συγκατατάξαντες ταῖς Προδόσεσιν· ἐκεῖ μὲν τὰ Πευστικά, καὶ Ἀναφορικὰ ἀνταπόδοτικά· ὅσον, Ἰαιοῦτος αἶος, Τυσοῦτος ὅσος, καὶ τὰ τοιαῦτα· ἐνταῦθα δὲ τὸ Χωρίς, τὸ Δίχα, τὸ Ἀντι· διὰ τί οὕτως ἐκάτερα; καὶ τίς ἐπιφέροντες λόγον; ἢ ὅτι ἐκεῖ μὲν, ἐπειδὴ, φασί, τότ' Ἀναφορικὸν καὶ Ἐπιθέτον· πρόσκει καὶ τισὶ τῶν Ἀντωνυμιῶν, ὡς Λύου, ἀνὴρ, ἀνὴρ, καὶ μάλιστα, ὅτι ἀνδρόφως πολλάκις τὰ τοιαῦτα προφίρεται, τί μὴ ὅτι συγκατατακτέα καὶ ταῦτα ταῖς Ἀντωνυμίαις; Ταῦτα μὲν ἐκεῖνοι· ἀλλ' ἄρ' ἴσασιν, ὅφασιν; ἄρ' ἐξῆσάνισάν ποτε τὴν κρίσιν αὐτὴν σὺν λόγῳ; ἢ οὕτως ἀπλῶς παρ' ἄλλων ἀκούσαντες, ἐπιδεικνύσιν πρὸς ἡμᾶς τοὺς σχολαστικούς, ὡς ἂν εἴποιεν αὐτοὶ, τὸ πρὸς ἡμᾶς ἐκτεῶν θεραπεύοντες πάθος; Ἐπειδὴ τοίνυν αὐτὸς μέχρι δεῦρο, ἐπιμένων τοῖς ἐμοῖς, καταταίνεις τοῦ πρόσθ' ἀπταιστων ἐπεικῶς, καὶ ἀπαρέγκλιτον σύστημα ἰδεῶν γλιχόμενος σ' αὐτῷ συναθροῖσαι, εἴη σύντεινόν μοι τὸ οὗς πρὸς ὀλίγον καὶ ἁρμόδιον καὶ ἀπρόληπτον, ὅσον οἶόν τε· μᾶλλον δὲ, δεῦρο συμπεριλοσοφῆσωμεν περὶ τούτων, λαμπρῶς φαινῶ τῷ ὀρθῷ λόγῳ πανταχόθεν γριόμενοι πρὸς τὴν θήραν. Τὰ Ἀναφορικά, φησὶ, τῶν ὀνομάτων καὶ Ἀνταποδοτικά, ὥσπερ αὐ καὶ τὰ Πευστικά, ὡς ἀναφορὰν τινα ποιούμενα πρὸς τὰ Οὐσιαστικά, κρὶς ἂ καὶ τῶν Ἀντωνυμιῶν αἱ γ' Ἀναφορικὰ ἀναφέρονται,

(ΤΟΜ. Α.)

τί οὐχὶ συγκατατάκτεια· ἐκείναις ἔσται; Ταῦτα μὲν αὐτὸς φησὶ· νῦν δ' ἐξεταστέον, τίς καὶ ποία ἡ ἀναφορά ἔστιν ἐκατέρων, πότερον τῆς ποιότητος καὶ ποσότητος, ἢ τῆς οὐσίας αὐτῆς; ἴσμεν γὰρ, ὅτι τὰ ἐπίθετα ταῦτα, τὰ περὶ τὴν οὐσίαν δηλοῦντα, αὐτῆς αὐτῆς οὐσίας οὐδέποτε ἄπτονται· καί μοι πρόσχευς τὸν νοῦν περαιτέρω· φανερὸν γὰρ τοιοῦτος Ἀχιλλεὺς, οἷος Λῆας· πότερον οὖν, τὴν οὐσίαν τῶν Ἡρώων τούτων ἐνταῦθα δηλοῦσι τὰ ἐπίθετα ταῦτα, ἢ τὴν ἐν μάχαις ἀρετὴν καὶ δεξιότητα ἀμφοτέρων; τὸ δεύτερον πάντως ἔρεῖς· νῦν δ' ἐξετάσωμεν καὶ περὶ τῶν Ἀντωνυμιῶν, τὸ αὐτὸ οἷον; ὁ ἐξ οὐρανοῦ κατελθὼν, αὐτὸς πάλιν ἐλεύσεται· καὶ οὗτος ὁ ἄνθρωπος οὐ παύεται ῥήματα βλάσφημα λέγων. Ταῦτα οὖν τὸ, αὐτὸς καὶ οὗτος ἐνταῦθα, πότερον τὴν οὐσίαν ἀμέσως σημεινοῦσιν αὐτὴν, ἢ τὰ περὶ τὴν οὐσίαν; δῆλον, ὅτι τὸ πρῶτον. Οὐλοῦν παρὰ λόγον· αἰ σοὶ ἀντιώρω, ἵνα μὴ εἴπω καὶ χειρόν, σεσόφισαι, τρεσσάρων ὅρων ἐν τῷ συλλογισμῷ εἰσαχθέντων, μὴ δέον, ὅτι τὰ ἀναφορικὰ ἀποδοτικὰ ταῦτα ταῖς Ἀντωνυμίαις, τοῦ μέσου ὅρου διαφόρως ἐν ἐκατέραις ταῖς προτάσεσιν ἐκληφθέντος· τοσοῦτον γὰρ ταῦτ' ἀλλήλων διεννηύχασιν, ὅσον οὐσία γε καὶ ποιότης ἀλλήλων τυγχάνει διεστηκότα· διὸ καὶ τακτέα αὐτῆς ἐν τοῖς ἐπιθέτοις τοῖς τὰ περὶ τὴν οὐσίαν δηλοῦσιν, ἐνθα αἰῶνες ὅλοι ἐκ πολλῆς ἐμπειρίας κατέταζαν φθάσαντες· ἡ δὲ Ἀντωνυμία ὡς αὐτὴν τὴν τοῦ πράγματος παριστῶσα ὑπόστασιν, ἐστὶ τοῦτ' αὐτὸ μέρος λόγου ἐν τῷ λόγῳ ἀντὶ οὐσιαστικοῦ παραλαμβανομένη· κακῶς ἄρα συγχέουσι ταῦθ' οἱ νεώτεροὶ καινοτόμοι, ἀπὸ τῶν περὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ συνάγοντές· καὶ τῶν ἐπουσιωδῶν ὁρμώμενοι, τὰ οὐσιώδη πειρώμενοι ἀποδείξαι· οὕτω γὰρ εἴποιεν ἂν οἱ αὐτοὶ πρὸς ἡμᾶς, ὅτι καὶ τὸ μῆλον ῥόδον ἐστὶ, καὶ τὸ ῥόδον αὐ μῆλον, ὅτι καὶ ἐρυθρὰ καὶ εὐώδη ἀμφοτέρω. Χωρὶς δὲ τούτων

οὐδὲ τῆρθερα αὐτὰ (προσίστανται τῷ λόγῳ γὰρ καὶ τούτοις) ὁμοίως, εἴ ποτ' ἄρα, πρὸς τὰ ἐπίθετα ἐπιδέχονται αἱ Ἀντωνυμίαι· φανερὸν γὰρ ἐν μὲν τοῖς ἐπιθέτοις, ὅθι, ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἦλθεν· ἐν δὲ Ἀντωνυμίαις τὸ πάλιν, Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἦλθεν; ἀντικαθεσταμένου ἐν ἐκατέροις τοῦ ἄρθρου· τῷ μὲν, πρὸς τῷ ἐπιθέτῳ τῷ ἀγαθῷ, ὡς σημαίνοντι τὴν ποιότητα· τῷ δὲ, πρὸς τῷ οὐσιαστικῷ Ἀνθρωπος, τῷ τὴν οὐσίαν δηλοῦντι· διὸ αἱ τοιαῦτα τῶν Ἀντωνυμιῶν εἰς συγκριτικὰ καὶ ὑπερθετικὰ λόγῳ τῶν ἐπιθέτων οὐκ ἂν προσχηματισθεῖεν· εἴρη τε κωμικώτερον παραδιαζόμεναι, ὡς τῆς οὐσίας αὐτῆς τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μὴ ἐπιδεχομένης παντάπασιν. Καλῶς ἄρα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, καὶ λίαν φυσικῶς ἐκεῖνα μὲν Ἀντωνυμίαι, ταῦτα δὲ Πευστικά καὶ ἀναφορικὰ προσήγοριζται· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Νῦν δὲ κατὰ γὰρ ἡμᾶς ὁ λόγος εἰς τὰς Προθέσεις· ἐνθ' ὁμοίως αὐτῆς ἀμφοτέραις ταῖς ἐγνύχαις κατὰ τὸν Προφήτην χωλαίνουσιν, ὡς ἀσυλλογίστως οὐκ ἥττον κἄν τεσθὲν συλλεγόμενοι· πλείους γὰρ τῶν ὀκτωκίδεκα οὐκ ἔστι παραδέξασθαι, εἴ γε παρὰ ταύτας οὐθ' ἡ φύσις ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς πεπλαστούργηκεν, οὐθ' ὁ χρόνος ὕστερον ἐξευρών, ἐγκατέλιπε, καὶ διαρρήχῃσιν· οἱ ταῦτ' ἀπειροκάλως ἐξαπατῶντες, καὶ ἐξαπατῶμενοι· φύσις γὰρ ταῖς Προθέσεσιν πρῶτως μὲν καὶ μάλιστα τὸ μὴδὲν σημαίνειν καθ' ἑαυτὰς· οἷον, Ἐν, Εἰς, Μετὰ, Παρά· ταῦτα γὰρ ἐκφωνῶν, ἀσημάντους φωνὰς δοκῶ ἐκφωνεῖν, ὡς μηδεμίαν ἐκ τούτων συνάγων· διάνοιαν· συνταχθεῖσαι ἀλλ' οὖν, μεθ' ὧν πεφύκασιν συντάττεσθαι πτωτικῶν, ὡς τὸ, μετὰ σοῦ, μετὰ πᾶ, τότε δὴ ἀπὸ τῶν πτώσεων αὐτῶν προσκτώμεναι τὸ σημαίνειν; διδῶναι μοι ὅτι ποτὲ δηλοῦσι· τὸ δὲ Χωρὶς, καὶ Δίχα, καὶ Ἄνευ, καὶ εἴσα ἕτερον· οἱ ἑτερόφρονες οὗτοι γε προθετίζουσι, καὶ πρὶν συνκρῆσθαι τοῖς, μεθ' ὧν, φέρονται, πτωτικοῖς,

210
ὑποδηλοῦσιν ἱκανῶς τὴν τῶν πραγμάτων διαίρεσιν· διὰ
καὶ ἄνευ πτωτικῶν ἢ χρῆσις αὐτῶν πολλή ἐν τῷ λόγῳ·
φαρὲν γὰρ Δίχα δικάζειν δεῖ, καὶ Δίχα τοῖς παισὶν ὁ πα-
τήρ διετέλε τὸν βίον· καὶ τὸ, Χωρὶς τοῦτ' ἐστὶ, πολὺ ἐν
τῷ λόγῳ· ὡς καὶ τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ, τὸ δὲ σουδάριον ἦν
Χωρὶς ἐντεταλιγμένον εἰς ἓνα τόπον. Δεύτερον δὲ, αἱ μὲν
Προθέσεις τῷ ἀσημάντους εἶναι καθ' ἑαυτάς, πᾶσι τοῖς τοῦ
λόγου συντάσσεται μέρεσιν ἑγ τε συνθέσει καὶ ἐν παραθέσει
κατὰ τὸ δέον· καὶ τὸ κρῆτιστον, αὐτάς ἑαυταῖς, ἄλλοτ' ἄλ-
λως ἀλληλοχούμεναι, τὸ ἑαυτῆς ἐκάστη εἰς τὴν τοῦ λόγου
ἀπάρτυσιν συνεισφέρουσιν· ἐξ οὗ καὶ ἐς τοσοῦτον ὄγκον τὸ
ἡμέτερον Λεξικὸν ἐξηομένον τυγχάνει· τὸ δὲ Δίχα τὸ σὸν καὶ
Χωρὶς, καὶ Ἄνευ, οὐδ' ὅπη ιδιωτεύουσιν ἐκεῖ πῃ ἔξεστι ραδίως
εὑρεῖν. Ἀλλ' ἐρεῖς ἴσως ἔτι, τοὺς ἐκείνων αὐθις συναίρων λό-
γους, ὡς τὸ Ἐπιβῆημα, ἢ τοιοῦτον, διατίθῃσι τὸ πρὸς ὁ ἄπο-
δίδεται ῥῆμα, καθάπερ καὶ τὸ Ἐπίθετον τὰ οὐσιαστικά·
τῶν ὀνομάτων· πρὸς δὲ τοῦνομα σχέσιν οὐκ ἔχει οὐδ' ἦντι-
ναῦν· τὸ ἄρα Χωρὶς τούτων, καὶ τὰ τοιαῦτα Προθετικά,
ἀλλ' οὐκ Ἐπιβῆματικά τυγχάνει γε ὄντα· ὦ ποῖόν σε ἔπος
αὐθις φύγειν ἔρκος ὁδόντων! ὅτι πρὸς τοῦνομα ἄσχετόν εἶναι
φῆς τὸ Χωρὶς, καί περ διπλὴν τὴν δύναμιν ἔχον, τὴν μὲν δια-
θετικὴν πρὸς τὸ ῥῆμα, τὴν δὲ συντακτικὴν πρὸς τὸ ὄνομα·
ἀποδῶμεν οὖν τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ
Θεῷ, ἐκατέρῳ τὸ προσανῆκον οἶον, Κατέλθεν οὐτοῦ καὶ λόγος
τοῦ Θεοῦ οὐρανόθεν ἀνεκφλητῶς τῶν ἐκεῖ, καὶ ἀχωρίστως
τοῦ πατρός· ἐνταῦθα γὰρ τὰ Ἐπιβήματα ταῦτα, ἢ μὲν
τοιαῦτα σημαντικά καὶ διαθετικά, προσδιόρίζουσι τὸ ῥῆμα
Κατέλθεν, ὅ ἐστι, τὸν τρόπον τῆς καθόδου τοῦ Ἰησοῦ· ἢ
δὲ διαιρετικά, καὶ συνεπινεύοντά πρὸς τι, προσαπαιτεῖ
τοῦτο κατὰ πτῶσιν γενικὴν, ὡς διαιρετικά, κατὰ τὸ Χωρὶς,

καὶ Δίχα, καὶ Ἀνεύ· εἰ δὲ μὴ ἐθέλοιεν οἱ τούτων τὴν γνῶσιν ἀφηρημένοι, ἔστωσαν κατ' αὐτοὺς, ὥς μὴ ἀντιφάσκοιεν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα Προθέσεις· οἷον· τὸ, Δυσσπαλλάκτως τῆς χώρας ἔχω, Ἀμελῶ· τῶν οἰκείων πραγμάτων δικάμμαι, Ὀλιγώρως τῶν ὑποδεστέρων ὁ ὑπερήφανος ἀναστρέφεται ἐν τοῖς ἄλλοις, Ὁμοίως, ἢ ἴσως τοῖς φιλαργύροις, Ἀφροντίστως πῶν φίλων τὸν βίον πορεύῃ· ἐσθίεις καὶ πίνεις Ἀμεταδότως ὅτουοῦν τοῖς αἰτοῦσί τι παρὰ σοῦ· καὶ Ἀκκεδαιμόνιοι ἐπολέμουν Ἀξίως λόγου· καὶ τὰ τοιαῦτα, οἷον, Ποτὲ τοῦ χρόνου· Πόρρω τῆς χώρας· Μᾶλλον καὶ μάλιστα πάντων· Λάθρα τῶν ἄλλων· Δις τῆς ἡμέρας· Ἄμα καὶ ὁμοῦ τοῖς ἄλλοις· ἐσμὸν ὅλον· Προθέσειον ἀφθονώτερον τῆς ἐν τῇ Κωμῳδίᾳ φακῆς τοῦ Καρίωνος· ὥστε ὡς ἐν γενικῷ κανόνι, πᾶν ὅ,τι καὶ πρὸς ὄνομα ἀπόνευσιν ἔχον, προσσπαιτεῖ ἐκεῖθεν τὴν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν, τοῦτο τραχτέον ἐν τῷ χορῷ τῶν Προθέσεων· ὥς θαυμασθῇ ἡ σὴ φιλοσοφία! Τέως δ' οὖν ταῦτ' εἰ καὶ τινες ἀβασανίστως ἀντικατέστησαν, οἳ καὶ ἕτερόν τι ἄλλος παρ' ἄλλου ἀλογιστότερον παρεδέξαντο, ἅλλα σὶ γὰρ, ἐπιμένων τῷ δόγματι, ἐν τῷ τούτοις, καὶ εἴτι ἕτερον ἐτι νενεωτέρισται, μηδενὶ συγκατατίθου ἀπλῶς ἐκ προλήψεως, πρὶν ἂν καὶ λόγον ἀποχρῶντα ἐκάστω εὖρης· δεῖ γὰρ γράμματα μαθεῖν, καὶ μαθόντανοῦν ἔχειν. Ἐρρώσοι.

*T*ϕ̄ α υ τ ϕ̄ (186.)

Πλάσας τὴν ἀνθρωπίνην ὁ Θεὸς, ἐνέθηκεν αὐτῷ καὶ ψυχὴν λογικὴν, ἐφ' ᾧ συλλογιζόμενος, ἀπταίστως φιλοσοφοῖν, τοῦτο δὲ ἔστιν ἀληθὴ ἐξ ἀληθῶν οἷός τε εἶη συνάγειν καὶ μὴ πα-
ρακρούεσθαι· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνθὺν μὲν ἡ φαντάσία, ψευδῆ αἰ-
δημιουργοῦσά τινα, καὶ ἔα δοκοῦντα πολλάκις παριτυῖσθαι ὡς
ὄντα· ἐνθα δ' αὖ ἡ πρόληψις καὶ αὐτὴ ὁμοίως τοῦ ὄντος

ἀπάγουσα; ἄμφω ἐξαπατῶσα τοὺς μὴ κατ' ἐπιστάσιν καὶ
 κῆλως προσεύχοντας τοῖς πράγμασιν, ὅσον δαῖ, πὶ παρὰ δούλον,
 εἰ καὶ οἱ Κοραῖοι τῇ τοῦ ἀρχηγοῦ ὑπολήψει προκατασχέ-
 θέντες, ἄλλοις τε πολλοῖς, καὶ δὴ καὶ τοῖς Θετικαῖς καλου-
 μένοις τῶν Ἐπιρρήμάτων τὰ ἄπτωτα πτωτικά ὀνομάζοντες,
 εἰς παραλογισμοὺς ἐξετράπησαν; κοῦφον γὰρ τὸ ἀνθρώπινον
 πρὸς καινοτομίαν, κῆντεῦθεν ἐπιρροεστέρον εἰς τὸ ἐξαπατᾶ-
 σθαι. Ἡ δ' ἀπάτη αὐτοῖς ἐν τοῖςδε εἴη ἂν μάλιστα ἐκείθεν·
 ἐπειδὴ γὰρ εὐρύνονται ταῦτα καὶ Ἐπιθετικῶς πολλαχῇ ἐν πα-
 θητικῇ σημασίᾳ· οἷον, τιμητέος, τιμητέα, τιμητέον, ἅπερ
 καὶ ὀρθῶς τετάχεται ἐν τοῖς ἐπιθέτοις, ἐντεῦθεν, τοιαῦτ' ἐρή-
 θησαν εἶναι καὶ τὰ Θετικὰ τῶν Ἐπιρρήμάτων, οἷον τὸ Ἀνα-
 γνωστέον, Πλευστέον, Γραπτέον, καὶ τὰ ὅμοια τούτοις, μὴ
 δυνάμενοι διῶδειν, ἦν ταῦτ' ἔχει διαφορὰν πρὸς ἐκεῖνα ἐκ τῶν
 παρεπομένων· ἐξ ὧν καὶ ὁ τόπος ἑκατέροις αὐτοῖς ἂν εἴη
 προσδιοριστέος· ἐκεῖνα μὲν γὰρ εἰσὶν ἀναμφηρίστως παθητι-
 κά· οἷον, Ἀναγνωστέος μοι (ὑπ' ἐμοῦ) ὁ λόγος· ταῦτα δὲ ἐνερ-
 γητικά· οἷον, Ἀναγνωστέον τὸν λόγον, δηλονότι μεταβατικῶς·
 δεύτερον δὲ, ἐκεῖνα μὲν κατὰ πάσας τὰς πτώσεις καὶ ἀριθμοὺς
 σχηματιζόμενα, ταῦτα δὲ ἄπτωτ' ὅλως καὶ ἄχρονα τυγχάνει
 γε ὄντα· Τρίτον, ἐκεῖνα μὲν ὡς Ἐπιθετα οὐκ ἂν σταίη ἄνευ τῶν
 ὧν κατηγοροῦνται Οὐσιαστικῶν· οἷον, ἀναγνωστέος ὁ λόγος,
 ἀναγνωστέα ἡ βίβλος· ταῦτα δὲ παρὰ τὴν μεταβάσιν οὐθέν·
 τοιοῦτον ἐθέλει· οἷον Ἀναγνωστέον τὴν βίβλον· τὸ δὲ συμφε-
 ρόμενον πολλαχῇ· Ἔστιν οὐθέν ἂν εἴη, ἡ Ἀττικὴ περισσότης.
 Ἐπειτα εἰ ὑποθετοῖμεν καὶ τοῦτ' Ἐπιθετον εἶναι, ποῦ ἂν εἴη ἐπι-
 θετέον; ἴσμεν γὰρ μηδεμίαν ποιότητα, μήτε κατὰ ψιλὴν γοῦν
 ἐπίνοιαν καθ' ἑαυτὴν δυναμένην ὑπάρχειν, εἰ μὴ ἐπίτινος ἐπιτεθείη,
 οὐσίας. Ἐπειτα τίποτε, εἴπερ ἦν Ἐπιθετον, πτώσεων καὶ χρό-
 νων καὶ ἀριθμῶν ἐστὶν ἀναπίδεκτον; Τοιούτοις οὖν λόγοις καθαι-
 ρετέοι ἂν εἴην καὶ ἐν οἷς ἄλλοι ἄλλως ἐνεωτέρισαν, καὶ δὴ καὶ

ταῖς Ἀπολύτοις Γενικαῖς, καὶ ἐν ταῖς Προθέσει, περὶ ὧν πρὸς
 σε πρόην μοι γέγραπται· ἐπειδὴ γὰρ ἅπαξ τοῦ ὀρθῶς λογι-
 ζεσθαι ἐξετράπησαν ἐκ προλήψεως, οὐκέτ' ἐπέστράφησαν
 σὺν λόγῳ φιλοσοφῆσαι· καὶ τὸ χεῖριστον, ὅτι ἔτι καὶ νῦν οὐ
 παύονται ἀφιλοσόφως φιλοσοφοῦντες, καὶ ὡς τυφλοὶ ὁδη-
 γοῦντες καὶ ἐξαπατῶντες ἑτέρους ὁμοίους· ἐπιρροεπὴς γὰρ ἡ νεό-
 της πρὸς καινοτομίαν, ὥς ἐραδίως ἀπ' ἑτέρων ἐφ' ἑτέρα μετα-
 βαίνειν, οἷον ἐπ' ἡμᾶρ ἄγῃσι πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε· σὺ
 δ' ἑρῶσο κατὰ τὸ λόγον φιλοσοφῶν, καὶ μετὰ λόγου πράττων.

Τῷ αὐτῷ. (187.)

Γεγραφαί σοι πρόην, ὅπως τὸ προληπτικὸν ἐπιπροσθεῖν
 τῷ τῆς ψυχῆς κριτικῷ, οὐκ ἐὰν διήρῃν, ὅπως ἔχει ταῖς ἀλη-
 θεαῖς τὰ πράγματα· ἀλλ' ἄλλοτ' ἄλλως παράγον ἀπὸ τῆς
 εὐθείας, καὶ εἰς πολλὰς ἐνοδίας ὑποσκελίζον, ποιεῖ τὸν ἀκατάρ-
 τυστον νοῦν ἐξοκέλλειν, καὶ ταῦτα τῶν μὴ βουλομένων εἶναι
 ἐξ ἀμαθείας, εἴτ' ἐξ ἀμελείας ἐξετάζειν μὲν ἐπιστάσις τὰ
 πράγματα· ἀταλαίπωρος γὰρ τοῖς πλείστοις τῆς ἀληθείας ἡ
 εὐρεσις, ἢ φησὶν ὁ τῆς Ἀττικῆς Πλοίστης πιστὸς θεράπων·
 αὐτίκα γὰρ ἐξ οὗ, παραφθορείσης τῆς γλώσσης, παρεσχη-
 μάτισται καὶ ὁ πολλαχῶς σπαραττώμενος Μέλλων ἐν τοῖς νεώ-
 τέροις, οἷον τὸ Γράψω εἰς τὸ θέλω γράψῃ, ᾧ καὶ λέγοντες
 καὶ γράφοντες ἤδη χρώμεθα, οὐδέπω οἱ Ἕλληνες μέχρι δεῦρο
 συνωδὰ τοῦτω χρώνται, ἀλλήλῃ ἄλλως ἐξ ἄλλων ἀρχῶν ἀρ-
 χόμενοι ἕκαστος, τῷ προληπτικῷ ὁμοίως κῆνταῦθα οἱ
 πλείους ἐπόμενοι, μηδένα λόγον τοῦ τί ποῦ· οὕτως ἕκαστος
 διαφόρως χρῆται τούτῳ, ἔχοντες εἰπεῖν ἕτερον, ἢ ὅτι οὕτως
 ἐδημιούργησεν αὐτὸν ὁ σοφὴς Κοραῖς· καὶ τοιοῦτος σοφὸς οὐ-
 τὸς τούτου τε καὶ ἑτέρων ἐπὶ μηχανουργός, ἐπαγγελλόμενος
 τῷ τῆς φιλοσοφίας βελδίζειν φωτὶ πρὸς ἑαυτὸν τῶν ἐκ φι-

λογίας αὐτοῦ. θεωρημάτων, ἐν τούτῳ μάλιστα πάντων. ἔλαθεν ἀποπλανηθεῖς πρὸς τὸ σκότος, θέλω γράψαι, εἰπὼν, καὶ θέλω μάθειν, καὶ ἔλθαι, καὶ φάγειν, καὶ τοιαῦτα ἄτοκα καὶ ἀζύμφυλα. ὅσα γε ὁ μὲν νεωτερισμὸς εἰσέγαγε πρότερον, νῦν δ' ὁ λόγος ἀποκαυτιάσας, πειράσσει κατὰ μικρὸν ἀποσκορακίσαι. Ταῦτ' ἄρα ἴν' ἔχῃς καὶ λόγον ἀντιτάττειν πρὸς τοὺς ἀνεπίστημόνως ταῦτα παραδεχμένους, καθάπερ καὶ πρόην ἐπέστειλά σοι περὶ τῶν θετικῶν ἐπιβημάτων, ὅπως χρὴ ἀντεμβάλειν πρὸς τοὺς καὶ ἐν ἐκείνοις πρὸς ἑκάτερα ἀμφιβαίνοντας κατὰ τοὺς καρκίνους, διαλογικώτερον χρήσομαι πῶ λόγῳ πρὸς σέ ὡς δῆθεν τάναντία φρονούντα· σὺ δ' ἀποκρίναι παρακολουθῶν κατὰ πόδα, ἃ ἐκεῖνοι ἀνείποιεν. ἴσμεν τοίνυν, ὅτι περὶ ὃ ἕκαστος ἀσχολεῖται, τοῦτ' ἢ ἄπαξ, ἢ πολλάκις ἀναγκάζεται, πράττειν. Πυνθανομαι οὖν τίνα τῶν χρόνων ἑκατέρῳ τούτων ἀποδοτέον ἐν Ἀπαρεμφάτῳ; — Καὶ μὴν δῆλόν γε τοῦτο, ὅτι τὸ μὲν Ἀπαξ τῷ Παρήκοντι, τὸ δὲ πολλάκις τῷ Ἰνεστῶτι· οἷον, βούλομαι γράψαι, βούλομαι γράψαι. — Καλῶς τοῦτο· τίδεις; ἔστιν ἄλλο τι παρὰ ταῦτα, ἢ οὐ; — Οὐ μοι δοκῶ. — Οὐκοῦν, ἐπειδὴν βουλώμεθα ἀναπτύξαι τὸν Ἀρχαῖον Μέλλοντα διὰ τοῦ θέλειν εἰς τὴν νεωτέραν συνήθειαν, εἰς ταῦτ' αὐτὰ ὧν εἴη ἀναπτυκτέος· ἢ γὰρ; — Δηλονότι· οἷον, θέλω τρώγειν, θέλω φάγειν, θέλω πίνειν, θέλω πίνειν· ἐν μὲν τοῖς κατὰ Ἰνεστῶτα τὸ Παλλάκις εἰσὶν τιθέντες, ἐν δὲ τοῖς κατὰ Ἀόριστον τὸ Ἀπαξ, ὡς λίαν ὀρθῶς ταῦτ' ἐπαίδευσεν ἡμᾶς ὁ σοφὸς Κοραΐς. — Εἴγε καὶ σφόδρα ὀρθῶς· ἀλλὰ δεῦρ' ἀνάλυσόν μοι εἰς ταῦτ' αὐτὰ τὸ γράψαι καὶ τὸ φάγομαι κατὰ τὰ εἰρημένα ἐν παρεληλυθότι χρόνῳ κατὰ μόνον τὸ Ἀπαξ, ἴν' εἴη τι κάμοι ἐκείθεν φῶς πρὸς αὐτά. — Οὐδὲν οἷον τοῦτο ποιεῖν· τὸ μὲν γὰρ ἀναλυθήσεται εἰς τὸ θέλω γράψαι, τὸ δὲ εἰς τὸ θέλω φάγειν. — Εἴεν οὕτως· ἀλλ' ὁρᾷς, ὅπως παρὰ

τὰ εἰρημένα ἀπέδωκας τὸ Ἀπαξ καὶ αὐτῷ τῷ Μέλλοντι παρὰ τὴν φύσιν τῆς γλώσσης; — δοκεῖ· ἀλλὰ τί κωλύει ἀποδιδόναι τὸ γὰρ Ἀπαξ ἀμφοτέροις τοῖς χρόνοις τούτοις; — Δοῖμεν ἄν σοι καὶ τοῦτ', εἴγε ἐξῆν ἐπὶ πάντων τῶν ῥημάτων ἀδιαφόρως γίνεσθαι τοῦτο· νῦν δὲ τὸ τὰ μὲν τὸ Παρήκον ἐθέλειν, τὰ δὲ ἀποτείνεσθαι πρὸς τὸ Μέλλον; ὡς ἀφ' ἐτέρας ὁρμώμενα φύσεως, ἄτοπον αὐτὸ παραδέχεσθαι· ἢ παρελθὼν δείζον ἡμῖν σὺν λόγῳ πότερα μὲν ἐφίεται τοῦ Παρήκοντος, πότερα δὲ τοῦ Μέλλοντος· ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· οὐδὲ γὰρ ἂν ἀνὰ τρέψαιτε τοὺς τῆς φύσεως ὅρους. — Τί οὖν δεῖ ποιεῖν; — σιδὲν παρ' ὃ ἡ φύσις αὐτὴ διδάσκει, ἀποδοῦναι πάντα πρὸς Ἰποτακτικὴν ἐν Ἀόριστῳ χρόνῳ· οἷον, θέλω γράψῃ, θέλω φάγῃ, οὕτως ἐν ἐνὶ ἀκλουστάτῳ κανόνι, ὡς πάντες ἐξ ὀπέρωντων κλώνων προφέρουσι. Σὺ δ' ἴσθι· ἐν τοῦτο πρῶτον· κακῶς παραπολαύσας τῆς περὶ ταῦτα δημιουργικῆς σοφίας τοῦ Κοραΐ. Νῦν δὲ μεταβῶμεν ἐφ' ἕτερον· εὐ δά μοι ἐρωπῶντι ἀποκρίναι. Τὸ παθητικὸν τοῦ θέλω γράψαι, πότερον εἰς Μέλλοντα αἰθίς, οὕτω κανονικῶς περατέρπει ὁ σοφὸς Κοραΐς, ἢ ποῦ δήποτε; — οὐ μεναυν· ἀλλ' εἰς Ἀόριστον οἷον. θέλω γράψαι, θέλω γραφθῆναι. — Ἀλλὰ τί ποθ' οὕτως, ὦ θαυμάσια, ἀντικυβιστᾷ ὑμῖν ἡ φιλοσοφία ἐν πολλαῖς ἀνακλάσσει; — Τί γὰρ ἂν καὶ πάθοι τις, ὅποτε τὸ τῆς γλώττης πάθος οὕτω βιάζοιτο; — Εἴτα παντουργοὶ ὄντες πρὸς πᾶσαν καινοτομίαν, τί οὐχὶ καὶ ὑμεῖς ἀπὸ τοῦ ἴτου ἐκείνην βιάζεσθα; καθάπερ ἐν τοῖς Ἰνεργητικοῖς· ὡς γὰρ φάτε θέλω γράψαι, οὕτως ἐρέετε καὶ ἐν Παθητικοῖς θέλω γραφθῆσθαι, ἵνα ἦτε καὶ τοῦτοις τὰν σπέρτον ποτὶ τὸν πέτρην ἄγοντες· καὶ γὰρ καὶ ἄλλως τοὺς οὕτω γενναίους προτρέπει ἡ παροιμία, Πάταλοι, λέγουσα, παττάλοις ἐκκρούονται· τί οὖν ἀποδειλιᾷτε πρὸς τῆς γλώσσης τὴν δύναμιν· καὶ ταῦθ' ὀπόθ' ἡ τοῦ Κο-

ραῖ παντοουργικὴ μηχανὴ, ὡς γενναῖον κατενεγκοῦσα βαι-
στῆρα, λίαν βαθέως τῷ ὑμετέρῳ ἐγκεφάλῳ ἐνεκόλαψε
τὰ μαθήματα. Ἀλλὰ σύγ' ἔχει καὶ δεύτερον ἔλεγχον τῆς
πλάνης τοῦτο. Νῦν δ' ἔλθωμεν καὶ εἰς τρίτον· σὺ δ' ἔπου-
τῷ λόγῳ πρῶτος, εἰ σὺν λόγῳ βούλει φιλοσοφεῖν. Δεῦρο
τῶν εἰπέ μοι αὖθις· τὰ κατ' Ἀόριστον ταῦτα Μελλοντικὰ
τὰ, θέλω φάγειν, πίνειν, ἔλθειν, εὔρειν, λάθειν, μάθειν, τύχειν,
ταῦτά φημι καὶ ἕτερά· ἔτι μυρία ὅσα, τίποθ' οὕτως παροξυ-
τόνως, ὀξύτονα ὄντα, γράφοντες παραφθείρετε; ὁ γὰρ τύπος
αὐτῶν φαγεῖν ἐστι, καὶ πίνειν, καὶ μαθεῖν. — Ἐν τούτοις, ὦ
Σώκρατες, οὐδ' ἡμεῖς ἐσμὲν σύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους. —
Ἀλλ' οὐδὲ πρὸς ἑαυτοὺς, ἄλλοτ' ἄλλως τονίζοντες τὰ αὐτά.
— ἔσκει δὲ ταῦτα ἀνωμαλίαν νοσῆσαι ἐν τῇ προσωδίᾳ, ἐκ-
τραπέντα ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου, καὶ τὸν τόνον ἀναβιβάσαντα.
— Τῇ φῆς αὐτὸς; ἀνωμαλίαν παθεῖν ἐσμὲν ὅλον ὀνομάτων;
τῶν γὰρ ἀνωμάτων αἱ ἐξαιρέσεις ὡς σπανιώταται· ταῦ-
τα δὲ εἰσὶ τῆς νέας μηχανῆς στρεβλὰ πλαστοουργήμα-
τα. Σὺ δ' οὖν παιδεύου κἀντεῦθεν τρίτον, ὅτι οἱ ἐκ τῆς
Κοραϊκῆς ἐν τούτοις ἐωλοκαρσίως ἀπόζοντες, μηδὲν ὑγιὲς
μήτε λέγουσι, μήτε γράφουσι. Νῦν δὲ ἴθι αὖθις ἀποκρινάί μοι
καὶ τέταρτον. Τὸν μὲν δεύτερον Ἀόριστον ὡς ἀνωμαλίαν νοσή-
ματα, ὡς φῆς, ἐῷμεν χαίρειν· τὸν δὲ πρῶτον πῶς ἂν μαιεύ-
σαιμεν κατὰ τὴν Εἰληθυσίαν, ἢ ὡς παντοουργικῶς κατὰ Δαίδα-
λον, ἢ οὕτως γοῦν κατὰ τὸν κανόνα τῆς μηχανῆς ὑμῶν ὀρθῶς
ἀποδείξει; δοκεῖτε γὰρ κἀν τούτῳ πάνυ ἀμυδρῶ τῷ ἐκ τῆς
περὶ ταῦτα φιλοσοφίας τοῦ Κοραῖ γρήτασθαι λυχναρίῳ, θέλω
ψάλειν (κατὰ τὸ ἄπαξ), καὶ σπείρειν, καὶ νείμειν, καὶ σφάλειν,
καὶ φάνειν, καὶ ὑπομείνειν γράφοντες πάραδόξως καὶ λίαν
ὑπερφυῶς, τοῦ τύπου αὐτοῖς ὄντος, ψάλει, σπείρει, νείμαι,
σφάλει, ἀποφάναι, ὑπομείναι. Ὁρᾷς οὖν κἀντεῦθεν, ὅπως

ἐχεις καὶ τετάρτην τῆς πλάνης ἀριδηλοτάτην ἀπόδειξιν; καὶ
ἔτι ὁ Μέλλων τῆς νεωτέρας, ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐκπέσων, κα-
ταφεύγει πανταχόθεν πρὸς ὑποτακτικὴν Ἑγκλίσιν ἀνευ βίας;
τί φῆς αὐτός; ἔφη μοι τῷ λόγῳ πρὸς ταῦτα, ἢ οὐκ ἂν ἐξε-
μέσειας ἀνευ ἐλλεβόρου ἐγκαταγεγραμμένην σοφίαν; — Οὐκ
ἂν ἔχοιμι, ὦ Σώκρατες, ἀντιπεῖν πρὸς τοιαῦτα ἐπιχειρήματα·
τί γὰρ ἂν καὶ εἴποι τις, ὅπόθ' ὁ λόγος πανταχόθεν οὕτω ποιεῖν
βιάζοιτο; — Καὶ μὲν ἐγώγ', ὦ φίλον· μειράκιον, ἐν τῶν εἰ-
ρημένων μοι εἶγε ἀνέλαις, χαρίσομαί σοι καὶ τᾶλλα ὁμολο-
γήσας· τὴν ἥτταν· καὶ εἶγε προσσπαιτηθείην καὶ ὄρκον
δεῦναι, εἴποιμι ἂν, ἢ μὲν πρὸς ὑποτακτικὴν πάντα φέρεσ-
θαι· ταῦτα οὕτως ὡς φύσει, θέλω γράψῃ, θέλω γραφθῇ (ἐν
Ἀόριστῳ ἀμφοτέρω) θέλω φάγῃ, θέλω φαγῶθῃ; θέλω ποιήσῃ,
θέλω ποιηθῇ, νικήτῃ, νικηθῇ, χρυσιώσῃ, χρυσωθῇ, εὔρῃ, εὔρε-
θῇ, καὶ πάντα ἐξῆς ὡσαύτως καταλλήλως καὶ ἀμελανῶς, ἐκ-
τὸς μόνον ἐν τῷ παθητικῷ ἔνεστῳτι· ὅστις δέχεται τὸν σχη-
ματισμὸν κατὰ πᾶν πρόσωπον, ὡς εἰ θέλω διδάσκωμαι, θέ-
λεις διδάσκησαι, θέλει διδάσκηται· τοῦτο γὰρ οὕτω πέφυκε
γίγνεσθαι ἀνωμαλῶς. — ἔχει τρεῖς οὕτως, ὦ Σώκρατες,
ἀλλὰ τί τις ἂν ἔχοι εἰπεῖν, ὅποτε καὶ τῶν ἀρχαιοτέρων εἰσὶν
οἱ πρὸ Ἀπαρεμφάτῳ ἐχρήσαντο· τί οὖν πρὸς ἐκείνους ἐροῦμεν;
— Τίνας καὶ ποίους φῆς τούτους; μὲν τοὺς περὶ τὸν πτω-
χὸν Πρύδρομον; πολλὰ μὲν ὁ βάρβαρος ἐχόλκευσε χρόνος,
ἀλλὰ νῦν ὁ ὀρθῆς λόγος ὡς ἀκριβῶς χρώμενος σμίλακι, ἐκκο-
λάπτων ἐκεῖνα, ὥσπερ κηλίδας, ἐγγαχράττει τὰ ἑαυτοῦ ὡς ἀ-
νέκλυτα καὶ ἀνάγραπτα. — εἶεν ταῦτα τοῖς Ἑλλήσι πάντα
μετὰ λόγου ποιεῖν· τὸ δὲ ὅτι γράψω, καὶ ὅτι νὰ γράψω, ἢ
πολλοὶ δοκοῦσιν ἐνασμενίζειν; τοῦ ὅμως, ὦ Σώκρατες; οὐδὲν
γὰρ εἴρηται περὶ τούτου. — Τοῦτο μὲν πάντως ὀμολώτερον
δοκεῖ εἶναι· ἀλλ' ὡς ἰδιωτικόν, εἴη ὡς γρηγορήσαν· ποιηταῖς

καὶ μάλιστα τοῖς κωμικοῖς πρὸς τὰ μέτρα· τούτοις γὰρ ἐφείται καὶ χυδαῖζειν, χυδαίους τὰ ἥθη καὶ αὐτοὺς ἐνέηκε, ἐν οἷς σατυρίζουσιν, ὄντας. — Ἀλλὰ πῶς ἂν εἴη, ὦ Σώκρατες, ἐκ κοινῆς γνώμης, ἐπαναλαβόντας τὸν ἀρχαῖον Μέλλοντα, ἐκφυλλοφορῆσαι τὸν παράσημον καὶ παράμουςον τοῦτον; τί γὰρ κωλύει εἰπεῖν πῇ, ἔσται ταῦτα, καὶ γενήσονται ταῦτα, καὶ τί τέξεται ἡ ἐπιούσα; πολλὰ γὰρ καὶ τῶν ἱερῶν λόγων συνήθη γενόμενα, προφέρεται κατὰ Μέλλοντα. — Οὐ μόνον ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐφημερίαις πολλαχῇ, καὶ νόμοις, καὶ βασιλικοῖς διατάγμασιν ὁρῶμεν εἰσαχθέντα αὐτὸν εὐστόχως· καὶ τοσούτω μᾶλλον, ὅσω ἡ νέα περὶ ταῦτα φιλοσοφία, ἀπανθοῦσα ὑπομαραίνεται. Ἀλλὰ σύ γ' εἴτε τούτων μετέμαθες, ἐξ ὧν ἡμῖν εἴρηται, ἴθι σῶζων σῶζε σεαυτὸν, καὶ μὴ στραφῆς εἰς τὰ ὀπίσω, ἵνα μὴ γένης στήλη ἄλως.

Τῷ αὐτῷ. (188.)

Περὶ δὲ τῆς Ἀπολύτου Γενικῆς (ἐπειδὴ καὶ περὶ τούτου ἀξιοῖς ἀκοῦσαί τι παρ' ἐμοῦ πρὸς τοὺς καθαιρέτας καὶ ταύτης) καὶ ἄλλοτέ μοι εἴρηται πρὸς ἐκείνους· φασὶ γὰρ, τῷ αἰρεσιάρχῃ τυφλῶς παρακολουθοῦντες μὴ εἶναι τὴν Γενικὴν ταύτην ἀπόλυτον· πῶς γὰρ ἂν εἴη, φασί, λόγος ἀπόλυτος ὁ ἐκ προτάσεων, σχέσιν καὶ ἀκόνουσιν ἐχουσῶν πρὸς ἀλλήλας, συντεθειμένος; Ὅρα οὖν, ὅπως ἐνταῦθα παραλογίζονται, ἀπὸ τοῦ πράγματος ἐπὶ τοῦ νομα σοφιστικῶς τὸν μέσον τῶν ὀρίων μεταλαμβάνοντες· εἰ μὲν οὖν μὴ καλῶς αὐτοῖς δοκεῖ ἔχειν τοῦ νομα, καλεῖτωσαν αὐτὴν ἑτερόσχετον, ὃ καὶ παρ' ἐτέρων γραμματικῶν τοῦτο ἤκουσεν· ἢ ὅπως ἂν αὐτοῖς ἄλλως δόξῃ· τοῦ γὰρ περὶ τούτου διαφερόμεθα, ἀλλὰ περὶ τῆς ἑτεροπροσώπου ταύτης συντάξεως· ἢν ἑλλειψιν λέγουσιν εἶναι Προθέσεως· καὶ

ὁ αἰρεσιάρχης ὁ ἐπὶ τὴν πλάνην ταύτην τυφλῶς ἐξωθήσας αὐτοὺς, παραδείγματ' ἐκεῖνα ἡμῖν τοῦ λόγου παρέδωκε· Θεοῦ θέλοντος καὶ ἐπὶ ῥίπος πλείοις, ὁ ἔστι, ὑπὸ Θεοῦ θέλοντος· καὶ, ἐμοῦ διδάσκοντος, σὺ μανθάνεις· δῆλον ὅτι, ὑπ' ἐμοῦ διδάσκοντος. Τούτοις ἐκεῖνος ἐχρήσατο παραδείγμασι πρὸς τὸ καθελεῖν τὴν ἐκ πολλῶν αἰώνων ἀναντιρρήτοις λόγοις ἐπειρειδομένην ἀλήθειαν. Τί οὖν ἂν εἴποις πρὸς ταῦτα; ἢ πρῶτον μὲν, εἰ τὸ, ἐμοῦ διδάσκοντος, σὺ μανθάνεις, ἐστὶν ἀληθῶς ἐλλειπτικόν, τί κωλύει τῇ αὐτῇ ἐλλείψει χρῆσασθαι καὶ πρὸς τῶν Παθητικῶν, ἢ οἶον, ἐγὼ διδάσκομαι σὺ, ὁ ἔσται κατ' αὐτοῦς, ὑπὸ σοῦ· καὶ, ἐμοῦ πίνοντος, σὺ μεθύεις· ἤτοι ὑπ' ἐμοῦ πίνοντος. Δεύτερον δὲ, τίνας τῶν Προθέσεων ἐπινόησμεν καὶ ἐν ἄλλαις τῆς τοιαύτης φράσεως περιστάσεσιν; οἶον ἀποθανόντος τοῦ πατρὸς μου, ἔμεινα πτωχός; τὴν προσηκούσαν φασὶ τῇ ἐνοίᾳ τοῦ λόγου· καὶ μὴν ἀποδότωσάν μοι αὐτοὶ τὸ προσήκον ἐπὶ τῆς Ἀπολύτου ταύτης· οἶον, Καὶ τοῦ τοῦ Ἰησοῦ ἀναστήσαντός νεκρὸν ἐκ νεκρῶν τετραήμερον, οὐθ' οὕτως ἐπίστευσαν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐσκληρύνοντο· καὶ, Μιαθοῦσάλας ἔζησε χίλια ἔτη, τριάκοντα θεόντων· καὶ, Ἐνταῦθα ἠυλίσθησαν, ἀπεχούσης τῆς πόλεως δέκα ἐτὶ σταδίου, δυοῖν θεόντων. Τούτοις γὰρ, οἶμαι, οὐκ ἂν ἔχοιεν ὅ,τι ἐπιθεῖεν ἐκ τῆς αὐτῆς ἀπειροκαλίας. Ἐπειτα τί μὴ ὅτι, ὡς ἐπὶ τῶν Μετοχῶν, οὕτω καὶ πρὸς τῶν ὀνομάτων ἡ αὐτῇ ἐλλείψις ἐστὶ κενή; οἶον, ὡς περ φάρμακον, Πόντιου Πυλάτου ἡγεμονεύοντος, ἐβταυρώθη ὁ Χριστός, οὕτω καὶ Πόντιου Πυλάτου ἡγεμόνος, ἰσταυρώθη ὁ Χριστός· τί γὰρ κωλύει καὶ τοῦτο, εἴγ' ἐκεῖν' ἔχεται ἀληθείας; ἀλλ' οὐκ ἂν ἐς τοσούτον ἐλάσειαν ἀνοπίας, ὥστε τοιαύτην ἀναιδῆ δέξασθαι ἐλλειψιν. Τὸ δὲ, ἐπὶ ἀρχόντος Εὐκλείδου ταῦτα ἐγένετο, ἀφ' οὗ ὀρκώμενοι, δικαιοῦναι τὸ τῶν Μετοχῶν ἐλλειπὲς τῶν Προθέσεων, τρυφ' οὗ Μετοχῇ,

ἀλλ' ὄνομα ἐστὶ σαφές· οἷον, Θεμιστοκλῆς ἐγένετο Ἀρχὸν ἐπιώνυμος· τὸ γὰρ Ματοχικὸν ἐν τοιαύτῃ συντάξει ἀνεπίδεικτον ὁλῶς προθέσειος· διὸ καὶ φανέν τὸ σχῆμα τοῦ λόγου τοῦτο Ἀπόλυτον, ἑτεροπροσωπικῶς κατὰ Γενικὴν εἰς ἕτερον ῥῆμα ἀναφερόμενον· εἶεν. Πρὸς δὲ τὸ, Λαλαίων ὑπὸ αὐτάντων ἐκονάθησε τὸ στρατόπεδον, τοῦτο δὴ τὸ Ὀμηρικόν, ὃ αὐτοὶ διῴσχυρίζονται μάλιστα, τί ἂν εἴποιμεν; ἢ ὅτι ὁ πικντοκράτωρ καὶ αὐτὸς ποιητὴς ἐδύνάτο καὶ ἐτέρων ἐτι Προθέσιν προσεπιθεῖναι κατὰ παρακλήν, ὡς καὶ τὸ, Ἀπὸ πρὸ, Διὰ πρὸ· ἀλλὰ ταῦτα τοῖς πεζογράφοις ἐστὶν ἀπαράδεκτα. Καί τοι παρ' ἀμφοτέρους ἔσθ' ὅπου εὐρήται καὶ κατ' εὐθείαν ὁ Ἀπόλυτος οὗτος τῆς συντάξεως τρόπος· τί οὖν πρὸς τοῦτ' ἐροῦσιν; ἐπικρεμάσουσι καὶ ἀπὸ τούτων τινὰς τῶν Προθέσεων; ὦ οἷά σου, Κοράῃ, τὰ αὐτοσχέδια δόγματα!

Τῷ αὐτῷ. (189.)

Ἐπειδὴ ἀπαξ ὑμνήθην γράψαι σοι, περὶ ὧν διηνέχθην πρὸς τὸ πρὸς τοὺς Κοραῖστας, οἱ διαφιλοτιμησάμενοι δικαιῶσαι τὸν αἰρεσιάρχην, ἐν οἷς ἀντεῖπον πρὸς ἐκείνον ἐν τῇ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως τῆς Τερψιθέας προλήγῃ, ἐπέβαλοντο χερσὶ τε, ποσὶ τε ἀποδείξει μηδὲν μοι ἐκεῖ ὑγιὲς εἰρημένον, οὐκ ἀκαίρον δοκῶ μοι ποιήσιν, εἴτε καὶ νῦν προσθεῖην περὶ τῶν παραθετικῶν ὀνομάτων, περὶ ὧν τότε πολὺς ἐγένετο λόγος, ὅπερ τότε οὐκ εἴρηται· ὅτε γὰρ συνέταττον τὴν Γραμματικὴν, διασκεψάμενος κατ' ἐπιστάσιν τὴν τῶν Συγκριτικῶν πρὸς τὸ ὑπερθετικὸν διαφερὰν, καὶ διάκρητάς· τίποτ' ἂν εἴη τὸ αἷτιον, δι' ὃ τὰ μὲν οὕτω, τὰ δ' ἐκείνως διαφόρως συντάσσεται πρὸς ἃ ἀναφέρεται, εὐρήντι καὶ ἀνευρών, ἐγώ τε πέποικα ἐμαυτὸν τὰ ληθῆς ἀνευρηκώς, καὶ τοὺς ἄλλους· ἐσπρόδισα πείσαι· ὅτι τὰ μὲν εἰσιν, ὡς καὶ

λέγεται, παραθετικὰ· τὰ δὲ ὑπερθετικὰ· παραθετικὰ μὲν οὐ, διαίρετικὰ δὲ· καὶ διὰ ταῦθ', ὡς νεώτερίσας, ἅτε μηδενὸς πῶ εἰρηκότος τὴν γνώμην ταύτην, ἐπεσπασάμην τὸν πλατὺν αὐτῶν λῆρον ἐκείνον ἐπ' ἐμαυτὸν· παράδοξον γὰρ αὐτοῖς καὶ ἀνάξιον ἔδοξεν, εἴ τις παρὰ τὸν Κοραῖν ἐφεύροι τι πρὸς φιλολογίαν· εἰδ' ἐκείνος ἦν ὁ εὐρών, ἦν ἂν πάντ' ὀρθῶς εὐρημένα· τοὺς μὲν οὖν λόγους, ὅσους ἐπενόησα τήνικαῦτα, καὶ δι' οὓς ἀπέφην τῶν ὑπερθετικῶν τὸ εἶναι παραθετικὰ, τούτους εὐρήσεις ἐν τῇ ἐμῇ Γραμματικῇ ἐν τῇ πρὸς τὸν Σέργιον ἐπιστολῇ μου· ὃ δ' ὑστέρω χρόνῳ ἀνέγνων ποτὲ περὶ τούτου πῃ καὶ τοῖς τοῦ Σταγειρίτου, τοῦτο νῦν ἐρῶ· ἔστι γὰρ ἰσχυρὸν ἔχον λόγον· διότι τὸ ἀληθὲς αὐτὸ καὶ διὰ τὸ τοῦ φιλοσόφου ἐκείνου πᾶρά πᾶσιν ἀξίωμα· φησὶ γάρ, πῃ, ὡς τὰ μὲν Συγκριτικὰ ἀντιστρέφουσι πρὸς ἑαυτά· οἷον, Ὀμηρὸς δοκιμώτερος πάντων τῶν ποιητῶν, καὶ πάντες οἱ ποιηταὶ εἰσὶ τοῦ Ὀμήρου ἀδοκιμώτεροι· τὰ δὲ ὑπερθετικὰ οὐκ ἂν ἀντιστρέψαιαν οὕτως· οὐ γὰρ ἂν φαίημεν, ὥσπερ ὁ Ὀμηρὸς ἐστὶ σοφώτατος πάντων τῶν ποιητῶν· οὕτω καὶ πάντες οἱ ποιηταὶ εἰσιν ἀσοφώτατοι τοῦ Ὀμήρου· οὕτω γὰρ διαίρεται· μὲν ἂν τὸ ὅλον ἀπὸ τοῦ μέρους· ὃ ἐστὶ τῇ τε φύσει ἄτοπον, καὶ τῇ γλώσσῃ αὐτῇ ἀπαράδεκτον· ἐστὶν ἄρ' οὐ παραθετικόν, ἀλλὰ διαίρετικόν· ἐξ ὑπεροχῆς· ὑπερ ἱκανῶς καὶ πάλαι μοι ἐν τῇ πρὸς τὸν Σέργιον ἀποδέδεικται· καί τοι ἔδοξα πείσαι μηδένα· ἐνθα μὲν γὰρ τὸ προληπτικόν, ἐνθα δὲ τὸ ἀντιζῆλον, ἀντιπράξαντα πρὸς τὴν ἀλήθειαν, οὐκ εἴασεν αὐτὰ εἰσεῖναι εἰς τὴν καρδίαν αὐτῶν· διὸ ἐτι καὶ νῦν πάντα, περὶ ὧν ἡμῖν ἦν ἡ διαφορά πρὸς ἐκείνους, ἀνεμώλια φέρεται μέχρις ἂν, ἀπονεκρωθέντων ποτὲ τῶν παθῶν, ἄρξωνται οἱ ἑλληνας, φιλοσοφεῖν· μὴ καθ' ἁῖραςιν, ἀλλ' ἐκλεχτικῶς· ἐξῆρως.

Τ φ α υ τ φ. (190.)

Ποταμός, ἐπισχεθέντος αὐτῷ, εἰ οὕτω τύχοι, τοῦ ρεύματος, ἢ διασπάσας τὸ κωλύον, παρασύρει πάνθ' ἐξῆς τῆς φορᾶς, ἢ ἀνασκιρτήσας τῆς ἑαυτοῦ κοίτης, καταρρεῖ ἐκ πλημύρας, ὅποι ποτὲ τύχοι, μέχρις ἂν ἐπανελθὼν εἰς ἑαυτὸν, ἐπαναλάβῃ ἐξ ὑπαρχῆς τὴν οἰκείαν εὐθυωρίαν πρὸς πορίαν εὐτακτοτέραν. Ἀλλ' οὐχ ἦτον καὶ οἱ Ἕλληνες νῦν ταῦτά μοι δοκοῦσι ποιεῖν· τῶν γὰρ κωλυόντων τὸν τῆς παιδείας ῥοὴν ἐς δεῦρο (ἦν δὲ ταῦτα πολλὰ) ἀρθέντων ἤδη θεοῦ συνάρσει, ὡρμηνύται οὕτως, ὥσθ' οὐκέτι ἡβουλήθησαν τῆς ἐπιδείξεως τὴν ὁρμὴν σὺν λόγῳ ποιήσασθαι· ἀλλ' αἰφνῆς ἐκτραπέντες τῆς περὶ τοὺς λόγους τέχνης, ἢ σοφοὶ ἄνδρες, πάλαι ἡμῖν ἐγκάτελιπον, ἀλλότρια ἀντεισηγάγον δόγματα, τὰ παρὰ τοῖς Ἑλληνισταῖς περὶ πλείστου τῶν ἡμετέρων γραμματικῶν κηνησάμενοι· καὶ τοὶ ἐκεῖνοι οὐχ ὅπως ἂν συνενέγκον τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' ὅπως τοῖς ἑαυτῶν τοῦτο συντελοῖν παῖσι τὰς Ἑλληνικὰς Γραμματικὰς συνετάξαντο· καὶ ταύτας οὐ πρὸς ἀπείρους καὶ πρὸς παιδία, ἀλλὰ πρὸς καθεστηκότας τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν πάτριον προμαθηκότας παιδείαν· διὸ καὶ παρ' ἡμῖν νῦν ἀποπνιγόμενα τὰ μερικά ἐν ἀπεράντοις τοῖς ἐκείνων φιλολογικοῖς θεωρήμασιν, ἀπαυδῶσιν ἐκ τῶν προημιόνων, ἀπογινώσκοντες διὰ τοσαύτης ἀδιεξότητος ὕλης ἀφικέσθαι πρὸς ὁσπεύδουσι τέρμα· ἀπόδειξις δὲ τοῦ λόγου· τριακοστὸν γὰρ ἔτος μάλιστα τοῦθ', ὅποτε τοῦ τε καιροῦ καὶ ἄλλων πολλῶν συναϊρουμένων πρὸς τοῦτ' εὐτυχῶς, ἔδει πολλοὺς ἀναφανῆναι τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν πεπαιδευμένους, οὐκ ἂν εὖροις ῥαδίως πόν ἀκριβῶς τὴν πατρίαν εἰδότα γλῶσσαν· εἰδὲ τις καὶ καυχῶτο, δεῖξάντω ἡμῖν ἐκ τῶν ἔργων, εἴγε λόγῳ ἔργου σικὴ κατὰ τὸν δα-

μόκριτον· δεῖξάντων οἱ νῦν διδάσκοντες μαθητὴν εἰδότα γράφειν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐν γοῦν ἐπιστολίδιον· ἀλλ' οὐκ ἂν εἴχοιεν. Ἀλλὰ μέχρι τίνος ταῦθ' οὕτως ἀπροβουλεύτως ἡμῖν ἔξει; μέχρις ἂν ὁ κατεξαναστὰς τῶν ὀχθῶν ποταμὸς ἐπανεέλθῃ ἐπὶ τὴν πάτριον κοίτην· μέχρις ἂν οἱ ἡμέτεροι ἐπανελθόντες ἀπὸ τῆς ξένης ἀπειροκάλου πλάνης, γρήσωνται τοῖς διδακτικοῖς τῶν βιβλίων ὡς ἐπιτομώτατοις, ἀποσεισάμενοι ὅλῃν συρφετὸν τῶν κατ' ἐκείνους ἀκαίρων λόγων· ἄλλως δ' ἐκ τῶν ὀγκωδεστάτων γραμματικῶν οὐδεμία τοῖς παισὶν ἐπίδοσις γένοιτ' ἂν· οὐ γὰρ ἐκ τῆς γραμματικῆς τὸ τέλειον θηρευτέον, ἀλλ' ἐκ τῆς γραφίδος· ἀσκησις γὰρ ἀνυστικὸν τῆς τ' ἄλλοις καὶ τοῖς λόγοις οὐχ' ἦττον. Ὁ μὲν οὖν Στάγειρίτης θαυμάζεται, ὅτι συναγαγὼν τὰ ὄντα, ὑπέγαγεν αὐτὰ εἰς δέκα γενικώτατά γενή· τί ποτ' οὖν οὕτω παθόντες, ἀπελάκτισαν τὰ Θεοδώρου τοῦ Γαζῆ, εἰς δυωκαίδεκα τὰ τῆς τοῦ λόγου συντάξεως κατακλείσαντος εἶδη; εἰ γὰρ ἐπιστημονικῶς γραμματικεῦσθαι βούλοιντο, οὐκ ἂν εὖροιεν ἀρχὰς τῶν ἐκείνου οὔτε περιεκτικωτέρας, οὔτε συντομωτέρας, καὶ τεύθεν συντομνουσῶν· καὶ τὸν χρόνον, ὃν τό γε νῦν ἔχον οἱ μαθητευόμενοι κατανάλισκουν ἐν ἀπειροκάλῳ κενόσιν· Οὐκοῦν σὺ λέγεις εἰσαγαγεῖν εἰς τὰ σχολεῖα γενικῶς τὴν σὴν Τερψιθέαν· οὐ μένου, οὐδ' ἂν βουλομένη ἐκὼν οὐδὲ ταύτην· φλύαρος γὰρ καὶ αὐτὴ πολλαχῇ, πλὴν εἰ μή τις ἐξέλαι τὸ τέταρτον μέρος αὐτῆς· τὴν δὲ Τερψιχώραν καὶ μάλιστα· ἱκανὴ γὰρ ἔσται παιδεύειν Ἕλληνας· οὐ οὔτε χειλιόπροφέρτων, οὔτε οὐρανισκοφώνων· οὐτ' ἄλλων πολλῶν τῶν κατ' ἐκείνους δέονται· δέονται δὲ μάλλον τῆς τῶν διδασκάλων δραστηριότητος ἐν ταῖς μὴ περιττοῖς ἑρρώσοι.

Τοῖς Μαθηταῖς. (191.)

Πολλῶν μὲν πάντως, πολλῶν ἕνεκ' ἐπαινῶν ἄξιός ἐστιν Ὀμηρος· καὶ τοῦτ' αἰῶνες συχνοὶ αὐτῷ ἀπ' ἀρχῆς ἀποδόντες προσεβεβαίωσαν· ἀλλ' οὐκ ἂν βουλοίμην καὶ ὑμᾶς κατὰ τοὺς πολλοὺς ἀνευ ἐπιγνώσεως καὶ μόνης συνηθείας κατὰ τοὺς ψιττακοὺς συνείρειν ἐγκώμια, ὅπως δόξητε μόνον, ὅτι τὰ ἐκείνου διήλθετε ἔπη· δαῖ γὰρ δὴ, εἴ τις τί ἐπαινεῖ, ταύτου ἀκριβῶς καὶ τὸν λόγον εἰδέναι· τοῦτο δ' οὐκ ἂν ἄλλως γα γένοιτο, εἰ μὴ καὶ σαθρόν τι, ἢ ἑλλιπές, ἢ ἐξοιδανόν, πρὸς ὑπερβολήν, ἢ ἄλλως ἀπίθανον, καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων παρεσέφρησεν ἐν τοῖς ἔπεσι, ταῦτ' ἐξελέγχοι· οὐ γὰρ ἐστὶ κακῆϊνον ἄνθρωπόν γ' ὄντα, καὶ ταῦτ' αὐτὸν ἀρχηγὸν τῆς τέχνης γενόμενον, μὴ ὑποπεπτωκέναι ὅτῳδήποτε, ἢ μικρῷ ἢ μείζονι ἀμαρτήματι· ἴσμεν γὰρ ὅσον καὶ θεῶν αὐτῶν ὁ μῶμος καθάπτεται. Ἀλλ' ἰλήκοι ὁ θεὸς οὗτος ἄνθρωπος, εἴ τι τῶν αὐτοῦ ὑμῶν γ' ἕνεκα ἐξελέγξει πείρωμην· ἐλοίσμην γὰρ ἂν μᾶλλον βλασφημεῖν εἰς ἐκεῖνον, καὶ Ὀμηρομάστιξ ἀκούειν, ἢ ὑμᾶς ὁρᾶν ἀνεπιστήμῳ· ἐν ταῖς διαλέξεσιν ἐγκώμια πλέκοντας.

Ποιητοῦ τοίνυν, ἥτοι ἐποποιου, ἢ δραματορρογοῦ πᾶν ὅ,τι, ἂν ποιῇ, τοῦτο συμπλέξαι μύθῳ, εἴτ' ἐξ ἀρχῆς πλάσανθ' ὅλως· εἴτ' ἐκ μέρους συμμίζαντα τὰ ληθῆς πρὸς τὴν ψεύδος· τὸ δὲ θαυμαστὸν παρακολουθήτω, ὥσπερ καὶ εἶδος ὕλη, πανταχοῦ ἀμφοτέροις· ἀλλ' οὐχ ὁμοίῳ λόγῳ· βαρυσθῶ μὲν γὰρ ἐπὶ πλέον ἐφείται ἀνίστασθαι ἐν τοῖς ἔπεσι· τραγῳδῶ δὲ ἑλαττον καὶ κατὰ πολλὴν πιθανότητά· τοῦ μὲν γὰρ τῶν ἐπῶν, ἀκοή μάρτυς μόνη· τοῦ δὲ τραγῳδοῦ καὶ ὄψις προσεπιφέρει ἐν τοῖς πραττομένοις τὸν ἑλεγχον· ὅσον οὖν ὄψις ἀκοῆς πιστω-

τέρει, τοσοῦτον ἀνάγκη τούτῳ περὶ τὸ πιθανὸν περιστέλλεσθαι, ὥς ἔγγιστα τοῦ κατὰ φύσιν ἕκαστα ἐργαζόμενον. Ἀλλὰ καὶ τούτῳ οὕτως ἐχόντων, οὐκ ἂν οὐδ' αὐτῷ τῇ ἐπὶ κῶ ἐξεῖη, διώκοντα τὸ ὑψηλὸν πανταχοῦ, ἀπλῶς ὑπεράλλεσαι εἰς ἀπίθανον· δεῖ μὲν γὰρ δὴ ὥσπερ ἀνιπτάμενον βραίνειν κατὰ τὸν φρύξον, ἀλλὰ προβαίνονθ' οὕτω, φυλάττεσθαι μὴ παθεῖν τὸ τῆς Ἑλλης, ἀποτυχόντα τοῦ κείθαι, οὐπερ καταστοχάζεται.

Δεῦτε τοίνυν συσχεψώμεθα ἀπρηλήπτως, εἰ καὶ Ὀμήρος ἐφύλαξε σὺν τῷ θαυμαστῷ καὶ τῷ πιθανῷ, πανταχοῦ· ἔμοιγε γὰρ οὐ δοκεῖ πρῶτον μὲν γὰρ, ἐπειδὴν ἐπάγη ἄμφω τοὺς στρατοὺς ἐκατέρωθεν ἐπ' ἀλλήλους, ὥσπερ μαινομένους, καὶ ὁ θεατὴς ἀναμμένη πηλλομένη καρδίᾳ πότρου αὐτῶν κρείττων ἔσται, αἰφνὴς μονόου διηκυλιτμένοις αὐτοῖς, καὶ τὴν χειρ' ἐπιτεθεικόσιν ἐπὶ τῆς νευρᾶς, ἀντὶ τῶν ἔργων τοῦ Ἄρειος εἰς ἀγῶνα λόγων τὸ πρᾶγμα μετέθεικεν· ἐπεισὺδιον γὰρ σταδιαῖον οὐκ ἐν καιρῷ εἰσαχθὲν, τοὺς τε μαχητὰς ψυχρότερους ἐποίησε, τὴν τῶν ἔργων ἀκμὴν ἀφελὸν τῇ βραδύτητι, καὶ τοὺς θεατὰς ἐν λόγοις μακροῖς ἀπονυστάζειν μεταξὺ κατηνάγκασεν, αὐτῶν ὑφ' ἐαυτῶν τῶν εἰσαγομένων ἐκατέρωθεν ἐπαινέεισθαι ἐπὶ προγόνων ἀρετῇ φιλοτιμούμενων· οἷά ἐστιν ἰδεῖν ἄλλα τε πολλὰ ἐν τοῖς ἔπεσιν ἐν εὐδέοντι· καιρῷ εἰσαγόμενα, καὶ τὰ Διομήδει καὶ Γλαύκῳ πρὸς ἀλλήλους σεμνολογούμενα· ἃ ὥς διὰ χρόνου εἰρημένα ἐν καιρῷ κατεπείγοντι πρὸς τὴν πρᾶξιν, δοκεῖ παραμβλύνειν τὴν τῶν ἔργων ἀκμὴν· αὐτίκα γὰρ ἀγῶνος προκειμένου μεγίστου περὶ τὸν τοῦ Πάτροκλου νεκρὸν, πότερος νικήσας αὐτοῦ κρατήσῃ, Μενέλαός τε καὶ Εὐρήρῃς, οἱ ὥσπερ λέοντες, πόρρωθεν ἐπιόντες ἀλλήλοισι, ἅμ' ἐγγυτέρω γεγήμενοι, ὥσπερ ἐν συμπόσι, πάντων ὁρμημένων διαπληκτίσασθαι, ἐπ' εὐχαι-

νεῖα κομπολογούμενοι, ἀφόρητοι γίνονται· καὶ τοὶ μικρὸν ἀνωτέρω εἰσῆγαγε Πάτροκλον ἐπιτιμήσαντα Μηριόνη, ὡς οὐ καλῶς, οὐδ' ἐν καιρῷ τὰ τοιαῦτά γε πρὸς Λινείαν καυχησαμένῳ· βουλαὶ γάρ, φησὶ, λόγοις παραίνονται· πόλεμος δ' ἐξ ἔργων μάλιστα τελευτᾷ.

Πρὸς δὲ πούτοις καὶ τοὺς ἥρωας αὐτοὺς, τῶν τὴν ἀρετὴν δοκεῖ βούλεσθαι αὔξειν, ἀδικεῖ, τὸν ἀντίον ποιῶν· καταγριώμενος γὰρ τῷ θαυμαστῷ πανταχῇ, ὑφερεῖ τι τῆς ἐκείνων ἀρετῆς· οὐ γὰρ μόνον Ἀπόλλων Πάτροκλον ἀφοπλίσας, καὶ ἐμβρόντητον ὄλως τῷ κονδύλῳ ποιήσας, οὕτω παρέδωκεν αὐτὸν γυμνόν, καθάπερ γυναῖξιν, Εὐφρόνῳ καὶ Ἑκτόρϊ· ἀλλὰ καὶ Ἀθηνᾶ οὐ πολλῷ ὕστερον, τὸ τοῦ Διὸς εἶδος μεταπλασθεῖσα, οὕτως ἀνοπλὸν τῷ τῶν ἡρώων κρατίστῳ παρέσχε τὸν Ἑκτορά· τὰ γὰρ τοιαῦτα θεῶν ἔργα ὄντα, τὴν τῶν ἡρώων ὑφαιρεῖ ἀρετὴν· μετὰ γὰρ θεῶν μάχονται καὶ θεοῖται· διὸ καὶ Αἴας παρὸ βάλωτον πρὸς τὸν Τελαμῶνα σωφρονίζοντ' αὐτὸν ἀντέκρουσε ταῦτα·

- Πάτερ, θεοῖς μὲν καὶ ὁ μικρὸν ὠνέμοῦ
- Κράτος κατακτείνω· ἐγὼ δὲ καὶ δίχα
- Κείνων πίπτει τὸ πᾶν· ἐπισπάσειν κλέος·

Εἴη δ' ἂν οὖν τὸ θαυμαστὸν ἄξιον, ἐνθ' ἂν ἡ φύσις τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐφικνῆται, οὐδ' ἔχη τὸ πιθανόν εἰς ἐκτέλεσιν· οἷον Ἑκτωρ τρωθεὶς ἐκ στιβαρᾶς χειρὸς φορᾶ λίθου ὑπερμαγέθους, οὐκ ἂν διεσώθη, εἰμὴ δι' Ἀπόλλωνος· τοῦτο γὰρ οὐκ ἔλαττοῖ, ἀλλ' αὔξει τὴν τοῦ ἥρωος ἀρετὴν.

Ἐπὶ δὲ τούτοις κακεῖνο οὐκ ἂν εἴη πάντ' ἀπασιν ἀνεπίληπτον, τὸ τοῦ ἥρωος καὶ αὐτοῦς πολλάκις τοὺς θεοὺς εἰσάγειν οἰμίζοντας ἐφ' οἷοισδ' ἥποτε, καθάπερ τὰς γυναῖκας· αἰσχρὸν γὰρ ὄρεῖν τὸν παντοκρατορικώτατον Δία, ὃς τῇ τῆς χαίτης κινήσει ἐλελίζει τὸν μέγαν οὐρανόν, καὶ χρυσῇ σειρᾷ ἀνασπᾷ

σὺν αὐτῇ θάλαττῃ πᾶσαν τὴν γῆν, τὸ οἷοι πολλάκις ἐπιφωμόντα σμικρολόγως ἔνεκα Σαρπιδῶνος, ἀνδρὸς θνητοῦ· ἐκπίπτει γὰρ ταῦθ'· οὕτως ἐπιφωνούμενα τοῦ κατὰ τὸ ἦθος προσήκοντος τοῖς προσώποις· οὐ ὁ ποιητὴς μάλιστα δρεῖλαι καταστοχάζεσθαι.

Χωρὶς δὲ τούτων καὶ τοῦ χρόνου αὐτοῦ ἐπιπολάζει ἐν τοῖς ἔπεσι τὸ ἀπίθανον· οἷον, πεσόντος Πατρόκλου, μέγιστος ἀγὼν περὶ τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ἄρχεται εἰς ἀναίρεσιν, ἐκατέρων παραβόλως πρὸς ἑαυτοὺς ἐλκόντων ἐκείνον καὶ ἀνθελκόντων· ἀλλ' ἐν τούτῳ αἴφνης Μενέλαος μὲν καταλίπων αὐτὸν, ζηταῖ πόρρω πῇ ἐν τῷ εὐωνύμῳ Λίαντα πρὸς ἐπικουρίαν· ὁ δ' αὖ Ἑκτωρ καὶ αὐτὸς μικρὸν ὕστερον, ἐπιθυμήσας τὴν τοῦ Ἀχιλλέως μεθοπλίσασθαι πανοπλίαν, ἀνεχώρησεν, ὥσπερ ἐκ συνθήκης ἀμφοτέρω ἀποσχόμενοι, ἐν ἑλθόντις ἔπειτ' ἀναμαχησονται οὕτως ὑπὲρ τοῦ νεκροῦ· τί γὰρ μὴ ἐσὺλα Ἑκτωρ τὸν νεκρὸν παρὸν, Μενελάου περιπλανωμένου ἐν τῇ εὐωνύμῳ; τί δὲ μὴ καὶ Αἴας ἐλθὼν ἐν μέρει, ἀνείλετ' ἐκείνον, τοῦ Ἑκτορος ἀμφὶ τὴν ὄπλιν ἔχοντας;

Ἀχιλλεὺς δ' αὖ οὐ πολλῷ ὕστερον ἴησι ῥαγδαῖος τῷ ξίφει ἐπὶ τὸν Λινείαν· καὶ Ποσειδῶν τοῦτ' ἰδὼν, καὶ δεδιώς περὶ αὐτῷ, δημηγορεῖ ἐν συλλόγῳ τῶν θεῶν σκέψασθαι, ὅπως αὐτὸν ἀναρπάσουσιν ἀπὸ τοῦ κινδύνου, ὡς δὲ θεὸν περιμενοῦντα Ἀχιλλέα, τὴν χεῖρ' ἐπίκοπον ἐπηρκότα, μέχρις ἂν δόξη τῷ Διὶ τὸ πρακτέον. Τέως δ' οὖν ἐφθακεν ὁ θεὸς ἐξελόμενος τὸν πεφιλημένον· ἀλλὰ πῶς ἂν εἴη πιθανόν ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ γενέσθαι τὸ πλείονος χρόνου δεόμενον πρὸς ἐκτέλεσιν;

Πρὸ δὲ τούτου αἰθεὶς μικρὸν Πάτροκλος πεμφθεὶς ὑπ' Ἀχιλλέως τοὺς τραυματίας ὀψόμενος· καὶ ἐλθὼν εἰς Νέστορα, οὐδὲ μικρὸν ἀξιοῖ παραμεῖναι, δεδιώς Ἀχιλλέα, μήτι χαλεπήνη οἱ ἐπὶ βραδυτῇτι· εἴθ' ὥσπερ ἐπιλαθόμενος, καθήκει

ιδόμενος ἀπὸ τοῦ τραύματος τὸν Εὐρύπυλον· καὶ μύλις μετὰ τρίτην καὶ τετάρτην ραψοδίαν ἐπαγελθὼν, ἐξαιτεῖται Ἀχιλλεῖα ἐπιτρέψαι αὐτῷ ἐξαγαγεῖν τοὺς Μυρμηδῶνας ἐπὶ τοὺς πολεμίους.

Ἀλλὰ δῶμεν ταῦτ', εἰ βούλησθε, δυνατὰ εἶναι ἀνδρὶ ποιητῇ· ὥς πάντ' οἶδε, πάντ' ἐπίσταται θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα, τὰτ' ἔργα καὶ τὰς φωνάς· τὸ δὲ καὶ τοῖς Ἀχιλλεῖοις ἵπποισι φωνήν τε καὶ δάκρυα, καὶ τὸ θαυμαστότερον προφητείαν ἀποδοῦναι, τοῦτο πῇ θῶμεν; πάσης γὰρ ἐπέκεινά ἐστι πιθανότητος· οὐδὲ γὰρ ὥς μῦθος ταῦτ' εἰδοῖται, εἰκονίζων ἀλήθειαν· τοῦτο γὰρ ἰδίον ἐστὶν Ἀπολόγου· τῷ δὲ Ἐπικῷ ἀμυπαραμαρτεῖν δεῖ τὸ ὁμοιοπαθεῖς μετὰ πιθανότητος. Ἐγὼ δὲ λέγειν τὰ περὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ ἥρωος· ἐν ᾗ οὐ μόνον ἴσασθαι ἱεραίστης ἐνεφύτευσσε θαύματα, δὲ οὐδ' εἰ ἑκατοτάπλεθρος ἦν, ἐχώρησεν ἄν· ἀλλὰ καὶ ἀνθρώποις γλυπτοῖς, καὶ ζώοις ἀλόγοις καὶ ἀναισθητοῖς, ψυχὴν καὶ λόγον καὶ αἴσθησιν εἶη· καὶ τὸ παράδοξόν τε φόνους ὀρωμένους αἰματοσταγεῖς, καὶ μεταβάσεις τοῖς ὕλῃ συνδεδεμένοις καὶ ἀμεταβάτοις· αἵματά τε καταρρέοντα ἥδη, καὶ θηρία βίας καταβαλόντα· καὶ καταδάπτοντα, καὶ ἀνθρώπους ῥοπαλοῖς καταδιώκοντας, γάμους τε τελουμένους καὶ χοροὺς ἐπὶ κούτοις, πολεμῶντας, δικάζοντας, καὶ ἐν σύριγγι πυρρῇ χίζοντας· γεωργούς τε τὸ τρίτον ἥδη τὴν γῆν ἀρουώντας· εἴτα λύσαντας τοὺς βόας, καὶ πικρὸν τὸ ὕδωρ ἐλαύνοντας· ἄλλους δ' ἀμῶντας, καὶ σταθμούς ποιρνίων ἐν ὕλῳδει χωρίῳ· καὶ ὅλως τοῦτ' οὐ προσέθηκεν ὁ θεὸς, ὃ μόνον τῆς τοῦ ποιητοῦ φαντασίας διέφυγε τὸ δραστήριον.

Ἀλλ' εἴποι τις ἂν ἴσως, εἰ τοιοῦτος Ὀμηρὸς, τίποτε παθόντες ἀρχαῖοί τε καὶ νεώτεροι ἐξεθείασαν αὐτὸν παρὰ πάντα τὰ ἔθνη; ὁρᾷ δ' ὅπως ἐκ πρόληψως κρίνετε; τοῦτ' οὖν ἀφ-

θεῖν ὑμῶν βουλόμενος, ταῦτ' ἐπέστειλα· ἄλλως γὰρ οἶδα καγῶ, ὥς πᾶν ὃ πεποίηκεν ὁ δαιμόνιος οὗτος ἀνὴρ, καλῶς τυγχάνει πεποιηκώς· τότε δὲ βούλομαι ὑμῖν ἀποδοῦναι τὸν λόγον, δι' ὃν ἐς τὸ ἀπίθανον ἐξῆρε τὰ πράγματα, ἐπειδὴν ἴδω ὑμᾶς καὶ ψέγοντάς τι τῶν ἐκείνου· οὕτω γὰρ ἂν ὑμῶν τὸ σκυλακῶδες ἐκατέρωθεν χαλινώσαιμι. Νῦν δ' οὖν ἴστε, ὥς ταῦτα μήτ' ἐκ μελέτης, μήτ' ἐπίτηδες γέγραφα, ἵνα δείξω τις εἶμαι, τὸν θεϊότατον κρίνων τῶν ποιητῶν· ἄλλ' ἀπὸ μνήμης αὐτοσχεδιάζων, ὅσον ὑμᾶς προσεκτικωτέρους καὶ κριτικωτέρους, οἷς ἂν ἐγκύπτητε, τὰς μελέτας ποιούμενοι, ἀπεργάσασθαι· πρόληψις γὰρ καὶ παντὶ μὲν βλαβερὸν· παιδεία δὲ μέγιστον κώλυμα πρὸς εὐρεσίην ἀληθείας· δεῖ γὰρ δὴ πάντα ζητεῖν ταλαιπώρως· εὐρόντας δὲ κρίνειν· κρίναντας δὲ, κατέχειν τῇ μνήμῃ, καὶ διάσώζειν, οὐχ ἥττον, ἢ καὶ τὰ πατρῷα· ψυχῆς γὰρ κτήσις πολλῶν πραγμάτων ἐστὶν ἐμπειρία ἀληθοῦς καὶ ἀπρόληπτος. Ἐρρωσθε.

Ἀναστασιῶ. (192.)

Τάτ' ἄλλ' ἄλλως ἐξεταζόμενά, διάφορον παρέχουσι κρίσιν, καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὅπουτ' ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς προαιρέσεως ἡμῖν παριστάμενος, διάφορον λόγῳ ὁ αὐτὸς ἀγαθὸς καὶ φαῦλος δοκιμάζεται εἶναι· οἷον τί λέγω; ἔστι μὲν τις ἐν ἡμῖν κατωφερὲς εἰς θυμὸν· ἔστι δὲ τις καὶ ἐπιεικής· καὶ ἕτερος μὲν τις ἄσπιτος, ἕτερος δὲ φιλάργυρος· καὶ ἄλλ' ἅττα τῶν παθῶν, ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος πηγάζοντα πράξεως, ταῦτα δὲ οὕτως ὥς ἐτυχεν ἐνεργούμενα, τῇ φύσει μᾶλλον, ὥς διαθέσεις τινάς, εἶεν ἀποδοτέα· διὸ εἴτα πλεονεκτήματα, εἴτα μειονεκτήματα ταῦτ' εἶη, ἥττον ἂν, ἢ τὰ ἀπὸ καθαρᾶς πραττόμενα προαιρέσεως ἐπαίνοιντ' ἂν καὶ ψέγοιντο· οἷον ὁ μὲν Πάγκρατος τὰ ἥμισυ τῶν ὑπαρχόντων τοῖς πτωχοῖς συνεισένεγκεν, ἢ δὲ χήρα τὰ δύο λεπτά· ἔνταῦθα τείνον ἢ προκί-

ρεσις κρινόμενη, τῇ γυναικὶ τὸ πλεόν τῆς ἀρετῆς ἀποδίδω-
σιν· ὁ γὰρ μόνον ἐκέκτητο, πᾶν τοῦτ' ἀθρόον ἐκένωσεν. Ἰσ-
τώσαν δ' αὖ ἡμῖν ἕτεροι δύο, ἀπὸ τῆς ἴσης μὲν οὐσίας ὀρ-
μώμενοι, ἀντιθετικῶς δὲ πρὸς ἀλλήλους τοῖς πάθεσιν ἔχον-
τες, ὁ μὲν ἐλευθερίως, ὁ δὲ φειδωλῶς. Τούτων οὖν ἐκάτερος
ἐπέδωκεν ὁπωδήποτε, ὁ μὲν πέντε τυχὸν ὀβολοὺς· ὁ δὲ φι-
λάργυρος μόλις δύο· πότερος δὴν καὶ τούτων ἀνείη ὁ τὸ
πλεῖον ἐπιδιδάσκων τῆς προαιρέσεως; ὁ πρῶτος, αὐτὸς ἂν εἴποις·
ἐγὼ δ' οὐ φημι, ἀλλ' ὁ δεύτερος, ὁ τὸ ἔλαττον ἐπιδαφιλεύ-
σας ἐκ προαιρέσεως· φύσις γὰρ τούτῳ ἐκατέροις διάφορος,
τῷ μὲν ἀκορπίζειν μεθ' ἡδονῆς τὸ ἀργύριον ὡς λίθους ἀγ-
ρεῖς, τῷ δὲ συνάγειν περιπαθῶς καὶ πισυνάγειν εἰς ἀποθή-
κας, ὡς μὴ πεφυκῶς ὅλως μεταδιδόναι οὐδοτιοῦν· ἐκ γοῦν
τῆς προαιρέσεως γιγνομένης τῆς κρίσεως, ὁ τὸ πλεῖον δαδω-
κὼς ἔσται, ὡς εἰκὸς, ὁ φιλάργυρος. Ἦν δὲ ταραισήχθων ἡ-
μῖν καὶ ἕτεροι ἔτι δύο, ὁ μὲν θυμῶδης, ὁ δὲ ἐπεικλής· ὧν ὁ
μὲν ἐξαχθεὶς τῷ θυμῷ, ἐπάταξε τὸν ἕτερον ἐπὶ κόρρης, ὁ δὲ
ἡμείψατο τὸν τύψαντα λαιδορίαις, οὐκ ἐκ φύσεως, καθάπερ
ἐκεῖνος, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως κινηθεὶς· φύσις γὰρ αὐτῶν τῷ
μὲν ἐξάπτεσθαι καὶ ἄκοντα εἰς θυμὸν, τῷ δὲ ἀνέχεσθαι ἐν-
διδόντά. Ἐκ τούτων δὴλον, ὅτι πρὸς τὸν λαιδορήσαντά τὸ
πλεῖον τοῦ ἐγκλήματος ἔργεται, ὅτι παραβὰς τὸ κατὰ φύσιν,
τὸ παρὰ φύσιν προέβλετο. Τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, μὴ
καταμέμψου Δημήτριον, ὃν παράφορον τῷ θυμῷ ἴσαι πάν-
τες γιγνόμενον, ἐφ' οἷς ἐπαισέ σε· οὐδὲ γὰρ τοῖς μαινόμενοις
τοιμαῖα πράττουσιν, οὔτε λαιδορούμεθα, οὔτε μὴν ἄλλως
ἐπιτιμῶμεν· ἀλλὰ σεαυτὸν, ὅτι τυπτηθεὶς, ἡμείψω λαιδορίαις
παρὰ φύσιν τὸν κατὰ φύσιν τυπτήσαντα. Ἐρρώσω, καὶ τῆς
ἐπαρχούσης φύσεως μὴ ἐξίστασο, ὅτι καὶ γένοιτο· ἀδικεῖς
γὰρ σεαυτὸν, μίαν τῶν ἀρετῶν, τὴν ἐπεικείαν, ἀφαιρούμενος.

Πρώτη. (193.)

Οὐ τοῦτ', ὦ βέλτιστε, τὸ διδάσκειν καὶ ἀνατρέφειν, παῖ-
δάς ἐστι πολλοὺς αὐτοῖς ἐπισφραγεῖν ἀνοήτους κανόνας, ἐξ-
ῶν ἐπιβαρυνόμενα τὰ μειράκια, ἀπαυδῶσι πρὸς τοὺς πόνους,
ἀφ' οὗ ἀναφύεται ἡ πρὸς τὴν παιδείαν ἀπέχθεια· ἀλλὰ τὸ
δι' ὀλίγων πολλὰ αὐτοῖς ἀναπτύσσειν, ἃ φύσει μὲν πρόσσει
τῇ ψυχῇ, συγκεχύσθαι δὲ δοκεῖ καὶ συντεθολῶσθαι τῇ τοῦ
σώματος μίξει· ὅμοιον γὰρ τοῦτ' ἂν εἴη τῷ περὶ τὸν ὀφθαλ-
μὸν συμβαίνοντι πάθει· ὅς οὖνεστι μὲν τὸ ὁρᾶν φύσει, περὶ-
υτάσει δ' ἐπιχυθεῖσα ἀχλὺς, διετείχισεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὰ
ὁρατὰ ὁμιλίαν· εἴθ' οὕτω προσιοῦσα ἡ τέχνη, καὶ ἀφελούσα
τὸ διατείχισμα, ἀνέφξεν αὐτῷ τὴν ὁδὸν πρὸς ἐκεῖνα, μὴδὲν
τῆς ὕψεως αὐτῷ προστιθεῖσα· οὕτω καὶ τῇ ψυχῇ φύσει τὰ
χρηστὰ ἐνυπάρχοντα, ἐπιγενόμενα ἔξωθεν τὰ κακὰ τῇ πρὸς
τὸ χεῖρον μίξει, ἄγωνα καὶ ἀφανῆ, καθάπερ καὶ τὸν σίτον
αἱ παραφυσόμεναι ἄκανθαι, ἐκεῖνα ἐπρίησαν. Ἰξελε τοίνυν τὰς
ἀκάνθας, καὶ ὁ σίτος ἀπαδώσει σοι ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν θερισμὸν
πολλαπλάσιον· ἄφελε δὲ καὶ τοῦ ὀρθάλμου τὴν ἀχλὺν, καὶ
τὸ ὁρᾶν φύσει αὐτῷ ἐνυπάρχει· καθάπερ γὰρ ἐπὶ κυσίου
ὕλης, τῶν κωλυμάτων ἀρθέντων, πολλὴν τὸ φύσει ἰγχείμενον
τοῖς σώμασι πῦρ, ἐξάπτόμενον, ἀναδίδωσι φλόγα· οὕτω καὶ
τῇ ψυχῇ, τῶν παρὰ φύσιν ἀρθέντων, ἐπικνέρονται αἱ ἰδέαι·
ταῦτ' ἄρα ἐπίσσε καὶ Πλάτωνα ἀναμνήσεις τὰς μαθήσεις
εἰπεῖν. Ἐρρώσω.

Υἱ γατρίω. (194.)

Ἀδικεῖν καὶ ἀδικεῖσθαι διαθέσεις τινές εἰσιν ἀλλήλαις ἀν-
τίθετοι ἐνεργοῦντος καὶ πάσχοντος· οἷον, ἀδικεῖ μὲν ὁ τύπ-
των, ἀδικεῖται δὲ ὁ τυπτόμενος, ἄτε, δὴ, ὁ μὲν δραστηκὸς
ἄλγους, ὁ δὲ παθητὸς ὀδύνη γινόμενος. Τοῦτο μὲν οὖν ἐπὶ

μὲν ἐπὶ τοῦ σώματος θεωρούμενον, ἔχοιτ' ἂν ἀληθείας τινὲς; καὶ δικαίως ἂν ὁ πάσχων ὀδύρνοιτο· καὶ τοιοῖ Στωϊκοῖ οὐδὲ τοῦτο κακὸν ἐλογίζοντο· ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς αὐτῆς πῶς ἂν εἴποιμι; εἰ γὰρ ἡ ἀδικία οὐδὲν ἐστίν, ἢ ἀφαίρεσις ἀγαθοῦ· τὸ δὲ ἀγαθὸν ἀρετῇ, πῶς ἂν ἀφαιρεθείη τὸ τῆς ψυχῆς ἀγαθόν, τὸ τύχη μὲν ἀνάλωτον, συκοφαντίᾳ δὲ ἀναφαίρετον, νόσῳ δὲ ἀδιάφθορον, γήρᾳ δὲ ἀλύμαντον παρὰ πᾶσιν ὁμολογούμενον; οὐκ ἄρ' ἀδικεῖται ὁ νομιζόμενος ἀδικεῖσθαι. Τί δ' ὁ ἀδικῶν αὐθις; ἔμοιγε μὲν οὐδ' οὗτος δοκεῖ ἀδικεῖν· εἰ μὲν γὰρ χρηστὸς ὁδ' ἐστίν, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἂν ἐπιχειρήσειεν ἀδικεῖν διὰ γε χρηστότητα· εἰ δὲ πονηρὸς, χρηστὸν μὲν οὐκ ἂν ἀδικήσειεν, ἀναφαίρετου ὄντος τοῦ κατὰ τὴν ψυχὴν ἀγαθοῦ· πονηρὸν δὲ οὐκ ἂν ἔχοι ὅ,τι καὶ ἀδικοίη· τί γὰρ ἂν ἐκεῖνον ἀφέλοιτο, ἀρετῆς ἥστι· νοσοῦν αὐτῷ μὴ προσούσης; οὐκοῦν οὕτ' ἀδικεῖ τις, οὔτε μὴν ἀδικεῖται· φαντάσματα δὲ ταῦτ' ἄλλως ὄντα καὶ ἐπίνοιαί ψιλαί, μάτην θρυλλεῖται· μὴ οὖν σφόδρα ἄχθου, ἐφ' οἷς οἷη ἀτιμασθῆναι παρὰ τοῦ δόξαντος μὲν ἀδικῆσαι σε, ἀδικήσαντος δὲ μηδέν· οὔτε γὰρ ἐκεῖνος ἀφείλετό σε τι, οὔτε σὺ ἀφῆρέθης, καὶ ἐν ταῖς πονηροῖς σεαυτὸν κατὰ τῆς. Ἐρῶ σο.

Δημητρίω. (195.)

Προμηθεῖα τίνα ποτὲ εἶναι νομίζεις, εἰ τοῦ μύθου ἐξελόντες αὐτὸν, τοῦθ' ὑπερ ἦν ταῖς ἀληθείαις ἀπλῶς θεωρήσαιμεν; ἢ ἄνθρωπον ἀπλοῦν, ἀπὸ κλύμενον ὑπὸ δόξης, νῦν μὲν, ὑπὸτ' ἐπαιναῖτο, οἰδοῦντος αὐτῷ τοῦ ἥπικτος· γυνὴ δὲ φθίνοντος, εἵποτε ψέγοντο· τούτου τῶν τοῦ νοσήματος Ἱρακλῆς ἐλεήσας τὸν ἄνδρα, ἰάσατο, τὸν τοῦ εἰήματος ἀετὸν ἀποκτείνας. Βουλομένη ἂν οὖν καὶ αὐτὸς ἄλλος Ἱρακλῆς σοι γενέσθαι, καὶ τοι τόξον καὶ βραχίονος ἀπολειπόμενος ἰσχυροῦ· λόγιον δὲ μόνον φάρμακον σοφωτάτω τὸν τύπον καὶ τὸ οἶμα τῆς σῆς ψυχῆς ἐ-

ξελώντ'· ἐγὼ μὲν οὖν τοῦτο περιμενῶ ἰδεῖν, εἴτι σὺ σαυτῷ τε καὶ μοι χαρίζῃ. Ἀμέραι δὲ ἐπίλοιποι μάρτυρες σοφωτάτης ἔρρωσο.

Ἰωάννῃ. (196.)

Μὴ τοῦτο θαύμαζε, ὅπως κατὰ μόνους φιλοσοφῶ, πᾶσαν διατριβὴν ἡδονῆς παρεκτικὴν ἀποκλίνων· τοῦτο γὰρ νῦν γὰρ ἔχοντι ἀέκοντί μοι καὶ τὸ γῆρας αὐτὸ ἐπιβρίθον ποιεῖ ἀηδές· ἀλλ' ὅτι καὶ νέος ὢν ἔτι, οὐδεμιᾶς ἡττημαι ἡδονῆς, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη· τοῦτο δὲ οὐχὶ δι' ἀρετὴν, ὡς ἂν οἰηθείης αὐτός· οὐ γὰρ σύνοιδα ἑμαυτῷ τοιοῦτον οὐδέν, ὥστ' ἔχειν τι καὶ καυχῆσασθαι· ἀλλ' ὅτι ὑφ' ἐτέρας ἡδονῆς, τῆς γραφικῆς, προκατείλημμαι· ταύτη γὰρ τῇ Μοῦσῃ ἐπειδὴ ἅπαρ ἐγενόμην συνέστις, οὐκέθ' οἷός τε ἦν διαζυγεῖς, συγγενέσθαι ἐτέρᾳ, ἀπαξίῳν ἀντὶ τῆς σώφρονος καὶ κόσμίας ἀναγωγῆς καὶ παραμούσους Σειρήας περιπεσεῖν. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς, οὐκ ἂν εἴης δίκαιος μέμφεσθαι με τῷ αὐτῷ ἔρωτι, δι' ὃν τὰς ἐρημίας διώκω, ἔτι καὶ νῦν κατεχόμενον· ἀλλ' εἰ καλῶς μοι ἐκ τούτου ἔσχε διαβιῶναι, τοῦτο γνοῦς, τὰς ἐμὰς καὶ αὐτὸς ἡδονὰς μιμήσασθαι μάλιστα· εἰ γὰρ γένοιτό σοι πόθ' ἀλῶναι τῆς Μοῦσης ταύτης, εὐρήσεις ἐν αὐτῇ θέλγητρα ἐπαρράδιτα, οὐχ οἷα ἐλάττει σε εἰς τὸν τῆς Κίρκης σαρφὸν καρπὸν αὐτοῦ κρανείας ἐδόμενον· ἀλλ' οἷα καὶ τῷ παρόντι τιμῆσαι σε, καὶ τῷ μέλλοντι στεφανῶσαι, οὐ πίτυϊ, οὐδὲ κοτίνῳ, ἀ εἴη ἂν μάλιστα ταῖς αἰετὶ περιμάχητα, ἀλλ' ἀμυράτοις καὶ ἀμύραντιναις στεφάνοις· οἷς ὁ σαρφὸς χρόνος ἄνωθεν ἔσειψε· τοὺς τὴν θείαν τέχνην τοῦ νοεῖν καὶ γράφειν περὶ πλείστου πεποιημένους. Ἐρῶ σο.

Τῷ Κύρῳ. (197.)

Ὅτι περ οἱ ἱουδαῖοι, καὶ τοι μυριάους πύδας εἰληχότις, παρὰ

τῆς φύσεως, ἀλλ' οὖν πάντων τῶν ἐρπετῶν βραδύταται τυγ-
χάνουσιν ὄντες· οὕτω καὶ τῶν μαθητῶν οἱ γραμματικῶν,
ἀδιεξιτήτων ἀπειροχάλοις προσχόντες κανύσι, καί τοι δο-
κούντες τάχιον ἂν τὸν καυπτῆρα καταλαβεῖν, τοσοῦτο τῶν
συμφοιτητῶν ἐν τοῖς μαθήμασιν ἀπολείπονται, ὅσον οἱ πολυ-
σαρκία βαρυνόμενοι ἐν τοῖς σταδίοις ὑστερίζουσι τῶν εὐζωνο-
τέρων. Εἴτις οὖν καὶ σοι λόγος ἐπὶ λόγοις ἀναρρήθῃναι, με-
ταθεῖς τὸ γάδιον ἀπὸ τῶν ἀχρήστων ἐκείνων θεωριῶν ἐπὶ
τοὺς συγγραφέας καὶ ποιητάς, ἐνταῦθα μέλαν καὶ γραφίδα
κτησάμενος, τὸν καλὸν ἀγωνίζου ἀγῶνα. Ἑρρῶσο.

Τῷ αὐτῷ. (198.)

Ὅπως παῖθαι λόγος, σὺν λόγῳ πείθων, ἀπὸ τῶν μὴ ὄν-
των τῷ ὄντι ἐπὶ τὰ ὄντως ὄντα ἀνιπτάμενον διανοία, τουτων-
τῶν μηδ' ἀμνηστὶν κατὰπτύειν· ἡ γὰρ τοσοῦτον πεποιθῆναι
περὶ αὐτὰ, ὅσον τοῦ πανδοχείου ὁδοιπόρος ἀνὴρ· ὅς ἐν ὅσῳ
μὲν ἐν αὐτῷ καταλύει, εἰκότως φροντίζει, μή τι τὸ κατάλυμα
πάθῃ· διανυκτερεύσας δὲ, ἅμ' ἡμέρα ἀναζεύξας, ἀνύττει ἐφ'
ὃ σκοπεῖ· ἐνθ' ἐξέσται αὐτῷ κατὰ πολλὴν ῥαστώγην προ-
σναπαύεσθαι, μικρὰ φροντίζων τῶν ὑπιοθεν· οὐδὲν γὰρ ὁ
βίος οὗτος τοῖς εὖ φρονούσιν, ἢ τοῦ μέλλοντος προαγώνισμα,
καὶ ὁδὸς ἐφ' ἑτέρον ὑψηλότερον, δι' ὃν ὁ ἄνθρωπος πέπλασ-
ται· ἡ δὲ παρακοὴ ἀφώρισεν αὐτὸν ἐνταῦθα πρὸς καιρὸν ἀ-
ποτίσαι τὸ πρότιμον. Οὐκ ἄρ' ἡ πατρίς, οὐδ' ἡ βασιλεία ἀν-
δρὶ χριστιανῷ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου ἐστὶν ὡς παρὰ τῆς ἀλη-
θείας αὐτῆς τοῦτ' ἠκούσαμεν. Εἰδὲ καὶ ἐκ τῶν θύραθεν ἐτι-
δεῖ τὸν λόγον πιστώσασθαι, ἴθ' εἰπέ μοι τί ποτ' Ἐπιμενίδης
αἰνίττεται ἐν τοῖς μύθοις, ὅς ἐξήκοντά που ἐν τῷ τοῦ Διὸς
ἄντρῳ ὑπνώσας ἔτη, θεοῖς τε αὐτοῖς καὶ λόγοις θεῶν, καὶ ἀ-
ληθείᾳ καὶ δίκῃ, καὶ τοῖς τοιούτοις ἐνέτυχεν, ἢ ὅτι ὁ βίος

οὗτος ὑπνώ· εἰκοὶ μακρῷ καὶ πολυεταῖ· εἶναι. Οἱ δ' ἐν αὐτῷ
ὄνειροι τίνες καὶ ποῖοι τὴν φύσιν ὑπάρχουσιν· ἡ οἶους τοὺς
μὲν δι' ἐλεφαντίνης, τοὺς δὲ διὰ κεραντίνης πύλης δια-
δεύειν, ὡς Ὀμήρος ἔφη·

« Διὰ γὰρ τε πύλαι ἀμεινῶν αἰὲν ὄνειρων·

« Αἱ μὲν γὰρ κεράσσι τετεόχεται· αἰδ' ἐλεφάντι.

τοὺς μὲν διὰ τῶν κερατίνων ἰόντας ἀτρεκέις εἶναι καὶ πισ-
τεύεσθαι πιθανοὺς· σφαλεροὺς δὲ τοὺς διὰ τῶν ἐτέρων καὶ
δλωεῖς ὑπεατεώνας. Ἀλλὰ τί δήποτε καὶ τοῦτ' αἰνίττεσθαι
βούλεται, ἡ οἷς μὲν τῶν παθῶν ἐγκρατεῖς γενέσθαι ἐπιμελέ-
ληται, ἡ ψυχὴ καθαρὰ καὶ γεφύλιος οὔσα, τῇ οἰκείᾳ φύσει
χρωμένη, ἐλευθέρως τοῦ ἑαυτῆς ἐξέρχεται σκήνους, καὶ τὸν
ἀπειρὸν αὐθωρεὶ διῶσά αἰθήρα, συνθέουσα μὲν ἱλίῳ, συμ-
περιπαλοῦσα δὲ τῇ Σελήνῃ. θεωρεῖ πάνθ' ὡς ἐκ περιωπῆς

Τὰτ' ἰόντα, τὰτ' ἰσόμενα, πρὸτ' ἰόντα.

ὄνειροις μὲν εἰκότα, ὡς ἐγγυτάτω δὲ ἀληθείας· εἴθ' οὕτω
κατιοῦσα ἀπὸ τῆς θεωρίας, καὶ ὑργάνῳ χρωμένη τῷ σώματι,
διηγεῖται, ἅτε εἶδε, καὶ ἤκουσε ἄλλα παρ' ἄλλαις· οἷς δ' ἐγ-
κατορώμεται σώματι ὑπὸ κόρου καὶ μέθης βαρυνομένῳ,
μόλις πως ὄνειρώττει τὰ παρόντα, καὶ ταῦτα συγκεχυμένα,
καὶ ὡς οὐδ' ἂν ἔχοι ταῖς ἀληθείαις· διὸ οὐκέτ' ἂν εἴη ἀξιό-
χρεως ὑπὸ κερηθαρίας τοῦ ἀληθοῦς ἐφικέσθαι. Ἐπειδὴ τοίνυν
ἐγὼ καὶ σε διαφερόντως προσέχοντα τοῖς Ὀμήρου ποιήμασι,
βουλομένην ἂν οὕτω τὰ ἀπ' ἐκείνων ἀλληγορούμενον ὠφελί-
μως αἰρεῖσθαι, Ἐπιμενίδην ἄλλον γιγνόμενον· τὸ δὲ γράμμα
ἐπείον τοῖς πολλοῖς καὶ τοῖς κάτω τὸν τῷ ὄντι γὰ πρὸς τὰ
ἐνὶ ἡρμένον. Ἑρρῶσο.

Τῷ αὐτῷ. (199.)

Τίποθ' οὕτω πάντων τῶν ποιητῶν Ὀμηρον προτιμήσας, τῆς Ἰλιάδος πλείω λόγον, ἢ τῆς Ὀδυσσεΐας πεποίησαι; οὐ γὰρ δημαγωγός, οὐδὲ κοίρανος, ὃ λαοὶ τε ἐπιτετράφαται, καὶ τόσα μέμηλεν, ἐλπίζεις γενήσεσθαι, οὔτε μὴν στρατοπέδων ἡγήσεσθαι, ἢ ἔχης τυχόν καὶ αὐτὸς ἐνδούσιμον ἐν-τεῦθεν, ὥς ὁ Μακεδὼν, ἐφουπνύττειν ἐκ μονομεροῦς τοῖς ἐκείνου ποιήμασιν· εἰδὲ δημηγοροῦντ' αὐτοῦ· θαυμάζεις Θεοσίτην, τῆς μὲν μιμήσεως ἴσως τεύξῃ, ἀλλ' οὐκ ἀποτεύ-ξῃ, οἶμαι, καὶ μελαμπύγου Κεφαλλῆνος, ῥοπάλῳ κόπτοντος τὸ μεταφρενον· ἢ γὰρ Μιοῦσα ἥδε οὐχ ὁμοίως πᾶσιν ἐθάλει χαρίζεσθαι, ἀλλ' οἶδεν, οὐς καὶ χρῆ ὡς ἀποπεφυκότας πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀγῶνας, ἐρίῳ στέφουσα κατὰ Πλάτωνα, ἀπο-πέμπειν· διὸ καὶ Λερροδίτην αὐτὴν, ἐξελοῦσα τῆς μάχης, ἐπὶ τοῖς θαλάμοις, ἢ πέφυκεν, ἐκέλευσε μεταφέρειν τὸν πόλεμον.

• Οὗτοι, τέκνον ἱμῶν, δίδεται πολεμικὰ ἔργα,

• Ἀλλὰ σὺ γ' ἱμῶν ῥέοντα μετέρχιο ἔργα γήμας·

Ἐλοῦ τοίνυν τὴν προσηνεστέραν Ὀδυσσεϊαν· ἐξ ἧς ἀρύσῃ ἥπια παραγγέλματα, τὰ τῷ σῶ ἐπαγγέλματι προσανήκοντα. ἤδη γὰρ καὶ τούτῳ τῆς ἡλικίας εἶ, ἐν ᾧ τὰ πάθη αὐτὰ ἐαυ-τῶν ἐπικρατέστερα γεγονότα, πολλοὺς τὸν ἔσχατον, ἐπὶ ἡνεγκά κίνδυνον, τῆς Κίρκης ἀρρήτῳ γυντεῖα καταφασμασσοῦσης τούτων τοὺς ἐντυγχάνοντας· ἢ τί τούτῳ δηλοῖ ἡ θεὸς παρὰ τὴν ἡδονήν; ἢ εὐμενὴς μὲν καὶ σφόδρα φιλοφρόνως τοὺς προσιόντας τὸ πρῶτον προσδέχεται, λουτρῶν τε καὶ τραπέ-ζης, καὶ τῆς ἄλλης ἀξιοῦσα θεραπείας, ἐπειδὴ δὲ τάχιστα πρόσκορος γένοιτο, εἰς θηρία αὐτοὺς τῇ ῥάβδῳ παραμορφά-ζουσα, καθείργουσιν ἐλευνῶς εἰς τοὺς συρσοὺς, ἀντὶ τῶν μέλιτι καὶ οἶνῳ προμνηῖω συμπεφυρμένων ἀλφίτων ἄκυλῳ.

τε, καὶ βέλαννον, καὶ καρπὸν κρανείας στύφοντα αὐτοῦ ἐδο-μένους. Ἀλλὰ τὸ ἐν στρατιωτικοῖς, εἰποῖς ἂν, καταλόγοις καὶ ἐν μυριονέχοις μάχαις τοῦ νοῦ ἀναστορέσθαι μετὰ τοῦ θυμασμοῦ ἔχει τί καὶ ἡδόμενον, κατὰ θέλγῃν πρὸς ἑαυτό· καὶ μὴν τούτου σε χρῆναί, φημι φάρμακον ἀπὸ τῆς Ὀδυσ-σεΐας πορίσασθαι· θέος γὰρ μὴ ἐκεῖνα διώκων, περιπέσης τοῖς συρτοῖς καὶ αὐτός· εἴφ' ὧν ἀπαλλαγῆναι δεήσει σοι Πγε-μόνος ῥαγδαίου, καὶ θεοῦ ὅλως τὸ μῶλον παρέχοντος. Ἐρρώσο.

Τῷ Μαρσούλῳ. (200.)

Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος ὁ τὸν ἐμπορικὸν κώδικα ἐκ τοῦ Ἰαλλικηῦ μεταφράσας, ἀνὴρ τῶν πολλῶν μαθητῶν, καὶ δὴ καὶ ταῖς τῶν ἐμπόρων δίκαις ἐν Βυζαντίᾳ γενόμενος ἐν τοῖς μάλιστα, οὗτος νότῳ ποτὲ κρατηθεὶς, καὶ πνέων ἤδη τὰ λοιπὰ, φίλων πολλῶν παρόντων, καὶ τὰ εἰκότα παρα-μυθουμένων, ἀπιδὼν ἡρέμα πρὸς τινα τούτων, Ξένη, φησὶν, ἄρ' ἐθελήσεις πεισθῆναι, ὁ τελευταῖόν σοι ἤδη μέλλω ἐρατῆν; ὁ δὲ, κέλευε μόνον, ἔφη, ὅτι πῖς ἔχεις εἰπεῖν, καὶ ἴσθι, ὥς οὐκ ἂν σοὺ ποτε γανοίμην παρήκρας· ἐκεῖνος δὲ ἐπαναλα-βὼν, ἄρ' ἐθελήσεις, ἔφη, λαβεῖν εἰς γάμον τὴν ἐμὴν θυγατέρα, ἣν ὀρφανὴν καταλείψω αὐτίκα μάλα; Ἄφες νῦν ταῦτα, ὁ Ξένης ἔφη· εἰσαῦθις γὰρ τὰ τοιαῦτα μετ' ἡσυχίας, ἐπειδὴν σὺν θεῷ ὑγιάνης, ὁψόμεθ', ἀπὸ θ' ἡμῶν πάντα καλῶς ἔξει. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντα τὸν νοσοῦντα ὅλως ἀμφιῤῥεπῆ, ἐπὶ πλέον ὑπεξέκαie τὸ φιλόσοργον, οὐδ' εἴα ἀποθανεῖν ἀταράχως· ὅθεν ἡ ἐπαναλαβὼν τὸ ἐρώτημα, κύριε Ξένη, φησὶν, ἄρ' ἐθελήσεις συναρμόσασθαι γάμῳ τὴν ἐμὴν φίλην Μαρτίαν, ἢ καὶ λόγῳ ποτὲ συνθέμεθα; ὁ δὲ χαριζόμενος, καὶ μὴν εἰπόν σοι, φη-σὶν, ὅτι λήψομαι· οὐκοῦν δός μοι, φησὶ, τὴν σαυτοῦ δεξιάν, ἵνα ᾧ τὸν λόγον πιστώσασθαι. Ἐκ δὲ τούτου καταδυσωπη-θέντος τοῦ Ξένου οὐ γ' ἦττον τῷ πάθει, ἢ καὶ διὰ τοὺς πα-

ρόντας, καὶ δόντος τὴν χεῖρα καὶ τὰ πιστὰ, τότε ὁ ἡ συγγα-
 λυψάμενος, ἐτελεύτησε· καὶ ταῦτ' ὀλίγοις ἔτεσι πρότερον πρὶν
 τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν ἀναφανῆναι ἢ ἐρημέρις διακλή-
 ρυξεν, οὐ μικρόν τι πάθος διὰ τὸ φιλόστοργον τοῦ πατρὸς
 ἐνιέσσα τοῖς ἀναγνώσι. Κατὰ ταῦτα τοίνυν βούλομαι γὰ κα-
 γῶ τοῦτον ἐξαγγεῖλαι σοι πάθος· καὶ δὴ πυνθάνωμαι τρέ-
 πον τὸν αὐτὸν, Κύριε Μανουλάκη, ἀρ' ἀξιῶσαις δέξασθαι
 παρὰ σεαυτῷ τὸν ταλαίπωρον Χότζον, ἥδη μου ἐντεῖθεν ἀ-
 παίροντος; ἄρα γηροτροφῆσαις ἀξίως τὸν ἐς δεῦρο εὐδαιμο-
 νέστατον ἐν ἐκκαιδεκαετῇ ἡλικίᾳ γεγεννημένον; οἶσθα γάρ,
 ὅτι φύσει ἐνεστὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων ψυχαῖς φιλητικόν τι, ὃ
 ἄλλος ἄλλῃ καταδαπανᾷ, οἱ πλεῖστοι δὲ ὡς εἰκὸς ἐς τοὺς
 καῖδας τοὺς ἑαυτῶν· ἀλλ' ἐγὼ ζῶν ὢν ἄκαρπον καὶ μοναδι-
 κόν, εἰς τὸ κτήνος τοῦτο (εἰπάτω τις ὅ,τι βούλοιτο) δοκῶ μάλ-
 λον κατηναλωκέναι τὸ σιτέρι' ἐκεῖνο· ἀλλὰ σύ γὰ ἴσως κα-
 ταγελάς μου ἐπὶ τῆς ἀδελτερίας. Ἄκουσον τοίνυν καὶ ἕτερον,
 τραγικώτερον, Ἀβραάμ ὁ μέγας ἐν πατριάρχαις ἐγένετο πα-
 τὴρ πατέρων ἀπάντων φιλοστοργότατος· ἀλλ' ἡ εὐσέβεια ὕσ-
 τερον ἐκηνικήσασα, ἔδειξεν αὐτὸν ἐν μέρει πρὸς τὸν ἑαυτοῦ
 υἱόν, ὃς μνηογενὴς ἦν αὐτῷ, ἀπάντων ἀνθρώπων σκληρότα-
 τον, ἅτε δὴ βιασθέντα ἐν θείας παρακλείσεως ἀντιρρόπον
 πάλαι τὸ πάθος ἐκρούσασθαι. Τοιοῦτο οὖν τι καμῶς ἥδη κα-
 ταλαίπωρὸν τὴν δακρίαν, τὴν διάνοιαν ὑπερχόμενον, τα-
 λαντεύμα ἐφ' ἐκάτερα· ὑφορῶν γάρ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι
 δυστυχίαν τοῦ ζώου τούτου, ἀναγκάζομαι παράβουλον αὐτῷ
 ἀποτολμῆσαι ἔργον, οἷον οὐδεὶς ἂν ἀκούσας πιστεύσειε, φο-
 νεῦσαι αὐτὸ ἰδίᾳ χειρὶ, ὡς ἄλλος Ἰσραήλ, τὸ τοσοῦτον πό-
 θεύμενον, ὅπως μὴ κέτ' ἐπιβίῃ ταλαίπωρὸν καὶ κρινῶν
 ἐν ἄλλων χειρὶ, τὸ εὐδαιμόνως ἐς δεῦρο διαβίῳσαν· ἀνά-
 ξιον γὰρ αὐτῷ ἐν γῆρα κακοπραγεῖν· καὶ σοφὸν τὸ, ἢ ζῆν, εὐ-
 τυχῶς, ἢ μὴ ζῆν ὅλως, καὶ μάλιστα ταῖς ἀλόγοις τῶν ζώων.
 Ἀνάγκη τοίνυν δοῦν ὅλτερον, ἢ σε ἄλλον γενέσθαι· ξένην,
 φιλόανθρωπον καὶ φιλέταιρον, ἢ ἐμὲ σκληρότατον Ἀβραάμ· ἵ-
 ὥστ' ἀποτολμῆσαι τουφεκίσαι τὸν ἐμὸν ταλαίπωρον Χότζον.
 Ἀρρώστη.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.